ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գինը 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Samedi 1 Novembre 1952 Շաբաթ 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6906—Նոր շրջան թիւ 2317

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՋԱՐ ԱՓՍՈՍ...

1869 Սեպտեմբեր 26ին Փոքր Ասիոյ Կուտինա (Քէօթահիա) քաղաքին մէջ, աչքերը աշխարհի լոյսին կը բանար Սողոմոն Սողոմոնեան՝ Թրքա – խօս, համեստ ընտանիքի մը զաւակը :

Մէկ տարեկան էր՝ երբ կորնցուց մայրը: Տասնըմէկ տարեկանին ալ՝ հայրը (1880ին):

Տարի մը վերջ, Պրուսայի առաջնորդ Գէորգ վրդ· Դերձակեան որբացած Սողոմոնը կը տանէր Էջմիածին՝ Գէորգեան Ճեմարանը :

Ահա՛ այս փոքրիկ որբն է, որ քսաներորդ դարու սկիզբը պիտի դառնար հայկական նոր Զար – թօնքի դլխաւոր ոճավիրաններէն մէկը : Պիտի փոթորկէր հայրենարձակ Հայերու հոդիները կովկասէն մինչեւ Պոլիս ու Եգիպտոս, եւ մինչեւ հեռաւոր Ամերիկաները, անմահ անուն մը ձգելով Հայոց ժամանակակից պատմութեան մէջ:

« Եթէ բախտն ինծ չժպտար եւ ես Ս· Էջմիածին եւ ապա իմ ալգիցի քաբերար Ադեբսաձդր Մանթաշեանի միջոցաւ Գերմանիա չգնայի, կը լինէի իմ հայրենիքում՝ Կուտինայում, շատ շատ մի կօշկակար, որովհետեւ որբիս խնամող Յարութիւն հօրեղբայս էլ կօշկակար էր եւ ակնյայտնի բան է որ ես էլ, ամենայն հաւանականութեամբ, նրան պիտի աշակերտէի» : (Ժամանակ, 8 Հոկտեմբեր **1910**):

Այսպէս ուրեմն, ընտանեկան դժբախտութիւնը բախտ բերաւ Սողոմոնին, որ փոխանակ դառնալու հասարակ մէկ կօշկակար, ինչպէս ինք իսկ կը գրէր, եղաւ ամենուրեք հայ ժողովուրդի պաշտամունքին ու եղեռնապիտութեան առարկայ Կոմիտաս վարդապետը :

1908ի Օսմանեան Սահմանադրութիւնը խանդավառութեան ընդհանուր ալիք մը բարձրացուցած էր Թրքահայութեան մէջ, մայրաքաղաքէն մինչեւ գաւառի յետին դիւղը :

Նոր Վերածնունդի շրջանի մը սկզբնաւորու – թիւնը կ'ապրէինք :

Հայաբնակ քաղաքները նոր դպրոցներով կ'օժտուէին: Պոլսէն դուրս հայաշատ ոստաններու մէջ տպարաններ կը հիմնուէին, թերթեր ու դրքեր լոյս կը տեսնէին :

Գիւղաւ դիւաի 1500ամեակ ու հայկ· տպա – դրութեան 500ամեակ կը տօնուէր ամէն կողմ :

Գաւառէն ուսումնածարաւ երիտասարդներ հարիւրներով կ'ողողէին Պոլսոյ միջնակարգ ու բարձրագոյն վարժարանները :

Ու Զարթօնքի այս աննախընթաց շարժումին մէջ տիրական դէմք մը կը յայտնուէր յանկարծ 1910ին՝ արեւմտահայ մշակոյթի վառարանին մէջ:

Շատ քիչ ժամանակի մէջ համաժողովրդական դէմք դարձաւ այս երիտասարդ կղերականը, ո – րուն համար հայ դեղջուկ երաժշտութիւնը կրօնք էր դարձած :

Դեռ Գէորգեան Ճեմարանի դրասեղաններուն վրայ աչակերտ էր, երբ արձակուրդի ամիսները կ'անցընէր գիւղացիներու մէջ, անոնց բերնէն խլելու համար հայ չինականի ինքնաբուխ ստեղծա – գործութիւնները՝ թէ՛ երգեր բանաստեղծութիւն եւ թէ երգեւ երաժշտութիւն :

Իրմէ առաջ ո՛չ մէկ հայ երաժիշտ այնքան կարեւորութիւն ընծայած էր հայ գեղջուկ երգին : Իրմէ վերջ այ ո՛չ ոք յաջողեցաւ հետեւողականօ – րէն չարունակել իր սկսած գործը եւ հաւասարիլ իրեն :

Կոմիտաս վարդապետ եզակի կը մնայ մեր ե – րաժշտական պատմութեան մէջ :

Իր հեղինակած ու դաշնաւորած երգերը հայկական բոլոր հանդէսներու գլխաւոր զարդը կը կազմեն հայրենիքի եւ սփիւռքի ամէն կողմը, գրեթէ կէս դարէ ի վեր:

Զկայ Հայ մը՝ որուն սիրտը հայրենասիրու – թեամբ չբաբախէ ամէն անդամ, որ լսէ պատառիկ մը Կոմիտասի երգերէն :

Եւրոպայի մէջ կատարելագործելէ ետք իր ուսումը, անիկա հայկական ինքնուրոյն երաժշ, – տութիւնը ծանօթացուց Պերլինի, Փարիզի եւ Ժընեւի երաժշտասէր հասարակութեանն եւ մասնա – գէտներուն՝ բազմաթիւ դասախօսութիւններով :

Երգչախումբեր կազմեց եւ համերգներ տուաւ Պոլսոյ, Իզմիրի եւ Գահիրէի մէջ, ժողովրդական լոյն խաւերու սեփականութիւնը դարձնելով հայ-

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՍԻՐՏՍ ՆՄԱՆ Է, ԷՆ ՓԼԱԾ ՏՆԵՐ »

... Վարդապետին բոլոր արժանիքներուն մէջ — տաղանդ, արուեստ, դիտութիւն, կամք եւ խանդավառութիւն — տիրական պիտի մնայ ո – դին, այնքան վճիտ, խորունկ եւ ծաւալուն :

Ի՞նչ պիտի ըլլար արմատախիլ բազմութեանց հոգեկան պատկերը այսօր, եթէ վարդապետը դուրս ելած չըլլար էջմիածինէն կամ Կովկասէն : Եթէ հանդիպած չըլլար Պոլիս, Բիւթանիա, Փոքր Ասիա, Եգիպտոս եւ այլուր :

Վարդապետին առաքելութեան չէ՞ք պարտիր ինչ որ կը թրթռայ ձեր ականջին, կը սարսռայ ձեր շրթներուն վրայ մինչեւ այսօր : Ծովերէ ծով եւ ցամաքէ ցամաք :

Ի՞նչ ունէինք երբեմնի սուլթանախնամ ոս – տանին մէջ, Կոմիտասի գալուստէն առաջ :

Եւ, բոլոր երգերուն ինչպէս երգիչներուն կամ երգչախումբերուն մէջ, ո՞րն էր այն բացառիկը, որ ամէնէն աւելի ոգի, խռովք, ուժ, արեւ եւ արցունք ցանեց սիրտերու մէջ, ծաւալեցաւ ու տե – ւեց,— կը տեւէ՛ մինչեւ այսօր :

Երգեր չատ էինք լսեր, մինչեւ Կոմիտասի գալուստը : Ու կը լսենք մինչեւ այսօր :

Եւ սակայն, ո՞ր կանչը, նոյնիսկ մրմունջը այնքան ուժգնօրէն ճեղքեց խաւարը, անզգալա – բար լեցնելով անկրպակը, փարթամ այլ անամէջ քաղաքները խոնարհեցնելով դիւղին առջեւ :

Վարդապետը յաղթեց, Վարդապետը դեռա – դանցեց, որովհետեւ իրեն հետ ունէր լեռն ու դաշտը, հովն ու արօրը, սէրն ու աշխատանքը, ժպիտն ու արեւը, վտակն ու «Կռունկ»ը խոյանք եւ սարսուռ — ամբողջ ժողովուրդ մը իր հարա – զատ յոյզերով, փոթորիկներով, ուրախութեամբ եւ տրտմութեամբ :

Սիրտս նման է էն փլած տների,
Կտրեր գերանցներ, խախտեր է սներ ...

Նոր Կոմիտասի մը կարօտն ունինք մենք այ – սօր, անուշացնելու համար մեր սիրտը, որ ահա կը փլի, չատերու համար փլա՞ծ է արդէն «Նման էն տներ» — հետո՛ւ դիւղն ու դաշտէն, ապօտ յիշա – տակի մը վերածելով հայրենի լեռն ու ձոռն ու ձերանդին :

Կարօ՛տն ունինք խանդակաթ սրտի մը եւ հզօր արուեստի մը, որ կրկին ու կրկին պեղելով անըս – պառ ակունքը ժողովրդական երգին, քիչ մը շող, պուտ մը ասիչ հեղուր մեր հոդիներուն մէջ :

Ո՛չ մէկ ժողովուրդ այնքան խմորուած, նոյ – նացած է իր երգերուն հետ, որքան այս հալածա – կան բազմութիւնը: Եւ ոչ մէկ ժողովրդական երգ այնքան հրաշագործ ազդակ մը եղած է ինքնա – պաշտպանութեան համար, որքան հայկականը :

Կոմիտաս խորապէս ըմբռնեց այդ խորհուր – դը, — եւ առով իսկ յեղափոխութիւն մը կատա – րած եղաւ, տիրական եւ ինքնուրոյն :

Մենք այդ յեղափոխութեան չարունակու – թիւնն է որ կը սպասենք տարագիր երիտասարդ – ներէն,— իր սաներէն, բոլոր երգչախումբերէն ու երգիչներէն :

Եթէ Անդրանիկի դործը կէս մնաց ընծօրէն, նոյն չքմեղանքը չունինք վատաբանե՛լն համար : Որ եւ է դանցաւորութիւն՝ պիտի նշանակէր երկրորդ անդամ թաղել Վարդապետը :

27 Հոկտ· 1935 ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ

կական հարազատ երգերը, գրաւ մշակեց եւրոպա – կան արուեստի կատարելութեամբ:

Իր անունին եւ գործին հետ սերտօրէն կապ – ուած կը մնայ մեր մեծ երգիչը Արմենակ Շահ – մուրատեան, որ Կոմիտասեան երգերու մեծադոյն տարածիչն եղաւ Պոլիսէն մինչեւ Փարիզ ու Ամե – րիկա:

Վերջին անդամ, երբ կ'երգէր Փարիզի եկեղե – ցիին մէջ, Կոմիտաս վարդապետի յուղարկաւորու – թեան առեն, խաղերը կը խեղդուէին կոկորդին մէջ եւ բառերը կը խուսափէին յիշողութենէն:

Կոմիտասի նման Շահմուրատեան ի բանակա – նութիւնն ալ սկսած էր խաւարիլ:

Հազար ափսո՛ս ...

Ինչ եղերական վախճան գործակից երկու մեծ արուեստագէտներու, որոնց յիշատակը յա –ւիտեան պիտի պահէ երախտագէտ հայ ժողո – վուրդը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱԿԱՁԱՐՋԱԿՈՒՄԸ

Չէդկայինի ֆրանսական ուժերը օդի ճամբով նոր զօրք եւ զինամթերք կը ստանան ամէն օր : Թշնամիին յառաջխաղացումը կասեցնելու համար, ինչպէս կը սպասուէր, Ֆրանսացիները հակայար – ձակումի մը սկսան : Բազմաթիւ դումարտակներ պաշտպանութեան գիծը թողլով անցան Սեւ գետը եւ առաջացան Հանոյլի հիւսիս. արեւմտեան կող – մը, թշնամիին կռնակը: Ֆրանսացիները հասան Հունկուա գիւղը որ 1951ին կործանած էր եւ որ հաղորդակցութեանց կարեւոր կեդրոն մըն է, ջու – րի երեք ճամբաներու մօտ, Սեւ գետ, կարմիր գետ, եւ Ցստակ գետ:

Առաջապահներու ընդհարման պահուն հակա – ռակորդ փոքր ուժերը քաշուած են: Զինաստանի սահմանին մօտակայ բախումի մը պահուն թշնա – մին ետ քաշուած է :

Դեռ յայտնի չէ թէ Ֆրանսական հրամանա – տարութեան այս հակայարձակումը հետազօտա – կան փո՞քր մըն է թշնամիին թիկունքը տկարա – ցնելու թէ իրական ճակատամարտ մը :

Սար եւ Գերմանիա դէմ դիմի

ԳԱՂՏՆԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՆԴԻՐԸ

Սարի խորհրդարանը որոշեց որ ընտրութիւն – ները կատարուին Նոյեմբեր 30ին, հակառակ անոր որ Ֆրանսայի հետ բանակցութիւնները խզուած էին: Սարի կառավարութիւնը կ'ուզէ վերսկսել բանակցութիւնները տնտեսական դաշինքի մը հա – մար, առաջարկելով կարգ մը պայմաններ :

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը հոկտ· 26 թուակիր նամակով մը Սարի վարչապետին կը յայտնէ թէ համամիտ է որ վերսկսին բանակցու – թիւնները բարւոք արդիւնքի մը հասցնելու հա – մար դանոնք: Ֆրանսա կը փափաքի որ ածուխ – պողպատի եւրոպական համաձայնութեան կեդ – րոնն ըլլայ Սարբրիւքէն եւ թէ Սարի չընտրե եւ – րոպական ինքնավար սահմանադրութիւն մը ու – նենայ, չհակիդ պետութեանց երաշխաւորու – թեամբ: Այսպէս Սարը կրնայ ըլլալ նոյնիսկ ապա – գային կեդրոնը եւրոպական ուրիշ կազմակերպու – թեանց :

Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը Սա – րի խորհրդարանին տուած որոշումէն խանդած է եւ կը յայտարարէ թէ կը մերժէ ճանչնալ Նոյեմբեր 30ին ընտրութեանց օրինականութիւնը, ինչպէս որ չի ճանչնար արդի խորհրդարանն ալ իբր օրինա – կան :

Այս մերժումին պատճառն է որ Սարի խորհր – դարանը չէ ճանչցած իր վրայ ինկած պատասխա – նատուութիւնը Ֆրանքեւերման բանակցութեանց մէջ, եւ յետոյ, այն պատճառով որ Սարի ընտրու – թիւնները պիտի կատարուին առանց դերմանական կուսակցութեանց մասնակցութեան: Պօնի կառա – վարութիւնը քանիցս ազդարարած է Սարի թէ կա – րելի չէ բանակցութեանց ձեռնարկել մինչեւ որ դերմանական կուսակցութիւններ չմասնակցին ընտրութեանց :

× Գերմանիոյ սովետական բաժնին հեռագրա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«Աւուր կնգէ»

(ԽՈՍՔ ՄԸ ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ)

ՊՈՍՔԸՆ, 26 Հոկտ· (Յառաջ).— Կիրակի օր, Դեմոկրատներուն նախագահական թեկնածուն, Պ· Էյզէյ Սթիվընսըն, Պոսթընի Սթեթլըր պան – դոկին մէջ, նախաճաշեց վեթերաններու եւ մա – մուլի ներկայացուցիչներուն հետ :

« Հայրենիք »ի կողմէ ներկայ էր ընկեր Ժի – րայր Միսաքեան :

Պ· Սթիվընսըն, կարճ ուղերձէ մը վերջ իր յարկաբաժնին մէջ, հանդիպում ունեցաւ բոլոր օ – տար լրագրողներուն հետ :

Երբ ընկեր Միսաքեան, մեր թերթին կողմէ դինքը ողջունելէ ետք, իր հարցնէ թէ «ի՞նչ ունէր ըսելիք հայ ժողովուրդին», կառավարիչը կը պա – տասխանէ .

— « Կիրակի օրերը, քաղաքական յայտարա – րութիւններ բնելու սովորութիւն չունիմ, բայց ահաւասիկ ինչ կրնամ յանձնարարել ձեզի — Ա – մուր կեցէք, ինչպէս ամուր կեցած էք, հարուստ, հզաղարաւոր տարիներ» :

Ընկեր Միսաքեան իր չնորհակալութիւնները յայտնելէ ետք ըսած է թէ «Ցոյս ունինք որ երբ նախագահութեան աթոռը գրաւէք, պիտի յիշէք մեր ժողովուրդին այդ առաքինութիւնը » :

Պ· Սթիվընսըն բաւ թէ ինք համոզուած է որ Ամերիկայի օտար մամուլը չատ մեծ դեր մը կը կատարէ ցոյացնելով այս երկրին հետապնդած իդէալները :

ԱՄԵՆԱԱՐԲՈՑ տօնին առթիւ Յառաջ լոյս չի տեսներ վաղը:

ՎԷՋԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գ.

Լիւք — Անարէ Մարսէլ մեզի ձգած էր որոշել դասախօսութեան թուականը, բայց եւ այնպէս չէր կրնար սպասել անորոշութեան մէջ :

Ի վերջոյ, չնորհիւ Հայկանուշ Թորոսեանի , յաջողեցանք տրամադրելի սրահ մը ունենալ Սորպոնի մէջ, 1951 Յունուար 28ին համար :

Վերջ տալու նպատակով հին ու տգեղ սովորութեան մը, փոխանակ սեղան մը դնելու հանդիսասրահին դրան առջեւ ու դրամ հաւաքելու «աղքատաց պնակի» ձեւով, մանաւանդ Սորպոնի՛ մէջ, ուղեցի որ հրապարակ հանենք 200 տոմսակ, իբրեւ «պատուոյ տոմս» եւ մուտքը յայտարարել ազատ : «Արեւմուտք»ի խմբագիրը խոստացաւ այդ տոմսերը սպառել լսարանին մէջ : Տէր — Յակոբեանէն խնդրեցի տոմսերը տպել ձրի, «յանուն ազգութեան»:

Այսպիսի կարգադրութիւններու համար, սակայն , հարկ եղաւ քանի մը խորհրդակցութիւն , սրճարաններու մէջ, երեկոները : Եւ խորհիլ որ կը խուսափէի սրճարաններէն , դասախօսութիւններէն , խորհրդակցութիւններէն ,— օ՛, կորսուած ժամեր : Եւ խորհիլ, վերջապէս , որ յաճախ չյարդուեցան ժամադրութիւնները ալ : Հիւանդ եմ արկածի մը հետեւանքով որ պատահեցաւ Լիոնի մէջ : Հոդեպէս պակասած , խանդավառութիւնն — րուս յետին կաթիլը ցամքած , «աչքդ ի՞նչպէս է» հարցնող սրտցաւ բարեկամներուս պատասխանելէն յոգնած , (հաճելի՞ բան է յիշել ցաւ մը կամ դժբախտութիւն մը՝ զոր դուն կ'ուզես մոռնալ), երբ վերջապէս ամէն ժամանակէ աւելի կարօտը կը զգայի մենութեան կամ ճգնարանի մը, վազե՛ ժամադրութիւններուդ, ձգէ՛ գործդ եւ զբաղէ ուրիշին գործով՝ յաճախ ապարդիւն սպասումներով...: Եւ ես որ՝ մանկութենէս ի վեր սովորութիւն րած եմ, մօրս խրատով, օրս վերլուծել անկողին մտնելէ , վերմակը գլխուս քաշելէ եառքը եւ իբրեւ երկրորդ անձ՝ հարցնել լինդի թէ «ի՞նչ ըրիր այսօր», (յետոյ աղօթել՝ բայց այդ գործը մօրս ձգած եմ չատո՛նց), կը զգայի թէ կը պզտիկնայի անկողինիս մէջ, հարցումիս դիմաց ոչինչանալով , չնչին բան մը գտնելով , «հայտէ՛, քնացի՛ր հիմա, ապո՛ւշ» ըսող ձայնէ մը ամօթահար :

Ռէժան սրճարանին վերնայարկը, ուշ երեկոյին, նման տխուր սպասումի մը պահուն, նկատեցի որ քիչ անդին, անկիւն մը, խորհրդակցութիւն կը կատարեն բարեկամները,— Նուպար Ցովհան — նէսեան, Սարգիս Տէօքմէճեան, Վաղարշ Մելիք — եան, կարծեմ Հայոց եկեղեցիին վերաբերեալ պատմութեան մը առթիւ : Հետաքրքրուեցան թէ ինչո՛ւ կը սպասեմ, էլեկտրական լոյսերու տակ՝ որոնցմէ չատ կը խորշէի :

— Պատանեկութեանս տիրացու , հիմակ ալ հոգեբարձո՛ւ, չէ՛, չէ՛, ո՛չ ատոր համար :

Տխրութեանս մէջն իսկ կատակելու այս ցանկութիւնը ուրկէ՞ ուր : Եւ սակայն, չըսի : Կա — տակս կերայ ու լրջութեամբ, տրամութեամբ եւ դառնութեամբ պատմեցի ամէն բան :

Երեքը միաբերան, նոյն անկեղծութեամբ , ըսին.

— Որ եւ է ձեռնարկի մէջ, որեւէ գործի համար , զոր դուն կը ստանձնես, երբ նիւթական խնդիր կայ՝ նիւթականի հոգը ձգէ մեզի : Ատիկա մեր գործն է :

Ս. Տէօքմէճեան ուրիշ առթիւ մըն ալ ըրած էր ինձ նոյն առաջարկը :

— Լա՛ւ, ըսի, Լիւք - Անարէ Մարսէլի դասախօսութենէն եառքը՝ պէտք է կազմակերպել հաց - կերոյթ մը : Ատիկա դուք կազմակերպեցէք : Ձեզ — տոյ, դասախօսութեան օրը՝ պիտի կազմուի յանձնախումբ մը, որ նիւթական միջոցներ պիտի ստեղծէ հայ մշակոյթին նուիրուած հաստատին համար՝ նախաձեռնութեամբ Cahiers du Sud-ի : Եւ այդ օրը պիտի յայտարարեմ թէ դուք կըը ստանձնէք այդ հոգը, համաձա՞յն էք :

Համաձայնութիւն յայտնեցին : Նուպար Ցովհաննէսեան ըսաւ միայն թէ կարճ ճամբորդութիւն մը ունի կատարելիք դէպի արտասահման, ու կը վերադառնայ ճիշդ Յունուար 28ին, երբ տեղի պիտի ունենար դասախօսութիւնը :

Խնդրեցի որ անպայման ներկայ գտնուի, հոգ չէ թէ նոր վերադարձած, ճամբորդութենէն յոգնած :

— Երեքդ կ'ուզեմ տեսնել սրահին մէջ ներկայ՝ այդ օրը, անկէ եառքը ձեր ուսերուն վրայ պիտի ձգեմ ամբողջ բեռը :

Յանդաւատ մեկնեցանք :

Հասաւ դասախօսութեան օրը : Ոչ մէկ տոմսակ ծախուած էր նախապէս : Սրահին դրան առջեւ՝ ջորի - սեղան մը, վրան քանի մը հարիւր - նոց : Ա՛խ, «Արեւմուտք», որո՞ւ վայել է ասանկ մուտք :

Փայլուն չէ առաջին տպաւորութիւնս : Ցանկարծ երեւցաւ Ժան Պալար, որ նոր կր հասնէր Մարսէյլէն : Ժողովուրդը կուգայ կաթիլ - կաթիլ, անառակէն : Պար չկայ, ձիարշաւ չկայ, ոչ ալ «Ալշին — մալ - ալան» կը խաղան, այստեղ, Սորպոնի հպարտ սրահներուն մէջ : Այսուհանդերձ կը լեցուի սրահը : Մ. Գուլումճեան կը կատարէ բացումը հայերէն : Երիտասարդ Վռամ Գուլումճեան կը կարդայ դրաւոր ճառ մը : Եւ խօսքը կը տրուի Ժան Պալարի, որ իր մեծարանքը կը յայտնէ : Ցետոյ դաշնակահարուհի՝ Օր. Տիրուհի Զառափեանի կողմէ : Եւ ահա Լիւք — Անարէ Մարսէլ : Գունատ ու բարակ այս երիտասարդը կրնա՞ր միթէ դառնալ բոցավառ մարդնի, — ի՛նչ յուզում, ի՛նչ կենդանութիւն : Սրահը փրփրեցաւ, տեղէն չարժեցաւ : Դասախօսութի՛ւն, — այսպէս կ'ըլլայ : Անհանգիստ խանդավառութիւն մը տեղծուեցաւ : Թաւ ձայնով մը, արեզակի ձայն, Լիւք-Անարէ Մարսէլ, սեւ հագած, դարձած է երիտասարդ Գրիգոր Նարեկացի մը, որ կ'աղօթէ, կը փրփրի, կը տաղնապի : Թէ կը վերլուծէ, թէ վկայութիւն կուտայ : Ժողովուրդին խանդավառութիւնը հասած է իր գագաթնակէտին : Կը յայտնէ Իվ Թէսիէ, Ֆրանսացի երիտասարդ երգիչ մը, որ կ'երգէ... հայերէն : Բառերուն հնչեղութիւնը, ձայնին ազդայնութիւնը, եղանակին հարազատութիւնը՝ անակնկալ մը մեզի համար, այնքան որ ոչ ոք կը հաւատայ թէ Ֆրանսացի է երգողը,— քա՛ղցր, քա՛ղցր, քաղցրաքա՛ղցր ձայն մը, որ կը թրթռացընէ հայրենակարօտ ունկնդիրներուն սիրտը : Հրաշք թուեցաւ չատերուն : Ոչ ոք կրնար երեւակայել թէ պիտի դիմովնար սրտաղեղութեամբ, այդ օրը, Հայ Բանաստեղծութեան Օրը Սորպոնի մէջ, ինչպէս յայտարարուած էր : Ոչ ոք կրնար երեւակայել թէ պիտի երջանկանար այդքան յափշտակութեամբ, հպարտութեամբ եւ հայութեամբ : Վերջապէս ոչ ոք կր սպասէր այդքան քաղցր անակնկալներու : Եւ ահա բեմին վրայ՝ Հայկանուշ Թորոսեան, այն որ Փարիզի սրահները փլցնել կուտար ծափահարութիւններով ու դղրդացնի bisէ — րով,— ժողովուրդը կարծես կարօտցած էր հայ երաժշտութեան այս պարիկը :

Այն օրը, Սորպոն դարձաւ հայկական տաճար, մխիթարեցաւ հայ արուեստին չունչով : Կատարեալ աստուածացում մըն էր որ կը կատարուէր Հայ Հանճարին : Ներկաներէն S. Moreux, Ֆրանսացի երաժիշտը, որ կոյր է, յայտարարեց թէ «ինծի այնպէս կը թուէր թէ կը գտնուէի ծովի մը դէմ յանդիման, եւ ալիքները մոլեգնութեամբ կը նետուէին դէպի ինձ, ձեր ծափահարութիւններուն պէս ալ ես կը նետուէի ձեր ոտքերուն առջեւ, ինչպէս ալիքները կը նետուին ափերուն վրայ »:

Ֆրան տարիէ ի վեր չէի տեսած վարդապետը :

— Վարդապետ , հարցուցի, ի՞նչպէս կ'անցընէք ձեր ժամանակը, կը կարդա՞ք, կը գրէ՞ք, կը շարունակէ՞ք ձեր թանկագին աշխատանքը :

— Ոչ ոքան առեն որ հոս մնամ, կինս, զաւակներս չառնեմ ու նորէն տուն տեղ չըլլամ, չեմ կրնար աշխատիլ : Հոս դեռ չատ գործ ունիմ, չատ դիմուորներ կան, բոթոլոդներ են, ես բոլորին վրայ պէտք է հսկեմ : Աշխատանքը ծանր է, չատ դժուար է, չատ : Դուք որ եկաք, նոր էի աւարտեր, բայց դուք քիչ ուշ եկաք, ես կանուխ վերջացուցի եւ այդպէս լաւ եղաւ, կրցանք տեսնուիլ :

— Ուրեմն արդէլը չըլլանք ձեր գործերուն, վարդապետ, հիմա երթանք եւ նորէն կուգանք : Եթէ զբաղած չըլլաք, դարձեալ այսպէս կը տես — նուինք »:

Վարդապետը մեղի ընկերացաւ մինչեւ պարտէզ : Շահմուրատեանն ու ես կրկին ու կրկին համբուրուեցանք հետը եւ օրհրդները նորէն աչք համբուրեցին : Վարդապետը յանձնարարեց որ իր կողմէ բարեւ տանին «քերթէնքէլէնեաններուն» :

Երբ հեռացանք մեր ուխտավայրէն, բոլորիս աչքերը խոնաւ էին :

(Յառաջ, 27-10-935) Գ. Մ. ԱԼԻՄՇԱՀ

Այց մը վարդապետին

(ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ)

26 Մարտ 1933.— Այսօր, ժամը 3ին, Պիւլպիւլեան երկու քոյրերուն եւ Աստղիկին հետ վարդապետին այցելութեան գացինք : Վերջին պահուն Պ. Շահմուրատեանն ալ մեզի միացաւ տիկնոջը հետ :

Հիւանդներու այցելութեան ժամը արդէն անցած էր երբ հասանք Վիլժիւիֆ եւ երկար բանակցութիւններէ վերջ միայն կարելի եղաւ վարդապետը տեսնելու արտօնութիւն ստանալ :

Հիւանդանոցի տնօրէնը համոզելու համար, հարկ եղաւ Շահմուրատեանը ներկայացնել իբրեւ վարդապետին մտերիմներէն մին, որ նոյն օրն իսկ հասած էր Ամերիկայէն եւ քանի մը ժամ վերջ պիտի մեկնէր կրկին արտասահման :

Վերջապէս մեզ առաջնորդեցին վարդապետին գտնուած չէնքը : Մտանք հիւրանոց, եւ հիւանդասրահ մը գնաց վարդապետին իմացնելու որ հիւրեր եկած էին իրեն :

Շահմուրատեան, որ տարիներէ ի վեր չէր տեսած զինքը, սկսաւ մտահոգութեան նշաններ ցոյց տալ :

— Ալէմշահ, ըսաւ, իմացայ որ վերջերս վարդապետը իր հին բարեկամները լաւ չընդունիր, աւելի լաւ է չերեւամ եւ դուրսը սպասեմ : Եթէ տրամադրութիւնը լաւ ըլլայ, կանչէ, ես կուգամ :

Ծօսքը դեռ չէր աւարտած, երբ վարդապետը վրայ հասաւ եւ չն առաջ Շահմուրատեանը տեսնելով, ուրախութեամբ մօտեցաւ իրեն եւ «Արմէն, այս դո՞ւ ես, ո՞ւր էիր այսքան տաեն» ըսելով գրկեց զինքը եւ զարմանալի յիշողութեամբ մը լուրեր ուզեց, անուններ տուաւ : Ցետոյ, կարգաւ բոլորս աչքէ համբուրեցինք եւ սեղանի մը չուրջ նստանք միասին : Վարդապետը՝ իրեն ուղղած մեր հարցերուն կը պատասխաներ երբեմն խիստ բան — նաւոր կերպով, բայց յաճախ մեզի համար բոլորովին անհասկնալի լեզուով մը, զոր մենք կատարելապէս հասկնալ կը ձեւացնէինք :

Առանց ընդմիջելու՝ երկար մտիկ ըրինք եւ ի վերջոյ խօսակցութեան նիւթը փոխելու համար հարցուցինք կատակով, «վարդապե՛տ, Շահմուրատեանը քանի՞ տարեկան կ'ըլլայ. ինք կը պնդէ որ դեռ 45 չկայ» : Ինդալով՝ «Քիչ էլ կենայ, կ'սաի թէ դեռ չէ ծնուել» ըսաւ ու չարունակեց կատակել : Ցետոյ սկսաւ մեղի հայրական խրատներ տալ.«դուք բարի պէպէքներ, երեսնիդ որ այսպէս բարի ըլլայ, ձեր տուներուն մէջ միխրթիւն կ'ըլլայ, ապա թէ ոչ ընտանիքը կր քայքայուի » :

Բեմէն կը նշմարեմ Նուպար Ցովհաննէսեանը : Ուրախացայ որ եկած է իր ժամադրութեան , — յետպային հաստատեցի որ երբեք յուսախաբ չըրաւ զիս անձնուիրութեան տեսակէտով : Աչքով կը փնտռեմ ու կը գտնեմ նաեւ Սարգիս Տէօքմէճեանը եւ Վաղարշ Մելիքեանը : Ուրախացայ, քանի՝ լերուեցայ : Կրնամ աշխատիլ ասոնց հետ, ըսի, կրնամ վստահիլ որեւէ հանրային գործ :

Ուստի հրապարակաւ յայտարարեցի թէ կազմուած է առժամեայ յանձնախումբ մը, այդ երեք անձերով : Մօտ օրէն պիտի կազմակերպուի հացկերոյթ մը, ի պատիւ Ժան Պալարի եւ Լիւք-Անարէ Մարսէլի : Այդ հացկերոյթին մէջ, պիտի ընդարձակենք յանձնախումբին կազմը, զբաղելու համար փառաւոր հատորի մը հրատարակութեամբ :

Հանդիսէն եառքը, դուրսը կը չարունակուի խանդավառութիւնը : Բոլորը կր կրկնեն նոյն խօսքը.— Լաւ գործ է ասիկա, չարունակեցէք :

Ոմանք կ'ըսէին.— Կրկնեցէք այս դասախոսութիւնը, (կը խորհէինք կազմակերպել նաեւ դասախոսութիւն մը հայ երաժշտութեան մասին , — Լիւք - Անարէ Մարսէլ երաժիշտ է մէջտեղացի) :

Յանդավառ խօսակցութիւնները դացինք չարունակել մօտակայ սրճարաններուն մէջ, մինչեւ ուշ :

Ինծի կը մօտենայ անծանօթ մը եւ կարծես մարդարէութիւն մը ընէր՝ ըսաւ.— «Այսքան խանդավառութիւն ստեղծելէ եառք, չատ դէշ գործ մը կատարած կ'ըլլաք՝ եթէ հմայութիւն ընէք Փարիզի այս բարեկամները, չկարենալով արժեցնել տրուած յոյսերն ու խոստումները » :

Տէ՛ր Աստուած, արդեօք հմայութի՞ւն ընելու համար գանուինք, նոյնիսկ վչտացնելով մեզմէ հեռացողնե՞ու համար էր, որ այս աննախընթաց խանդավառութենէն եառքը՝ խաչակրութիւն մը բացուեցաւ մեր ձեռնարկին դէմ :

Վէճը, սկսաւ, այս անգամ բացէ ի բաց :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հանուհրի դեմ պայքար

Հանրային թիւ 1 Թշնամին՝ խլիրդը (քանհէռ) ուրիշ անգամ աւելի մարդ կը սպաննէ քան Թոքախտը: Վերջերս վիճակագրութիւն մը ցոյց տուաւ որ 1952 Օգոստոսին, միայն Սէնի նահանգին մէջ մեռած են 103 հոգի Թոքախտէ, 406 սրտի հիւան – դութենէ, 797 խլիրդէ:

Վիլժուիֆի Կիւստաւ Ռուսի դարմանատան տնօրէն փրոֆ. Հիւկընէն առջի օր կուտար այս թիւերը մամուլի ներկայացուցիչներուն եւ կ'ըսէր թէ այս հիւանդութիւնը կը յարձակի յաճախ էրիտասարդներուն, հետեւաբար ազգին կենսունակ ուժերուն:

Ինչո՞ւ արդեօք կը տարածուի, հիւանդութիւնը: Ախտաճանաչումի միջոցներու պակասին եւ ժամանակին չդարմանելուն հետեւանքով: Վիլ – ժուիֆի հաստատութիւնը տարեկան 20 հազար հիւանդ կ'ընդունի: Պէտք էր որ աւելի կարճառայր ընդունել: Մէկ անկողնի ծախքը (խնամք եւ դոր – ձիքներ մէջը) կը հասնի 1.500.000ի: Հետեւաբար ահագին դրամագլուխի կը կարօտի:

Ամէն գաղ գործածուած գործիքները արդի մեթոտներուն յարմար չեն: Մանրցմամ կարելի չէ արագ դարմանում: Օրինակ, ներկայ չղաստում – բին տակ, որուն չղարձակումները չեն կրնար թափանցել 8էն 10 միլիմեթրէ աւելի մարմնին մէջ, հիւանդը պէտք է ամբողջ ժամ մը մնայ: Հետեւաբար գործիքը վեց ամիս դրեթէ անգործութեան կը դատապարտուի, դարմանելով միայն տասնեակ մը հիւանդներ, իսկ այդ միջոցին, անոնք որ դարմանումի կը սպասեն, իրենց հիւանդութիւնը յառաջ կ'երթայ:

Ամիկա ըսել չէ թէ խլիրդը կարելի չէ դարմանել: Այս ճիւղին մէջ եղած յառաջդիմութիւն – ները չատ մեծ են: Այս առթիւ փրոֆ. Հիւկընէն կ'ըսէր թէ ինք յաջողած է 93 տարեկան կնոջ մը կուրծքին խլիրդը դարմանել: Նմանապէս մանուկներու մօտ հիանդութեան հետքր գտնելը եւ դարմանը հրաշալի արդիւնքներ տուած են: 78 օրուան փոքրիկ աղջիկ մը դարմանուեցաւ եւ իր տասը – վեց տարեկանին ժիւտօ եղաւ եւ լաւինեբէնի մէջ առաջին է:

Վտանգը այն տեղն է որ երբ հիւանդը ինքզինք քննել չի տար ցաւի մը, կամ կասկածելի ընդհատումի մը պարագային: Թոքախտի նուաճումը կը վերագրուի որքան դարմանումի մեթոտնե – րուն, նոյնքան ալ քարոզչութեան այս հիւանդութեան դէմ, դիմելով բժիշկին եւ զպրոցներու մէջ բժշկական այցելութիւնները ընդհանրացնելով:

Խլիրդի պարագան նոյնը չէ, պէտք է որ բժշկական ուսանողները իրենց ուշադրութիւնը աւտր վրայ կեդրոնացնեն:

Մինչ այդ, Վիլժուիֆի կեդրոնը չուտով Մ. Նահանգներէն պիտի ստանայ «Բետատրօն» մը որ պիտի կրնայ գործել 24 միլիոն վոլթի մը համար, եւ որով կարելի պիտի ըլլայ մարմնին ամէնէն խոր տեղերը հասնիլ եւ մանաւանդ խնամել ստամոքսի խլիրդը, որ ներկայիս անկարելի է:

Այս «Բետատրօն»ին հետ պիտի հաստատուի նոր «bombe à radio - cobalt» մը, որ վոխանակ տասը կրամ բարիումի ինչպէս սովորական ռում – բը, պիտի պարունակէ մէկ քիլօ բարիո–ֆոպալթ, որով կարելի պիտի ըլլայ ոչ միայն խնամել հիւանդը մէկ ժամէն, այլ քանի մը վայրկեաններն:

« Եթէ մեզի միջոցներ տրուին, կարծեմ թէ քանի մը տարիէն խլիրդի դարմանումին մէջ մեծ յեղափոխութիւն մը պիտի կատարուի, ինչպէս Թոքախտին » յայտարարեց փրոֆ. Հիւկընէն:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան մրցում – ները այս տարի համեմատաբար քիչ մը ուշ սկսան:

Եղանակի առաջին մրցումը Մէթրոյի դէմ կորնցուց 2—0: Բ. մրցումը Պանէօյի դէմ 2—2, իսկ երրորդը դարձեալ հաւասար C. A. 14րդի դէմ 0 — 0:

Դժբախտաբար մեր խաղացողներէն չատեր յառաջդիմութիւն մը չեն ներկայացներ: Հակառակ նոր եւ լաւ խաղացողներու մուտքին, իրենց խա – ղերը անիերդաչնակ եւ հաւասարակշռուած հարուածներէ զուրկ են: Դեռ մեր մարզիկները չհասկըցան թէ, իւրաքանչիւր խաղացող կը խաղայ 11 ընկերներով եւ marquageը կենսական դեր մը կը կատարէ ոտնագնդակին մէջ: Ամէն մէկ խաղացող ինքն իրեն խաղ կ'ուզէ ընել, հրաշք մըն էր որ կիրակի 26 Հոկտեմբերին չկորնցուցին՝ խումբի մը դէմ որ չատ բարձր խաղարկութիւն մը ունէր:

Հ. Մ. Մ.ի պաշտպանողական դիծը անխոցե – լի էր, միջին դծի խաղացողները անթերի փոխանցումներով հակառակորդը անգործութեան կը դատապարտէին, իսկ յառաջապահ խաղացողները այնքան տկար խաղարկութիւն մը ըրին, որ անհնարելի էր իրենց, թէ իրենց համբաւին եւ թէ թափուած զոհողութեան համար: Խաղային անճնական իրենց դերակշռութիւնը ցոյց տալու եւ կամալուծեցին ամբողջ խաղը:

Կիրակի բերդապահը ինքզինքը դերազանցեց ինչպէս նաեւ պաշտպանողական դծի խաղացող – ները:

Ցուսանք որ եղանակի սկիզբն ենք, դեռ մեր տպաքը իրարու խաղին վարժուած չեն, ապագա – յին իրենց լաւագոյնը պիտի ընեն փրկելու համար իրենց վրայ դրուած յոյսերը եւ բարձացնեն աղ – դային արժանապատուութիւնը:

Մեր հայորդիները պէտք է նկատի ունենան որ անուն մը չինած են, ատոր հետեւանքով մարզա – կէր նկատելի հասարակութիւն մը կը հետեւի ի – րենց, կուգան դիրենք քայլալերելու, պէտք է չյու – սահատեցնել այն բարմութիւնը որ իրենց ուժ եւ կորով կը ներշնչէ:

Ց. ԴԻՏՈՂ

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ արտադրութիւնը իր զգաթնակէտին հասած է Սեպտեմբեր ամսուն, որու ընթացքին 46282 կառք չինուած է որուն 35.562 անհատական կառքեր: 1951 տարիին ամսական միջին արտադրութիւնը եղած էր 37.203 կառք: Ճարտարարուեստական կառքերու արտադրութիւնը նուազած է վերջերս:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ RENÉ GROUSSETի

Հոկտեմբեր 19ին Փարիզի Հայոց Եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան արարողութիւն մը ի յիշատակ մեծ արեւելագէտ Ռընէ Կրուսէի, ի ներկայութեան ընտանիքին եւ օտար եւ հայ անճնաւորութիւններու: Եկեղեցիի վարչութեան կողմէ յարդանքի քանի մը խօսք ըրաւ Պ. Ս. Փարեան:

Հոկտեմբեր 26ի կիրակիին ալ Հայ Կաթողիկէ Առաքելութիւնը Թրինիթէի եկեղեցիին մէջ կազմակերպած էր հոգեհանգիստ մը ծանօթ ակադեմականին յիշատակին: Ներկայ էին բազի ընտանիքէն վեց ակադեմականներ եւ բազմաթիւ օտար, ֆրանսացի եւ հայ անճնաւորութիւններ, դեսպաններ եւ կառավարական ներկայացուցիչներ: Կրուսէի մասին խօսեցաւ Հ. Ամատունի:

ՄԱՈՒ - ՄԱՈՒՆԵՐԸ

Ինչպէս գրեցինք, Արեւելեան Ափրիկէի անգլիական Քենիա գաղթավայրին մէջ ծագած է ըմբոստութիւն մը, զոր կը ղեկավարեն Քիքիյու ցեղախումբի անդամները:

Այս ցեղախումբը ունի մէկ միլիոն բնիկներ (ժողովուրդի ընդհ. թիւն է հինգ միլիոն): «Մաու - Մաու» ազանդը (որ կը նշանակէ անունք որ պահուած են) կը կազմէ կորիզը այս չարժման: Այս պահուս անգլիական ոստիկանութիւնը չուներ արձակելով կ'աշխատի սեղմ գօտիի մէջ առնել զանոնք անտառներուն մէջ, ուր հաստատած են իրենց բնակութիւնը:

« Մաու - Մաու»ի չարժումը ամբողջովին վրահսկային բնոյթ կը կրէ, վախ ազդելու համար սեւամորթներուն վրայ: Այսպէս է որ ահաբեկիչ – ները բարբարոս եւ խորհրդաւոր ծէսով մը կը չրջապատեն անոնք որ իրենց ազանդին կը հետեւին: Իրենց աչքին առջեւ զոհուած խոյի մը արիւնէն եւ հողէ խառնուրդ ցեխով մը կը ծեփուին, պէտք է որ կլլեն կեղանխին աչքերը եւ համտեսեն ա – դիքներու բովանդակութիւնը: Այս ամէնը տեղի կ'ունենան մթութեան մէջ, մինչ վհուկները որ – խուր էրգեր կ'երգեն իրենց թմբուկին ընկերակցութեամբ: Ասկէ վերջ ոչ մէկ բնիկ կր համարձակի մատնել Մաու - Մաուները իշխանութեանց, եւ այսպէս անոնք կ'ապահովեն իրենց անձերը:

ՏԻՏԱՂ

ՊՕՂՈՍ եւ Պետրոս փորձանքէ մը ազատուած ըլլալով, ուխտած էին իրենց կօշիկներուն մէջ սիսեռ լեցուցած՝ քալել մինչեւ Մ. Կարապետ: Ձմեռան Պօղոս անտանելի ցաւեր կր ղգայ, իսկ Պետրոսին հոգը չէ:

ՊՕՂՈՍ .— Կարծր սիսեռները ոտքս կը տանջեն, քու ոտքդ չի՞ ցաւիր:

ՊԵՏՐՈՍ .— Դուն հո՞մ սիսեռ լեցուցիր կօշիկիդ մէջ: Ես խաչել տուի ...:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (46)

ՀՈԶԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Զ.— ՑԻՄԱՐ, ՑԻՄԱՐ ԶՕՑԳ ՄԸ

Այս անգամ հազիւ քանի մը երկվայրկեանի հանդիպում մր ունեցան: Շատ մութ էր եւ կարելի չեղաւ տեսնել, թէ արդեօք որեւէ թուղթ փոխանակուեցա՞ւ: Այնուհետեւ իրարմէ բաժնուեցան ,— կուպիչեւ «թաքսի» մը առաւ դէպի վարի քաղաքամասը, իսկ Ձուտ վերադարձաւ Փէնսիլվանիա կայարանը:

Հետախոյզները վստահ էին, որ թուղթեր յանձնուեցան, բայց չունէին որեւէ ապացոյց, որովհետեւ Կուպիչեւ, անգամ մըն ալ, յանկարծակի փախուստով մը կորնչնել տուած էր իր հետքր ղինքը հետապնդողներուն:

Այնուհետեւ , 28 Փետրուար 1949ին, Հետախուզութեան Դաշնակցային Գրասենեակը Նիւեորքէն ստացաւ հեռագիր մը, ուր կ'ըսուէր, թէ Ձուտ հեռաձգնած էր Նիւ Եորք գտնուող իր մօրը, յայտնելով որ չարաթաւերջը պիտի անցնէ իր ընտանիքին մօտ:

Մարտ 3ին, Ձուտ նորէն կէս օրուան արձակուրդ ուզեց: Աւտօնուքիներ տրուեցաւ: Այդ չաբթու, Ձուտ անգամ մըն ալ խնդրեց իր պետէն աչքէ անցընել մեծապէս գաղտնիքդրծարները: Պետը հարցուց, թէ կը յիշե՞ր հետապնդման են – թակայ այն երեք մարդիկը, որոնք կ'աշխատէին խորհրդային Ամթորկ առեւտրական բաժանմունքին հաչուին: Այժմ, անոնց մասին քանի մը նոր թուղթեր ալ ունէր:

Անոնցմէ մէկր կարեւոր նամակ մըն էր: Եւ որովհետեւ այս նամակը այնքան կարեւորութիւն ստացաւ զատաւարութեան ընթացքին, կ'արտագրեմ զայն ստորեւ.

Թուական՝ Մարտ 3, 1949

Պ. Փէյթըն Ֆորտին

Ընդհ. դատախազի օգնական.

Հետախուզական Դաշնակցային Գրասենեակի պետէն.—

ԽՍՏՈՐԻՆ ԳԱՂՏՆԻ

Նիւթ. — Ամթորկ առեւտրական ընկերակցութիւն Ներքին ապահովութիւն — R.

Իրրեւ յաւելուած իմ 27 Յունուար 1949 թուակիր յուշագրիս Ամթորկ Առեւտրական Ընկերակցութեան մասին, ձեր ուշադրութիւնը կր հրաւիրեմ այս հետախուզութեան մէջ առաջ եկած զարգացումի մը, որ հիմնական նշանակութիւն կրնայ ունենալ ծրագրուած հետապնդման քայլերուն համար:

Ակնարկուած յուշագրիս մէջ յիշած էի, թէ ներկայիս, չատ զգոնի կերպով, իրրեւ տեղեկատուներ օգտագործելու վրայ ենք Ամթորկ Առեւտրական ընկերակցութեան երկու բարձրաստիճան պաշտօնատարները: Առանցմէ մէկին է Իզիտոր Կիպպի Նիտըլմէն, Ամթորկի իրաւագիտական ներկայացուցիչը, որուն հետ անուղղակի չարաբերութիւն մր միայն կր պահենք միջնորդի մը միջոցով: Մենք դոհ չենք բոլորովին այս կարդադրութենէն կամ ծաւալէն այն տեղեկութեանց, զոր մեզի կը հայթայթէ Նիտըլմէն, այդ պատճառով ալ, անոր անկեղծութիւնը ստուգելու համար, կը փափաքինք իրմէ ստանալ աւելի կատարեալ տեղեկութիւններ զանազան հարցերու չուրջ, որոնց մէջն է նաեւ իր ծանօթութիւնը Ամթորկ Առեւտրական Ընկերակցութեան այն գործունէութեանց մասին, որոնք կրնան բռնաբարել Օտար Գործակալներու Արձանագրութեան Օրէնքը:

Գնահատելի պիտի րլլայ ուրեմն մեզի հաստատել, եթէ մեզի հասցնէք յուշագիր մը պարզելով ձեր տեսակէտը, թէ ձեր կարծիքով ինչ բան կրնայ այս Ընկերակցութեան կողմէ գործուած բռնաբարում մը նկատուիլ եւ թէ ինչ հարցումներ կրնան կատարուիլ այս մարդու մասին: Պիտի ուզէինք նմանապէս գիտնալ, թէ Նիտըլմէն արձանագրուա՞ծ է իրրեւ գործակալ օտար իշխանութեան մը:

Նախապէս տեղեկացուցած էի ձեզի այն ճիգերը, զոր Ամթորկ Առեւտրական Ընկերակցութիւնը ի գործ կը դնէ՝ Հիւլէական հետազօտութեանց զարգացման յատուկ գործիքներ ստանալու համար: Այս կապակցութեամբ, մեր Գրասենեակը, վերջերս, տեղեկատուի մը միջոցով իմացած է, որ Ամթորկ Առեւտրական Ընկերակցութիւնը յարաբերութեան մէջ է Հողմաընդիատական Հետազօտութեանց Ընկերակցութեան հետ՝ պայթումի ճնշումները չափող հողմաճնարժակ գործիքներու մասին, զոր այս ընկերութիւնը պատրաստած է փոքր քանակութիւններով, Ալամակորտոյի սկզբնական ռումբի փորձին համար:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ԶԻՆԿԸՐ

կան գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ վարչա – պետ Ասընաուրը, կուսակցութեանց հետ խորհըրդակցութեան մը մէջ, գաղտնաբար յայտներ է թէ ամերիկեան կառավարութեան հետ յանելուածա – կան համաձայնութիւն մը կնքուած է որու համաձայն Արեւմտեան Գերմանիա Ատլանտեանի դա – չինքին մէջ պիտի առնուի: Նաեւ Գերմանիոյ ամե– րիկեան մարզպանն ալ յորդորեր է որ չուտով վաւերացնեն Ֆրանսայի հետ համաձայնագիրը, մթնոլորտը խաղաղելու համար :

Աւելորդ է ըսել որ թէ գերման եւ թէ ամերիկեան աղբիւրէ կը հերքեն այս լուրը :

«ԱՊԱԳԱՆ ԱՍԻՈՑ ԵԻ ԱՓՐԻԿԷԻՆՆ Է»

Միացեալ ազգերու մէկ յանձնաժողովին մէջ Իրաքի պատուիրակ Ալֆին Խալիտ յայտարարեց որ աշխարհը ներկայ կը գտնուի ոչ թէ ազգի մը, այլ հողամասի մը զարթնումին: Պատմական շարժում մըն է այս, անկախութիւն պահանջող ազգերու զարթնում մը: Անցեալին մէջ նման շարժում մը կարելի չէր խափանել: Աւոխական ժողովուրդ – ներ ազգեր կ'ըլլան եւ վստահ եմ որ անոնք օր մը մեծ պետութիւններ պիտի ըլլան: Ապագան կը պատկանի Ասիոյ եւ Աֆրիկէի, մարդկային մեծ մթերանոցներ, եւ ոչինչ կրնայ արգիլել իրակա – նացնելու իրենց ճակատագիրը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ կողմէ Միւթիւալիթէի սրահին մէջ սարքուած հաւաքոյթին մէջ, Պ. Օ – կիւստ Լըքէօր Մոսկուայի համաժողովին մասին տեղեկութիւններ հաղորդեց: Անդրադառնալով ե– րեսփոխան Մարթիի եւ Թիւյօնի «ձախ ամբոխա – վար» չեղումներուն յայտարարեց թէ «Մարթի եւ Թիւյօն մերժելով իրենց սխալներուն անդրադառ – նալ ինքնաքննադատութիւնով, կ'ապացուցանեն թէ համաձայնավար ուղղութեան մէջ օտար մար – միններ են, եւ ժամանակ է որ կուսակցութեան հետ կարգապահ ըլլան, եթէ կ'ուզեն հասարակաց բան մը պահել անոր հետ»:

ԱՏԱՆԱՑԻ մէջ Հոկտեմբեր 22ին տեղի ունե – ցած երկրաշարժի մասին քանի մը տողով գրած էինք: Ահաւասիկ կարդ մը մանրամասնութիւն – ներ: Երկրաշարժը տեղի ունեցած է ճիշդ Զուգուրովայի, Ճէյհանի, Գօզանի կողմերը և Անաւարսա բերդին չուրջ: 1945ին ալ երկրաշարժը այս չըր – ջանն էր: Մեռելներուն թիւը աւելի քան 26 է եւ բազմաթիւ վիրաւորներ կան: Շարժը ցնցած է նաեւ Օսմանիէ, Մարաշ, Իսլահիէ, Մերսին եւ Ատանա: 98 տնուոր Սիրքէլիքէօյ գիւղը քանդուած է, ինչպէս եւ 60 տնուոր Քիւրքէօյը :

ԴԱՆՈՒԲ ԳԵՏԸ ջրանցքով մը Սեւ Ծովի միացնելու աշխատանքները կ'առաջանան Ռումանիոյ մէջ, օրական 15—20 մեթր, ցարդ 1000 քիլոմեթր չինուած է: Ռուսիայէն բերուած են հսկայ փորիչ մեքենաներ որոնք գործածուած էին Վոլկա - Տօն ջրանցքին համար:

ԹՈՒՆՈՒԶի խնդրին առթիւ Պէյը չնորհակա – լութեան նամակ մը ուղղած էր արաբական լիկա – յին, խնդիրը Ազգաժողովին առջեւ հանելուն համար: Այս գիտը դժգոհութիւն պատճառած է Ֆրանսական իշխանութեանց քանի որ Պէյը իր իրաւասութենէն դուրս կուգայ եւ կը մանէ ուղղակի պայքարի մէջ, վտանգաւոր հանդուրժու – թեան հրաւիրելու իր ժողովուրդը որ ամէն օր ա – հաբեկումներ կը կատարէ:

Միջերկրականի կոմիտէն յայտարարութիւն հրատարակելով կը հրաւիրէ Ֆրանսական կառա – վարութիւնը քաշուիլ Ազգաժողովէն եթէ հիւսիս. Աֆրիկէի խնդիրը դայ, քանի որ այդ կազմակեր – պութիւնը իրասւասու չէ այդ մասին, իր Օրէնքին Բ. յօդուածին 7րդ հատուածին համաձայն :

ԵԳԻՊՏՈՍի վարչապետ զօր. Նեգիպ յայտա – րարեց որ հանրապետութիւն հաստատելու խնդիր չկայ :

Նուագահանդէս
Հայ հրաժշտութեան

Salle Gaveau, 45 rue la Boëtie, Շաբաթ 8 Նոյեմբեր, ժամը 21ին :

Ղեկավարութեամբ՝

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

Նուիրուած իր գործերուն

Հովանաւորութեամբ ՋԱՐԵՀ ՊԷՁ ՆՈՒՊԱՐԻ

կը մասնակցին Lydia Karine, Nathalie Wetchor, Joseph Mengé (երգեհոն) *եւ* Pasdeloup *նուագա – խումբը* (65 հոգի) *եւ ոտաիոյի երգչախումբը* :

ԱՌԱՋԻՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱՐԵԿԻ

Գիները 150էն 600 ֆր., J. M. 100 ֆր.:

Suite française, «Հերոսի մը կեանքը» :

Տոմսերու համար դիմել եկեղեցին Tél. Ely. 67.03: *Պարսամեան, Բալուեան գրատուներէն, Օր. Լոլա Իչկալացեանի* 75 rue du Fbg. Poissonnière, Tél. Pro. 64.23, Durand Place de la Madeleine, *եւ* SalleGaveau:

ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի Փարիզի Հայ. Ս. Ցոլհ. Մկր. եկեղեցւոյ օծման 48րդ տարեդարձին առթիւ պի– տի մատուցուի հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ ըստ սովորութեան հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցաշէն և մեծ բարերարողբացեալ Ալեքսանդր ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ պեր– դաստանի համօրէն նոյնեցեալներուն համար :

Պատարագի ընթացքին պիտի կատարուի նաեւ մասնաւոր հոգեհանգիստ ԿՈՄԻՏԱՍի մահուան տարեդարձին առթիւ:

Կը հրաւիրենք Փարիզի եւ շրջակայքի համայն հայութիւնը որ սիրով վտիտայ խուռներամ եկե – ղեցի եւ իր մեծարանքի տուրքը ընծայաբերէ Ազգ. բարերար Ա. ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի եւ մեծ եկեղեցական ԿՈՄԻՏԱՍ վրդ.ի յիշատակին :

Դիւան Հոգաբարձութեան

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ Ա. ՀԱՅՑ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ եւ զա– ւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, յետ պա– տարագի, ժամը 11ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՀԱՅՑ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յար – գողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Լեւոն Մօզ – եան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհան – դստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առտու յետ պատարագի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, (15 rue Jean Goujon) իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ որ– բացեալ ԼԵՒՈՆ ՄՕԶԵԱՆի մահուան առաջին տա– րելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին յիշատակը յար – գողները :

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Կը փնտռեմ Տէնիզլիի մօ – տեղրայրներս Յակիկ, Մանուկ, մօրաքոյս Մար – իամ եւ մեծ մայրս Կիւլիզար :

Նոյնպէս բնիկ Իզմիրցի հօրեղբայրներս Աճէմ– եան եղբայրք: Իսկ իմ հօրս անունը Սմբատ Աճէմ– եան, կայսրանապետ, 1915էն ի վեր կորսնցուցած եմ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել ի – րենց զաւկին Տիկին Սիբանուշ Պաղտասարեանի (ծնեալ Աճէմեան), 6 Traverse La Graniere, St. Marcel, Marseille :

ՓԱՐԻԶի եկեղեցիին վարչութիւնը, չնորհա – կալութեամբ սուացած է Տէր եւ Տիկին Ենովք եւ Քնար Պորզակեանէ, 2500 ֆր. նուէր եկեղեցւոյս Կրթական Մարմնոյն, իրենց մօր Այրի Տիկին Մեհրուպէ Քէմալեանի (Քալիֆորնիա) մահուան քառասունքի հոգեհանգիստին առթիւ, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի Փարիզի ե – կեղեցւոյն մէջ: (ԿՆԻՔ)

MORY etCo.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60

Poste 89 et 80, métro Poissonnière. Gare du Nord

Ամէն օր, բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պա– հուն, ծրարներդ կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախ– քի կամ ձեւակերպութեան, ստացողին համար.

ՍԲՌՈՒՀԻ ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ
ԳԱԼՈՒՍՏ ՋԱՏԻԿԵԱՆ
Նշանուած

Առտուվիլ լէ Կոնէս *Իսկ*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ - ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Ընկեր կարօ ենթակոմիտէի ժողովը ընկեր Ս. Պօ– յաճեանի բնակարանը այս շաբաթ ժամը 8.30ին :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան) կոմիտէի ժո– ղովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Արիմեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուս.ի հանդէս խնջոյքը Իսի Արիմեան սրահը, Նոյ. 9ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3էն կէս գիշեր :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Մխուեեան փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին Café au Claire de Luneի վերնայարկը, մեթրօ Place d'Italie: Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը անհրա– ժեշտ է: Բ. անդամ ըլլալով ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կր համարուի :

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ՄՈԶԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 11ԻՆ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ

MUSÉE GALLIERAի «արեւելեան արուեստի ցուցահանդէսը» կը փակուի կիրակի իրիկուն, 2 Նոյեմբեր: Ցուցահանդէսը բաց է կիրակի ամբողջ օրը :

SALLE GAVEAU

45, Rue La Boétie **Métro Miromesnil**

Երեքշաբթի 4 Նոյեմբեր, ժամը 21ին

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

Միակ նուագահանդէսը, իր մեկնումէն առաջ

Ցայտագրին մէջ.— Mendelsohn, Scarlatti, Chopin, Ravel, Belliard et Liszt

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Վլէյնի կապ. Խաչէ վարչու– թիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է, Սանուէի Օր. Լուսին Խուկոյեանի ընդ Պ. Սիմոն Փլթոյեա– նի ամուսնութեան առթիւ հեռաւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Փլթոյեան, Տէր եւ Տիկին Խուկոյ – եան, Պ. Արտաշ Փլթոյեան 2000ական Ֆր.:

ՓԱՐԻԶի Հայ Մարզական Միութիւնը հայ ծը– նողներու ուշադրութեան կը յանձնէ թէ, ժամա – նակէ մը ի վեր կամքէ անկախ պատճառներով, յապաղման ենթարկուած կիրակնօրեայ պաշտօ – նականմարզախաղերը վերսկսած են, Հայ արժանա– ւոր եւ փորձուած մարզիչի մը հսկողութեան տակ իր մարզադաշտինStadeOlierի վրայ, 11 rue Arcueil La Vache Noire :

Այս առթիւ կը խնդրէ միացնդաման փարիզի եւ շրջակայքի Հայ ծնողներէն օգտուիլ այս պատե – հութենէն : ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ ՓԱՐԻԶ

1 Նոյեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Փարի– զի Ազգ. Տան մէջ (32 rue de Trévise) կը ներկայացուի մասնակցութեամբ փարիզահայ դերասաննե – րու Ս. Սուրէնեանի, Հ. Պշտիկեանի, Լ. Սապո– նեանի, Ա. Պետրոսեանի, նաեւ Օր. Ն. Մատոյ – եանի

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՒԱՏԱՆԸ բարոյալից տրամ 4գործ.
եւ ԱՐՋԱՆԸ ԿԸ ԲԱԼԻ կատակախաղ 1 գործ.

Մուտք 150 ֆրանք :

ՀԱՑԵՐԻՆԻ ԶՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Երեկոյեան դասեր, չափահասներու համար ա– մէն ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ժամը 7—8, առաջին տարի, իսկ 8—9 երկրորդ տարի: Կը տրուին Lycée Condorcetի սրահներէն մէկուն մէջ, 8 Rue du Havre, métro St. Lazare կամ Havre - Caumartin: Դիմել՝ դասե– րուն օրը տեղւոյն վրայ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԵԹԷ կ'ուզէք ունենալ գերձակի վերաբերեալ ապրանքներ, աժան մաքուր եւ դիւրամատչելի պիններով, դիմեցէք՝ «ՄԱԿԱԶԱՆ - ԷՔՍՓՐԷՍ» վաճառատունը, 20 rue Consolat, Marseille :

Վստահ ենք որ դոհ մնալով պիտի ըլլաք մեր տեւական յաճախորդը :

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս. 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 4 Novembre 1952 երեքշաբթի 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6907-Նոր շրջան թիւ 2318

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԾՕՍՔԸ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԸ

Զորս տարին անգամ մը նոր աշխարհը ամխնձորով կը փոթորկի մէկ ծայրէն միւսը, Ատլան – տեանի եղերքներէն մինչեւ Խաղաղական Ովկիանոս, ընտրական պայքար մղելու համար :

Ո՛չ մէկ երկրի մէջ ժողովրդավար սկզբունքները ա՛յնքան զարգացած են որքան Միացեալ Նահանգներուն մէջ, ուր Հանրապետութեան նախագահներ, ծերակուտականներ ու երեսփոխաններ վաղուց կ'ինկնեն, բուն ժողովուրդին հետ չփման մէջ կը մտնեն, տեսակէտ կը պարզեն եւ քաղաքացիներու քուէները կ'ուղեն իրենց համար :

Աւելի քան վեց ամիսէ ի վեր տենդոտ պայքար կը մղուի մասնաւորաբար երկու գլխաւոր հոսանքներու՝ Դեմոկրատներու եւ Հանրապետականներու թեկնածուներուն միջեւ :

Միւս երկրորդական կուսակցութիւնները ալ առիթէն կ'օգտուին՝ իրենց գաղափարները քարոզելու համար, առանց յաւակնութիւնն ունենալու թէ պիտի շահի իրենց թեկնածուն :

Այսօր՝ Նոյեմբեր 4, վճռական օրն է : Ամերիկացիներ եւ Ամերիկուհիներ պիտի կատարեն ի – րենց քաղաքացիական պարտականութիւնը :

Ընտրելու իրաւունք ունեցողներու թիւն է 96 միլիոն : Սակայն անցեալի փորձերը ցոյց տուած են թէ ընտրողներու հարիւրին չափունը միայն կը մասնակցին քուէարկութեան, միւսները անտարբեր են եւ չեն զբաղիր քաղաքականութեամբ :

Այսօրուան քուէարկութեամբ պիտի նշանակուին միայն երկրորդ կարգի ընտրողները, որոնք Դեկտեմբեր 15ին պաշտօնապէս պիտի ընտրեն Միացեալ Նահանգներու 34րդ նախագահը եւ փոխանորդը : Նոր նախագահը Կապիտոլի մէջ երդում պիտի կատարէ 1953 Յունուար 20ին :

Միայն նախագահի ընտրութիւն չէ կատարուածը : Միաժամանակ պիտի ընտրուին երեսփոխ. ժողովի անդամները ամբողջութեամբ, Ծերակոյտին մէկ երրորդը, 48 նահանգներէն 30ին կառավարիչները եւ զանազան պետական եւ քաղաքական ամէն կարգի բազմաթիւ պաշտօնատարներ : Ասոնց ընտրութիւնն ալ պիտի կատարուի «մեծ ընտրողներ»ուն կողմէ :

Այս տարուան ընտրական պայքարը չատ բուռն եղաւ՝ քաղաքական կացութեան պատճառաւ : Այս առթիւ օգտագործուեցան հեռատեսիլն ու օդանաւը, առաւելագոյն չափով :

Այն օրէն ի վեր, որ Ամերիկացիները հրաժարեցան Մ.ընորի վարդապետութենէն եւ սկսան խառնուիլ ուրիշ ցամաքամասերու գործերուն, արտաքին քաղաքականութիւնը մեծ կարեւորութիւն ստացաւ Միացեալ Նահանգներուն մէջ :

Այսօր Ամերիկա ամէն տեղ է, Եւրոպային մինչեւ Ծայրագոյն Արեւելք, անցնելով Գերմանիա – յէն, Պալքաններէն ու Թուրքիայէն մինչեւ Ճապոն :

Ընտրութեանց արդիւնքը ցոյց պիտի տայ թէ՝ Միացեալ Նահանգները ի՛նչ քաղաքականութիւն պիտի վարեն արտաքին ճակատին վրայ :

Դեմոկրատներու նոր յաղթանակը ոեւէ փոփոխութիւն պիտի չմտցնէ կացութեան մէջ : Սակայն Հանրապետականներու յաղթանակով կրնայ վախցուիլ թէ Ամերիկա նուազ հետաքրքրութիւն ցոյց տայ այսուհետեւ Եւրոպայի եւ Ասիոյ գործերուն մասին :

Ո՛չ ոք կրնայ դուշակել թէ երկու թեկնածուներէն ո՞րը պիտի շահի, Սթիվընսո՞ն թէ Այզընհաուըը :

Զօրավարը կը վայելէ լայն ժողովրդականութիւն Ամերիկայի մէկ ծայրէն միւսը՝ իբրեւ յաղթականը համաշխարհային երկրորդ պատերազմին : Քաղաքական կեանքի մէկ դէտ նորավարժ է, ուստի եւ ընտրական պայքարին սկիզբը խօսեցաւ յանդուգն ձառեր, որոնք լաւ տպաւորութիւն չձգեցին :

Սթիվընսընի անձը այնքան ծանօթ չէ, սակայն իր պատկանած կուսակցութիւնը երկար տարիներու անցեալ մը ունի եւ Միացեալ Նահանգները հասցուցած է իր ներկայ բարգաւաճ վիճակին, գայն զարճնելով աշխարհի ամէնէն հզօր պետութիւնը :

Երկու թեկնածուներն ալ հաւասար չափով համակրներ ունին իրենց կողմը :

Փորձը ցոյց տուած է թէ նախագահի ընտրութեան մէջ երկու կուսակցութեանց գաղափարախօսութեան հաւասար վճռական դեր կատարած է նաեւ թեկնածուներու անձը :

Այս անգամ ալ չի կրնար տարբեր բլլալ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ

ԵԹԷ Ա.ԶԳԱՅՈՂՈՎԸ ԶԲԱՂԻ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԽՆԴՐՈՎ

Ուրբաթ օր, Ուաշինկթընի Ֆրանսական դեսպանի Հանրի Պոնէ իր կառավարութեան հրահանգին համաձայն, դնաց Ամերիկայի արտաքին նախարարին փոխանորդ Տավիտ Պրիւսի մօտ, եւ ա– նոր հասկցուց Ֆրանսայի տեսակէտը Թունուզի խնդրին մէկ, Միացեալ Նահանգներու բռնելիք ընթացքին հանդէպ :

Թէեւ Ֆրանսական դեսպանը առկէ առաջ քա– նիցս խօսած էր Պրիւսի եւ ուրիշ պետական անձե – րու, Թունուզի խնդրին մէկ Ֆրանսայի տեսակէտ – ներուն մասին, բայց դիտելով որ նախարար էչի – սըն չէր նկատեր Ֆրանսական պահանջներուն լըր– ջութիւնը, որպէսզի ոեւէ կասկած չթողուի այդ մասին, Ֆրանսա աղդարարութիւն մը ուղղեց Ա. – մերիկայի՝ Պ. Շումանի հոն հասնելէն առաջ :

Էչիսըն մտադիր է եղեր Ազգ.ժողովին մէկ ուժ տալ առաջարկի մը որ Ֆրանսան եւ Թունուզը ուղղակի կարգադրեն Թունուզի ապագայ վարչա – ձեւը : Ֆրանսական դեսպանը բացէ ի բաց հաս – կցուցած է ամերիկեան փոխ - նախարարին թէ, այդպիսի բանաձեւի մը ընդունելութեամբ Ազգա– ժողովը, որով եւ Ամերիկա մէջամտած կ'ըլլան Թունուզի խնդրին մէկ, ինչ որ չընդունիր Ֆրան – սա : Ֆրանսական կառավարութիւնը պիտի չճանչ – նայ ոչ ուղղակի եւ ոչ ալ անուղղակի կերպով Ազ– գ.ժողովին իրաւասութիւնը, այս դէպքին վրայ Ֆրանսա անդրդուելի է եւ ոեւէ դիջողութիւն չընդունիր : :

Պ. Պոնէ յայտնած է թէ Ֆրանսայի բոլոր խա– ւերը համաձայն ըլլալով այս մասին, եթէ Միաց– եալ Նահանգները ուժ տան Թունուզի մասին որոշ– ման մը, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի յարաբերու – թիւններուն մէկ տագնապ մը կրնայ ծագիլ :

Քաղաքական շրջանակներու մէկ կը կարծեն թէ Ֆրանսա այս ձեւով լուութեամբ կը սպառնայ եւ – րոպայի պաշտպանութեան ծրագիրը մերժել եւ Հնդկաչինի մէջ իր քաղաքականութիւնը փոխել : Նոյն շրջանակներուն համաձայն էչիսըն մեծ կա – րեւորութիւն կուտայ Շումանի հետ իր բարեկա – մութեան, երբ այս վերջինը Նիւ Եորք հասնի, բայց անօգուտ պիտի բլլայ իր աշխատանքը այդ մասին, քանի որ եթէ Շուման ոեւէ դիջումի դիջի, չի կրնար նախարար մնալ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ

Ամերիկեան « Խօսիէթըտ Փրէս » կարեւոր դործակալութեան դիւանագիտական խմբագիր Պ. Բոպէրթս խօսելով Ամերիկայի ուղղուած Ֆրան – սական աղդարարութեան մասին, կը դրէ . —

Ֆրանսացիները երբ կը դանդատին միջազդա– յին անհասկացողութենէն, պէտք է խորհին անդ – եալ կարդ մը դէպքեր : Իրենց «Աչխարհի առաջին բանակը » արդէն վտած էր իրենց թնդանօթին առաջ կարագ» բանաձեւին պատճառով, եւ պատ – ճառ դարձաւ Հիթլէրի մեծ արկածախնդրութեան : Ֆրանսայի իրական տկարութեան յայտնուիլը 1940ին մեծ անակնկալ մը եղաւ Ամերիկայի հա – մար : Այն տեղն Ամերիկա տեխպուեցաւ միջամտել վերկելու համար Ֆրանսան ինչ որ չատ տուդի նըման մեզի : Այսօր կը խորհինք թէ խելացի՞ բան է անդամ մըն ալ հաշուել անոր վրայ : Այս հակադեցութիւնը թերեւս անարդարանալի է, բայց մարդկային է :

Իրականին մէջ իրերու այս կացութեան հե – տեւանքով Ֆրանսայի զդացած բարոյական վիրաւորանքը որչափ ալ իոր ըլլայ նուազ ազդեցիկ է քան միջազդային քաղաքականութեան դէտնին վրայ իր ընթացքը : Ֆրանսա կ'ուզէ որ Ամերիկա իրեն օդնէ Գերմանիոյ դէմ Սարի խնդրին մէջ ուր կ'ուզէ իրեն վերապահել ճարտարարուեստական չահերը՝ հակակչռելու համար վերածնած Ռուրի կ.իոբր : Կ'ուզէ որ ուղղակի միջամտենք Հնդկա – չինի մէջ, կ'ուզէ վերադինուիլ առանց իր ապրուս– տի մակարդակը իջեցնելու, այս մասին համայնավար վտանգը առաջ քչելով : Ամերիկա չէ որ հինդ միլիոն համայնավարները ունինք : Եթէ հա – մայնավար քարոզութիւնը այդքան Ֆրանսացիներ չահած է, պատճառը այն է որ մեր երկրին մէջ աչ– խատաւորներու վիճակը խեղճ է, ապրուստի սա – տիճանը չատ է ցած, այս մասին չի մօտենար նոյնիսկ Ամերիկայի նշանաւոր այս խօսնակը : Մեզ կը մեղադրէ որ չկրցանք վերջացնել Հնդկաչինի պա – տերազմը առանց նկատի առնելու որ ամերիկեան հսօր բանակ մը ձախողութեան մատնուած է Քո – րէայի մէջ :

Շնորհակալ ենք Պ. Բոպէրթսի ճչմարտու – թիւնը բաւօրէն մեզի ըսելուն համար : Կը յուսանք որ Ֆրանսան պիտի գիտնայ լաւագոյնս հսկել իր անկախութեան եւ վարկին վրայ, իր չահերուն հըրամայած միջոցներով, չահեր որ հետզհետէ ան – համապատասխան կ'ըլլան մեզ ազրանեակի դիր – քին վերածել ուղղ. ամերիկեան իշխանութիւննե – րուն եւ անոր ծառայողներուն :

× Նիւ Եորքէն կը հեռադրեն թէ Ազգ.ժողո – վին մէջ Ամերիկա պիտի աչխատի որ Թունուզի խնդրին միճաբանութիւնները այնպէս մը կատարուին որ Ֆրանսայի ներքին գործերուն միջամտե – լու հնդամանք չունենան եւ գոհ պիտի բլլայ եթէ Ֆրանսա յայտարարէ թէ պիտի սկսի բանակցութիւնները ուղղակի Թունուզի հետ :

Ամերիկա պատր կը փոխարկէ

Այսօր 4 Նոյեմբեր, ամբողջ Ամերիկա չուրջ 55 միլիոն ձայնով կը քուէարկէ ընտրելու համար իր նախագահը, ինչպէս նաեւ փոխ - նախագահ մը, 34 ծերակուտականներ (պայմանագիրը լրացած մէկ երրորդին տեղ), եւսփ. ժողովի 432 անդամ եւ 29 կառավարիչ :

Հանրապետականներուն եւ դեմոկրատներուն ընտրական աննախընթաց պայքարը վերջ գտաւ : Երկու կողմերը անդադար կերկրզուի եւ ծանրակչիռ բառերով իրարու դէմ ճակատեցան : Սթիվընսըն եւ Այզընհաուըր իրենց վերջին ճառերը խօսեցան : Զայները այնքան իրարու հաւասար կը թուին, որ ոչ ոք կրնայ ըսել թէ բացորոշ յաղթականը ո՞րն է, թէեւ երկու կողմն ալ յաղթանակ կը յայտարարեն :

Սթիվընսըն կ'ըսէ .— «Օդին մէջ էլեկտրական հոսանք կայ յայտնող դեմոկրատներու յաղթանակը » :

Թրումըն կ'ըսէ .— «Այս անդամ ալ պիտի չանհնք :

Այզընհաուըր յայտարարեց թէ պէտք չէ մոռնալ որ սովետական յարձակման վտանգն կայ Եւրոպայի մէջ :

Ընտրութեան արդիւնքը պիտի հաղորդէ «Ամերիկայի ձայնը» 46 լեզուներով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԵԼԵՒԷՋԸ Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ժ.Զ. համագումարի գեկուցմանն առթիւ, երեւանի պետական համալսարանի վերատեսչութեան կողմէ խօսեցաւ Գ. Պետրոսեան. (ամփոփուած « Սով. Հայաստան »էն).—

— Հայերէնի ամբիոնը, լեզուաբանական միւս ամբիոններու օժանդակութեամբ կը պատրաստէ « Հայերէնի համեմատական Քերականութիւնը » մենագրութիւնը: Կը պատրաստեն մենագրութիւններ հայերէնի տեսութեան, պատմութեան բարբառագիտութեան, ընդհանուր լեզուաբանութեան մասին: Սթալինեան լեզուաբանութեան լոյսի տակ կազմուած են նոր ծրագիրներ, կը քննուին պատրաստ մենագրութիւնները:

Մեր աճող պահանջներէն կը յարուցանակեն եւ մնալ Ռուսաց, օտար եւ արեւելեան լեզուներու ամբիոնները:

Համալսարանի կուսակցական կոմիտէն եւ վերատեսչութիւնը ուսերէնի դասաւանդութիւնը համալսարանի մէջ բարելաւելու մասին միջոցներ են ձեռք առած:

Որոշ յառաջդիմութիւն են ձեռք բերած պատմութեան, գրականութեան եւ բնական գիտութիւններու ամբիոնները: Սակայն պէտք է ըսել որ գիտական աշխատանքը համալսարանին մէջ, տակաւին կը դանուի ցած մակարդակի վրայ: Այդ պատճառով ալ Ի. Բաղալեանի եւ Թ. Կարապետեանի քաղաքական սխալներով լեցուն դրքոյկներու հրատարակութիւնը իրաւացի կերպով քննադատուեցաւ մեր մամուլի մէջ:

... Մեր Ռեսպուբլիկայի ժողովրդական տնտեսութեան համար բարձրորակ մասնագէտներու պատրաստութիւնը կապուած է այն հարցին թէ ինչ բաժին կը ստանանք միջնակարգ դպրոցներէն: Ֆիզիկա — մաթեմատիկայի եւ լեզուներու համար միջնակարգ դպրոցներու տուած գիտելիքները դեռ բաւարար չեն համալսարաններու պահանջին: Այս պատճառով ալ Համալսարանի հնգամեայ ընդունելութեան յաճախ բաւական չըլլար լիարժէք մասնագէտներ պատրաստելու համար: Պէտք է լուրջ աշխատանք կատարել միջնակարգ դպրոցներու որակը բարձրացնելու համար, որպէսզի ընդունելութեան քննութիւնները իրենց գիտութեամբ հաւասար ըլլան ռուսական միջնակարգ դպրոցներու ընդունելութեան քննութիւններուն: Այս պարագան ցոյց կուտայ թէ արդէն հասուն — ցած է միջնակարգ դպրոցներու ընդունելութեան մակարդակը 11 տարուէ բարձրացնելու խնդիրը:

Ընկերները, չատ է աճած եւ ընդարձակուած Երեւանի պետական համալսարանը: Ցառաջիկային համալսարանին ընդունելութեան թիւը 3 0— 35 առ հարիւր պիտի աւելնայ: Ընդհամակի վերջին տարին, 1955ին ուսանողներու թիւը պիտի հասնի 3000ի: Այժմ 2600 է արդէն:

Առաջին առթիւ պէտք է ուժ տալ ֆիզիկա — մաթեմատիկի, քիմիականութեան եւ երկրաբանութեան հետեւող աշակերտներու ընդունելութեան: Այդ մասնագէտներու պահանջը օրէ օր դգալի է: Պէտք է դարկ տալ տնտեսագիտութեան յատուկ կարգերու պատրաստութեան որուն պահանջը նոյնպէս մեծ է: Բնութեան վերափոխման մասին սթալինեան հանճարեղ ծրագիրներուն հետ կապուած խնդիրները անհրաժեշտ կը դարձնեն ընդարձակելու նաեւ համալսարանին կենսաբանական բաժինները: Հնդամեակի նախագիծը կը պարտադրէ աւելցնել համալսարանի ընդունելութեան ծրագիրը: Թեկնածուներու թիւը պէտք է հասնի 140ի, վոխանակ 72ի: Եւ այդ համեմատութեամբ ալ պէտք է մեծնայ համալսարանի ուսանողական եւ մասնագիտական հիմքը, բայց ներկայ չէնքը բաւական չէ օրէ օր աճող պահանջներու: Ուստի իրաւասու մարմիններ, պէտք է լուծեն համալսարանի նոր շէնքին կառուցման խնդիրը:

ԳՐԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏ

Քննադատութիւններէն բանաստեղծ Գ. Բոյեան մասնաւորապէս ծանրացաւ գրականագէտ Թերութեանց վրայ ...

— « Մենք պէտք է չատ ջանքեր թափենք, որպէսզի գեղարուեստական արձակը դուրս բերենք զարգացման լայն ճանապարհ, ստեղծենք ժամանակակից թեմայով, գաղափարապէս յղացած, բարձր գեղարուեստական վէպեր ու վիպակներ: Վերջին մէկուկէս տարուան ընթացքին չէ հրատարակուած բանաստեղծական որեւէ խոշոր երկ, «պոէմ»: Թերթերու մէջ կը չարունակեն լոյս տեսնել անդոյն միջակ բանաստեղծութիւններ, որոնք ընթերցողի սրտին ու մտքին ոչինչ չեն տար:

« Ընկերընկերական» պատճառով Թոյլ տուին Լ. Թորդոյլի գաղափարապէս արատաւոր, գեղարուեստական տեսակէտով անմշակ «Կոմիտաս» վէպը, Գ. Պետրոսեանի «Թիկունքում», Վ. Անանեանի «Փերմայի մարդիկ» ցածրորակ վէպերը եւայլն:

Գրողներու Միութիւնը պէտք է բարձրացնէ պահանջկոտութիւնը, երկերը դնահատելու տեսակէտին, սկզբունքային ըլլայ: Աւելի կը վերաբերի նաեւ Հայպետհրատին: Մանաւանդ որ Հայպետհրատի աշխատանքի որոշ բարելաւման, գեղարուեստական դրականութեան բաժինը եւ հրատարակչութեան դրախօսներու եւ խմբագիրներու ինստիտուտը տակաւին իրենց աշխատանքը լրջօրէն չեն վերակառուցած:

Կ'ուզէի կանգ առնել կարեւոր հարցի մը վրայ: Աւելի կը վերաբերի գրաքննադատութեան հարցին է: Ցաւի սիրտ պէտք է արձանագրենք, որ գրաքննադատութիւնը կը չարունակէ սովետահայ գրականութեան ընդհանուր զարգացումէն եւ մնալ: Քիչ կը հանդիպինք այնպիսի յօդուածներու եւ դրախօսականներու, որոնք խոր կերպով բացայայտեն մեր գրողներու ստեղծագործութիւնները: Շատ անգամ գրաքննադատական յօդուածներ դաստիարակչական քիչ նշանակութիւն ունին: Գրաքննադատութեան եւ մնալուն մէջ, բացի քննադատներէն, չատ անգամ մեղաւոր են նաեւ գրողներու միութեան դեկավարութիւնը, գրական մամուլը:

Զարմանալի է Գիտութիւններու ակադեմիայի, գրականութեան ինստիտուտի անտարբեր վերաբերումը կարեւոր հարցերու մասին:

Չէ որ Ինստիտուտի մէջ կեդրոնացած գրականագէտներու հիմնական ուժերը, որոնք պարտաւոր են լրջօրէն ու հիմնապէս զբաղիլ սովետահայ գրականութեան պատմութեան եւ «Թէորիա»յի հարցերով, սոցիալիստական ռիալիզմի պրոբլեմներով: Ժամանակին է որ ակադեմիայի գրականութեան Ինստիտուտի ընկերները լրջօրէն մտածեն իրենց աշխատանքին արմատական վերակառուցման մասին, որպէսզի Գրողներու Միութեան հետ գրաքննադատութիւնը դնեն զարգացման լայն ճանապարհի վրայ:

Հրեաները Ռուսիոյ մէջ

—

«Լ'Օրօր» թերթին խղաճական բրոնիկագիրը Հաերի Պէնազէ (ծագումով Հրեայ) հետեւեալը կը գրէ.—

Հեռու է այլեւս այն թուականը երբ Աբրահամի յաջորդները չէին ենթարկուեր խարուեթեան ի. Միութեան մէջ, եւ մինչեւ իսկ Սթալին օգնելու համար Ուքրանիոյ կէրոններուն ամէնէն թշուառ անդամներուն, Ասիոյ մէջ անոնց կը վերապահէր Բիրօ — Բիճանի գաւառը, որ օժտուած էր դպրոցներով, թերթերով ռատիոֆոնի կայաններով, միմիայն անոնց գործածութեան համար: Անոնք կը մտածէին թէ պիտի կրնային սովետա — կան ինքնավար հանրապետութիւն մը հաստատել: Ցոյսերը ի դերեւ ելան:

Այսօր Սթալին կը զբաղի Մովսէսի չառաւիղներով, զանոնք նեղելու նպատակով:

Հեռու քաղաքական եւ վարչական չրջաններէ, վտարուած դիւանագիտական չրջանակէն, դուրս ձգուած սպայակոյտէն, դուրս ձգուած ուսուցչութենէն, մամուլէն, թատրոնէն, Հրեաները պարտաւոր են կրել մասնաւոր անձնագիր մը, որ կը յիշեցնէ դեղին աստղը:

Երբեք, նոյնիսկ ցարական չրջանի չարդերու առեն, անոնք չեն զգացած ահաղդեցիկ սպառնալիքը: Նման է նացի դժոխքին վերարտադրութեան մը, այս սլաւական երկրին մէջ:

Անտարակոյս Սթալին չի գործածեր տակաւին Հիթլերի մահացու կազերու եւ հրակէզ փուռերու դրութիւնը: Բայց բիւրաւոր անհատներու համար բանտերը եւ դէպի Սիպերիա տարագրութիւնը արդէն ցոյց կուտան աղէտը:

Անցեալ Մարտին 2 միլիոն երկու հարիւր հազար կը հաշուէին Ռուսիոյ մէջ տառապող Հրեաներու թիւը, այսօր զրկանքի եւ հալածանքի հետեւանքով անոնց թիւը իջած է 1.850.000ի զրս պէտք է փրկել: Հակառակ դիմութեան աղերսագին կոչերուն, Սթալին քարացած կը մնայ:

Իսրայէլի վարչապետ՝ Պէն Կուրեոն երկար առենէ ի վեր կ'առաջարկէ ընդունիլ զանոնք իր եբրիտասարդ Հանրապետութեան մէջ: Ոչ մէկ պատասխան:

Այսպէս կրճմլի բռնապետը կը մերժէ ելքի վիճակ տալ այս խեղճերուն համար, միեւնոյն ատեն արգիլելով անոնց որեւէ գործունէութիւն ի. Միութեան մէջ: Հիթլերի ոճով զանգուածային բնաջնջումին չի նմանիր, այս վիճակը:

ՄԱԿԸ որ աւելի նուազ երկրորդական հարցերով կը զբաղի, բացառիկ պարագայ մըն է իրենց միջամտելու համար:

Գործի անցեք Ուոշինկթըն, Լոնտոն եւ Փարիզ: Արտառոց չէ՞ որ «ընկերակից» Պետութիւն մը այդպէս ոնոնակոխ կ'ընէ քաղաքակրթութեան եւ մարդկութեան ամէնէն տարրական սկզբունքները:

×

400.000 ՀՐԵԱՆԵՐ Կ'ՈՒԶԵՆ ՄԵԿՆԻԼ

Ամերիկայի հրէական կոմիտէին նախագահ Ժաքոպ Պլաուշթայն յայտարարեց թէ համայնավար երկիրներու մէջ մնացած 400.000 Հրեաներ չատ խեղճ վիճակի մատնուած ըլլալով կ'ուզեն դաղթել երկաթեայ վարագոյրէն դուրս: Պատերազմին վերջանալէն ի վեր 300.000 Հրեայ փախած են սովետական տիրապետութեան տակ եղող երկիրներէ: Ցայտնեց որ Իտալիոյ եւ Պելճիքայի մէջ հատիւ 40.000 Հրեայ կան, 20.000 Հոլանտայի մէջ, նոյնչափ ալ Զուիցերիոյ: Հրեայ կարեւոր դաղթներ կը դանուին արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, 400.000 Անգլիա եւ 300.000 Ֆրանսա:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

« ԾԱՌԱՉ »Ը

Ողբացեալ Առնակի վահուան պարագաները

Հալէպէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն ողբացեալ Համբարձում Զորբեանի մահուան պարագաներու մասին.—

Պ. Զորբեան Սեպտեմբեր 30ին Հալէպ հասնելով, ներկայացաւ առաջնորդ Զարեհ եպիսկ.ի եւ ուզեց առաջին այցելութիւնը տալ Քառէն Եփփէ Ձեմարանին: Հոկտ. 1ի առաւօն եկաւ Ձեմարան, առաջնորդին հետ, եւ ժամերով մնաց, մանրամասնօրէն քննելով ամէն բան: Աչքէ անցուց մատենադարանը, խոստանալով պակաս դիրքերը լրացընել Վենետիկէն եւ Վիէննայէն: Քննեց Տիկին Ճ. Մարտիկեանի նուիրած գիտական աշխատանոցը: Տեսաւ իր սանուհին, որուն համալսարանական ծախքն ալ պիտի հոգար:

Ցաջորդ օրը, Հինգշաբթի առաւօտ, նախապէս տրուած ժամադրութեամբ մը վրայ, ժամը 10-ին իրեն կ'այցելեն իր սանուհին եւ բարեկամներ: Լուր կուտան պանդոկի սպասեակին: Սպասեակը կը մատնահարէ դուռը: Լռութիւն: Երեք, չորս, հինգ վայրկեաններ կ'անցնին: Դրան տրուած հարուածները կը զօրանան: Եւ երբ պատասխանը կը յամառի ուշանալ, սպասեակը կը փորձէ սենեակի դրան վրայ դտնուող լուսամուտէն ներս նայիլ...

Տարաբախտ Զօրբեան, անշունչ ու անշարժ երկարած էր իր անկողնին վրայ գլուխը հակած մէկ կողմ:

Պանդոկի պատասխանատուները, անմիջապէս լուր կուտան ոստիկանութեան, եւ ամերիկեան դեսպանատան ներկայացուցիչ Պ. Քարլթընի: Պանդոկ կը հասնի նաեւ Ադգ. Քաղաք. ժողովի ատենադպիր եւ Քարէն Եփփէ Ձեմարանի խնամակալութեան անդամ Պ. Օննիկ Մելիքսէթեան, Զարեհ եպիսկ.ի կարգադրութեամբ:

Նկատելով որ Պ. Զօրբեան ամերիկեան քաղաքացի է, ոստիկանութիւնը կը խուզարկէ իր դոյքերն ու զգեստները: Զանազան դեղօրայք, անձնական տարկաններ եւ 1400 տոլարի դումար մը կը դտնուին իր վրայ: Նաեւ, ֆրանսական եւ անդլիական դրամանիշեր:

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ազգ. իշխանութեան կարգադրութեամբ, Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցին, նախագահութեամբ Զարեհ եպիսկ.ի: Դասին մէջ սգակիր կեցած էին Ձեմարանի եւ Սահակեան վարժարանի աշակերտները: Ցուղարկաւորութենէն երկու օր եռք Պէյրութէն Հալէպ եկաւ իր մէկ ազգականը, Բժ. Մարգարեան որ առաջնորդին հաղորդեց հանգուցեալին դաւակներուն վախճանը,— Ամերիկա փոխադրել մարմինը. բայց թաղումը կատարուած էր արդէն:

ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԱԲԻՈՑ ՄԷՋ

Ֆրանսացի եկեղեցական մը Կանտիկոս Ռիքմանս տարի մը առաջ խումբով մը մեկնեցաւ Սէուտի Արաբիա հնագիտական եւ արձանագրական խուզարկութիւններ կատարելու համար այդ երկրին մէջ ուր ցարդ ոեւէ արեւմուտքցի մուտքը— ծած չէր:

Շնորհիւ Սէուտի կառավարութեան հասկացողութեան Կանոնիկոսը երեք ամսուան մէջ չրջագայեաց 5400 քիլոմեթր տեղ ու վերադառնալով Փարիզ, իր տեղեկագիրը տուաւ Արձանագրութեանց եւ գրականութեանց կաճառին:

Այս եկեղեցականը յաջողած է չուրջ 12.000 արձանագրութիւն հաւաքել, որոնք կը պատկանին Քրիստոսէ առաջ երկրորդ դարէն մինչեւ 6րդ դարերուն: Ոմանք կը պատկանին Սապայի թագաւորներուն եւ կարեւոր տեղեկութիւններ կուտան նախիսլամական Արաբիոյ պատմութեան մասին: Ժայռապրոյսերու պատկերներ եւ նախապատմական հաստատութեանց հետքերը լուսանկարուած են եւ հաւաքուած միջատաբանական 1500 կտոր:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԽԱՒՌԷՆ

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՄԱՐՍԷԼ.— Մարթեկոն Մարսէյլի ամէնէն անտեսուած արուարձաններէն մին է: Կը գտնուի Լա Ռոզի եւ Թրուա Լիւքի միջեւ: Քալելով կէս ժամ է Պօմոնը: Նոյնքան հեռաւորութիւն ունի նաեւ Սէն Ժէրոմ, հակառակ ուղղութեամբ:

Մարթեկոյի եւ Պօմոնի միջեւ կը գտնուի ուրիշ հայկական թաղամաս մը, Ֆօնտակլը, տասը վայրկեան հեռաւորութեամբ:

Կրօնական տեսակէտով, Ֆօնտակլըն Սէն Ժիւլիէնի հետ միասին կապուած է Պօմոնի, իսկ Մարթեկոն Ս. Ժէրոմի: Մեր հայրենակիցները տարին երկու անգամ քահանայի երես կը տեսնեն, Զատիկին եւ Ծնունդին, երբ գան տուները օրհնելու:

Մարթեկոյի հին դիւղը կը գտնուի հանրակառքի գծին վերեւ բլրակի մը վրայ: Կը բաղկանայ 25 — 30 ընտանիքէ ամբողջութեամբ Ֆրան — սացի: Ունին մէկ նպարավաճառ միայն: Հայ սեվականատէրերը տարածուած են հանրակառքիգծին, երկայնքը, մինչեւ Ֆօնտակլը, իսկ հակառակ կողմէն մինչեւ Մարթեկոյի բարձրաւանդակը, Colline des Martegaux: Այս պզտիկ դիւղը ունի երկու հացադործ, երկու մսավաճառ, հինգ նպարավաճառ, մէկ դերձակ, մէկ սափրիչ, բոլորն ալ Հայ: Իսկ Ֆօնտակլը բլուրին ստորոտը Շաքարեան եղբայրներու ընդարձակ կօշիկի գործատեղին ցոյց կու տայ հայ ժողովուրդի ձեռներէցութեան ոգին:

Մարթեկոյի մասին հազիւ մէկ կամ 2 թերթ — թակցութիւններ երեւցած են «Ցառաջ»ի «Զայ — ներ Գաւառէն»ի սիւնակներուն մէջ: Կ'արժէ երբեմն դրել նաեւ ազգային եւ կրթական գործունէութեան մասին:

Հայերէնի առաջին դասընթացքը հաստատած էր ծանօթ Ազգ. Մխիթարեան: Առաջին տարին չատ մեծ էր խանդավառութիւնը: Մեր հայրենակից — ները ջանք չէին խնայեր նոր սերունդի փրկու — թեան համար, սակայն երկրորդ տարին նկատուեցաւ որ «Ճակատ»ը կրթական գործին զուգընթաց սկսած էր քաղաքական քարոզութիւն մը, դպրո — ցին սրահը վերածելով Ակումբի: Ահա այն տեղն է որ Հ. Ց. Դ. «Իշխան» խումբը կազմեց Նոր Սե — րունդի «Հ. Օհանեանեան» խումբը եւ բացաւ հա — յերէնի նոր դասընթացք մը:

Ազգ. Մխիթեան կազմալուծումէն վերջ, թա — դարին դպրոցը յանձնուեցաւ Բարեգործականի: Այսպէս ուրեմն վեց տարիէ ի վեր այս պզտիկ արուարձանը ունէր երկու դպրոց, ամէն մէկը 12—15 աշակերտով:

Այս տարի Հ. Ց. Դ. Իշխան խումբը, մանաւոր յայտարարութեամբ մը թաղեցիները կը հրաւիրէր ընդհ. ժողովի երկու դպրոցները միացնելու առաջադրութեամբ: Քանի մը ընդհ. ժողովներէ վերջ միաձայնութեամբ որոշուեցաւ ունենալ թաղային մէկ դպրոց, թաղեցիներէն ընտրուած խնա — մակալ մարմնի մը հսկանաւորութեան տակ: Ընտրուեցան հետեւեալ թաղեցիները.— Աւետնա — պետ՝ Մկրտիչ Մկրտիչեան, առենադպիր՝ Կարապետ Ցովհաննէսեան, դանձապահ՝ Ցակոբ Գըսպրեան, խորհրդականներ՝ Ս. Միլտոնեան, Գրիգոր Էլոյ — եան եւ Ն. Հացագործեան:

Համագործակցութեան այս դեղեցիկ ձեռնարկին առթիւ խնամակալութեան առաջին գործը եղաւ դիմեցոն մը տալ ի պատիւ թաղեցիներուն, Մարթեկոյի դպրոցի սրահին մէջ: Հայկական պարերով եւ հայրենասիրական երգերով ստեղծուեցաւ տաքուկ մթնոլորտ մը եւ տասը վայրկեանի մէջ, ի նպաստ դպրոցին գոյացաւ 34.700 ֆրանք: Դուրսը եւս հանգանակութիւնը չարունակուելով ընդհ. դումարը բարձրացաւ 73.100 ֆրանքի: Նուիրատուներու ցանկը ղրկուած է «Ցառաջ»ի:

ՊԱՐԹԵՒ

ՄԵՆՔ ՁԵՆՔ ՓՈԽՈՒԱԾ

Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը հարկադրուեցաւ փոխել իր անունը: Պիտի կոչուի U. J. A.:

Գիտէք այն ուժեղ մարզական միութիւնը որ հիմնուեցաւ 1938ին, առաւելապէս նախկին սկաուտներէ ու գայլիկներէ: Իր գործունէութիւնն ալ յարատեւ եղած է այդ թուականէն մինչեւ այսօր:

Ինչո՞ւ այս անուանափոխութիւնը: — կ'ըսեն թէ Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը չէ հնազանդած Ֆը — րանսայի կեդր. վարչութեան ...

Բայց դիտէի՞ք որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունէր Ֆը — րանսայի մէջ իր կեդր. վարչութիւնը:

Պատմութիւնը կը սկսի 1946ի պատմական պատմ. ժողովէն, բայց լաւ է կարճ կապել:

Հարցնենք մէկայն թէ ինչպէս քայքայեցին ու քանդեցին երբեմնի սկաուտական չէն խումբերը:

Ալֆորվիլ չուզեց համակերպիլ ոմն Մալում — եանի անավարի կարգադրութեան: Թօթափելով լուծը, նոր կեանք մը չնչեց: Դարձաւ ոչ թէ մասնաճիւղ, այլ տեղական Հ. Մ. Ը. Մ.մը, ինչպէս են Լիոնի, Վիէնի, Մարսիլիոյ Հ. Մ. Ը. Մ.ները:

Այս վճռական դիրքին առջեւ, ինքնակոչ «վե — րին մարմինը» ըստ իր սովորութեան կը յայտնի պատակում սերմանել Ալֆորվիլի երիտասարդութեան սրտերուն մէջ: Վերջին ծայր թշնամու — թեամբ կը լարէ մէկը միւսին դէմ: Մինչեւ իսկ կը դիմէ ... դատարան: Որպէսզի վերնայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի անունը:

Մինչ այս, մինչ այդ նորարոյս այլ անկեն — դան խումբեր կը ստեղծէին:

Իսկ Ալֆորվիլի խումբը յաղթութիւնէ յաղ — թութիւն կը հասնէր Promotion d'Honneurի նախան — ձեղի բարձրութեան: Այս մարդիկը կ'աշխատին այս դափնին ալ խլել:

Ակնկալութիւնները կը կարծեն թէ ամէն բան չահեցան դատավճիռ մը ձեռք բերելով:

Ալֆորվիլի Հայ երիտ. Մարզականը (U. J. A.) նոր չունչով, նոր դափնիներ պիտի չահի քեզի համար, Հ.Մ.Ը.Մ.:

Մենք չենք փոխուած: Մենք Հայ ժողովուրդին դատաստանը կ'ուզենք, իսկ դո՞ւք: Չէք կրնար ջնջել Հ. Մ. Ը. Մ.ի անունը մեր սրտերէն:

Մեր կանանչ արեւներու ճաճանչն ու հուրը կայ այդ չորս գիրերուն մէջ: Մենք այնքան չունչ ենք սպառած «Ցառաջ նահատակ» երգելով, այնքան կօշիկ մաշեցուցած փառքիդ համար, Հ. Մ. Ը. Մ.:

Ողջոյն Ցունաստանի, Սուրիոյ, Լիբանանի ու բոլոր երկիրներու իրաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ականներուն:

Ողջոյն Ալֆորվիլի հայ մարզիկներուն:

ՁՕՀՐԱՊ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

Հաճոյքն ունեցայ ներկայ ըլլալու Նոյեմբեր 8ի նուագահանդէսին փորձերէն մէկուն եւ տես — նելու թէ հեղինակը եւ երաժիշտները ինչ մանրակրկիտ աշխատանքով կը պատրաստուին մեզի տալու Օ. Պէրպէրեանի երկերը:

Հայկական երաժշտութիւն դարձեալ՝ բայց ոչ այնպէս ինչպէս հայկական են Ա. Խաչատուրեանի «քօնչէրթօ»ները: Այս վերջիններն կը կա — նան թանձրացնել հոգեկանը, սրտագինը կամ ընկերայինը, մինչդեռ միւսը կ'առաջադրէ տալ ինչ որ էական է, իսկապէս ներքին եւ ոգեկան:

«Հոգի» եւ «Ոգի»...: Մեր լեզուն աքանչելապէս կը պատկերացնէ անոնց յատկանշական տարբերութիւնը: Առաջինը Հոգն կը ստանայ կենդանի, տաք չունչ մը, երկրորդը իր խտութեան եւ մաքրութեան մէջ ունի անհնութական գոյութիւն մը:

Երաժշտական երկու ուղղութիւններ, տարբեր տեսակէտներէ, նոյնքան կարեւոր, այլապէս գրաւիչ, որոնք թէ կը հակադրուին իրարու, թէ կ'ամբողջացնեն իրար:

Ծանդավառուիլ գործերովը անոնց որոնք կը հետեւին Խաչատուրեանի դպրոցին՝ բնական է եւ բացատրելի: Պէտք է սակայն թափանցել նաեւ Պէրպէրեանի մը անվհատ աշխատանքներուն, որ — րոնք վայելքի եւ հպարտութեան տարբեր հորի — զոններ կը բանան մեզի:

Գիտենք որ նշանաւոր են Հայաստանի պատուղները՝ հիւթեղ եւ համեղ: Երջանկութիւն մըն է ճաշակել գանոնք իրենց բնական վիճակին մէջ կամ վերածուած գանազան քաղցրեղէններու: Նոյնքան համբաւաւոր չե՞ն սակայն անոնցմէ կաթիլ կաթիլ Թորուած, անոնց բուն էութենէն խլուած ոգելից ըմպելիները՝ իրենց նրբին բոյրերով եւ զօրաւոր պարունակութեամբ ...:

Փարիզի եւ արուարձաններու հայ ժողովուրդը անչուշտ պիտի փութայ լեցնել Սալ Կայօն Նոյեմբեր 8ի դիչերը: Այդպէս ան, իրական վայելք մը ապահովելով, միեւնոյն առեն ցոյց պիտի տայ օտար ներկաներուն թէ դիտէ գնահատել ոչ միայն իր ազգ արուեստագէտները որոնք իր հոգիին դիւրին թրթռացող լարերը կր գգուեն, այլ եւ անոնք՝ որ տարբեր պրպտումներով կր ջանան տալ աւելի անսովոր եւ էական խոյմներ:

ԱՐՄԵՆԱԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Րաֆֆին իր երաժշտական ամբողջ ճամբան կարեց մեր աչքերուն առջեւ եւ արդէն հասած է հանդրուանի մը, որ այլեւս յայտնի դարձած է միջազգային երաժշտական չրջանակներու մէջ: Օ — տար թերթերը միշտ գովեստով խօսած են ձիր — քերու, մանաւանդ թեքնիքի վրայ: Րաֆֆին արդէն քանի մը տարի առաջ թուրնէ մը կատարեց Լոնտոն եւ Հարաւ. Ափրիկէ, մեծ յաջողութիւն ձեռք բերելով: Ցետոյ ձեռնարկեց մեծ ճամբորդութեան դէպի Արեւելք՝ Իրան եւ Լիբանան, որ խանդավառ ընդունելութիւն գտաւ թէ օտարներու եւ թէ հայկական գաղութներու մօտ:

Այսօր Րաֆֆին, լրացնելով իր գինուորական ծառայութեան չրջանը, կը ծրագրէ աւելի մեծ թուրնէ՝ Պոլիս, Սուրիա, Լիբանան, Պարսկաս — տան, Իտալիա եւ Հարաւային Ամերիկա: Մեկնելէ առաջ է որ կուտայ իր նուագահանդէսը Փարիզի մէջ, այսօր, Salle Gaveau, երեկոյեան ժամը 9ին: Այս անգամ եւս մեր հայրենակիցները սիրով պիտի երթան քաջալերելու երիտասարդ արուեստագէտը: Կը մաղթենք իրեն նորանոր յաջողութիւններ իր դժուարին ձեռնարկին եւ նոր յառաջադիմութիւններ իր սիրած արուեստին մէջ:

Թ.Մ.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք թէ փոքրիկ դաշնակահար Ցարութիւն Քէնտէրեան, 13 տարեկան, Պորտոյի քօնսէրվատուարին բարձրագոյն դասարանը մտնելու համար ընդունուած 10 աշակերտի վրայ առաջին ելած է, արժանանալով քննիչ յանձնախումբի չնորհաւորութիւններուն:

Քննութեան կտորներն էին Finale de la sonate op. 58 de Chopin եւ Première étude de Moszkowski.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (47)

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Զ.— ՑԻՄԱՐ, ՑԻՄԱՐ ՁՈՑԳ ՄԸ

Թէեւ Ալամակորտի եւ ուրիչ փորձավայրերու մէջ պայթումները չափող այս հողաձայնարձակ գործիքներու համրանքը չատ սահմանափակ է, բայց յայտնօրէն, Ամերիկ Առեւտրական Ընկերակցութիւնը պէտք է ծանօթութիւն ունեցած ըլլայ անոնց գործածութեան մասին:

Այս մէկն ալ ուրիչ օրինակ մըն է ապահովութեան վտանգին, զոր կը ներկայացնէ այս ընկերակցութեան գործունէութիւնը: Մենք չարունակելու վրայ ենք մեր հետախուզութիւնը այս ընկերակցութեան մասին, չանալով ճշդել, թէ արդեօք Ամերիկ, Մլացեալ Նահանգներէն դուրս կը ղրկէ՞ այնպիսի տեղեկութիւններ եւ գործիքներ, որոնք կապ ունենան մեր հիւլէական հետազօտութեանց հետ:

Թակարդը լարուած էր Ճուտիի համար: Պիտի իյնա՞ր արդեօք անոր մէջ:

Աւիկա, կուպիչեւը տեսնելու համար Ճուտիի Նիւ Եորք բրած երրորդ եւ վերջին ճամբորդութիւնն էր: Հետախուզութեան Դաշնակցային Գրասենեակը նորէն զօրաչարժի ենթարկուած էր: Հետախոյզները ականատես եղան միւնոյն ներկայացման, ինչ որ կը նշանակէր, թէ ոչ Ճուտի, ոչ ալ Կուպիչեւ որեւէ բանէ կասկածած էին: Նորէն Փենսիլվենիա կայարանը, նորէն 191րդ փողոցը տանող ստորերկրեայ երկաթուղին. նորէն քալելը փողոցներու մէջ. նորէն փոքր փողոցներու մթութիւնը, նորէն ճաշարան մը, չաքարեղէնի խանութ մը: Միշտ նայելով դէպի ետ, ուսին վրայէն, տեսնելու համար թէ արդեօք կը հետապնդուէ՞ն, անոնք խուսափեցան ուղղակի չփումէ մը: Նորէն գետնուղին եւ օթօպուսները, վազելն ու կանգ առնելը եւ վերջապէս խօսիլը:

Բայց հիմա անոնք հասկցան, թէ կը հետապնդուէին: Հետախոյզները մէկտեղ էլան: Կուպիչեւ նորէն փորձեց իր խաղերը: Ճուտի եւս փորձեց փախչիլ, թաքսիներն ու գետնուղին օգտագործելով: Բայց Հետախուզութեան Դաշնակցային Գրասենեակի մարդիկը կը հետապնդէին չատ մօտէն: Ներկայ մարզորութիւն մըն էր: Երեք անգամ անոնք զրեթէ ձողպրեցան հետախոյզներու ձեռքէն: Բայց, իրիկուան ժամը 9.35ին, անոնք բռնուեցան 16րդ փողոցի եւ երրորդ էվենիւի անկիւնը եւ ձերբակալուեցան: Կուպիչեւ ըսաւ.— «Միծաղելի է ասիկա»: Ճուտի ճչաց:

Անոնք տարուեցան Ֆոլի Սբուէր, կեդրոնա — տեղին: Խուզարկուեցան: Ճուտի գանգատեցաւ, որ հաստատութեան հսկիչ տիկինը մերկացուցած է զինքը: Բայց իշխանութիւնները կարեւորութիւն չտուին:

Ապացոյցի ոչ մէկ կտոր գտնուեցաւ Ճուտիի անձին վրայ: Այնուհետեւ բացին անոր ձեռքի պայուսակը, որ կր պարունակէր ամէն ինչ, որ պէտք է կնոջ մը, դեղեցիկ ըլլալու համար. կար նոյնիսկ դուլպաներ ծանուցանող չրջարերական մը: Կխսով ծածկուած էր եւ կղպուած՝ երիզանմատն չղթայով մը: Երիզը վերցուեցաւ: Պայուսակի ներքնամասին մէջ կային մեծապէս գաղտնի պետական վաւերաթուղթերու երեսուներչորս պատճէնները կամ պատճէններու խտացումները: Անոնց մէջն էր նաեւ Հուվրի կեղծ նամակը, զոր իր պետը տուած էր եւ Ամերիկի վերաբերեալ այն մէկը, զոր նախապէս ընդօրինակած էր:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ֆ. ՋԻՆԿԸՐ

ԽԶՈՒՄ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԵՒ ԱՐԱԲՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Ցայտնի է որ Արաբական Լիկային կողմէ պատուիրակութիւն մը գացած էր Պօն, բողոքելու համար Արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Իսրայէլի միջեւ կնքուած համաձայնութեան դէմ որով Գերմանիան կը հատուցում մը պիտի տայ ընկջնջուած Հըրեաներուն համար :

Պօնի կառավարութիւնը յայտնեց Արաբ պատուիրակութեան թէ չընդունիր իրեն առաջարկը եւ հրաւիրեց զայն մեկնիլ Գերմանիայէն :

Արաբ պատուրակութեան այս վտարման վը — րայ, գօր· Նեհիլ Ժողովի հրաւիրեց Լիկը, եւ բողոքագիր մը յանձնեց Գահիրէի գերման հիւպատոսին : Արաբները հակայարձակումի սկսան : Ազգաժողովի արաբ պատուիրակները պիտի հաւաքուին որոշում տալու համար : Մինչ այդ Արաբիա դադրեցուց գերման ճարտարագէտներուն եւ վաճառականներուն հաղորդուեցաւ որ առայժմ կը մերժեն իրենց ներկայութիւնը Արաբիոյ մէջ :

ՀՆԴԿԱՍԻՆԻ մէջ ֆրանսական բանակը որ կարմիր գետը անցած էր, 95 քիլոմեթր առաջանալով գրաւած է Ֆիւթօ քաղաքը որ աւերուած էր : Թշնամին եւս կը քաշուի ամբողջ ճակատին վրայ եւ կը խուսափի ընդհարումէ :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՆԹԵԼԷՆ

Նաղըմ Հիքմէթի «Պատմութիւն Թուրքիոյ մասին» թատերգութիւնը վերջերս սկսան ներկայացնել Երեւանի թատրոնները : Այս առթիւ բանաստեղծ եւ դրագէտ Աչոտ Գրաչի «Սովետական Հայաստան»ի մէջ դրախօսականի մը մէջ կը գրէ թէ Նազըմ Հիքմէթի «Պատմութիւն Թուրքիոյ մասին» թատերգութիւնը ցոյց կուտայ մարշալացած Թուրք կառավարութեան վտութիւնը, որ վաճառքի հանած է երկրին հարստութիւնները : Եւ նոյնպէս ցոյց կուտայ թէ ինչպէս Թուրք աշխատաւոր զանգուածները առելութեամբ կը խօսին Թուրք յեղափոխական կառավարիչներու դէմ եւ առիթ չեն կորսնցներ պայքարելու յանուն դեմոկրատական ազգրունքներու, ընդդէմ մարշալացած կառավարութեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Անգլիոց եւ Եգիպտոսի միջեւ համաձայնութիւն դոյանալու վրայ է Սուեզի խնդրի մասին : Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան մաս կազմող պատութիւնները պիտի դիմեն Արաբ պետութեանց որ մաս կազմեն Միջերկրականի պաշտպանութեան գործին : Ցաջողութեան մը պարագային եգիպտոս պիտի ըլլայ հրամանատարութեան կեդրոնը :

× Սուէզի ջրանցքին եւ Գահիրէի միջեւ եր — կաթուղիի հաղորդակցութիւնները վերսկսած են :

× Զօր· Նեհիլի հրաւէրին վրայ Սուրիոյ բանակին պետ գնդապետ Ատիա Շիշաքլի եգիպտոս պիտի երթայ մօտերս :

ՄԻՏՑ ՀԱՑԻՏԸ ԵՒ ՀԱՑԵՐԸ·— Ոստիկանութիւնը խստութեամբ կը չարունակէ իր հետապնդումները հաչիչի խնդրին մէջ : Ալֆորվիլլէն քաղաքացի տեղեկութիւններու վրայ սկսան հետապնդել Ռոպէր Սէֆէրեան անուն 30 տարեկան Հայ մը որ արդէն դատապարտուած էր ինքնաշարժի գողութեան եւ անբարոյութեան պատճառով եւ հաչիչի վաճառումով կը զբաղէր : Ցաճախ փարիզ կուգար մօթօսիքլէթով, երկու փոքրիկ պայուսակները լեցուն ապրանքով եւ Սէն Փոլի թաղին մէջ կը ծախէր զանոնք կրամը 35էն 40 ֆրանքի : Ոստիկանները անոր հետքին վրայ գային Մօն — թարժիի մօտակայ Սիւրի լէ Պուա գիւղը «Լա Սէրնէր» կոչուած ագարակը որ բնակութենէ հեռու էր : Այս ագարակը հինգ տարի առաջ գնած էր Ռոպէրի հայրը Յովհաննէս Սէֆէրեան, որ նախապէս ածխավաճառ էր Ալֆորվիլի մէջ : Ոստիկանները տեսան որ բերքը եգիպտացորենով չորս — պատուած դաշտի մը մէջէն հաւաքուած էր, բայց առանձաղին մէջ գտան 800 քիլօ տերեւ, եւ 20 քիլօ պատրաստուած հաչիչ, զորս հաւաքելով կրակ տուին եւ մուխի վերածեցին 30 միլիոն արժող այդ բերքը : Սէֆէրեան ձերբակալուելով փարիզ բերուեցաւ, խոստովանեցաւ որ երեք տարի է կը չարունակէր այդ գործը, միլիոններ չահած է, բայց ոստիկանները հետք չգտան դրամի : Հայրը՝ Յովհաննէս ծերութեան պատճառով առժամապար ազատ թողուեցաւ : (Ֆրանս Սուար) :

Ensemble Orchestral de Paris-ի հրաւէրով

Նուագահանդէս, ղեկավարութեամբ՝

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

8 եւ 22 Նոյեմբեր, 6 Դեկտ., 27 Դեկտ. 1952, 31 Յունուար եւ 21 փետրուար :

Կազմակերպիչ մարմինը հրապարակ հանած է 6 նուագահանդէսներու համար մուտքի գեղչեալ գին — բաժնեգին 1000 ֆրանքի :

Դիմել՝ յանձնախումբի բոլոր անդամներուն եւ պ. Գ. Աճէմեանի, 12 rue Cadet :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Իսիի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· «Զաւարեան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի, այս կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր :

Պատուոյ նախագահութեամբ EDOUARD DÉPREUXի (նախկին նախարար), ներկայութեամբ տեղւոյն S. F. I. O.ի ընկերներուն :

Կը նախագահէ ընկեր Հ· ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Օր· Օր· Մ· Կաւվարեցց, Շաֆէ Պէնկեան, Իսկուհի Ատաճալեան, ընկերներ Միհրախեան եւ Մ· Գարակէօզեան (երգ), Օր· Շահիճեան, ընկեր Էզօ Ներսէսեան (արտասանութիւն), Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ ընկեր Սահակ Յովհաննիսեանի, հայկական պարեր, Օր· Գառէգեանի պարախումբով, նուագ Բեճօ, Սէյրան եւ Ունանեան :

Եւրոպական պարեր Garow's Typique նուագախումբով :

Մուտք **150** եւ **200** ֆր·

×

Պոտոյի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Պոտոյի «Մուրատ» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15.30ին, Chambre Syndicale de Commerceի սրահը, 8 rue des Trois Conils:

Կը նախագահէ ընկեր Ա· ՄԻՒԱՑԵԼԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ե· ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ՝ Նոր Սերունդի խումբէն, ղեկավարութեամբ Օր· Շ· Քէնտէրեանի: Պատկեր մը «Անդրանիկ» թատրեր — դութենէն : Հանդիսէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ :

Մուտք՝ 50 ֆրանք :

×

Վիեննի մէջ

9 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle des Fêtesի մէջ: Պաշտօնական մասէն վերջ նուագախումբով պար մինչեւ կէս գիշեր :

Կը խօսի ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ, Մարսէյլէն

×

Մարսէյլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ· Կոմիտէին:

Կը խօսի ընկեր Յ· ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կ'երգէ՝ Փարիզէն մասնաւորապէս հրաւիրուած Օր· ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ :

Նոյեմբեր 15ին, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

×

Սեն Շամոնի մէջ

Նոյեմբեր 15ին շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Salle des Fêtesի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· «Վարուժան» կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի եւ Կապ· Խաչի :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած են :

×

Առնուվիլի մէջ

Նոյեմբեր 16ին, նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Վարդան Ենթակոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի «Շանթ» թատերախումբին:

Մանրամասնութիւնները յայտնուած են :

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՑ ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական հատուածքոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը: Պիտի չարունակուի չահեկան վիճաբանութիւնը «Մեր ազգային թերութիւնները» նիւթին շուրջ: Մուտքը ազատ է :

ՖՐ· ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ **11**ԻՆ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ

SALLE GAVEAU

45, Rue La Boétie **Métro Miromesnil**

Երեքշաբթի 4 Նոյեմբեր, ժամը 21ին

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

Միակ նուագահանդէսը, իր մեկնումէն առաջ Յայտագրին մէջ·— Mendelsohn, Scarlatti, Chopin, Ravel, Belliard et Liszt

---

ՀԱՆԴԷՍ - ԽՆԶՈՑՔ

Ֆր· Կապոյտ Խաչի օրուան առթիւ

Կազմակերպուած Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ այս կիրակի ցերեկ ժամը 3—11, Rue Jules Ferry, Ivry: Մանրամասնութիւնները յայտնուած են :

Հ.Մ.Ը.Մ.ի պարահանդէսը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալհամպրայի սրահներուն մէջ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Պ· Պէր — թօի: Տոմսակներու համար դիմել՝ Հ· Մ· Ը· Մ·ականներուն : Կանխաւ ապահովել սեղանները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ·— Կը փնտռեմ Տէնիզլիի մօտերքերը այրերս Յակիկ, Մանուկ, մօրաքոյս Մարիամ եւ մեծ մայրս Կիւլիզար:

Նոյնպէս ընկ Իզմիրցի հօրեղբայրներս Աճէմեան եղբայրք: Իսկ իմ հօրս անունը Մարտա Աճէմեան, կայսրանապետ, 1915ին ի վեր կորսնցուցած եմ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել իրենց զաւկին Տիկին Սիրանուշ Պաղտասարեանի (ծնեալ Աճէմեան), 6 Traverse La Graniere, St. Marcel, Marseille :

ՀԱՄԱՅՕՐԴԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Կարտանի մասնաճիւղի անդամահամախրական խնջոյքը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին Կարտանի հայկ· դպրոցասրահին մէջ : Այս առթիւ բոլոր մեր հայրենակիցներէն կը խնդրուի մոռացութեան չտալ վերոյիչեալ թուականը, եւ օգտուիլ այս հաճոյալի ցերեկոյթէն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ Ասատուր Գույումճեան իր մօրեղբօր՝ Յովսէփ Առաքելեանի մահուան առթիւ հազար ֆր· կը նուիրէ Փարիզի Հայ· Ուս· Միութեան ֆոնտին: Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Ալֆորվիլլէն Տէր եւ Տիկին Միհրան Սանդրեան, Տէր եւ Տիկին Փիլիպպոս Անդրանիկեան, Տէր եւ Տիկին Միսաք Տէրտէրեան եւ աղգականները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նուէրներով կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց հօր, աներհօր, մեծ հօր եւ աղգականին՝ ՅՈՎՍԷՓ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի մահուան առթիւ :

JOURNÉE NATIONALE DU SOUVENIR

FRANÇAISES et FRANÇAIS

le **11 NOVEMBRE**

ACHETEZ LE

BLEUET de FRANCE

Emblème des Anciens Combattants et Victimes de la Guerre

AU PROFIT des VEUVES - ORPHELINS et ASCENDANTS

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Mercredi 5 Novembre 1952 Զորեքշաբթի 5 ՆՈՅԵՄ·

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6908-Նոր շրջան թիւ 2319

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին տեղեկութիւններու համաձայն, քանի մը ամիսով յետաձգուած է Կիլիկիոյ նոր կաթողիկոսին ընտրութիւնը :

Երկար տարի թափուր պիտի չմնայ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ աթոռը :

Կար ժամանակ, երբ տարիներով տեղապահով միայն կը կառավարուէր Սիսի կաթողիկոսութիւնը : Այսպէս էր, օրինակ, Մարաշցի Մկրտիչ կաթողիկոս, Քէչիքեանի մահէն (1894) մինչեւ Սահակ կաթ· Խապայեանի ընտրութիւնը (1902) :

Վերջին անգամ՝ Պետրոս կաթողիկոս Սարաճեանի մահէն մինչեւ իր յաջորդին Գարեգին Ա· Յովսէփեանի գահակալութիւնը նոյնպէս տարիներ անցան : Գարեգին կաթողիկոս նոյնիսկ իր ընտրութենէն երկու տարի առաք միայն գնաց Անթիլիաս եւ օծուեցաւ հոն :

Ուրախ ենք՝ տեղեկանալով, որ Կիլիկեան Թեմերու դաւառական եւ քաղաքական ժողովները, ինչպէս նաեւ տեղապահ Հայր սրբեսք· Աջապահեանց խորհրդակցութեան մէջ են կեանքի կոչելու համար ազգային կեդրոնական վարչութիւնը, որ պիտի կատարէ ընտրութիւնը :

Առ այժմ ոչ մէկ խօսք թեկնածուներուն մասին :

Ով ալ ըլլայ նորընտիր կաթողիկոսը, շատ կարեւոր ու պատասխանատու պարտականութիւններ կը ծանրանան իր ուսերուն վրայ :

Անցեալին մէջ, երբ հայ ժողովուրդը զոհ — սընդնելով իր անկախութիւնը, չունէր թագաւոր կամ իշխան, համախմբուած էր իր եկեղեցիին եւ անոր հոգեւոր գերագոյն պետին շուրջ :

Մեր կաթողիկոսները ընդհանրապէս իրենց աթոռը կ'ունենային թագաւորանիստ քաղաքին մէջ :

Աչխարհականները թառնալով թագաւորութիւնը, ձեռք չէին տաներ եկեղեցիին եւ անոր պետին : Այսպէս, հայ քրիստոնեայ ժողովուրդը զոհ կը վարէր իր կաթողիկոսներուն ու եպիսկոպոսներուն, անոնցմէ յուսալով ամէն փրկութիւն :

Մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ ալ անոնք էին, որ Հայկական Դատը կը հետապնդէին տեղական եւ օտար պետութիւններու մօտ :

Մեր նեղութեան դարուս է քննել թէ ինչո՛ւ երկու կաթողիկոսութիւն ունինք, Էջմիածինն ու Կիլիկիայինը :

Փաստն այն է, որ քաղաքական պայմաններու բերումով, Ամենայն Հայոց Հայրապետը է վի — ճակի չէ բնականոն ձեւով կատարելու իր պարտականութիւնները հանդէպ իր հօտին՝ ի սփիւռս աչխարհի, ինչպէս ժամանակին :

Էջմիածնի հետ հաղորդակցութեանց անկանոնութիւնը, Հայաստանի եւ Սփիւռքի վարչաձեւերու տարբերութիւնը յաճախ բազմաթիւ թիւրի — մացութեանց տեղի կուտան :

Երբեմն նոյնիսկ ցաւալի երկպառակութիւններու պատճառ կը դառնան :

Մինչ Երեւանի վարիչները ամէն առթիւ կը յայտարարեն թէ իրենք «Ամենայն Հայոց կառավարութիւն»չեն, Էջմիածինը առաջ կը քաչեն իբրեւ «Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւն» :

« Էջմիածին » պաշտօնաթերթը կը հրատարակեն արտասահմանի հայութեան համար, քրոջչական նպատակներով :

Մինչ «երկաթէ վարագոյր» մը հայրենիքը կը բաժնէ Սփիւռքի հայութենէն, որ հնարաւորութիւն չունի ոչ իսկ իբրեւ զբօսաչրջիկ այցելելու հոն, Գէորգ Զ· կաթողիկոսը կը փորձէ նոյն այդ հայութիւնը հովուել իր վեհարանէն ղրկուած կոնդակներով :

Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը բոլորովին անկախ է Էջմիածնէն : Ժամանակին իր իշխանութիւնը կը տարածուէր ո՛չ միայն Հալէպի ու Աւտանայի նահանգներուն վրայ, այլ Կիլիկիայէն դուրս բազմաթիւ ուրիշ քաղաքներ, մինչեւ Մալաթիա ու Կիւրին, Սեբաստիոյ նահանգին մէկ մասը ենթակայ էին իրեն :

Այսօր Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Կիպրոսի առնուազն 200.000 հաստող հայութիւնը իր մականին ենթակայ է : Այսքան կարեւոր է ներկայիս Անթիլիասի դերը :

Կիլիկիոյ աթոռին անկախութիւնը առաջին պարծանքն է, որ պէտք է ապահովէ ներկայիս կաթողիկոսը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԱՆԲԱՒԱԿԱՆ ԿԸ ԳՏՆԷ ԵՂԱԾ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ամէնքէն կը հեռագրեն թէ Թրակիոյ պաշտպանութեան հարցը առաջին տեղը կը գրաւէ Եւրոպայի հարաւ· արեւելեան հրամանատարութեան համար : Այս խնդիրը տեղւոյն վրայ քննելու նպատակով Ատլանտեանի սպարապետ զօր· Բիճուէյ Թուրքիայէն Յունաստան հասած է ներկայ դրութեան հեղինէ բանակին մեծ ռազմախորհրդներուն որ այսօր կը սկսին Պուլկարիոյ սահմանին վրայ :

Զօր· Բիճուէյ կ'ուզէ իրազեկ ըլլալ թէ յարձակման մը պարագային ինչ դեր պիտի կատարեն հեղինէ բանակն ու օդատորմիղը : Եուկոսլաւիոյ զինուորական աչխատակցութիւնը ինչ դեր եւ կրեւորութիւն պիտի ունենայ : Թուրքիա որչափ պիտի կրնայ օգնել ճակատին խզման դէմ որպէսզի թշնամին չհասնի մինչեւ եգէական ծով :

× Միջերկրականի մէջ սկսած է օդային ու նաւային մեծ ռազմախորհ մը որ պիտի տեւէ վեց օր եւ որուն կը մասնակցին առաջին անգամ ըլլալով Յունաստան եւ Թուրքիա, բացի Ֆրանսայէ, Իտալիայէն եւ Անգլիայէ : 170 մարտանաւեր, 500 օդանաւ եւ մօտ 100.000 զինուոր կը մասնակցին այս փորձերուն որուն կը հրամայէ հարաւային Եւրոպայի վերին հրամանատար Ժովակալ Քէբնէյ :

Այս ռազմախորհները Պաոլիէն (Իտալիա) պիտի երկարին մինչեւ Թուրքիոյ հարաւակողմը եւ պիտի վերջանան Նոյեմբեր 12ին, Իզմիրի չրջակայքը ցամաքահանման փորձով մը եւ յետոյ ամբողջ տորմիղը պիտի այցելէ Իզմիր :

Զօր· Բիճուէյ այցելելէ ետքը Եւրոպայի հարաւ - արեւելեան մասին ընդհ· բանակատեղին որ Իզմիր կը գտնուի, պիտի քննէ Նեղուցներու եւ Թրակիոյ պաշտպանութեան կէտերը : Պիտի տեսնէ մանաւանդ Զանաք - Քալէի ամրութիւնները եւ Վոսփորի դիրքը :

Դիտուած է որ ամերիկեան օդնութեամբ ցարդ ցամաքային բանակները զօրացուած են, եւ օդային ուժերը տակաւ են : Հարաւային Եւրոպայի օդային հրամանատար զօր· Շէյթըը այցելելով Թուրքիա յայտնեց թէ օդային ուժերը անբաւականեն են : Հոկտ· 29ին, Թուրք ազդ· ռատիոն օրը Անդարայի մէջ կատարուած զօրանոցքին պահուն 48 օդանաւ միայն թռան, մինչ որ զարմանք պատճառեց : Այժմ, ամերիկեան օդնութիւնը պիտի յատկացուի օդանաւերու եւ օդակայաններու, իսկ անկէ վերջն ալ նաւատորմին :

× Վարչապետ Ատնան Մէնտէրէս օտար թղթակիցները ընդունելով յայտարարեց թէ չնորհակալ ըլլալով հանդերձ Ամերիկայի անտեսական օգնութեան համար, դայն կը գտնէ անբաւական : Մարշըլի ծրագրով ստացուած օգնութիւնը յատկացուած է երկրին անտեսական բարելաւման : Թուրքիոյ եղածը համեմատաբար նուազ է քան ուրիչ երկիրներու տրուածը :

× Անգարայի թերթերը կը ծանուցանեն թէ Թուրքիոյ Ազգ· Պաշտպանութեան նախարար Խուլուսի Քոյմէն հրաժարած է : Պատճառը յայտնի չէ :

× Ատլանտեանի վերին հրամանատար զօր· Ուէյմէն որ Թուրքիոյ արեւելեան նահանգները գացած էր, վերադարձին իր դոհունակութիւնը յայտնած է Թուրք բանակի վիճակին մասին :

× Ամերիկա եւ Անգլիա հեռաթռիչ օդանաւեր կը ղրկեն Թուրքիա : Ամերիկա օտար երկիրներու օդնութեան վարկէն Թուրքիոյ բաժինը աւելցուցած է : Նոր ծրագրին համաձայն մինչեւ 1953 Յունիսի վերջը Թուրքիա պիտի ստանայ 718 միլիոն Թրքական ոսկի :

× Թուրքեւպուլկար սահմանագլուխին վրայ պատահած փոքր միջադէպերու առթիւ արտաքին նախարարութեան Թուրքիոյ մօտ յանձնած է թէ մասնաւոր կարեւորութիւն մը չունին այդ դէպքերը :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը յառաջիկայ տարի Փարիզ եւ Հռոմ պիտի այցելեն եղած հրաւէրներու վրայ : Արտաքին նախարար Ֆուատ Քէօփրիւլիւ մօտերս նիւ Եորք կը մեկնի Ազգաժողովի նիստերուն մասնակցելու համար :

«Պատերազմի վտանգը միչտ կայ»

ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ ՄԱՐՇԷՇԱԼ ԹԻԹՕ, ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Զաղրէպի մէջ բացուեցաւ Եուկոսլաւ համայնավարներու վեցերորդ համաժողովը 2300 պատուիրակներու ներկայութեամբ եւ նախագահութեամբ մարեչալ Թիթոյի որ ներկայացուց իր տեղեկագիրը 1948—52 չրջանին մասին : Իր ճառը խոհական լաւատեսութեան չեշտ մը ունենալով հանդերձ Թիթօ յայտարարեց որ միջազգային մեծ հարցերու լուծումը հեռուհեռէ նուազ փայլուն է եւ թէ «պատերազմի վտանգը այսօր նուազ անմիջական, բայց դոյութիւն ունի հանդարտ վիճակով մը : Ռուսիա կը զինուի ու կը զինէ իր արբանեակները, բռնի ուժով հասնելու համար իր նպատակներ, իր թաթին տակ պահելու սարկացուած ազգերը, դրաւելու նոր հողեր եւ տիրապետելու նոր աղբերու : Աչխարհ պէտք է զգուչանայ ընդհանուր զօրաչարժէ մը՝ հաւասարակչռութիւնը պահելու համար : Վախ կայ որ ոմանք Մ· Միութեան ճնշտելու համար խաղաղութեան պաշտպանութեան վերաբերեալ իրենց դէնքերը կը փոխեն նոր պատերազմի մը յատուկ դէնքերու » :

Համաժողովը արտայայտութիւնն էր ուղղակի համայնավարութեան մը, եւ Թիթո այդ ոճով դատեց արտաքին կարգ մը խնդիրները : Քոմչայի ժողովուրդները պէտք է իրենք առանձին որոչեն իրենց ճակատագիրը եւ Միացեալ ազգերը պէտք է արգիլեն ամէն օտար միջամտութիւն : Գերմանիա խռովութեանց վտանգաւոր վառարան մըն է : Պէտք է վերջ տալ ազգերու երկու չրջանակի քաղաքականութեան : Աւստրիոյ դրաւեր մը պատրուակ մըն է Մորտր· Մ Միութեան, այդ երկիրը կողոպտելու եւ իր զօրքը պահելու Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ : Դրամատիրական եւ համայնավար երկիրներու համաձայն դոյութիւնը կարելի է եւ օգտակար, որուն օրինակները կան, ինչպէս մենք :

Թիթօ ամբաստանելով հանդերձ Ռուսիան որ կը հետեւի Ցարերու աչխարհակալութեան, կը մերդարձ արեւմտեան պետութիւնները որոնք Եալթայի ու Փոցտամի մէջ աւարի բաժանման քաղաքականութեան հետեւեցան : Ցարճակեցաւ եկեղեցիին եւ Պապութեան դէմ որոնք կոմինֆորմին հետ նոյն դիրքը բռնեցին Եուկոսլաւիոյ դէմ :

Թիթօ չնորհակալութիւն յայտնեց Ամերիկայի, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի բերած օժանդակութեանց համար որուն չնորհիւ Եուկոսլաւիա ինքզինքը յարդել տուաւ դրացի արբանեակ պետութեանց :

Ակնարկութիւն ըրաւ նաեւ Ֆրանսական համայնավարներու պետերուն Թորէզի եւ Տիւքլոյի, զոնոնք կոչեց «օտարի ծառաներ» (լաքէ) քանի որ աչխատաւոր աչխարհին հետ ամէն չփում կորսընցուցած, կը ծառայեն միայն Ռուսիոյ :

Պ· ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱՔԻ ԵԼՈՑԹԸ

Լիբանանի խորհրդարանին առջեւ Պ· Տիգրան Թոսպաք հետեւեալը կը գրէ Պէյրութի Լը Սուար Թերթին մէջ, հիւսիս· Ափրիկէի գործերուն Լիբանանի պատուիրակութեան միջամտութեան առթիւ · —

Արդեօք Ազգաժողովն մէջ նստած ենք կարգ մը կուսակցութեանց հայելիին դատելու համար երեւութական բարդաւաճումը Մարոքի : Թունուզի երկու պատուիրակներուն վէճին՞ մասնակցելու երբ անոնք իրարու մէջ համաձայն չեն իրենց պահանջներուն մասին: Արաբական լիկային եւ անոնց դաղանի տէրերուն լարած ծուղա՞կը ինկնելու համար : Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահին ծախքերուն չափ ծախք ունեցող Շէրիֆի պիւտճէն պատրուակ բռնելով աւելի Թոչա՞կ պահանջելու Մարոքի Սուլթանին եւ Թունուզի պէյին վէզիրներուն, պալատականներուն, երաժիչտներուն, պարտիզպաններուն եւ ախոռապահներուն համար: Լիբանանի պատուիրակը որ խոչոր ապուշութիւններ գործեց ներկայացո՞ւց իր կառավարութեան պաչտօնական տեսակէտը : Պաչտօնապէս պաչտօն տրուա՞ծ էր իրեն Լիբանանի հաչուին յարձակողական դիրք բռնելու Ֆրանսայի դէմ :

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ ԿԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻՆ

Ամերիկեան օդային սպայակոյտի պետ զօր· Վանդընպէրկի վերջերս Սպանիա դնաց համաձայնութիւն մ կնքելու Սպանիոյ հետ, որպէսզի նաւային եւ օդային խարիսխներ տրամադրուին ամերիկեան ուժերուն համար : Տարիէ մը ի վեր քաչքչուող բանակցութիւնները ելքի մը հասած կ'ըսուի հետեւեալ պայմաններով .— 125 միլիոն տոլարի ամերիկեան վարկ մը պիտի տրամադրուի երկու խոչոր ճամբաներու նորոգութեան, զրկուելով նախանձէ եւ գործէ : Զրդիական ձեւով հաւաքային պաչտպանութիւն մը պիտի սարքուի եւ սպանիական բանակին մասնակի մեքենացումը ըլլայ հանուի :

Ասոր փոխարէն Սպանիա յանձն կ'առնէ Ամեր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ՆԻՇԵՐ

ՓԱՐԻԶԷՆ-ՀԱԼԷՊ

Ա.

17 Յուլիս.— Փարիզ կը կայծկլտայ լոյսերու մէջ, բոլոր յուշարձանները կը փայլին, իբրեւ ծիծղուն ղէմքերը կը չողարձակեն հեռաւոր հորիզոններ եւ բոլոր ղպայուն հոդիներու խորը մխրճուելով կը տիրապետեն իրենց վեհութեամբ: Լոյսերու խուժող հոսանքին մէջ կը սահին ինքնաշարժերը: Երեկոյեան այս ժամերուն հեղձուցիչ տաքին տեղի տուած, ժողովուրդը կը դեգերի դանդաղ ու անտարբեր, յոգնաբեկ օրուան աշխատանքէն ու նեղացուցիչ տապէն:

Արձակուրդի եւ պտոյտի մեկնողներ իրար կը հրմշտկեն ընդարձակ կայարաններու մէջ: Ուղեւորներ եւ անոնց ընկերացողները խնուած կառաշարներու կողքին, կուլան կամ զուարթ կը չաղակրատեն: Իմ հոգիս այս բազմութեան մէջէն կը սլանայ դէպի Արեւելք քանութ տարուան կարօտիս եւ սուգերու չարանին հասնելու, ուրախանալու կամ տխրելու համար: Այս ահաւոր ժխորին մէջ, անուշ զեղզեղանք մը կը լսեմ հեռաւոր հոգիներէ...

Լոյս Քաղաքէն եւ սիրելիներէ բաժանման սիրաշեղ ողջագուրումներն ու մաղթանքները լացնու ժպիտ իրար խառնուած են: Կառաչարը կը ցնցուի եւ կը սկսի կամաց կամաց յառաջանալ: Զեռքեր եւ թաշկինակներ կը բարձրանան, մինչեւ որ վիշապի փչոցով կր մխրճուի մութին մէջ սեւ ուղեգրու նմանող կարաւանը: Արագութիւնը կը բազմապատկուի, վագքը կը դառնայ խելագար արշաւ մը:

Սար, դաշտ, դիւղ եւ տուն սարսափահար կը փախչին: Աստղի մը նման կ'անհետանանք օրօր — ուելով մեր երազներուն ոսկի ոստայնին մէջ: Այդը կ'աւետէ արշալոյսի ծնունդը ու անոր հետ կապուտուն Միջերկրականի համայիչ տեսքը, անոր պորտին վրայ ծփուն մակոյկներն ու նաւերը:

Ահա Մարսէյլ քաղաքը: Հին յիշատակներ, վարանդեան, Թուխ — Արամազդը իր տառապանքի մահճին, (Ա.Հարոնեան), Արմենիայի խորհրդաւորութեան հաւատացող քուրմը, ցեղին ահաւոր դողդոջային անխոնջ երգիչը, ու քանի՛ քանի՛: Ցուցիչ եւ վրդովիչ յուշեր կ'արթննան մէջս, — հայ յեղափոխութիւնը դարբնող արի արանց գործերը, ղէնք ու զրահի պատրաստութիւնը եւ փոխադրութիւնը, կրակը նետուած հայդուկներու պողպատեայ բազուկները ղինելու համար:

Սէն Լուի, Վարդավառ է: Երկնեռ հայորդիներ ամէն տան առջեւ, տաշտերն ու դոյլերը լեցուցած վառուռն աչքերով անցորդներ: Ընկերներ, բարեկամներ կ'որսան, աւանդական սովորութիւնը վերակենդանացնելու համար: Ջուր կը նետուի բոլորին վրայ, օտարական թէ ազգակից իրենց բաժինը կ'առնեն, կը թրջուին աքաղաղի մը նման: Լուռ ու մունջ կը հետանան: Մննդավայրին խաղավառութիւնը կը կարծկլտայ մէջս: Ազգային սրբութեանց մասունքի պէս պահպանումը հոգիս կը լեցնէ սրբազան սարսուռով մը: Այս օտար աշխերուն հայ դիւղն է միայն պահած ցեղին սրբազործելուն հայ դիւղն է միայն պահած ցեղին սրբազործուած աւանդութիւնները: Հոս ամէն բան հայացած է, սար, ձոր, փողոց, տուն հայկական սրբութեամբ օժտուած: Հայ մամիկը իր դռնոցին մէջ լեցուցած իր խոհանոցի պիտոյքները, փողոցն ի վար կը չաղակրատէ՝ Սահակ — Մեսրոպի մեծաքանչ բարբառով: Նպարավաճառ, փերեզակ, դարբին, հիւսն, մասնաւաճառ ամէնը, ամէնը Հայ: Սէն Լուն Մարսէյլի կողքին թառած, մեկուսացած, կարծես աշխարհէն կտրուած, Ֆրանսայի մէջ չապրիր, կ'ապրի իր հօրենական կայքին մէջ:

Մարսէյլցին զուարթ է ու անոտորթ, կ'ապրի անհոգ, Արեւելքէն կուգայ այս անխորոշ բնաւորութիւնը, Միջերկրականը իր վէմվէմուն ալիքներուն վրայ բերած չիթ մը միայն կը հասցնէ օրէ օր վերանորոգելով Արեւմուտքի յոգնած ու տառապած հոգին:

21 Յուլիս.— Եւրոպան կը ձգեմ իր հոգերով ու ցաւերով ընդմիշտ յանձնած ծովուն խոլ խաղերուն:

Անհաս է Միջերկրականը իր դեղեցկութեամբ ու վեհութեամբ, իր ափերը կը զարդարեն բարձր ու համայիչ լեռներ, կարծես կ'ուզեն դասել իր մեհի ոգին: Սարեր կոնակ կոնակի ելլելով անխորտակելի թումբ մը կազմած, կը սպառնան անոր խուժող ալիքներուն: Անոնց կրանիթեայ ապառաժները տեղ տեղ մաշած, սակայն մաքրուած ու յղկուած, միշտ յաղթական իր կենսան աւելի վրճռական, աւելի հպարտ: Ծովէն անոնց տեսքը թէ դեղեցիկ է եւ թէ վայրենի ու տիրապետող, ճամբորդներու յուսադրիչ կայանը, փրկութեան յոյսը:

Միջերկրականի ծիծղուն ու վէմվէմուն տարածութիւնը՝ խոր կապոյտ գծերով, տեղ տեղ մուխ կապոյտ մեջլանի փոխուած, կը հմայէ ըմբոստ հոգին; կը տիրապետէ ամենազօրաւոր ուժին: Բնութեան այս հրաշալիքին, անոր զմայլելի խաղերուն մարդկային հոգին կ'ենթարկուի ակամայ:

Վիթխարի նաւը կը սահի ճեղքելով ծովուն կուրծքը: Ջուրերը իրենց փափուկ չոյանքով կը պղուեն անոր կողերը, ծովուն հարսն է ան, ճիւնաթափ չղարշներով զարդարուած, միշտ սիպտ — ճեմ եւ նազելի, կարծես չուզեր վիրաւորել այն հսկային սիրտը, իսկ ծովը խաղի ելած մերթ կը պարտադրէ պարել, մերթ կը ցնցէ, սարսափեցնելու աստիճան: Ծովուն հոգին բարդ է, իսկ իր քմահաճոյքները զարհուրելի:

22 Յուլիս.— Ճենովա: Իտալացի ժողովուրդը բարեկիրթ է եւ համակատար, խանդավառ, երգիչ դի չերտ մը միշտ չրթունքին: Ո՞վ որ չէ տեսած Ճենովայի աշխարհահռչակ գերեզմանոցը, չէ տեսած ոչ քաղաքը եւ ոչ Իտալիան, չափելու համար անոր ստեղծագործ ոգին:

«Camposanto di Genova» պանթէոն մը գեղարուեստի, ուր կաթնարոյր ու խնկաբոյր մարմարեայ արձանները իրարու հետ մրցումի են ելած իրենց նրբութեամբ ու ճաշակի, ոճի եւ ստեղծագործութեան յօրինուածքով: Երկայն կամարակապ անցքերուն երկու կողմերը զարդարուած են մէկը միւսէն գեղեցիկ կոթողներով:

Հոն մարդկային հոգին կը խոնարհի, անոնց յղացումը ցոյց կուտայ այդ ժողովուրդին վսեմ ըմբռնումը Աստուծոյ, կրօնքին, արդարութեան, հաւատարմութեան եւ խղճի հանդէպ: Այցելուին ուշադրութիւնը կը գրաւէ այդ բնդարձակ գերեզմանատան մէջ երեւոյթ մը: Ամէն մէկ դամբանի վրայ կը տեսնուի լապտեր մը կամ երկու, ոմանց մէջ կը պլպլայ մոմ մը: Ահա աւանդութիւն մը որ կը յիշեցնէ հայ ժողովուրդի պաշտամունքը իր մեռելներուն հանդէպ: Ամէն այցելու իր սէրն ու յարգանքը բնորոշելու համար, լապտերին մէջ մոմ մը կը դնէ կը վառէ եւ ազօթելով կը հեռանայ, ինչպէս Հայերը սովորութիւն ունէին ննջեցեալին վրայ մոմ վառելու: Արեւելքի մէջ աւանդութիւն էր, Եւրոպայի մէջ այս սրբութիւնն ջնջուած տ — ւորութիւնն ալ մոռցուած է: Հալէպի մէջ այցելեցի գերեզմանատունը եւ տեսայ գերեզմաններու վրայ, մոմերը վառուած, խունկն ալ կր ծխար:

Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

կեցուածք ամուսնի հանդէպ

... Պղտիկ մարդոց մեծ փառասիրութիւնները դղուելու համար ստեղծուած ձեռնարկ մը չէ մամուլը:

Եթէ այդ պիտի ըլլայ իր նպատակը, նոյնհետայն ան կր դադրի իր կոչումէն ու կը դառնայ անգոյն ու վրիպած ճիգ մը:

Եթէ ազդու է խօսքը կամ կարծիքը գալա — փարական մամուլին, որմէ կը պատկառին անգամ կառավարութիւնները, փոխադարձ ազդեցութենէ եւ արժէքէ զուրկ է կարծիքը կամ խօսքը այն թերթերուն, որոնք չիլ նպատակներու ծառայելու համար լոյս կը տեսնեն:

Ժողովուրդի մը կեանքին մէջ ակօս բանալ, չարժում ստեղծել ու տեսակէտ առաջացնել, տրուած չէ ամէն մարդու եւ թերթի:

Եւ որովհետեւ մեր մէջ սխալ հասկցուած է մամուլին դերը, դոյութիւն չունի ուրեմն, բոլորին կողմէ, համապատասխան յարգանք անոր հանդէպ:

Այդ յարգանքը հանրային չահերու անշեղ յառաջդիմ ու պաշտպան մամուլին հանդէպ խոհտուած է առանձնապէս վերջին քառորդ դարու ընթացքին, երբ յատուկ ծրագրով կարմիր դաւանաբանութեան մոնեթիկներ աշխարհի ամէն կողմը սեւցնել ու չարախօսել սկսան ընդդիմադիր մամուլը:

Ըրին այդպէս, որովհետեւ անոնց համար լռելը ցնծել հակառակորդը, պայման էր, կարենալ ազատօրէն իրենց սուտերը հասարակութեան ներկայացնելու համար:

Մորհրդային Ռուսաստան եղաւ դաղափարախօս մամուլին առաջին թշնամի պետութիւնը: Գրաւուեցան բոլոր հակառակորդ կուսակցութեան տպարանները: Վերջ տրուեցաւ հրատարակու — թեան այն թերթերուն, որոնք նոյնիսկ ցարերու օրով լոյս կը տեսնէին:

Այդքանը աշխարհի մէկ վեցերորդէն ներս: Մնացեալ երկիրներու մէջ համայնավար գործակալներու պարտականութիւնն էր ունենալ հակառակորդին դէմ պայքարող իրենց մամուլը:

Այդպէս ալ կը չարունակուի քանըհինգ եւ աւելի տարիներէ ի վեր ահա:

Ահիկա ոչ միայն օտարներու այլ եւ մեր կեանքին մէջ:

Կը բաւէ միայն նչել, որ Հայաստանի դովքը հիւսելու պատրուակով, կարմիր իրաւակարգին սպասարկող թերթերու թիւ մը կայ Սփիւռքի կարգ մը չրջաններուն մէջ:

Այդ, այս մամուլը իրեն համար բան դործ ըրած է յարձակելու համայնավարներու տեսակէտները մերժող ընդդիմախօս թերթերու վրայ:

Գրաւոր սեւացրէքի այս պայքարին զուգընթաց նոյն տեղ բանալուր լուտանքն ու թշնամանքը չարունակուեցան ու կը մնան միչեւ այսօր հակառակորդին զէնքերը:

Այս բոլորը մեզ չեն զարմացներ: Մենք լաւ կը ճանչնանք համայնավարը, որ զուրկ է տարրական պարկեչտութենէ:

Հակառակորդը սեւցնելու մէջ ամէն մրցանիչ կոտորող այս մարդիկը ներկայիս գտած են կերպը սպրդելու ներս ազգային ամէն կարգի հաստատութիւններէ ու մարմիններէ: Տեղ մը անոնք անդամ են երիտասարդական միութեան մը, այլուր՝ մշակութային ընկերակցութեան մը, ուրիչ տեղ՝ մաս կր կազմեն երգչախումբի մը, հոս՝ ծուարած են բարեսիրական հաստատութեան մը փչերուն տակ, հոն՝ հայասատանասէրներու անունին ներքեւ, բայց միչտ ուրոյն ծրագրով խլրդային աշխատանքներու լծուած տարրեր են անոնք:

Զարախօսութիւնը իրենց առաջին եւ վերջին զէնքն է: Այդ նպատակին մէջ յաջողելու համար

11.672.000 ՀՐԵԱՑ

Հրէական Համաչխարհային Համադումարը հրատարակեց առաջին կազմակերպուած մարդահամարը, որուն համաձայն 11.672.000 Հրեաներ կը գտնուին 97 երկիրներու մէջ: Ուրեմն մօտ 6.400.000 պակաս բաղդատելով երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ եղած թիւին հետ:

Նախապատերազմեան չրջանին 17 միլիոն Հրեաները կը հաչուէին հիմնուելով ցիր ու ցան տեղեկութեանց վրայ: Այս անգամ մարդահամարը կազմուած է զանազան երկիրներու հրէական կազմակերպութիւններու տեղեկութիւններուն վրայ: Այն երկիրներուն մէջ ուր կազմակերպութիւն չկայ քաղաքական պատճառներով տեղեկութիւններ ճարած են հարեւան երկիրներու հրէական օրկաններու միջոցաւ:

Ամէնէն չատ Հրեաներ կը գտնուին հետեւեալ 17 երկիրներու մէջ.— Մ. Նահանգներ 5 միլիոն, Խ. Միութիւն 2 միլիոն, Իսրայէլ 1.450.000, Անգլիա եւ հիւս. Իրլանտան 480 հազար, Արժանթին 420 հազար, Ֆրանսա 300 հազար, Ֆրանսական Մարոք 260.000, Քանատա 204.836: Ռումանիա 190 հազար, Հունգարիա 135 հազար, Ալժերիա 130 հազար, Պրազիլիա 110.000, Հարաւային Աֆրիկէ 105 հազար, Թունուզ 100 հազար, Պարսկաստան 100.000:

Աչխարհագրական տեսակէտով կ'ունենանք հետեւեալ պատկերը.— Հիւս. եւ Հարաւ. Ամերիկա 5.865.500, Եւրոպա 3.379.647, Ասիա 707025, Աւստրալիա 55845:

Վերոյիչեալ քանըհինգ երկիրներէն դուրս կը մնան Գերմանիա, որ նախապէս ունէր 600.000, իսկ այժմ միայն 20.000, եւ Լեհաստան որ երբեմն ունէր 3 միլիոն, իսկ այժմ 45.000:

Նոյն ձեւով Հրեաներու թիւը պակասած է Ռումանիոյ մէջ, որ նախապէս ունէր մէկ միլիոն հրեայ բնակչութիւն, իսկ այժմ 195 հազար եւ Հունգարիա, որ երբեմն ունէր 700 հազար, իսկ այժմ 135 հազար: Համադումարին տեղեկագրին համաձայն այս նուազումը հետեւանք է հակահրէական ջարդերու:

Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ կան 33 հրէական համայնքներ, 1000էն մինչեւ 10000 անդամներով, քանըհինգ համայնքներ հազար Հրեաներով, 20 համայնքներ 10 հազարէն մինչեւ 100.000 եւ 15 համայնքներ աւելի քան հարիւր հազար Հրեաներով:

Եթովպիոյ մէջ կան 20.100 Հրեաներ որոնց 20 հազարը Ֆալաչաներ կամ Սեւ Հրեաներ են եւ կ'ըսեն թէ սերած են Սաբա թագուհիէն:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ կրթական ծրագիրը լայն փոփոխութիւններ կրած է վերջերս: Կրթական գործակարութիւնը հրահանգած է բոլոր կրթ. տնօրէնութեանց որպէսզի փոքրամասնութեանց պատկանողներն ալ կարենան ուսանիլ ուսուցչանոցներու մէջ: Այս կերպով Թուրքիոյ մէջ փոքրամասնութեան պատկանող հայրենակիցներն ալ իրաւունք պիտի ունենան թրքական վարժարաններու մէջ ուսուցիչ ըլլալու:

⚔ Ցիսուն հայ երիտասարդներ ստացան այս տարի պահեստի սպայութեան աստիճան Պոլսոյ եւ Անգարայի վարժարաններէն, իբրեւ հետեւակ — զօրք, հաղորդակցութեան փոխադրութեանց, զինուորական չինութեանց, թնդանօթաձիգ, ամբրութեան, հակաթանք, բժչկական հակօդային եւ հեծելազօրք:

ոչ մէկ խորութիւն կը դնեն միջոցներու մէջ:

Եթէ չեն խնայեր անձերու, առաւել չեն խնայեր նաեւ ընդդիմադիր մամուլին, զոր մրոտելու ու ցեխոտելը կր նկատեն նպատակ:

ԱՐՄԵՆԻԱ.

Գաղութէ գաղութ

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Ընկեր Ճան Մարտիկեան մեռած է Նիւ Եորքի մէջ Սեպտ. 13ին: Դամբանական խօսած է ընկեր Յակոբ Աշմանեան որ ներկայացուցած է ողբացեալ Մխիթարեանը իբրեւ պարտաճանաչ եւ հաւատաւոր Դաշնակցական: Ծնած էր Արաբկիր 1894ին:

ՀԱԼԼԻՊԻ «Քարէն Եփփէ» ձեմարանի Զ. չրջանի պաշտօնական բացման առթիւ Նոր գիւղի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանդիստ եւ պատարագ տեղի ունեցած է ի յիշատակ հայասէր եւ բարերարուհի Օր. Քարէն Եփփէի: Պատարագած եւ քարոզած է առաջնորդ Զարեհ եպիսկոպոս: Հոն հաւաքուած բազմութիւնը զացած է ձեմարանը ուր առաջնորդ սրբազան պատմականն ը—րած է ձեմարանին:

× Այս առթիւ կատարուած է նաեւ Տէր եւ Տիկին Ճորճ Մարտիկեանի կողմէ նուիրուած բնագիտութեան եւ քիմիական աշխատանոցին պաշտօնական բացումը, Զարեհ սրբազան հրապարակաւ չնորհակալութիւն յայտնած է: Աշխատանոցը կոչուած է «Տիկ. Ճ. Մարտիկեան լապորաթուար» որ տեղաւորած են մասնաւոր տաղաւարի մը մէջ և կը լրացնէ կենսական պահանջ մը:

Ապա ձեմարանի ուսանողութիւնը, ուսուցչական կազմը, խնամակալ մարմինը Սրբազան հօր առաջնորդութեամբ զացած են դերեզմանատուն եւ ծաղկեպսակ դրած Քարէն Եփփէի շիրիմին վրայ:

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԼԻՈՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն - Տէսին մասնաճիւղը Հոկտեմբեր 26ի կիրակիի առաւօն ցնծութեան մէջ էր: Վարչութեան ոգեկան անդամներէն Փափազեան, Պօղոս Սողոմոնեան գործի վրայ են, վերջինը մանաւանդ իր ինքնաշարժով ալ ու ձախ, որ տղաքը հաւաքելու գործին լծուած է:

Առտուն կանուխ ժամանակէն առաջ մարզա—սէր հաւաքակութիւնը դաշտ խոնուած է:

Ժամը ճիշդ 9ին սկսաւ մեր պատանիներու եւ St. Fonsի պատանիներու (մերիններէն դերադաս) մրցումը: Հաղիւ երկու վայրկեան անցած Ա. Զաքէրեան չահեցաւ Ա. կէտը: Ցաջորդաբար կէտեր չահեցան Մատսեան 3, Շ. Օհանեան 2, Գորանեան 2, փոքրիկն Տէր Պօղոսեան 2, Ա. Ղազէրեան 2, ու խաղը վերջացաւ մերիններուն յաղթութեամբ 11 — 0:

Ժամը 10.30ին սկսաւ կրտսերներու խաղը դատաւորութեամբ եղբ. Սողոմոնեանի: Մեր սկանակ խումբին Ա. տարին էր Villefrancheի զօրաւոր խումբին դէմ եւ կորսնցուց 4—1: Կը մաղթենք որ յետագային աւելի փորձառութեամբ դաշտ իջնեն: Իսկ մեր պահեստին վստահ էինք որ աւելի զօրաւոր պիտի դուրս գայ նախորդ տարիներէն: Ան խաղաց իր ախոյեանական մրցումը, Լիոնի Հիւս. Ափրիկեցիներու խումբին դէմ, որուն պատուական կան նախադահութիւնը ստանձնած է Ռոնի նահանգապետի տիկինը:

Խաղը սկսաւ ժամը 3ին դատաւորութեամբ եղբ. Տապաղեանի: Մերիններըը չահեցան Ա. կէտը, խաղալով միչտ զդոյշ: Ա. կիսախաղը վեր—ջացաւ 1—0, մեր յաղթանակով: Երկրորդ կիսախաղը եղաւ աւելի ոգեւոր, սակայն մերիններըը միչտ զդոյշ էին: Վերջին վայրկեանին Մաքինա — ճեան չահեցաւ երկրորդ կէտը եւ խաղը վերջացաւ 2 — 0, մեր յաղթանակով:

× Ա. խումբը մասնաւոր օթօքարով մեկնե—ցաւ Սէն Սիմֆորիան կատարելու համար չորրորդ ախոյենական մրցումը: Ցաւալի է ըսել այս եղանակին չահած է միայն մէկ մրցում: Այս անգամ ալ կորսնցուց 4րդ մրցումը 2—0:

Մինչեւ ե՞րբ պիտի չարունակուի այս անփա—ռունակ վիճակը:

× Կ'իմանամ թէ Նոյեմբեր 9ին Հ. Մ. Ը. Մ.ը կուտայ ընտանեկան պարահանդէսը, որմէ կը սպասուի լաւ հասոյթ մը, իր տարեկան ծախքերը հոգալու համար: Ցաջողութիւն կը մաղթենք, յուսալով որ մեր երիտասարդները հոն պիտի վայե—լեն զուտ հայկական մթնոլորտ մը:

Մ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հոկտեմբեր 26ին Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր ախոյենական 5րդ մրցումը կատարեցKuhlmannի դէմ: Հաղիւ խաղը սկսած է մեր ալ ծայրը Գօգօ կը նչանակէ առաջին կէտը, ինչ որ պատճառ եղաւ երկու կողմերու կատաղի յարձակողական—նկին:

Կը կարծէինք թէ նախորդ երկու մրցումները դաս մը եղած են, աւելի արդիւնաւոր խաղ մը ունենալու համար, սակայն բոլորս յուսախաբ ե—ղանք: 20րդ վայրկեանէն մերոնք թուլութեան նըշաններ ցոյց կուտան, մինչեւ անգամ հասունցած կէտ մը չեն կրնար յաղողիլ իր նպատակին հաս—ցընել:

30րդ վայրկեանին առանց ոեւէ անկանոնու—թեան իրաւարարը կը սուլէ ի վնաս մեզի, մեր բերդին առջեւ: Հակառակորդը կը յաջողի նչանակել իր առաջին կէտը «փէնալթի»ով, Հ. Մ. Ը. Մ. 1 Kuhlmann 1:

Խաղը իր օրինական ձեւէն դուրս ելած է, երկուստեք կատաղի ու բուռն են յարձակողականները: Մերոնք աւելի վճռական են եւ հանդիսականներու բարոյական աջակցութեամբ 43րդ վայրկեանին կը նչանակեն 2րդ էկտ մը Հ. Մ. Ը. Մ. 2, հակառակորդը 1:

Երկրորդ կիսախաղին, թեթեւ են յարձակո—ղականները, մերոնք կը նեղեն հակառակորդը, սակայն ապարդիւն: Հակառակորդը կ'անցնի յարձակողականի, պահելով մեր դիրքը վտանգի տակ, ու քանի քանի անգամներ մեր բերդապահը Արա—պիկեան վտանգէ կ'ազատէ իր բերդը արժանանալով ժողովուրդին բուռն ծափերուն:

Խաղին 75րդ վայրկեանին դարձեալ իրաւարարին ապօրինի մէկ սուլիչով, հակառակորդը կը նըշանակէ իր երկրորդ կէտը ու խաղը կը վերջանայ հաւասար, 2 — 2:

Սարգիս Գույումճեան

ԾԻՄԱՂ

Ա.— Ցաճախած դիներուներէդ դո՞հ ես:

Բ.— Գիներեան մը ունիմ՝ որ բնաւ դիներին մէջ ջուր չի խառներ...

Ա.— Լաւ է եղեր, այսուհետեւ...

Բ.— Այլ միչտ՝ գիներին կը խառնէ ջուրին մէջ:

×

ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ.— Ինչո՞ւ տասը տող պատիժ գրած ես, ես 100 տող տուած էի:

ՕՆՆԻԿ.— Հայրս ըսաւ որ մեր օրերուն՝ մէկուն ըսածին հաղիւ տասէն մէկին հաւատալու է:

ՉԵԿՈՑՑ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

1.— Վասպուրականի հերոսամարտին 38րդ տարեդարձը պիտի տօնուի կիրակի, 10 Մայիս 1953ին, Cercle Militaireի երկու սրահներուն մէջ, կէսօրէն մինչեւ կէս գիչեր:

Ցատկապէս կը խնդրենք նկատի ունենալ այս թուականը:

2.— Հայոց Հայրիկին տարեդարձը կաթողի—կոսացման 60րդ եւ մահուան 45 տարեդարձը փարիզի մէջ պիտի տօնուի մեծ հանդիսաւորութեամբ: Բազմաթիւ ականաւոր անձնաւորութիւններ իրենց անձն. յիչատակները պիտի պատմեն եւ Հայրիկին գործերէն կարդեր պիտի կարդացուին եւ արտասանուին:

Միաժամանակ, փարիզի մէջ առաջին անգամ ըլլալով ամբողջութեամբ պիտի ցուցադրուի հե—րոսամարտներուն չարժանկարը: Հոն կան Վասպուրականի, Տարօնի, Ուրֆայի, Համընի, Զէյթունի, Ֆընտրճաքի, Մարաչի, Այնթափի եւ Տէօրթ Եօլի հերոսամարտներէն նչխարներ, յիչատակներ, պատկերներ եւ տեսարաններ: Այս բոլոր հերոսամարտներուն մէջէն կ'անցնի Հայոց Հայրիկին չունչը:

3.— Վասպուրականցիներու համադումարը կազմակերպելու համար լուրջ աչխատանքներ կը տարուին (Մարսէյլ - Տէսին, Վիէն - Փարիզ): Ժողովը պիտի քննէ Վասպուրականի պատմութեան հրատարակութեան, չարժանկարին կատարելագործ—ման, «Արծուի Վասպուրականի» վերահրատարակութեան, հայրենակիցներու իրերօգնութեան, հայ ժողովուրդին եւ նոր հայրենիքին ծառայելու մի—ջոցներուն վերաբերեալ հարցերը:

ՎԱՐԶՈՒԽԻՒ

ՕՏԱՐ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ Ո. ՊԼՐՊԼԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Երգահանը կը ճանչէ երկու տարբեր աչխարհ—ներ, Աթեւելքն ու Արեւմուտքը: (Information Musicale):

«Պատարագ»ին եւ «Հերոսի մը կեանք»ին մէջ մեծութեան չատ յուղիչ պահեր կան: (Le Monde):

Մեծութիւնը, ժուժկալութիւնը եւ կարգը կը տիրապետեն Օննիկ Պէրպէրեանի երաժչտութեան մէջ: (Guide du Concert):

Մեծ սէնֆոնիա մըն է ան, ազգային զգացումով լեցուն: (Information Musicale):

Վարպետին «Հայկական Համանուագ»ը սքանչելի է: Օննիկ Պէրպէրեան պետն է հայ երաժչտական դպրոցին: (Quatre et Trois):

L. V. Landowski իր «Histoire Universelle de la Musique» անունով գրքին մէջ կը գրէ. «Օննիկ Պէրպէրեան կը ներկայացնէ գործեր որոնք ունին բացառիկ ճարտարապետութիւն մը»:

Ա.— Պարոնը տո՞ւն է:

ՍՊԱՍՈՒՀԻՆ.— Ոչ, ճամբորդութեան գնաց:

Ա.— Ժամանցի համար անչուչտ:

ՍՊԱՍՈՒՀԻՆ.— Չեմ կարծեր, Տիկինը մխա—լին է:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (48)

ՀՈՋԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Զ.— ՑԻՄԱՐ, ՑԻՄԱՐ ՁՈՑԳ ՄԸ

Գրութիւններէն մէկը մեքենագրուած էր Ուոչինկթընէն մեկնելէ առաջ: Գրուած էր հետեւեալը.

3—3—49

Զկրցայ (եւ չեմ կարծեր որ պիտի կրնամ) ձեռք ձգել Հետախուզութեան Դաշնակցային Գրասենեակի այն մեծապէս գաղտնի տեղեկագիրը, որ բացատրեցի Մայքըլին, Միացեալ Նահանգ—ներու մէջ խորհրդային եւ համայնավար լրտեսական սպասարկութեանց գործունէութեան մասին: Կան սպասարկութեան գործունէութեան մասին, երբ պահը նպաստաւոր էր, հարցուցի Ֆուլիին, թէ ուր է այդ տեղեկագիրը (նախապէս ըսած էր, որ ունէր այդպիսի տեղեկագիր մը). ըսաւ որ հաս—տատութեան մէկ պաշտօնատարին մօտ էր եւ յոյս չունէր որ ետ ստանար զայն: Ֆուլի դիտել տուաւ, որ «նոր» ոչինչ կար ասոր մէջ: Երբ տե—ղեկագիրը, մէկ ըոպէի համար, արագօրէն աչքէ անցուցի եւ չատ քիչ բան կը յիչեմ:

Կը բաղկանար մօտաւորապէս 115 էջերէ: Նախ ամփոփուած էին խորհրդային «լրտեսական» գործունէութիւնները, Մոլթընդի, Լորէի, Փոյնի, Ալթշուլերի, Սիլվերմաստըրի, եւն. յիչատակութեամբ: Գլուխ մը կար ՄԱԿի խորհրդային պատուիրակութեան մասին, բայց այս է ամէնը, զոր կրնամ յիչել: Տեղեկագրին մնացեալը կարծեմ կը վերաբերէր լրհական, եւրոսլաւեան, եւն. գործունէութեան եւ հաւանաբար կարդ մը տեղեկութիւններ ալ՝ Համայնավար կուսակցութեան մասին Միացեալ Նահանգներու մէջ:

1946ի գարնան կիսամեայկն սկսելով, չաճախեցի Ուոչինկթընի ամերիկեան համալսարանը եւ մինչեւ հիմա աւարտեցի դասընթացքս, Միջազգային կազմակերպութիւններ եւ Միջազգայինցաբերութիւններ նիւթին չուրջ Արուեստից Վարպետի աստիճանին պատրաստուելով: Այս աստիճանին համար ինծի պէտք եղածը «թէզ»ի մը լրացումն է միայն: Թէեւ աոիկա չի խանդավառեր զիս, բայց կարծեմ այդ «թէզ»ը պէտք է պատրաստեմ այս ամառ: Նիւթս պիտի չօչափէ մի—ջազգային փրովոկասիաի եւ անոր հակակչռին կարդ մը երեսները:

Ճուտիին մօտ զտնուած բոլոր վաւերաթուղթերը կարելի չէ արտադրել հոս; բայց, լրտեսական—կան վարիչ մասնագէտներէն ղեր - զնդապետ Ռիչըրտ Հիրշի համաձայն, ատոնց մէջ կային հետեւեալները՝—

1) 279 — որ տեղեակ էր ռուսական դեսպանատան պաշտօնէութեան գործերուն — կ'ըսէր թէ ոչ մէկ տեղեկութիւն ստացած է հաստատելու համար, որ զուիցերիական դեսպանատունէն ոեւէ մէկը կրնայ կապ ունեցած ըլլալ խորհրդային լրտեսական գործունէութեանդ հետ:

2) Գրասենեակի 3/26/48 նամակով կ'արտօնուէր հետապնդել Շիքակոյի եուկոսլաւեան հիւպատոսարանի Սթոյան Քոսթիչը, ստուգելու եւ տեղեկութիւն ստանալու համար, թէ ենթական կը մասնակցի՞ լրտեսական աչխատանքներու:

3) Պետական Աղբիւրներու բաժանմունքը այն կարծիքէն էր, որ անցագիր ստանալու համար դիմում կատարած Զարլզ Ֆրէնդիս Զէյդ անունով անձը խորհրդային գործակալ մըն է եւ կը գործածէ նաեւ Ճոն Շէրմըն անունը:

4) Կը կարծուի թէ ՄԱԿի մէջ պաչտօն ստանձնած է այն մարդը, որուն համար տեղեկատու մը կասկած կը յայտնէր, թէ կը գործէ պուլկարական կամ ռուսական լրտեսական սպասարկութեանց հաչուոյն, այնպէս որ կրնայ չարժելու ազատութիւն ունենալ Միացեալ Նահանգներու մէջ: Ենթական այժմ կ'աչխատի ՄԱԿի Ընկերային Գործերու Բաժանմունքի Ներդպրոցի ճիւղին մէջ:

5) T-5ի համաձայն, պուլկարական դեսպանատան առաջին քարտուղարը կուսակցութեան խաթրդաներն է դեսպանատան մէջ եւ ապահովութեան նկատումներով միայն վարչական պաչտօն ստանձնած է:

6) Սթիւրըթ Լէկ — հաւանաբար ռուսական լրտես մըն է:

Կուպիչեւ արտաքսուեցաւ: Ճուտի ծախծախուած էր: Պոռաց, նուադեցաւ, ճչաց: Ըսաւ որ անմեղ է: Երկու դատերն ալ կորսնցուց նախագատառներու առջեւ: Իրեն ամէնէն չատ վնաս պատճառեց Շափիրոյի մասին իր պատմութիւնը:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՉԻՆԿԸՐ

կայի տրամադրել իր օդային ու նաւային խա – րիսխները, որոնց սակայն, հրամանատրութիւն – ները Սպանիացիներուն ձեռքը պիտի դնուին, ա– մերիկեան դրօշ պիտի չպարզուի անոնց վրայ, ոչ փոխանցում մըն է այս, ոչ ալ փոխատուութիւն, այլ միասին գործածութեան իրաւունք մը: Այս մասին ըլլալիք ծախքերը առանձին պիտի վճար – ուին, բայց 125 միլիոնի վարկէն:

Այս համաձայնութիւնը յայտնի չէ թէ պիտի անցնի՞ Ալանտեանի պինուորական հրամանատա– րութենէն:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

Ամերիկեան տնտեսական առաքելութիւն մը Լոնտոն ժամանեց: Անկէ պիտի անցնի Փարիզ, Պօն, Տիւսէլտորֆ, Միլան, Հռոմ եւ Ա.Թէնք: Նա– խագահ Թրումըն այս մարմինը կազմած էր ու – սումնասիրելու համար Եւրոպայի ու Ամերիկայի միջեւ տնտեսական, առեւտրական ու դրամային յարաբերութեանց ամբողջութիւնը: Մասնաւորա – պար պատասխան մը պիտի պատրաստէ հետեւեալ երեք հարցերուն:

1.— Ինչ դրութիւն պէտք է տրուի արտասահ– մանի ձրի օգնութեան գործին:

2.— Ի՞նչպէս հաւասարակշռել արտաքին ա – պահովութեան պահանջները արեւմտեան պետու – թեանց քաղաքական ու տնտեսական իրական կա – րողութեան հետ:

3.— Համաշխարհային տագնապի վախ կա՞յ:

Այս առաքելութեան տեղեկագիրը պիտի յանձ– նուի Ամերիկայի նոր նախագահին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Գ.Հիրլի «Ալ Մասրի» թերթը կը գրէ թէ ոս– տիկանութիւնը ձերբակալած է երեք օտարական – ներ, մէկը Ռուս, մէկը Լեհ, երրորդը Հայ, որոնք Ի. Հայաստանէն գաղտնօրէն եզիպտոս մտած էին Սուէզի ճամբով:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ խորհրդարանն նա – խագահը նամակ մը ուղղած է Արեւմտեան Գերման– իոյ խորհրդարանի նախագահին առաջարկելով որ Նոյեմբեր 13ին հաւաքուին, գրաղելու համար երկու Գերմանիաներու միութեան հարցով:

ՄԻՍԹԻՐ Բ. օդանաւին արագութիւնը տեսնե– լով (այն որ «Ձայնի պատ»ը անցած էր) Ամերիկա– ցիները Ֆրանսայի յանձնարարեցին 250 «Միսթէր Դ.» օդանաւէն որ աւելի կատարելագործուած է քան փորձուածը:

ՁՈՐԼԻ ՁԻՓԼԻՆ յայտնի է թէ Ամերիկայէն հե– ռացուած էր իբր «հակամերիկեան» այսինքն հա – մայնավար հակումներ ունեցող, եւ գացած ծնըն– դավայրը Անգլիա՝ արժանանալով սիրալիր ընդու– նելութեան: Փարիզի մէջ մեծ պատիւներ կ'ընծայ– ուին իրեն, նոյնիսկ պատուոյ լեգէոն որուեցաւ: Ուշինկթընի մէջ, Ամերիկեան Լեգէոնի կառավա– րիչ – զօրավարը յայտարարեց որ Ձիփլին կրնայ Ամերիկա վերադառնալ եթէ ապացուցնէ իր իրա – ւունքները:

ՏՈՒՐԲԵՐՈՒ մասին հրատարակուած պաշտօ– նական վիճակագրութիւն մը ուսումնասիրելով, թերթերը ցոյց կուտան որ մինչեւ Ֆրանսային տուրք կը վճարէ ամիսը հետեւեալ համեմատու – թեամբ.— 50.000 Ֆր. վաճառական կամ ճարտա – րագործ, 50.000 փաստաբան, բժիշկ կամ ճարտա– րապետ, 36.500 աշխատաւոր, 24.000 երկրագործ, իսկ 7000 Ֆր. միայն «դրամատէրները», այսինքն անոնք որ իրենց դրամագլուխը կը շահագործեն:

ՆՈՐ ՍԵՐՆԴԱԿԱՆ ընկեր Վ. Քէնտէրեանի եւ Պ. Ց. Մարկոյեանի նշանախօսութեան առթիւ հե– տեւեալ նուէրները եղան: Տիկին Ս. Մարկոյեան 500 Ֆրանք Նոր Սերունդի տեղւոյն կազմին եւ 500 Ֆր. ալ կապ. Ֆաչին, Ց. Մարկոյեան 500 Ն. Սե– րունդին, 500 Կ. Ֆաչին, ընկեր Ա. Քէնտէրեան 4000 Ֆր. Կ. Ֆաչին, Պ. Կ. Վարդանեան հազար Կ Ֆաչի, ընկեր Հ. Թաշճեան 500 Ֆր. Կ. Ֆաչի: Ն. Սերունդի եւ կապ. Ֆաչի վարչութիւնները հրա – պարակաւ իրենց շնորհակալութիւնները կը յայտ – նեն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Խորապէս ազդուած՝ հի – անդութեանս մէջոցին ինձ հանդէպ ցոյց տը – ուած՝ եղբայրական վերաբերմունքին, սրտագին շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ՝ բոլոր այն հայրենակիցներուս (Զաթկի) եւ բարեկամներուս, որոնք հետուէն թէ մօտէն հետաքրքրուեցան իմ առողջական վիճակովս, ինչ որ մեծապէս նպաս – տեց իմ չուտափոյթ ապաքինման:

Բ. ՀԱՊԻՇԵԱՆ

ՍՏԱՅԱՆՔ «ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ» Գա – լուստ Անդրէասեանի — յառաջաբան կարօ Սա – սունի: Տպ. Օլիմփիք, Պէյրութ 951: Հրատարա– կութիւն Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Մխի – թեան Ամերիկայի կեդր. վարչութեան: Գին մէ – կուկէս տոլար: Ֆրանսայի մէջ դիմել Տարօն-Տու– րուբերանի Հայր. Մխիթեան Փարիզի մասնա – ճիւղին:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Իսիի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սե– րունդի, այս կիրակի ժամը 3էն կէս դիշեր:

Պատուոյ նախագահութեամբ EDOUARD DÉP – REUXի (նախկին նախարար), ներկայութեամբ տեղւոյն S. F. I. O.ի ընկերներուն:

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին՝ Օր. Օր. Մ. Կաւվարեցի, Շաֆէ Պէնկեան, Իսկու– հի Ատաճալեան, ընկերներ Միհրասեան եւ Մ. Գա– րակէօզեան (երգ), Օր. Շահինեան, ընկեր Էզօ Ներսէսեան (արտասանութիւն), Նոր Սերունդի երգչախումբը դեկավարութեամբ՝ ընկեր Սահակ Յովհաննէսեանի, հայկական պարեր, Օր. Գալէզ– եանի պարախումբով, նուագ Բեճօ, Սէյրան եւ Ռենճենեան:

Եւրոպական պարեր Garow's Typique նուագա – խումբով:

Մուտք **150** եւ **200** ֆր.

×

Պոռտոյի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պոռտոյի «Մու– բարա» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15.30ին, Chambre Syndicale de Commerceի սրահը, 8 rue des Trois Conils:

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ՄԻՔԱՑԼԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ե. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ՝ Նոր Սե – րունդի խումբին, դեկավարութեամբ Օր. Շ. Քէն– տէրեանի: Պատկեր մը «Անդրանիկ» թատրեր – գութենէն: Հանդէսէն վերջ հայկական եւ եւրո – պական պարեր: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք՝ 50 ֆրանք:

×

Վիէնի մէջ

9 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30-ին, Salle des Fêtesի մէջ: Պաշտօնական մասէն վերջ նուագախումբով պար մինչեւ կէս գիշեր:

Կը խօսի ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ, Մարսէյլէն

Նուագահանդէս Հայ Երաժշտութեան

Salle Gaveau, 45 rue la Boëtie, Շաբաթ 8 Նոյեմբեր, ժամը 21ին:

Ղեկավարութեամբ՝

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

Նուիրուած իր գործերուն

Հովանաւորութեամբ ՋԱՐԵՀ ՊԱՑ ՆՈՒՊԱՐԻ

Կը մասնակցին Lydia Karine, Nathalie Wetchor, Joseph Mengé (երգեհոն) եւ Pasdeloupի նուագա – խումբը (65 հոգի) եւ ռատիոյի երգչախումբը:

ԱՌԱՋԻՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱՐԵԿԻ

Գիները **150**էն **600** ֆր., **J. M. 100** ֆր.:

Suite française, «Հերոսի մը կեանքը»:

Տոմսերու համար դիմել եկեղեցին Tél. Ely. 67.03: Պարասմեան, Բալուեան գրատուները, Օր. Լոլա Իչկալացեանի 75 rue du Fbg. Poissonnière, Tél. Pro. 64.23, Durand Place de la Madeleine, եւ SalleGaveau:

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԻՆՔ ԼԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. «Անուշ» ենթակո– միտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, ընկեր Ստեփանեանին բնակարանը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Քրիստա– փոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ե– րեկոյեան Ա.Յարոնեան ակումբը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՑ ԼՍԱՐԱՆԻՆ շաբաթական հաւա – քոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը: Պիտի շարունակուի շա– հեկան վիճաբանութիւնը «Մեր ազգային թերու – թիւնները» նիւթին շուրջ: Մուտքը ազատ է:

ՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱԶԴ

Շնորհակալութիւն կը յայտնենք մեր բոլոր բարեկամներուն որոնք վերջերս կը պատասխա – նեն իրենց ղրկուած մատեաններուն:

Փարիզի մէջ դիւրութեան համար դիմել հե – տեւեալ հասցէներուն.—

ԱՆԻԼԻՈ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ ընկ. Ազատ Աւետիսեանի:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ՝ ընկեր Մ. Ալթունեանի:

ԻՍԻ՝ ընկեր Ատանալեանի կամ Պ. Զատիկեանի:

ՍԱՐՍԻԼ – ԱՌՆՈՒՎԻԼ՝ ընկեր Ա. Մարտիրոս – եանի:

ՇԱՎԻԼ՝ ընկեր Կիւլեանի: ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ՀԱԶԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 11ԻՆ: Կը խնդրուի ճկատի ուշեցալ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մրցումը տեղի կ'ու– նենայ 16 Նոյեմբերին, իր դաշտին վրայ (St. Ju– lien) U. S. Lazaretի դէմ ժամը 15ին:

Պահեստին ժամը 10ին ընդդէմ Ֆէնիքսի St. Julien: Պատանիները ժամը 10ին ընդդէմ Rouetի Ռուէյի դաշտին վրայ: Կրտսերները ժամը 10ին ընդդէմ Victor Hugoի, հակառակորդին դաշտին վը– րայ:

ՁԻՁԹՈՒՆՑԻ Նազ. Պշտիկեան նամակ մը ուղղելով խմբագրութեան, կը հրաւիրէ հասարա– կութիւնը զգուշանալ մէկէ մը որ զանազան դի – մումներ կ'ընէ իբրեւ Ձէյթունցի, դը– րամ հաւաքելու համար:

ՀԱՆԴԷՍ - ՆՆՋՈՑՔ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի օրուան առթիւ

Կազմակերպուած Իթալիի մանուածիւղին կողմէ այս կիրակի ցերեկ ժամը 3—11, Rue Jules Fer– ry, Ivry: Շաւիլի Նոր Սերունդի թատերախումբը կը ներկայացնէ «ՁԱՄԲՈՒ ՎՐԱՑ»:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի պարահանդէսը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ա.Համպրարձումեան սրահներուն մէջ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Նուագախումբ, դեկավարութեամբ Պ. Պէր – թօի: Տոմսակներու համար դիմել՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ականներուն: Կանխաւ ապահովել սեղանները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Կը փնտռեմ Տէնիզլիի մօ – տերեղբայրներս Յակիվ, Մանուկ, մօրաքոյս Մար – իամ եւ մեծ մայրս Կիւլիզար:

Նոյնպէս բնիկ Իզմիրցի հօրեղբայրներս Աճէմ– եան եղբայրք: Իսկ իմ հօրս անունը Սմբատ Աճէմ– եան, կայսրանապետ, 1915ին ի վեր կորնծուցած եմ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել ի – րենց գաւիին Տիկին Սիրանուշ Պաղտասարեանի (ծնեալ Աճէմեան), 6 Traverse La Graniere, St. Mar– cel, Marseille:

ՆՆՋՈՑՔ

ՀԱՄԱՆԱՐԴԵՐԴՅԱԿԱՆ Մխիթեան կար– տանի մանուածիւղի անդամահամակրական խնջոյ – քը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին կարտանի հայկ. դպրոցասրահին մէջ:

Գործ կը փնտռէ

Հայ Տիկին մը տնական գործեր կը փնտռէ ՓԱՐԻԶԻ մէջ ամբողջ օրուան համար:

Դիմել՝ Թերթիս վարչութեան:

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

ՄԱՐՁԻՋ - (ՄԱՍԷՕՐ)

(Պետական վկայական)

Կը խնամէ թէ իր քով եւ թէ տուներու մէջ: Պաշտօնական սառցապիր կուտայ արկածի եւ ըն– կերային ապահովագրութիւն ունեցողներուն:

Դիմել՝ 49 Rue des Petites Maries, Մարսէյլ

Հեռաձայն CO. 76-47

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Jeudi 6 Novembre 1952 Հինգշաբթի 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6909-Նոր շրջան թիւ 2320

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄՈԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ասած էինք առաջին մոլութեան՝ թրքախօսութեան մասին: Դժբախտաբար թափուած բոլոր ջանքերը անզօր մնացին արմատախիլ ընելու զայն:

Երկրորդը օտարամոլութիւնն է, որ ընդհանրապէս տարածուած է մեր նոր սերունդին մէջ: Ոչ մէկ շրջանին հայ երիտասարդութիւնը դարձած էր այսքան օտարասէր: Օտարին սովորութիւններն ու բարքերը չատ աւելի հաճելի սկսած են երեւնալ, քան մեր վաղեմի սովորութիւնները ու բարքերը: Աղգային զգեստին ու նկարագիրը զոհ գացած են քանի մը թեթեւսօլիկ նորութիւններու եւ օտար բառերու, որոնք որդեգրուած են օտար դասախարակներէն:

Բոլորովին նոր չէ այս ախտը մեր մէջ: Նոյն իսկ նախապատերազմեան շրջանին, մեր հայրե — նիքին մէջ, դասակարգ մը հասակ կը նետէր՝ չարունակ նախապատուութիւն տալով օտարի սովորութիւններուն եւ ապրելակերպին: Անոնց համար պզտիկութիւն կը նկատուէր մեր հարազատ դոյնը, մեր պատմութիւնն ու լեզուն: Անուններու փոփոխութիւնը կը նկատուէր աղնուացում: Հայկական անուններ կը փոխարինուէին օտար անուններով: Գէորգը կ'ըլլար Ճօրճ, Յովհաննէսը՝ Ժան, Յա — կոբը Ճակոպ, Գրիգորը՝ Կրէկուար, Մարկոսը՝ Մէյրք եւայլն:

Եւ այդ ուծացողներու դասակարգը, աւելի ճիշդը սովկամիտները, մեր ազգային վերածնութեան ընթացքին մնացին անտարբեր եւ անվոյթ, անդիտանալով մեր ազգային արժէքներն ու չափերը: Անոնք ոչ միայն չհետաքրքրուեցան հայ դրագէտներով ու բանաստեղծներով, հայ մարտիկներով ու քաջերով, այլ հէքեաթի պէս զոյ սորվեցան օտար պատմութիւնները ու նափոլէոններու եւ Թագաններու քաջագործութիւններով հը — պարտացան:

Եօթն աչխարհի մէջ ցրուած մեր ժողովուրդին մէջ, հիմա, սկսած է աւելի զարգանալ օտարամոլութեան համաճարակը: Մչակոյթով ու դիտութեամբ հարուստ մեծ քաղաքներու մէջ, ուր միջավայրի հրապոյրներուն ազդեցութեան տակ, կերպով մը ստիպողական կը դառնայ այդ մոլութիւնը, կարելի է անխուսափելի նկատել ուծացումը, որովհետեւ տեղական կառարելագործուած ուսումնարաններու եւ բարձր մչակոյթի յորձանքին դէմ պայքարելու հնարաւորութենէն զրկուած ենք: Բայց անհանդուրժելի է նոյն պարագան մեր գաղութին համար, ուր մեր ժողովուրդը կ'ապրի համախումբ եւ լայն միջոցներ ունի իր դիմագիծը պահելու: Հայաչատ բոլոր կեդրոններու մէջ դո — յութիւն ունին ազգային վարժարաններ: Հայ ծնո — ղներ եթէ իրենց զաւակները պարտադրաբար զրկեն հայկական դպրոց, դրեթէ առաջը առնո — ւած կ'ըլլայ ազգին: Որովհետեւ, համաճարակը իր անունը կը ստանայ օտար վարժարաններէն եւ օտար դաստիարակութենէն:

Պէտք չէ սխալ հասկնալ:

Ձենք ըսեր թէ օտար վարժարաններ դէշ կըրթութիւն կուտան, կամ հայ ծնողներ պէտք չէ իրենց զաւակները զրկեն օտար վարժարան: Մեր խօսքը ազգային նախնական կրթութեան մասին է: Հայ ծնողներ, իրենց զաւակներուն ազգային դաստիարակութիւն տալու համար, պարտաւոր են ազգային վարժարան զրկել զանոնք, մինչեւ որ տիրանան իրենց մայրենի լեզուին եւ պատմութեան:

Անարդար առարկութիւններ են մեր վարժարաններու չուրջ տարաճախնուած բամբասանքները: Եղած պակասութեանց համար մենք պատասխանատու ենք: Օտար վարժարաններու համար ափերով ոսկի կուտանք, սակայն մեր վարժարաններուն հետ երկար սակարկութիւններ կ'ընենք: Բոլորովին սխալ է նաեւ այն կարծիքը թէ օտար վարժարաններու մէջ տրուած կրթութիւնը եւ ուսումը աւելի բարձր է: Գեղեցիկ չէնքերը եւ հաւատուած դասարանները եթէ առողջապահական տեսակէտով անհրաժեշտ առաւելութիւններ են, լաւ եւ առողջ դաստիարակութեան երաչխիքներ չեն:

Հայ ծնողները, եթէ չէք ուզեր ուծացած եւ ապդային ձեր զաւակներուն անէծքին արժանանալ, զրկեցէք զանոնք ազգ· վարժարան, որպէսզի իրենց նախնական կրթութիւնը ստանան հայերէն լեզուով եւ սորվին իրենց նախահայրե — րուն պատմութիւնը: (Խմբագրական ԱԶԴԱԿԻ)

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ՑԱՂԹԱԿԱՆ

ՍԹԻՎԸՆՍԸՆ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԻ ԵՒ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՕԺԱՆԴԱԿԵԼ ԱՆՈՐ

Երէկ առաւօտ արդէն ամէն ինչ վերջացած էր: Ամերիկեան քուէներու ստուար մեծամասնութեամբ Զօր· Այզընհաուըր հռչակուեցաւ նախագահ Միացեալ Նահանգներու:

Ռամկավար թեկնածուն Սթիվընսըն ճանչցաւ իր պարտութիւնը, այս արդիւնքին վրայ, շնոր — հաւորական հեռագիր մը ուղղեց Այզընհաուըրի, եւ հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեց·—

Ժողովուրդը կատարեց ընտրութիւնը: Կը խոնարհիմ իր վճիռին առջեւ:

Կը թելադրեմ իմ կուսակիցներուս թէ ի — կունք ընլալ Այզընհաուըրի, բանի որ ինչ որ մեզ կը միացնէ իբր ամերիկեան բաղաքացի, աւելի կարեւոր է, բան ինչ որ մեզ կը բաժնէ իբր կուսակցական:

Այզընհաուըրով Ամերիկայի հանրապետական — կանները 20 տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով գործի ղլուխ կուգան:

Այս ընտրութեամբ եւ անոր հետեւող խորհր — դարանի վերընտրութեամբ զգալի փոփոխութիւններ կը սպասուին ամերիկեան քաղաքականութեան մէջ:

Ահաւասիկ այն տարբերութիւնը որ կայ Այ — զընհաուըրի կուսակցութեան եւ Թրումըն - Սթիվընսընի կուսակցութեան տեսակէտներուն միջեւ·

Այզընհաուըրի ուղղութիւնը·— Որոշ պահպանողականութիւն քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային հարցերու մէջ: Զէզոքացման մասնակի վտանգ: Ասիական խնդիրներու հանդէպ աւելի ուշադրութիւն: Մեծ զգուշութիւն Մոսկուայի հանդիպելու: Իրերու արդի վիճակին մէջ ոեւէ բանակցութիւն չկատարել անոր հետ: Ֆրանսայի մասին ամերիկեան օգնութիւնը զեղչել: Քորէա պիտի երթամ եւ ամերիկեան զօրքերը աստիճանաբար փո - խանակեմ հարաւային Քորէայի բանակներով: Կանխարգել պատերազմի հակառակ եւ կողմնակից հաւաքական ապահովութեան:

Սթիվընսընի ուղղութիւնը·— Շարունակել Րոզվելթի եւ Թրումընի արտաքին քաղաքականութիւնը: Ընկերային նոր նախաձեռնութիւններ ցեղական փոքրամասնութեանց ի նպաստ: Չէզոքացում չկայ: Խորհրդային Միութեան հետ ամէն դնով չարունակել չփումները: Ֆրանսայի հանդէպ պահել Թրումըն - Մարշալ քաղաքականութիւնը: Մայրագոյն Արեւելքի պատերազմը չտարածել եւ մեծ համերաշխութեամբ փորձել հաշտութիւնը: Միացեալ Ազգերու միջոցով պահպանել աչխարհի խաղաղութիւնը:

Նոր նախագահը թէեւ ընտրուած 4 Նոյեմբե — րին, պաշտօնապէս գործի կը սկսի 1953 Յունուար 20ին:

Նախագահի ընտրութեան հետ կը կատարուի նաեւ ամբողջական ընտրութիւնը Երեսփ· ժողո — վին եւ Ծերակոյտի մէկ երրորդին: Ամերիկայի մէջ ամէնէն ազդեցիկ մարմինը Ծերակոյտն է որ կը բաղկանայ 96 անդամէ: Նախագահը կրնայ իր «վէթո»յով մերժել Երեսփ· ժողովի մէկ որոշումը, բայց եթէ Ծերակոյտը ընդունի զայն, օրէնք կը դառնայ: Վերջին խօսքը միշտ Ծերակոյտինն է եւ որովհետեւ այդ մարմնին երկու երրորդը հիներ են, նոր նախագահը կրնայ դժուարութիւններ ունենալ անոր հետ:

ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿՏԱԿԸ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ հաղորդեցաւ Գարեգին կաթողիկոս 1944ին Ամերիկայէն Անթիլիաս իր աթոռը տեղափոխելու առեն, զոր եւ կնքուած պահարանով մը կատակագիր մը թողած է Հ· Բ· Ը· Միութեան կեդրո — նը, իր մահուընէ վերջ բացուելու պայմանով: Այս կտակը բացուելով պատճէնները ղրկուեցան Անթիլիասի կաթողիկոսարանին, Անթիլիասի կաթողի — կոսարանին եւ Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդին:

Գարեգին կաթողիկոս իր կտակով նախատե — սութիւններ ըրած է իր դիրքերուն, ձեռագիրնե — րուն, եկեղեցական զգեստներուն եւն·, բսելով թէ անոնցմէ որ մէկը էջմիածին պիտի ղրկուի, որը պիտի ձգուի Անթիլիասի աթոռին:

Կաթ· տեղապահ Խոր· արք· պիտի ջանայ չուտով գործադրել Հայրապետին կամքը:

Թագուհիի գահաճառը

ԱԶԳԱՑՆԱՅՈՒՄՆԵՐԸ ՉՆՉԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ

Անգլիոյ խորհրդարանին հանդիսաւոր վերա — բացումը կատարուեցաւ երեքշաբթի օր, Էլիզա — պէթ Թագուհիին գահաճառովը: 66 տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով Թագուհի մը Լոնտոնի փողոցներէն կ'անցնէր «իր Խորհրդարանը» բանալու համար: Ժամը 10.35ին սկովտական ոսկեզօծ կառքի մը մէջ, իր քովը ունենալով ամուսինը՝ Էտինպուրկի դուքսը, մեկնեցաւ Պըքինկըմի պա — լատէն, շրջապատուած չքեղ թափօրով մը եւ ճամբուն վրայ խանդավառ ծափերու մէջ, հասաւ խորհրդարան: Հեծելազօրքի ջոկատ մը թափօրին առջեւէն կը տանէր կայսերական մեծ թագը որուն զարդարանքին վրայ կային «սեւ իշխանին կարկեհանը» եւ «Ափրիկեան աստղ» ադամանդը:

Խորհրդարան հասնելուն, Թագուհին հագաւ «Խորհրդարանի չրջազգեստը» մեծ փէլերին մը, դոց կարմիր թաւիչէ եւ ձերմակ եղերքով, զոր կրած էին Վիքթորիա եւ Էլիզապէթ մայր Թագուհիները: Թագադրութիւնը դեռ տեղի ունեցած չըլլալով, Թագուհին ղլուխը զրած էր ադամապեայ խոյր մը:

Էլիզապէթ ձեռքը բռնած իր ամուսինին, յա — ռաջացաւ յամրաքայլ եւ բարձրացաւ գահին վրայ, մինչ քովը պարզ աթոռի մը վրայ նստաւ իր ամուսինը: Եւ նստած տեղը յստակ ձայնով կարդաց գահաճառը:

Գահաճառը կը պարզէ օրուան կառավարու — թեան գործունէութեան ծրագիրը: Ահա իր գլխաւոր դիծերը·—

Կառավարութիւնը մտադիր է ուղեւորական փոխադրութեանց եւ պողպատի ճարտարարուեստին մասին վերակազմութեան օրինագիծեր բե — րել: (Այս կազմերը նախապէս ազգայնացուած ըլլալով, պիտի չընդունին ազգայնացումները):

Քորէայի մէջ զինադադարի մը սպասելով հանդերձ, չարունակել Միացեալ Ազգերու զործողութեանց մէջ բրիտանական զօրքերու մասնակցութիւնը:

Ամբողջական մասնակցութիւն Ատլանտեանի դաշինքին զարգացման, «էական գործիքը Արեւ — մուտքի պաշտպանութեան եւ ատլանտեան հաւաքականութեան հասարակաց ցանկութեանց»:

Այս հաւաքականութեան ծոցին մէջ, եւ բոլոր այլ միջոցներով, պահպանել ամենասեղմ եւ ամենախրաիր յարաբերութիւնները Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան եւ ժողովուրդին հետ:

Եւրոպական միութիւնը զօրացնել «արեւմտեան Եւրոպայի մեր գրացիներուն հետ սեղմ ընկերակցութեամբ մը եւ անոնց տալ կարելի բոլոր օժանդակութիւնը զոր անոնք կ'ընեն իրարու մէջ ամենասերտ կապեր հաստատելու համար»:

Շարունակել ճիդերը Ատլանտեան դաշինագրին կնքման եւ դերմանական միութեան հարցին «արդար լուծում» մը տալու համար:

Լատինական Ամերիկայի երկիրներուն հետ բարեկամական եւ առեւտրական կապերը զօրացնել:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ 12 ՁՕՐԱԲԱԺԻՆ ՄԻԱՑՆ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ատլանտեան դաշինքին կազմակերպութեան բրած հարցումին պատասխանելով Ֆրանսական կառավարութիւնը յայտնեց թէ եւրոպական բանակին մասնակցելու համար Լիզպոնի ժողովին մէջ իր խոստացած 12 զօրաբաժինները լրացած պիտի ըլլան այս տարեվերջին:

Գալով 1953ի ծրագրին, Ֆրանսա նոր ուժեր պիտի չարամադրէ, քանի որ յատուկիակ տար -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՆԹԵԼԻԷՆ

Ս· ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ Շինանիւթերու Նախարարութեան դիտահետազօտական խումբերը կարմրաչէն դիւղին ինչպէս եւ Բերքայի չրջաններուն մէջ երեւան հանեցին նոր տեսակի չինանիւթեր, որոնք լայնօրէն պիտի օգտագործուին Երեւանի նորակառոյցներուն մէջ:

Մոսկուայի Հայկ· Մչակոյթի Տան համերգասրահին մէջ տեղի ունեցաւ «Կոմիտաս» բառեակի չորրորդ համերգը դեկավարութեամբ Ասլամազեանի: Սրահը լեցած է հարիւրաւոր երաժչտասէր Մոսկովցիներով, որոնք եկած էին լսելու հայերուս արեւմտահայ երգահաններու ստեղծագործութիւնները:

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԷ եղած հարցումներուն պատասխանելու համար, կը յայտնենք թէ թերթիս խմբագիրը երկու չարաթէ ի վեր հիւանդացած է եւ թէ մօտ օրէն կը վերսկսի իր աչխատանքը:

ՀԱՑ ԹԵՐԹԸ

14 Հոկտեմբերի 1794ին, Մատրասի մէջ կը հիմնուի առաջին հայ թերթը: Ուրեմն, ճիշդ 158 տարիէ ի վեր, հայ մամուլը կը թաւալի, — թեւ տալու համար հայ մտքին, հոգիին, եւ մանաւանդ թէ հոգեկան բոլոր արտայայտութիւններուն :

Մէկուկէս դարէ ի վեր, չատ բան փոխուեցաւ աշխարհի մէջ: Հիմնուին բարեշրջուեցան մամլոյ «թեքնիք»ը, արտաքին թէ ներքին պայմանները, սակայն, բաղդատմամբ ընդհանուր այդ բարեշրջումին, հայ մամուլը մնաց իր անճուկ սահման — ներուն ու կարելիութեանց մէջ, իբր հետեւանք մեր ճակատագրին ու, մանաւանդ, մամուլի դերին ու կարեւորութեան մասին մեր մակերեսային, անբաւական ծանօթութեան:

Զենք համարձակիր ըսել, թէ հայ մամուլը նուաճումներ չարձանագրեց: Դեր մը չկատարեց: Ուրացում պիտի ըլլար ժխտել ազգային թէ մշակութային այն անփոխարինելի նպաստը, զոր բերին մեր օրաթերթերն ու պարբերականները՝ մեր հասարակական կենցաղին, մեր ընկերային ու բարոյական կեանքին, մանաւանդ մեր գրականութեան եւ յեղափոխութեան: Սակայն, անվարան կրնանք արձանագրել, որ 1850 — 1920ական թուականներուն, հայ մամուլը չատ աւելի պատուաւոր դերքերու վրայ մնաց, քան կը ձգտի մնալ այսօր: Ինչպէս մեր բարոյական եւ ազգային ըմբռնումները, նաեւ մամուլի մեր հասկացողութիւնը՝ վիրաւոր է այսօր, իբր հետեւանք վաճառասիրական եւ առեւտրական հետամտութիւններու եւ մաս նակի հետաքրքրութեանց:

1860 — 1890ական թուականներուն, ու մինչեւ ժամանակակից շրջան, հայ խմբագիրը, հրապարակագիրն ու յեղին աշխատաւորը, սուրբ աշխատանք մը կը նկատէին մամլոյ ծառայութիւնը, ու համապատասխան պատկառանքով, զուրկ — բանքով և պատասխանատուութեան զգացումովը մօտենային գրիչին, կազամարին, կապարէ տառերուն ու տպագրական մեքենային: Մենք, մեր մեծերէն թելադրուեցանք այդ պաշտամունքին, որովհետեւ անոնք մեզի սորվեցուցին սիրել մեր ժողովուրդը, ու հակիլ անոր նուիրական ժառանգութեանց վրայ, իբրեւ անկորնչելի արժէքներ, արժանիքներ, մեզ ազգայօրէն ապրեցնող անշշուկ հարստութիւններ: Մամուլը պիտի ծառայէր, առանց արհամարհելու իր ընթերցողներու ողջմտութիւնը առանց սորացնահատելու՝ անոնց պայծառատեսութիւնը, առանց անտեսելու՝ անոնց հետաքրքրութիւնները: Պիտի ճանչնա՛ր նախ, առաջնորդել առաջ: Բայց մանաւանդ, իբրեւ անշեղ ուղեցոյց նկատի պիտի ունենար հասարակական շահն ու ընդհանրական խնդիրները, առանց մի ջամուխ դառնալու մեր պատմութենէն ու նախնեաց արեան ճամբաներէն մեզի պատգամուած ազատութեան կարգախօսերուն, ինքնիշխան ու անկախ ապրելու հրաւէրներուն, ազգ ըլլալու եւ մընալու հանդանակներուն :

Դարերը ու քաղաքական հոլովոյթը ժամանակին, կրնան յեղաշրջել միջոցներն ու ձգտումի եղանակները. ոճերը: Սակայն, չեն կրնար դասալքութեան ու նահանջի մղել մեզ, երբ մեր կեանքը, իր ազգային հասկացողութեամբ, մեզի կը ներկայանայ իբրեւ շարունակութիւն մը, նոյն ականջքին դէպի ներկայ ու ապագայ երկարող ճիդերու եւ աշխատանքի յաջորդականութիւն մը : Առանց ժամանակավրէպ խոտորումներու կամ պահպանողականութեան, պէտք է կարենանք մեր սրբազան աւանդութեանց ու պարտականութիւններուն ներդաշնակել մեր առօրեան, հետեւաբար, նաեւ, այդ առօրեան ներկայացնող մեր մամուլը, — մեր թերթերը :

Այս տեսակէտով, մեր մամուլը կ'արդարացնէ՞ իր կոչումը, թէ կը ձգտի հետեւիլ միջազգային ընթացիկ տիպարներու, պարզապէս ժամանց դառնալով, փոխանակ ապրումի ըլլալու:

Անմիջապէս ճշդենք, որ չենք արհամարհեր ու չենք անգիտանար նաեւ մերօրեայ ընդհանուր հետաքրքրութիւններուն գոհացում տալու անհրաժեշտութիւնը: Սակայն, անհրաժեշտ կը նկատենք անգամ մը եւս ընդգծել, թէ հայ թերթը չի կրնար ու պէտք չէ նմանի օտար թերթին: Հայաստան «լրմանթէն» օրագիր մը ըլլալու փոխան, պիտի ըլլայ դէպի ներ՛ս սեւեռող աչք մը, մեր ազգային համակեցութեան, ու բոլոր ճակատներու վրայ անոր ներքին պահանջներուն ու ձգտումներուն ծառայող օրգան մը:

Հայ թերթին ու հայ լրագրողին ճակատագիրն է բոլորովին մասնայատուկ պայմաններու մէջ վաստակիլ, ու, իրենց անչափ յոդնութեան փոխարէն, դերազդն վարձատրութիւնն ու գոհունակութիւնը սպասել իրենց խղճէն կամ հանրային դատակռութենէն:—Եթէ հայ լրագրողը կրցաւ ըսել, առանց ինքնախաբութեան, թէ բաժին բերաւ համազգային ճիգերուն, ու կրցաւ տակաւ կեանքէն իրեն բաժին ինկած գոհանքին, տակաւ իր ամենաբաւական երջանկութիւնն է:

Որքան ալ գաղափարական մեկնակէտ ունենք, ճշմարտութիւնը պէտք է ըսել, որ մամուլը, իբրեւ ամբողջութիւն, ներկայիս չի կրնար ըսել թէ կը գտնուի իր ոսկեդարուն մէջ: Ան կը գտնուի ճգնաժամի մը մէջ, որ ոչ միայն տնտեսական է, այլ նաեւ բարոյական: Ան կը գտնուի ճգնաժամի մը մէջ, որ ոչ միայն տնտեսական է, այլ նաեւ բարոյական: Ան կը գտնուի ճգնաժամի մը մէջ, որ ոչ միայն տնտեսական է, այլ նաեւ բարոյական:

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ՆԻՇԵՐ

ՓԱՐԻԶԷՆ ՀԱԼԷՊ

Բ.

23 Յուլիս.— Նափոլի չհասած ծովը կը սկսի կատակել, Միջերկրականը խռոված է: Իբրեւ խաղալիկ, իր քմահաճոյքին կ'ենթարկէ նաւը բռնի, խենդուկ պարէ մը մղուած կը ճոճայ, կը խլրտի: Ճամբորդները թունդ ելած են, ոմանք ծովախտ վարակուած : Սակայն Վեսուվը իր հպարտ խոյանքով, կը ցցուի հեռուն: Մշուշապատ զազաթ մը, սեւ ծուխի սուեր մը կարծես կը նշմարուի ու կ'անհետանայ անհունին մէջ: Նաւը իր նազանքով կը խոնարհի Վեսուվի առջեւ, կարծես խաղաղ, անփորձ ճամբորդութիւն մը խնդրելով :

Ծովը հանդարտ է հոս: Ալիքները փոքրիկ ծըփանքներով ծափ կուտան ու դրկախառնուելով նաւը կ'առաջնորդեն դէպի Նաւահանգիստ : Ահա եւ հեռուն Փանթէլէրիան վիթխարի ձուլի մը նըման, կռնակն առած դեղատեսիլ դիւղերու չարք մը կր սպառնայ ծովուն, լայն կուրծքը խրած Միջերկրականի սիրտը :

Մեր նաւը յոգնարեկ հեւ ի հեւ կը մտնէ նաւամատոյց: Նափոլին բարձունքի մը վրայ իր դեղեցիկ չէնքերու վարդագոյն տանիքներով կը բարեւէ մեզ: Քաղաքը զարդարուած ծառերով, կանանչներով կը ժպտի դեռատի աղջկան մը նման :

Քաղաքին մէջ եռուզեռը կը տիրապետէ: Շատ քաղաքավար են: Հանրակառքին մէջ ոչ մէկ ծեքունի կամ պառաւ տոքի է: Կը յարգեն տարեցները :

Սակայն այս բազմութենէն պէտք է զգուշանալ առեւտուրի մէջ: Ինչպէս ամէն ծովեզերեայ ժողովուրդ, որ օտարներու հետ յարաւեւ չիման մէջ է, տասր Փրանքնոց ապրանքի մը համար չատ դիւրութեամբ հարիւր կը պահանջէ, յիսունի ծախելու համար: Առեւտրականներն ալ կ'օգտուին առիթէն:

24 Յուլիս.— Արեւածագին հետ կը բացուի հըրաշալի համայնապատկեր մը: Ծով ու ցամաք իրարու հետ մրցումի են եկած, իրենց զմայլելի տեսարանները ցուցադրելու: Արեւելքէն արշալոյսը կը պայթի, կուգայ ոսկեզօծել ամէն բան: Մեսինայի ջրանցքին մէջ այս համապատկերը իր դեղեցկութեան զագաթնակէտին հասած է: Իտալիոյ երկու ափերուն վրայ կեանքը կը խայտայ: Հրաշագեղ բնութիւնը իր ստեղծագործութեան մէջ լիուլի յաջողած, կը ցուցադրէ իր եւ մարդկային հնարամտութեան ներդաշնակութիւնը, վայրենի բարձունքներու խոնարհումը, զարդարումը մարդուն կամքին առջեւ, սարերու կուրծքին բարձրացած տուներ, դեղատեսիլ քաղաքներ պարտէզներով, ծառերով չրջանակուած, նկարչական նուրբ ճաշակով ծաղկազարդուած հրապարակներ : Միւս կողմէ ծովը իր ծիծաղուն տեսքով երկու ափերը իրար կը միացնէ: Ջրանցքին մէջ նաւ ու նաւակ խայտալով կը կամրջեն երկու ափերը, Սիկիլիան միացնելով մայր երկրին:

Եւրոպական եզերքներու բարձրաբերձ լեռները, պահ մը դիս կը տանին հայկական բարձրաւանդակի հմայիչ բարձունքները: Հայրենի լեռներու քաղցրութիւնն է, որ կ'ապրիմ ի տես անոնց: Հոն, հայրենիքիս սարերու անուշահամ ջուրերը, կենսատու օդը, առաւօտեան արեւին հրաշալի շամանդաղին մէջէն ձիւնազարդ զագաթներու զմայլելի պատկերը հոգիս կը պարուրեն ոսկի երազներով: Օհ, ինչ յանկուցիչ է դէպի հայրենիք մեկնումը, հոն ապրելու հոգեպարար կեանքը...

Ու այս երեւակայութեամբ համակուած կը նետուինք բացերը ծովուն, ծովերու յաւերժահարս Միջերկրականի կատակներուն ու խաղերուն յանձնուելով:

Ամբողջ երկու օր երեք գիշեր կարուած բոլոր ցամաքներէն, ցերեկները արեւին եւ ծովուն սիրաբանութեանց ականատես , գիշերները լուսապսպլ աստղերու ցոլքը կը տեսնենք, կապոյտ թաւանցիկ ջուրերուն մէջ: Ծովը հայելի զարձած աստղերուն, յաւերժահարսերը կը լողնան ու կը սահորուին վէմվէտուն ծփանքներուն մէջ :

Այս եղանակին Միջերկրականը հանդարտ է : Կարծես յախճապակիի կապոյտ խորքով, փոքրիկ նաւ լրագրողի կեանքը՝ օտարին քով, այդ ուրիշը երբեք պիտի չկարենայ ըմբռնել, թէ հայ լրագրողը ինչո՞վ մեծ ու բարձր է, իր կոչումին մէջ: Սակայն ինք, հայ լրագրողը, պարտաւոր է խրաչափել իր առաքելութեան վսեմութիւնն ու սրբութիւնը:— Առանց այս խոր գիտակցութեան եւ ճանաչումին , մեր թերթերը պիտի չկարենան հանդիսանալ այն սրբազան աւազանը, ուր մեր ժողովուրդը ամէն օր պիտի կարենար լուալ իր աչքերը, միտքն ու հոգին, ապրումով եւ հաւատքով սեւեռելու համար իր ներկային թէ ապագային :

(Խմբագրական Ա. ՐԵՒԵԼԿԻ)

քառակուսիներով կազմուած միապաղաղ սալայատակ մըն է անծայրածիր: Զեփիւռի մը թեթեւ հպումը կը խռովէ գայն: Հսկայ նաւը անոր սիրտը կը ըզկտէ, կուրծքը ակօսելով կ'անցնի ինչպէս սահնակ մը առանց ցնցումի ու իր վագքը աւելի կ'արագացնէ՝ մօտալուտ վտանգի մը սարսափէն բռնուած : Հեռուն կը տեսնուի իր հետքը, խոր ակօսի մը նման վէրք մը բացուած ծովուն կուրծքին: Ու այսպէս հանդարտ կը սահի ծովերու թագուհին, խաղաղ, անուշ նազանքով մը, նոր հարսի փրփրադէղ շղարշներուն մէջ փաթաթուած :

Հեռուն, ծովուն բացերը, թեթեւ մէգին մէջ իր յատակին գոնաւորումով անտառի մը երեւոյթն է առած: Կարծես ցամաքին հետ մրցակցութեան ելած՝ տեղ տեղ լեռներու, ձորերու, ծմակներու համապատկեր մը կր ներկայացնէ :

Գեղեցիկ է ծովը, տիրապետող իր խաղաղ ու միապաղաղ տեսքով, սարսափազդու՝ իր փոթորկոտ պահերուն: Մեծ է անոր աղդեցութիւնը: Կը խռովէ հոգիները, կը խաղաղեցնէ ու կր զսպէ ամէնէն ըմբոստ, կրքոտ սրտերը, Ծովը երբ խաղաղ է ոչխարի մը հեզութիւնն ունի, երբ կը փոթորկի անզուսպ ցուլ մը կը դառնայ, պատրաստ կլանելու, խորտակելու ամէն բան :

Ցամաքի կարօտը կար բոլորին մէջ: Ահա եգիպտական ցամաքամասը երկար կը սպասենքհոն հասնելու համար :

26 Յուլիս է, Ֆարուք թագաւորի անփառունակ փախուստին օրը: Արդիւնած է նաւահանգիստի մուտքը: Բաց ծովուն մէջ կը սպասենք հրամանի: Նաւուն անթելը կը բանի, զանազան մեկնութիւններ տալով: Արաբական ծովը կը սկսի խռովիլ: Երկրին խռովութիւնները կարծես տարածած են ծովուն վրայ: Ժամերը կ'անցնին, ու ահա ծովեզերքէն պահականաւ մը, պայքարելով ալիքներուն դէմ կուգայ դէպի մեզի: Արդելքը վերցուած է, կը մօտենանք նաւահանգիստին: Նաւ մը կը մեկնէր քարափէն:— «Էլ Մահրուսա»ն էր , Ֆարուքի նաւը :

Առաջին կամրջակին վրայ կեցած էր միջահասակ ակնոցաւոր մարդ մը: «Ֆարուքն է, Ֆարուքն է» սկսան պոռալ: Նաւր դրեթէ քաուելով անցաւ մեր մօտէն: Հեռուէն լսուեցան թնդանօթի քանի մը հարուածներ, աւելի մեծամասնական քան իսր — րոխտ: Գահընկէց արքայի մը անխուսափելի մեկնումն էր որ կը ծանուցանէին, գահի մը կործանումը ...

Կ'ընենք քաղաք: Հանդարտ է ամէն բան : Կարծես ժողովուրդը մեծ բեռէ մը թեթեւցած է, սակայն մտահոգ ու կասկածոտ :

Աղեքսանդրիան. հին քաղաքամասը ազատ է, ժողովուրդը մեծ մասով թշուառ, անցորդներու մէջ իրար կը հրմշտկեն մուրացկանները : Քաղաքին վերին մասը, հիւսիսային եւ հարաւային ծայրերը մաքուր են, եւրոպականացած ոստան մը :

Աղեքսանդրիոյ հայ գաղութը այս եղանակին դրեթէ անհետացած է: Դպրոցներն ու եկեղեցին փակ են: Հայ եկեղեցւոյ դաւերը կը գտնուի դըպրոցը: Ուրիշ անկիւն մը պատմական յիշատակարաններ, գեղեցիկ ծառերով եւ ծաղիկներով չըրջապատուած:

Հայկական ստեղծագործութեան չունչն ու ոգին կենդանի է հոս եւս: Կարծես օտարական Հայը ինքզինք իր տան մէջ կը զգայ:

27 Յուլիսին նաւը կր խճողուի ճամբորդներով: Ամէն կողմ յուսարկներ կ'արձագանգէ: Իրրեւ ծովային ժողովուրդ, Յոյները մեծ գաղութ մը ունին Եգիպտոսի մէջ, կ'երթան հայրենիք վերադարձի: Ինչ մեծ բախտ,— հայրենիք ունենալ, աշխատիլ օտարութեան մէջ, նիւթապէս սատարել անոր ու բարոյապէս ոգեւորուիլ անով: Սիրտս կը ճմլուի, ինչո՞ւ ես ալ պիտի չկրնամ հայրենիքս այցելել, ոգեւորուիլ անոր վերելքով, հպարտանալ անոր ազատութեամբ ու անկախութեամբ :

Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ԳՈՆԷ ԳԻՐՔ ՆՈՒԻՐԵՑԷՔ

Հայրենակիցներ, Հալէպի Գարէն Եփփէ ճեմարանը Միջին Արեւելքի մեր լաւագոյն կրթական հաստատութիւններէն մէկն է: Իրրեւ ազգային նոր հաստատութիւն, դեռ չունի ամբողջական Մատենադարան մը: Ապագայ սերունդը, որ հոն կը պատրաստուի, պէտք է իր սովորական դասերէն դուրս կարդայ եւ ուսանի , արժեցնէ իր վրայ դրուած յոյսերը :

Այս նպատակին իրականացման համար անհրաժեշտ է համապատասխան մատենադարան մը: Հաստատութիւնը չունի նիւթական միջոցներ : Արդ, կոչ կ'ուղղենք Ֆրանսահայութեան, որ սատարէ նոր սերունդին կրթութեան, տրամադրէ դիրքեր, հայերէն, Ֆրանսերէն, դասական, դրական պատմական եւ մասնագիտական: Անհրաժեշտ է նաեւ նիւթական օժանդակութիւն, որպէսզի կարելի բլայ դնել զանազան դիրքեր :

Գիրքերը եւ նուէրները դրկել H. Issayan, 38 rue du Ménil, Asnieres, (Seine), որ յանձն առած է առաքման ծախքերը :

Հրաժեշտի խօսքեր

ՄԱՐՍԷԼ, — Սէրեվի «Ճառագ», հակառակ յարատեւ ձեր ազդարարութեան. — չքանդել լաւ թէ զէշ հաստատութիւն մը — այսօր ես ալ հեռանամ այս ափերէն: Մեզի ալ վիճակուած է կատարել աշխարհի «Անգամանը» :

Մանկութիւնէս կը յիշեմ որ մեր լեռներուն վրայ ունէինք կանկառ անուշով բոյս մը : Աչնան գուրաերուն չորցած արմատախիլ, խաղալիկն էր փչող հովերուն: Զօրաւոր հոսանքը կը քշէը իր ուզած կողմը: Մենք եւս արմատախիլ, զօրաւորներու քմահաճոյքին ենթակայ, Արեւելքէն ինկանք Արեւմուտք: Արեւելքը մնաց երազ: Արեւմուտքը անդութ հրէշ : Աչքերս հիւանդ, կ'երթամ հա — րաւ: Դժբախտ էի, երբ քեզ գտայ, քու չունչովդ զօրացայ: — Ինչպէս Ջաղնոց — ուր որ երթամ չեմ մոռանար քոյ բոցավառ գրերը մեր, չեմ մո — ռանար պատգամ զարձած «մեր խօսքը» ձեր: Անհայր, անմայր որբ մըն էի, որպէս ծնողք գտայ ձեզ: Իմ տառապած եւ յոգնատանջ միտքս ձեզմով կը ապրիւէր: Ես ծնունդով Դաշնակցական պիտի մնամ յաւէտ ձեզ հետ: Տառապանքի բովէն ան — ցած, մնացի անտէր անտուն: Եւ ի վերջոյ չատ գոհ էի եւ երջանիկ որ ունէի Դաշնակցութեան պէս մեծ տուն: Ձեմ ափսոսար եւ չեմ դղջար որ՝ մնա — ցի, ինչպէս էի, այն մեծ յոյսով որ պիտի տես — նեմ հրաշափառ գալիքը մեր :

Ինչ որ ըլլայ ինձ վիճակուած գալիքն ան — յայտ, ձեզմով միայն պիտի գոնեմ, անդորրու — թիւնն իմ խանդարուած : Եւ դուն, — Սէրեվի Ցա — ռագ, ներողամիտ եղիր ինծի, նախակրթարան դեռ չատարած, ինձ թոյլ տուի մեծ, մեծ, խօսքեր : Ցանցանքն իմ չէ : Անէծք Թուրքին որ ինձ ձգեց այս վիճակին: Ես մէկն էի որ կ'ուզէի, ըլլալ արժան մեր հայրերուն, վերահաս ազէտն իմ մեծ ազգին, չձգեց հասնիլ այդ փափաքին : Կրակ — կարօտն հայրենիքին, չատ սպասեցի տեսնել կըրկին: Ցուսահատած կ'երթամ հեռու, անիծելով բոլշեւիզմը: Ձէնկիզխանները, Լէնկթիմուրները եկան անցան մեր երկրէն, մեր երկիրը մնաց անմահ եւ պիտի մնայ ան յաւէտ: Ինչ ցաւով հով ալ փչէ հիմա, գարնան դեւիւռն է յաղթական, գարունն է ինք Դաշնակցութիւնը, թէեւ չարկած վաթսուն տարի :

Հրաժեշտի այս խօսքերուս, կը միացնեմ մաղ — թանքս վսեմ, որ միշտ մնանք սիրակարօտ մոռ - նալով ճղճիմ եսերը մեր: Քրխտաժպտներով հր — պարտ, ուժեղ կերտենք Հայոց մեծ ապագան : Մեծ մղձաւանջէն դեռ չսթափած, մէկ օր տեսանք մի մեծ երազ, երազր գարձաւ իրականութիւն եւ մենք գարձանք իրապէս ազգ: Զերը չէ, կ'ըսեն, Հայաստանն այսօր: Թշուառներ, տակաւին չեն ըմբռնած թէ Հայուն հաւատքը լեռներ կը չարժէ:

Սիրակարօտ բարեւներս, իմ Թանկագին ըն — կերներուս, որ միշտ մնան հաւատարիմ մեր պատերուն երազներուն :

ՅՈՎՀ. ՏԻՕՓՄԻՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ճ Ա Ռ Ա Զ » Ը

Մոլեռանդական չարժում

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Paris Presseի Անգարայի թղթակիցը Ռոպէռ Կիլօն հետեւեալը կը գրէ Թուրքիոյ ներքին դաւառներուն կրօնական վերազարթման առթիւ .—

«Բացարձակապէս սխալ է թէ Ա.թաթիւրքին կը պատկանի Թուրքիոյ մեծ յեղափոխութիւնը: Զկայ ատկէ աւելի անարդար եւ ատկէ աւելի պարապ հաստատում: Այն ատեն ազգային պայքարին գլուխը կը գտնուէին մտաւորականները եւ գինուորական պետերը, որոնց նպատակն էր Իսլամին պաշտպանութիւնը: Այդ թուականներուն քանա — կին հրամանատարը մզկիթ կ'երթար եւ իր ուխտը կը կատարէր : Ոչ ոք կը մտածէր այն ատեն ինչ որ հիմա կը կոչեն Ա.թաթիւրքի յեղափոխութիւն ...»

Գաւառացի ոեւէ մոլեռանդ «հօճայ»ի մը արտայայտութիւնը չէ ասիկա, այլ Սամսոնի երես - փոխանին, որ անդամ է դեմոկրատ կուսակցու — թեան եւ պաշտօնի վրայ է 1950էն ի վեր :

Այս հաստատումը , ոչ մէկ կերպով կը հա — մապատասխանէ քաղաքականութեան, ոչ ալ Ան - կարայի վարիչներու ղեկցումներուն: Արդէն կառավարական մամուլը խստօրէն յարձակեցաւ, անոր վրայ եւ դեմոկրատ կուսակցութեան օրկանը մինչեւ իսկ պահանջեց որ վտարուի այս երեսփոխանը: Իսկ Թուրք «մտաւորականութիւնը» կը բարկանայ եւ կը մտահոդուի կրօնական մոլեռանդութեան վերազրթնումին առթիւ, եւ խորապէս կապուած կը մնայ Ա.թաթիւրքի բարենորոգման :

Պէտք է ընդունիլ սակայն որ այս կրօնական «յեղաշրջումը» կը ծաւալի եւ հանրային իշխանութիւնները խստութիւններ ի գործ դրին որոշ ա — ղանդներու թիճանիներու եւ Պէքթաշիներու դէմ: Իսկ վերոյիշեալ յօդուածը մեկուսի արտայայտութիւն մը չէ, այլ որոշ ձգտում մը ցոյց կուտայ, որ հետզհետէ աւելի եւս մէջտեղ կ'ելլէ, մանաւանդ պիւղպիական շրջանակներու մէջ եւ գաղաքական շրջանակներու մէջ ալ հոգ կը գտնէ : Նկատելի է օրինակ, որ դեմոկրատ կուսակցու — թեան շրջանային բազմաթիւ ժողովներուն մէջ , գաւառի երեսփոխաններ կան, որոնք կը պահան — ջեն Քուրանի ուսանողութեան յարդանքը, կրօնական ուսուցումը, նախկին տաճերու վերադարձը, կիներուն համար քօղը, եւ ապրելք որ կիները չաշխատին գրասենեակներու մէջ, պահել բազմակնութիւնը եւն.: Եւ այս առաջարկը կը ծափահարեն ժողովականները: Այն աստիճան որ հանրապետութեան նախագահ ձելալ Պայար քանի մը չարաթ առաջ, Քուրանի կուսակիցներուն կը յայտարարէր թէ «վերադարձը դէպի տաճուածապետութիւն միանգամընդմիշտ հեռացուած է Թուրքիայէն »:

Լաւ է այս խնդրին մէջ խուսափիլ եղերական գոյն տալէ, ինչպէս եւ սորագնահատել իրերը : 1950ի ընտրութենէն առեն, դեմոկրատ կուսակ - ցութիւնը որ այն ատեն ընդդիմադիր էր, կարծեց որ իշխանութիւնը ձեռք ձգելու համար, լաւ բան մը բրած կ'ըլլայ ընդունելով իր ցանկին մէջ իբրեւ թեկնածու այնպիսի մարդիկ որոնք կատաղի հա — կառակորդներ էին Հալքի: Անոնց մէջ կային որ «դեմոկրատ»ի անունին տակ կ'ուզէին տապալել Ա.թաթիւրքի եւ Ինէօնիւի կուսակցութիւնը. որոնք կը մերժէին կրօնքը եւ կը հաստատէին աշխարհականութիւնը: Ասոնք ալ ընտրուեցան եւ դեմոկ — րատ կուսակցութեան գլխուն աղէտ գարձան : Բայց երբ կուսակցութիւնը ստանձնեց իշխանութիւնը, չկրցաւ ուրանալ իր յետադիմական ընկերները: Երկուքուկէս տարիէ ի վեր կ'աշխատի խաղաղեցնել անոնց բարենորոգչական եռանդը : Ա - մէն բան ցոյց կուտայ որ մասամբ միայն եւ առ - ժամապէս յաջողած է: Սամսոնի երեսփոխանին հակաԱ.թաթիւրք արշաւը պէտք էր որ «վիրաբուժական գործողութեան» ենթարկուէր, ազատելու համար երկիրը, իր իսլամական վարկածէն :

Բայց ողբերգութիւնը հոն է որ դեմոկրատ կուսակցութիւնը կը չեշտ դիւղերուն վրայ եւ հոն է որ դժբաւորաբար կրօնական յետադիմական չարժումը կը ծաւալի: Իսկ դեմոկրատ կուսակցութիւնը 1950ի իր յաջողութիւնը կը պարտի «հաւատացեալներուն» որոնց համար միակ ուժն էր որ պիտի տապալէր՝ անհաւատը»:

Ինչ որ կը կատմէ այսօր Թուրքիոյ վարկը եւ ուժը, այդ Ա.թաթիւրքի յեղափոխութեան իրականացումն է: Որովհետեւ Թուրքիան հանրապետական եւ աշխարհական է, եւ կը հակի դէպի դե — մոկրատ արեւմուտք, այս է պատճառը որ արեւմուտք կը հիանայ, կը յարգէ եւ կ'օգնէ անոր :

Թուրք ղեկավարներ չատ լաւ գիտեն այս բանը : Թուրք լրագրող մը Սամսոնի երեսփոխանը խստօրէն քննադատելով կ'ըսէր. «Ման Թուրքիա մը չի կրնար մեր Թուրքիան ըլլալ : Այդպէս Թուրքիա մը գոյութիւն ունեցաւ ժամանակին, սակայն երեսուն տարիէ ի վեր անհետացած է եւ մենք չենք կրնար վերակենդանացնել զայն, հիմա որ կը վայելենք աշխարհի յարգանքը եւ հիացումը : Կառավարական վարիչներու լռութիւնը այս հարցի մասին կը վերագրենք այն բանին որ անոնք կ'ուզեն պատարիւնով գատել եւ ազգու միջոցներ ձեռք առնել անոնց դէմ, որ յաւակնութիւն ունին Թուրքիան վերածելու Քաչանիի Իրանին :

✕ Սամսոնի երեսփոխան Ուսթաօղլու որ հեղինակին էր Ա.թաթիւրքի գործին դէմ գրուած յօդուածին կը մերժէ հրաժարիլ դեմոկրատ կուսակցութենէն եւ կ'աւելցնէ թէ գրած է խղճի ձայնին անսալով :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Նոյեմբեր 2 կիրակի օր Լիլի մէջ, տեղի ունեցաւ Փութպոլի Ֆրանսայի ախոյեանական կարեւոր մրցումը: Լիլի O. S. C եւ Նիսի O. G. C. խումբերու միջեւ :

Երկու խումբերն ալ հաւասար ուժ ներկայացուցին: Ու առաջին խաղամասը վերջացաւ 0—0:

Բ .կիսախաղին երկու խումբերը մէկիմէկ հաւասար մնացին :

Նիսի խումբին կը մասնակցէր Հայ երիտասարդ Փութպոլիստ Հայրապետեան թիւ 1 (բերդապահ):

Երիտասարդ հայ մարզիկը որ իր դիւնորդական ծառայութիւնը Նիսի չրջանին մէջ կը կատարէ, ներկայ տարւոյ Փութպոլի եղանակին, կարդ մը փորձեր կատարելով, ընդունելի նկատուեցաւ 1951 — 1952 չրջանի Ֆրանսայի «Բաժակ»ի ախոյեան խումբին որ է Նիսի խումբը :

Հայրապետեան տէր ախորակից դառնալով իր բերդին սահմանադիծի չրջակայքը, խանդավառ մթնոլորտի մէջ, բուռն ծափերու արժանացաւ :

Փարիզի մէջ, մօտերս Նիսի եւ Մոնփելիէի խումբերու միջեւ մրցում մը պիտի ըլլայ Ֆրանսայի բաժակի ախոյեանութեան համար :

✕ Ցառաջիկայ երեքշաբթի 11 Նոյեմբեր տեղի պիտի ունենայ միջազգային Փութպ«լի մրցում մը: Ֆրանսական ազգային խումբը Իրանական ազգային խումբին դէմ : Ժամը 14.30ին Stade Colombesի մէջ:

Ֆրանսայի ազգային խումբին միջնապահնէրէն Jonquet մարզիչ Սարգիս Կարապետեանի աշակերտն է :

Սարգիս Զ.

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Զ.— ՑԻՄԱՐ, ՑԻՄԱՐ ԶՈՑԳ ՄԸ

Երդուեալները չհաւատացին, որ սիրած էր թէ Կուպիչեւը եւ թէ Շափիրօն: Լաւ, որ բնաւ չէր հանուած երկու պանդոկներու սենեակներուն մէջ ալ, բայց ոչ ոք հաւատաց ըսածին, — չհա — ւատացին մանաւանդ Հետախուզութեան Դաշնակցական Գրասենեակին մարդիկը, որոնք հարեւան սենեակն էին իրենց X ճառագայթներու գործիքով եւ մանրախօսներով :

Ոչ մէկ բան խոստովանեցաւ, ամէն ինչ ուրացաւ: Կուպիչեւին հանդիպած էր Արդիական Արուեստի Թանգարանը: Հաճոյք կ'առնէին դիտելով արդիականացուած արուեստը: Հանդիպած էր անոր կեդրոնական փարքին մէջ, ուր ան խոստովանած է : Ձուտի տակաւին կը յուսար, որ ամուսնալուծում պիտի առնէ :

Դատավարութեան ընթացքին, երկուքը դիրար չբարեւեցին: Կուպիչեւ լուռ էր: Ձուտի չղաձգըէն կը խնդար եւ հաճոյք կը զգար դատավարու — թենէն: Երդուեալները սակայն հարցը աւելի լըրջօրէն կ'առնէին: Չէին հաւատար, որ մէկն կուպիչեւին սիրահարած է: Անոնք տեսան միայն զղջցուած երեսունըչորս պետական վաւերաթուղթերը :

Ձուտի, որ բնաւ դիրք մը գրած չէր, ըսաւ որ այդ բոլորը նօթագրութիւններ են վէպի մը համար: Կուպիչեւ, ձերբակալուած պահուն, վրան ունէր 125 տոլար, պահարանի մը մէջ: Ըսաւ որ իր առանին ծախքերու դրամն է, բայց երդուեալները չհաւատացին ըսածին:

Աբջիպըլտ Փալմըր, Ձուտիին առաջին փաստաբանը, ներկայացուց անոր պարադան զաւեչ — տական ձեւով մը: Մինչ Ձուտի կը խնդար չղաձգօրէն, ան ըսաւ երդուեալներուն.— «Երբ սիրա — հարուած էք մէկու մը հետ, ալ չէք հարցներ, թէ կարմի՞ր է ան, թէ կանանչ: Սէրը առհասարակ չի ճանչնար »:

Ձուտի հաւնեցաւ բեմադրութեան, բայց երդուեալները միշտ հարց կուտային.— «Իսկ ի՞նչ է Շափիրոյի խնդիրը եւ Ձուտիին սէրը անոր հանդէպ »:

— Գիչերը անցուցի անոր հետ եւ բնաւ չքնացայ, քանալու փորձն անգամ չըրի :

— Երկո՞ւ դիչերներն ալ , հարցուց ընդհ. դատախազը :

— Երկու դիչերներն ալ :

— Երդուեալները համոզուած էին, որ այս նիհար, մանրակազմ կինը չէր կրնար արթուն մրնացած ըլլալ երկու դիչեր շարունակ առանց քնանալու եւ հետեւաբար չէր իսկ ճշմարտութիւնը :

Չկրցաւ համոզել նաեւ, երբ պրուքլինցիի իր չեշտով յայտնեց, թէ կը տառապի «փիքթորեան հիւանդութենէ»,— անքախտ սէր: Երեսունըչորս վաւերաթուղթեր, 125 տոլար կանխիկ, բոլոր զաղտնի հանդիպումները եւ ամէնուն վրան՝ Շափիրօն ՝ փերօն — ոչ մէկ փաստաբան պիտի կրնար չահիլ այս դատը: Փաստաբանը ի վերջոյ ձգեց գան : Վարձեց ան նոր մը, որուն հետ վերջը ամուսնացաւ:

Ձուտիի քննչական «սիրային պատմութիւնը » վերջացաւ Դատաստանութեան Օրէնքին բուռն — թեամբ: Պատերազմի չրջանին երկուքն ալ կը պնդակահարուէին: Բայց պաղ պատերազմի ժամանակ, մարդ տրամադիր է հաւատալու, թէ փոմէրանց, համայնավարին փաստաբանը, հաւանաբար իրաւունք ունէր, երբ զանոնք կոչեց «յիմար, յիմար մարդ մը եւ յիմար կին մը»:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՋԻՆՆԵՐ

ուան ելմտացոյցին մէջ զինուորական ծախքերը 44 միլիառի զեղչուած են, ամերիկեան վարկերը իրենց կարգին 525 միլիոնի իջած ըլլալով :

Արդէն, 1953 համար ուէյ պետութիւն յանձնառութիւն չունի եւ թէ Ֆրանսա իր 12 զօրաբա – ժիններով ամենամեծ ուժը տրամադրած է Ատլանտեան երկիրներու հաւաքական պաշտպանութեան համար :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՓԱՓԱՒԻ...

Մոսկուայի մէջ անգլիերէն լեզուով հրատա – րակուող «Նիուզ» հանդէսը կը հրատարակէ իր խմբագրապետ ակադեմական Քօմինօքիի մէկ յօդուածը Խորհրդային Միութեան եւ Մեծն Բրիտա – նիոյ յարաբերութեանց մասին, ուր կ'ըսէ . —

« Մենք, համայնավարներս, անկեղծօրէն կը ցաւինք որ այդ յարաբերութիւնները բարւոք չեն եւ կը փափաքինք աւելի սերտ հաղորդակցութիւն մը ունենալ արեւմտեան Եւրոպայի պետութեանց հետ : Խորհրդային Միութիւնը արդէն քանիցս յայտնած է թէ կը փափաքի գործակցիլ Անգլիոյ ու արեւմտեան Եւրոպայի միւս պետութիւններուն հետ » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԱՓՐԻԿԷի խնդիրներով զբա – ղող Միջերկրականեան Կոմիտէին Տնօրէն Ժողովը նիստ գումարելով բանաձեւ մը քուէարկեց հրաւիրելով կառավարութիւնը որ, եթէ Ազգաժողովը յամառելով իւ իսկ Դաչինքին բռնաբարման մէջ , անձեռնհաս չհամարէ ինքզինքը ազգային գերիշ – խանութեանց վերաբերեալ հարցերու մէջ, մաս – նաւորապէս Թունուզի եւ Մարոքի մասին, Ֆրան – սա հարկադրուած պիտի ըլլայ դժբախտաբար քաշուիլ Ազգաժողովէն, հակառակ անոր որ անոր սկզբնական ոգին այնքան կապուած կը մնայ :

× Ազգաժողովին քաղաքական յանձնաժողո – վին մէջ երբ արաբական և ասիական պատուիրակ – ներ կը խորհրդակցէին Ափրիկէի խնդիրներուն մասին, հարաւ. Ափրիկէի պատուիրակը մերժեց ուէյ վիճաբանութիւն օրակարգի անցընելու հա – մար այդ խնդիրները եւ թէ չպիտի ընդունի ազ – գաժողովին որոշումը :

× Թունուզի մէջ ահաբեկումները կը չարու – նակուին : Ֆրանսացի քանի մը ընտանիքներ իրենց հողերն ու դոյքերը ձախելով մեկնած են արդէն :

Պետրոս Զապուքճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Զապուքճեան եւ Յակոբ Զապուքճեան (Թրիփոլի - Լիբանան) , Այրի Տիկին Թէրզեան , Տէր եւ Տիկին Կ. Ոսկանեան եւ Տէր եւ Տիկին Շէյ – թանեան (Ռումանիա) , Օր. Անժէլ Եմէնիճեան (Պոլիս) , Պ. Հայկ Շերինեան, ինչպէս նաեւ Մա – րաչեան, Սարգիսեան, Կրին ընտանիքները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, հարսին եւ աղգականին

ԱՂԱՒՆԻ ՋՈՒԽՔՃԵԱՆԻ

(54 Տարեկան)

մահը որ տեղի ունեցաւ 4 Նոյեմբերին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս ուր – բաթ ժամը 15.30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին , ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Փանթէոնի գե – րեզմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ
ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի հինգերորդ թաղապետարանի գե – րեզմիկ սրահներուն մէջ (Պանթէոն) :
Կիրակի Նոյ. 16ին, ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր

Նուիրուած Կովկասեան ժողովուրդներու փոլկլորին, հայկական, վրացական, ատրպէյ – ճանեան եւ հիւսիսային Կովկասեան ճոխ եւ հե – տաքրքրական բաժիններով :

ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ ՊԱՐ

Պուֆէ դիւրամատչելի գիներով : Եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր :

Տեղերու գիները՝ 300 եւ 200 Ֆր. : Ուսանող – ներու եւ զբօսգականներու համար ոգի տեղեր 150 Ֆրանք :

Տոմսերը նախօրօք կարելի է ապահովել հայ – կական գրատուներէն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՊԱՍՈՒՀԻ ՄԸ Կ'ուզուի, 20էն 30 տարեկան, ընտանիքի մը մէջ մնայուն կերպով : Լաւ վճա – րում : Դիմել Տիկին Վարդանեանի, 131 Ave. Par-mentier, métro Goncourt, tél. Bot. 29-06:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Իսիի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի, այս կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր :

Պատուոյ նախագահութեամբ EDOUARD DÉP – REUXի (նախկին նախարար), *ներկայութեամբ տեղւոյն* S. F. I. O.ի *ընկերներուն :*

Կը նախագահէ ընկերը Հ. ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին՝ Օր. Օր. Մ. Կաւվարեցց, Շաֆէ Պէնկեան, Իսկու – հի Ատանալեան, ընկերներ Միհասեան եւ Մ. Գա – րակէօզեան (երգ), Օր. Շահինեան, ընկեր Էզօ Ներսէսեան (արտասանութիւն), Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ ընկեր Սահակ Յովհաննէսեանի, հայկական պարեր, Օր. Գառէգ – եանի պարախումբով, նուագ Բենօ, Սէյրան եւ Ուզնաեան :

Եւրոպական պարեր Garow's Typique *նուագա – խումբով :* Մուտք **150** եւ **200** ֆր.

×

Պոռտոյի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պորտոյի «Մու – բաս» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15.30ին, Chambre Syndicale de Commerceի *սրահը,* 8 rue des Trois Conils:

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ՄԻՒԱՑԵԼԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ՝ Նոր Սե – րունդի խումբէն, ղեկավարութեամբ Օր. Շ. Քէն – ատէրեանի : Պատկեր մը «Անդրանիկ» թատերա – դութենէն : Հանդիսէն վերջ հայկական եւ եւրո – պական պարեր: Ճոխ պուֆէ :

Մուտք՝ 50 ֆրանք :

×

Վիեննի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմի – տէին, մասնակցութեամբ Հ.Ց.Դ. Նոր Սերուն – դի, Ֆ. Կ. Խաչի եւ Սանուհիներու :

9 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30-ին, Salle des Fêtesի *մէջ: Պաշտօնական մասէն վերջ նուագախումբով պար մինչեւ կէս գիշեր :*

Կը նախագահէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Կը խօսի ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ, Մարսէյլէն

Գեղարուեստական բաժին: Կ'երգեն՝ Տիկին Թաղէոսեան, ընկեր Զարեհ Գասեան (Վալանսէն) : Պար, Սանուհիներու կողմէ : Խմբերգ Ֆ.Կ. Խաչի Սանուհիներու «Արաքս» երգչախումբի կողմէ :

Մուտքը ազատ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի ժամը 10ին, հանդուցեալ Գիւորգ Ֆէնց. Նիզամեանի քառասունքին եւ ողբ. Ա – ՐԱՄԵԱՆՑ ԱՐԱՄԻ մահուան Բ. տարելիցին առ – թիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն :

Հողմաբաձութիւնս կը հրաւիրէ իրենց պարա – դաները եւ հայ հասարակութիւնը որ ներկայ ըլ – լան այս պաշտամունքին յարգելու համար անոնց յիշատակը :

Պարացիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆ խումբի կողմէ, այս կիրա – կի ժամը 4էն 11 Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise, métro Cadet: *Կը հրաւիրուին բոլոր երի – տասարդները :*

Ֆ. ԿԱՅ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի վարչութիւնը իր խնդակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Զա – պունեանի եւ պարագաներուն իրենց երկրորդ զաւ – կի ծննդեան առթիւ: Այս առթիւ ընորհակալու – թեամբ ստացած է հազար Ֆր. Տիկին Զապուն – եանէ :

—Նաեւ՝ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Շաքէ Սանդրեանի եւ իր բոլոր պարա – գաներուն իրենց հօր Պ. Յովսէփ Առաքելեանի մահուան առթիւ :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. «Անուշ» ենթակո – միտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, ընկեր Ստեփանեանին բնակարանը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Բրիստա – փոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ե – րեկոյեան, Ահարոնեան ակումբը :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30-ին, ընկերուհի Վարդուհի Գարաօղլանեանի բնա – կարանը, 22 rue Lavoisier, *Քաշան :*

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 10ին ընկեր Մանուկի բնակարանը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ Քա – շանի մասնաճիւղի տարեկան ցերեկոյթ պարա – հանդէսը Դեկտեմբեր 7ին : Մանրամասնութիւննե – րը յաջորդով :

ԺՈՂՈՎ – ԹԼՑԱՍԵՂԱՆ

Ֆ. Կ. Խաչի կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհի – ները այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սասու – նիի ճաշարանը, 31 rue d'Alexandrie.

Կը խօսի ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ :

Նիւթ՝ Ամերիկայի Օգն. Խաչի կազմակերպա – կան կեանքը : Մուտքը ազատ է :

ՎԱՐՁԱԿԱՆ ԱԶԴ

Շնորհակալութիւն կը յայտնենք մեր բոլոր բաժանորդներուն որոնք փութով կը պատասխա – նեն իրենց ղրկուած մանտաներուն :

Փարիզի մէջ դիւրութեան համար դիմել հե – տեւեալ հասցէներուն .—

ԱՆԻՒՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ ընկ. Արամ Աւետիսեանի :
ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ՝ ընկեր Մ. Ալթունեանի :
ԻՍԻ՝ ընկեր Ատանալեանի կամ Պ. Զատիկեանի :
ՍԱՐՍԷԼ – ԱՌՆՈՒՎԻԼ՝ ընկեր Ա. Մարտիրոս – եանի :
ՇԱՎԻԼ՝ ընկեր Կիւլեանի : ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԴԻՍ - ԽՆԶՈՑՔ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի օրուան առթիւ

Կազմակերպուած Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ այս կիրակի ցերեկ ժամը 3—11, Rue Jules Fer – ry, Ivry:

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Կ'երգէ Աւետիս Քիւրքեան, կ'արտասանէ Օր. Ժ. Գրիգորեան :

Շաբիլի Նոր Սերունդի թատերախումբը կը ներկայացնէ ՃԱՄԲՈՒ ՎՐԱՑ թատերգութիւնը:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի պատահանդէսը
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալհամպրայի սրահներուն մէջ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Պ. Պէր – թօի : Տոմսակներու համար դիմել՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ականներուն : Կանխաւ ապահովել սեղանները:

ԽՆԶՈՑՔ

ՀԱՄԱԽԱՐԴԵՐԴՅՈՒԱԿԱՆ Միութեան կար – տանի մասնաճիւղի անդամահամակրական խնջոյ – քը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին կարտանի հայկ. դպրոցասրահին մէջ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Լիոնէն Ֆ. Կ. Խաչի վար – չութիւնը եւ բոլոր ընկերուհիները Մարսէյլէն տարաբախտ հորէն Գասգասեանի (իւղի գործա – բանի պայթումին զոհ) մահուան առթիւ, ընկեր եւ ընկերուհի Տէր եւ Տիկին Պէրպէրեան ընտա – նիքին, իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն :

TÉLÉ-CHATEAU

97, Rue du Château.. Paris (14) — Suffren 62-02

ՎԿԱՅԵԱԼ ՀԱՑ ՄԱՍՆԱԳԻՏ TÉLÉVISIONի , RADIOի, *ինչպէս նաեւ էլեկտրական* installationի *(տուներու եւ խանութներու մէջ) :*

Ձոխ մրցք Télévisionի *ամէնէն արդիական տեսակներուն, մասնաւորաբար* GRAMMONT *Տան մեքենաներուն :*

Վճարման դիւրութիւն եւ մասնաւոր զեղչ «Ճա – ռաջ»ի ընթերցողներուն :

Դիմել՝

Պ. Անդրանիկ Սաղպազարեանի

Վերի հասցէով :

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Vendredi 7 Novembre 1952 Ուրբաթ 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6910-Նոր շրջան թիւ 2321

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՂԹԱՆԱԿԷՆ ՎԵՐՋ

Զօրավար Տուայթ Այզընհաուըրի ղեկավարած յաղթանակը նոր էջ մը կը բանայ Միացեալ Նահանգներու պատմութեան մէջ:

Հանրապետական կուսակցութիւնը քանի տարուան մեկուսացումէ ետք, կրկին ձեռք կ'առնէ գործադիրին հետ միաժամանակ նաեւ օրէնսդիր իշխանութիւնը :

Ամերիկեան քաղաքացիները իրենց քուէներով ըսել ուզեցին , որ բան մը պէտք է փոխուի վեր՝ ջապէս իրենց երկրի ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ:

Թեկնածուին անձնաւորութիւնը մեծ դեր կատարեց անշուշտ յաղթանակին մէջ:

Զօրավարը տասը տարիէ ի վեր ամէնէն ժողովրդական դէմքն է Ամերիկայի մէջ (ծանօթ «Այք» փաղաքշական անունով)՝ իբրեւ յաղթականը երկրորդ համաշխարհային պատերազմին : Նոյնքան սիրուած է նաեւ Եւրոպայի, մանաւանդ Ֆրանսայի մէջ՝ իբրեւ ազատարար :

Ինչն էր, որ վարեց Հիւսիսային Ափրիկէի, Սիցիլիոյ, Իտալիոյ, ու Նորմանտիոյ (6 Յունիս 1944) յամաքահանման գործողութիւնները, մեծ յաջողութեամբ, ապահովելով Դաշնակիցներու յաղթանակը :

Պահ մը (1949 — 1950) նախագահն եղաւ Նիւ Եորքի Քոլոմպիա համալսարանին, սակայն 1951—ին ընդհանուր հրամանատար նշանակուեցաւ Եւ — րոպայի դաշնակից ուժերուն եւ այդ պաշտօնին վրայ մնաց մինչեւ վերջերս, երբ ընտրական պայքարին մէջ նետուելու համար հրաժարեցաւ պին - ուորական ասպարէզէն :

Անսովոր բան մը չէ , որ զօրավար մը նախա — գահի պաշտօնին կոչուի : Միացեալ Նահանգներու առաջին նախագահը Ճորճ Ուշինկթըն (1789 — 1797)՝ զօրավար էր : Այզընհաուըր տասներորդ զօրավարն է՝ որ նախագահ կ'ընտրուի :

Իր ընտրութիւնը զանազան երկիրներու եւ չրջանակներու մէջ տարբեր տպաւորութիւն առաջ բերած է եւ հակասական մեկնաբանութեանց տեղի կուտայ :

Բոլորի չրթունքին վրայ մէկ հարցում մնայ կայ·— ի՞նչ պիտի ըլլայ արտաքին քաղաքակա — նութիւնը նորընտիր նախագահին, որ պաշտօնի պիտի ձեռնարկէ յառաջիկայ յունուար 20ին :

Զօրավարը մինչեւ վերջին առեններր սերտ աշխատակից մը եղած է նախագահ Թրումընի, որ մեծ կարեւորութիւն կուտայ Ատլանտեան Ուխ — տին, Եւրոպայի պաշտպանութեան եւ հին ու նոր աշխարհներու գործակցութեան՝ ընդդէմ Մոս — կուայի աշխարհակալական ծրագիրներուն :

Մէկը քաղաքական, միւսը զինուորական մարդի վրայ հետպանդած են նոյն նպատակներու իրագործումը :

« Նախագահ » Այզընհաուըր պիտի չարունա - կէ՞ քալել «զօրավար» Այզընհաուըրի ճամբէն: Պիտի չենթարկուի՞ հանրապետական կուսակցութեան, մանաւանդ ծերակուտական Թաֆթի «կըզիայման» քաղաքականութեան :

Ինչ ալ ըլլայ, տարակոյս չկայ թէ յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին որոշ փոփոխութիւններ պիտի մտնեն ամերիկեան քաղաքականութեան մէջ :

Ֆորէայի պատերազմը չատ ծանր կր ճնշէ ամե — րիկեան քաղաքացիներուն վրայ, որոնք այլեւս չեն ծածկեր իրենց դժգոհութիւնը :

Զօրավարը իր ընտրական պայքարի ամէնէն տաք չրջանին յայտարարած էր, որ յաղթանակի պարագային առաջին առթիւ Ֆորէայի ճակատը պիտի մեկնի :

Նախագահ Թրումընն չնորհաւորական հեռա — գրին մէջ կ'առաջարկէ իր անձնական օդանաւը դնել Այզընհաուըրի տրամադրութեան տակ, եթէ կը փափաքի Ֆորէա երթալ :

Նոր մեծ յաղթանակ մը պիտի ըլլայ Եւրոպա- յի ազատարարին համար, եթէ անիկա յաջողի վերջ տալ այն մաչեցնող պատերազմին, որ 1950 Յունիս 25էն ի վեր, սուգի կը մատնէ հազարաւոր ամերիկեան ընտանիքներ — ընդորս նաեւ Հայեր:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՑՋԸՆՀԱՈՒԸՐ

ԻՐ ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԳԱՄԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Ինչպէս հաղորդեցինք երէկ, Միացեալ Նա — հանգները երեքշաբթի օր ընտրեցին իրենց հան - րապետութեան 34րդ նախագահը՝ զօր· Այզընհաուըրը, 31 միլիոն 24.749 ձայնով, իսկ հակառակորդը՝ Սթիվընսըն ստացաւ 24 միլիոն 948.441 ձայն, վեց միլիոն ձայնի առաւելութեամբ, ինչ որ կը դերազանցէ նոյնիսկ Րոզվելթի ընտրութիւնը: Այզընհաուըր Ամերիկայի-տասներորդ զինուորական նախագահն է, առաջինն րլլալով Ճորճ Ուշինկթըն 1789—98:

Նախագահը պատասխանելով Սթիվընսընի յայտարարութեան զոր տուինք երէկ, ըսաւ · — Շնորհակալ եմ ձեր վեհանձն պատգամին համար: Լուծելի չատ կարեւոր դժուարութիւններ դանուե — լով, պէտք է որ բոլոր բարեացակամ մարդիկ երկու կուսակցութեանց մէջ մոռնան քաղաքական պայքարը եւ նուիրուին լաւագոյն ապագայի մը նպատակին:

Այզընհաուըր հետեւեալ պատգամը ուղղեց ժո— ղովուրդին · —

« Տկար կը դամ ինքզինքս, խորհելով այն ծանրութեան վրայ, զոր ինձի վստահեցաք Ամե — րիկացի այրեր եւ կիներ, եւ այն վստահութեան վրայ, զոր ինձի ցոյց տուիք ձեր խաչակրութեան մէջ: Խորապէս երախտապարտ եմ եւ ձեր իւրա — քանչիւրին չնորհակալ եմ ի բոլոր սրտէ: Գիտեմ պատասխանատուութիւնը զոր ուղեցիք որ ընդունիմ: Երբեք պիտի չխուսափիմ անկէ եւ ոչ ալ կիսովին ընդունիմ: Բոլոր Ամերիկացիներուն համար պահն է միանալու միակ նպատակով մը : Աչխա — տանքը որ կը սպասէ մեզի, երբեք մէկ մարդու գործ չէ: Միասին, Ամենազօր նախախնամու - թեան օգնութեամբ, Ամերիկայի պիտի տանք լա — ւագոյն օրեր եւ խաղաղ աշխարհ մը »:

× Ընտրութենէն անմիջապէս ետքր Ֆրանսա- կան Զայնասփիւռին դիմումին վրայ, զօրավարը հետեւեալ պատգամը ուղղեց Ֆրանսայի, սկիզբը քանի մը ֆրանսերէն բառերով իր ողջոյնները հա- ղորդելով ·—

« Ֆրանսայի եւ Միացեալ Նահանգներու մի — ջեւ բարեկամութիւնը նոր բան չէ: Ան կ'երթայ մինչեւ ծնունդը մեր երկրին — իբր ազգ, եւ չա — ղախուած է քանիցս արիւնով:

Ազգերու միջեւ բարեկամութիւնը չաճախ վա- ղանցուկ է, մէկ օրէն միւսը կը փոխուի կառավա- րութեան փոփոխութեան մը,անակնկալ դէպքի մը կամ պատմութեան պարզ մէկ արկածին հետե — ւանքով: Այս փոփոխութեանց մէջէն, Ֆրանսայի եւ Մ· Նահանգներու բարեկամութիւնը կր մնայ անխաթար, եւ ես կրթուած եմ այս բարեկամու - թեան յարդանքին եւ փոխադարձ սիրոյն մէջ,ինչ-

ԿԱՐԵՒՈՐ ԿՈՉ

1914էն 1918 դէպի Լիբանան գաղթող Հայերը որոնք այժմ Ֆրանսա կը գտնուին եւ դեռ կր պա- հեն իրենց Ֆրանսական ինքնութեան. թուղթերուն վրայ լիբանանեան հպատակութիւնը, եւ որոնք իրենք զիրենք իսկապէս Լիբանանցի չեն նկատեր, կը հրաւիրուին դիմել անձամբ կամ գրաւոր հայ - կական բաժնի վարիչ Պ· Ժ· Աբթիւեանի, 7 rue Copernic (Office Français de Protection des réfugiés et apatrides) :

Այս կոչը ուղղուած է մանաւանդ անոնց որոնք 60 տարեկանը անցած են, Նիւթական կարօտ վի - ճակի մէջ կը գտնուին եւ 1937—38ին կամ 952 Սեպտեմբերէն ի վեր դիմում չեն կատարած լիբա- նանեան հիւպատոսարանին մօտ իրենց հպատակ - ութիւնը նորոգելու համար :

ԱՑՍ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԸ ՊԻՏԻ Ը ԸԼԼԱՆ ՄԻՆՉԵՒ ՄԷԿ ԱՄԻՍ ԱՄԷՆԷՆ ՈՒՇԸ :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք թէ գաղթականաց դրասենեակը ի վիճակի է տալու ներկայիս ամէն տեսակ վկայական (Coutume - mariage etc.) : Ներ- կայանալ առաւօտները: Գաւառ գտնուողները կր- նան դիմել գրաւոր ուղղակի կամ տեղական միու- թիւններու միջոցաւ որոնք իրաւասու չեն այդ թուղթերը տալու : Պուէ տիւ Ռօնի նահանգը բնա - կողներր կրնան ինչպէս առաջ դիմել Պ· Կըտիկեա- նի 6 rue d'Arcole, Marseille :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ուժերը զգու - չութեամբ կ'առաջանան եւ կը սպասեն թշնամիին մէկ նոր հակայարձակումին:

ՍՊԱՆԻՈՑ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ միջեւ կնքուած համաձայնութիւնը Մադրիտի կողմէ ստորագրը — ուեցաւ: Այս համաձայնութեամբ Սպանիա ռազ - մակայաններ կը տրամադրէ Ամերիկայի որ անոր պիտի տայ 125 միլիոն տոլար :

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ընկեր Պետրոս Զաւրճեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորնդնելու իր կողակիցը, Տիկին Ա - զաւնին :

Զոհ անողոք հիւանդութեան մը, ողբացեալ տիկինը ընտանիքի պատուական մայր մըն էր եւ մեծապէս ատեն նուիրուած հանրային գործու — նէութեան, մասնաւորապէս Լիբանանի մէջ, իբ - րեւ անդամ Կ· Ֆէյճի եւ ուրիչ ազգ· կազմակեր - պութեանց :

Մեր խորին ցաւակցութիւնները սգաւոր ըն — տանիքին եւ պարագաներուն :

Ինչպէս ծանուցուած էր երէկ, յուղարկաւո — րութիւնը կը կատարուի այսօր, ուրբաթ, ժամը 15.30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին :

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՍԵՑԻ

ՖՐԱՆՍԱ ԶԻՋՈՒՄ ՉԸՆԵՐ

Նախարարաց խորհուրդին վերջին նիստին մէջ իրաւունք տրուեցաւ վարչապետ Փինէի որ պիւտճէի վիճաբանութեանց պահուն վստահութեան խնդիր դնէ Ազգային ժողովին մէջ:

Արտաքին նախարար Պ· Շուման որ Նիւ Եորք կը մեկնի, արտաքին քաղաքականութեան վիճակը պարզելով հաստատեց թէ Ազգաժողովին մէջ Ֆր - ըանսական պատուիրակութիւնը ոեւէ դիչում պի- տի չկատարէ հիւսիս· Ափրիկէի խնդրին մէջ եւ պիտի չընդունի ժողովին միջամտութիւնը :

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ընկեր Պետրոս Զաւրճեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորնդնելու իր կողակիցը, Տիկին Ա - զաւնին :

Զոհ անողոք հիւանդութեան մը, ողբացեալ տիկինը ընտանիքի պատուական մայր մըն էր եւ մեծապէս ատեն նուիրուած հանրային գործու — նէութեան, մասնաւորապէս Լիբանանի մէջ, իբ - րեւ անդամ Կ· Ֆէյճի եւ ուրիչ ազգ· կազմակեր - պութեանց :

Մեր խորին ցաւակցութիւնները սգաւոր ըն — տանիքին եւ պարագաներուն :

Ինչպէս ծանուցուած էր երէկ, յուղարկաւո — րութիւնը կը կատարուի այսօր, ուրբաթ, ժամը 15.30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին :

ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Յուլիս 23ի Յեղափոխութիւնը, Եգիպտոսի մէջ, յառաջդիմութիւն մը չէր միայն, այլ ոտտում մը։ Անոնց մը՝ մէկ դարէն միւսը։

Տեղական թերթ մը իրաւամբ դիտել կուտար, թէ մէկ չաբթուան մէջ Եգիպտոս դուրս եկաւ Մէջին դարէն եւ մտաւ քսաներորդ դարուն մէջ։

Այս բացատրութիւնը «գրականութիւն» չէ, այլ արդար ու ճիշդ գնահատումը բարձրօրէն դաղափարական այն չարժումին, որուն ձեռնարկեց Եգիպտոս եւ զոր յաջողութեամբ իրագործեց, առանց նոյնիսկ կաթիլ մը արիւն թափելու։

Այս պատճառով ալ՝ չարժումը կարելի է կոչել «սպիտակ» յեղափոխութիւն մը, չատ աւելի յառաջընթաց, չատ աւելի արդիւնաւէտ, քան «կարմիր» յեղափոխութիւնները։

Շարժումը կը խօսէր ժողովուրդի սրտին, իրբեւ հարազատ արտայայտութիւնը «ազգային բաղձանքներուն»։

«Ազգային բաղձանքները» անկախութեան ձգտում մը չէ միայն, ոչ ալ Նեղոսի Հովիտին միութիւնը։ Այս տեսութեան սահմանները չատ աւելի լայն են, եւ չատ աւելի խոր է անոր տարողութիւնը։

Հարկ էր նախ ազգը ազատագրել իր գերութեան վիճակէն։ Գերութիւն՝ տնտեսական, ընկերային եւ բարոյական։

Շարժումը իրագործեց, իրագործելու վրայ է արդէն ազատագրութեան այս գործը, որ անկախ ամբողջ մը չէ միայն, այլ ապրելու հարց մը ամէն բանէ առաջ։

Ծանօթ է բոլորին, թէ այս օրհնեալ Հովիտին բնակչութեան ինը տասներորդը, — քանի միլիոնի վրայ տասնըութ միլիոնը, — բանուորներ եւ գիւղացիներ են։ Օրուան հացը կը չահին իրենց աշխատանքով, դառն քրտինքով։

Եւ սակայն այս տասնըութ միլիոն բանուորներն ու գիւղացիները կ'ապրին դժնդակ պայմաններու մէջ, գրեթէ կիսամերկ, գրեթէ կիսաքաղց, առանց օգտուելու քաղաքակրթութեան բարիք — ներէն։

Հարկ էր որ Մէկը ղգար տիրող համատարած թշուառութիւնը, տեսնէր զայն հոգիի աչքերով, ապրէր իր ժողովուրդին ցաւն ու տառապանքը եւ մտածէր դարմանի մասին։

Հարկ էր, որ զօրաւոր ձեռ մը բարձրանար՝ յաղթահարելու համար երկիրը ներսէն կրծող, մաչեցնող ու սպառող երեք մեծագոյն չարիքները։ — Հիւանդութիւն, տգիտութիւն եւ չքաւորութիւն։

Վերջապէս, հարկ էր, որ արթուն եւ ղգաստ միտք մը ըմբռնէր ընկերային անհաւասարութիւնը, որ կը տիրէ, որ կր տիրէր այս երկրին ու ժողովուրդին մէջ։ Ոչ միայն ըմբռնէր, այլեւ մտածէր այդ անհաւասարութիւնը չնչելու եւ արդարութիւն ընելու մասին։

Մէկ խօսքով՝ հարկ էր բարձրացնել գիւղացիներու բանուորներու, այսինքն տասնըութ միլիոն Եգիպտացիներու կեանքի մակարդակը։

Այդ մէկը, այդ զօրաւոր ձեռքը, այդ արթուն ու ղգաստ միտքը կը կոչուի Ազգային Յեղափոխութիւն, որ իր ձեւը եւ արտայայտութիւնը գտաւ անձի մը մէջ,— Զօր· Նեկիպ։

Շարժման դեկավարները, գիտակից՝ իրենց պատմական առաքելութեան, իրենք իսկ կը յայտարարեն, թէ Ազգային Յեղափոխութիւնը հիմնուած չէ անձերու վրայ, հիմնուած է սկզբունքներու վրայ։

Անձերը եկած են սկզբունքները պաշտպանելու համար։ Եկած են զանոնք դուրս հանելու իրենց տեսական, տեսաբանական չրջագիծէն եւ վերածելու գործի։

Եթէ անձերը պիտի դառնան սկզբունքներէն, կրնանք վկայել թէ Եգիպտոսի Ազգային Յեղափոխութեան դեկավարները կեցած են ամուր հողի վրայ։ Հետամուտ չեն ոչ փառքի, ոչ դիրքի, ոչ աստիճանի եւ ոչ ալ իշխանութեան։ Իրենց դիտումը է ծառայել, ոչ թէ իշխել։

Եգիպտոսի Ազգային Յեղափոխութիւնը իր դերը կատարած պիտի համարի միայն այն ատեն, երբ իրագործուին, երբ լիովին նուաճուին հետապնդուած նպատակները։

Երկիրը կը դանուի դեռ այս նպատակներու առաջին հանդրուանին մէջ։ Առանց դժուարութեան չէր, որ Եգիպտոս հասաւ այս հանդրուանին։ Եւ առանց դժուարութեան չէ, որ պիտի հասնի նաեւ յաջորդ հանդրուաններուն։

Աւելի դիտէին հարկաւ անոնք, որ ճամբայ ելան յանուն երկրի եւ ժողովուրդի ազատագրութեան։ Ազատագրութիւն՝ հոգեկան, բարոյական, ընկերային, տնտեսական, քաղաքական ու քաղաքակրթական։

Կէս ճամբան մնալ, կը նշանակէ պարտուիլ։ Ոչ ոք ինքզինք պարտուած կը զդայ սակայն։

Ամասիան երէկ եւ այսօր

ՄՄԲ.— Թուրք մամուլը կը շարունակէ քրդաթակցութիւններ եւ ուտումնասիրութիւններ հրատարակել, պարզելու համար Աճատոլուի ներկայ վիճակը։

Ահաւասիկ տեսութիւն մը Ամասիոյ մասին.—

Ամասիան Թուքքիոյ հիւսիսակողմն է եւ արեւելեան Սեւ Ծովու մէկ չրջանը կը նկատուի։ Ան Սամսոն, Թոքատ եւ Զորում գաւառներով չրջապատուած պզտիկ կուսակալութիւն մըն է։ Հիւսիսէն դէպի հարաւ հողին տարածութիւնը 90 քառ· քլմ· է, իսկ արեւելքէն դէպի արեւմուտք 112 քառ· քլմ· Հողը բոլորովին կրաքարէ կազմուած է, եւ կը յիչեցնէ 2րդ եւ 3րդ երկրաբանական չրջանը։

Ամասիոյ կլիման Սեւ Ծովու եւ Միջին Անատոլուի կլիմային յարեւնմանն է։ 4000 տարուան պատմութեան մը հետքերը կր նչմարուին։

Այս քաղաքը ունի զարմանահրաչ լեռներ, ասոնց վրայ կան հսկայ քարայրներ եւ դեռ չատ մը հնութիւններ։

Աւենօք այս քաղաքը կէս միլիոն խոզակ կ'արտադրէր, մինչդեռ հիմա այդ արտադրութեան քանակութիւնը նուազած եւ իջած է 25.000 քիլոյի։ Աւոր ալ դլխաւոր պատճառը արուեստական մետաքսի չինութիւնն է։ Խեղճ ճարտարարուեստը այս կացութեան առջեւ սկսած է ընկրկիլ։ Որ — պէսզի մետաքսի չինութիւնը բոլորովին անդամալուծութեան չմատնուի, ժողովուրդը մետաքսի բանուորներուն հետ ձեռք ձեռքի տուած դարման կր փնտռեն եւ ամէն տեղ դլուխ կը զարնեն եւ օգնութիւն կը հայցեն առիթ առիթ։

Անատոլուի բոլոր քաղաքներուն նման Ամասիան ալ չունի հանդստաւէտ ոչ պանդոկ եւ ոչ ալ, օրինակ, մեր Ալտուլլահի, Քօլարոյի նման դեռ ուրիչ ճաշարաններ, որոնք մարդուս ախորժակը կը բանան։ Նման հաստատութիւններ չինելու տրամադիր մարդիկ ալ դոյութիւն չունին։

Հազիւ քանի մը հատ ճաշարան եւ պանդոկ կան, սոսկ ալ հինաւուրց մնացած խարխուլ բաներ են, մէկը չելլեր եւ դամ մը դարնելու կամքը չի ցուցներ, այլ կը ձգեն ինչպէս որ են։

Աչխարհի մէջ չկայ քաղաք մը որ այնքան «պամիա» հասցնէ։ որքան Ամասիան, դլխաւոր հասութարեր դործերէն մէկն է։ Զարմանալին սա է որ իրենք կը հասցնեն եւ կը ղրկեն ամէն կողմ, սակայն եկուր տես որ ոչ մէկ Ամասիացի դրեթէ «պամիա» չուտեր։ Ամասիան կրնանք նմանցնել կեսարիոյ։ Երբ կեսարիա երթաք եւ դուռ մը բացուի, առաջին անդամ կը տեսնէք չարան չարան ապուխտներ եւ երշիկներ, որոնք այս քաղաքին յատուկ դործեր են եւ դլխաւոր հարստութիւնը։ Նոյնպէս Ամասիան։ Հոն ալ միեւնոյն տեսարանը կը պարզուի ձեր աչքերուն առջեւ։ Երբ դուռ մը դարնէք եւ ձեղի բանան, այս անդամ կեսարիոյ նման երշիկ եւ ապուխտ պիտի չտեսնէք, այլ մէջտեղը պամիայի լեռ մը, որուն չուրջ ծեր եւ երիտասարդ, այր եւ կին, մեծ ու պզտիկ, մանչ թէ աղջիկ, ասեղ դերձան ի ձեռին յարատեւօրէն պամիա կը չարեն։ Ամասիա 350 ընտանիքնոց քաղաք մըն է, որուն 300ը պամիադործ է։

Այս քաղաքը 485.000 հեքթար տարածութիւն մը ունի, որուն 141.776 հեքթարը միայն մչակութեան յարմար է, մնացած մասը լեռնային, կրաքարային եւ մչակութեան անյարմար։ Միջին հաշուով անձ դլուխ 9—10 «տէօնիւմ» հող կ'ինկնայ։ Այս գաւառը ունի 19.447 հողագործ ընտանիք, սակայն դժբախտաբար ասոնց 1500ը հողագուրկ է։

Մչակելի հողին հարիւրին 90ը արմտիքի, հարիւրին 2ը ընդեղէնի, հարիւրին 5.28ը ճարտարարուեստի իսկ հարիւրին 2.72ը այդի պարտէզի յատկացուած է։ Այս քաղաքը միեւնոյն ատեն ճանդեղի քաղաք է, ունի 8400 տէքար պտուղի յատուկ հողամաս մը եւ 17.700 տէքար ալ այդիի յատուկ հողամաս մը։ Եչիլ Ըրմաղը այս քաղաքին բարեբեր բլլալուն մեծապէս կ'օդնէ։ Շնորհիւ այս դետին, քաղաքը ունի չատ մեծ քանակութեամբ պտուղի տեսակներ։

Ամասիա նչանաւոր է նաեւ իր հռչակաւոր մարդոցմով, որոնց մէջ յիչատակութեան արժանի է մեծ բանաստեղծ Հանդուցեալ Զիյա փաչան։

Այս փաչան վերականդնումի չրջանին իրրեւ կուսակալ հոն դտնուած է, իր բանաստեղծութիւններով, ազդուր քերթուածներով չատ աչխատեցաւ իր ժողովուրդին ցաւերը ամոքելու համար։

Հանդուցեալ փաչան իր անունը յաւերժացնելու համար, չինել տուած է ժամացոյցի հսկայ աչտարակ մը, Գրղըլ Ըրմադի վրայ չինել տուած է հսկայ կամուրջ մը։

— Փաչան տեղ մը դրած է.— Քրիստոնէից երկիրը պտտեցայ, նոր չէնքեր, սքանչելիքներ տեսայ, իսլամ երկիրներ պտտեցայ աւերակներ միայն տեսայ։

Փաչան ամէն օր ծպտեալ կր պտտէր ժողովուրդին մէջ, իրապէս փաչա էր, որովհետեւ խըտիր չէր դներ իսլամին եւ քրիստոնեային միջեւ, հաւասարապէս կը մտնէր տուները թէ իսլամին եւ թէ քրիստոնեային, հարուստին թէ աղքատին։

ՄԱՐԶՈՒԱՆ

Անատոլուի դիւղաքաղաքներուն մէջ կատարեալ քաղաք կոչուելու անունին արժանի ուրիչ քաղաք մըն ալ Մարզուանն է, ընդարձակ ճակնդեղի դաչտերով, հիւսուածեղէնի գործարաններով։ Մարզուանը ունի ուրիչ քաղաքներու պէս լայն եւ ասֆալթ պողոտաներ, էլեկտրականութիւն, ընտիր ջուր։ Ունի մեծ չէնքեր, նոր դպրոցներ եւն.։ Մարզուան տիրացած է նորահնար էլեկտրամեքենաներու, որոնք 24 ժամ անընդհատ լոյս կ'ապահովեն քաղաքին։

Հատազգային Լատուածի վերաբացումը

Արձակուրդներէն վերջ անցեալ ուրբաթ իրիկուն տեղի ունեցաւ վերաբացումը «Համազգային Լսարանին» նուիրուած Աչուղ Զիւանիին։

Նախագահը, Մկրտիչ Պարսամեան բացումը կատարելով թուեց «Համազգայինի 1952 չրջանի առաջադրութիւնները.— Պիտի սկսին դասընթացքներու չարք մը, պատրաստելու համար ուսուցիչներ հայերէնի, Հայոց պատմութեան եւ աչխարհագրութեան, պիտի աւանդուի հայ մչակոյթի պատմութիւնը, մէջն ըլլալով դաղթաչխարհը։

Ապա խօսքը առաւ Տիկին Հ· Խոնդկարեանի որ ամփոփ կերպով ներկայացուց աչուղ Զիւանիի կեանքն ու գործը։ Աչուղը, բուն անունով Սերոբ Լեւոնեան, պզտիկ հասակին կը կորսնցնէ հայրը, իսկ մայրը կը վերամուսնանայ եւ փոքրիկ Սերոբ կ'որդեգրուի իր հօրեղբօր կողմէ։ Ծնած է Ախլաքլաքի Քարցախ դիւղը 1846ին եւ մեռած 1909ին։ Շատ պզտիկ տարիքէն կը սկսի իր սէրը դէպի աչուղութիւն։ Չիու պրչէն մաղեր փրցնելով իրեն համար սաղ կր չինէր։ Աչուղները երբ Քարցախ դիւղը կուգան եւ կը տեսնեն Սերոբի տաղանդը կը թելադրեն հօրեղբօր որ Սերոբ իրենց քով մնայ, եւ կը կոչեն զայն «Զիւան» (երիտասարդ)։ Այէ — նէն հայրենասէր աչուղն էր որ հայերէն կ'երդէր և կը դրէր, և ինչ որ Թուրքերէն դրուած էր կը թարդմանէր հայերէնի։

Երբ իր աչուղական խումբով կը չրջագայէր Կովկասի մէջ, կը տարածէր հայ խօսքն ու հայ — րենասիրական չունչը։ 1882ին կը հրատարակուի իր առաջին գործը։ Իր երգերուն դլխաւոր նպատակներն է երդիծական, խրատական, բարոյական — տական, եւ բարքերու քննադատութիւն։

Տիկին բանախօսը այս առթիւ քանի մը խօսք ըրաւ աչուղ Շերամի մասին եւս որ աչակերտած է Զիւանիի։

Տիկին Ադնէս մէջ բէդ մէջ կ'երդէր Զիւանիէն։ Հաճելի ձայն մը, որ կ'երդէ աչուղական հարա — դատ չեչտերով։ Աչուղ Ռոմանի եւ Սէյրան կ'ըն — կերանային էֆմանչէով եւ թառով։ Իսկ մէջ ընդ մէջ Աչուղ Ռոմանի կ'ընէր սրաբանութիւններ աչուղական ոճով, յանպատրաստից յօրինելով բառերը, Զիւանիի եղանակին վրայ։

Փակման խօսքին մէջ նախագահը յայտարարեց թէ տարուան ընթացքին պիտի կրկնուին այս կարգի երեկոյթները։

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երեքշաբթի երիկուն օտար եւ հայ բազմութիւն մը լեցուցած էր Կավոյի մեծ սրահը ունկընդրելու համար Րաֆֆիի վերջին նուագահան – դէսը իր մեկնումէն առաջ: Ցայտագիրը ներդաշնակ՝ կազմուած էր ցոյց տալու համար սիրուած դաշնակահարին տազանդը երաժշտութեան զանազան տեսակներուն մէջ :

Նուագեց Ֆրանսական հանճարի լաւագոյն ներկայացուցիչ՝ Բավէլէն, Նափոլիեի վարպետ յօրինող՝ Սքառլաթթիէն, դաշնակի համար անոթման Շօփէնէն, գերմանացի Մենտելսոնէն, արդի երաժշտութեան ծանօթ դէմք՝ Պէլհաուէն, վերջացնելու համար Լիսթով :

Բոլոր կտորներուն մէջ, Պետրոսեան անգամ մը եւս, ցոյց տուաւ իր հասուցած թէչնիքը, ճկուն նուագելու եղանակը եւ արուեստագէտի հոգին :

Առաջին ունկնդրութիւնն էր Պէլհաուի էթիւտներուն՝ ձօնուած Րաֆֆի Պետրոսեանի, երկար ծափահարութիւններու արժանացան դաշնակահարը եւ հեղինակը որ ներկայ էր :

Րաֆֆին միշտ հարազատ թարգմանը եղած է Լիսթի : Funerailles-ին, ան տուաւ հոգեկան լման պատկերը եւ մեծաշուք արտայայտութիւնը : Նոյն յաջողութեամբ նուագեց հաճելի էթիւտը, եւ ծանօթ rapsodie :

Ժողովուրդին խանդավառութեան տեղի տալով, Րաֆֆի Պետրոսեան en bis նուագեց 5 կտոր որոնց մէջ Boite à Musique-ը այնքան դրաւիչ կեր – պով, փիէռնէէն եւ Շօփէնէն :

Կը մաղթենք որ նոյն եւ աւելի մեծ յաջողութիւններ դանէ իր մեծ պատյտին ընթացքին :

★

Կիրակի իրիկուն Ֆրանսական ճայնասփիւռը Շէն Փառիզիէնի վրայ գրոյց մը ներկայացուց Րաֆֆի Պետրոսեանի հետ : Մեր երիտասարդ դաշնակահարը յայտնեց այս առթիւ թէ կը պատրաստուի մեծ պատյտի մը դէպի Պոլիս, Պէյրութ, Թէհրան, Սայիօն, Իտալիա եւն., որմէ վերջ Մարսէյլ կը մեկնի Հարաւային Ամերիկա: Պատասխանելով ճայնասփիւռի խօսնակին, Րաֆֆին ըսաւ թէ չէ ուզած մասնագէտ դառնալ երաժշտութեան ձեւի մը մէջ եւ կը նուագէ դասականէն մինչեւ վիպակներ եւ մասնաւորաբար արդի յօրինողներու գործեր : Տաղանդաւոր դաշնակահարը որկալոյի մէջ նուագահանդէս մը տուաւերեքշաբթի, այդ իրիկուն նուագեց Շօփէնի քիչ ծանօթ մէկ գործը՝ 20րդ nocturne-ը մեծ վարպետու – թեամբ:

Ա. Մ.

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ, 30րդ տարի թիւ 10 (1952 Հոկտ.), ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ,— գրական, պատմական, քննական: Տարեկան բաժնեգին 6 տոլար: Հասցէ.— Hairenik Monthly, 212 Stuart St. Boston, 16, Mass. (U.S.A.) :

ԱԶԴԱԿ ՄԱՐԶԱԿԱՆ (չաբաթաթերթ), թիւ 1, 2, 3, 4, եւ 5: Օրաթերթի ծաւալով եւ պատկերազարդ: Մասնաւոր էջ մը՝ չարժանկարի համար: Ձեռքէ հասոր 25 լի. դահեկան: Հասցէ. — B. P. 587, Beyrouth (Liban):

Հ. Բ. ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Բարեգործականի «Միութիւն» պաշտօնաթերթը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները. —

Սուրիոյ Շրջ. Ցանձնաժողովը կրցած է նա – խակրթարանի համար դնել ընդարձակ չէնք մը 33 հազար տոլարի, Հալէպի կեդրոնին մէջ :

Գնած են նաեւ Հալէպի հայաչատ կեդրոնին Ա.ճուրլադի մէջ հող մը եւս 5000 ս. ոսկիի : չուտով պիտի ձեռնարկուի չէնքին շինութեան :

Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ նպաստընկալ վարժարաններու անհրաժեշտ նորոգութիւնները լրացնելու համար ղրկուած է 500 տոլ. Սուրիոյ յանձնաժողովին, 5000 ալ Լիբանանի:

× Մկրտիչեան Հիմնադրամին տրամադրելի գումարը կրթաթոշակի համար 2000 տոլար է, եւ յատկացումներ պիտի ըլլան այն համալսարանականուհիներուն որոնք պիտի բոլորեն իրենց վերջի տարին եւ պէտք ունին ակնկալութեան: Պիտի կրնան օգտուիլ ինը ուսանողներ :

× Եւրոպայի Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. Յանձնաժողովի տարեկան վարկ նշանակուած է 13.720 տոլար, որ պիտի յատկացուի Մարկոսեան սաներուն, Ֆրանսայի մէջ հայերէնի դասընթացքներու եւ Նուպարեան Մատենադարանի ծախքերուն: Այս տարեկան վարկէն զատ կեդր. Յանձնաժողովը կը նախատեսէ իր չրջանակին մէջ դրամ – գնել 2.970.000 ֆրանքի հասոյթ մը: Միութեան կողմէ Դպրոցասէրին ընծայուած աջակցութեան գումարը պիտի որոշուի յառաջիկային :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Նոյեմբեր 2ի կիրակին կրնար յաղթանակի օր մը ըլլալ Հ. Մ. Ը. Մ.ի համար, որ Greasque-ի հետ իր ունեցած մրցումին մէջ քանի մը անակնկալ ճախողանքներով մնաց հաւասար :

Greasque գիւղաքաղաք մըն է Մարսէյլէն 40 քիլոմեթր հեռու, ուր ինքնաշարժերով հասան մեր տղաքը եւ ժամը 15.15ին կազմ ու պատրաստ մտան դաշտ: Բերդապահը չէր հասած դժբախտաբար: Սկիզբեան անցաւ անոր տեղը: Հովին ուղղութիւնը նպաստաւոր էր մեղի համար, բայց հինգ վայրկեան վերջ հակառակորդը կը նշանակէ Ա. կէ – տր: Տեղացիք ուրախութեան կանչելով կ'ողջունեն իրենց յաղթանակը : Բայց չուշանար եւ մերինը: Ճամբու արկած մը որ ուշացուցած էր մեր բերդապահին մասնակցութիւնը , արդէն դարմանուած է: Ան իր տեղն է: Մերոնք ոգեւորուած են եւ կը նեղեն դիմացի բերդը: Գօդո Ելգոմանեան կը վիրաւորուի սակայն եւ մերոնց ճիգերը կը մնան ապարդիւն մինչեւ առաջին կիսախաղին վերջ : Արդիւնքը՝ Greasque մէկ, Հ. Մ. Ը. Մ. 0:

Բ. կիսախաղին հովը դէմ է մերիններուն, բայց հակառակորդին բոլոր յարձակումները կը փշրուին մեր բերդին առջեւ: Նոյնիսկ Պէրպէրեան կը նշանակէ կէտ մը: Իրաւարար չընդունիր, ապօրէն հռչակելով զայն անբերաբար :

Գօդօ թէեւ վիրաւոր, կը մնայ դաշտ: Վայրկեանները կը սահին ապարդիւն: Մարաթաճէքվեանի թելադրութեամբ տղաքը կ'ունենան չատ մաքուր խաղ մը, իրար զերազանցելով: Մարդար իր «փաս»երով կ'օգնէ Գօդոյին որ լարուած ուժերով ու յաղթելու կամքով զօրացած կը նշանակէ անվիճելի կէտը: Այսպէս կը հաւասարի մրցումը, 1—1: Թերեւս Հ. Մ. Ը. Մ.ը յաղթական կը վերադառնար Մարսէյլ, հպարտութեամբ ներկայացնելով իր տարեկան պարտահանդէսին առթիւ, եթէ իրաւարարը չմեղմէր Պէրպէրեանէ նշանակած կէտը :

Վատահ ենք սակայն որ Մարսէյլի մեր հայ – բնակիչները , որոնք կը սիրեն մեր մարզիկները, եւ ամէն առթիւ դիտեն քաջալերել զանոնք, չափ դիւերուան առիթը պիտի օգտագործեն ցոյց տալու համար անհրաժեշտ քաջալերութիւնը թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս արդիւնաւոր դարձնելով տարեկան միակ հասութարեր ձեռնարկը :

Ս. Գալյումճեան

ՎԵՐՋԻՆ ՇԱՐԺԻՆ ԳՈՐԾԱԾ ԱԻԵՐՆԵՐԸ

Թուրքիոյ ներքին նախարարութիւնը կը հրատարակէ Զուգուրօվայի վերջին երկրաշարժին լրացուցիչ մանրամասնութիւնները: Երկրաշարժը կործուածէն աւելի աղիտալի եղած է եւ հարիւրաւոր չէնքեր քարուքանդ ըրած: Մխիթ մէջ 260 տուներէն 200ը վլած են, կառավարչատունը, ոստիկան զօրաց պահականոցը, նամակատունը եւ վարժարաններ մեծապէս վնասուած են, մէկ մեռեալ կայ եւ չորս վիրաւոր: Հավրանիյէ, Գըզըտէրէ եւ Սուլուճա գիւղերուն մէջ 208 տուն եւ երկու վարժարան քանդուած են, 13 բնակարան վնասուած, մէկ մեռեալ եւ վեց վիրաւոր: Ճէյհան, կեդրոնին մէջ, բազմաթիւ տուներու պատերը ճեղքուած են, բանտը քարուքանդ եղած է եւ հարկ եղած է ուրիշ տեղ փոխադրել բանտարկեալները, ոստիկան զօրաց չէնքը վլած, եւն.:

Ընդհ. հաշուեկչիռը հետեւեալն է.— 564 տուն, 11 վարժարան, չորս մզկիթ ամբողջովին, 318 տուն մասամբ քանդուած են, 10 հոգի մեռած, 867 ընտանիք անպատսպար մնացած են :

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դանուեցան Պարսկաստանի մէջ Իրանի եւ Իրաքի սահմանագլուխի լեռներուն վրայ, տասը հազար ոտք բարձրութեամբ լեռնացքի մը մէջ: Գիտնականները յոյս ունին որ չնորհիւ այս արձանագրութեանց կարելի պիտի ըլլայ ճեռք բերել աւերատակ հին Հայաստանի լեզուի բանալին, ինչպէս եւ որոշ տեղեկութիւններ այն ատենուան մարդոց եւ կեանքի մասին: Տօքթ. Ֆամբունի յայտարարութեան համաձայն այս արձանագրութիւնը գրուած է սորական եւ հայկական հին լեզուներով, իսկ ինք կրցած է կարդալ միայն սորականը :

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ մանկավարժական կառոյցները տարուէ տարի կ'օժտուին Հայաստանի ուսումն. հաստատութիւններու որոնց կողքին, կը դանուի նաեւ Լենինականի Միքայէլ Նալբանդեան մանկավարժական կառոյցը : Այս տարի ուսումնական տարեշրջանը աւարտեցին 126 ուսանողներ, որոնք աշխատանքի անցան հանրապետութեան քաղաքներուն եւ գիւղերուն մէջ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (50)

ՀՈՋԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Է.— ՖՐՈՑԼԱՑՆԵՐ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Ցունիս 29, 1940ին, երբ Ֆրանսա չախչախուած վռուած էր գերմանական կրունկի տակ եւ գերմանական զօրաբաժինները, համախումբ ու պատրաստ կը սպասէին Բրիտանիոյ վրայ յարձակման մը համար, Գերմանուհի մը եւ երկու Բրիտանացիներ, որոնցմէ մին՝ Ֆաշիստներու Բրիտանական Միութեան գաւառական մէկ քարտուղարը, նստած էին Օլտ Պէյլիի ոճրագործ առանձնի ամբաստանեալի նստարանին վրայ, Թշնամիին հետ գործակցութեան մեղադրանքով :

Կինն էր Մարի Լուիզ Աւկուսթա Ինկրամ, քառասունհինգուքնոց լայն ու պէր տեւտոնուհի մը, որ ՍաուԹըմի կը բնակէր: Բրիտանիա եկած էր Գերմանիայէն 1922ին եւ ամուսնացած՝ արքայական օդանաւային ուժերէն չինապետի մը հետ, բայց կը թուի թէ ամուսնութիւնը ձեւական բան մըն էր եւ զոյգը բնաւ միասին չէր ապրիր: Իր ձերբակալուած միջոցին դէր Մարի Լուիզ իբրեւ սպասուհի կը ծառայէր երեւելի ծովային սպայի մը տունը: Անհամապատասխան գործ մըն էր կնոջ մը համար, որ ձերբակալուելէն վերջ ընդունեց, թէ իր հայրը գերմանական երկաթուղիներու տնօրէնն մըն էր եւ իր քեռայրը՝ գերմանական ընդհանուր սպայակոյտի մէկ անդամը: Ինք ստացած էր լաւագոյն կրթութիւնը, զոր Գերմանիա կրնար տալ :

Իր անսովոր զրաղումը անակնկալ մը չեղաւ Սքոթլընտ Եարտի հակալրտեսական ճիւղին համար: Այս ճիւղին մարդիկը դիտէին, որ համաչափարհային երկրորդ պատերազմէն առաջ, Բրիտանիոյ մէջ իրրեւ սպասուհի ծառայող հազարաւոր Ֆրոյլայններէն (օրիորդներէն) առ նուազն չորս հարիւրը, գերմանական Գաղտնի Սպասարկութեան գործօն գործակալներն էին: Ֆրոյլայնները կը ներկայացնէին գժուարին հարց մը՝ որովհետեւ անոնցմէ չատերը յիսուն կամ հարիւր տոթերլին վճարած էին իրենց ժամանումէն քիչ վերջը, հարստանկան հանդէսի մը մէջ բրիտանացի փեսայի մը ծառայութեանց համար եւ մեքենաբար դրծած էին բրիտանական քաղաքացիներ : « Ամուսնութեան » կեղծաբարոյութիւնը մեծապէս կը չահագործուէր գերմանական կառավարութեան կողմէ, որ իր գործակալ կիներուն կը հրահանդէր յարութեան մէջ մտնել՝ իրենց անուններն ու եղդութիւնը գումարի մը փոխարէն ծախելու եւ ապա անյայտանալու յօժար անգործ մարդոց հետ : Երկրորդ գումարի մը փոխարէն, անոնք պիտի յօժարէին ամուսնալուծուիլ :

Բրիտանական կառավարութիւնը կատարելապէս տեղեակ էր այս կեղծաարարութեան ճիւղաւորումներուն, բայց քիչ բան կարելի էր ընել անոր դէմ: Այդ առենուան ներքին նախարար, Սըր Սէմիւըլ Հոր, պատասխանելով հարցումի մը եւ բեմբոխանական ժողովին մէջ, վստահեցուց երկերը , թէ փորձելու վրայ էր գտնելու դարմանմը: Բայց հազիւ պատերազմէն վերջ 1946ին ընդունեցաւ օրէնք մը, որուն համաձայն կ'արգիլուէր օտարահպատակ կնոջ մը՝ բրիտանական հպատակի մը հետ ամուսնանալու պարագային մեքենաբար բրիտանական քաղաքացի դառնալ :

Տիկին Ինկրամ չորդած էր իր ցանցին մէջ առնել երկու անգլիացի փեսաներ: Մէկը՝ տարի – քոտ Ուիլերմ Սուիֆթ էր, որ կ'աշխատէր Փորթմաուտ նաւաշինարանին մէջ: Միւսը՝ Սըր Օսվալտ Մոսլիի ջերմ հիացող մըն էր: Տիկին Ինկրամի եւ Սուիֆթի պարագային մէջ, ընդհ. դատախազը նկարագրեց անոնց գործը իրրեւ մէկ մասը սորերկրեայ կազմակերպութեան մը, որ ըստեղծուած էր Թշնամիին կողմէ՝ նաւահանգիստներու մէջ լրտեսութիւն ընելու եւ դիւնուորներն ու նաւաղները իրենց պարտականութիւններէն հեռացնելով ,դէչ ճամբաներու վրայ առաջնորդելու համար: Անոնց գործելու եղանակը մէջտեղ ելաւ պարզ քաղաքացիի մը ուշխութեան չնորհիւ:

Օր մը, 1940ի գարնան, ներկայացուեր կ'ուզուէին այն չարկարաժիններուն մէջ, ուր Տիկին Ինկրամ կը ծառայէր: Տիկինը, խօսակցութեան բռնուեցաւ անոնցմէ մէկուն հետ: Լսաւ անոր, թէ պատերազմի հեղինակներն էին Չերճիլը, Համպնամարները եւ ազատ որմնադիրները, թէ Զրչիլ «իրական, 100/ն 100 ազէտ մըն էր բրիտանացի ժողովուրդին համար» եւ թէ Բրիտանիա չատ աւելի լաւ պիտի ապրէր Ֆաշական ձեւի վարչակարգի մը տակ:

Թարգմ. կ. Գ.

Ք. ՋԻՆԿԸՐ

ԳԵՐՄԱՆ ԲԱՆԱԿԸ ԿԸ ԿԱԶՄՈՒԻ

Պօնի կառավարական շրջանակին մօտ գերմանական անկախ թերթ մը կը հաղորդէ որ եւրոպական բանակին գերմանական զօրախումբերու կազմին ծրագիրը պատրաստ է: Այդ ծրագրին համաձայն գերման բանակը պիտի ունենայ հրասայլի 4 զօրաբաժին, 6 զօրաբաժին հետեւակազօրք, հրասայլի երկու զօրաբաժին իբր օժանդակ: Նաեւ 30.000 հոգի պիտի առնուի իբր օդաչու եւ 18.000 հոգի իբր նաւասար: Այս մասին կնքուած «զաղտնի համաձայնութեան» համաձայն, գերմանական այս 12 զօրաբաժիններուն պիտի հրամայեն գերման սպաներ: Իսկ միացեալ ուժերու զօրաբանակներէն միայն երեք կամ չորսին հրամանատարութիւնը պիտի յանձնուի Գերմաններու :

Արեւմտեան Գերմանիան պիտի ունենայ 1300 օդանաւ, իւրաքանչիւրը 75 օդանաւային խումբերով: Իսկ գերման մարտանաւերը 1800 թօնէն աւելի տարողութիւն պիտի չունենան :

Հրասայլի զօրաբաժինները պիտի ունենան 12 հազար հոգի, իւրաքանչիւրը 280 հրասայլէ բաղկացած խումբերով: Արդէն իսկ 10.000 կամաւորներ ներկայացած են:

Այս կազմակերպութեան համար եւմտացոյցին վարկը չորս միլիոն մառքի բարձրացած է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ համար նոր կուսակցութիւն մը կազմուած է Պօնի մէջ, որուն նպատակն է մերժել Գերմանիոյ մասնակցութիւնը Եւրոպայի պաշտպանութեան մէջ: Վերջին պատերազմին մասնակցող երիտասարդներն են գլխաւորապէս այս միութեան մասնակցողները: Այս կուսակցութեան նախագահն է Տիկին Հէյլէն Վէսսել, նախկին ձախակողմեան — կաթոլիկներու կուսակցութեան նախագահը:

× Գերման փոօֆիչէօր մը դիմեց Շուէյտի թագաւորին որ միջնորդէ գլուխ հանելու համար երկու Գերմանիաներու միութիւնը :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ արտաքին նախարարութիւնը բողոքեց Իտալիոյ կառավարութեան մօտ թէ Իտալիա ատիճանաբար իրեն կը կցէ Թրիէսթէի ազատ շրջանը :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ Սմոլէնսք հրապարակին վրայ կառուցուած 27 յարկանի երկնաբերձ չէնքը յատկացուած է Ս. Միութեան արտաքին գործերու եւ արտաքին առեւտուրի նախարարութիւններուն :

Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ իր Ուոշինկթընի դեսպանին միջոցով բողոքագիր մը յանձնեց ամերիկեան կառավարութեան , Քորէայի չուրջը « ծովային պաշտպանութեան շրջանակ մը» հաստատած ըլլալուն համար:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ չատ զօրաւոր ցնցում մը տեղի ունեցաւ Քամչաթքայի շրջանին մէջ, կը հետաքրքրեն Թոքիոյէն: Խաղաղական Ովկիանոսէն հրպայական ալիքներ երկուքուկէս մեթր բարձրութեամբ խուժած են ցամաք, ուրկէ ժողովուրդը սոխպուած է փախչիլ :

ԻՒՆԻՍՒՐՈՑԻ կազմակերպութեան համար Փորթ Մայյոյի մէջ առանձին հսկայ չէնք մը պիտի չինուի եւ հոն պիտի փոխադրուին այժմ Շայյոյի պալատին առջեւ կառուցուած դրասենեակները :

ՏԽՐՈՒՆԻ ԵՒ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԻՍԻ.— Նոյեմբեր 3ին հողին յանձնեցինք անմոռանալի Արամ աղա Վանեցեանը (Abraham Christoforidis), 75 տարեկան: Բնիկ էրզրումցի էր, բազմանդամ ընտանիքի մը վեց նահատակուած եղբայրներէն վերջինը, մօտիկ ազգական Արմէն Գարոյի (Գ. Փասարմաճեան): Մահը տեղի ունեցած էր Հոկտ. 30ին:

Այս տխուր առթիւ իր փեսան՝ Քերովբէ Ֆարշիեան ամբողջ ընտանիքով եւ ազգականներով իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որ ներկայ եղան յուղարկաւորութեան եւ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպատկով :

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի հինգերորդ թաղապետարանի գեղեցիկ սրահներուն մէջ (Պանթէոն):
Կիրակի Նոյ. 16ին, ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր
Նուիրուած Կովկասեան ժողովուրդներու ֆոլկլորին, հայկական, վրացական, ատրպէյճանեան եւ հիւսիսային Կովկասեան ճոխ եւ հետաքրքրական բաժիններով :

ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ ՊԱՐ

Պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: Եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր :

Տեղերու գիները՝ 300 եւ 200 Ֆր.: Ուսանողներու եւ զպրոցականներու համար ոտքի տեղեր 150 Ֆրանք :

Տոմսերը նախօրօք կարելի է ապահովել հայկական գրատուներէն :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Իսիի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր :

Պատուոյ նախագահութեամբ EDOUARD DÉPREUXի (նախկին նախարար), ներկայութեամբ տեղւոյն S. F. I. O.ի ընկերներուն :

Կը նախագահէ ընկերը Հ. ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱԽՈՐԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին՝ Օր. Օր. Մ. Կաւվարեցց, Շարէ Պէնկեան, Իսկուհի Ատաճալեան, ընկերներ Մինասեան եւ Մ. Գարակէօզեան (երգ), Օր. Շահինեան, ընկեր Եզօ Սերոբեան (արտասանութիւն), Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ ընկեր Սահակ Յովհաննիսեանի, հայկական պարեր, Օր. Գաւէգեանի պարախումբով, նուագ Բեճօ, Սէյրան եւ Ունանեան :

*Եւրոպական պարեր Garow's Typique նուագախումբով : Մուտք **150** եւ **200** ֆր.*

×

Պոռտոյի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պորտոյի «Մուրատ» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15.30ին, Chambre Syndicale de Commerceի սրահը, 8 rue des Trois Conils:

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ե. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ՝ Նոր Սերունդի խումբէն, ղեկավարութեամբ Օր. Շ. Քէնտէրեանի: Պատկեր մը «Անդրանիկ» թատերախաղէն: Հանդէսէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ :

Մուտք՝ 50 ֆրանք :

×

Վիէնի՞ մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի, Ֆ. Կ. Խաչի եւ Սանուհիներու :

9 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle des Fêtesի մէջ: Պաշտօնական մասէն վերջ նուագախումբով պար մինչեւ կէս գիշեր :

Կը նախագահէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Կը խօսի ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՏՈՑԵԱՆ, Մարսէյլէն

Գեղարուեստական բաժին: Կ'երգեն՝ Տիկին Թաղէոսեան, ընկեր Զարեհ Գասեան (Վալանսէն): Պար, Սանուհիներու կողմէ: Խմբերգ Ֆ.Կ. Խաչի Սանուհիներու «Արաքս» երգչախումբի կողմէ :

Մուտքը ազատ է :

×

Սէն Շաւոնի մէջ

Նոյեմբեր 15ին չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Salle des Fêtesի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի եւ կազ. Խաչի :

Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ կ'երգէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պանէէօ Քաչանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Փափազեանէ 2000 Ֆր. իրենց աղջկան ամուսնութեան առթիւ :

Հ. Մ. Մ.— Փարիզի Հայ Մարզական Միութիւնը կը յայտնէ թէ անցեալ կիրակի պաշտօնական մարզիչը բացակայ էր հիւանդութեան պատճառով: Ներկայ կ'ըլլայ այս կիրակի Stade Ollier, 11 rue d'Arcueil La Vache Noire: Մնողքները կը հրաւիրուին օգտուիլ այս առթիւն ղրկելով իրենց տղաքը :

Պարասիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆ խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11 Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise, métro Cadet: Կը հրաւիրուին բոլոր երիտասարդները :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, ընկեր Մտեփանեանին բնակարանը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյեան, Ահարոնեան ակումբը :

ՊԱՆԷՕ ՔՈՇԱՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկերուհի Վարդուհի Գարաօղլանեանի բնակարանը, 22 rue Lavoisier, Քաշան :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին ընկեր Մանուկի բնակարանը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.45ին Paris - Nordի սրահը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սեբ. Մուրատ Ռաս.ի ինջոյքը, 23 ՆՈՑԵՄԲԵՐԻ կիրակին :

ՀԱՄԱՅԱՐՔ. Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Café Cohard, Bld. d'Algerie: Օրակարգ՝ ղեկոյց հաշուեքննիչ յանձնախումբի վարչական ընտրութիւն եւ ուրիշ ընթացիկ հարցեր :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պանէէօ Քաչանի մասնաճիւղի տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսը Դեկտեմբեր 7ին: Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ԺՈՂՈՎ — ԹԷՅԱՄԵՂԱՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սասունցի ճաշարանը, 31 rue d'Alexandrie.

Կը խօսի ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ :

Նիւթ՝ Ամերիկայի Օդն. Խաչի կազմակերպական կեանքը: Մուտքը ազատ է :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՀԱՆԴԷՍ - ԽՆՋՈՑՔ

Ֆր. Կապոյտ խաչի օրուան առթիւ

Կազմակերպուած Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ այս կիրակի ցերեկ ժամը 3—11, Rue Jules Ferry, Ivry:

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Կ'երգէ Աւետիս Քիւրքեան, Կ'արտասանէ Օր. Ժ. Գրիգորեան :

Շաւիլի Նոր Սերունդի թատերախումբը կը ներկայացնէ ՀԱՄԲՈՒ ՎՐԱՑ թատերգութիւնը:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի պարահանդէսը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալհամպրայի սրահներուն մէջ, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Պ. Պէրթօի: Տոմսակներու համար դիմել՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ականներուն : Կանխաւ ապահովել սեղանները:

ԽՆՋՈՑՔ

ՀԱՄԱՅԱՐԴԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան կարտանի մասնաճիւղի անդամահամակրական խնջոյքը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին կարտանի հայկ. դպրոցասրահին մէջ :

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՊԱՍՈՒՀԻ ՄԸ Կ'ուզուի, 20էն 30 տարեկան, ընտանիքի մը մէջ մնայուն կերպով: Լաւ վճարում: Դիմել Տիկին Վարդանեանի, 131 Ave. Parmentier, métro Goncourt, tél. Bot. 29-06:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Samedi 8 Novembre 1952 Շաբաթ 8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6911-Նոր շրջան թիւ 2322

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ ԿԸ ՊԱՐԶՈՒԻ

Այզընհաուըրի յաղթանակը կը չարունակէ զբաղեցնել հանրային կարծիքը ո՛չ միայն Եւրո — պայի, այլ նաեւ Մերձաւոր Արեւելքի եւ աշխարհի միւս մասերուն մէջ :

Բախտորոշ եւ ճակատագրական օրերու մէջ կ'ապրինք: Մարդկութիւնը հեւ ի հեւ կը հետեւի դէպքերու ընթացքին, դուրգուրալով խաղաղութեան վրայ, որ կրնայ վտանգուիլ մէկ վայրկեանէն միւսը:

Ամիսներէ ի վեր ամբողջ աշխարհ ակնդէտ կը սպասէր նոր աշխարհի վճիռին :

Հիմա, որ ամերիկեան ժողովուրդը ընտրեց իր նոր վարիչները յառաջիկայ չորս տարիներուն համար, վերջ պիտի դնէ քաղաքական այն անստոյգ վիճակը, որ կը տիրէր ընտրական պայքարի սկիզբէն ի վեր: Պիտի վերնայ վերապահութիւնը քաղաքական բաղմաթիւ կէնսական խնդիրներու շուրջ :

Մթնոլորտը պիտի պարզուի եւ դիրքերը պիտի ճշդուին վերջնապէս :

Մտահոգ է Եւրոպան: Մտահոգ է մանաւանդ Ֆրանսան:

Կարմիր վտանգը ցցուած է ազատ ու ժողովրդավար ազգերուն, ամէնէն առաջ քաղաքակիրթ Եւրոպայի դիմաց: Մոսկուայի վարիչները հետեւողական կերպով կը հետապնդեն «համաշխարհային յեղափոխութեան» իրենց ծրագիրը :

Ինչ որ կը փորձեն արեւմտեան ազգերը՝ պարզապէս ինքնապաշտպանութիւն է վերահաս վտանգին դէմ :

Եւրոպայի ժողովուրդները, որ ամբողջ հինգ տարի ապրեցան արհաւիրքի ու սարսափի մէջ, չեն ուզեր՝ որ համաշխարհային նոր պատերազմ մը արիւնի ու աւերի մատնէ իրենց երկիրը, քանդելով դարաւոր քաղաքակրթութեան մը հիմերը :

Ամերիկա, որ վճռական դեր մը խաղաց Եւրոպան ազատագրելու համար դերմանական բռնատիրութենէն, տարիներէ ի վեր լծուած է լուրջ աշխատանքի՝ արդիւնելու համար կարմիր վտանգը, որ կր սպառնայ սորկութեան դատապարտել ազատ ժողովուրդները :

Ատլանտեան Ուխտը, որ Ամերիկայէն, Ովկիանոսէն, Եւրոպայէն ու Միջերկրականէն անցնելով կը հասնի մինչեւ Կովկասի սահմանները, կը ծառայէ այդ նպատակին:

Դեմոկրատ Ամերիկան էր այդ Ուխտը յղացողը: Իսկ գործադրողը՝ հանրապետական Այզընհաուըր, երկկ զօրավար ,այսօր նախագահ :

Անոնք, որ մտահոգ էին թէ հանրապետական կանոներու յաղթանակը ազդ մը պիտի ըլլայ Եւրոպայի համար, հանդարտած են հիմա:

Այզընհաուըր՝ իրրեւ ազատարարը Եւրոպայի, իրրեւ գործադրիչը Ատլանտեան Ուխտին եւ հեղինակը եւրոպական բանակին, առաջին օրէն իսկ յայտարարեց թէ երբեք պիտի չլքէ Եւրոպան:Մանաւանդ իր համակրելիր խօսքերը Ֆրանսայի մասին, մեծ դոհունակութիւն պատճառեցին :

Եւրոպական բանակին շուրջ վերջերս յարուցուած աղմուկը՝ որուն չափով վրդոված էր Ֆրանսայի հանրային կարծիքը :

Գերմանիոյ մասնակցութիւնը այդ բանակին՝ վախ կը ներշնչէր շատերու թէ գերման բանակի վերակազմութեամբ պիտի վերագարթնու վրու — սիական դինուորապաշտութիւնը : Ֆրանքեւդերման յաւիտենական վէճն է, որ արծարծուեցաւ կրկին, մինչեւ որ պաշտօնական հաւաստիքներ հանդարտեցուցին ելեկտրականացած մթնոլորտը:

Ֆրանսայի մտահոգութիւնները չեն վերջացած դեռ: Այս երկիրը հազիւ սկսած էր զարմանել իր վէրքերը ներքին ճակատին վրայ, վերաչինելու համար պատերազմին ահաւոր աւերները, երբ արտաքին ճակատին վրայ ենթարկուեցաւ ծանր փորձերու եւ ցնցումներու :

Տարիներէ ի վեր Հնդկաչինը կր քամէ Ֆրանսայի երակները՝ անոր պարտադրելով մարդկային ու նիւթական անհուն զոհողութիւններ :

Ոչ նուազ տագնապներ կր պատճառեն Մարոք եւ Թունուզ, որոնք Այճերիոյ հետ միասին գլխաւոր խարիսխներէն մէկը կր կազմեն Եւրոպայի պաշտպանութեան, ըստ Ատլանտեան Ուխտին :

Թէ՛ Հնդկաչինն եւ թէ՛ Հիւսիսային Ափրիկէի գործերուն կարգադրութեան համար Ֆրանսա մեծապէս կը կարօտի Միացեալ Նահանգներու աջակցութեան, դինուորական եւ դիւանագիտական կրկնակ ճակատներու վրայ :

Զօր· Այզընհաուըր աւելի լայնօրէն պիտի ա - ջակցի՞ Ֆրանսայի:

Այդ է որ կր սպասեն այս երկրին վարիչները նորընտիր նախագահէն :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

286 ՏԵՍԱԿ ՊԱՆԻՐ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԲԱՆԵՐ

Տեղական թերթ մը զօր· ոը կոլի կը վերագրէ հետեւեալ յայտարարութիւնը, որ իբրեւ թէ եղած է բարեկամական շրջանակի մէջ :

— « Ի՞նչպէս կրնամ միութիւն հաստատել Ֆրանսայի պէս երկրի մը մէջ որ 286 տեսակ պանիր ունի» :

Մեղքը պատմողին վիզը:

Ամէն պարագայի մէջ, կը զարմանամ զօրավարին յոռետեսութեան վրայ:

Ո՞վ պիտի կրնար ապացուցանել թէ պանիրի տեսակներուն բազմազանութիւնը չարիք է եւ ոչ թէ բարիք :

Թող փորձեն կիրակի օր մը Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ սարքել հարիւր կամ երկու հարիւր տեսակ պանիրներու ցուցահանդէս մը, ժողովուրդին վերապահելով թիկնաթոռները եւ վերնատունը :

Եւ թող մուտքը ազատ հոչակեն: Առանց դաւանանքի, դասակարգի, սեռի եւ տարիքի խտրութեան :

Որքան ալ հակամարտ եւ այլազան տարրերէ բաղկացած ըլլայ հանդիսատես բազմութիւնը, տասը վայրկեանէն պիտի վերածուի միացեալ ճակատի մը:

Պիտի տեսնէք որ երկու - երեք հազար ներկաները անմիջապէս պիտի կազմեն միաստղը եւ միաձոյլ զանգուած մը, խելոքիկ եւ մեղրանոյշ նայուածքներ փոխանակելով :

Բազմազան պանիրներուն միայն հոտը բաւական է այս հրաշքը գործելու :

Ո՛ւր էր որ մենք ալ եթէ ոչ 286, գոնէ 86 տե — սակ պանիր ունենայինք:

Այն տեղն ոչ միայն մեքենաբար միութիւն կը գոյանար, այլ եւ Արարատ բարձրացած կ'ըլլայ — յինք, մեր եռեւէն քաշելով միջազգային բազմութիւն մը:

Թող անոնք Նոյի Տապանը փնտռէին, մենք ալ «Միացեալ»ի ճամբան հարթած կ'ըլլայինք :

Մինչդեռ այսօր քառասուն ճակատներու բաժնուած ենք, ի սփիւռս աշխարհի :

Պարզապէս անոր համար որ, ոչ թէ պանիրի բազմազան տեսակներ ունինք, այլ երեք անգամ 286 տեսակ... Ուսումնական »:

Եւ ի՛նչ տեսակներ կան որ հասարակ պանիրի մը համն ալ չունին: Վ.Ա.Հէ

ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

1952 Հոկտ· 10ի հրամանագրով մը, հայկա — կան Գերագոյն Սովետի Նախագահութիւնը հայկ· մինիստրներու Սովետի նախագահի առաջին տե — ղակալ կարգեց Սուրէն Համբարձումի ՄՈՎՍԷՍԵԱՆը, որ նախապէս մինիստրներու Սովետի պետական պլանային յանձնաժողովի նախագահն էր : Նաեւ, հայկ· մինիստրներու Սովետի նախագահի առաջին տեղակալի պարտականութենէն արձակեց Ա· Ս· Փիրուզեանը որ կը մնայ Մնունդի Արդիւ — նաբերութեան մինիստր :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Կառավարութիւնը որոշ դժուարութիւններու առջեւ կը գտնուի ելմտացոյցի քննութեան առեն Ազգ· ժողովին առջեւ :

Ելմտական յանձնախումբը մերժած էր կառավարութեան նոր ծրագիրը տուրքերու մասին, ինչպէս նաեւ Ընկերային Ապահովութեան բարեկորոգումները :

Անդրծովեան Ֆրանսայի նախարար Ֆիլիմլէն ժողովին կոդմէ իր կեդրոնական վարչութեան ծախքերը 151 միլիոն զեղչուած ըլլալուն համար հրաժարեցաւ, բայց Փինէի պնդումներուն վրայ եա առաւ :

Փինէի դիրքը ամուր չերեւիր ընկերվարականներու, համայնավարներու եւ կարգ մը անկախներու արտայայտած հակառակութեան պատճառով:

ծապէս կը կարօտի Միացեալ Նահանգներու աջակցութեան, դինուորական եւ դիւանագիտական կրկնակ ճակատներու վրայ :

Զօր· Այզընհաուըր աւելի լայնօրէն պիտի ա - ջակցի՞ Ֆրանսայի:

Այդ է որ կր սպասեն այս երկրին վարիչները նորընտիր նախագահէն :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ԹՐՈՒՄԸՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

ԱՁԳԸՆՀԱՒՈՒԸՐ ԵԻ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Նախագահ Թրումըն, Չորեքշաբթի օր, Այզընհաուըրի ընտրութենէն վերջ, հետեւեալ պատգամը ուղղեց ժողովուրդին, աւելցնելով թէ իր վերջին խօսքն է այս.—

Միացեալ Նահանգներու ժողովուրդը իրր նախագահ ընտրեց զօր· Տվայթ Այզընհաուըրը: Մերժողովրդավարութեան մէջ մենք այսպէս կ'որոշենք զայն որ մեզ պիտի կառավարէ: Կ'ընդունեմ այս որոշումը իրր ժողովուրդին կամքը եւ իմ օժանդակութիւնս պիտի տամ իր ընտրած կառավարութեան: Հայրենակիցներէս կը խնդրեմ նոյնը ընել :

Նոր վարչութիւնն ու երեսփ· ժողովը պիտի դիմագրաւեն ծայրայեղօրէն դժուար հարցեր, մանաւանդ արտաքին գործերու մէջ: Այդ խնդիրներու բարւոք լուծումէն կախեալ է թէ համաշխարհային երրորդ պատերազմի մը պիտի ենթարկուինք եւ թէ պիտի ապրի՞նք իրր ազատ եւ ժողովրդավար ազգ մը :

Այդ խնդիրներուն լուծումը դիւրին եւ արագ չէ: Դժնդակ եւ յամառ աշխատանք կր պահանջեն դալիք տարիներու ընթացքին: Պէտք է օգնենք մեր կառավարութեան երբ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնէ պաշտպանելու մեր ազատութիւնը եւ աշխարհի խաղաղութիւնը եթէ նոյնիսկ ճամբան երկար ու դժնդակ ըլլայ :

Ես պատրաստ եմ կարելիս ընելու դիւրացնելու համար իշխանութեան փոխանցումը եւ հաղորդեցի զօր· Այզընհաուըրի ելմտացոյցի բոլոր մանրամասնութիւնները, քանի որ ինծի կ'ինկայ զայն խորհրդարանին ներկայացնել Յունուար 18ին :

Կը հրաւիրեմ զօրավարը Սպիտակ Տան մէջ մօտաւորէն ինծի հանդիպիլ քննելու բոլոր խնդիրները, որպէսզի ամբողջ աշխարհ տեսնէ թէ մեր ժողովուրդր մի է ազատութեան եւ խաղաղութեան պայքարին մէջ :

Պէտք է իմ հիացումս ու երախտագիտութիւնս յայտնեմ հոս կատավարիՄթիլվրնըսի իր վարած ընտրական պայքարին համար: Անով մենք ունինք նոր եւ մեծ պետ մը :

Ապագային ուրիշ ընտրութիւններ պիտի ունենանք: Այն ատեն դարձեալ մեր տեսակէտներն ու տարակարծութիւնները կ'ենթարկենք ժողովուրդի որոշման: Մինչ այդ, մեր բոլորին չահը կր պահանջէ սեղմել չարքերը եւ միասին աշխատիլ մեր հասարակաց բարիքին համար» :

⚔ Այզընհաուըր իր ընտրութենէն առաջ պելժիանակին սպայակոյտի պետին բաժ է.— «Ընտրութեանց մէջ թեկնածութիւնս կր դնեմ մանաւանդ անոր համար որ պատրաստակամութիւն ունիմ Եւրոպայի հանդէպ: Կը սիրեմ Եւրոպան, դիտեմ իր դժուարութիւններն ու խնդիրները եւ կը զգամ թէ կարող պիտի ըլլամ ազակցելու անոնց լուծումին » :

⚔ Այզընհաուըր պատասխանելով Թրումընի հրաւէրին, հաղորդեց որ Նոյեմբեր 17ին պիտի երթայ Սպիտակ Տուն, տեսակցելու բոլոր խնդիրներու մասին, իր խորհրդականներով: Նոր նախագահը եղած հարցումներու պատասխանելով յայտնեց թէ Քորէա պիտի երթայ Ճունուար 20էն առաջ, դինուորական օդանաւով մր եւ ոչ թէ Թրումընի օդանաւով, ինչպէս առաջարկած էր նախկին նախագահը :

⚔ Անգլիոյ արտաքին նախարար Իտըն Ամերիկա մեկնելէ առաջ խորհրդարանին մէջ յայտարարեց թէ պատ աշխարհը նրնայ վստահիլ Նախագահ Այզընհաուըրի լուծելու այսօրուան հարցերը, ինչպէս բրած է անցեալին մէջ :

ՆՈՊԷԼԻ դրական մրցանակը տրուեցաւ Ֆրանսացի դրագէտ եւ լրագրող Ֆրանսուա Մորիաքի, իր ամբողջական գործին համար: Քիմիական մրցանակը սուացան երկու անգլիացի քիմիագէտներ, իսկ բնագիտական մրցանակը՝ (11 միլիոն ֆր·) տրուեցաւ ամերիկացի երկու դիտնականներու իրենց «հիւլէական» աշխատանքներուն համար :

JOURNÉE NATIONALE
DU SOUVENIR

FRANÇAISES et FRANÇAIS
le 11 NOVEMBRE
ACHETEZ LE
BLEUET de FRANCE

Emblème des Anciens Combattants
et Victimes de la Guerre

AU PROFIT des VEUVES - ORPHELINS et ASCENDANTS

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Ֆրանսացի հանրածանօթ քաղաքագէտը, փերթինաքս, մասնաւոր յօդուածով մը կը վերլուծէ եւրոպական բանակի ծրագիրը, որ հրատապ հանգամանք ստացած է Փարիզի մէջ։

Եւրոպական բանակի դաշնագիրը կնքուեցաւ 1952 Մայիս 27ին, Ֆրանսական, գերմանական, իտալական, պելճիական, հոլանտական, Լիւքսէմպուրկի կառավարութեանց միջեւ։ Նիւ Եորքի մէջ պուրկի կառավարութեանց միջեւ։ Նիւ Եորքի մէջ Պ. Պ. Պեւինի եւ Շումանի բանակցութեանց ընթացքին Պ. Էշիսըն յայտնեց թէ Ամերիկան կ'ուզէ վերազինել Գերմանիան, հակազդելու համար սովետական ուժին։

1950 Դեկտեմբերին երբ Ատլանտեան Խորհուրդը դումարուեցաւ Պրիւքսէլի մէջ, Ֆրանսա արժեցուց իր տեսակէտը—կազմել գերման բանակ մը թիւով խիստ սահմանափակ, ենթակայ՝ ամէն տեսակ սեղմումներու, միշտ ձեռքի տակ։ Բայց չուտով յայտնի եղաւ որ Մ. Նահանգները լրջօրէն նկատի առած են գերման զօրամարներու քննադատութիւնները։

Կարճ կապելու համար գերմանական վերազինում մը որ կը խուսափէր Պրիւքսէլի որոշումներէն, Ֆրանսական կառավարութիւնը դարձաւ դէպի եւրոպական բանակի մը կազմութեան բանաձեւը զոր 1950 Հոկտեմբերին Փլեւէն մէջտեղ նետած էր հրապարակային ճառի մը մէջ։

Առաջարկին իմաստն էր եւրոպական բանակ մը պատրաստել յանպիսի ձեւով մը որ Գերմանները զինուին, իսկ ինքը Գերմանիան չզինուի եւ դեր մանական վազուան քաղաքականութիւնը չկարենայ դարձեալ կազմել նուաճման բիրտ ուժ մը։

Մայիս 27ին կնքուած դաշինքը, արդիւնքն է մանդատներու խումբ մը կոմիտէներու կատարած աշխատանքին։ Դաշնագիր մը չափազանց բարդ, որ կը բաղկանայ ոչ միայն 132 յօդուած—ներէ, այլ եւ տասնըհինգ յաւելուածներէ — առեւտրութիւններ, յայտարարութիւններ, փոխանակութիւն նամականիներու։ Այս բոլորին մէջ կայ դինուորական մասնաւոր համաձայնութիւն մը որ զաղանի պիտի մնայ։

Յօդուածագիրը կը հարցնէ թէ Ֆրանսացին—րը հասո՞ն իրենց նպատակին։ Գերմանները՝ պիտի զինուի՞ն, առանց Գերմանիան դինելու։ Ֆրանսացի բազմաթիւ քաղաքական դէմքեր կը կասկածին։ Դեռ վերջերս արտայայտուեցաւ Պ. Էռիօ, իրրեւ անոնց թարգմանը։

Ծրագրին հակառակորդները հետեւեալ մտնագիտական առարկութիւնները կ'ընեն։—

1.— Ֆրանսական ծրագրին համաձայն, եւրոպական բանակին բջիջը, այն համատարր խմբաւորումը որ պիտի կազմուի մեծաթիւ մարտական ուժ, պիտի բաղկանար 4 — 5000 զինուորէ։ Արդ, դաշնագիրը կը նախատեսէ միատարր զօրաբաժին մը, բաղկացած 12 — 13 հազար զինուորէ։ Բացառիկ պարագաներու մէջ կրնան կազմուիլ միատարր զօրաբաժիններ 31 հազար զինուորներով։

2.— Ֆրանսական ծրագիրը կը նախատեսէր պատերազմական նախարար մը, որ դլուխը պիտի անցնէր այդ կազմակերպութեան։ Արդ, ծրագրեալ եւրոպական բանակը դրուած է ինը հոդինոց վերատեսչութեան մը տակ, որ ենթակայ է ազգային պաշտպանութեան վեց նախարարներու խորհուրդին։

3.— Ազգային պաշտպանութեան վեց նախարարներու խորհուրդը կը ներկայանայ իրրեւ ուղեղը եւ վարիչը գործունէութեան, պայմանաւ որ չհակահանդուի ներքին վէճերէ։ Ան իր որոշումները կուտայ պարզ կամ երկու երրորդ—դի մեծամասնութեամբ եւ կամ միաձայնութեամբ, համաձայն դաշնագրին տրամադրութեանց։ Սակայն քուէներու կշիռ մը կայ, այսինքն, մեծամասնութիւնը ճշդելու համար, նախ պիտի առնեն իւրաքանչիւրին մասնակցութիւնը, նիւթական աջակցութիւնը, իրապէս կատարուած վճարման եւ օրքին համեմատութիւնը։ Այս կերպով, Ֆրանսա իր կռնակն ունենալով դաղթային կայսրութեան բեռը, պիտի կորսնցնէ քուէներուն ուժը, բաղդատմամբ Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ։ Գերմանիոյ վճարած դումարները, իր հոդին վրայ պահելու համար բրիտանական եւ ամերիկեան օրքը, պիտի նկատուին իրրեւ իր մասնակցութեան բաժինը եւրոպական բանակին։ Մինչդեռ Ֆրանսայի դաղթավայրերու դինուորական ծախքերը պիտի չհաշուուին։ Արդ, միայն Հնդկաչինի պատերազմին ծախքերը կը ներկայացնեն Ֆրանսայի դինուորական եւեւմտացոյցին մէկ երրորդը։

Զինուորագրութեան, մարզանքի, պահեստային մէջ կատարուած հայածէս արարողութիւնմը, որ իսկապէս զոհաբերական պաշտամունք մըն էր հայկական յաղթանակին համար։ Կը յիշեմ նաեւ նոր տարուան՝ 1919ի, երեկոյթը մօրաքրոջս՝ Լիզա Զօրեանի տունը, ի ներկայութեան Համօ Օհանջանեանի։ Ինչ յոյսեր, ինչ ծրագիրներ, ինչ առաջադրութիւններ։ Կը թուէր թէ ամէն բան կը բացուէր մեր առջեւ։ Կարելի է ըսել թէ երբեք հայ ժողովուրդը իր առջեւ չէ դտած այնքան ընդարձակ ապագայ մը, քան այդ օրերուն։

Ափսո՜ս, հազիւ երկու — երեք տարի տեւեց այդ երազը։ Եւ տեսանք փլուզումը այդ տեսիլքներուն, կորուստը Թրքական Հայաստանի եւ յետոյ նաեւ ռուսական Հայաստանի մէկ մասին։ Այսպէս էր որ չունեցանք հայկական գերիշխան պետութիւնը երկու պատերազմներու միջեւ։

Այսօր ալ Ժընեւի մէջ, միջազգային խորհրդաժողովներու առթիւ կը տեսնէինք ներկայացուցիչները նորածին պետութեանց որոնք իրենց անկախութիւնը ստացած էին առաջին Մեծ Պատերազմին յաջորդ օրը, իրրեւ պարգեւ։ Մինչդեռ այլ եւս չէր երեւար այն Հայաստանը որուն ժողովուրդը դեսերով արիւն թափած էր իր ազատագրութեան համար։

Մեծ յուսախաբութիւն մը եղաւ եւ անխուսափելի էր որ Ժընեւի հայ դաղութը, ինչպէս մեւս դաղութները, կորսնցնէր իր կորովին եւ համբերկ մասը։ Բարոյական տեսակէտով թերեւս ամէնէն տաժանելին այս տարիներուն էր որ յուսախաբութիւնը աւելի ծանր է քան պարտութիւնը, Տօքթ. Շէրիճեան ստանձնեց նախագահութիւնը այս դաղութին, այս մեծ վիրաւորին այնպիսի անձնուրացութեամբ եւ հոդեկան մեծութեամբ, որուն մօտէն ծանօթ եմ, իրրեւ քարտուղարը մեր դաղութին, ընկերակցութեամբ Պ. Կէնչի որ առանձնած էր դանձապահութիւնը։ Թէ դանձապահը, եւ թէ քարտուղարը անճարակ էին հայերէնի մէջ եւ կը յիշեմ կարդ մը վերնպումներ եւ տեսարաններ, զորս մեր նախագահը կը պարտկէր իր հայկական լայն զուդացումով։

Ցետոյ Ժընեւէն հեռացայ մօտ 15 տարի, եւ երբ վերադարձայ, զարմացայ դիմացս գտնելով դաղութ մը որ տոգորուած էր նոր կրակով մը։ Չեմ գիտեր ինչ են այս վերակենդանացման պատճառները։ Հաւանարար վերջին պատերազմին դասերը որոնք բոլոր ժողովուրդներուն սորվեցուցին ինքնաճանաչում, ուսանողներու նոր բազմութիւն մը Մ'իջին Արեւելքէն, Հայկ. Տան երբեմնի սանեներուն յուրջ աշխատանքը եւ մեր ներկայ նախագահին՝ Շարլ Փիլիպոսեանի կորովի եւ վարպետ դեկավարութիւնը աշակցութեամբ սրտցաւ կնոջ մը»։

×

Բանախօսը յետոյ չնորհակալութիւն յայտնելով դաղութին, մասնաւորապէս յիշեց անոնք որ ամենախոր ազդեցութիւն դործած են իր հոդեկան կազմութեան վրայ։— «Հայրս, յետոյ մօրեղբայրս Յովսէփ Մելիք Բեգլարեան, Աւետիս Ահարոնեան, Ալ. Խատիսեան, Ս. Վրացեան, Յովհաննէս — Լորիս Մելիքօֆ, Լ. Բաշալեան, Գնդ. Պատերազմի պարագային եւրոպական բանակը հրահանգներ պիտի ստանայ Ատլանտեան հրամանատարութենէն։ Իսկ խաղաղութեա՞ն ատեն։ Բանակի հրամանատարութենէն վեր, ուրիշ որեւէ իշխանութիւն չէ յիշուած, բացի «կեդրոնական սպայակոյտէն»։

Ո՞վ պիտի անօրինէ զինուորական հաւաքավայրը։ Բոլորովին գերմանական զօրամասեր դի՞ըք պիտի բռնեն, օրինակ, Օաէր — Նայսկ գծին վրայ, Ֆ. Մխիթեան սահմանին մօտ։ Ո՞վ որոշում պիտի տայ պատերազմի եւ խաղաղութեան մասին, մկկդի դնելով զօրաչաբժի հրամանները։ Այստեղ աչքի կը զարնէ խոշոր բաց մը կազմակերպութեան մէջ։ Չկայ եւրոպական քաղաքական հեղինակութիւն մը, որ կարենայ իր որոշումները զործադրել տալ առանց առարկութեան։

Այս եւ ուրիշ առարկութեանց առթիւ, դաշնագրին պաշտպանները կը հարցնեն.— Նախընտրելի՞ է գերմանական վերազինում մը Մ. Նահանգներու հսկողութեան տակ։

Շատ մը զինուորականներ եւ դիւանագէտներ կը պատասխանեն.— Նախընտրելի է գերմանական բանակ մը որ կազմուի անկախ միւս արեւմտեան Եւրոպայի բանակներէն, քան գերմանական բանակ մը որ կրնայ իրեն ենթարկել իր ընկերակիցները, որովհետեւ աւելի յանդուգն է, որովհետեւ ունի ուժականութիւնը ռազմիկ ժողովուրդի մը։

Այս միեւնոյն մարդիկը կը թելադրեն եւրոպական դաշնակցութիւն մը, որ բխի յատկապէս մըտածուած պայմանագրերէն, առանց խախտելու ազդային անկախութիւնը։

Ինչպէս կը տեսնուի, չափազանց կնճռոտ հարցի մը առջեւ կը դտնուի Եւրոպան, ապահովելու համար իր ինքնապաշտպանութիւնը եւ խաղաղութիւնը։

Թ.Ա.Թ.

Յրնեւի հայ դաղութը երեկ եւ այսօր

ՀԱՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք ժամանակին, ողբացեալ Գարեգին Փաստրմաճեանի (Արմէն Գարօ) նրդիռ, Հրանտ, դասախօս նշանակուած է Ժընեւի համալսարանին մէջ։

Այս առթիւ Ժընեւի հայ գաղութը Հոկտ. 24—ին սեղան մը սարքած էր ի պատիւ տաղանդաւոր երիտասարդին, որ փրանսերէն գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ։ Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Երբ Կրոնիկ Փափազեան եկաւ լուր տալու թէ սեղան մը սարքուած է համալսարանին մէջ պաշտօնի կոչուելուս առթիւ, յիշեցի նմանօրինակ ճեռնարկ մը որ տեղի ունեցած էր քսան տարի առաջ Տօքթ. Շէրիճեանի անուանման առթիւ։ Այն առեն ճառ մը խօսեցայ, բայց երբեք մտքէս չէր անցներ թէ օր մը նոյն պատիւը պիտի ըլլայ ինծի, մեւնոյն վայրին մէջ։ Միակ մտայղացումը որ կը կազմէ բացակայութիւնը Տօքթ. Շէրիճեանի, որ տարիներով զաղութին միացման գիծը եղած էր։

Ժընեւի հայ զաղութը իմ հայրենիքս եղած է։ Թէեւ տարօրինակ կրնայ թուիլ, իրականին մէջ ես այս զաղութին երէց անդամներէն մէկն եմ, այն իմաստով որ շատ հազուագիւտ անդամներէն մէկնեմ իրեւայրդող չորս տարրեր զաղութներու։ Կ'ուզէի խօսիլ զաղութներու մասին, իմ յիշատակներս խառնելով ձերինեերուն հետ։

Նախ առաջին հայ զաղութը 1914էն առաջ, որ կը բազկանար մասնաւորապէս ուսանողներէ եւ հայկական կեդրոնի մը վերածեց Ժընեւը։ Շատ պզտիկ էի այն առեն, բայց պահած եմ այդ շրջանին մասնաւոր մթնոլորտին յիշատակը։ Հայկական խէալը, հայկական անկախ եւ դերիշխան պետութեան մը զաղափարը որ այժմ դարձած է դեմ մը որուն ընթացքը պիտի չկարենան կասեցնել, վասնզի պատմութիւնը կէս ճամբան չի մնար,— այդ զաղափարը պզտիկ վտակ մըն էր այն առեն որ կը հոսէր լերան մէջ, աղբիւրը անոր որ աւելի վերջը պիտի դառնար այդ դետը։ Բայց միայն անոնք որ ապրած են այդ շրջանին՝ դիտեն թէ, որքան աւիշ, ուժ եւ յերմութիւն կար այդ լեռնականներուն վրայ։

Հայկական երկրորդ զաղութը եղաւ առաջին Աչխարհամարտին եւ անոր անմիջապէս յաջորդող տարիներու զաղութը։ Այն խանդավառութիւնը որով այդ զաղութը ողջունեց հայկական անկախ պետութեան մը յարութիւնը՝ խորապէս ազդեց իմ վրայ եւ իմ կեանքիս տուաւ ուղղութիւն մը որ այլապէս նոյնը չէր կրնար րլլալ։

Այդ այն շրջանին էր երբ Լեւոն Նեւրուզ հայկական հանրապետութեան հիւպատոս կը նշանակուէր Ժընեւի մէջ եւ Տօքթ. Ապրահան կը դառնար առաջին նախագահը հայկական զաղութի մը որ պաշտօնական հանդամանք ստացաւ առեն մը։ Այդ շրջանի նշանաւոր դրուագներէն մտքիս մէջ քանդակուած է, օրինակի համար, Ս. Ժէրմէն եկեղեցիին մէջ կատարուած հայածէս արարողութիւնմը, որ իսկապէս զոհաբերական պաշտամունք մըն էր հայկական յաղթանակին համար։ Կը յիշեմ նաեւ նոր տարուան՝ 1919ի, երեկոյթը մօրաքրոջս՝ Լիզա Զօրեանի տունը, ի ներկայութեան Համօ Օհանջանեանի։ Ինչ յոյսեր, ինչ ծրագիրներ, ինչ առաջադրութիւններ։ Կը թուէր թէ ամէն բան կը բացուէր մեր առջեւ։ Կարելի է ըսել թէ երբեք հայ ժողովուրդը իր առջեւ չէ դտած այնքան ընդարձակ ապագայ մը, քան այդ օրերուն։

Ափսո՜ս, հազիւ երկու — երեք տարի տեւեց այդ երազը։ Եւ տեսանք փլուզումը այդ տեսիլքներուն, կորուստը Թրքական Հայաստանի եւ յետոյ նաեւ ռուսական Հայաստանի մէկ մասին։ Այսպէս էր որ չունեցանք հայկական գերիշխան պետութիւնը երկու պատերազմներու միջեւ։

Այստեղ Ժընեւի մէջ, միջազգային խորհրդաժողովներու առթիւ կը տեսնէինք ներկայացուցիչները նորածին պետութեանց որոնք իրենց անկախութիւնը ստացած էին առաջին Մեծ Պատերազմին յաջորդ օրը, իրրեւ պարգեւ։ Մինչդեռ այլ եւս չէր երեւար այն Հայաստանը որուն ժողովուրդը դեսերով արիւն թափած էր իր ազատագրութեան համար։

Մեծ յուսախաբութիւն մը եղաւ եւ անխուսափելի էր որ Ժընեւի հայ զաղութը, ինչպէս մեւս զաղութները, կորսնցնէր իր կորովին եւ համբերկ մասը։ Բարոյական տեսակէտով թերեւս ամէնէն տաժանելին այս տարիներուն էր որ յուսախաբութիւնը աւելի ծանր է քան պարտութիւնը, Տօքթ. Շէրիճեան ստանձնեց նախագահութիւնը այս զաղութին, այս մեծ վիրաւորին այնպիսի անձնուրացութեամբ եւ հոդեկան մեծութեամբ, որուն մօտէն ծանօթ եմ, իրրեւ քարտուղարը մեր զաղութին, ընկերակցութեամբ Պ. Կէնչի որ առանձնած էր դանձապահութիւնը։ Թէ դանձապահը, եւ թէ քարտուղարը անճարակ էին հայերէնի մէջ եւ կը յիշեմ կարդ մը վերնպումներ եւ տեսարաններ, զորս մեր նախագահը կը պարտկէր իր հայկական լայն զուդացումով։

Ցետոյ Ժընեւէն հեռացայ մօտ 15 տարի, եւ երբ վերադարձայ, զարմացայ դիմացս գտնելով զաղութ մը որ տոգորուած էր նոր կրակով մը։ Չեմ գիտեր ինչ են այս վերակենդանացման պատճառները։ Հաւանարար վերջին պատերազմին դասերը որոնք բոլոր ժողովուրդներուն սորվեցուցին ինքնաճանաչում, ուսանողներու նոր բազմութիւն մը Մ'իջին Արեւելքէն, Հայկ. Տան երբեմնի սանեներուն յուրջ աշխատանքը եւ մեր ներկայ նախագահին՝ Շարլ Փիլիպոսեանի կորովի եւ վարպետ դեկավարութիւնը աշակցութեամբ սրտցաւ կնոջ մը»։

×

Բանախօսը յետոյ չնորհակալութիւն յայտնելով զաղութին, մասնաւորապէս յիշեց անոնք որ ամենախոր ազդեցութիւն դործած են իր հոդեկան կազմութեան վրայ։— «Հայրս, յետոյ մօրեղբայրս Յովսէփ Մելիք Բեգլարեան, Աւետիս Ահարոնեան, Ալ. Խատիսեան, Ս. Վրացեան, Յովհաննէս — Լորիս Մելիքօֆ, Լ. Բաշալեան, Գնդ.

բաղատասարեան եւ ուրիշներ զորս չեմ կրնար յի – շել» :

— « Քիչ առաջ կ'ըսէի թէ ես Ժընեւի զաղու-թին երէց անդամներէն մէկն եմ : Բայց կայ ուրիշ մասնայատկութիւն մը : Կրնանք ըսել թէ մեր զա-ղութը, ինչպէս բոլոր հայկական զաղութները կը բաղկանայ երկու որոշ խմբաւորումներէ : Նախ կան անոնք որ տեսած են իրենց մայր հայրենիքը, հոն ապրած են եւ յետոյ անոնք որ, ինչպէս Մով – սէս եւ Աւետեաց Երկիրը, չեն տեսած զայն, սակայն ղի մեծցած են Եւրոպայի կամ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, Հայաստանէն դուրս : Ես կը կարծեմ թէ գրեթէ միակն եմ որ կը պատկանիմ այդ խմբա – ւորումներէն թէ մէկուն, թէ միւսին եւ կրնամ ը-սել կէօթէին պէս .— «Երկու սիրտ կայ իմ կուրծ-քիս տակ» :

Արդարեւ ես այստեղ Արեւմուտքի մէջ կըր – թուած եմ, բայց պարագաներու բերումով ճանչ-ցած եմ մեր երկիրը, սկսած դի մինչեւ տասը տա – րեկանս, մինչեւ առաջին Աշխարհամարտը մայրս եւ ես կը բնակէինք Ժընեւ, բայց գրեթէ ամէն տարի Հայաստան կը վերադառնայինք : Եւ յետոյ հաճոյքով կը յիշեմ թէ առաջին վարժարանը ուր գացած եմ հայկական մանկապարտէզ մըն էր :

Այսպէս ժամանակի ընթացքին զգացի թէ կը պակսէի երկու սերունդներու միացման կէտին վրայ եւ այդ պատճառով իսկ մասնաւոր պատաս-խանատուութիւն մը կ'ինձար իմ վրայ : Կարծես ինձմով հին սերունդը ձեռք պիտի երկարէր նո – րին : Ասոր համար է որ ի պէտս նոր սերունդին գրեցի Հայաստանի պատմութիւնը : Գրեցի այն – պէս ինչպէս կ'ուզէի, որ ուրիշ մը գրած ըլլար ժա-մանակին, ինծի պէս մանուկի մը համար : Հայաս-տանի այս պատմութեան միջոցով է որ փորձեցի չարունակել հօրս գործը, գրիչով չարունակել ինչ որ ան սկսած էր սուրով» :

Եզրակացնելով բանախօսը, բացատրեց թէ Ժընեւը եղած է հայասիրական չարժման վառա – րաններէն մէկը, չատերուն համար տեսակ մը երկ-րորդ հայրենիք : Այս առթիւ յիշեց Էտուար Նաւի-լը, Վիլհելմ Ֆաւրը, եւ Քրաֆթ Պոնարը : «Լա – մարթիներ չէ՞ր որ Հայերը կը կոչէր Արեւելքի Ջուիցերիացիները» :

Իրրեւ վերջաբան, Փրոֆ· Փաստրմաճեան բա-ցատրեց թէ տարագրութեան մէջ, «ամէնէն դժ – ուարին հարցն է հաչտեցնել մեր ամենօրեայ կեանքը մեր հայկական ժառանգութեան հետ : Մէկ կողմէ Արեւմուտքը իր ստեղծագործ ուժով, միւս կողմէ արեւելեան ժառանգութիւնը, Արեւելքը իր խորհրդաւոր զաղափարականութեամբ, իր պայ – ծառութեամբ, իր բնական արժանաւորութեամբ : Երկու հակամարտ քաղաքակրթութեանց հաչտեց-ման՝ ներդաշնակման այս հարցը այժմ զարճած է տիրական :

... Մեծ փիլիսոփայ մը, Նիցչէ, տեղ մը զր – րած է խօսքեր որոնք սքանչելապէս կը պատչա – ճին Հայաստանի եւ բոլոր Հայերու ճակատա – գրին : Ան հիացումով կ'ողեկոչէ անոնք որ գիտեն ապրիլ չրջապատուած հակադրութիւններով, ո – րոնք գտնելով հակամարտ ուժերու միջեւ, դի – տեն մէկով չեզքացնել միւսը, հաւասարակչռել մէկը միւսով եւ նոյն այդ հաւասարակչռութենէն կը քաղեն իրենց կեանքին կանոնները եւ իրենց սեփական ազատութեան աղբիւրը » :

Փրոֆեսոր դասընթացքի գործունեութիւնը

(Փրոֆ· վ· Պընըցեանուի զեկոյցէն)

Ռումէն ժողովրդական հանրապետութեան Ակադեմիայի կից՝ Սլաւ եւ Արեւելեան լեզուներու կաճառի չրջանակին մէջ, չորս տարիէ ի վեր գո – յութիւն ունի գրաբար դասընթացք մը, զոր ան – նրկուն կորովով կը ղեկավարէ հայկաբան փրոֆ· Վլատ Պընըցեանու : Ուսանողներու մեծ մասը ե – ղած են Հայեր, իսկ մնացեալը Ռումէններ : Դա – սընթացքի ծրագիրը բաղկացած է դրաբարի քե – րականութեան, Հայոց պատմութեան եւ հայ հին ու միջին գարու գրականութեան վերաբերեալ նիւ-թերէ : Զորրորդ տարւոյն ընթացքին դասատու – գուած է նաեւ հնագիտութիւն եւ կատարուած է հին ձեռագիրներու ընթերցանութիւն :

Փրոֆ· Պընըցեանու ըսած է թէ մեր ուսանող-ները բազմագրեցին կամ ընդօրինակեցին Մովսէս Խորենացիի, Ագաթանգեղոսի փաւստոս Բիւզան – դացիի, Եղնիկի եւ ուրիշներու երկերու այն հատ-ուածները որոնց մէջ չկային մէկէ աւելի օրինակ-ներ : Ամէն տարի կը կրկնուէին քերականութեան դասերը :

« 1950ի ամառը, պատմութեան կաճառի կողմէ պարտականութիւն տրուեցաւ ինծի կազմելու զր-բաբարի քերականութիւն մը, որ պիտի վիմա – գրուէր :

Իմ առաջարկով մեր դասընթացքի վրայ աւել-ցաւ տարի մը եւս, որու ընթացքին դասատանդուե-ցաւ հնագիտութիւն եւ հին գրուածքներու ընթեր-ցանութիւն, այս նպատակին իրագործման նպաս-տելու համար 1951ի ամառը պատրաստեցի հնա – դիտութեան դասագիրք մը ու հնագիտական ալ – պոմ մը բաղկացած 80 տախտակներէ :

Շնորհիւ այս աշխատանքներուն, ուսանող – ները սկսեր են յաջողապէս կարդալ ու ընդօրինա-կել Ռումէն Ժող· Հանրապետութեան Ակադեմիա-յի մատենադարանին մէջ գտնուած հայ ձեռագրե-րը եւ առաջարկեր են Ակադեմիային որ իր Քլուժի մասնաճիւղին մօտ գտնուած 300 հայկական ձե – ռագրերը բերել տայ Պուքրէշ : Առաջարկը ընդու-նած է եւ գործադրութիւնը սկսած :

Ծանր հիւանդութիւն մը ժամանակաւորապէս ընդհատեց աշխատանքները .— կ'ըսէ փրոֆ· Պր – նրցեանու, բայց յոյս ունիմ որ պիտի կարենամ վերսկսիլ գործունէութիւնս, պիտի աւարտեմ քե-րականութեան դրքի կազմութիւնը, պիտի աւար-տեմ նոյնպէս հին Հայաստանի ընկերային, մշա – կութային եւ քաղաքակրթական կացութեան մա – սին պատրաստած աշխատասիրութիւնս : Սկսած եմ եւ պէտք է որ աւարտեմ աշխատասիրութիւն մը Երեւանի Ակադեմիայի պարբերաթերթին հա – մար, ինչպէս նաեւ բառարան մը «Անհաներու ա – նունները հին հայերէնի մէջ» բովանդակու – թեամբ :

Ուսումնական նոր տարեշրջան մը կը սկսինք, կը վստահիմ չուրջս տեսնել եռանդուն երիտա – սարդներ, ինչպէս 1948—49 շրջանին :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Մեծ ոգեւորութիւն մը կը տիրէր Ալֆորվիլի թաղապետութեան սրահին մէջ : Ուխտաւորներ եւ հաւատարիմներ եկած էին իրենց յարգանքի տուրքը ընծայել Հ· Ց· Դաշնակցութեան ոտհվիրատե-րուն եւ վերապրիլ անոնց յիչատակներով :

Հանդէս - ճաչկերոյթը բացուած յայտարար - ութեով ներկաները երգեցին «Մշակ բանուոր»ը եւ նախագահ ընկեր Տօքթ· Կիլիկեցի խօսք առնելով ըսաւ թէ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը, իր գոյութեան ամբողջ տեւողութեան ընթացքին հպարտութեամբ դիմագրաւեր է պայքարը, եւ այդ պայքարով կա-րողացեր է կերտել իր պատմութիւնը եւ ապա – գան, որոնց համար կ'ապրի ան իրրեւ Հայ, յիչե – լով իր անցեալը եւ ներկային ան կը ջանայ վառ պահել մեր ազգային մչակոյթն ու պատմութիւ – նը, պատրաստելու համար արժանաւոր յաջորդ – ներ երէցներուն : Ու ես կ'ապրիմ այն հաւատքով որուն անունն է Հայաստան :

Օրուան բանախօսը, ընկեր Աչոտ Իսահակեան, անդրադարձաւ մեր ազգային կեանքին մէջ հայ յեղափոխականներու գործունէութեան վրայ :

Հայ յեղափոխականներ չատ են պայքարած Հայոց անկախութեանը համար : Վերջին 100ամ – եակը արդէն իսկ ծանօթ է մեզի, թէ ինչպէս հայ դիւզացին, հայ մտաւորականը, հայ հարուստը, վերջապէս ողջ հայութիւնը միանաբար կը մա – քառի թշնամիին դէմ, տանելի կեանք մը ապահո-վելու համար : Յեղափոխականներ զանազանանուն-ներու տակ, Արմենականներ, Հնչակեաններ, պա-տի՛ւ իրենց, սակայն ատոնցմէ յետոյ պիտի գար աւելի մեծ եւ զօրեղ ուժ մը, կերտելու մեր միաս – քերուն մէջ ազգային զաղափարականութիւնը եւ ստեղծել հայութեան մէջ անկախութեան ոգին, որ է Հայ Յեղ· Դաշնակցութիւնը :

Ինչպէս ուրիշ առիթով, այս անգամ եւս Ալ-ֆորվիլի մեր համակրելի քաղաքապետը R. Bleuse եւ S. F. I. O.ի ներկայացուցիչը, ընկեր Millet մաս-նակից եղան մեր խանդավառութիւններուն, ի – րենց պատգամներով :

Սրահը կը ցնծար երգերով : Իսկ թատիտ Գա-րեգին աւելի կը համեմէր մթնոլորտը իր նուա – գարանով, ու գոյզեր կր պարէն :

Այս դեղեցիկ վայրկեաններու ազդեցութեան տակ ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ համբոյր ունկըն – դիրները ոգեկոչելով փառքը Դաշնակցութեան, բնաբան ունենալով — ես երբ Դաշնակցական է – դայ :

Ուշ դիչերին ժողովուրդը հազիւ կր բաժնուէր սրահէն : Իսկ ընկերներ եւ համակիրներ հաւաք – ուած սեղանի մը չուրջ կր չարունակէին ուրախու-թիւնը, վերապրեցնելով իրենց օրերուն Օրը :

Պ· ՊԵՏՐՈՒՆԻ

ՏԻԳԱՂ

ՍԿՈՎՏԻԱՑԻՆ .— Պոպ, չատ մի վազվզեր, կո-չիկդ կր մաչի : Նստէ :

ՏՂԱՆ կր նստի :

ՍԿՈՎՏԻԱՑԻՆ .— Պոպ հանդիստ նստէ՝ որ տարատղ չմաչի ...

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (51)

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆՆԵՐ

Է·— ՖՐՈՑԼԱՑՆՆԵՐ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Ներկարարը հետաքրքրութիւն ձեւացուց եւ իր համամտութիւնը թոթովեց : Ասոր վրայ, Տիկ· Ինկրամ դովեց Ֆաչիստներու Բրիտանական Մի – ութեան բարեմասնութիւնները եւ ներկարարը մեկնեցաւ՝ զրպանը ունենալով քարտուղարին հասցէն :

Քարտուղարին քովը երթալէ առաջ, այցելեց տեղական ոստիկանատունը : Այդ վայրկեանէն սկսաւ ան գործել Սքոթլընտ Եարտի մասնաւոր ճիւղի հրամաններուն տակ :

Մայիսի ընթացքին Միութեան տեղական մաս-նաճիւղը ունէր քանի մը ժողովներ եւ խանդավառ-նար անդամին թոյլատրուեցաւ ազօտ զաղափար մը կազմել այն ծրագիրներուն չուրջ, զորս զբա – ղիրները ունէին իրենց մտքին մէջ :

Նաւահանգստային լրտեսութիւնը կը ներկա – յացնէ միշտ միեւնոյն պահանջները .

— « Տեղեկացուցէք մեզի, թէ ինչ չոգենաւեր ճամբայ կ'ելլեն, ինչ բեռներ կը փոխադրեն, որ – քան դինուոր կայ փոխադրանաւերու մէջ» : Տեղե-կութիւնը կը հաղորդուի ուրիչ գործակալներու օ-դանաւային թղթատարով, ծածկագիր հեռագիր – ներով կամ առեւտրական հեռաձայնային տեսակ – ցութեամբ :

Տիկին Ինկրամ հպարտօրէն յայտարարեց, թէ կրցած է ձեռք ձգել կարգ մը լաւ տեղեկութիւն – ներ, զորս դրկած է երկրէն դուրս : Պատրաստ էր լաւ վճարելու աւելիին համար : Ան հրահանգած էր նաեւ իր նոր բարեկամին դանել գժգոհ մարդիկ, որոնք պիտի հաւանէին մասնակցիլ տեղական քա-ղաքային պաչտպանութեան կազմակերպութեան, որովհետեւ կարեւոր էր ունենալ կարելի եղածին չափ մեծ թիւով զինեալ դասակիրներ, օգնելու համար զերմանական ուժերուն, անմիջապէս որ արշաւանքը սկսէր :

Այս կէտին մէջ Սքոթլընտ Եարտ խառնուե – ցաւ գործին եւ վայելչակազմ, ներկով քիւացած տասնապետի մը ժամանումը այդ կազմակերպու – թեան մէջ, խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ զերմանական գործակալներու կողմէ : Սուիֆթ ը – սաւ այդ տասնապետին, որ իրենց գլխաւոր գոր – ծր պիտի ըլլար օգնել զերմանացի անկախդելորդ-ներուն, որոնց ժամանման կր սպասուէր Յուլի – սին կամ Օգոստոսին : Ճիշդ թուականը պիտի հա-ղորդուէր ձայնասփիւռային ապդանշանով : Թուխ ներկուած տասնապետը վերադարձաւ Հուայթհոլ (Լոնտոնի կառավարչատունը) եւ պատրաստեց պաչտօնական տեղեկագիր մը :

Դատավարութեան ընթացքին, Տիկին Ինկրամ չուրացաւ իր այս գործէն եւ ոչ մէկը : Ընդհա-կառակն, փորձեց դատարանը օգտագործել իրրեւ նպաստական բեմ մը : Փաստաբանելով իր յաղթանակ-ները ,իր արհամարհանքը նետեց ընդհ· դատախա-զութեան վրայ եւ յայտնեց իր վստահութիւնը , թէ ինչ որ ալ ըլլայ վճիռը, ինք ազատ պիտի ար – ձակուի մէկ ամիսէն, երբ «Սվաստիքա»ն (կէս Աչէը) պիտի թռչի «Լոնտոնի վերեւ» : Սուիֆթ յան-նաց զուրս սողոսկիլ, ըսելով որ նպատակ չունէր օգնելու Գերմանացիներուն, այլ կ'ուզէր միայն յատնդիմութիւնը Ֆաչական կուսակցութեան, որ իր ձերբակալութեան չրջանին, օրինաւոր կազմա-կերպութիւն մըն էր տակաւին : Կր յիչեմ ուչա – զրաւ տեսարան մը, երբ Սուիֆթի պաչտպան փաստաբանը, խաչաձեւ հարցաքննութեան մէջո – ցին բախում մը ունեցաւ ամբաստանեալ կողմի գըլ-խաւոր վկային, «անհաւատարիմ տասնապետին» հետ :

— Սուիֆթ բա՛ռ, թէ միակ մարդը, որուն հետ Հիթլէր պիտի բանակցի, Սըր Օսվալտ Մոսլին էր, հարցուց պաչտպան փաստաբանը :

— Այո եւ ըսաւ, որ Սըր Օսվալտ պետութեան մեծը պիտի ըլլայ, երբ Գերմանացիները գրաւեն Իչխանութիւնը Բրիտանիոյ մէջ :

Ամէնէն մեղադրական ապացոյցը այն իրողու-թիւնն էր, որ Գերմանուհին յաղոդած էր ծառա – յութեան մտնել տուեր ծովային ապային, որ այդ ժամանակ, ծովային նախարարութեան ախտններու յատակագիծներով զբաղող բաժանմունքն էդէն մե-կուն պետ էր :

Տուեր, ուր կ'աչխատէր , կր դտնուէր պարա-նոցի մր վրայ, որ կ'իչխէր Սուէնթին եւ փորթ – սմուտի մուտքին : Գերմանուհին, նաեւ, Ֆա – չիստներու զօրաչարժին եւեր կեցած կազմակեր-պիչ ուղեղն էր :

Թարգմ· Կ· Գ·

Ք· ԶԻՆԿԸՐ

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԲՈՂՈՔ ՄԸ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԴԷՄ

Ա. Մխուէիւնը, ամերիկեան ընտրութեանց օրն իսկ, բողոքագիր մը ուղղած էր Ուաշինկթընի կառավարութեան, Քորէայի չուրջ նաւային պաշտպանողական դիծը ընդարձակած ըլլալուն համար: Մոսկուա ապօրէն կը դատէր այս ծաւալումը եւ զայն նոր փաստ մը կը նկատէր ամերիկեան յարձակողականի ծրագրին եւ բռնաբարում առեւտրական նաւերու ազատութեան: Եւ պատասխանատու կը բռնէր Ամերիկան բոլոր հետեւանքներուն համար:

Ամերիկա մերժեց այդ բողոքը յայտնելով թէ այդ ձեռնարկին նպատակն էր արգիլել թշնամի զօրածակալները որ ձկնորսութեան պատրուակով կը մտնեն պատերազմական գերիներու կայաններ կամ ռազմանաւեր ապօրէն հոչակելու օրինամանակ չեն կորսնցներ ապօրէն հոչակելու օրինակ մի քանի որ ձեռք կ'առնուին խռովարարներ դէմ: Ա. Մխուէիւնի բողոքը մտքերու մէջ չփոթութիւն ստեղծելու համար է, յայտարարեց ամերիկեան խօսնակը:

× Ամերիկա կրկին պահանջեց Մոսկուայէն վերադարձնել պատերազմի պահուն իրեն փոխ տրուած նաւերը: Նախապէս եղած պահանջները անպատասխանի թողուած էին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետին հետ շատ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան փոխ նախարարը, Ուլֆ Ֆոսթըը, ընկերակցութեամբ Գահիրէի ամերիկեան դեսպանին: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, փոխ - նախարարը Ամերիկայի համակրանքը յայտնած է Եգիպտոսի նոր իշխանութեան բարենորոգչական ձեռնարկներուն առթիւ եւ խոստացած է լայնօրէն գոհացում տալ Եգիպտացի ժողովուրդին պահանջներուն: Իրազեկները կը կարծեն թէ հեռուհեռէ կը հարթուի ճամբան, Իսրայէլի հետ հաշտութիւն կնքելու եւ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան ծրագիրը իրագործելու համար:

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ծառայութեան չրջանը աւելցընել պէտք պիտի ըլլայ յայտարարեց Պաշտպանութեան Նախարար Պ. Փլեվէն, քանի որ 1934էն 40 ծնունդներու թիւը պակասած ըլլալով, շարքերը լրացնելու չափ զօրահաւաք կարելի չէ կատարել:

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Մորիս Թորէզ որուն վերադարձին կը սպասուէր, կ'երեւի յետաձգած է իր ճամբորդութիւնը, քանի որ իր կինր Տիկին Ժանէթ Վէրմէրշ առջի 'ր մինակը վերադարձաւ Մոսկուայէն: Միւս կողմէ «Իւմանիթէ» կը գրէ որ կառավարութիւնը դաւ մը կը պատրաստէ Մորիս Թորէզի դէմ «համայնավար երեսփոխաններու հետապնդումի չրջանակին մէջ»:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնր վաւերացուց մետաղագործական հաստատութեանց վրայէն 1949էն ի վեր չարունակուղ ազգայնացումը: Պետականացուած երկաթի ու պողպատի գործարանները պիտի վերադարձուին իրենց նախկին սեփականատէրերուն: Մասնաւոր մարմին մը պիտի հաստատուի, հակակչռելու համար այդ ճարտարարուեստին վրայ:

ՏՈՒՆԸ ԱՇԽԱՏՈՂ գործատէրները պէտք է նըւազադոյն աշխատավարձը չահին իրենց դասակարգին համաձայն, յայտարարեց աշխատանքի նախարարը: Ամէն անոնք որ նման գործատէրներ ունին, պէտք է արձանագրութեան տոմար մը պահեն, անունը տարիքը, հասցէն պարունակող: Տունը աշխատողները միայն մէկ օգնական ունենալու իրաւունք ունին: Անոնց վճարուելիք վարձքին վրայ 100ին 4 յաւելում պէտք է ըլլայ իբր արձակուրդի իրաւունք եւ այս պէտք է նշանակուի վճարման թուղթերուն մէջ:

Նուագահանդէս
Հայհուժյտուրեան

Salle Gaveau, 45 rue la Boëtie, Շաբաթ 8 Նոյեմբեր, ժամը 21ին:

Ղեկավարութեամբ՝

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

Նուիրուած իր գործերուն

Հովանաւորութեամբ ՋԱՐԵՀ ՊԷՁ ՆՈՒՊԱՐԻ

Կը մասնակցին Lydia Karine, Nathalie Wetchor, Joseph Mengé (երգեհոն) եւ Pasdeloupի նուագախումբը (65 հոգի) եւ ռատիոյի երգչախումբը:

ԱՌԱՋԻՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱՐԵԿԻ

Գիները 150էն 600 ֆր., J. M. 100 ֆր.:

Suite française, «Հերոսի մը կեանքը»:

Տոմսերու համար դիմել եկեղեցին Tél. Ely. 67.03: Պարսամեան, Բալուեան գրասուններր, Օր. Լոլա իչկալացեանի 75 rue du Fbg. Poissonnière, Tél. Pro. 64.23, Durand Place de la Madeleine, եւ SalleGaveau:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Իսիի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի ժամը 3էն կէս դիշեր:

Պատուոյ նախագահութեամբ EDOUARD DÉPREUXի (նախկին նախարար), ներկայութեամբ տեղւոյն S. F. I. O.ի ընկերներուն:

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին՝ Օր. Օր. Մ. Կաւվարեցց, Շահէ Պէնկեան, Իսկուհի Ատանալեան, ընկերներ Միհրտեան եւ Մ. Գարակէօզեան (երգ), Օր. Շահինեան, ընկեր Եզօ Սերոբեան (արտասանութիւն), Նոր Սերունդի երգչախումբր ղեկավարութեամբ՝ ընկեր Սահակ Յովհաննէսեանի, հայկական պարեր, Օր. Գառէգեանի պարախումբով, նուագ Բեճօ, Սէյրան եւ Ունճաճեան:

Եւրոպական պարեր Garow's Typique նուագախումբով: Մուտք 150 եւ 200 ֆր.

×

Պոռտոյի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պորտոյի «Մուրատ» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15.30ին, Chambre Syndicale de Commerceի սրահը, 8 rue des Trois Conils:

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ՄԻՒՍՑԻԼԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ա. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ՝ Նոր Սերունդի խումբէն, ղեկավարութեամբ Օր. Շ. Քէնտէրեանի: Պատկեր մը «Անդրանիկ» թատերգութենէն: Հանդէսէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր: Ճոխ սլիւֆէ:

Մուտք՝ 50 ֆրանք:

×

Վիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի, Ֆ. Կ. Խաչի եւ Սանուհիներու:

9 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle des Fêtesի մէջ: Պաշտօնական մասէն վերջ նուագախումբով պար մինչեւ կէս դիշեր:

Կը նախագահէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Կը խօսի ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ, Մարսէյլէն

Գեղարուեստական բաժին: Կ'երգէն՝ Տիկին Թաղէոսեան, ընկեր Զարեհ Գասեան (Վալանսէն): Պար, Սանուհիներու կողմէ: Խմբերգ Ֆ.Կ. Խաչի Սանուհիներու «Արաքս» երգչախումբի կողմէ:

Մուտքը ազատ է:

×

Վաղաւնի մէջ

Կր տօնուի ուրբաթ, 14 Նոյեմբեր:

Կը խօսին Տիկին ՕՏԻԹ ՄԻՒՍՑԻԼԵԱՆ, ընկերներ ՀԱՅԿ ՍԷՐԻՆԿԻՒԼԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

Կ'արտասանէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ՆՈՒԷՐ.— Պ. Օ. Սիմիթեան նախկին սան Պէրպէրեան վարժարանի, 100.000 ֆր. նուիրած է Պ. Օննիկ Պէրպէրեանի, Salle Gaveauի մէջ, Նոյեմբեր 8ի նուագահանդէսին յաջողութեան համար:

Հ. Մ. Մ.— Փարիզի Հայ Մարզական Միութիւնը կը յայտնէ թէ անցեալ կիրակի պաշտօնական մարզիչը բացակայ էր հիւանդութեան պատճառով: Ներկայ կ'ըլլայ այս կիրակի Stade Ollier, 11 rue d'Arcueil La Vache Noire: Ծնողքները կը հրաւիրուին օգտուիլ այս առիթէն զրկելով իրենց տղաքը:

Պարասիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11 Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise, métro Cadet: Կը հրաւիրուին բոլոր երիտասարդները:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյեան, Ակարոնեան ակումբը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւու ժամը 10ին ընկեր Մանուկի բնակարանր:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սեր. Մուրատ Ուս.ի խնջոյքը, 23 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ կիրակին:

ՀԱՄԱՅԱՐՔ. Հայր. Մխիթեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Café Cohard, Bld. d'Algerie: Օրակարգ՝ ղեկոյց հաշուեքննիչ յանձնախումբի վարչական ընտրութիւն եւ ուրիչ ընթացիկ հարցեր:

ԺՈՂՈՎ — ԹՒՑԱՍԵՂԱՆ

Ֆ. Կ. Խաչի կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սասունցիի ճաշարանը, 31 rue d'Alexandrie.

Կը խօսի ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ:

Նիւթ՝ Ամերիկայի Օգն. Խաչի կազմակերպական կեանքը: Մուտքը ազատ է:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՀԱՆԴԷՍ - ԽՆՋՈՅՔ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի օրուան առթիւ

Կազմակերպուած Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ այս կիրակի ցերեկ ժամը 3—11, Rue Jules Ferry, Ivry:

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Կ'երգէ Աւետիս Քիւրէղեան, կ'արտասանէ Օր. Ժ. Գրիգորեան:

Շաւիլի Նոր Սերունդի թատերախումբը կը ներկայացնէ ՃԱՄԲՈՒ ՎՐԱՑԹատերգութիւնը:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի պարահանդէսը
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալհամպրայի սրահներուն մէջ, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Պ. Պէր — Թօի: Տոմսակներու համար դիմել՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ականներուն: Կանխաւ ապահովել սեղանները:

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

Հիւսելու մեքենաներ

MACHINES A TRICOTER

Ամէն տեսակի նոր SURJETEUSEներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

DAVE

226, Rue Lafayette — Métro : Jean-Jaurès

Հեռաձայն՝ NORD 26-98

ՅԱՌԱՋԸՆԹ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Dimanche 9 Novembre 1952 Կիրակի 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6912-Նոր շրջան թիւ 2323

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ԿԱՊԸ»

Կապը հայրենիքի եւ Սփիւռքի միջեւ թուլցած է երկար տարիներ է ի վեր :

Ազատագրութեան վաղորդայնին , երեւանի մէջ կազմուած էր «Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի հայկ ·ընկերութիւն» մը:

Կար ժամանակ , երբ այս ընկերութիւնը արտասահմանի հայ մտաւորը կ'ողողէր իր յօդուածներով , որոնք երեւանէն կը ղրկուէին, ընդհանրապէս հեռագրով , զանազան երկիրներու , մանաւանդ Ամերիկայի թերթերուն :

Միայն «յառաջդիմական» եւ «Հայաստանասէր » թերթերը չէ , որ կ'արժանանային այդ շնորհին :

Ներդաղթի եւ Հայկ· Դատի արծարծման բանաւէն օրեր էին : Երեւան չատ բարակ չէր մտներ : Ընթացիկ եւ գործնական քաղաքականութեան խնդիր անշուշտ :

Ղրկուած գրութիւնները ալ աւելի չատ դրական եւ մշակութային հանգամանք ունէին , քիչ անգամ քաղաքական եւ քարոզչական նպատակներ կը հետապնդէին :

Կ'ուզէին արդարացնել ընկերութեան անունը , մնալով «կուլտուրական» սահմաններուն մէջ:

Աւելի եւս, ընկերութիւնը Երեւանի մէջ կազմակերպեց գրողներու համագումար մը, որուն մասնակցեցան արտասահմանի « յառաջդիմական» գրողները միայն : Ոչ - յառաջդիմական եւ «հակահայաստանեան» գրագէտները հեռու պահուեցան : Անոնցմէ չատեր համագումարին մէջ դատափետուեցան եւ բուռն քննադատութեան ենթարկուեցան :

Տարիներու հոլովումով , «կուլտուրական կապի ընկերութիւնը» թուլցուց կապերը արտասահմանի հետ :

Այս թուլացման հետ միաժամանակ , յօդուածներու բովանդակութիւնն ալ խոր փոփոխութեան ենթարկուեցաւ : Հեռագրով յօդուած ղրկելը ետնանդը բոլորովին մարեցաւ , մինչ «արտասահմանի» բացատրութիւնն ալ հետզհետէ համեստ նշանակութիւն մը ստացաւ :

Ներկայիս էջմիածինի եւ Սովետ·Հայաստանի էջերէն է , որ «կուլտուրական կապ»ի ընկերութիւնը իր պատգամները կը դրկէ արտասահմանի հայութեան , որուն համար կը հրատարակուին այդ ամսաթերթերը : Հայաստանի ժողովուրդը չի տեսներ զանոնք , մանաւանդ «Էջմիածին»ը , պաշտօնաթերթ ամենայն Հայոց Հայրապետութեան :

«Արտասահման»ն ալ ամփոփուած է գլխաւոր բարբառ Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ , որոնք ենթարկուած են համայնավարական վարչաձեւին :

Պուքրէշի «Նոր Կեանք»ը եւ Սոֆիայի « Երեւան»ը պարբերաբար կը հրատարակեն «կուլտուրական կապի ընկերութեան» խմբագրած յօդուածները , որոնք այլեւս ոչ մէկ կապ ունին հայկական մշակոյթին հետ եւ զուտ քարոզչական նպատակ կը հետապնդեն :

Այս երկու թերթերն ալ որդեգրած են երեւանեան խորթ ուղղագրութիւնը , որ արեւմտահայ բարբառով բոլորովին բարբարոս ձեւ մը կը ստանայ :

Նմոյշ մը տարու համար թէ այսօրուան Երեւանը ի՞նչ կը հասկնայ «արտասահմանի հետ կուլտուրական կապ» ըսելով , յիշենք յօդուած մը , որ վերջերս լոյս տեսաւ «Երեւան»ի յաջորդական երկու թիւերուն մէջ եւ որուն խորագիրն է՝ «Դաշնակները Ամերիկա - անգլիական իմպերիալիստների լակեյներն են»:

Կրնաք երեւակայել այլեւս թէ ի՛նչ զզուելի տուտեր յերիւրած են՝ արդարացնելու համար այս խորագիրը , որ ինքնին պերճախօս է :

Ըսելէ վերջ թէ «Ամերիկայում բոյն դրած հայ ազգի դաւաճանները հիմնադրեցին այսպէս կոչուած ԱՆԶԱ. կազմակերպութիւնը» եւ Ամերիկա փոխադրեցին Գերմանիա ապաստանած Հայերը , հիմա ալ «արեւմտեան Եւրոպայում , մնագած Հայերի մի մասին դաշնակները ձգտում են տեղափոխել Միջին եւ Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները , հետապնդում սովետական Հայաստանի տնտեսական ների մօտ կազմակերպուելիք աւազակային բանդաներում օգտագործելու յետին մտադրութեամբ ...» :

Ահա թէ մինչեւ որ աստիճան տգորնացած է « ընկերութիւնը» , որուն նպատակն է իբրեւ թէ «կուլտուրական կապ» պահել արտասահմանի հայութեան հետ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԱՄԱՆ ՁԱՆԸՂՄ ··· »

Զեմ կարծեր որ աշխարհի վրայ կայ ժողովուրդ մը, որ մեղի չափ ու մեղի պէս հակասական ըլլայ իր չարժուձեւերուն մէջ:

Մենք՝ եւ սեւ ենք, եւ ճերմակ: Երբեմն կլոր ենք, երբեմն քառակուսի : Շատ անգամ ալ՝ եռանկիւնի: Ուշիմ ենք եւ արթնամիտ , բայց խենթ հովեր ալ ունինք: Երբեմն չատ յամառ, երբեմն ալ՝ հեզահամբոյր ու խօսք մտիկ ընող :

Ընթերցասէր ու գրասէր ենք, բայց բան չենք կարդար , որովհետեւ ամէն բան գիտենք :

Եկեղեցասէր ենք եւ աստուածավախ , բայց եկեղեցի չենք երթար եւ Աստուածաշունչին երեսն ալ չենք նայիր :

Քաղաքակիրթ ու քաղաքավար ազգերուն չարքը մտած ենք — հրաշք —, բայց կրթութիւնը մեր գլխաւոր առաքինութիւնը չէ : Շատ զգայուն ենք, չատ դիւրագրգռած , բայց երբեմն ալ չափէն աւելի , անզգայ ու չորուցամաք :

Եւ Դաշնակցական ենք՝ եւ Ռամկավար : Թէ Հանրապետական եւ թէ միապետական : Ժողովո — դապետութեան բարեկամ ենք, բայց բռնակալութեան ալ թշնամի չենք: Օր մը յառաջդիմական , օր մը յետադիմական : Երբեմն ջերմ հայրենասէր կամ հայրենամոլ, երբեմն ալ կատաղի օտարասէր եւ օտարամոլ :

Այս բոլոր առաքինութեանց եւ թերութեանց կուշտին՝ կայ մեր անհոգութիւնը ,որ ազգային դիծ է , ոչ թէ հաստուածական : Թուրքը պիտի ըսէր տուդդուզը ···

Ահաւասիկ, դիմացդ նստած է մտաւորական մը, որուն հետ կը խօսիս , օրինակ , մեր Մեծ - ագանչին մասին ու դառնօրէն, կ'ըսես·

— Եղբայր , այս ինչ թափթփածութիւն է, ո՞ւր պիտի հասնի մեր լեզուն այս ընթացքով :Առ, կարդա , սա դիրքը , մէջը՝ հազար սխալ ···

Ու մտաւորական բարեկամդ կը պատասխանէ·

— Ամա՛ն ճաՁը՛մ ···

Ուրիշի մը, կսկիծով կը պատմես թէ մեր կուսակցական ամուլ վէճերը մեր տունը պիտի քանդեն, օր մը: Եւ կը լսես իր պատասխանը·

— Ամա՛ն ճաՁը՛մ ···

Կ'ուզես որ մեր հանդէմներն ու պարահանդէսները քիչ մը աւելի չնորհալի ըլլան եւ բարեմիտ թելադրութիւններ կ'ընես: Դիմացինդ չրթուն — քին վրայ է նոյն երգը·

— Ամա՛ն ճաՁը՛մ ···

«Հայերէն երգեցէք, թուրքերէն մի երգէք » կ'ըսես ու դիմացդ կը պոռայ·

— Ամա՛ն ճաՁը՛մ ···

Առանկ անմտան ազգ տեսա՞ծ էիք···

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

Մ· ԹՈՐԼԱՔԵԱՆԻ ՅՈՒՇԵՐՈՒՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

« Հայրենիք»էն կ'իմանանք թէ Տիթրոյթի «Ա — զատամարտ» ակումբին մէջ սեղան մը սարքուած է ի պատիւ բնակիր Միսաք Թորլաքեանի, անոր Քալիֆորնիա մեկնումին առթիւ , նախագահութեամբ ընկեր Բժ· Քէշիշեանի: Ընկեր Կ· Թանորճեանի ուղերձէն ետք, նուէրներ եղած են Ջիւանշիրի ահարեկիչին յուշերուն հրատարակութեան համար: Առաջին դումարը եղած է հազար տոլար: Հանդանակութիւնը կը շարունակուի :

Համաշխարհային 35րդ տարեդարձը

Սթալին կը նախագահէ զօրանցքին

Մոսկուայէն կը հաղորդեն թէ սպարապետ Սթալին հինգշաբթի երեկոյ ներկայ եղաւ Մեծ Թատրոնին մէջ Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 35րդ տարեդարձին առթիւ սարքուած հանդիսութեանց : Առողջ երեւոյթով եւ դորչ թիկնոցակ մը հագած նստաւ բեմին վրայի երկրորդ կարգը :

Այս տարի ճառը խօսեցաւ փոխ - վարչապետ եւ նոր Նախագահութեան (նախկին քաղաքական Պիւրօն) անդամ Փէրվուխին, հիմ բռնելով վերջերս Սթալինի հրատարակած մէկ յօդուածը արտաքին քաղաքականութեան մասին, եւ ըսաւ · —

«Տարակարծութիւնները տակաւ կը չեշտուին Ամերիկայի եւ Անգլիոյ , Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Եւրոպայի ուրիշ երկիրներու մէջ: Պայքարը կը ծանրանայ նաեւ արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի մէջեւ:Կացութեան ծանրութեան առջեւ հանրային կարծիքին ուշադրութիւնը մոլորեցնելու համար ամերիկեան աչխարհակալութեան քարոզութեանց հակայ մեքենանարուեստական կերպով կը հրահրէ ռազմական հոգեբանութիւնը :

Ակնէ յայտնի կ'ըլլայ որ Ամերիկացիները կրնասած են իրենց յատակատեսութիւնը եւ միշտ երկինքը կը դիտեն ուր կը կարծեն տեսնել ամէնէն արտասուց առարկաները, ինչպէս սաւառնող սկաւառակներ, դժալ կամ տապակ եւ հրեղէն գունդեր: Կը տարուին նոյնիսկ ենթադրելու թէ անոնք ռուսական թռոդ զէնքեր են եւ կամ ուրիշ մոլորակներէ ղրկուած գործիքներ տեսնելու համար թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ երկրի վրայ :

Ամերիկացի աչխարհակալները գերմանական վերազարթնումին առջեւ կը չնան զայն բաժան բաժան ընել, Ասիոյ մէջ ստեղծել աչխարհակալ ձափոն մը եւ ամերիկեան տիրապետութեան դէմ ոժգոհ են Անգլիա եւ Ֆրանսա եւ ուրիշ երկիրներ: Ազդաժողովին մէջ Խորհրդային Միութիւնը եւ համախոհները միշտ պայքարած են եւ պիտի պայքարին խաղաղութեան եւ հաւաքական ապահովութեան համար :

Միայն անհրաժեշտ ապուշներն են որ մեր խաղաղասիրական այս կամքը տկարութեան նշան համարեն: Խորհրդային ժողովուրդը վախկոտ չէ : Զի վախնար պատերազմէ եւ իր զօրութիւնը ապացուցած է մէկէ աւելի անգամներ: Պատմութիւնը ցոյց տուած է որ այդպիսի բանակ մը բանխոցելիէ եւ ամերիկացի ռազմատէրները կրնան վստահ ըլլալ որ սովետական ժողովուրդը չանթահարիչ հարուածներով պիտի դիմադրէ, եթէ փորձեն տալ տակաւ պետութեան սահմանները անցնիլ»:

Այս ճառը, աւելորդ է ըսել, քանիցս բուռն ծափերով ողջունուեցաւ :

× Ուրբաթ առաւօտ Մոսկուայի կարմիր Հրապարակին վրայ տեղի ունեցաւ աւանդական մեծ զօրանցքը: Սթալին, Լենինի յուշարձանին սան — դուխերէն ելլելով, հոնկէ ողջունեց խանդավառ ժողովուրդը ,իր ձեռքը բարձրացնելով: Առաջին անգամ ըլլալով այս եղանակին առաւօտը ձիւն տեղալ սկսաւ, բայց, կ'ըսէ Մոսկուայի անթեղր, «արեւը սկսաւ փայլիլ երբ սկսաւ մեծ ցոյցը»: Զօրանցքին առաջ ճառ մը խօսեցաւ մարէչալ Թիմոչենքօ :

× Մորիս Թորէզ ներկայ չէ եղած , հաւանաբար բժչկական արգելքով :

× Անգլիական նաւային կառեւոր տարեդիրք մը կ'ըսէ թէ Ամերիկա թէեւ աչխարհի բոլոր նաւատորմիղներուն ամբողջէն աւելի հզօր , հակայական նաւային ուժ մը ունի , եւ սակայն Ա· Միութիւնն է որ ափերն է աչխարհի ամէնէն ուժեղ ընդծովեայ տորմիղին: Ռուսիա ունի այժմ 370 սուդանաւ , եւ չինուելու վրայ են նաեւ 130 հատ :Մինչ Ամերիկա միայն 200 սուդանաւ ունի :

Կացութիւնը Ազգաժողովին մէջ

ՌՈՒՍԻՈՑ «ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ» ԱՌԱՋԱՐԿԸ

Ազգաժողովի շրջանակները որ վարանումով կ'աչխատէին մինչեւ նախագահին ընտրութիւնը , հիմա, հանրապետականներու յաղթանակին վրայ , աւելի չփոթութեան մատնուած են , քանի որ , կարգ մը կարեւոր հարցերու մասին քաղաքականութեան փոփոխութեան կը սպասուի :

Մինչ ժողովին օրակարգին վրայ է Քորէայի խնդիրը եւ կը քննուին առաջարկները, անդին նախագահ Այզընհաուըր հոն կ'երթայ ինքնաթռիչքս : Ի՞նչ ծրագրով չյայտնի չէ :

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարներ այսօր վաղը կը հասնին Նիւ Եորք, անցնելու իրենց պատուիրակութեանց դլուխը երբ Ափրիկէի խնդիրները դան: Ցայտնի է թէ այս երկու երկիրները միաձայն են մերժելու ազգաժողովին իրաւունքը ափրիկեան խնդիրներու միջամտելու մասին, երբ ասիական եւ արաբական երկիրները

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՎԷՃԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ե.

Մեր ձեռնարկը ունէր երկու ճիւղ ։ —

1.— Պատրաստել Փրանսերէն կոթողական գործ մը, ի վառս հայ մշակոյթին,— այդ գործին նախագիծը ծանօթ է արդէն այն ձեւով որ ներ - կայացուցի։ Ժան Պալար յանձն առած էր ապա — հովել աշխատակցութիւնը Տիմէդիլի, Կրուսէի, Փօլ Լըմէռլի։

Տիմէդիլ ծանօթ հեղինակութիւն մըն է եւ դասախօս հնդեւրոպական քաղաքակրթութեան, այժմ, ի Սորպոն։ Նախապէս կը դասախօսէր Ա — բեւելեան Լեզուներու վարժարանին մէջ, իբրեւ վարիչ հայագիտական բաժնին։ Կը յիշեմ իր մէկ դասախօսութիւնը Հրաչեայ Աճառեանի Արմատա— կան Բառարանին մասին,— քննադատել այդ յոգ- նաշունչ աշխատութիւնը՝ կը վկայէ թէ ի՛նչ պատրաստութիւն ունի լեզուագիտական ու բա - նասիրական նիւթերու մասին։ Տիմէդիլի հետ մեր առաջին հանդիպումը տեղի ունեցաւ Հայկ Պէրպէրեանի բնակարանին մէջ, ուր ներկայ էին նաեւ Ժան Պալար, Լիւք Անտրէ Մարսէլ, Կ. Փօ- լատեան։

Ընդհ կրուսէ, այժմ վախճանած, ծանօթ է արդէն։

Փօլ Լըմէռլ ծանօթ է իբրեւ բիւզանդագէտ եւ դասախօս Սորպոնի։

Ժան Պալար կ'ուզէր, որ ապահովենք նաեւ Օր. Սիրարփի Տէր - Ներսէսեանի աշխատակցու- թիւնը։ Այս առթիւ, կը թելադրէր չառարուիլ ա — նուններու համայքէն եւ գործի լծել միայն վաւե — րական արժէքներ։ Այդ հոգը յանձնեցինք Հայկ Պէրպէրեանի, խնդրելով որ աշխատի Լիւք - Անտրէ Մարսէլի, հետ իբրեւ մեր լիազօրը համբաւու- թեան մէջ։ ։

2.— Այս աշխատանքը ծանօթացնելու, նիւ — թական միջոցներու հայթայթումը դիւրացնելու համար, Լիւք - Անտրէ Մարսէլ դասախօսութիւն- ներ պիտի տար հայ մշակոյթին մասին, ինչպէս տուաւ Փարիզ եւ Մարսէյլ, նոյնպէս Լիոն, Վա — լանս, Թրնեւ, Միլան, Պրիւսէլ։ Միւս կողմէ, Ca- hiers du Sud պիտի պատրաստէր թիւ մը եւս, հայ մշակոյթին նուիրուած։

Արդ, մեր յանձնախումբը, իբրեւ երախտա — դիտութիւն, իբրեւ չնորհակալութիւն, իբրեւ վարձատրութիւն, երբ կը ձեռնարկէր հայկերոյ — թի մը՝ պատուելու համար Ժան Պալարը ու Լիւք- Անտրէ Մարսէլը, ունէինք թաքուն միտք մըն ալ, — Հայկերոյթին հրաւիրել մեր առեւտրական դա- սը, ապահովելու համար անոնց նիւթական օժան- դակութիւնը ։

Սորպոնի մէջ տրուած դասախօսութենէն ետք, չատեր ինձ ըսին թէ ճի՛շդ ժամանակն էր հանդա— նակութիւն բանալու՝ խանդավառութեան ընթաց- քին,— կարելի էր մինչեւ 100.000 ֆրանք ապա - հովել այդ օրը։ Մենք ուզեցինք, սակայն, հան - դանակութիւնը բանալ հայկերոյթին ընթացքին՝ նչանակելով նաեւ յարմար նախադահ մը, որ ար- ժեցնէր ինքզինք ամերայական նուիրատուու — թեամբ մը ։

Արդար ըլլալու համար, խոստովանի՛նք որ Ժան Պալար, այսօեղ, չդիւրացուց մեր գործը։ Հայ — կերոյթին պատրաստութեան համար՝ մեզի ժա - մանակ տուաւ հազիւ մէկ չարաթ,— պիտի մեկ - նեմ, կ'ըսէր ու կ'աճապարէր։ Բայց մեր նպատա— կը չէր տալ հայկերոյթ մը, որ հայկերոյթ ըլլար միայն,— սահոյ օյնաթաւն օյուններ, ինչպէս կ'ը — սեն Թուրքերը (մրցում մօրուք կամ կզակ չար - ժելու)։

Հայկերոյթը անհրաժեշտութիւն էր մեր ձեռ- նարկին համար, բայց կազմակերպել պէտք էր, ժամանակ պէտք էր։ Ձեմ սիրեր դանդաղութիւնը որեւէ գործունէութեան մէջ, բայց սխալ կը գըտ- նեմ արագ չարժիլ ամէն բանի մէջ։ Մեր խելացի ժողովուրդը տեսէք թէ ի՛նչպէս կը հեգնէ արա — գութիւնը՝ հոն ուր սպասել կամ համբերել պէտք է. «կնիկ կ'ուզեմ, հիմա կ'ուզեմ»։

Թէ ի՛նչ վախճան ունեցաւ հայկերոյթը, ա - տիկա կը պատմեմ ետքը։ Այժմ պատմեմ թէ ինչ- պէս, դասախօսութենէն ետքը, կատղեր էին կար- ծես անոնք որ դէմ էին մեր այս ձեռնարկին, չես գիտեր՝ ինչո՛ւ, թերեւս հաճոյք պատճառելու հա- մար Զօպանեանի ։

Հայկերոյթին պատրաստութեան համար՝ խորհրդակցութիւն մը կը կատարէինք սրճարանի մը վերնայարկը, ուր նոյն ժամուն՝ ժողով կը գումարէր, անկիւն մը, Վասպուրականի Հայր։ Մ'ուրթիւնը, եւ ահա անսեզի provocation մը, կատ- ղեցնելու համար յատկապէս գիս,— Լիւք - Անտ — րէն անծանօթ մըն է, հայերէն չի գիտեր, Նարե- կացին անթարգմանելի է։ Զղայնացայ, — ծանր խօսքեր ու չանթեր փոխանակեցինք։ Տիկ. Արշա- լոյս Սարգիսեան միջամտեց։ Ցօրդոր առաւօտ,— ի՞նչ է, ծեծկուե՞ր էք, կը վայէ՞ մտաւորական- ներուդ։ Եւ ապուշ զրոյցներ, անհամ հարցումներ։

Զղայնացայ, որովհետեւ երբ կ'աշխատիմ՝ ցաւը մէջքիս վրայ եւ մչուչը աչքիս մէջ, չեմ ու— զեր որ խանգարեն գործս։ Զղայնացայ, որովհե — տեւ երբ Նարեկացիով կը զբաղիմ՝ քրտինքը կըռ- նակիս վրայ եւ տառապանք մը հոգւոյս մէջ, չեմ ուզեր որ գաս տան ինծի ։

Միջադէպը մեծ բան մը չէր։ Սրճարանի կռիս։ Միջադէպին հեղինակը, արդէն, եռքը հաս- կըցաւ իր սխալը, հացկերոյթին եկաւ ու ճառ ալ խօսեցաւ, եւ մեր յարաբերութիւնները վերսկսան։ Բայց միջադէպին արձագանգն էր մեծ ։ Ա — տիկա ցոյց կուտար մթնոլորտը, որ ստեղծուած էր մեր ձեռնարկին չուրջ։ Միւս կողմէ, ինծի ջղայնութիւն կը պատճառէր ոմանց նարեկացիա — գիտութիւնը, այնքան որ վէճ կը ստեղծուէր տեղի անտեղի, գրեթէ ամէն օր։

Նարեկացիի անունով խօսողներէն՝ 70 առ հա- րիւրը չի գիտեր գրաբար, ու չէ կարղացած Նա — րեկ։ 20 առ հարիւրը կը կարդայ, բայց այդ կար- դալը կարդալ չէ,— «Նարեկ քաղելը» Նարեկ կար- դալ չէ։ Գալով Նարեկացիի մասին կատարուած ուսումնասիրութիւններուն, Արշակ Զօպանեանէն մինչեւ Մանուկ Աբեղեան եւ Մանուկ Աբեղեանէն մինչեւ Արշակ Զօպանեան, բոլոր առոնք կը կոչեմ դպրոցական չարադրութիւն, — ահա կարծիքս, ու փոյթս անդամ չէ թէ ամբարտաւան պիտի կո- չեն զիս, այս կարծիքիս համար։

Ըսի միջադէպին ընթացքին ու կը կրկնեմ այ— սօր ալ, թէ ոչ ոք կրնայ հաստատել թէ ո՛ւր ծնած է Գրիգոր Նարեկացի, ե՛րբ ծնած է, ե՛րբ մեռած է եւ ո՛ւր կը գտնուի իր գերեզմանը։ Մասնաւորո՛վ պիտի վիճին ինձ հետ, կամ թէ մարթավանորո՛վ հմտութիւն պիտի ծախէ ինծի։ Գալով Նարեկա— ցիի գործին վերլուծման, դիտեմ թէ դայթակղու- թիւն պիտի պատճառէ՝ երբ ըսեմ թէ Նարեկացի եւ Պօտլէր եղբայր են իրենց ստեղծագործու — թեամբ, եւ ինծի ծանօթ չեն ուրիշ մեծ բանաս — տեղծներ՝ որ, իրենց գործով, եղբայրանան այս աստիճան։ Այս մասին դասախօսութիւն մըն ալ տուած եմ Փարիզի Հայ Ուս. Միութեան,— կը նչանակէ թէ ուսումնասիրուած, այլ խօսքով՝ խմոր բռնած կամ ոսկոր կապած տեսակէտ է ա - սիկա։ Բայց որպէսզի դայթակղութիւնը չմնայ դայթակղութիւն, յիշեցնեմ որ գրական քննադա- տութեան կամ խորքին ուսումնասիրութեան նման փորձեր պակաս չեն օտարներու մօտ,— օրի- նակ՝ Շափըլանի գործը, «Պօտլէր եւ Փասքալ»։ Ցետոյ Նարեկացին երկկ չէր որ կարդացի, ու տե- սակէտս բանաձեւելու համար առկի օր չէր որ ճամբայ ելայ,— որեւէ նիւթ սպառելու նպատա - կով՝ գիտցողն ալ գիտէ թէ կորսուած ասեղ մը գտնելու համար հորն անդամ կը մտնեմ ու կը փնտռեմ անպայման։

Եւ վերջապէս Նարեկացիի մասին իրենց հըմ- տութիւնը ծախողներուն, Զօպանեանի եւ այլոց ըսեմ միանդամ ընդ միշտ թէ բա՛ն մըն ալ չեն հասկնար Նարեկացիէն՝ եթէ ուսումնասիրած չեն théologie mariale կամ mariologie, ոչ ալ démonologie, կամ՝ քննած չեն Նարեկացիի տեսակէտները չար- չարանքի կամ երրորդութեան մասին, (լուր ու - նի՞ն թէ ի՛նչ կը նչանակէ «երրորդութենաչար — չար»), մեղքի կամ mortificationի մասին, առանց մոռնալու Ժ. եւ ԺԱ. դարերու ծանրածանր կրօնա - փիլիսոփայական վէճերը։ Անցա՛ւ այն չրջանը՝ երբ ամէն վարժապետ կը կոչուէր դրա — գէտ, ինչպէս ամէն հէթիմ՝ բժշկապետ։

Արդ, Լիւք - Անտրէ Մարսէլ ստացած է այդ ուսումը։

Այնպէս որ, գրական քննադատ մը, որ չունի Լիւք - Անտրէ Մարսէլի պատրաստութիւնը, երբ՝ առանց որոնելու ousieի եւ kénoseի վերաբերեալ մեղանչումներուն կամ հաստատումներուն դե - դարուեստական վկայութիւնը, որ Նարեկի մէջ կը կազմէ փիլիսոփայական համեղ միջուկ մը, հըր — ճուպին կը զոհանայ արաբական ռոմռոմով կամ բիւզանդական baroquerieով, որ Նարեկի մէջ ծեփ մըն է միայն, կը նմանի անոր որ չամիչր կը նետէ, իսկ կորը կ'ուտէ ։

Բայց ի՞նչ հարկ կար Նարեկացիի խնդիր հա— նելու, Լիւք - Անտրէ Մարսէլ ձեռնարկած չէ՞ր ամբողջ Նարեկը թարգմանելու։ Cahiers du Sudի մէջ, միայն ի՛նը էլ թարգմանած էր Նարեկէն, իբրեւ ճաշակ, երբ վրթաւ աղմուկը։ Այս վէճին պատմութենէն՝ րնթերցողը հասկցաւ անշուշտ թէ մեր ձեռնարկը կապ չունէ՛ր Նարեկի ամբողջական թարգմանութեան հետ։ Շա՛տ աւելի մեծ էր մեր ձեռնարկը, աւելի մեծ քան կրուսէի Histoire de l'Arménie դիրքին հրատարակութիւնը, որուն պա— տիւը վերագրելու համար իր անձին՝ հազար կտոր կ'ըլլայ Զօպանեան, Փարիզէն մինչեւ Պոսթոն, (անցողակի՝ արձանագրենք որ հայերէն չէր գի — տեր նաեւ Կրուսէ)։

Եւ սակայն, ի հեճուկս մեզի, ի հեճուկս մեր յանձնախումբին աշխատանքներուն, բանաւոր հա- կառակութիւնը զօրացնելու համար՝ դասախօսու- թի՛ւն մըն ալ կազմակերպուեցաւ Համազգայինի յարանին մէջ ... Զօպանեանի կողմէ, Լիւք - Անտրէ Մարսէլի «չողորդարանութեանց» դէմ ։ Ցետոյ, բանաւորէն անցնելով գրաւորի, այդ «զմայլելի», այդ «հոյակա՛պ» դասախօսութիւնը Զօպանեան հրատարակեց «Պայքար»ի մէջ, իսկ

ՄԵՏՔ ԵՒ ԱՐՏԱՔՍՈՏ

Հակցողիկ շատ բարեւ

Իմնչ անակնկալ ...

Պ. Միհրդատ Թիրեաֆեան, հանգուցեալ Տոքթ. Թիրեաֆեանի որդին, որ նոյնպէս նուիր— ուած է բանասիրական պրպտումներու, ինչպէս եւ իրանեան բանաստեղծներու գործերուն թարգմա - նութեան, ճիշդ ժամանակին ասպարէզ կը նետուի, իր հեղինակատր կարծիքը յայտնելու համար նա- րեկի թարգմանութեան մասին։

Հմուտ բանասէրը յօդուած մը տւնի « Հայաս - տանեայց Եկեղեցի» ամսագրի **1952** հոկտեմբերի թիւին մէջ,— «Նարեկացին Փրանսերէնով »։ Այս առթիւ դէմ դիմաց դրած ենսեր հատուածներ՝ նարեկի գրաբար բնագրէն եւ Լիւք - Անտրէ Մար- սելի փրանսերէն թարգմանութենէն ։

Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը, եզրակացու- թիւնը ձգելով ընթերցողին.—

★

Նարեկեան աղօթամատեանին անզուգական հե- ղինակը զատ է այս օրերս իր Փրանսացի զգայուն թարգմանիչէ։ Երկտասարդ բանաստեղծ Լիւք — Անտրէ Մարսէլն է ան ։

Մարսէլ լոյս տեսնող Cahiers du Sud *գրական հանդէսին 1950 եւ 1951 տարիներու երկու թիւե - րուն մէջ երեւցած են անոր թարգմանութիւնները. զմայլելի են անոնք իրենց դեղեցկութեամբ, ուժ - գնութեամբ եւ համայիչ կառուցուածքով։ Ողբեր - գութիւններէն եւ տաղերէն մէկ քանիին թարգ — մանութիւններն են տրուածները այնպիսի արուես- տով մը՝ որ կարելի չէ չխանդավառուիլ եւ չծա — փահարել Փրանսացի թարգմանիչը ։*

Զարմանալին այն է որ Մարսէլ հայերէնն բնաւ չի գիտեր եւ սակայն իր թարգմանութիւններուն մէջ անիկա գիտցած է տալ Նարեկացիի ոգին, Նա- րեկացիին չունչը հարազատօրէն եւ ամենաբարձր աստիճանով ։ Անոր նարեկեան թարգմանութիւն - ները, չեմ վարանիր ըսելու, թէ կը դերազանցեն մեր աչխարհաբար թարգմանութիւնները, որոնք այնքան Թոյլ են եւ տափակ՝ համեմատելով բնա - գրին հետ ։

Ձեմ գիտեր ի՞նչպէս եղած է որ Փրանսացի բանաստեղծը հետաքրքրուեր է հայ քերթողական գրականութեամբ եւ սիրեր է մեր միջնադարեան տաղասացները, որոնց ստեղծագործութիւններէն եւս ճարտարութեամբ թարգմանած է։ Ամէն պա- րագայի՝ Հայոցս համար խնկալիս բախտաւո - րութիւն է որ մեր գրականութեան դեղեցիկ էջե- րէն զէթ մէկ քանիի սքանչելի Փրանսերէնով մը կը ծանօթացուին Փրանսական գրական շրջանակ - ներուն առաջին անդամ ըլլալով, եթէ չեմ սխա — լիր, բուն իսկ Փրանսացիի մը կողմէ ։ Հաւատի աղբիւրէ կը տեղեկանամ թէ Cahiers du Sudի *մէջ հրատարակուած Լիւք - Անտրէ Մարսէլի հայերէ— նէ կատարած թարգմանութիւնները դրաւած են գրական ընտրանիին ուշադրութիւնը։ Նոյն առեն գրական թերթեր մեծ գովեստով խօսած են թէ Նարեկացիին եւ թէ Փրանսացի թարգմանիչին մա- սին ։*

Հայկական մշակոյթն է որ այսպէս կը պան — ծացուի մեզի համար այնքան պատուաբեր կեր - պով եւ անկեղծ յարդանք ու համակրանք կը ստեղ- ծուի մեզի հանդէպ քաղաքակրթ աչխարհին մէջ Փրանսացիի մը ձեռքով։ Այս իրողութիւնը անու- րանալի է ։

... Կրնայ ոմանց անհաւատալի թուիլ եւ թե- րեւս մեղադրելի ալ չեն, որ այս պայմաններու տակ կատարուած թարգմանչական աչխատանք մը լուրջ արդիւնքներ տայ։ Լիւք - Անտրէ Մարսէլ սակայն կը յայտնուի իբրեւ բացառիկ կարողու — թեամբ օժտուած, խորաթափանց, տաղանդաւոր բանաստեղծ մը, իրական բանաստեղծ մը որ դի— տէ զգալ, ներշնչուիլ եւ իւրացնել Նարեկացիի մը բովանդակ էութիւնը. եւ հետեւաբար թարգմա - նական ձեռնարկին արդիւնքը եղած է ամէն մա — սամբ յաջող։ Այս ակներեւ յաջողութեան առջեւ ապաքէն կը զգուիմք Մարսէլի կիսարկած թարգ- մանչական եղանակը «արտառոց» կոչելու իրա — ւունքէն կամ սին հաճոյքէն, ինչպէս ան որակ - ուեցաւ, ցաւալի է ըսել, բաղմավաստակ հայ գը- րագէտի մը կողմէ (ՀՄԲ.— Զօպանեան)։

... Անշուշտ բառացի թարգմանութիւն չէ կա- տարուածը եւ հարկ ալ չկար առոր, կը բաւէր որ

Պարսամեան, սխա՛լ, չա՞տ սխալ քայլ մը առաւ, վէճը տարածեց հասցնելով մինչեւ մեր օտար բա- րեկամներուն ականջը ։

Ամէն մեղք չվերագրեմք, սակայն, Զօպանեա- նի եւ Պարսամեանի։ Ձեռնարկին ձախողութեան մէջ կան բաղմաթի՛ւ մեղաւորներ։ Ես իմ մեղքս խոստովանելու չափ արդար՝ յօժորդով, իրրեւ վերջաբան, մեղքին բաչխումը պիտի կատարեմ ու պիտի փակեմ վէճը ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ամերիկեան ընտրութիւններ

ՋԱՆԱՋԱՆ ՈՒ ՁԱՐՄԱՆԱՁԱՆ ԲԱՆԵՐ

Օրը օրին հաղորդեցինք արդէն այն ջախջախիչ յաղթութիւնը զոր տարած էր Հանրապետականներու թեկնածուն՝ զօր. Այզընհաուըր, ռամկավար թեկնածու Սթիվընսընի վրայ, 6 միլիոն ձայնի առաւելութեամբ :

Ամերիկեան ընտրութիւնները ուղղակի եւ ընդհանուր չեն, այլ երկրորդ աստիճանով եւ կուսակցական խմբակցութիւններով է որ տեղի կ'ունենան :

Ժողովուրդը իր քուէները ուղղակի նախագահին անուան չէ որ կուտայ, այլ կը քուէարկէ պատուիրակներու կամ «մեծ - ընտրողներու» համար : Այսպէս կ'ընտրուին 531 մեծ - ընտրողները որ կը հաւաքուին Դեկտ. 15ին, յայտարարելու համար նախագահը, քանի որ պարտադրուած են յարգել ժողովուրդին ձայնը :

Ամէն նահանգի մէջ քուէարկութեան պահուն, նոյնիսկ մէկ քուէի առաւելութիւն ունեցող կուսակցութիւնն է որ կ'ունենայ նահանգին բոլոր մեծ ընտրողները : Ամէնէն աւելի ձայն ունեցող նահանգներն են Նիւ Եորք՝ 47, Փէնսիլվանիա 36.7, Իլլինոյզ 28, Քալիֆորնիա եւ Օհիօ 25, Թէքսաս 23:

Հետաքրքրականը այն է որ մեծ ընտրողներու մեծամասնութեամբ կը յայտարարուի նախագահին ընտրութիւնը, եթէ նոյնիսկ այդ մեծ ընտրողներուն ստացած ձայները աւելի ըլլայ : Այսպէս օրինակ, 1888ին հանրապետական Հարրիսըն նախագահ եղաւ 223 մեծ ընտրողներով որ կը ներկայացնէին 5 միլիոն 444.000 ձայն, մինչ հակառակորդը ունէր 168 ընտրող 5 միլիոն 540.000 ձայնով : Նման բան մըն ալ պատահած էր նաեւ 1876ին :

Այս մեծ ընտրողներն են որ այժմ պիտի ընտրեն 432 երեսփոխան, 34 ծերակուտական եւ 28 կառավարիչ :

Նոր նախագահը՝ Այզընհաուըր ձեռնարկ Տուն պիտի մտնէ 1953 Յունուար 20ին եւ ստանձնէ հրամանատարութեան իր պաշտօնը, ուրկէ կախում ունի ամերիկեան 155 միլիոն քաղաքացիներու դրծունէութիւնը :

Հարիւրյիսուն տարի առաջ դաշնակցական կառավարութիւնը 128 հոգի կը դործածէր, նախարարները մէկը բլլալով : Նոր նախագահը պիտի ունենայ երկուքուկէս միլիոն պաշտօնատարներ :

Սահմանադրութեան համաձայն երբեւ պետ պիտի հրամայէ ամերիկեան ցամաքային, ծովային եւ օդային բանակներուն :

Իր « ելեւմտացոյցի դրասենեակը» որ ուղղակի իրմէ կախում ունի, Երեսփ. ժողովին կրճատումներէն եաք, պիտի ունենայ 79 միլիառ տոլարի գումար մը :

Ֆրանքլին Րուզվելթէն ի վեր նախագահութեան դործունէութիւնը կը տարածուի ամերիկեան ա — մէն դործունէութեան վրայ, ուղղակի «հրամանադիրներով» կամ բազմաթիւ կազմակերպու — թեանց միջոցով .— Ապահովութեան ԱզգայինՆորհուրդ, ապահովութեան աղբիւրներու Ազգ. Խորհուրդ, պաշտպանութեան զօրաշարժի դրասենեակ, տնտեսական խորհրդատուներու դրասենեակ, փոխադարձ ապահովութեան վարչութիւն, «ռազմական հոգեբանական» դրասենեակ :

Նախագահը իրաւունք ունի կարգադրելու աշխատանքի վճճերը : Կրնայ ներում շնորհել մահուան դատապարտեալներուն : Սահմանադրութեան համաձայն, կրնայ Մ. Նահանգները կանչել զօրքը որ կը ծառայէ Անդր-ծովեան երկիրներու մէջ, Եւրոպայի կամ Հորէայի մէջ, կրնայ արտօնել հիւլէական զէնքի դործածութիւնը, հրամայել ընդհ. զօրաշարժ, դրաւել ճարտարարուեստը, Ազդային Պաշտպանութեան համար, աւելցնել կամ պակասեցնել մաքսատուրքի դիները, վերսկսելդործածութիւնը տոկոսին դինը : Չի կրնար պատերազմ յայտարարել առանց երեսփ. ժողովին հաւանութեան :

Ֆրէնքլին Րուզվելթի մահէն ի վեր, 1945ին, ամերիկեան հանրային կարծիքը մեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւի երկրին պետին առողջական վիճակով :

Ընտրական արշաւի ընթացքին երկու թեկնածուներն ալ արտօնուեցան, առաջին անգամ ըլլալով Մ. Նահանգներու պատմութեան մէջ, որ իրենց բժշկական ամբողջական տուեալները հրատարակուին : Եղրակացութիւնը այն եղաւ որ Մ. Նահանգները այսօր ձերմակ Տան մէջ պիտի ունենայ բոլորովին առողջ վարձակալ մը : Ահա հրատարակուած առողջական տեղեկագիրները . —

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ.— որ 1732ին Ամերիկա դաղթած գերման ընտանիքէ մը կը սերի, 61 տարեկան է, հասակը մէկ մեթր 77, կշիռը 83 քիլօ 800 կրամ, սիրտ, թոք, արեան ճնշում բնականոն : Նախկին հիւանդութիւններ՝ ցնցղատապ, ենթարկուած է նշիկներու եւ երիկամի դործողութեան : Լաւ ախորժակ ունի, բայց պէտք է դգուշանայ կչիռքը չաւելցնելու համար : Մարզասէր է, թենիս եւ կոլֆ կը խաղայ :

Մ. Նահանգներու ընտրական պատմութեան մէջ, առաջին անգամ ըլլալով քուէարկութեան նոր մեքենայ մր դրուած էր քաղաքացիներու տրամադրութեան տակ : Ընտրողը կը հոխէ կարդ մը փոքրիկ լծակներու վրայ, փոխանակ դասական քուէթուղթի ծրարը ձգելու քուէատուփին մէջ : Այս մեքենան շատ կը նմանի հաշուապահ մեքենայի մը :

× Այս ընտրութիւնը իր ծայրայեղութիւններով դերազանցեց նախընթաց ընտրական պայքարները : Ոչ միայն երկու կողմերը զիրար վարկաբեկելու համար ամէն նախատինքի ու չափազանցութիւններու դիմեցին, այլ պարզուեցան անհամար ծիծաղելի տեսարաններ : Ամերիկեան արտառոցութիւնները իրարու հետ կը մրցէին : Օրինակ, կ'ին մը, Միամիի մէջ կը մտնէ քուէարկութեան սրահը՝ իր շրջազգեստին վրայ ասեղնադործուած էր «կը նախընտրեմ Այքը» (Այզընհաուըր) : Քուէքննիչ պաշտօնեան կը յայտնէ թէ «հոս արդիւնած է պրոպականտը» : Կինը առանց վարանելու կը հանէ իր շրջազգեստը եւ սլիփով պոչ կը կապէ մինչեւ իր քուէն տալը : Բոնուած դրաւներուն եւ սուտ ըմպելիներուն հաշիւը չկայ : Ամիսներէ ի վեր թերթեր նոյնիսկ ոչ - ամերիկեան թերթեր էջեր կը նուիրէին այս ընտրական պայքարին, որ համազգային կարեւորութիւն ունի :

× «Ելեկտրոնական ուղեղով» եւ հեռատեսիլով ընտրութեանց արդիւնքը վայրկեանր վայրկեանին հաղորդուեցաւ հարիւր միլիոն Ամերիկացիներու :

× Երկու կուսակցութիւնները աշխատեցան իրենց կողմը չհիլ օտարածին Ամերիկացիները : Թերթերու տեղեկութեանց համաձայն հինգ միլիոն իտալացի կան Միացեալ Նահանգներու մէջ, 4.771.000 Գերման, 4.157.000 Լեհ, 796 հազար հունգար, 746 հազար յոյն, 642 հազար լիթուանացի, 653.000 Ուքրայնացի, 615.000 Զեխ : 440.000 Րուքէն, 335.000 Սրուաք, 182 հազար Սլովէն, 100 հազար Ռումանացի : Հայերը այս հաշուին մէջ չեն նշանակուած :

Սթիվընսըն - Թրումընի կուսակցութիւնը խոստումներ տուած էր Սեւերուն եւ կ'ակնկալէր անոնց աջակցութիւնը : Իլլինոյզի նահանգին մէջ կան 628.000 Սեւ, Քալիֆորնիա՝ 639.000, Փէնսիլվանիա՝ 654 հազար, Նիւ Եորք՝ 928 հազար, Միչիկըն 452.000 եւ Օհիօ՝ 470 հազար : Բայց այս բոլոր նահանգները Այզընհաուըրի քուէարկած են, բացի Փէնսիլվանիայէն :

× Ընտրական պայքարը եղկրին արժած է 75 միլիոն տոլար : Քուէարկութեան մեքենաները միայն 350.000 տոլար արժած են, հազար 1000 տոլարէն :

× Ամբողջ Մ. Նահանգներու մէջ քուէարկելու իրաւունքէ չեզոքացուած են Ուչինկթընի եւ անոր արուարձան Քոլըմպիայի 812.179 բնակիչները, որովհետեւ կառավարութեան կեդրոնը հոն բլլալով, չեն ուզած որ դայն ոեւէ նահանգի կապելով այդ նահանգին ձայնին դերակշռութիւն տայ :

ԶՕՐ. ՔԼՕՆԻԿ որ Թունուզ դացած էր դինուորական չքանչանի հարիւրամեակի հանդէսներուն մասնակցելու, տեսակցած է Թունուզի պէյին եւ վարչապետին հետ :

ԿԱՐԴԱՅԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ

« Ճ Ա Ռ Ա Չ » Ը

բնադրին չարահիւսութեան կարելի եղածին չափ հաւատարիմ մնալով հանդերձ՝ թարգմանութիւնը առաւելապէս արտայայտէր Նարեկացիի ոգին, խօսքերուն խմաստը, բանաստեղծական ջերմութիւնն ու զօրութիւնը, եւ ճիշդ այդ է ըրած Լիւք-Անարէ Մարսէլ հիանալի լեզուով մը : Նարեկացին ինչպէս Հաֆըզը, եւ մինչեւ մէկ ատիճան Խայեամն ու Ռումին եւ այլ մխսիք կամ քնարերգակ բերթողներ չափազանց կը ժժդունին եւ կ'աղօտանան երբ դանոնք ուրիշ լեզուներու վերածենք տառական հաւատարմութեամբ : Մարսէլի Նարեկեան թարգմանութեանց դատ անմախընթաց յաջողութիւնը պէտք է բացատրել, ըստ իս, անոր թարգմանական արուեստով, արուեստ որ չքեղօրէն կը ցոլացնէ, հայ մեծ աղօթողին ներքին ապրումները, յոյզերը, խորհուրդներն ու վերացումները :

Լիւք - Անարէ Մարսէլի թարգմանութիւնները կարդալէ եաք կարելի՞ է տարակուսիլ թէ անիկա Հայէ մը պակաս կրցած է հաղորդուիլ Նարեկա — ցիով : Եւ ո՞վ ըսաւ որ ամէն Հայ ընդունակ է այդպէս հաղորդուելու : Արդար ըլլանք եւ ըսե՛նք անուն դնահատենք Փրանսացի բանաստեղծին կատարած աշխատութիւնը որ մեծապէս պատուաբեր է մեր Նարեկացին «Միջին դարու մեծագոյն քրիստոնեայ բանաստեղծը » հռչակել տուողը : Փոխանակ փոքրոդի մտածումներէ մղուած նեմսացնել փորձելու այս պատուական երիտասարդին թափած ճիգերը հայ դրականութեան ապարդիւն էջերէն ոմանք ճանչցնելու իր ազդին մտաւորականութեան, վայել է որ երախտադիտութեամբ քաջալերենք այդ ճիգերը եւ դիւրութիւն ընծայենք որ աւելի լայնօրէն յառաջ տանի իր թարգմանութիւնները, որոնք յուսալի է թէ մօտ ապագային դիրքի ձեւով լոյս կը տեսնեն : Հարկ կա՞յ ըսելու թէ որքան խոր եւ տարածուն ըլլայ մեր ցեղին նկատմամբ քաղաքակիրթ ժողովուրդներուն համակրանքն ու համարումը չնորհիւ մեր մշակութային արժէքներուն՝ այնքան նրպատուաւոր դիրքի մէջ կ'ըլլանք ամէն տեսակէտով :

Հաղուագիւտ են Լիւք - Անարէ Մարսէլները. չնորհակալ ենք մեղի մատուցած իր թանկագին ծառայութեան համար ի սպաս դնելով նրբաճաշակ բանաստեղծի իր տաղանդը : Ի սրտէ կը յայտնենք իրեն այս հեռաւոր ափերէն մեր ամենայլեայ քաջալերանքը, ներաներ յաջողութեան անկեղծ մաղթանքներով :

ՄԻՀՐԴԱՏ ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (52)

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Է.— ՖՐՈՑԼԱՑՆԵՐ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Տիկին Ինկրամ դատապարտուեցաւ տասը տարուան բանտարկութեան, Ուիլըըմ Սուիֆթ՝ տասնըչորս տարուան : Ֆաշիստ քարտուղարը անպարտ արձակուեցաւ, ապացոյցի չդոյութեան պատճառով : Երբ Օլտ Պէյլիի դատարանէն դուրս կ'ելլէր, ձերբակալուեցաւ եւ աւելի վերջը աքսորուեցաւ արդեւլարան մը :

Այս անհաճոյ պատահարին վերջին տեսարանը պարզուեցաւ, երբ Ինկրամ դուրս կր հանուէր դատարանէն :

— Տասը տարի... Ազատ պիտի ըլլամ քանի մը չաբաթէն, երբ Ֆիւրէրը հոս դայ ...

Անհետացաւ՝ բարձրաձայն պոռալով .

— Հայլ Հիթլէր ...

ՍՈՒԻՖԹ ՌՈԶԻ ՕԿՐԷՑՏԻ (*)

Հասկնալի պատճառներով յայտնուեցաւ Տի —

(*) Շատ տարածուած անգլերէն ժողովրդա — կան երգ մը, որ կը սկսի այս բառերով .. «Քաղցր Ռոզի Օ'Կրէյտի» :

կին Ինկրամի ասպարէզը : Նաւահանգստային լրտեսութեան մէջ առնչան մէկին էր ան : Չափազանցութիւն չէ ըսել, որ նաւահանգստային լրտեսութիւնը, լրտեսութեան ամէնէն ճակատագրական բաժանմունքն էր համաշխարհային Բ. պատերազմին եւ արժեց աւելի չատ կեանքեր, քան ինչ որ պիտի ըսուի երբ եւ իցէ :

Խորհրդատուրութիւնով չրջապատուած են տակաւին ծովեզերեայ լրտեսութեան հաչիւները : Ու տակաւին խորհրդատուրութիւնը կր պատէ անցեալը ուրիշ լրտեսուհիի մը : Բացի այն իրողութենէն, որ ան Ուայթ կղզին եկաւ պատերազմէն քանի մը տարիներ առաջ եւ ամուսնացաւ հանդստեան կոչուած հնոցպանի մը հետ, չատ քիչ բան կր գիտնուի Տորոթի Փամէլա Օ'Կրէյտիի մասին, որ Գաղտնի Սպասարկութեան տարեդրութեանց մէջ ծանօթ է իրրեւ «Սուիթ Ռոզի Օ'Կրէյտի» անուանով, — թէեւ որակումը հեգնական մակդիր մըն էր, որովհետեւ Տորոթին ոչ վարդագոյն էր, ոչ ալ քաղցր :

Ամուլը կ'ապրէր Սէնտաուն, փոքր ու նեղլիկ տուն մր : Պատերազմի նախընթաց հինգ տարիներու ընթացքին, որպետիները կր ճանչնային զանոնք իրրեւ հաճելի, հանդարտ զոյգ մր, իսկ կիներ՝ ճիշդ տեսակ մր ընկերուհին մարդու մր, որ մեծ յատկանութիւններ չունէր եւ կր բաւարարուէր համեստ հանդստեան թոչակով մր, վայելելու համար գործէ քաշուած մարդու իր կեանքը :

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՋԻՆԿԸՐ

մխանաբար որոշած են պաշտպանել զայն :

Ամերիկա ճայնակցած էր անոնց՝ խնդիրը օ — րակարգ անցընելու : Հիմա որ արտաքին նախա - րարը պիտի փոխուի, նորը ի՞նչ դիրք պիտի բռնէ :

Եունայթըտ Փրէսի տուած մէկ լուրին համա - ձայն, Ֆրանսայի տեսակէտին ի նպաստ փոփո - խութիւն մը յուսալի է, քանի որ Էյզինհաուըր յայտարարեր է թէ «բաւական չէ ըսելը թէ պատ - մականօրէն մենք անկախութեան, ազատագրութեան եւ ինքնավարութեան ի նպաստ ենք այն ժողո - վուրդներուն որ անոր կը ցանկան : Պէտք է դիտ - նալ թէ այդ ժողովուրդները կարո՞ղ են վարել ի— րենց գործերը : Անոնք պէտք է պաշտպանուին աշ - խարհի ապահովութեան համապատասխան դրու — թեամբ մը : Այսպիսի պարագաներու, չատ չափա - ւորութեամբ պէտք է ընթանալ, անոնք որ ետ մը - նացած են, պէտք է աճապարեն, անոնք որ կ'ու — զեն աճապարել, պէտք է չափաւորեն իրենց քայ — լերը : Մենք պիտի չկանգնեցնենք այդ ազգե - րուն ցանկութիւնները աշխարհի մը մէջ ուր ծանր վտանգներ կան ամենուրեք : Եթէ յաջողինք, ասի - կա պիտի ըլլայ մեծ ծառայութիւն մը Ազգաժո — ղովին համար որ չի կրնար տալ եւ պարտադրել ափրիկեան խնդիրներուն համար լուծում մը, եւ այս պատճառով խակ կը վհատինք համաձայնու - թեան եզր մը, հոգ չէ թէ ժամանակաւոր » :

× Ազգաժողովի Տնտեսական Յանձնաժողո — վին նիստին ներկայացաւ անակնկալ կերպով խոր - հրդային պատուիրակ Կոմիքօ, որ ուժգին ելոյթ մը ունեցաւ Ամերիկան այն ծրագրին դէմ որ կը կոչուի «օգնութիւն անբաւական զարգացումովազ - դեցուն» : Նախ ամբաստանեց Ամերիկան որ նման չրջաններու մէջ վտարեց Ֆրանսական ու անգլիա - կան մրցակիցները, իւրացնելու համար ռազմա - կան նախանիւթի աղբիւրները : Յետոյ յայտարա - րեց թէ Խ. Միութիւնը պատրաստ է նման երկիր - ներու օգնել՝ անոնց տալով երկրագործական գործիքներ, ճարտարարուեստական եւ փոխադրա - կան նիւթեր, որպէսզի անոնք, առեւտրական փո - խանակութեան ձեւով ազատին իրենց արտադրու - թիւնը, առանց անոնց հարստութեան աղբիւրները չահագործելու ռազմական նպատակներով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ խումբ մը դրամատուներ դուիցերական 100 միլիոն Ֆր.ի (մօտաւորապէս 8 միլիառ Ֆր. Ֆրանսական) փոխառութիւն մը, պիտի ընեն Ֆրանսայի, փոխարէն ստանալով պե - տական դանձատոմսեր, որոնք պիտի վճարուին մէկ երրորդի համեմատութեամբ երկու, երեք եւ չորս տարիէն :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ համայնավարներու համադու - մարը փակուեցաւ մարեչալ Թիթոյի ճառովը : Ըն - դունուեցաւ բանաձեւ մը որ դատապարտելով Խ. Միութեան ծաւալողական քաղաքականութիւնը եւ Եուկոսլաւիոյ դէմ բռնած թշնամական դիրքը կ'ո - րոշէ Միացեալ Ազգերու կազմին ուժ տալ : Այս առթիւ փոխեց նաեւ կուսակցութեան անունը որ պիտի ըլլայ «Եուկոսլաւ Համայնավարներու Մի - ութիւն » :

× Եուկոսլաւիոյ կուսակցական համագումա - րին մէջ, 38 տարեկան նախկին զօրավար մը, Քու - րիչ հրապարակաւ ամբաստանեց սերպիական հան - րապետութեան վարչապետ Սթամպուլիչը թէ «դա - ցած է իր կինը» : Քուրիչ, որ ընդհ. քարտուղարն է դաշնակցային կառավարութեան, ճառ մը կը խօսէր ի ներկայութեան Թիթոյի, չեշտելով թէ կուսակցութեան վարիչները պէտք է օրինակ հան - դիսանան իրենց բարոյականով : Եւ յանկարծ պոռթկաց, մատնանշելով Սթամպուլիչը, որ մաս կը կազմէր դիւանին.— «Ահա կենդանի օրինակ մը ձեր առջեւ : Այս սատանան զողցաւ իմ կինս » : Ահռելի ժխոր մը պայթեցաւ եւ ժողովականները խարուած ամուսինը դուրս հանեցին հայհոյներ արձակելով :

ՏԻԿԻՆ Ա. ՉՊՈՒՔՃԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Հ. Ց. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Պ. Չպուք — ճեանի իր կնոջ մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղ - կեպսակի 10.000 Ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Տան Ֆոնտին :

× Գաբաճեան ընտանիքը իր խորին ցաւակ — ցութիւնները կը յայտնէ ողբացեալ Տիկին Աղաւնի Չպուճեանի մահուան առթիւ, իր ամուսնոյն եւ զաւակներուն եւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 Ֆր. կը նուիրէ Տէսթնի Ֆ. Կ. Խաչի գործին եւ հազար Ֆր. Տէսթնի հայ բողոքական եկեղեցւոյ :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

× Տէր եւ Տիկին Ս. Նալպանտեան 1000 Ֆր. կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, ողբացեալ Տիկին Աղաւնի Չպուճեանի մահուան առթիւ :

× Նոյն առթիւ Պ. Մ. Չէլէէեան 500 Ֆրանք Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին եւ 500 Ֆր. Փարիզի Աղքատախնամին :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Իսիի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի ժամը 3էն կէս դիշեր :

Պատուոյ նախագահութեամբ EDOUARD DÉP - REUXի (նախկին նախարար), ներկայութեամբ տեղւոյն S. F. I. O.ի ընկերներուն :

Սալ ատ Ֆէթի մէջ :

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ;

Եւրոպական պարեր Garow's Typique նուագա - խումբով : Մուտք **150** եւ **200** Ֆր.

×

Մարսէյլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին :

Նոյեմբեր 15ին, չաբաթ գիշեր ժամը 9էն մին - չեւ լոյս, Casa d'Italia :

Պատուոյ նախագահութեամբ երեսփոխան (նախկին նախարար) GASTON DEFERREի :

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին՝ F. LEENHARDT եւ J. MASSÉ եւ ընկերներ Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ եւ Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ :

Կ'երգէ՝ Փարիզէն մասնաւորապէս հրաւիր - ուած Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ա. ՏԷր Վարդանեան, Օր. Օր. Ա. Ակիլեան, Արիս — տաբէսեան, Պ. Պ. Լ. Ղեւոնդեան, Ս. Սարգիսեան եւ ԺԺ. Մակարեան :

Հանդիսէն վերջ եւրոպական պարեր :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

×

Վալանսի մէջ

Կր տօնուի ուրբաթ, 14 Նոյեմբեր :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմի - տէին, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Սալ ատ Ֆէթի մէջ :

Կը խօսին Տիկին ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ, ընկեր— ներ ՀԱՅԿ ՍԷՐՔԻՆԿԻԼԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

Կ'արտասանէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

×

Առնուվիլի մէջ

Նոյեմբեր 16ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարդան Ենթակոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Շանթ» թատերախումբին :

Ժամը 3էն 11, Salle Gallemand :

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ Paul Mazurierի (Առնուվիլի քաղաքապետ եւ անդամ Նահանգային խորհուրդի) :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՀՐԱՉ ԿՈՒՐՈՂԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԿԻՕԶԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ :

Երգ, արտասանութիւն, խնջոյք եւ պար, նը - ւագ : Ճոխ պուֆէի դիւրամատչելի դիներով :

Հաղորդակցութիւն.—

Gare du Nordէն 2.15ին, կամ Porte de la Cha - pelleէն 268 եւ իջնել Terminus :

×

Սէն Շամոնի մէջ

Նոյեմբեր 15ին չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Salle des Fêtesի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան » կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սե - րունդի «Վարդգէս» խումբի եւ Կապ. Խաչի :

Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ կ'երգէ Տի - կին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

×

Մէճր էթիէնի մէջ

16 Նոյեմբեր, կիրակի :

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Կ'արտասանէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի ժամը 10ին, հանդուցեալ ԳԷՈՐԳ ՔՀՆՑ. ՆԻՋԱՄԵԱՆի քառասունքին եւ ողբ. Ա — ՐԱՄԵԱՆՑ ԱՐԱՄի մահուան Բ. տարելիցին առ - թիւ, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն :

Հոգաբարձութիւնս կը հրաւիրէ իրենց պարա - դաները եւ հայ հասարակութիւնը որ ներկայ ըլ — լան այս պաշտամունքին յարգելու համար անոնց յիշատակը :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սեր. Մուրատ Ուս.ի խնջոյքը, 23 ՆՈՑԵՄԲԵՐԻ կիրակին :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ Հերոսամարտին 38րդ տա - րեդարձը Փարիզի մէջ, կիրակի 10 Մայիս, 1953 :

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ, Գ. Նաճէեանէ, Ժընեւ.— Շարունակեցէք : Ադամչինը չատ ուշացած էր :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը «Համազգային » Լսարանի, այս ուրբաթ ժամը 21ին Sociétés Sa — vantesի (28 rue Serpente) թիւ 2 սրահը : Կը խօսի ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ : Նիւթ՝ բանաստեղծ Նիկո - ղոս Սարաֆեանի գրականութիւնը եւ արուեստը :

Բանաստեղծին քերթուածներ կ'արտասանէ Տիկին ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆ ԱՐՔ.Ի

Սիւրմէլեան արք.ի մահուան առաջին տարե — դարձին առթիւ, Էսկիշէհիրցիներու Հայր. Միու - թեան եւ իր նախկին աշակերտներուն կողմէ ի յարգանս իր յիշատակին փէրվաչէդ իր գերեզմանին այցելութիւն մը պիտի տրուի կիրակի 16 Նոյեմ - բերին : Կը խնդրուի մեր հայրենակիցներէն եւ փափաքողներէն հաւաքուիլ «Place Gambetta»ի հր - րապարակը ժամը 15ին, ուրկէ խմբովին պիտի ուղղուինք դէպի Փէր Լաչէզ :

Էսկիշէհիրցիներու Հայր. Միութիւն

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ (յապաղած)

Հ. Մ. Մ.ը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Պ. Մանուկեան 2000 Ֆրանք, Edelweiss (Bonneterie) 2000, Խրմեան, Հայթեան, Խաչատուրեան, Շատաբեան եւ Պա - յընտրեան 1000ական Ֆր. (Սէնթ Էթիէնէն) :

Smeikal Albert 2000 Ֆր. Dakar, Տէր Պօղոսեան 1000 Ֆր. Նիս, Պէրպէրեան (ճաշարան) 1000 Ֆր. Նիս, Ժ. Պօղոսեան 1000 St. Auban, Քոչունեան հա - զար Ֆր. Digne: Դումար 15.000 Ֆր.:

Պ. Պ. Պոլսեցի հայրենակից մը 5000 Ֆրանք, Տակուեան (Bagneux) 2000, Գաղանճեան եղբայրք (Փարիզ), Փափազեան (Պանէօ), Հէքիմեան (Պանէօ) 1000ական Ֆր., Զատէեան (Պանէօ) 12 զոյգ դուլպայ եւ 1000 Ֆր., Վարդանեան (Պան - էօ), Տակուեան Վ. (Փարիզ), Գարաօղլանեան (Քաշան), Տէր Կարապետեան 1000ական Ֆրանք, Դաւիթեան 500, Աբգուեան (Փարիզ) 500 Ֆր. : Դումար 16.000 Ֆրանք :

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

MORY etCo.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր, բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պա - հուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախ - քի կամ ձեւականութեան, ստացողին համար :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք ունենալ դերձակի վերաբերեալ ապրանքները, աժան մաքուր եւ դիւրամատչելի դիներով, դիմեցէք՝ «ՄԱԿԱՋԻՆ - ԷՔՍՓՐԷՍ» վաճառատունը, 20 rue Consolat, Marseille :

Վստահ ենք որ զոհ մնալով պիտի ըլլաք մեր ուեւէական յաճախորդը :

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Mardi 11 Novembre 1952 Երեքշաբթի 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6913-Նոր շրջան թիւ 2324

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ ՄԻՒՍԸ

Ժամանակակից պատմութեան մէջ թուականներ կան որոնք ե՛ւ սփոփանք են ե՛ւ տառապանք:

Ա.հաւասիկ 1918 Նոյ· 11ը, որուն տարեդարձը կը տօնուի այսօր, այս երկրին մէջ եւ այլուր :

Զինադադար եւ հաշուեյարդար, ահաւնա - դղրդ փլուզումներէ վերջ:

Աչխարհակալ կայսրութիւնները վառօդ կ'ամբարէին տարիներէ ի վեր, սպասելով առաջին պատեհութեան, հարեւանին գլխուն պայթեցնելու համար :

Զուշացաւ Թանկագին պատրուակը, — գահաժառանգի մը սպանութիւնը Սերայեվոյի մէջ :

Ամբողջ բանակներ իրար յօշոտեցին լման չորս տարի, քսան միլիոն երիտասարդներու զերեզմանը փորելով :

Արիւնածարաւ Թուրքիան ալ դարձաւ անծայրածիր սպանդանոց մը՝ հայ ժողովուրդին համար: 40 միլիոններոց ազգեր կան որոնք մէկու - կէս միլիոն սպանեալ ունեցան ոճրամեղաւորներուն վրայ: Մենք մինչեւ այսօր ալ կը փնտռենք մեր հարազատներուն մէկ երրորդը: Անոնց չարդուփշրուր ոս - կորներուն հետքերը ...

Ցաղթականները նոր աչխարհ մը պիտի կառուցանէին համաձայն իրենց հռչակած մարտակոչին,— Ազատութի՛ւն: Ազատութի՛ւն : Ինքնորոշման իրաւունք :

Պարտեալները գլխիկոր ստորագրեցին ինչ որ նախապէս մշակուած եւ մաղաղաթի վրայ արձանագրուած էր:

Աչխարհի մեծագոյն անիրաւութիւնը, հայ ժողովուրդը նոյնպէս արժանացաւ դաչնագիր մը ստորագրելու, իրրեւ զինակից : Ամենայն իրաւամբ եւ հաւասարէ հաւասար :

Ստեղծուած էր նաեւ միջազգային խորհրդարան մը, Ազգերու Դաչնակցութիւնը: Ոչ միայն տրուած որոշումները արժեցնելու, այլ եւ պատերազմը խափանելու, վիճելի հարցերը խաղաղութեամբ լուծելու համար :

Կարճատեւ մեղրալուսինէ մը ետք, վերսկսան փոխադարձ դաւերը:

Պարզեւաւոր մրցում բացուած էր, ի վարձ անպատիժ դասալքութեանց :

Երկու պարտեալներ, Մոսկուա եւ Անգարա, դարձած էին ճակատագրի եղբայրներ, ասպարէզ կարդալով յաղթականներուն, որոնք յուլօրէն կը յօթանըչէին կանանչ սեղաններու առջեւ :

Մէւս պարտեալը, չղթայակապ Գերմանիա, կամաց կամաց կը քակէր օղակները, օգտագործելով Դաչնակիցներուն ապիկարութիւնը՝ թուրքերուլչեւիկ ճակատին հանդէպ :

Արդէն խակ ձեւ ու մարմին կ'առնէր նոր մարտակոչը, — «կենսական տարածութիւն» :

Եւ փոթորիկը նորէն պայթեցաւ 1939 Սեպտեմբերին :

Տառապան իմաստով Աչխարհամարտ էր այս անգամ : Դժո՛խք :

Աւելի քան տասը տարի վերջն ալ, անոր ալիքներուն չառաչումն է որ կը լսենք ի սիփիւռս աչխարհի :

« Երրորդ»ին մղձաւանջն է որ կը ցնցէ չիզերը: Առանց յաղթականի եւ պարտեալի խտրութեան :

Նորէն մթնոլորտին մէջ կը թնդան սրատուռչ նչանախօսքեր,— Ազատութի՛ւն: Անկախութի՛ւն : Եւ մանաւանդ՝ խաղաղութիւն :

Իրականին մէջ, մեծ թէ փոքր հասած են այն կէտին որ կը կոչուի զոյամարտ :

Ե՞րբ այսքան սաստկօրէն լարուած էին քաղքենի - դրամատիրական թէ «յառաջդիմական» պետութեանց քաղաքական, տնտեսական եւ ռազմական ուժերը, ի խնդիր ապահովութեան եւ ինքնապաչտպանութեան :

Եւ ե՞րբ այսքան դինամբերք, պայթուցիկ հրանիւթ եւ զաղտի զէնքեր ամբարուած էին, կարգի հրաւիրելու համար հակառակորդը :

Ո՛րքան թանձրացաւ, թունաւորուեցաւ մթնոլորտը՝ 1918ի զինադադարէն մինչեւ 1945ի զինադադարը ...

Երկու աչխարհամարտ, երկու չախչախիչ յաղթանակ,— եւ նորէն ահուդող :

Զարժե՞ր տիեզերական լեզուի մը թարգմանել հայերէն «Տէր Ողորմեա»ն ...

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՆԹԵՂ ՄԸ ՃԱՐԵՑԻՒ

— Ո՞ւր էիր երեք չաբաթէ ի վեր :

= Անկողնոյ կը ծառայէի :

— Դո՞ւն ալ այդ հնոտի բացատրութիւնը կը գործածես :

= Դիմամբ: Որպէսզի վիճաբանութիւն մը բացուի :

Իսկապէս, ո՞վ հնարած է այս այլանդակ ոճը, որ մինչեւ այսօր ալ կը գործածուի Թուխթակաբար: Ֆրանսերէնէ՞ թարգմանուած է (garder le lit): Որքան դիտեմ, Թուրքերն ալ չունին այդպիսի բացատրութիւն :

Ուրիշ առիթով՝ ծաղկեփունջ մը :

Անիմաստ կամ անճաշակ բառերու եւ բացատրութիւններու, որոնք մեքենաբար կը կրկնուին սերունդէ սերունդ :

Մինչ այդ, ձեր ուշադրութեան կը յանձնեմ ամբողջ հատուած մը՝ դրական տեսութենէ մը :

— «Թոհուբոհ» որակումով յատկորոշուած չարժումին ծաւալուն բնոյթը՝ խտացած պատկերով ցոլացնել միայն կրնայ ըլլալ մեր հակիրճ վերլուծումին ուղեգիծը, առանց տարածուն մանրամասնութիւններու եւ ցնցումներու (աչխատանք՝ որ դիրքի տարազին կը կարօտի), բայց ա— նաչառօրէն առարկայական, իրատեսութեան պարտադիր ջանքով, հոծ խիտի մէջ սեղմուած, չվարանելով ըսել թերն ալ, ղէմն ալ, ձգտելով իրերու վրայ պտրցնել ճչմարտութեան կանթեղը, անոր լոյսով միայն առաջնորդուելու նչանաբանով, առանց խրտչելու ծուռը խոցելէ՝ ցուցնելը աչքառած, կանխահղ ճիգով իրականութեան հարազատ նկարը գծել» : (Ե· Արմ· Լուսաւորիւր Թիւ 2):

Ո՛վ որ կարենայ կանթեղ մը ճարել այս հատորնտիր հատուածը եւ յօդուածագրին միւս հին ու նոր թնճուկները լուսաբանելու եւ քակելու համար, բարիք մը գործած պիտի ըլլայ :

Գոնէ տողաչարն ու ընթերցողը պիտի փրկուին «անկողնոյ ծառայելու» տաղտուկէն: Վ.Ա.Հ

ՁՕՐ· ՏԸ ԿՈԼԻ կազմակերպութիւնը նոր տագնապի մը մատնուած է: Անցեալ չաբթու գործադիր մարմինը վտարեց երեք կարեւոր անդամներ, — Պ· Քուռա, նախագահ Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդի (քաղաքապետ) եւ ուրիշ երկու ներկայացուցիչներ որոնց մէկը միեւնոյն ատեն եբեսփոխան է: Այս որոշման վրայ ուրիշ վեց անդամներ ալ հրաժարեցան: Փարիզի Քաղաքապետական Խորհուրդը տը Կոլի դլխաւոր ամրոցներէն մէկն է հինդ տարիէ ի վեր: 1947ին անոր 89 անդամներէն 52ը զօրավարին կուսակիցներ էին եւ նախագահ ընտրուեցաւ իր եղբայրը, Փիէռ տը Կոլ: Այս վերջինը միշտ կրվերընտրուէր եւ անցեալ տարի էր որ թեկնածութիւնը եւս առաւ, եբեսփոխան ընտրուած ըլլալով: Նոր վատրումներով եւ հրաժարումներով այժմ միայն 28 կոլեան անդամներ մնացած են Քաղաքապետական Խորհուրդին մէջ: Կը յիչուի թէ մօտ 50 անդամներ ալ հրաժարեցան Ազգ· Ժողովէն եւ Հանրապետութեան Խորհուրդէն :

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ յայտարարութիւն մը ուղղեց բանուորներուն, թելադրելով ցոյցեր եւ գործադուլներ սարքել, ազատ արձակել տալու համար ընդհ· քարտուղարը եւ ուրիչ չորս անդամներ որոնք բանտարկուած են Հոկտ· 8էն ի վեր: Ջինուորական տեսանը մերժած է առժամապէս անոնց արձակել ամբաստանեալները :

ԼԻԲԱՆԱՆի կիները իրաւունք ստացան ընտրելու եւ ընտրուելու: Այս առթիւ ՀՆդուեցաւ ընտրական ցուցակի դրութիւնը: Նոր օրէնքով 33 ընտրական չրջանակներ պիտի հաստատուին: Որոչուած է ծերակոյտ մը եւս կազմել, իսկ երեսփ· ժողովի անդամներուն թիւը 77էն իչխեցնել 44ի: — Ուրբաթ օր թչնամական ցոյց մը կատարուեցաւ Պէյրութի մէջ, Ազգընհաւուրի դէմ: Հինդ հոգի ձերբակալուեցան եւ բանի մը ոստիկաններ վիրաւորուեցան:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐԸ կը դրեն թէ համաչխարհային պաչտօնաթերթը, «Իմանիթէ», որ ապատրութենէն վերջ կը սպառէր 601.000 օրինակ, ի ջած է 188.000ի, ուղեկից «Լիպերասիօն»ը 250 հազարէն 120 հազարի, «Մը Սուար»ը 602 հազարէն 116 հազարի: Ուրիչ կարգ մը թերթերու սպառումն ալ մեծապէս նուազած է :

ԹՈՒՆՈՒԶ-ՄԱՐՈՔԻ ՀՆԴԻՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ. ՊԻՏԻ ՄԵԿՆԻ Ա.ԶԳԱ.ԺՈՂՈՎԸՆ

Արտաքին նախարար Պ ·Ռ· Շուման որ Նիւ Եորք ժամանած է, երէկ պիտի խօսէր Ազգաժողովին մէջ, յայտնելով թէ ոեւէ միջամտութիւն հիւսիս· ափրիկեան խնդրին առթիւ անընդունելի է Ֆրանսայի համար :

Շաբաթ օր Պ· Շուման տեսակցեցաւ Ամերիկայի արտաքին նախարար Էչիսընի հետ եւ այս առթիւ հրատարակուեցաւ հետեւեալ զեկոյցը .—

« Երկու նախարարները իրարու հանդիպեցան երկար եւ սերտ բաեկամութեան մը նպատակին վրայ : Ամերիկեան նախարարը պարզեց իր տեսակցութեանց արդիւնքը միւս պատուիրակութեանց հետ: Պ· Շուման յայտնեց Ֆրանսական ժողովուրդին ու կառավարութեան ընդունած՝ չատ հաստատ դիրքը Թունուզի եւ Մարոքի խնդիրներուն մէջ: Վիճաբանութիւնը ծառայեց երկու տեսակէտներու միջեւ հասկցողութիւնը ընդարձակելու » :

Այս տեսակցութիւնը որոշ արդիւնքի մը չէ հասած: Էչիսընն թէեւ յայտնած է թէ իր դերը վերջացած է նոր նախազահին ընտրութեամբ, բայց մինչեւ նոր նախարարին դալուստը, պէտք եղած աչխատութիւնը պիտի ընծայէ որպէսզի վիճաբանութիւնները վէճի չվերածուին: Պիտի չանայ որ յետաձգուին վիճաբանութիւնները եւ ասկայն, ինչ որ ալ պատահի, Ամերիկա ձեռնհաս կր նկատէ Ազգաժողովը այդ խնդրին միջամտելու :

Ազգաժողովին առաջին օրակարգը Քորէայի հարցն է : Եթէ զբաղի անով կրնայ բաւական ժամանակ առնել, որով Ֆրանսացիներն ու ամերիկեան նոր պատուիրակները առեն պիտի ունենան իրարու հետ հասկցուելու: Սակայն, Այզընհաուրրի Քորէա այցելութեան հետեւանքով եթէ յետաձգուի Քորէան, անմիջապէս պիտի դրուի Թունուզի հարցը :

Ամէն պարագայի, այն ահուն որ Ազգաժողովր ձեռք առնէ զայն, Ֆրանսական պատուիրակութիւնը պիտի հեռանայ ժողովասրահէն :

Անգլիա ուժ պիտի տայ Ֆրանսայի տեսակէտին :

ԳԵՐՄԱՆ ԲԱՆԱԿԸ ԿՐ ԿԱԶՄՈՒԻ

Արեւմտեան Գերմանիոյ ապահովութեան պետ Թէոտոր Պլանք ընդարձակ յայտարարութեան մը մէջ կ'ըսէ եւրոպական բանակին մաս կազմելիք զերման ուժերը պիտի կազմուի 500.000 հոգիէ, որոնց 80.000 փորձ պինուոր, 250 դնդապետ եւ 40 զօքավար :

Օտար թղթակիցներու տուած լուրերու համաձայն, հին Գերմանիան կ'արթնայ: Օրինակ, ամերիկեան բանակին մէջ կամաւոր մտած Գերմաներ որոնք իրենց թեւին վրայ «գերման» արձանագրութիւնը կը կրեն, սկսած են ինքզինքին ցոյց տալ: Փողոցներուն մէջ չարք չարք կը քալեն պինուորական դնացքով եւ կ'երգեն նացիական ռազմական երգեր: Այս երեւոյթը մտահոգութիւն կը պատճառէ չափաւոր չրջանակներու :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ ինր նահանգներէն երեքը թուէարկութիւն կատարեցին ընտրելու համար 100.000 քաղաքապետութեան խորհրդական : Քուէարկողները 15 միլիոն, էկսը կը կազմեն ամբողջ Արեւմտեան Գերմանիոյ քուէարկուներուն : Առաջին արդիւնքները ցոյց կուտան Նոր Նացինեբրու յաղողութիւնը վարչապետ Ատընաուերի կուսակցութեան դէմ:

ԹՈՒՐՔ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՃԱՌԸ

Թուրքիոյ Ազգ· Մեծ Ժողովի բացման առթիւ հանրապետութեան նախագահը Պայար երկար ուղերձով մը պարզած է ներքին եւ արտաքին կացութիւնը եւ չեչտած թէ «Թուրքիա Միջազգային մարզին մէջ հաչտութեան եւ կայունութեան ազդակ մըն է»: Ներքին ճակատին վրայ տենդագին աչխատանքի տարի մը եղաւ եւ սկսան արդիւնաբերութիւ տնտեսական միջոցները: Իսկ յետադիմական մարզին մէջ մեկուսացած կարգ մը դէպքեր կարծուածէն աւելի չեն: Տարուէ տարի կ'աւելնայ բամպակի արտադրութիւնը 180 հազար թոն է ներկայիս, արմտիքի բերքը 12.280.000 թոնի հասած է: Եւ մէկուկէս թոն արմտիք պիտի կրնանք արտածել: Արտաքին առեւտուրը 1952ին հասած է երկու միլիառ 116 միլիոն ոսկիի: Արտաքին առեւտուրը բաց ունի: 1952ին ամուր երեմտական քաղաքականութեան մը գործադրութեան տարին եղաւ: Այս տարի ալ աչխատեցանք բանակը արդիական սարքաւորումով օժտել : Քորէայի մէջ ի գործ դրուող արդիական բանակի մեքոտը կ'ուսուցուի բանակին : Արտաքին քաղաքականութեան մարզին մէջ զօրեղապէս կապուած ենք հաւաքական ապահովութեան դրութեան: Անցեալ փետրուարէն ի վեր կ'անդամակցինք Ատլանտեանի ուխտի կազմակերպութեան : Կը մտքենք որ կատարեալ հաւատարմութեան պայմաններուն տակ փոխադարձ օժանդակութեան եւ հաւաքական պաչտպանութեան մառնակցին Միջին Արեւելքի պետութիւնները: Միջազգային գործակցութեան

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ՆԻՇԵՐ

ՓԱՐԻԶԷՆ ՀԱԼԷՊ

Գ.

Պատյտ մը եւս կը կատարեմ Ալեքսանդրիոյ հին քաղաքամասին մէջ, տեսնելու համար փարաւոնեան եւ հռոմէական շրջանէն մնացած աւերակները: Ահա Ռուման՝ի 2000 (Ն. Ք.) թուականէն մնացած երկու անաղարտ արձանները Ապլ Հօլ այր եւ կին, մարդու եւ կնոջ դիմագիծով, առիւծի մարմնով: Իրենց աստուածներն են:

Կրանիթեայ տապանի մէջը բարձրութեամբ սիւն մը միակտուր, խոյակները անվթար: Ճիշդ տակը կը գտնուի տասնըհինգ աստիճան խորութեամբ գրադարան մը, գտնուած 452ին (Ց. Ք.): Պատերուն մէջ խոռոչներ են որոնց քով գտնուած է Սրապիոնի եկեղեցին, Լճճել Ապիսի փարաւոնեան աստուածներէն — աղօթատեղին: Այս աւերակներուն մէջ կան մանուածապատ նկուղներ, ուր ապրած եւ ուսած են հին Յոյներ, Հռոմէացիներ: Անոնց քաղաքակրթութեան հետքերը կը տեսնուին ամէն տեղ.— Կրանիթեայ սիւներու կոթողներ, արձաններու մնացորդներ եւ խոյակներու քանդակազարդ մասեր, մասուքներ որոնք հիացում եւ սարսուռ կը պատճառեն այցելուներու:

Այս չրջանին մէջ գտնուած են Ամուսը Սուվարի չրջանէն 27 կրանիթէ սիւներ, խոյակներ եւ դանադան զարդաքարեր, իրրեւ զարդարանք մեհեանները:

Եւ կը յիշեմ հնադարեան Հայաստանի մեհեանները, Անիի հազարումէկ եկեղեցիները, հայկական ճարտարապետութեան հրաչալիքները որոնց տեսքէն անդամ զրկուած ենք, օտարութեան մէջ..

Մեկնումէ սուլիչը կը դղրդէ քաղաքը, ու կը փնտռեմ Հայեր, սրտակից Հայեր քիչ մը սփոփուելու համար: Ո՞ւր չէ կարելի գտնել Հայեր, ցիրուցան աշխարհի չորս հովերէն:

Ահա ընտանիք մը եւ սեւաչեայ ճալոուն ձագուկներ: Կը մօտենամ, կը ծանօթանանք: Ընկերը Նչան Նչանեան, Գահիրէէն: Կը հարցնեմ «Ցուսաբեր»ի չէնքի մասին: Ողեւորուած, հպարտօրէն կը խօսի հայ ժողովուրդի զոհաբերութեան, Հ.Ց.Դաշնակցութեան կազմակերպական եւ ազգային գործունէութեան մասին: Կը խօսի ընկերներու եւ բարեկամներու մասին: Ժամերը կ'անցնին հաճելի: Ծովը փոթորկած է, արաբական աշխարհի այս մասին նման Միջերկրականը միշտ խռովայոյզ է, սակայն որո՞ւ հոգն է: Թող փչէ հովը, թող նաւը պայքարէ խելագար ալիքներուն հետ, մենք սիրտ սրտի տուած կը խօսինք անցեալէն, ներկայէ եւ մանաւանդ ապագայի վրայ աւելի քան հաւատաւոր:

Յուլիս 28.— Վերջապէս Լիբանանի բարձունքները կը նշմարուին մշուշապատ ու հրապուրիչ: Սարսուռ մը կը զգամ: Քսանութ տարուան հեռաւորութիւնը կասկած մը կ'արթնցնէ մէջս: Այդ օրերուն անապահով էր կեանքը: Դարաւոր թշնամիին եաթաղանին ձայնը տակաւին կ'արձագանգէր Հայուն ականջին: Ընկերս բարեբախտաբար չէ ապրած այդ դժնդակ օրերը:

Նաւը կը խարսխէ Պէյրութի առջեւ: Ճամբորդներու եւ բեռնակիրներու պոռչտուքին մէջ ամէն բան կը կորսուի: Վայրկեան առջ ապաթիլ կ'ուզեմ: Եւ ահա դիմացս կը ցցուի հին եւ սիրելի ծանօթ մը, Վիկտորական միաբանութենէն Հ. Գրիգոր Հէպոյեան, միշտ խնդումերես, ուրախ ու համակրելի: Այլեւս մինակ չեմ: Պէյրութ մտած առեն պահ մը կը կարծեմ դեռ Եւրոպա եմ: Փողոցները նեղ, հանրակառքերը կը խափանեն երթեւեկը: Անհնարադրելի ժխոր: Ինքնաշարժերը իրար կը հրմշտկեն: Փողոցի լաճերը ծոյլ ծոյլ կը չարժին, առանց վախնալու որ պիտի ճզմուին կառքերուն տակ:

Քաղաքին մէջ հայութեան թիւը այնքան մեծ չէ, սակայն տասը քայլ չառած կը լսուի հայրենի բարբառը:

Ամէն տեղ Հայը իր տանը մէջ է, արհեստաւոր, առեւտրական, բանուոր: Յուսափեղկերուն վրայ կը ժպտին հայերէն տառերը: Ազատութեան աշխարհն է, խօսքի, գրչի, մտածումի եւ գործի ազատութիւն: Լիբանանեան հանրապետութեան հետ Հայը եղբայրացած է, կ'ապրի անոր լեռնային վեհութեան մէջ ազատ ու համարձակ: Հայկական ստեղծագործութիւնն ու ճեռներէցութիւնը թեւ առած են ազատ եւ անարգել:

Լիբանան առաւելապէս առեւտրական երկիր մըն է ու սահմանափակ: Կ'ապրի գլխաւորապէս օտարականներու այցելութեամբ եւ չնորհիւ իր նաւահանգիստին, որ Միջին Արեւելքի գլխաւոր կեդրոնն է: Ամէն ապրանք որ կը հասնի Եւրոպա—յէն եւ Ամերիկայէն, Պէյրութի միջոցաւ կը բաշխուի:

Ուրեմն մրցակցութիւնը մեծ է եւ ամէն մարդ կը ճգտի գրամ չահիլ: Փոքրիկ ծովուն մէջ մեծ ճիգ է պէտք թիակահարելու համար:

Հայր իրրեւ եկուոր ժողովուրդ լաւ դիրք է ստեղծած առեւտրական տեսակէտով: Իրրեւ արհեստաւոր ալ կը փայլի: Գրեթէ լաւագոյն բանուորն ու վարպետ արհեստաւորն է այս երկրին մէջ: Ունի ճեռներէց ոգի եւ անզուգական ճաշակ: Առեւտուրը արեւելեան է, սակարկութիւնը՝ օրէնք: Մանաւանդ մանր առեւտրականներու քով պէտք է սակարկել: Մեծ առեւտրական տուները կ'աշխատին ընդհանրացնել եւրոպական ձեւը:

Յուլիս 30.— Պէյրութէն կը մեկնիմ: Այս հին քաղաքակրթութեանց ճամբաններէն անցած են Հռոմայեցիներ, Փիւնիկեցիներ, Հիքսոսներ, Հայեր: Ամէն մէկը թողած է հետք մը այս երկրին մէջ:

Ինքնաշարժը կը սուրայ Լիբանանի գեղեցիկ եւ օգասուն լեռներն ի վեր, Պէյրութի ճնշող եւ խոնաւ տաքէն թեթեւցած լանջաթոք կը չնչենք: Մեքենան ճռնչելով մեծ ճիգ կը թափէ մագլցելու այս ցից ու օձապտոյտ ճամբաններէն:

«Մի յար, կ'աւցնի...»

Նախկին թագաւոր Ֆարուք իր յուշերուն մէջ կը գրէ· — «Վերջին պատերազմին, անգլիական կառավարութեան պնդումին վրայ, Եգիպտոս ըստիպուեցայ ճանչնալ Խորհրդային Միութիւնը: Այս առթիւ անգլիական դեսպանին հետ տեսակցութեան մը ընթացքին լացի»: Ու կ'աւելցնէ «Արեւելքցիները կուլան երբ անկեղծօրէն կը յուզուին»:

Անցեալ օր, Ճափոնական ֆիլմի մը (Rashomon) ներկայացման ներկայ եղայ: Դերասանուհին (մէկ հատ միայն կար) միշտ կուլար, հազիւ մէկ քանի անգամ տեսայ խօսիլը, յարատեւ կուլար ու կը հեկեկար, եւ նոյն իսկ կնոջմէ լքուած դերասանն ալ մէկ անգամ հեկեկաց:

Մենք Արեւմուտքի մէջ վարժուած չենք այսպիսի տեսարաններու: Արեւմտեան ֆիլմերու մէջ՝ դերասանուհին, ամէնէն յուզիչ պարագաներու առեն հազիւ աչքերը կը թրջին եւ արցունքի կաթիլներ կը հոսին այտերուն վրայ եւ այն ալ առանց լալու, կամ հեկեկալու: Իսկ դերասանները, հեկեկալ, բնաւ երբեք, անոնց ամէնէն սրտառմլիկ պարագաներուն դէմքերուն մկանները կը պըրկուին, դէմքերը կը խորշոմին, ակօսներ կը կազմուին, մէկ խօսքով դէմքին արտայայտութեան մէջ է որ կարտացոլայ իրենց ներքին վիշտը:

Լացը Արեւելքի մէջ միշտ ի պատուի եղած է: Հին դարերուն եղերամայրեր կային որոնց պաշտօնն էր լալ մեռելներուն վրայ: Այս մասին յիշատակութիւն մը կայ Աւետարանին մէջ:

Իսկ մենք Հայե՞րս: Հայն ա լիբրեւ Արեւելքցի լալը սիրած է: Հին ժամանակները եւ մինչեւ անցեալ դարուն մեր մէջ կային «Գովք լսող»ներ, անոնք ծեր կիներ էին, դրամով վարձուած, որոնք մեռելներու վրայ հակած՝ լալով ու գոչ ըրած բառերով ննջեցեալներուն ունեցած եւ չունեցած առաքինութիւնները քով քովի կը շարէին:

Կը յիշեմ մանկութեանս օրերուն, մեր քաղաքին մէջ, չատ անգամ, ննջեցեալը տունէն վերցնելու պահուն, կիներ պատուհաններէն կախուած իրենց մազերը ցիրուցան վայնասուն մը կը փըրցնէին աղեխարչ ճիչեր արձակելով:

Տարիներ առաջ հիւանդանոցի մը մէջ, այցելութեան պահէն մէկ քանի վայրկեան առաջ, երիտասարդ մը մեռաւ: Անմիջապէս սանտով մը ծածկեցին, այցելութիւններէն վերջ վերցնելու համար: Ճիշդ այդ պահուն կին մը ներս մտաւ սրահէն, ննջեցեալին քոյրը: Երբ տեսաւ եղբօրը մեռելը ճիչ մը արձակեց, վազելով մօտեցաւ, սանտը վերցուց եւ մեռելին վրայ լինկած սկսաւ լալ: Ես զարմացայկարծելովքէ Ֆրանսուհի մըն է, չատոյ իմացայ որ լեհացի Հրէուհի մըն է եղեր: Դարձեալ Արեւելք:

Գիտեմ «Ցառաջ»ի ընթերցող տիկինները պիտի ըսեն: «Ֆրանսուհիները չեն լար որովհետեւ քար - սիրտ են, չեն յուզուիր»: Այսպէս մտածողները չարաչար կը սխալին:

Ճիշդ է որ յուզուելու զգացումը անհատէ անհատ կը տարբերի, բայց ոչ թէ ազգէ ազգ: Աչխարհի ամէն կողմէ մարդը մարդ է: Գազանաբարոյ Թուրքն անգամ լալ գիտէ: Ապացոյց Թուրքերէն բազմաթիւ երգեր ու ասացուածքներ, որոնց մէջ չատ յաճախ լացի կը հանդիպինք:

Սակայն Արեւելքցիին եւ Արեւմուտքցիին տարբերութիւնը այն է որ, արեւմուտքցին գիտէ ինքզինքը զսպել, ան գիտէ ատնձ մը դնել իր այդ ներքին պոռթկումին, ան կ'ըսէ· «Իմ ցաւս ինծի կը պատկանի, ես պէտք չունիմ ուրիշները իմ ցաւիս հաղորդակից ընել»: Ու կուլայ ներսէն, արտէն առանց ուրիշներու դիտցնելու:

Բոլորդ ալ իմացաք Լիւտսի ոճիրը, Անգլիացի ընտանիք մը, այր եւ կին եւ աղջնակ մը սպանուած դանուեցան առաւօտուն լուսաբացին:

Տեղական թերթի մը թղթակիցը Լոնտոնի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ աղջնակին մեծ մօրը հետ իր տանը մէջ: Թղթակիցը կ'ըսէ· «Ծերուհի տիկինը դիտցաւ ինքզինքը զսպել ստոյիկօրէն, այսպէսով ապացոյցը տուաւ մեծ ազգի մը պատկանելուն»:

Թղթակիցին այս խօսքին մէջ ամբողջ փիլիսոփայութիւն մը կը պարփակուի:

Ցաւին դիմադրաւելը առանց աղմուկի մեծութեան նչան է, լալը հանրութեան մէջ թուլացում կը նչանակէ:

Ուրեմն սիրելի Հայուհիներ դուք ալ չանացէք քաղաքակիրթ մեծ ազգերու կանանց օրինակին հետեւիլ:

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՖԵԱՆ

Հնարիչին իրաւունքը

Մօտ հինգ հարիւր տարի առաջ Եւրոպայի մէջ երեւան եկաւ արհեստաւորներու զառակարգ մը: Այս արհեստաւորներուն տրուեցան առանձնաչնորհներն եւ ապահարկութիւններ որոնք անոնց եւ ապրանատէրները եւ իրենց ընթացք էին: Այս ապրանատէրները եւ իրենց բանուորները ալ մարդիկ էին Եւրոպայի ամէն մէկ երկրին մէջ, եւ սակայն այդ դարուն վեհապետները լիովին ըմբռնեցին տպագրութեան յեղափոխական կարեւորութիւնը, այն աստիճան որ թէ զործատէրը եւ թէ բանուորը ազատ հռչակուեցան զինուորութենէ եւ տուրքերէ: Անկէ զատ պարտաւոր չէին զինուորներ պատսպարելու երբ կրնային տուր կրել աղնուականներու պէս: Թէեւ այս փոքր արհեստապետութեան անդամներէն ոչ մէկը հնարած էր տպագրութիւնը, ոչ իսկ բարելաւած՝ նոր գործածութեան եղանակը, բայց երբեք տուրք չէին վճարեր հնարիչին եւ բոլորն ալ խստօրէն կը պահէին զաղտնիքը:

Տպագրական դիրերը առաջին անգամ գործածուեցան Զինաստանի մէջ, սակայն Քորէացիներն էին որ 1400ին հնարեցին առաջին չարժական տառերը, զորս կաղապարի մը մէջ հալեցնելով կրնային բազմիցս գործածել տարբեր ձեռնարկներու համար: Ճչդուած չէ թէ ով տպեց առաջին դիրքը Եւրոպայի մէջ: Թերեւս Կիւթենպէրկն էր, Մայանսի մէջ կամ Քութիրը՝ Հաարլէմի մէջ: Բայց զրեթէ ստոյգ է որ Նիւթակոն որեւէ վար—ձառութիւն չստացաւ: Կիւթենպէրկ ազգատապրեցաւ իր ամբողջ կեանքի ընթացքին: Իր հնարած չարժական մետաղեայ դիրերը ընդօրինակեցին իր ընկերները եւ բանուորները, որոնք յետագային հռոմտատուեցան տարբեր քաղաքներու մէջ: Ամէն տպագրիչ կ'աչխատէր պահել իր մենաչնորհը, այնպէս որ չատ երկար ժամանակ անցաւ տպագրութեան արուեստին տարածման համար: Կիւթենպէրկ եւ Քոսթեր 1450ի տառերը կ'աչխատէին իրենց մամուլին վրայ, սակայն 1469ին էր միայն որ երեք Գերմաններ հռոմտատեցին առաջին տպարանը Փարիզի մէջ: Քէքսթըն սկսաւ տպագրել 1477ին Լոնտոնի մէջ, իսկ 1507ին երկու Սկովտիացիներ տպագրութեան մենաչնորհը ստացան ձէյմս Ա. թագաւորէն իրենց երկրին համար:

Շատ քիչ յառաջդիմութիւն կատարուեցաւ տպագրութեան մեթոտներուն մէջ, մինչեւ ԺԹ. դարուն սկիզբը, երբ Սթենհոպի երկաթէ մամուլը վերջնապէս յաջորդեց փայտէ մամուլին:

Այսպէս, մերժելով հնարիչին վճարել իր հատաղօտութեանց օրինաւոր չահը, ընկերութիւնը որեւէ օգուտ չէր քաղեր: Այսօր պաշտօնապէս արդիլուած է իւրացնել գիւտի մը չահը, ի վնաս հնարիչին եւ ընկերութեան: Համաձայն Մարդու Իրաւունքներու տիեզերական յայտարարութեան 27րդ յօդուածին, «Ամէն մարդ իրաւունք ունի պաչտպանելու բարոյական եւ նիւթական չահերը որ եւ է գիտական արտադրութեան որուն հեղինակն է ինք»: Այդ միեւնոյն յօդուածը կը ճանչնայ ամէն մարդու «իրաւունքը... մասնակցելու գիտական յառաջդիմութեան եւ անկէ բխած բարիքներուն»:

Այս խնդիրը միշտ ալ դիւթիւն ունեցած է, բայց Կիւթենպէրկի չրջանէն ի վեր, աւելի սուր հանգամանք ստացած է: Եթէ թնական է որ ընկերութիւնը օգտուի մարդկային հնարամտութենէն, բնութեան դեղեցկութիւնը կը լրացնէ տեղի չարքաչ եւ աչխատունակ ժողովուրդը ճակատով եւ մանաւանդ մեծ եռանդով ու կորովով: Լիբանանցին հողագործ է, ահաւոր ճիգ կը թափէ թիով մը հող եւ արօտավայր ունենալու համար:

Ճամբաները չինուած են ճարտարութեամբ, լայն եւ մաքուր: Եզերքները ուր որ վտանգաւոր են կամ ցանկապատուած եւ կամ ճերմակ ներկուած փոքր սիւներով, զգուչացնելու համար են կառավարները:

Ոլոր մոլոր միշտ կը բարձրանանք այդ խրոխտ սարերը, որոնք չրջապատուած են բանջարանոց—ներով, պտղատու ծառերով, ձիթենիներով: Ինչ հերակլեան աչխատանք եւ ուղտի համբերութիւն, կամք եւ յարատեւութիւն կը պահանջեն այդրուսի հողերը, այս լեռնեզուն մէջ:

Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

Նոյնքան քմահաճ է որ հնարիչն ալ օգտուի գիւտերէն, ինչպէս ուրիշներ կ'ապրին իրենց ձեռքի աշխատանքով: Մօտ երեք հարիւր տարիէ ի վեր, բազմաթիւ երկիրներու մէջ, լուսամիտ մարդիկ քննած են այս խնդիրը եւ ընդհանրապէս իրակա - նացած է հաւատարակչռութիւնը անհատական եւ ընկերային շահերուն միջեւ: Ընկերութիւնը հնարիչին կուտայ արտօնագիր մը (պրըվէ) որ իրեն կ'ապահովէ իր սեփական լրատուքներուն պաշտպանութիւնը, որոշ ժամանակաշրջանի մը համար: Յետոյ արտօնագիրը կը դառնայ հանրային սեփականութիւն:

Անգլիան առաջին երկիրն էր որ սկսաւ արտօնագիրներ տալ 1623ին: Սակէ առաջ թագաւոր - ները սովորութիւն ունէին վարձատրելու իրենց պաշտպանեալները առանձնաշնորհներ տալով ա— նոնց՝ կարգ մը ապրանքներու վաճառման կամ չինութեան համար:

Ելիզաբէթ թագուհին այնքան առատաձեռնո - րէն կուտար այդ առանձնաշնորհները որ ծանր դեղծումներ յառաջ եկան: Մենաշնորհները կը տո - ւէին բազմաթիւ անհրաժեշտ պիտոյքներու հա — մար, գիները կը բարձրանային եւ աղքատները նե - ղութեան կը մատնուէին:

Ճէյմս Ա. թագաւորին օրով, արքայական յանձնախումբ մը նշանակուեցաւ չըլանին ամէնէն մեծ իրաւաբանին՝ Սըր Էտ. Քոքի գլխաւորու — թեամբ, քննելու համար այս խնդիրը: Յանձնա - խումբին եղրակացութեանց վրայ օրէնք մը հրա — տարակուեցաւ որ չեղեալ կը հռչակէր բնակիչնե - րուն համար վնասակար որեւէ մենաշնորհ: Բայց պետական արտօնագիրներ կրնային տրուիլ «իսկա - կան եւ Ա. հնարիչներուն եւ միայն առաջին նոր մեքենային գործածութեան կամ չինութեան հա — մար, պայմանաւ որ ոչ մէկ բան հակասէր օրէնքին կամ զղջէր պետութեան առաջադրանքին աւելցնե - լով դիները եւ վնասելով առեւտուրի»: Այսօր ալ այս սկզբունքին վրայ հիմնուած է գիւտերու ար - տօնագրի դրութիւնը:

Մինչեւ 1791ին էր որ ուրիչ երկիր մը, Ֆրանսա օրէնք մը հրատարակեց արտօնագիրներու մասին: Բայց յաջորդ 30 տարիներուն բազմաթիւ ազգեր հետեւեցան այս օրինակին: Բոլոր արտօնագիրնե - րը կը խմբագրուին պայմանագրի մը ձեւով ընդ— մէջ հնարիչին եւ ընկերութեան, բայց մինչեւ այ - սօր ալ իրաւագէտները կը վիճին թէ այս վաւե - րագրերուն մէջ նախապատուութիւնը հնարի — չի՞ն թէ ընկերութեան շահերուն պէտք է տրուի:

Նոր գործիքի մը չինութեան համար տրուած արտօնագրին տրամադրութիւնը յաճախ դուռ կը բանայ աւելի օգտակար գիւտի մը: Այսպէս, Աբքրայթ, Թերիւս 1769ին չյաջողէր կատարելա - գործել իր մանելու մեքենան, խնայելով բազմա - թիւ աշխատաւոր ձեռքեր, եթէ Հարկրիւս արդէն արձանագրած չըլլար իր մեքենան:

Իրականին մէջ, չատ բարդ խնդիր է հնարիչին իրաւունքներուն պաշտպանութիւնը, կարգ մը տեսակէտներով: Յաճախ անհրաժեշտ է մասնագէ - տի մը միջամտութիւնը, կեղծարարութիւնը խա — փանելու համար: Այսպէս, փէժի չարելու մեքե - նային (Մ. Նահանդներ) նկարագրութիւնը կը բաղկանայ 18.000 կտորներէ պատկառելի հատոր մը կազմելով:

Տակաւին չկայ որեւէ միջազգային համաձայ - նութիւն հնարիչի իրաւունքին պաշտպանութեան

ԱՆԳԼ. ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՏԻԳՐԱՆ ՄԵԾԻ ՄԱՍԻՆ

Լոնտոնէն թղթակից մը կը գրէ.—

Լոնտոնի Royal Central Asian Journal պարբերա - թերթը, իր XXIX - Part II թիւին մէջ հրատարա - կեց բանասէր Պ. Նուպար Մադտուեանին մէկ մասնագիտական յօդուածը, Armenia as an Empire - The Career of Tigranes III (8 էջ):

Յօդուածագիրը յիշելով օտար կարեւոր պատ - մագիտներուն վկայութիւնները, կ'ապացուցանէ թէ Տիգրան Մեծ ու Հայկական կայսրութիւնը, արժէքով, տոհմային նկարագրով ու քաղաքա - կրթական որակով կը դերազանցեն Միհրդատ Եւ - պատոր Կիւքասը: Սարդոն ու Նարուդոդոնոսոր տիեզերահռչակ վեհապետները ու իրենց հիմնած պետութիւնները: Կը բացատրէ հնագոյն Հայաս - տանի պետութիւնը եւ Արտաշէսեան Հարստու — թեան կարեւոր դերը Հելլենական քաղաքակրթու - թեան զանգուածային իւրացումին մէջ, եւ կը պարզէ այդ Հարստութեան հիմնադիրին՝ Արտա — շէս Ա.-ի քաղաքականութիւնը ու իր ազատարար հիւրասիրութիւնը նշանաւոր Աննիբալին, Տիգրան Մեծին քաղաքակրթիչ ձեռնարկները ու յոյն ժա— մանակակից մեծ իմաստասէրներուն ըրած հրա — ւէրը, որպէսզի ծաղկեցնէր իր կայսրութեան եր - կու մայրաքաղաքները (Արտաշատ ու Տիգրանա — կերտ):

Այս առթիւ դծած է Մերձաւոր Արեւելքին ու Հայկական հին թագաւորութեան քարտէսը, նշա - նակելով նաեւ Ք. Հայաստանի սահմանները:

Անգլ. թերթին խմբագրութիւնը չնորհաւորե - լով յօդուածագիրը, յայտնած է թէ իր ուսումնա - սիրութիւնը պիտի յանձնուի Լոնտոնի Encyclopoe-diaներուն, որպէսզի այդ կարեւոր ու չատերուն անծանօթ պատմագրութիւնը տարածուի համայ - նագիտարաններուն մէջ:

ԿԱՐՍԻ ՄԷՋ ԼՐՏԵՍ ՄԸ

Պոլսոյ թերթէն.— Քաղաքային ոստիկանու - թիւնը ձերբակալած է մէկ ռուս եւ երկու պուլկար լրտես, որոնք գաղթականի տարազին տակ մեր ա - րեւելեան սահմանէն ներս մտած էին:

Տանըհինգ օր առաջ Կարսի ոստիկանութիւնը կասկածելի մարդ մը կը գտնէ ծայրաթաղի մը մէջ: Ինքնութեան թուղթ չունէր եւ յայտնեց թէ ռուս է եւ փախած է Ռուսիայէն ու Թուրքիա ա - պաստանած: Հարցոցին թէ ինչո՞ւ երեք օրէ ի վեր ոստիկանութեան չէ դիմած: Ռուսը, որ կը կոչ - ուի Փեթքով, պատասխանեց թէ նոր եկած է:

Ռուսը իրրեւ կասկածելի Խթանպուլ ղրր — կուած է եւ հոս ալ նոյն յայտարարութիւնը ը - րած: Սակայն հարցաքննութեան ընթացքին հակա - սութեան մէջ բռնուած է: Վերջապէս ոստիկանու - թիւնը խոր քննութենէ մը վերջ յայտնած է ոտու - դել որ Փեթքով Զեկայի գործակալներէն է:

Փեթքովի ինքնութիւնը եղեւան գալէ վերջ, իր հետապնդած նպատակն ալ հակակցուած է: Կար - միր գործակալը Իրանի մէջ պաշտօնի կոչուած էր, սակայն հրաման ստացած է նախ Թուրքիա մտնել ապա անցնիլ Իրան, աւելի դիւրութեամբ հոն աշ - խատելու համար:

Փեթքով չատ լաւ Թուրքերէն կը խօսի եւ իր - րեւ Թուրք գաղթական ինքզինք պիտի ջէջ Իրանի մէջ: Փեթքով խոստովանած է ամէն բան: Քանի մը օրէն պիտի յանձնուի: Փեթքով կարմիր բանակի մէջ հարիւրապետ եղած է:

⚔ Ոստիկանութիւնը Պոլսոյ մէջ ձերբակալած է երկու պուլկար գաղթականներ, որոնք լրտեսու - թեամբ կ'ամբաստանուին: Առաջմէ մին տասը օր առաջ կասկած հրաւիրած էր երբ կը թափառէր Էմէնիոնի շրջակայքը, հոն ուր անթելի եւ ռատա - րի արգիլեալ գօտիները կան: Հարցաքննութեան պահուն բաւ էր թէ պարզապէս կը պտըտէր եւ չէր գիտեր թէ այդտեղ արգիլեալ գօտի է: Բայց երբ վրան խուզարկուած է, լուսանկարչական եւ այլ գործիքներ գտնուած էին: Երկու օր վերջ ալ նոյն տեղը ուրիչ պուլկար կասկածելի մը ձերբա - կալուած էր: Քննութիւնները առաջ կը տարուին:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱԿՕՍ, երկամեայ հանդէս գրականութեան եւ արուեստի: 8րդ տարի թիւ 6, գրական — գե - ղարուեստական բովանդակութեամբ եւ ուսումնա - սիրութիւններով: Հրատ. Հայ ճեմարանի Երջ.Մի - ութեան: Հասցէ.— B .P. 1245, Beyrouth (Liban):

ՏԻՏԱՂ

ՕՐԻՈՐԴԸ.— Տէր Հայր, այսօր հպարտու — թեան մեզք մը գործեցի:

ՔԱՀԱՆԱՆ.— Ի՞նչ ըրիր, աղջիկս:

ՕՐԻՈՐԴԸ.— Հայելիին մէջ նայեցայ, եւ հր - պարտացայ որ գեղեցիկ եմ:

ՔԱՀԱՆԱՆ.— Աղջիկս, ըրածդ հպարտութիւն չէ, սխալմունք է ...:

ՀՈՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Է.— ՖՐՈՑԼԱՑՆԵՐ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Սէնտաունի մէջ ուշադրութիւն չգրաւեց, երբ Տիկին Օ'Կրէյտի առաւ մէկ կամ երկու վարձակալ - ներ, աւելցնելու համար իր ամուսնոյն վախճանած թոշակը կամ խնայողութիւնը մը ունենա - լու սեւ օրուան մը համար: Որ վարձակալները նացի զբօսաշրջիկներ էին, զարմանալի չէր այնպէս ժամանակ մը, երբ, Kraft durch Freude (Ուժ՝ Ուրախութեան միջոցով) նշանանով, մեծ թիւով գերմանացի «արձակուրդ առնողներ» կ'այցելէին բրիտանական ծովեզերեայ օգտավոխութեան վայ — րերը, լաւ վճարելով եւ դոհ մնալով բնակարա — նային համեստ միջոցներէն եւ պարզ աննդառու - թենէն: Կարելի էր խնդուք ունենալ մտածելով քառասուերկուքնոց կնոջ մը մասին, որ իր հա — ճոյքին համար կը զրաղէր գծագրութեամբ: Բայց ամէն մէկը ունի իր գուարճալի ճաշակը եւ գծա — գրելը, իրապէս, աւելի մանկայատուկ բան մը չէր, քան ձեռագործ բանիլը, կամ «պրիճ» եւ«քա— նասթա» խաղալը, եթէ կ'ուզէք...

Այսպէս կը մտածէին զրացիները եւ բնակա - նաբար այսպէս կը մտածէր նաեւ իր ամուսինը: Այս վերջինի մասին, պէտք է չեշտել, այն համո - զումը գոյացաւ, որ բացարձակապէս տեղեկու — թիւն չունի իր կնոջ արհեստին շուրջ:

Ցայտնօրէն, իր սեփական չահերով կլանուած մարդ մըն էր ան, որովհետեւ բնաւ չէր ուզած տեսնել գծագրութիւնները, զրոս յաճախ իր կինը կ'ընէր նաւահանգիստին նայող բլուրներուն վրայ եւ կամ վարը, վէնթները, ուր մարդիկ քանի մը անթելի մեծ աշտարակներ կը կառուցանէին: Ոչ ալ կինը իր գծածները կը ցուցնէր անոր:

Երբ պատերազմը պայթեցաւ, Պ. Օ'Կրէյտի, իրրեւ պահեստի հնոցպան, կամաւոր զրուեցաւ եւ դնաց երկրին ներքնամասը, մեծ քաղաք մը: Տիկ. Օ'Կրէյտի մնաց Սէնտաունի, պատահօրէն այցելե — լու Փորթսմուի, Սաութհեմփթըն եւ Լոնտոն:

Ուայթ կղզին գլխաւոր կէտ մըն էր Փորթս — մութի մեծ նաւահիմնարաններու պաշտպանութեան համար: Սքօթլընտ Եարտի Մասնաւոր ձիւղը հայ - բական աչքով մը կը հսկէր բնակիչներու երթե - ւեկին վրայ: Իր խորհրդաւոր ճամբորդութեանց ընթացքին տիկին Օ'Կրէյտի հետապնդուած էր եւ ճանչցուած էին իր յարաբերութիւնները: Այն ա - տեն տէթէքթիվները գործի անցան: Թէեւ ինք կրտսեր մէկ աշտղան էր այն կազմակերպութեան, որ կր հարթէր՝ դէպի Լոնտոն եւ դէպի կեդրոնա - կան Անգլիոյ ճարտարարուեստական կեդրոնները յառաջանալու համար կղզին եւ երկու մեծ նաւա - հանդիստները իրենց իրրեւ ոստիմի կէտեր գոր - ծածելը ծրագրած տասնըմէկ նացիական զօրաբա - ժիններու ճամբան, այնու ամենայնիւ լաւ կատա - րած էր իր գործը, ինչպէս հասատատեցին հետա — խոյզները: Իր տան կարասիներու կերպասներուն եւ կաշիներուն մէջ ճարտարօրէն պահուած էին վաւերաթուղթեր եւ գծագրութիւններ, որոնք կապ ունէին՝ զօր. Մաք Նոթընի հրամանատարու - թեամբ այդ չրջանակին մէջ բանակած քանատա — կան Ա. զօրաբաժնի պաշտպանութեանց ու դիրքե - րուն հետ:

Տիկին Օ'Կրէյտիի դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ դռնփակ՝ Հէմփշայրի ոճրադատ տաեա — նին առջեւ, Ուինչէսթըրի դղեակի մեծ սրահին մէջ, 17 Դեկտեմբեր 1940ին: Լրտեսական փոքրա - թիւ դատավարութիւններէն մէկն էր ասիկա որ տեղի կ'ունենար Օլտ Պէյլիին դուրս ուրիչ տեղ մը:

Հնօրեայ դղեակը, ռազմադաշտի յատուկ ըղ — դեստներ հագած եւ սուիններուն հրացաններուն ան - ցուցած պահակ կեցող իր դինուորներով, չատ դատավարութիւններ տեսած է իր երկար պատ — մութեան ընթացքին: Առկէ առաջ անգամ մը, ըր - նեթ նոյն կէտին վրայ եկեր էին մը կեցած էր դատ - ուելու համար դատաճանութեան մեղադրանքով: Ասիկա, 260 տարիներ առաջ էր, երբ Տիկին Ալիս Լիլ, ապստամբներ պատսպարած ըլլալուն համար, իր գլուխ փրկելու պայքարը մղեց դատարանի ներ— չնաւատ նախագահ յոթը ձկվրիգի առջեւ:

«Քաղցր Ռոզի Օ'Կրէյտին» — պէտք է բսել ի պատիւ իրեն — քսօրէն անդորդուելի մնաց ամ — բաստանեալի աթոռին վրայ, երբ թղթակ. դատա - խազը կը փորձեր ստուգել իր նախկին կեանքը: Մերժուեց տալ որեւէ տեղեկութիւն: Կը թուէր, թէ իր ամուսինն անգամ վաստօրէն ոչինչ գիտէր՝ նախ քան ամուսնութիւնը անոր անցուցած կեանքին մասին:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՋԻՆԿԸՐ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11Ի (Զինադադար) ԱՌԹԻՒ «Յառաջ»ի յաջորդ թիւր լոյս կը տեսնէ Ե՛ւ օր:

առընթեր ամենայայտուն օրինակն է մեր մեծ - նուն բարեկամին եւ դաշնակցին՝ Ամերիկայի հետ անկեղծ գործակցութիւնը: Սերտ են մեր յարաբերութիւնները Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ որ ոչ միայն Ատլանտեանի ուխտով այլեւ 1939ի դաշնագրով մեր դինակիցներն են: Նախագահը յետոյ յիշեց իրենց սիրալիր յարաբերութիւնները Անգլիոյ, Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ հետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ հիւսիսարեւելեան թաղին մէջ չաբաթ օր կռիւ մը պատահեցաւ համայնավարներու եւ ֆաշական միութեան մը անդամներուն միջեւ: Կռիւը եղաւ քարերով, փտած դեռնախնձորներով եւ կռուփներով: Ոստիկանութիւնը չատ դժուարով կրցաւ դանոնք ցրուել:

ՔԻՆԻԱՑԻ (Արեւելեան Ափերիկէ) մէջ խռովութիւնները քննելու համար Անգլիոյ Գաղթային նախարարը հոն զացած եւ վերադարձած ըլլալով, երեսփ. ժողովին մէջ յայտնեց թէ այդ չարժումը տնտեսական ծագում չունի, այլ զուտ մոլեռանդական է: Մաու - Մաուները կ'ուզեն հեռացնել երկրէն բոլոր ճերմակները եւ Ասիացիները եւ կը չարունակեն դեռ իրենց ահաբեկումները:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ խորհրդային հանրապետութեան նախագահութիւնը պաշտօնէ արձակեց այդ հանրապետութեան նախարարաց խորհուրդին նախագահ Չէրնուսովը եւ անոր տեղ անցուց Բուլգանովը որ վերջերս ընտրուած էր կեդր. կոմիտէի անդամ:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ 900.000 արաբ տարագիրներուն համար 23 միլիոն տոլարի վարկ մը քուէարկեց Ազգաժողովը: Քուէարկութիւնը տեղի ունեցաւ առանց վիճաբանութեան, 48 թեր, վեց ձեռնպահ: Իրաքի պատուիրակը յայտարարեց թէ ձեռնպահ կը մնայ, անբաւական գտնելով տրամադրուած վարկը: Բանաձեւը ջերմապէս պաշտպանեցին Անգլիոյ, Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ ներկայացուցիչները: Հազարաւոր տարագիրներ վրանները տակ կ'ապրին 1948էն ի վեր, հարեւան երկիրներու մէջ: Նպաստի դումարը հաւաքուած է հանգանակութեամբ որուն մէջ Ամերիկայի, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի բաժինը կը կազմէ 90 %: Գումարը կը ծախսուի ուտեստի, պատսպարման, հագուստի եւ բժշկական խնամքի համար: Ազգա - ժողովին ուրիշ մէկ յանձնախումբը 200 միլիոն տոլարի վարկ մը կը նախատեսէ եռամեայ ծրագրով մը, տարագիրները արաբական երկիրներուն մէջ տեղաւորելու համար:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ մէջ հակառակորդ բանակը յարձակողականի մտաւ եւ տասը քիլոմեթր առաջացաւ: Ասոր վրայ Ֆրանսական բանակը ուժեղ հակայարձակումի մը սկսաւ ռազմասայլերով եւ օդաչուներու գնդացրային գործողութիւններով:

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ծագեցան Հարաւային Ամերիկայի մէջ, անգլիական իշխանութեանց դէմ: Քիմբըլէյ քաղաքին մէջ ըմբոստները յարձակեցան քաղաքապետարանին վրայ եւ թալանեցին, քանդեցին սինեմա մը, հանդիսասրահ մը եւ թղթատարաւունը, երեք բեռնաչարժ հրկիզուեցան: Ոստիկանութիւնը երբ հասաւ ամբոխը քարկոծեց դանոնք եւ անոնք ալ կրակ բացին: 12 մեռեալ եւ 39 վիրաւոր կան:

ԻՍՐԱՑԼԻ հանրապետութեան նախագահ Տոքթ. Խայիմ Վայցման մեռաւ 78 տարեկան հասակին մէջ: Հանգուցեալը պետական մարդ եւ դիւտուն ոգին էր Իսրայէլի կազմութեան որ կրցաւ «Աւետեաց երկիրը» բերել հարիւր հազարաւոր Հրեաներ: Մարմինը վաթաթուած աղօթքի ծածկոցով մը եւ հրէական ճերմակ - կապոյտ դրօշակով, ցուցադրուած է:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութեան եւ վաֆթ կուսակցութեան միջեւ ճգտումը կը վերսկսի: Ցայտնի է թէ կառավարութիւնը մերժած էր Նահաս փաչայի նախագահութիւնը այդ կուսակցութեան: Վաֆթի հիմնադիր ժողովը պատասխանելով կը մերժէ հեռացնել Նահաս փաչան:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԳԻՐՔԸ

Որ կը պարունակէ 1) ԵՐԱՋԱՀԱՆ, 3000է աւելի երաժիշտներու մեկնութիւն, վիճակացոյց - բախցոյց: 2) ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՈՀԱՆՈՑ, զանազան կէս - բակուրներու, անուշեղէններու եւն. տեսակները: 3) ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ, ժամանցի խաղեր եւ կախարդական աճպարարութիւններ: 4) ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ:

640 էջնոց տուայր հատոր մը, անհրաժեշտ ամէն ընտանիքի:

Գինն 1000 ֆրանք, առաքման ծախքով 1100 ֆր.:
LIBRAIRIE HRAND SAMUELIAN, 51, rue Mousieur le Prince, Paris (6). Chèque Postal: Paris: 1278-35:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Մարսէյլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին:

Նոյեմբեր 15ին, չաբաթ դիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia:

Պատուոյ նախագահութեամբ երեսփոխան (նախկին նախարար) GASTON DEFERREի:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին՝ F. LEENHARDT եւ J. MASSÉ

եւ ընկերներ Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ եւ Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ:

Կ'երգէ՝ Փարիզէն մասնաւորապէս հրաւիրուած Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ա. Տէր Վարդանեան, Օր. Օր. Ա. Ակիմեան, Արիս Մտեփեան, Պ. Պ. Լ. Ղեւոնդեան, Ս. Սարգիսեան եւ Ժ. Մակարեան:

Հանդիսին վերջ եւրոպական պարեր:

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ Է:

×

Վալանսի մէջ

Կը տօնուի ուրբաթ, 14 Նոյեմբեր:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Սալ ատ Ֆէթի մէջ:

Կը խօսին Տիկին ՕՏԼԹ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ, ընկեր ՆԵՐ ՀԱՅՑ ՍԻՐԻՆԿԻՒԼԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

Կ'արտասանէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

×

Առնուվիլի մէջ

Նոյեմբեր 16ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարդան ենթակոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Շանթ» թատերախումբին:

Ժամը 3էն 11, Salle Gallemand:

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ Paul Mazurierի (Առնուվիլի քաղաքապետ եւ անդամ նահանգային խորհուրդի):

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՀՐԱԶ ԿՈՒՐՈՂԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԿԻՕԶԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ:

Երգ, արտասանութիւն, խնջոյք եւ պար, նըւագ: Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով:

Հաղորդակցութիւն.—

Gare du Nordէն 2.15ին, կամ Porte de la Chapelleէն 268 եւ իջնել Terminus:

×

Սէն Շատոնի մէջ

Նոյեմբեր 15ին չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Salle des Fêtesի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի եւ Կաթ. Խաչի:

Կը նախագահէ ընկեր Տ. ՋԻՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ կ'երգէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

×

Սէնթ Էթիէնի մէջ

16 Նոյեմբեր, կիրակի:

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Կ'արտասանէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ողբացեալ Այրի Տիկին Նարբէնիւլ Համալեանի (Ծնեալ Տօնիկեան) տխուր մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Անոխյի ծերանոցին կը նուիրեն՝ Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Ներսէսեան հազար ֆր., Տէր եւ Տիկին Արմենակ Ալթունեան հազար, Տէր եւ Տիկ. Ցարութիւն Թոքաթլեան 200 ֆր: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի հինգերորդ թաղապետարանի դեղցիկ սրահներուն մէջ (Պանթէոն):

Կիրակի Նոյ. 16ին, ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր

Նուիրուած Կովկասեան ժողովուրդներու ֆոլկլորին, հայկական, վրացական, ատրպէյճանական եւ հիւսիսային Կովկասեան ճոխ եւ հետաքրքրական բաժիններով:

ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ ՊԱՐ

Պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով: Եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր:

Տեղերու գիները՝ 300 եւ 200 ֆր.: Ուսանող - ներու եւ զբօսցականներու համար ոտքի տեղեր 150 ֆրանք:

Տոմսերը նախօրօք կարելի է ապահովել հայկական դրատուններէն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, այս ուրբաթ ժամը 20ին, ընկերուհի Տիկին Ազատ Դաւութեանի բնակարանը: Բացակաները նկատի պիտի առնուին: Ներկայ կ'ըլլայ կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը: Ցայտնուած ընդհանուր փափաքին համաձայն պիտի չարունակուի չահեկան վիճաբանութիւնը «Մեր ազգային թերութիւնները» նիւթին չուրջ: Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հայ Արիներու Միութեան տարեկան ցերեկոյթը: Կիրակի, 8 Մարտ 1953, կէսօրէն վերջ ժամը 14.30ին Salle de la Chimie:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը «Համազգային» Լսարանի, այս ուրբաթ ժամը 21ին Sociétés Savantesի (28 rue Serpente) թիւ 2 սրահը: Կը խօսի ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ: Նիւթ՝ բանաստեղծ Նիկողոս Սարափեանի դրականութիւնը եւ արուեստը:

Բանաստեղծին քերթուածներ կ'արտասանէ Տիկին ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է:

ՏԻԿԻՆ Ա. ՁՈՒՈՒՔՃԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Համազգայինի վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր անդամներէն Պ. Զապուքճեանի եւ պարագաններուն, Տիկին Ա. Զապուճեանի դառնադէտ մահուան առթիւ:

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Պ. Զապուքճեանի իր կնոջ դառնադէտ մահուան առթիւ: Նաեւ ընկեր Բիւզանդ Ամէմեան իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ այս առթիւ ընկեր Զապուքճեանի եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆր. կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Տան Ֆոնտին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մրցումը տեղի կ'ունենայ 16 Նոյեմբերին, իր դաշտին վրայ (St. Julien) U. S. Lazaretի դէմ ժամը 15ին:

Պահեստին ժամը 10ին ընդդէմ Ֆէնիքսի St. Julien: Պատանիները ժամը 10ին ընդդէմ Rouetի Ռուէի դաշտին վրայ: Կրտսերները ժամը 10ին ընդդէմ Victor Hugoի, հակառակորդին դաշտին վրայ:

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳԱԻԱՌԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Երկուշաբթի 17 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, Cours Lafayette, Passage Costeի Union de la Jeunesse Chrétienneի սրահը: Նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Նոր Սերունդի եւ «Սիամանթօ» խումբին: Նիւթ՝ Միքայէլ Վարանդեան, կեանքն ու գործը: Մուտքը ազատ է: Նոյն դասախօսութիւնը երեքշաբթի 18 Նոյեմբեր, ՏԻՍԻՆԻ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, ժամը 8.30ին:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, 23 Նոյեմբեր ժամը 3ին Պուա Քոլոմպի Սալ Միւնիսիփալի մէջ (rue D'Estienne dOrves, կայարանի մօտ): Կը ներկայացնէ, մասնակցութեամբ՝ Օր. Օր. Ն. Մատոյեանի, Մ. Քէչիշեանի եւ Փարիզահայ դերասաններու, առաջին անդամ ըլլալով, մեծ յաջողութիւն գտած օփէրէթը՝

ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ կամ ՁԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ

7 գործ, հեղ. Թրպօշի: Աբեւել. նուագախումբ:

Տոմսերը կարելի է ստանալ հայ նպարավաճառներէ եւ առեւտրականներէ:

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C·P· Paris 1678-63

Jeudi 13 Novembre 1952 Հինգշաբթի 13 ՆՈՅԵՄԲ·

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6914-Նոր շրջան թիւ 2325

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱՏՈՒԿ ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Ուշադրութեամբ հետեւեցէք մեր հանրային կեանքին ու մամուլին, եւ ձեր առջեւ պիտի պարզուի ժժդոյն պատկեր մը:

Ժժալուր ժխոր մը ամէն ճակատի վրայ: Ժխոր մը որ աւելի լայն տեղ կը բռնէ քան իրական զօրութիւնը:

«Կարծիք ցանողներ»ու բազմութիւն մը ամէն տեղ: Առանց աչ - ձախ նայելու: Կը բաւէ որ դիւցերը երազ մը տեսած կամ ցերեկը «ազդ» հոլոված ըլլան:

Եւ բաղձանքներ ու պահանջներ: Առաջարկներ եւ ծրագիրներ: Նոյն իսկ հանճարե՛ղ գիւտեր:

Անշուշտ իրապէս բանիմաց եւ սրտցաւ տարբեր ալ չեն պակսիր: Բայց անոնց արտայայտութիւնը կը խեղդուի միւսներու խառնաձայն ժխորին մէջ:

Օ՛, այն միւսները: Տեսակէտ եւ բանաձեւ ունին ամէն հարցի մասին: Որեւէ ժամանակաշրջանի մէջ եւ տարուան բոլոր եղանակներուն:

Կը բաւէ որ տունէն դուրս չելլեն:

Կը նստին բազմոցի մը անկիւնը կամ թիկնաթոռի մը մէջ, ակնարկ մը կը նետեն պատուհանէն դուրս: Եւ արդէն պատրաստ է իրենց հեղինակաւոր կարծիքը:

— Եթէ այսպէս չարժած չըլլային, հետեւանքը տարբեր կ'ըլլար ...

Մի հարցնէք, — պարոն, ո՛ւր էիք դուք այն տարին, երբ ճակատագրական խնդիրներ կը լուծուէին: Երբ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն անգամ առաջ կ'օրհնէր, ինչպէս այսօրուանը խաղաղութիւն կը քարոզէ:

Թողո՞ւնք անցեալը, եւ ամփոփուինք մերօրեայ իրականութեան վրայ:

Բովանդակ աշխարհ աննախընթաց ալեկոծութեան մը մատնուած է: Ցախուռն կամ ճախաւեր քայլ մը կրնայ վերիվայր չոջել ամէն բան:

Մենք ալ մաս կը կազմենք այս աշխարհին:

Ցիրուցան՝ անոր ամէնէն խոցելի ափերուն վրայ: Ենթակայ՝ հազարումէկ փորձութեանց եւ փորձանքներու: Մէկէն ըլլալով հայրենիքը:

Արդ, ունի՞նք ընդհանուր ուղեգիծ մը, զանազան չարիքներ կանխելու համար:

Մենք Աստծու «ընտրեալ ժողովուրդը» չենք, որպէսզի բացառութիւն կազմենք որեւէ փորձութեան առեն:

Մնաց որ, այս տեսակ պարագաներու մէջ, Աստուած Մըննրոյի վարդապետութեան կը հետեւի: Չի խառնուիր աշխարհի գործերուն:

Ուրեմն, ինչպէս ամէն ժողովուրդ, մենք ալ— եւ մանաւանդ մենք — ստիպուած ենք մեր գլխուն ճարը նայիլ:

Կարելի՞ է այդ ճարը գտնել, տունը նստելով եւ կարծիք յայտնելով: Թեր ու դէմ խօսելով, առանց մատը մտիկը թաթխելու:

Եթէ նստուկ ազգասիրութիւնը արժանիք մը կազմէր, շատոնց կ'ունենայինք ամբողջական հայրենիք մը, ազատ եւ անկախ:

Տարրական տրամաբանութիւնը կը թելադրէ պատասխանատուութիւններ, պարտականութիւններ սահմանել, որեւէ տեսակէտ արժեցնելու համար:

Անհրաժեշտ է ասպարէզ նետուիլ ուղղակի կամ անուղղակի, եթէ կ'ուզենք բարիք մը ապահովել կամ չարիք մը կանխել:

Ի՞նչ կ'արժեն ամէնէն իմաստուն միտքերը, երբ ոչ անցուդարձէն տեղեկութիւն ունին ոչ ալ տրամադրութիւն՝ պարտականութիւն մը սահմանելու:

Անշուշտ մեր կամքէն կախուած չէ դէպքերու ընթացքը:

Բայց, դանուելով Եւրոպայի պորտին վրայ, պարտաւոր ենք նախատեսել կարգ մը ծանրակշիռ պարագաներ:

Ո՞վ կրնայ երաշխաւորել թէ նորմիսկ ապահովութեան եւ զօրութեան խնդիր պիտի չունենանք, ինչպէս նախորդ պատերազմին, երբ նոյն տուկ ազգասիրութիւնը սեւ երազներ կը տեսնէր:

Շ·

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԼԵԶՈՒԻՆ Ի՞ՆՉ ՄԵՂՔ ՈՒՆԻ

Պէյրութի «Նայիրի» դրական չաբաթաթերթը, իր Նամակատուփի բաժնին մէջ, համառօտակի կը պատասխանէր երկու կէնսական հարցերու, մամուլի լեզուն եւ մեր թերթերու արտատպումները:

Թէեւ երկուքը իրարմէ տարբեր խնդիրներ են եւ կարօտ՝ առանձին քննութեան, բայց «Նայիրի»ի ընթերցող — նամակագիրը երկուքը միասին չօշափած ըլլալով, թերթը պատասխանած էր երկուքին ալ:

Կ'արժէ սակայն անդրադառնալ մէկին թէ միւսին, քիչ մը աւելի խորանալով:

Հայերէն թերթերու լեզուն: Ուրկէ՞ սկսիլ եւ ո՞ւր վերջացնել լեզուի մաքրութեան հարցը:

Հայաստանէ՞ն: Ինչ դժբախտ սկզբնաւորու — թիւն մը պիտի ըլլար մեր խեղճ մայրենիքին համար. որ իր այնքան հասուն կառուցուածքով, ճոխութեամբ եւ ինքնուրոյն զարդացումով տակաւին չի գոհացներ կարգ մը «պոլիտիկոս»ներ, Սեւան նայ ափին բազմած եւ իրենց կռնակը տուած Հայոց Մասիսին:

Այդ Մասիսին անէ՞ծքն ալ չեն լսեր, երբ աչխարհի բոլոր լեզուները իրար խառնելով «սովետահայերէն» կը գրեն:

Աւելորդ է նմոյշներ չարել: Տարիներէ ի վեր կը կարդանք ու կը լսենք այդ չնաշխարհիկ հայերէնը «Հ· Ս· Տ· Ռ·» թերթերուն եւ դիրքերուն մէջ:

Իսկ արտատահմա՞նը: Գաղութէ գաղութ կը տարբերի անշուշտ, բայց ընդհանուր թափթփա — ծութիւնը, անհարազատ (թրքարառութիւն, Ֆը — բանասարանութիւն եան·) արտայայտութիւնները, նախադասութիւններու սխալ դասաւորումները չեն կրնար արդարանալ օտար բառերու համեմատաբար նուազ դործածութեամբ:

Ճիշդ է որ արտատահմանի թերթերը շատ նեղր մնացած առեն կը դիմեն օտարին, փոխ առնելով դիտական բառեր, կամ նոր հնարուած դործիքներու, նիւթերու եւն· անուններ: Թերեւս ժամանակի ընթացքին անոնք ալ պակսին: Բայց ինչ որ շատ մը թերթերու անհոգ խմբագիրները թուղթին կը յանձնեն իրրեւ հայերէն՝ ինքնին բաւական է աղաղակելու·

— Քիչ մը խիղճ, ի սէր ազգութեան: Ի՞նչ ոճիր գործած է մեր աննման լեզուն որ կուրծքէն, կռնակէն թէ կողէն կը դաշունահարէք ան — խնայ ...

ՍՕՍԻ

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՀԻՆԳ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԸ

Նոյեմբեր 3ին Անթիլիասի Կաթող· տեղապահ Գող· արք· Աղապահեան նիստի հրաւիրած է Միաբանական ընդհ· ժողովը որուն մասնակցած են Միաբանութեան 11 անդամները, եւ պատրաստած կաթող· ընտրելիներուն հնդհանուն ցանկը:

Գաղտնի քուէարկութեամբ պատրաստուած է ցանկը հետեւեալ եկեղեցականներէն·— Գարեգին արք· Յակոբեան, Գող Արք· Աղապահեան, Տիրան արք· Ներսոյեան, Մամբրէ արք· Սիրունեան եւ Փառէն եպս· Մելքոնեան:

ՀՆԴԿԱՋԻՆի մէջ Ֆրանսական ուժերը կ'առանձնանան եւ յայտնած են կարել հակառակորդին պաբենաւորման ճամբան ուրկէ ռուսական 150 բեռնատալլեր կ'օժանդակէին անոնց: Ամերիկայի պաշտպանութեան նախարար Ճօսթըր որ Ծայրագոյն Արեւելք գացած էր, վերադարձին յայտարարեց թէ Քորէայէ անմիջապէս ետքը՝ Հնդկաչինն է որ նախընտրարար պիտի ընդունի ամերիկեան զէնքեր:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ փոխ վարչապետը հրաւիրեց Սարի գերմանասէրները բողոքել Նոյ· 30ի ընտրութեանց պահուն Սարի վարչապետին դէմ: Այս ընդդիմադիրները դիրքը ճանչնալու համար սպիտակ դրութիւով դնդասեղներ պիտի կրեն իրենց օձիքին եռեւի կողմը:

ԼՔԵՒԱԼ ԳՈՑԲՐՈՒՄ խնդիրը որ յարուցուած էր վերջերս Թուրքիոյ մէջ, որոշուեցաւ վերջացած համարել եւ թաղել զայն, իր յարուցած անյուծելի դժուարութեանց պատճառով, կը գրեն Պոլսոյ թերթերը:

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՇՈՒՄԱՆ ԵՒ ԻՏԼՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԵՆ ԻՐԱԽԱՍՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ — ԸՆԴՀ· ԲԱՐՏՈՒՂԱՐԻՆ Ա· — ՆԱԿՆԿԱԼ ՀՐԱՃԱՐԱԿԱՆԸ·—

Նոյեմբեր 10 ընդհանուր նիստին մէջ, ինչպէս կը սպասուէր, Ֆրանսայի արտաքին նախարար Պ· Շուման իր պատմական ճառը խօսեցաւ, մերժելու համար ազգայողովին իրաւասութիւնը ափրիկեան խնդիրներու միջամտելու:

Պ· Շուման ծափերով ողջունուեցաւ երբ բեմ կ'երթար: Արաբ-ասիական եւ խորհրդային պատուիրակները լուռ ու անշարժ էին:

Օրուան նախագահը Փիրսըն ժողովին բացման առեն խօսք ուներ Հնդկաստանի պատուիրակ տիկին Փանտիի որ առաջարկեց դահլիճում տալ Թունուզի եւ Մարոքի ժողովուրդներուն ցանկութեանց:

Պ· Շուման 29 էջէ բաղկացած իր ճառը կարդաց յստակ եւ հաստատ չեշտով մը Ազգայողովը « զգուշացնելու համար ապագայ վտանգներէ », քանի որ բոլոր ազգերը մեծ յոյսեր դրած են անոր վրայ եւ կարգ մը ազգեր կը դատուին իրենց ապագադարութիւններ գործել տուող:

Պ· Շուման երկարօրէն պարզեց թէ ազգայողովի դաշինքին հակառակ է քննութեան ենթարկել երկու երկիրներու միջեւ ազատօրէն կնքուած դաշնագիրը· եթէ ասիս սկզբունքը ընդունուի, բոլոր երկիրներու իրարու միջեւ կնքուած համաձայնութիւնները պէտք է հոս բերել վերաքննելու համար:

Ահաւասիկ իր ճառին դլխաւոր մասերը· —

Ազգայողովին պարտականութիւնն է խոսանուն կերպով դիտակցիլ իր պաշտօնին սահմաններուն եւ պատմութեան առջեւ չառնել պատասխանատու քայլեր որոնց հետեւանքները անհասկնալի են:

Ֆրանսա Թունուզի կապուած է 1881ի Պարտոյէ եւ 1883ին Մարսայի դաշնագիրներով, իսկ Մարոքի հետ 1912ի Ֆէզի դաշնագրով: Այս երկկողմանի դաշնագրերով մասնաւոր իրաւական դրութիւն մը կը հաստատուէր Ֆրանսայի եւ այդ երկիրներու վարչութեանց միջեւ: Այս երկկողմանի դաշինքներուն քննութիւնը դուրս է Ազգայողովի դաշինքին՝ կնքուած Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ: Մէկ հաւանականութիւն կայ Ազգայողովին միջամտելու, ըստ իր դաշինքին 7րդ յօդուածին, այն խնդիրներուն մէջ, երը կայ «սպառնալիք խաղաղութեան դէմ, կայ խաղաղութեան խզում, կայ յարձակողական արարք մը»: Ոչ ոք, այս ժողովին մէջ կամ դուրսը որչափ ալ կողմնակալ ըլլայ, ուեւէ հիմնաւոր փաստով չի կրնար յաւակնիլ ըսելու թէ հիւսիսային Ափրիկէի մէջ արդի կացութիւնը սպառնալիք մըն է միջազդային խաղաղութեան:

Ֆրանսա իր բոլոր յանձնառութիւնները պիտի կատարէ Ազգայողովին դաշինքին սահմանադրութեան մէջ, բայց անկէ անդին չի կրնար երթալ:

Գանգատողները միեւնոյն ազատութենէն չեն օգտուիր ամէն կողմ: Նոյնիսկ թերեւս չեն ալ գործադրեր իրենց երկիրներուն մէջ: Արտառոց է հոս դանդատիլ երկրի մը մասին ուր քննադատութիւնը ազատ է եւ չարժումը դիւրին եւ դայն հոս ամբաստանութեան տակ դնել, քան այն երկիրները ուր հակաճառութիւնն իսկ տեղ չունի: Ազգայողովը տիեզերական դատարան մը չէ եւ ոչ ալ համաչխարհային կառավարութիւն մը:

Ֆրանսայի կատարած քաղաքակրթական ու մշակութային գործը հիւսիս — Ափրիկէի մէջ անհամարելի է, մեծ աչխատանքի ու զոհողութեանց արդիւնք: Մենք ընդունած ենք անոնց ազատիճանական յառաջդիմութեան եւ ինքնապահպանութեան սկզբունքը: Այդ երկիրներուն մէջ մեր ձեռնարկած բարեկործութիւնները լրացնելուն մէջ, ո՞վ պիտի ճղդէ ասոնց ճանապարհին ու հանդրուանները որ Ֆրանսայի իրաւունքն են: Ո՞վ է որ այդ բանը պիտի որոշէ մեր տեղը: Ֆրանսա տեղի պիտի չտայ: Հանդիսաւորապէս եւ վճռականօրէն կ'ապահովեմ այս բանը, բնիկ ժողովուրդներուն անհուն մեծամասնութեան համաձայնութեամբը: Ամենք լաւ դիտեն ուեւէ մէկէ աւելի որ Ֆրանսան անհրաժեշտ է իրենց համար եւ թէ ոչ ոք կրնայ օտարակարապէս բռնել անոր տեղը:

Թունուզի պէյին, մեր պատուիրակները ներկայացուցած են բարենորոգման մանրամասն ծրագիր մը որ կը կազմէ հանդրուան մը դէպի ներքին ինքնավարութիւն: Մենք կը ցանկանք որ տեղացիները, մանաւանդ երիտասարդները մտնեն վարչութեանց մէջ եւ հետզհետէ աւելի լայն պատասխանատուութիւններ ստանձնեն:

Մարոքի մասին ալ նոյնն է: Ամրանցել զայն այնպիսի հաստատութիւններով, որ կարենայ պահպանել իր չահերը, արժեցնել իր աղբիւրները իբր ինքնավար պետութիւն եւ արքայական կառավարութիւն:

Իւերջոյ կը յայտարարեմ որ Ֆրանսա ուեւէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀԱԻԱՍԱՐ ԵՆ, ԵՒ ՍԱԿԱՅՆ...

Ռուսական զօրքերու հրամանատարը, Անտուէ Փիէռ, չահեկան խնդիր մը կը քննէ Carrefour վերջին թիւին մէջ: Կը բացատրէ թէ Մ. Միուէթեան մէջ կիները այրերուն հաւասար իրաւունքներ վայելելով հանդերձ, դուրս ձգուած են կուսակցութեան գլխաւոր օրկաններէն:

Այսպէս, կիները կրնան վարել այրերուն սահմանուած բոլոր գործերը, նոյն իսկ ամէնէն տաժանելի աշխատանքները: Մոսկուայի մէջ անգամ, սառակաչունչ ձմրան, կիները փողոցներուն ձիւները կ'աւլեն գիշերանոց, 20 — 30 աստիճան ցուրտին տակ: Ուրիշներ երկաթեայ ձողեր կը կրեն ի բրենց ուսերուն վրայ, կայարաններուն մէջ, կբեղուով անոնց արտակարգ ծանրութեան տակ: Եւ վերջապէս կիներ կ'աշխատին ածխահանքերու խորը:

Քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային կեանքի մէջ ալ խորհրդային կիներուն սահմանուած է կարեւոր դեր մը: Աւելի քան 600.000 կիններ պատասխանատուներ եւ չքանչաններ ստացած են, մօտ երկու հազար կիներ՝ «Աշխատանքի Հերոս»ի տիտղոս, 70 կիներ՝ ամենամեծ չքանչանը՝ «Հեռոս Մ. Միուէթեան»:

Խորհրդարանին մէջ (Գերագոյն Խորհուրդ), որ տարին մէկ չարաթ ժողով կը գումարէ եւ մատակոյցը քուէարկելու համար «միաձայնութեամբ», 1316 պատգամաւորներէն կամ երեսփոխաններէն (դեպուտատ!) 280ը կիներ են:

Մէկ խօսքով, կիները կը գործեն ամէն տեղ,— վարչութեանց, գործարաններու, համալսարան ներու, կոլխոզներու եւ ուրիշ ամէն տեսակ հաստատութեանց մէջ: Բայց, նոյն հաւասարութիւնը չեն վայելեր կուսակցութեան մէջ, տորադաս վիճակի մը մատնուելով:

Ինչպէս կը բացատրէ յօդուածագիրը, կիները կ'ընդհանուրին իրրեւ պարզ անդամներ կուսակցութեան խումբերուն մէջ, իրենց առջեւ գոց գոնելով զեկավար դիրքերը: Վերջին ապագոյց՝ կուսակցութեան ԺԹ. համագումարը, որ տեղի ունեցաւ անցեալ հոկտեմբերին:

Համագումարին կը մասնակցէին 1359 պատգամաւորներ (դելեգատ!), որոնց մէջ կիները կը կազմէն աննշան թիւ մը,— 147, այսինքն տասը առ հարիւրէն քիչ մը աւելի: Ասոնք ալ տեղական կոմիտէներու քարտուղարներ, կոլխոզներու նախագահներ եւ պետական հիմնարկներու քանի մը տեսչուհիներ էին (դիրեկտոր!): Համագումարի լիազօրութեանց յանձնախումբին տեղեկաբերը խոստովանեցաւ թէ կարգ մը շրջաններու մէջ յատկապէս դիրք բռնած են կիներուն դէմ: Սպիտակ Ռուսիոյ 28 պատգամաւորներէն երկուքը միայն կիներ էին, իսկ Քիեւի 20 պատգամաւորներէն միայն մէկը: Մոլտաւիոյ շրջանը ոեւէ կին պատգամաւոր չէր ղրկած:

Ինչպէս հաղորդեցինք ժամանակին, ԺԹ. Համագումարը ընտրեց ամէնէն բազմանդամ կեդրոնական կոմիտէն, — 125 իսկական անդամ, 110 թեկնածու: Արդ, այս 125 անդամներուն մէջ կը գտնուին միայն երկու կիներ, Կովրիկինա եւ Պանկրատովա, իսկ թեկնածուներուն մէջ՝ միայն չորս կիներ: Գալով նախագահական մարմնին (պրեզիտիում), որ նախկին Քաղաք. Բիւրոյին դերը ստիպի կատարէ, ոչ մէկ կնոջ տեղ տրուած է:

Յօդուածագիրը ուրիշ պարագայ մը եւս կը մատնանշէ, հաստատելու համար թէ կիները որքան հեռու կը պահուին կուսակցութեան զեկավար դիրքերէն:

ԺԹ. Համագումարին մէջ 60 — 70 երեւելիներ ճառ խօսեցան, եւ միայն երկու կիներ այդ պատիւը վայելեցին, — Ֆուրցեւա (Մոսկուայէն), որ իր տեսակէտը յայտնեց կուսակցական կանոնադրի փոփոխման մասին եւ Լիկովա, որ խօսեցաւ հնգամեայ ծրագրի մասին, իրրեւ ներկայացուցիչը հիւսուածեղէնի հաստատութեան մը: Այդ չնորհն ալ ըրած էին անոր համար որ բանուրուհիները մեծամասնութիւն կը կազմեն Լիկովայի ներկայացուցած շրջանին մանարաններուն մէջ:

Եզրակացութիւն,— Համայնավար կուսակցութեան անդամութիւնը նետուած են անկարեւոր դիրքերու վրայ: Իրենց առջեւ փակուած կուսակցութեան սպայակոյտը, ուր հիմնական որոշումներ կը տրուին գաղտնօրէն:

Պ. Անտուէ Փիէռ դիտել կուտայ թէ այսպէս չէր Լենինի ժամանակ: Իր կինը, Կրուպսկայա, միշտ կարեւոր դեր մը կը կատարէր, 1917ի յեղափոխութենէն առաջ թէ վերջը: Առաջին Մեծ Պատերազմի ընթացքին եւ Պրեսթ — Լիտովսկի հաշտութեան բանակցութեանց առեն, հոչակաւոր Տիկին Ալեքսանդրա Քոլոնթայը մօտէն կը հետեւէր բոլշեւիկ վարիչներուն քաղաքականութեան: Նոյն շրջանին կեդր. կոմիտէին անդամ էր ուրիշ կին մը, Սաւսովա, որ կը պահէր ժողովներուն առենագրութիւնը:

Կը թուի թէ Սթալին փոխած է ամէն բան:

ՀԱՄԲՈՐԳԻ ՆԻՇԵՐ

ՓԱՐԻԶԷՆ-ՀԱԼԷՊ

Գ.

Լիբանանը կը զարգանայ իր ժողովուրդին անխորտակելի կամքով: Իր ճամբաներուն վրայ ինքնաշարժները կը հոսին անդադար: Սարերու կողե — րուն վրայ նոր չէնքեր կը բարձրանան ուռ ուռի: Զիւնափայլ քարերը, փայլուն մարմարները նոր դարաշրջան մը կը բանան՝ ազատ Լիբանանին: Այս պատմական լեռներուն մէջ Հայուն չինարար ոգին եւ անվերապահ զոհողութիւնը կը բարձրացնեն հոյակապ չէնքեր, փարթամ պալատներ: Բնիկին հետ, Հայը իր վաստակը կը թափէ այս հայրենիքին ծոցը զոր կը սիրէ սրտագին: Այս հրաշք ժողովուրդը իր ազատ ու անկախ հայրենիքին մէջ, ինչե՞ր ընելու առակ չէր: Մինչդեռ ահա օտար հողերու վրայ կը թափէ իր քրտինքն ու արիւնը:

Մեծ է արեւելքի ոգին, Հայն ալ անոր հարատած ծնունդը: Իր ճարտարապետութեան հանճարը խառնած Լիբանանի խորհրդաւոր ստեղծագործութեան, ներդաշնակ եւ կատարելագործուած նոր ուղիներ կը բանայ ապագայ փառքերու: Ի՞նչպէս չհիանալ Ապրօեան ապարանքին վրայ: Պաալպէքի հին ճարտարապետութեան խորհուրդէն ազատուած, վսեմ ձգտում մը կայ անոր ոգին ու ճարտարութեան վերակենդանացնելու: Շէնքը 8 — 900 մեթր բարձրութեան վրայ կը տիրապետէ հոսող ջրվէժներուն եւ սարերուն: Ու այսպէս ճիւնափայլ չէնքեր կը բարձրանան չքեղ եւ անհաշիւ:

Այս լեռներուն մէջ Քրիստոսի ծառայողը իր յամառութեամբ կը տքնի մարդուն հետ՝ ամէնուեղ, քաղաքին, գիւղին ու լեռներու մէջ, բարձրանալով դանդաղ, սակայն յարատեւ ու անխոնջ:

Ճամբաներու երկայնքին չարուած են խանութներ, դովացուցիչներու զանազան տեսակներով: Ալէյ, անուշիկ գիւղաքաղաքէն վերջ Համատուն, թառած լերան գլուխը, բնութեան ծոցին մէջ: Սիրուն բնակարաններ, պանդոկներ: Հոս ալ Հայը իր քրտինքն է խառնած: Կան հայ կալուածատէրեր: Իրենց բնակարանէն զատ վարձու կուտան տուներ օդափոխութեան համար: Լիբանանի մէջ տան վարձքերը տարապայման սուղ են: Երկու սենեակ եւ խոհանոց մը պէտք է հաշուել ոչ նուազ քան հարիւր հազար Ֆրանք տարեկան: Տեղ տեղ չունին հոսուն ջուր, ոչ ալ օդային կաղ: Բայց ամէն տուն լուսաւորուած է էլեկտրականութեամբ: Այս օդասուն եւ զմայլելի սարերուն վրայ չատ մը դիւղեր ջուրէ ու բնական աղբիւրէ զուրկ են, եւ ջուր կը ստանան հեռաւոր վայրերէ:

Լիբանանցին զուարթ ժողովուրդ է: Ինչպէս բոլոր լեռնականները: Երգն ու նուագը իրենց անբաժան ընկերներն են: Դարերու ընթացքին չարաչարեալ օտարներու հետ չփման մէջ ըլլալով, միշտ հաճոյակատար են եւ պատրաստ ծառայելու:

Այսպէս կը բարձրանանք անվերջ ու հին դարերու սեղծագործ ճեռքերու արբատաչ ու ներշնչող հետքերը կը նչմարուին ամէն տեղ: Էշերը պըտուղ կը փոխադրեն կողովներով: Ցաւիտենական երգն ու երաժշտութիւնը կը սարսեն լեռ ու ձոր:

ՍՕՖԻԱՐ. — Ծառերու ամպհովանին կը յիշեցնէ Վէնսէնի ծառախիտ պողոտաները: Հոս բարձունքի մը վրայ կը թագաւորեն թէ ծովուն եւ թէ լեռներուն: Հոն բանաարկուած ծառերու տակ տեսողութիւնդ կարճ է, իսկ հոս անծայրածիր հորիզոն անջրպետին կախուած: Որչափ հեռուն նայիս հոգիդ կը մեծնայ: Հայ գիւղացին բնատուր բանաստեղծ, երաժիշտ էր, ի ծնէ խրոխտ ու քաջ: Հայրենի լեռներն էին կերտած զայն այդպէս:

Մարդկային հանճարը այս վայրենի լեռները բնատնեցուցած է, զարդարած է ծառ ու ծաղիկով, չոյած անոր կուրծքը, խոնարհեցուցած իր զոռզոքենէն եւ պուրակներ կազմած որպէսզի ապրի հոն ուրախ ու խաղաղ՝ կերտելով իր պատերուն փարթամ քաղաքակրթութիւնը:

Ամէն տեղ այթի կը զարնէ Ֆրանսական ստեղծագործութեան վեհութիւնը: Ճամբաներ, երթեւեկի կանոններ, ցուցատախտակներ բոլորը Ֆրանսական դրութեամբ:

Սարերու կողերուն վրայ այծերն են որ կը խլրտին: Հովիւը իր սրինգով կը լեցնէ անվրպետը:

Արդեօք անո՞ր համար որ արեւելեան նախապաշարումներ ունի կիներուն հանդէպ, իրրեւ Վրացի: Յօդուածագիրը կը զրկէ թէ Սթալինի առաջին կինը, Նադիա Ալլուիյեւա, 1939ին ուղեց քաղաքականութեամբ զբաղիլ եւ մինչամտել ընդդիմադիր ներուն դէմ մղուած կատաղի պայքարին, բայց փորձանքի հանդիպեցաւ: Եւ մինչեւ այսօր ալ ոչ մէկը կրնայ բսել թէ ի՛նչ եղերական վախճան ունեցաւ,— անճնաոսա՞ծ եղաւ թէ «մաքրուեցաւ» Ջեկայիին կողմէ: Ամէն պարագայի մէջ, դաղտնիք մը մնաց իր կանխահաս մահը 1942 Նոյեմբերին, երբ հազիւ երեսուն տարեկան էր:

Թ. Ա. Թ.

Լիբանանցի լեռնականը իր գործերու հպարտ է: Լայն չալվարներ, գլխուն խոշոր թաշկինակ մը ձգած, պատրաստ ուռ ուռի: Կիները երկայն շղջապետաներուն մէջ աւելի սիրուն եւ համայիչ են: Երանելի ժողովուրդ, փարած իր ազատութեան:

ՏԱՀՐԻ ԼԻ ՊԼՏԱՆ. — Սարերու կողին չինած ճամբաներու դպաթին ենք հասած: Վայրէջքը կը սկսինք: Ձմրան առատ ձիւներէն օգտուելու համար չինուած են ձիւնի ամբարներ:

ՊՐԻՃԱՐ, — Ովասիս մը, կիրճերու մէջ մերճուած ծառազարդ գիւղ մը: Կայտառ դիւղացին ուղտերը բեռցուցած բնութեան բարիքներով, կ'երթայ քաղաքացիին բաժնել իր աշխատանքին արդար պտուղը:

ՇԹՈՐԱ. — Գեղեցիկ, պուրակներով շրջապատուած գիւղ մը, Նիկոլ Ադրալեանի նուիրը ճաշակին ցոլացումը: Մայրենի լեզուին քաղցրահնչիւն նուագը կը լսեմ: Հայը իր հայրենի սարերուն քաղցրութիւնն է գտած, իր չինարար ոգին: Առեւտրական, հողագործ, արհեստաւոր տեղաւորուած են հոս: Կալերը կը փայլին ոսկի եւ արծաթ դոյներով: Շէթորայի անմահական ջուրի աղբիւրները աւելի փայլ մըն են տուած այս յանկուցիչ օդով օժտուած գիւղին: Հրաշալի օդափոխութեան վայր մը, դրեթէ Զահլէի արուարձան:

ԶԱՀԼԷԻ գեղածիծաղ քաղաքը իր ճարտար չէնքերով, սրճատուններով այս շրջանի թագուհի քաղաքն է: Լերան կուրծքին բազմած Այնճարը կը դիտէ հպարտ ու ինքզինքով յափշակուած: Հոս ալ Հայը հաստատուած է ինքնագոհ եւ ուրախ:

Լիբանանի լեռները հոս իրարմէ կը հեռանան ընդարձակ դաշտ մը կազմելով: Սարերը կքած են, դաշտերը կը բացուին դալարագեղ. ձմերուկի, սեխի դաշտեր: Այգիներ իրենց թեւերը տարածած, մայր հողին վրայ թուխս նստած պտուղներով բեռնաւոր:

ՌԱՑԱՖ. — Առատ ջուրերու, խիտ եւ երկնասլաց ծառերուն մէջ պահուրտած ոստան մը: Գրեթէ մինչեւ հոս Լիբանանը քրիստոնեաներով է լեցուած: Քրիստոնեայ եւ իսլամ եղբայրօրէն կ'ապրին: Քաղաքին մէջ մզկիթն ու եկեղեցին իրարու հետ աչքով կը նային, հաւատարկաց հայրենիքին ի նպաստ կ'աշխատին: Ճամբուն երկայնքը քարակոփ, որմնադիր, մշակ եւ բանուոր ձեռք ձեռքի տուած նորանոր շէնքեր կը կանգնեն, երկիրը չէնցնելու, բարեզարդելու մտերմանդ ճիգով մը բռնուած:

ՊԱԱԼԲԷՔ. — Հռովմէական եւ Փիւնիկեան աւերակներու վարդամ ջաղաքը: Մեհեանններու եւ հին պատմական բերդին սիւները, անոնց կառուցուածքը ամենավայրենի հոգիներն անգամ կը խոնարհեցնեն: Այցելուն պահ մը կը մտածէ — հարատաւոր ատրինը առաջ, ի՛նչ միջոցներով այդ հսկայ քարերը բարձրացուցած են այս սիւներուն վրայ, ի՛նչ ճարտարութեամբ յղկած, զարդարած են այդ սիւները ու խոյակները, քանդակագործութիւն մը որ ներկայ դարուս անդամ մեծ ճիգ եւ զոհողութիւն կը պահանջէ: Լիբանանցին ի տես այս փառաւոր վարթամութեան կը ձգտի անոր հոգին դնել իր նոր արուեստին մէջ, անոր դեղեցկութեան քաւելով վերագինել իր սիրելի հայրենիքը:

Պաալպէքէն կը մեկնինք, դէպի Սուրիոյ սահմանը: Երկիրը կը փոխուի: Անապատային հով մը կը փչէ: Հետուն կը տեսնուին ձիւնապարդ դաշտերով լեռներ: Ջուրը օձապտոյտ կ'իջնէ աբեւէն խանձած դաշտերը ոռոգելու:

Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

«ՆԱՀԱՏԱԿ» ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ ՑՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Փարիզի կեդրոնին մէջ Հրեաներու «անծանօթ նահատակ»ին նուիրուած յուշարձան մը կանգնելու ծրագիրը կայ, խորհրդանչելուհամար վերջին պատերազմի ընթացքին Գերմանիոյ մէջ մահացուած Հրեաներուն յիշատակը: Այս նպատակը իրագործելու համար մասնաւոր յանձնաժողով մըն ալ կազմուած է: Եւ սակայն Ֆրանսական շրջանակներու մէջ այս ծրագրին դէմ արտայայտութիւններ եղած ըլլալով, «Լը Մոնտ» թերթը հարցարան մը բացած է: Եկած պատասխանները ո՛րոնց մէջ կան հրեայ անձնաւորութիւններու գիրեր ալ, նպատակայարմար չեն գտներ նման ձեռնարկ մը, որ կրնայ հակահրէական զգացումներ զրգռել: Կան ալ որ ջերմ կուսակից են:

ԿՐՕՆՔՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կաթոլիկ միսիոնարներու մէկ թերթը վիճակագրութիւն մը կը հրատարակէ որուն համաձայն 763 միլիոն 300.000 քրիստոնեաներու դէմ 1059 միլիոն ոչ քրիստոնեայ կան աշխարհի մէջ: Այս վերջիններէն 393 միլիոն Կոմփուչիոսի կը հետեւին, 296 միլիոն իսլամ, 252 միլիոն պրահմանական եւ 118.000.000 պուտտայական: Գալով քրիստոնեաներուն՝ հետեւեալ կերպով կը բաժնուին, շուրջ 400 միլիոն կաթոլիկ, 202.000.000 բողոքական եւ 161 միլիոն 300000 օրթոտոքս: Կաթոլիկ միսիոնարութիւնը ունի 3132 դարմանատուն, 1115 հիւանդանոց, 174 բորոտանոց եւ 260 ծերանոց:

ՏՈՄՍԵՐ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻ ...

Քանի մը օր առաջ, Ֆիլատելֆիոյ մէջ, տեղի ունեցաւ կռիւամարտի մեծ մրցում մը· «վերին ծանրութեան» ախոյեանին եւ նորեկի մը միջեւ: Առաջինը պարտուեցաւ եւ իր դափնեպսակը յանձնեց յաղթանակին:

Ներկայ դանուեր են 40.379 հոգի... Ընդհանուր հասոյթ 504.645 տոլար... Պետական դանձին վճարուեր է 100.929 տոլար տուրք ... Նահանգային վարչութիւնը առացեր է 40.373 տոլար... Թաղապետութիւնը՝ 18.167 տոլար... Զուտ հասոյթ 345-177 տոլար ...

Այս վերջին գումարին քառասուն առ հարիւրը — 138.070 տոլար — առացեր է պարտուողը, իսկ քսան առ հարիւրը՝ — 69.035 տոլար — յաղթողը: Մնացեալ քառասուն առ հարիւրը, մաեր է, եթէ չեմ սխալիր, մրցումը կազմակերպող ընկերու — թեան դրպանը :

Աւելին :

Շարժանկարի ընկերութիւնները կռիւամարտը պիտի ներկայացնեն եւ պիտի վճարեն 125.000 տոլար — պարտուողին՝ 50.000, յաղթողին 25.000 : Մնացածը՝ ընկերութեան :

Ուրեմն, երկու երիտասարդները առանձին, առանձին չահած պիտի բլլան — առաջինը 188.077, երկրորդը 94.035: Եւ մէկ դիչերուան, աւելի ճիշդը մէկ, երկու ժամուան մէջ :

×

Թուաբանական այս հաչիւին ծանօթ մարդ - ագը ու հասարակ մահկանացու մը, կը հառաչէ.

— Եղբայր, այս ինչ անարդարութիւն է... Նախագահ Թրումընը երկու տարի, երեք ամիս աչխատելու է 180.000 չահելու համար... Ինչ Այնչթայնը, եթէ տարեկան 5000 ալ չահի, դլխարկը վեր կր նետէ... Իսկ իմ վիճակս, բնաւ մի հարցներ... Քառասուն տարի է, ճակատագիրը ըսուած փորձանքը, առաւ — իրիկուն քթիս, բերնիս բը - ռունգները կ'իջեցնէ, եղան պէս կ'աչխատիմ, լուր օր, կիրակի օր, Նոէլն չաբաթական վաստակս չիսուն տոլարը չանցներ... Ըսել է որ ինծի պէս մէկը, 188.000 տոլար չահելու համար, 72 տարի պէտք է քրտինք թափէ ...

— Բայց դուն կը դիմանա՞յիր այդ ծեծին...

— Սիրելիս, անանկ կը դիմանայի որ... Ամէն անգամ որ դիմացինս բունգը իջեցնէր, մտքէս կ'ըսէի — դարի, տղաս, դարի, հոգ չէ... վաղ առաւ դրպանս չիսուն, հարիւր հազար տոլար պիտի մանէ... Քիթս, բերանս ալ իրար անցած ըլլային, նորէն հոգս չէր ըլլար... Հիմա իրար չեն անցներ՝ ինչ եմ եղեր որ... ինչ ունիմ ... Աւելի լաւ է որ կապիկի նմանիս եւ դրամատունը ունե - նաս քանի մր հարիւր հազար, քան թէ լուսնկային դէմքը ունենաս եւ դրպանդ ըլլայ ծակ... Առաջին պարագային, յարդ ու պատիւ կը վայելես եւ կը դառնաս «ապդային երեւելի անձնաւորութիւն» իսկ երկրորդ պարագային, քեզ կատուին տեղ ալ չեն դներ ....ա

×

Եթէ այսպէս կը մտածէ չարաթը չիսուն տա - լար վաստկոդը, հապա ինչ ըսեն Հայոց ազդին մտաւորականները, որոնց հաւաքական եկամուտին

ԶԱՆԱԶԱՆ

ԱԴԱՄԻ ՄԵՂՔԸ... ՄՈԼՈՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Վատիկան կ'ընդունէ որ մեր երկրէն դուրս ուրիչ մոլորակներու մէջ ալ բնակութիւն կայ : Հարցըարծարծուած էձիպտութիւններու թերթին մէջ, որ կը յայտարարէ թէ կաթոլիկները ազատ են հաւատալու կամ ոչ ըստ իրենց հայեցողութեան թէ՝ մեր երկրէն դուրս միւս մոլորակներուն մէջ ալ բնակչութիւն կայ: Վերջին խօսքը, կ'աւելցնէ յօդուածը, կր պատկանի փորձառական գիտու — թեան: Աստուածաբանութիւնը սպասողական վի - ճակ մը կ'ընդգրկէ :

Կը կարծուի թէ այս յօդուածը արդիւնքն է երկար խորհրդակցութեանց, որ տեղի ունեցած է Պապին եւ իր գիտական խորհրդականներուն մի — ջեւ :

Հարցը գիտնալուն մէջ է թէ մարդիկ կրնա՞ն արդեօք ապրիլ ուրիչ մոլորակներու մէջ: Իսկ այս խնդիրը խորհրդակցութեան առաջիկայ դարձաւ թռչող պնակներու առթիւ: Որոչ մասնագէտներ կը կարծեն թէ մարդիկ կային այս թռչողպնակներուն մէջ: Գիտութիւնն ալ կ'ընդունի թէ մեր երկրէն դուրս մարդկային կեանք կայ: Եթէ մարդկային կեանք կայ մոլորակներուն մէջ, անոնք Ադամի սեղքով չեն արտաւորուած, գոնէ Ադամի միջո - ցով չեն մեղանչած եւ չեն ալ փրկուած մեր Քի - ստոս — Քրիստոսին մէջնորդութեամբ : Ուրեմն միւս աչխարհներու բնակիչները ենթակայ չեն Ադամի եւ իր սերունդին ճակատագրին:

Ձիպտութիններու թերթը կը վերջացնէ ասպէս. — «Կրօնական տեսակէտով արդիւնաբեր պիտի բլլայ մեր հանդիպումը միւս աչխարհներու մար — դոց հետ: Տասը պատուիրանքները հասարակաց դեսին մըպիտի բլլան որով պիտի կրնանք զրօնակ - ցիլ անոնց հետ, ծառայելու եւ փառաբանելու մեր բոլորին Ստեղծողը»:

×

ԵՐԿՈՒ ԽՂՃԱՀԱՐՆԵՐ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Մէկդի դինուորական ատեանը դատեց «Եհովա - յի վկայ»ներէն երկու հոգի՝ Ալէքս Նիկելչէք եւ Փօլ Ժեյօքա, որովհետեւ անոնք մերժած էին դին - ուորական ծառայութիւնը կատարել իրենց խղճին դէմ համարելով զայն :

Նիկելչէք որ հաչուակալ է յայտարարեց թէ « Աստուծոյ Թագաւորութեան դեսպանն է, երկրի վրայ եւ թէ չի կրնար զօրել Աստուծոյ հետ իր ունեցած համաձայնութիւնը :

Միւսը՝ Ժիպօյա երիտասարդ այդեպան մըն է որ 1948ին իր ծառայութիւնը կատարած էր, բայց այս տարի մերժած 17 օրուան փորձի չրջանը: Ին - չո՞ւ այն ատեն կատարեցիր ինչ որ այժմ կը մեր - ժես, հարցուց դատաւորը :

— 1948ին տակաւին լաւ չէի Աստուծոյ կո - չը: Այսօր որոչեցի չծառայել բնաւ այս աչխարհի բանակներուն մէջ, հնազանդելու համար Քիստոսի բազմաթիւ պատուէրներուն »:

Դատարանը դանոնք դատապարտեց 6 եւ 7 տա - րի բանտարկութեան :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅ ԸՄԲԻՇԻ ՄԸ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Նոյեմբեր 7, Ուրբաթ գիչեր Էլիզէ Մոնմարթր - ի սրահին մէջ, հեռաքրքիր հանդիսականներու մեծ բազմութիւն մը: Կատարուեցան ըմբչամար - տի (catch) մրցումներ, որոնց մէջ նաեւ Հայ catchի մասնագէտ Ցակոբ Այվազեան եւ Fécci (Ֆորսթ — քացի) :

Առաջին բառնար սկսաւ խանգամաս մծնո — լորտի մէջ եւ Այվազեան ուժգին հարուածով գե - տին դարկաւ Ֆէչչին :

Բ. եւ Գ. բառնարին վայրագ յարձակումներու հակառակ, Այվազեան իր երկու արունքներուն մէջ առաւ հակառակորդին գլուխը, զայն խեղդե - լու չափ ուժով :

4րդ բառնարին Այվազեան դարձեալ ուժգին հարուածով դետին դարկաւ, Ֆէչչին, կռնակին վրայ եւ ոտքերով սեղմեց զայն :

5րդ բառնարին, քորնիքացին անկանոն կեր — պով Այվազեանի մարմինը քաչեց եւ օդին մէջէն ծռնկերով հարուածեց... եւ սակայն իրաւարա - րը Այվազեանը հռչակեց յաղթական :

L'Equipe մարզաթերթը, սիւնակ մը յատկա — գուց Այվազեանին, անոր Հայ բլլալը յիչեցնելով :

Համակրելի երիտասարդ մըն է, կատարա եւ հուժկու : Սարգիս Զ.

ՊԷՅՎԻԼԻ ՀԱՅԵՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Պէյվիլի հայկական դպրոցին կրթական յանձ - նախումբը ,որ կը դործէ Փարիզի Հայոց կրօն. Ըն - կերակցութեան հովանաւորութեան տակ, հրապա - րակային կոչ մը կ'ուղղէ Պէյվիլի հայրենակիցնե - րուն, խնդրելով անոնց օժանդակութիւնը :

Յանձնախումբը վստահ է որ իւրաքանչիւրը իր կարելիութեան չափով պիտի պատասխանէ այս կոչին, երբ իր անդամները ներկայանան Պէյվիլի հայրենակիցներուն, ստանալու համար անոնց նիւ - թական մասնակցութիւնը :

ԾԻՄԱՂ

Ա.— Պարոն Կիրակոսը, վստահ եմ, իր արիւ - նը անդամ կուտայ իր ազդին համար :

Բ.— Բայց ես ալ վստահ եմ՝ որ հինդ Ֆրանք չի տար ազդային ձեռնարկի մը համար ... :

×

ԳՈՐԾԱԻՈՐ .— Այսօր վարչապետին հետա — ձայնեցի :

ԿԻՆԸ .— (Հպարտ) Իրա՞ւ :

ԳՈՐԾԱԻՈՐԸ .— Այո, վարպետին պիտի հե - ռաձայնէի, թիւը սխալ ուղէր եմ ...

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (54)

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Է.— ՖՐՈՑԼԱՑՆԵՐ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Բայց կասկածէ դուրս էր, որ ութիկ եւ մէջին տարիքով տանտիկնոջ դէմքին եաեւը ծածկուած էր խորաթափանց եւ խորամանկ ուղեղ մը: Անի - կա ոչ միայն լրտեսուհի մը, այլեւ խափանարար մըն էր: Մեղադրանքներէն երկուքը կը վերաբե - րէին՝ Ուայթ կղզին բուն երկրին հետ կապող հե - ռաձայնի դիծերու կտրուելուն :

Ռուդի չուրացաւ իր դործունէութիւնը: Երկար եւ պերճախօս ճառի մր մէջ ուրացաւ, որ իր ծրա - դրի որեւէ մէկ մասով կ'ուղէր օդնել թշնամիին : Ըսաւ պարզապէս, որ իր հաճոյքին համար դրա - դում մըն էր ըրածը: Հանրութեան արդիւնած էր մուտքը դատասրահէն ներս : Ներկայ էին միայն փաստաբաններ եւ Զինուորական Հետախուզու — թեան ու Գաղտնի Սասարկութեան մարդիկը , — մեծագլխ փորձառու անձեր, որոնք վարժուած էին լրտեսներու ձեւերուն ու թէքնիք գործերուն: Ալեւոր ամենայնիւ կային չատեր, որոնք չարակամ հիացում մր ունէին այս գործունեայ ու խորա — հմացում մր ունէին այս գործունեայ ու խորա — մանկ կնոջ հանդէպ, որ յուսահատական պայքար կը մղէր իր դէմուն համար :

Իր դարմանալի պերճախօսութիւնը չփրկեց դինքը: Երդուեալները չորեքուր գտան զայն բո - լոր կէտերու մէջ եւ դատաւորը գլուխն անցուց իր սեւ դդակը(*) : Ուղիղ կէսցած երկու կէն ոս — տիկաններու մէջտեղը, Օ'Կրէյտի, յուզման ոչ մէկ նչան ցոյց տուաւ: Ոճրադատ վճռաբեկ ատեանը , հետագային, մահավճիռը վերածեց տասնըչորս տարուան բանտարկութեան :

Երբ բանտին դռները բացուին իր առջեւ, պա - տերազմը մոռցուած պիտի բլլայ: Եւ պատմութիւ - նը :

«Քաղցր Ռուդի Օ'Կրէյտի», այսուհանդերձ , փոքրիկ ձուկ մըն էր նացիական աւազանին մէջ : Բայց, գերմանական արչաւանքի ծրագիրներուն մօտալուտ յայտնութեան եւ Զրանցքի վրայով ու - րիչ աւելի ազդեցիկ լրտեսներու առաքման ապա - գայ հաւանական ծրագիրներու լոյսին տակ , պէտք չէ ստորագնահատել անոր խաղացած գերը:

Ը.— ԱՏՐԻՒՆ ՎՈՍՓՈՐԻ ՄԷՋ

Չմրան դուռս օր մըն էր 1948ի Նոյեմբերին : Նիւ Եորք, Էլլիզ Այլընտի մէջ, բարձրահասակ, նիհար գեղմաւոր դաղթական մր բաւ օրագրող — ներուն եւ ներդաղթի պաչտօնեաներուն .

— Չէք կարծեր աքսորել պիտ: Աաիկա մահս

(*) Անգլիական դատարաններու մէջ, երբ դա - տաւորը ,վճռի յայտարարութենէն անմիջապէս ա - ռաջ գլխուն կ'անցրնէ սեւ գդակը , այդ նր նչանա - կէ, որ մեղադրեալը մահավճիռ ստացած է :

(Ծանօթ. ԹՐԳՄ.)

վիճաբանութիւն չընդունիր ոչ իբր սկզբունք եւ ոչ իբր փոփոխութիւն :

Առաւ, Ազգաժողովին հանդէպ մեր ունեցած յարդանքին մէջ թերացած չենք ըլլար, եւ միջազգային բոլոր յանձնառութեանց հանդէպ մեր հաւատարմութենէն չեղած չենք ըլլար, երբ կը հարկադրուինք ծառանալ բանի մը հանդէպ զոր կը նկատենք մահացու սխալ մը եւ Ազգաժողովի հիմնական սկզբունքներուն համար վտանգաւոր ուրացում մը » :

Պ. Շումանի այս ճառը որ նոր խնդիր մը կը յարուցանէր Ազգաժողովի իրաւասութեանց մասին, ուժեղ հարուած մըն էր հակառակորդներուն : Արաբական խումբին կողմէ Իրաքի պատուիրակը ուզեց խօսիլ թէ Շուման դուրս ելած է վիճաբանութեան սահմանէն, բայց նախագահը արգիլեց :

Պ. Վիշինսքի մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւէր եւ կը խորհրդակցէր Պ. Զօրինի՝ իր օգնական - ին հետ :

Նիստը փակուեցաւ եւ յաջորդ օրուան դուռ - մարման մէջ գլխաւոր խօսողը եղաւ Անգլիոյ արտաքին նախարար, Պ. Իտըն որ ամբողջովին ուժտուաւ Ֆրանսայի տեսակէտին :

«Երբեք նախատեսուած չէ որ, ըսաւ, Ազգաժողովը կազմակերպութիւն մըն է որ կոչուած է հակակշռելու իր անդամներուն ներքին քաղաքականութիւնը եւ կամ միջամտելու անոնց եւ այն հարցամասերուն մէջեւ անոնց համար միջազգային օ - րէնքներով պատասխանատուութիւն ստանձնած են : Մեր պարտականութիւնն է այդ ժողովուրդները պաշտպանել որ չըլլան միջազգային քաղաքական խաղալիքները : Ոմանք մեզմէ կը պահանջեն հրաժարիլ այդ աշխատանքէն: Շատ լաւ - տակ կ'ուզեմ ըլլալ. երբեք պիտի չհրաժարինք» :

× Այդ նիստին մէջ խորհրդային պատուիրակը կրկնեց իր բոլոր նախորդ առաջարկները Քո - րէյայի մասին, որոնց մանրամասն պատասխանեց Իտըն, ամբաստանելով Ռուսիան որ միակ պատասխանատուն է բոլոր միջազգային անհամաձայնութեանց :

× Ազգաժողովը անակնկալի մը առջեւ գտնուեցաւ երբ իր ընդհ. քարտուղարը Թրիւկվի Լի բեմ ելլելով կարդաց իր հրաժարականը, ուր կ'ըսէր պատճառները, որոնք են.— Ա. Մ. Միութեան եւ իր արբանեակներուն կողմէ 1950էն ի վեր «պոյքօթ»ի ենթարկուած եմ: Ես կ'ուզէի հրաժարիլ հինգ տարուան չըլլանս լրացնելէ վերջը, բայց ընդունելի չարունակել միայն այն պատճառով որ Քորէայի յարձակողականը պիս կը սպիակէր զոր - ծի վրայ մնալու: Այժմ կը հրաժարիմ քանի որ Ազգաժողովը մերժած է Քորէայի յարձակումը եւ կարելի է դիմադարձ կնքել, եթէ Ա. Միութիւնը, համաձնաւոր Չինաստան եւ հիւսիսային Քորէացիները անկեղծօրէն ուզեն զայն: Այս պայմաններուն մէջ, իմ յաջորդս որ պիտի ընտրուի հինգ մեծ պետութեանց միաձայնութեամբը, լինի աւելի լաւապէս պիտի ծառայէ :

Ընդհ. քարտուղարին վիշտը այն է որ Ռուսերը միշտ զայն պատասխանատու կը բռնէին Քո - րէայի մէջ ազգաժողովին միջամտութեան: Հիմա, խնդիրը այն է որ, ով որ ընտրուի իբր յաջորդ, կրնայ մերժուիլ հինգ մեծերուն ոեւէ մէկին «վէթո»յովը , ինչ որ չատ կը դժուարացնէ ընտրութիւնը :

Հրաժարեալ ընդհ. քարտուղարը, որ 14.280 սթերլին տարեթոշակ ունէր ծախքերէն զատ, նորվեկիացի առաղձագործի մը որդին է, 57 տարեկան: Երկու տարիէ ի վեր Ա. Միութիւնը թշնամական դիրք մը բռնած էր իրեն դէմ եւ ընդդիմացաւ իր վերընտրութեան, 1950ին : Այս պատճառով թրիւկվի Լի, սովորաբար համբերատար, զգայուն վիճակ մը ստացած էր :

Այս պաշտօնէն առաջ, վարած էր զանազան նախարարութիւններ Նորվեկիոյ ընկերվարական դահլիճներուն մէջ: Երկրորդ աշխարհամարտին Լոնտոն գնաց Հաքոն թագաւորին հետ եւ նըշանակուեցաւ արտաքին նախարար: Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարութեան թեկնածու առաջարկուեցաւ Մ. Նահանգներուն կողմէ, 1946ին եւ ընտրուեցաւ: Անգլիա կը նախընտրէր Պելժիոյ ընկերվարական վարչապետը, Սփաք :

Թրիւկվի Լի, ամերիկեան թելադրանքի վրայ, հեռացուցած էր իր պաշտօնեաներէն համայնա - վարները :

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11ի զինադադարը տօնուեցաւ ա - ւանդական արարողութեամբ եւ էթուալի հրապարակին վրայ հանդիսաւոր գօրանցքով մը :

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ գօր. Այզընհաուըր հաղորդեց նախագահ Թրումընի թէ մինչեւ իր գործի անցնիլը պաշտօն յանձնած է Քէպրթ Լօճի եւ Տօճի որ զինքը ներկայացնեն կառավարութեան գործերուն մէջ:

ՆՆԱՁՈՑՔ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին: Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Համօ Օհանճանեան Ակումբը : Ճոխ պիւֆէ, գանազան անակնկալներ: Կը հրաւիրուին բարեկամները եւ համակիրները, Նոր Սերնդականները :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Մարսէյլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին :

Նոյեմբեր 15ին, չաբաթ դիւէր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia :

Պատուոյ նախագահութեամբ երեսփոխան (նախկին նախարար) GASTON DEFERREի :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին՝ F. LEENHARDT եւ J. MASSÉ

եւ ընկերները Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ եւ Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ :

Կ'երգէ՝ փարիզէն մասնաւորապէս հրաւիրուած Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ա. Տէր Վարդանեան, Օր. Օր. Ա. Ակինեան, Արիս - տաբէսեան, Պ. Պ. Լ. Ղեւոնդեան, Ս. Սարգիսեան եւ ժ. Մակարեան :

Հանդէսէն վերջ եւրոպական պարեր :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

×

Վալանսի մէջ

Կը տօնուի ուրբաթ, 14 Նոյեմբեր :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Սալ տէ Ֆէթի մէջ :

Կը խօսին Տիկին ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ, ընկերներ ՀԱՑԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

Կ'արտասանէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

×

Սէն Շամոնի մէջ

Նոյեմբեր 15ին չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Salle des Fêtesի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի , մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդէս» խումբի եւ Կապ. Խաչի :

Կը նախագահէ ընկեր Տ. ՋԼՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ կ'երգէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժինին կը մասնակցին նաեւ Օրիորդներ Արշ. Սեդրակեան , Անահիտ Ստեփանեան, եւ Արմ. Ընտրիկեան (Նոր Սերունդէն): Հայկական եւ եւրոպական պարեր , ղեկավարութեամբ Malian նուագախումբի :

Ճոխ պիւֆէ: Նախօրօք ապահովեցէք ձեր տոմսերը :

×

Սէնթ Էթիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ «Անտոք» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Այս կիրակի ժամը 9ին Rue Pierre Curieի չքեղ սրահը :

Կը նախագահէ ընկեր Տ. ՋԼՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Տիկ. Ա. Բալուեան եւ տեղւոյս կարող ուժերը :

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ
ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի հինգերորդ թաղապետարանի ղեկեկի սրահներուն մէջ (Պանթէոն) :

Կիրակի Նոյ. 16ին, ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր

Նուիրուած Կովկասեան ժողովուրդներու ֆոլկլորին, հայկական, վրացական, ատրպէյճանական եւ հիւսիսային Կովկասեան ճոխ եւ հետաքրքրական բաժիններով :

ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ ՊԱՐ

Հայկական բաժինին կը մասնակցին՝ Օր. Վ. Ճինճեան (դաշնակ), Օր. Մարի Կառավարենց (երգ), Օր. Անահիտ Գաւէգեան (երգ), Պ. Պ. Գարեգին, Յովսէփ Յովհաննեան եւ Բենօ (նուագ), Կապոյտ Խաչի պարախումբը, ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գաւէգեանի եւ Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի նորակազմ պարախումբը (Հայ ժողովրդական պարեր բեմադրութեամբ Տիկ. Հ. Թորոսեանի) :

Պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով: Եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր :

Orchestre M. **Vartivanian:**

Տեղերու դիները՝ 300 եւ 200 ֆր.: Ուսանող - ներու եւ զբօսգականներու համար ոտքի տեղեր 150 ֆրանք :

Տոմսերը նախօրօք կարելի է ապահովել հայկական գրատուներէն :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները , այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9.15ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, այս ուրբաթ ժամը 20ին, ընկերուհի Տիկին Աղատ Դաւիթեանի բնակարանը: Բացակաները նկատի պիտի առնուին: Ներկայ կ'ըլլայ կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Հայ Արիւներու Միութեան տարեկան ցերեկոյթը: Կիրակի, 8 Մարտ 1953, կէսօրէն վերջ ժամը 14.30ին Salle de la Chimie:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը «Համազգային » Լսարանի, այս ուրբաթ ժամը 21ին Sociétés Savantesի (28 rue Serpente) թիւ 2 սրահը: Կը խօսի ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ: Նիւթ՝ բանաստեղծ Նիկողոս Սարաֆեանի գրականութիւնը եւ արուեստը : Մուտքը ազատ է :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մրցումը տեղի կ'ունենայ 16 Նոյեմբերին, իր դաշտին վրայ (St. Julien) U. S. Lazaretի դէմ ժամը 15ին:

Պահեստին ժամը 10ին ընդդէմ Ֆէնիքսի St. Julien: Պատանիները ժամը 10ին ընդդէմ Rouetի Ռուէի դաշտին վրայ: Կրտսերները ժամը 10ին ընդդէմ Victor Hugoի, հակառակորդին դաշտին վրայ :

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆԻ
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳԱԻԱՌԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Երկուշաբթի 17 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, Cours Lafayette, Passage Costeի Union de la Jeunesse Chrétienneի սրահը: Նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Նոր Սերունդի եւ «Սիամանթօ» խումբին: Նիւթ՝ Միհայէլ Վարաւեդեան, կեանքն ու գործը : Մուտքը ազատ է: Նոյն դասախօսութիւնը երեքշաբթի 18 Նոյեմբեր, ՏԷՍԻՆի Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, ժամը 8.30ին:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆ ԱՐՔ.Ի

Սիւրմէլեան արք.ի մահուան առաջին տարեդարձին առթիւ, էսկիշէհիրցիներու Հայր. Միութեան եւ իր նախկին աշակերտներուն կողմէ ի յարգանս իր յիշատակին փէրվաչէզ իր գերեզմանին այցելութիւն մը պիտի տրուի կիրակի 16 Նոյեմբերին : Կը խնդրուի մեր հայրենակիցներէն եւ փոխադրողներէն հաւաքուիլ «Place Gambetta»ի հրապարակը ժամը 15ին, ուրկէ խմբովին պիտի ուղղուինք դէպի Փէր Լաչէզ :

Էսկիշէհիրցիներու Հայր. Միութիւն

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

TÉLÉ-CHATEAU

97, Rue du Château.. Paris (14) — Suffren 62-02

ՎԿԱՅԵԱԼ ՀԱՑ ՄԱՍՆԱԳԻՏ TÉLÉVISIONի , RADIOի, ինչպէս նաեւ էլեկտրական installationի (տուներու եւ խանութներու մէջ) :

Ճոխ մրցերք Télévisionի ամէնէն արդիական տեսակներուն, մասնաւորաբար GRAMMONT Տան մեքենաներուն :

Վճարման դիւրութիւն եւ մասնաւոր զեղչ «Ցարաչ»ի ընթերցողներուն :

Դիմել՝

Պ. Անդրանիկ Սաղպազարեանի

Վերի հասցէով :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Vendredi 14 Novembre 1952 Ուրբաթ 14 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6915-Նոր շրջան թիւ 2326

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԵՐԿԱՑ - ԲԱՑԱԿԱՑ

Երկու դլխաւոր դասերու կը բաժնուին նրս - տուկ ազդասիրութեան ասպետները :

Առաջին՝ անոնք որ ազդի մասին կը խօսին , մինչտ խուսափելով որեւէ ազդային ծառայութենէ :

Տնաբոյս բանգէտներ են ասոնք: Ընդհանրապէս դատարկամիտ եւ ամուլ : Իրենց դիտելիքներն ալ՝ զանազան փշրանքներ :Մանրուքի վերածուած յան - կերգներ :

Զանջանիչ մեծամասնութեամբ, ոչ իսկ հա — տոր մը կարդացած են մեր ժամանակակից պատ - մութենէն :

Եւ կամ եթէ պատահաբար թղթատած են քա - նի մը դիրքեր, չեն սերտած :

Երկրորդ՝ անոնք որ կարծիքներ կը ցանեն , յայտնապէս դերազանցութեան մարզանքներ փոր - ձելով :

Ասոնք ալ չատ բան չեն սորված ոչ ժամանա - կակից, ոչ ալ անցեալ պատմութենէն:

Իրենց մեծապատիւ ինքնահաւանութիւնը թոյլ չի տար որոշ ասպիճանէ մը վար իջնել: Միշտ անջրպետ մը՝ իրենց եւ այն զանգուածին միջեւ որ կը կոչուի ժողովուրդ :

Այս երկու դասերէն դուրս կը մնայ «ոչնմէ»- ներու, դասալիքներու եւ դաւադիրներու դիմա — կաւոր խառնիճաղանդը: Նորօրինակ աղանդ մը , լարծուն բարոյականով :

Անհամար բազմութիւն մը կը կազմեն առա - ջին երկու դասերը, բոլոր դաղութներուն մէջ :

Այս պատճառով ալ, հետզհետէ կը դեղնի մեր հանրային կեանքը: Թէ բովանդակութեամբ եւ թէ դործունէութեամբ :

Ամէնէն փարթամ բազմանդամ դաղութին ամէ - նէն համեստին մէջ, անտարբերութեան, ծուլու — թեան խորշակը աւերներ կը դործէ տարիներէ ի վեր :

Բացակաները իրենց եռեւէն կը քաշեն ամբողջ զանգուածներ, ամայութեան սառնաշունչ զօսի մը կազմելով ներկաներուն չուրջը :

Անոնք որ ներկայ են ամէն տեղ, իրենց միտ - քով, սրտով ու աշխատանքով, անձկութեամբ կը դիտեն կարծիք ցանողներու բացակայութիւնը՝ որ եւ է ասպարէզի մէջ: Նոյնիսկ եղերական, ճակա - տադրական պարագաներու տակ :

Այս անողոք իրականութեան պերճախօս ապա - ցոյցները կը տեսնենք ամէնօրեայ կեանքին մէջ : Սկսելով մեր դաղութէն :

Կրնա՞ք ցոյց տալ տոկուն ճիդ մը, որ յոյս ներշնչէ վաղուան համար: Ի խնդիր լաւագոյն օ — րերու: Ցանուն տարապիր բազմութեանց ինքնա - պաշտպանութեան :

Ամէն ինչ դարձած է ձեւականութիւն, նոյն ժժդոյն միօրինակութեամբ :

Եկեղեցին՝ ինքն իր մէջ ամփոփուած, ոչինչ կը փորձէ դոնէ հաւատացեալներուն ոդի ներշընե - լու համար :

Հայը· Միութիւնները իրարու կռնակ դարձու - ցած, իրրեւ հորիզոն ունին միայն իրենց երէկ - ուան թաղը, դիւղը կամ քաղաքը :

Երիտ· Միութիւնները կը յաւակնին մշակոյ— թին եւ իրենց փրկութեան ծառայել, բազմապատ - կելով «պարանոյիկ»ներուն թիւ :

Մշակոյթի նուիրուած կազմակերպութիւննե - րը, իրենց առջեւ կը դանեն նոյն «կոկիկ» հասա - րակութիւնը, որ միշտ կոտորակներու կը բաժ — նուի, հետզհետէ դառնալով զանցառելի քանակու - թիւն :

Տակաւին կրնայինք խօսիլ քաղաքական հո — ասնքներու մասին, իրրեւ առանձին խնդիր :

Երիտասարդներ, ամէնէն առաջ ձեզի համար է որ գրի կ'առնենք այս մռայլ խորհրդածու — թիւնները :

Ներկաներո՞ւն հետ էք թէ բացականերուն, ընկերներ եւ քաղաքացիներ :

Եւ ինչո՞վ կ'ապացուցանէք ձեր իսկ ներկա - յութիւնը : Ձեր առաւելութիւնը՝ հինդուն վրայ :

Ժամանակները աշխատանք, պայար եւ չար - ժում կը պահանջեն :

Պատրա՞ստ էք յառաջ նետուելու, աշխուժա - ցնելով հանրային գործունէութիւնը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՍԿ ԱՐՏԱՏՈՒՄՆԵ՞ՐԸ ...

Այս ցաւն ալ համաճարակի մը հանդամանքն ստացած է :

Պատճառներէն դլխաւորները երկուք են ,— մտաւոր ուժերու նուազում եւ ծուլութիւն :

Ալ չեմ խօսիր անբարեխղճութեան մասին որ տուն տեղ եղած է քիչ մը ամէն հայերէն թերթի մէջ :

Իրականութիւն է որ հետզհետէ կը սպառին մեր մտքի աշխատաւորները, իսկ նորեր չեն դար լե - ցընել բաց մնացած տեղերը :

Եթէ բան դործ ընէք եւ հաշուէք պիտի տեսնէք որ ամէն տարի հետզհետէ կ'աճի առ յաւէտ մեկ — նողներու թիւը: Ի՞նչ թանկագին մտաւորական - ներ՝ դրագէտ, հրապարակագիր ու արուեստագէտ դէմքեր անհետացան իրարուետեւէ : Քանի՞ ան - րեր եկան փոխարինել զանոնք ...

Աւազարկղը հրապոյր չունի : Տեղատուութիւնը աւերներ կը դործէ, նոյն իսկ հինեերուն մէջ, իսկ այլասերումը հինցած բառ մը դարձած է այլեւս: Ուրեմն դժուար է լեցնել թերթերուն սիւնակները առանց արտատպումի :

Բայց ո՞ւր կը սկսի եւ ո՞ւր կը վերջանայ այս «անհրաժեշտութիւնը»:

Առ մկրատը, նաեւ թերթի — կոյտի մը վրայ — փառք Տիրոջ սով չունինք այդ ապրանքին հա - մար — կարէ եւ փակցուր: Մէկ թերթէն չաճախ երկու երեք յօդուածը միասին, ինքնագիր թէ թարգմանութիւն, սխալներն իսկ չսրբագրելով: Այսինքն առանց կարդալու: Գաղափարի , սկզբ - բունքի, տեսակէտի խնդիր ալ չի մնար, երբ թեր - թը լեցնելու մասին է խօսքը :

Իսկ ազբիւրը յիշել, թերթին անունը դոնէ արձանագրել աւելորդ պերճանք է չատերուն հա - մար :

Անչուչտ կարելի չէ խուսափիլ կարդ մը ար — տատպումներէ , բայց դուք ունեցէք սիրելի խմբագիրներ: Եւ մանաւանդ քիչ մը ճաշակ, եւ բարեխղճութիւն :

ՍՕՍԻ

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ կուսակցութեան պաշտօնա - թերթը, «Իմանիթէ», նորէն կը յիշեցնէ թէ երկու ամբաստանեալները, Մարթի եւ Թիլոն, տակաւին չեն ներկայացուցած իրենց ինքնաքննադատութիւ - նը, հակառակ տրուած խոստումներուն: Այս առ - թիւ նոր մեղադրանքներ կ'ուղղէ երկու ամբաս — տանեալներուն դէմ, ըսելով թէ Թիլոն կոփմարա - տի բռնուեր է ուրիշ գործօն անդամի մը հետ, թէ Մարթի մերժած է բաժնուիլ իր եղբօրմէն « որ մասոն է եւ կապեր ունի ոստիկանական շրջանակ - ներուն հետ», թէ «ձաչի գացած է կասկածելի մարդու մը տունը» եւն.: Իրագեկներ կը կարծեն թէ այլ եւս անխուսափելի է երկու ականաւոր ամ - բաստանեալներուն արտաքսումը: — Անցեալ շաբ - թու կուսակցութեան շարքերէն վտարուեցաւ Լի - մոժի համայնավար քաղքապետը, Կէնկուէն, այն ամբաստանութեամբ թէ ուղիղ դիծէն չեղած եւ դրամական դեղծումներ կատարած է: Վտարեալը, Դիմադրական ճակատի հերոս մը, չուզեր համա - կերպիլ, սպառնալով չնդալից յայտնութիւններ կատարել :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՑՁԸՆՀԱՈՒՐԸ որ այս ամսու վերջ պիտի երթայ Քորէա, վերադարձին պիտի այցելէ նաեւ Եւրոպա: Այս առթիւ խնդիր կայ թէ նախա - գահ մը իրաւո՞ւնք ունի ճամբորդելու առանց Քոր - հրդարանին հաւանութեան: Այդընհանուրը կը խոր - հրդակցի այս պահուս բազմաթիւ ազդեցիկ անձ - նաւորութեանց հետ եւ պիտի տեսակցի Թրումընի հետ ամսոյս 18ին: Ազդասիրական մէջ մտահոդ են Այդընհաուըրի ընելիք դիրքին մասին Քորէայի մէջ եւ Նորընտիր նախագահին լուսթիլը ազդա - ժողովին այս պահուս անցուցած տագնապին մա - սին, աւելի կր չիոթէ կացութիւնը :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ գործադարձներու խորհուրդը ըն - դունելով Ազգ· պաշտպանութեան նախարար Հու — լուսի Քէօմյհնի հրաժարականը անոր յաջորդ նարդեց հաղորդակցութեան գործատար Մէնթի Գուրթաչքը: Կառավարութիւնը ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ Ազգ· ժողովին Մերակոյտ մը հաս — տատելու համար :

× Նախագահ Ճէյլալ Պայար Նոյեմբեր 26ին Ցունաստան կ'երթայ վոխադարձ այցելութեան :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԱՐԱՔ — ԱՍԻԱԿԱՆ ՀԱԿԱՑԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

Ազդաժողովին Զորեքշաբթի ընդհ· ժողովին մէջ արաբ - ասիական պատուիրակները իրենց հա - կայարձակումը կատարեցին Պ· Շումանի ճառին , յարուցանելով հիւսիսային ու հարաւային Ափրի— կէի մէջ ճնշուած ժողովուրդներու դառը եւ յայ - տարարելով որ Թունուզի ու Մարոքի հարցերը սպառնալիք մըն են խաղաղութեան :Եդիպտոսխար - տաքին նախարար Ահմէտ Ֆարաճ մասնաւորապէս չեշտեց որ այդ հարցերը ուղղակի կը խանդարեն Մօտաւոր Արեւելքի խաղաղութիւնը եւ որպէսզի անոնք տիրական իրենց անկախութեան, Ազդաժո - ղովը պէտք է օդնէ : Ֆրանսայի ներկայացուցիչը պարզեց իր կառավարութեան անկարողութիւնը ճանչնալու այդ հերոսական ժողովուրդներուն բը— նական իրաւունքները: Իր ճառը ոեւէ ծառայու — թիւն չի բերեր խաղաղութեան դաւթին: Ազդաժո - ղովը պէտք է նկատի առնէ եւ որոշում տայ այն սկզբունքին համաձայն որ ազդերը իրաւունք ու — նին որոշելու իրենց ճակատագիրը :

Փաքիստանի արտաքին նախարար Սըր Մո - համմէտ Զաֆրուլլահ խան յայտարարեց թէ «ժո - ղովուրդի մը վրայ քաղաքական տիրապետութիւ - նը ուրիչ ժողովուրդի մը կողմէ այսօրվանդաւոր ժամավրէպ մըն է եւ վէճի ծանր հունաեր կը պա - րունակէ: Պէտք է փութացնել անկախութիւնը ա - ռանց մտաւոր վերապահութեան եւ երկու կողմե - րու բարեկամական դործակցութիւնը :

Տիկին Փանտի ալ հարաւ · Ափրիկէի առթիւ յայտարարեց .— Մարդկային տոկունութիւնը սահման մը ունի եւ այդ սահմանը հասած է ար — դէն հարաւ· Ափրիկեան Միութեան մէջ»:

Ուրիշ պատուիրակներ ալ նոյն ձեւով արտա - յայտուեցան, նոյնիսկ առաջարկեցին որ հրաւիր - ուին Թունուզի պէյը եւ Մարոքի սուլթանը գա — նոնք լսելու համար :

× Ազդաժողովին համար չատ ծանրակչիռ հարց մըն է դոնել հրաժարեալ ընդհ· քարտուղար Թրիկվի Լիի յաջորդը, քանի որ ընտրելի անձը պէտք է հինդ մեծերու միաձայն հաւանութեան արժանանայ: Խորհրդային պատուիրակները մինչ անհաչտ են մնացեալներուն հետ, եւ այս կացու - թիւնը նոյնիսկ Ազդաժողովի դոյութեան սպառ - նալիք մը կը նկատե ոմանք :

ԻՒՆԷՍՔՈՅԻ ՀԱՄԱԱԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Իւնէսքոյի (Միացեալ Ազդերու Կազմակերպ — պութիւնը կրթութեան, դիտութեան եւ մշակոյթի համար) ընդհ· ժողովը առջի օր բացուեցաւ Փա - րիզ, Ազբօ Քլիւպի սրահին մէջ, մասնակցու - թեամբ 65 ազդերու: Թէեւ 65 դրշներ պարդուած էին, բայց ներկայ էին միայն 59 պատուիրակներ: Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա եւ Հունդարիան կը մերժեն մասնակցիլ առարկելով թէ խորհրդային Զինաստանի թեկնածութիւնը մերժուած էր :

Նախագահ ընտրուեցաւ Հնդկաստանի փոխ նախագահ Տոքթ· Բատաքրիշնան որ վերջերս Մոս - կուայի դեսպան էր :

Անցնելէ առաջ սովորական օրակարդին՝ որ է պիւտճէի պատրաստութիւն, մշակութային վար - կեր եւայլն, օրակարդի անցաւ Սպանիոյ մասնակ— ցութեան խնդիրը: Այս անդամակցութիւնը բաւա - կան յուզումնալից պիտի ըլլայ,որովհետեւ հակա - ռակ մեծերուն կողմնակցութեան՝ որոշ չհամու - թիւն կայ Ֆրանքոյի կառավարութեան մասնակ — ցութեան: Թէեւ, սպանիական անպաչտօն պատ - ուիրակութիւն մը եկած է՝ ժողովին ընդունելու - թեան վրայ անմիջապէս ներս մտնելու համար :

ԵՐԲ ՄՈՍԿՈՒԱ ՑԱՐՁԱԿՈՒՄ ԳՈՐԾԷ...

Մ· Նահանգներու օդանաւային նախարարը , Ֆինլէթըը, յայտարարեց թէ անմիջապէս հիւլէա - կան ռումբերու տեղատարափ մը պիտի թափենք Միութեան ռազմական կէտերուն վրայ, եթէ Մոս - կուա յարձակում դործէ Ամերիկայի կամ Ատլան - տեանի պնակիցներուն վրայ: Նախարարը այս ճառը խօսեցաւ Նոյեմբեր 11ի դինադադարի օ — րը, պարդելով օդանաւային հրամանատարութեան պարտականութիւնը: Այս առթիւ բացատրեց թէ «ռատար»ներու ցանց մը պատրաստած են, որուն չնորհիւ պիտի կրնան երեւան հանել թշնամի օ — դանաւերը, մդոններով հեռուէն: Եւ եղրակացուց· — « Խաղաղութեան համար աչխատելով հան — դերձ, պէտք է պատրաստ ըլլանք ուժին ուժով պատասխանելու: Եթէ Սովետները վստահ ըլլան թէ պիտի յաղթեն, անմիջապէս պիտի գործածեն իրենց ռազմական ահագին ուժը, հարուածելու համար Ամերիկայի: Պէտք է անկէ չարժինք որ երբեք չունենան այդ վստահութիւնը » :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՊԼՑԻՆ ՄԷԿ ՆԱՄԱԿԸ

Ֆրանսական մամուլը պատասխանքով կը հրա - տարակէ Թունուզի պէյին մէկ նամակը ուղղուած Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահին : Այս նամակը պէյը հրատարակութեան տուած էր երբ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅ ՆՈՐ ԱՌԱԿԱԽՕՍ ՄԸ

Առակի զարգացման գլխաւոր պատճառներէն մէկը այն է որ հեղնանք եւ երգիծանք ունի : Ծագում առած է բարոյախօսական պատումէն եւ յետագային զարճած պայքարող սեռ : Բացի ընդհանուր բարոյախօսական — խրատական դաղափարներէն, առակը ունի տաղանդաւոր կոխլովի դրչին տակ զարճած է ուժեղ դէնք եւ պայքարած է ցարական եւ ճորտատիրական կարգերու դէմ :

Առակը ժողովրդ· սեռ է : Ժողովուրդը կը սիրէ զայն իր պարզ այլաբանութիւններուն, կենդանի կերպարներուն, հեղնանքին եւ սրամտութեանց համար: Թէեւ առակը չէ պահած իր այսրուվանդակութիւնն ու ձեւը: Այժմ մխիթար գերապանցս — պէս բանակռիւի եւ երգիծական բնոյթ կը կրէ : Պահելով հին առակի քանի մը բնորոշ հանգամանքները, առանձական կենդանիները, դաղանները, իրերը, ինչպէս եւ մարդիկ, որոշ պայմանական վիճակներու մէջ, բարոյախօսական եղրակացութիւնները, այժմեան առակը դուրս կուգայ իր բանահիւսական ձեւէն եւ կ'ընդունի կարգ մը նոր-ամոյթ այլ տարրեր՝ պարսաւ, խեղկատակու — թիւն եւայլն: Փոխուած է նաեւ առակի լեզուն, ոճը, մօտենալով թերթօնի եւ պարսաւագրի լեզուին ու ոճին : Հրատապ բնոյթը, կեանքին շատ մօտիկութիւնը, ընկերային — քաղաքական սրութիւնը այս օրուան առակին բնորոշ գիծերն են :

Հայ հին գրականութեան մէջ յայտնի են Գո— չի, Վարդան Այգեկցի եւ ուրիշներու առակները: Շատ առակներ գրած են Ղ.Աբովեան, Խնկո Ապերը, որոնք դուրս եկած չեն կենցաղային բարոյախօսական սահմաններէն: Քաղաքական նիւթով առակի հիմքը նոր կը դրուի սովետահայ գրականութեան մէջ: Այս գրական տեսակի մշակման մէջ աչքի կը զարնէ Աբշալոյր Դարբինին առակները , որուն ժողովածուն հրատարակուած է ռուսերէն, Գինդբուրգի թարգմանութեամբ :

Աբշալոյր Դարբինի այս ժողովածուի առաջին առաւելութիւնը քաղաքական եւ դաղափարական նպատակասլացութիւնն է , որ իր առակներուն կուտայ հրատապ բնոյթ եւ սուր հնդամանք: Մեր ընկերութեան մէջ տակաւին գոյութիւն ունեցող առանձին արատաւոր տիպարներու դէմ ուղղուած ծաղրի կողքին հեղինակը սուր խայթոցները կ'ուղղէ անգլեւամերիկեան հակադդեցութեան դէմ : Հոս մանաւանդ հեղինակը կը դրսեւորէ երգիծական յուդում: Լուն, ամերիկեան Քոնկրէսին մէջ կը ստանայ ամերիկեան քաղաքացիի իրաւունք ու պատիւ, դոդ մուկը տաճարին մէջ, որով կը ծաղրուի Վաշինկթը եւ հոգեւորականութիւնը, ամերիկեան ծերակուտականը, որ կարմիր գոյնի դէմ իր ունեցած կատաղութեամբ կը նոյնանայ ցուլի հետ , գորտը, որ զոմէշի եղջիւրի վրայ նստած՝ ման կուգայ աշխարհի մէջ ոչ մէկ բանի չի հաւնիր, բայի իր ճահիճէն եւ ի վերջոյ ամբողջ աշխարհը կը վերածէ ճահիճի: Ասոնք տիպարներ են որ դրուած են ամենայարմար դրութեան մէջ, ծաղրուած դիպուկ կերպով եւ մերկացուած կեղծիքի, թալանի, եւայլնի մէջ :

Աբշալոյր Դարբին ունի երեւակայութիւն, եւ կրնայ ստեղծել բարդ մանրամասնութիւններ : Առակներու նիւթը կազմած ատեն, իր խօսքը կ'աշխուժացնէ ,անսպասելիօրէն իրարու մօտեցնելով-նայրիր յատկութիւններ, որով կը ստեղծէ անբնաղբօսիկ եւ սուր հեղնանք :

« Պարուհի ուղտը եկել էր անտառ դաստրոլների», հոս հեղինակը պէտք չունի երկար բացատրութիւններու, որպէսզի ընթերցողը դրժէ ծիծաղի: Մէկ անդամէն կը պատկերացնենք ուղտի եւ անճոռնիութիւնը, եւ պարելու լիակատար անյարմարհդութիւնը, Աբջր մօտեցաւ եւ բրդոտ թաթը ուղտին երկարեց.— Մերսի :

Այս բառերը եւ կը բնորոշեն եւ ծիծաղելի դրութեան մէջ կը դնեն առակի հերոսները, միանդամայն հեռացնելով զանոնք այն նպատակներէն որոնց կը ձգտին: Ո՛ւր ուղտը եւ ուր պարելու նուրբ արուեստը, ուր արջը եւ ուր մերսին»: «

«Ալուրդի ձեռնարկը» այս տեսակէտէն ամենէն յաջողուածներէն է : Ալուրդը որ կոյր է կ'ապրի որջին մէջ, դիչերը դուրս կուգայ, երբ թռչունները քնացած են, թռչելու արուեստի ձեռնարկ կը դնէ թեւաւորներու համար: Իրեն հանդիպող սոխակին կը պատասխանէ, որ «Մխոհրատում» ունի ծանօթ մը, որ կը հրատարակէ իր ձեռնակը: Այս ապահիչ հեղնանքով կը տրուի մարդոց ընդունայնութիւններու եւ անոնց արարքներու հակասութիւնը, բարոյական կանոններու խախտումը :

Աբշալոյր Դարբինին նիւթը բաւական բազմազան է, թէեւ հին առակի անձերը յաճախ հանդէս կուգան իր գործին մէջ, սակայն հեղինակը ընդարձակած է իր նիւթը, հարստացուցած իր նրբերանդները եւ դաղափարական բովանդակութիւնը: Զեւի տեսակէտէն, Աբշալոյր չատ ընկերքներ ունի հակիրճութեան հասնելու համար:

Աբշալոյր Դարբին իր առակի նիւթը կը մշակէ

ԳՐՏԱԿԱՆ ԱՄՈՒԼԻՍ

Գիտաւորները

Մի թացեալ Նահանդներու Սինսինաթիի դիտարանէն կը տեղեկացնեն թէ Փոնս Պրուքս գիսաւորը կը վերադառնայ արեւային դրութեան մօտ եւ 1954 Մայիս 27ի դիշերը ամէն մարդ պիտի կրնայ զայն տեսնել հիւսիսային երկնակամարի Հերակլէս եւ Քնար համաստեղութեանց մէջ , հինդերորդ կամ չորրորդ մեծութեամբ աստղի մը փայլով : Պարզ աչքով երեք ամիս պիտի տեւէ իր երեւումը: Իսկ յաջորդ ամիսներուն կարելի պիտի ըլլայ հեռեւիլ իր չարժումներուն զօրաւոր հեռադիտակներու միջոցաւ: Այժմ այս գիսաւորը 19րդ մեծութեամբ կը ներկայանայ: Այսինքն, այնքան փոքր է տակաւին իր հեռաւորութեան պատճառաւ որ , միայն զօրաւոր դիտարաններէ կարելի է զայն դտնել: Ցառաջիկայ Յունիսին 18րդ մեծութեամբ պիտի երեւայ որ նոյնան անտեսանելի է հասարակ աչքով :

Այս գիսաւորը դտնուած է 1812ին Ֆրանսացի դիտուն Լուի Փոնսի կողմէ : 71 տարի ետք դարձեալ դտնուած է, այս անդամ անգլիացի աստղագէտ Պրուքսի կողմէ ու զայն կոչած են այս երկու դիտուններուն անուններով: Ոչ մէկ լուսանկար կայ գիսաւորէն :

Գիսաւորները ամէն երկրի մէջ ալ չարադուշակ համբաւ մը հանած են: Ժամանակին ժողովուրդները կը հաւատային անոնց կործանարար ազդեցութեանց: Գիսաւորի մը երեւումը ահռելի սարսափի կը մատնէր ժողովուրդը: Անոր կը վերագրուէին մահեր, պատերազմներ, համաճարակ հիւանդութիւններ, երկրաշարժներ, ողողումներ, երաշտ ու սով, վերջապէս ամէն տեսակի դժբախտութիւններ: Հին նկարներ գիսաւորը կը ներկայացնեն սուրի մը ձեւով, կախուած երկինքէն՝ մարդկութեան գլխուն :

Ժողովրդային այս աւելորդապաշտութիւնը ծիծաղելի ու անհեթեթ երեւակայութեանց ծնունդ կուտար : Ամէն միջոցի կր դիմէին պատուհասը չեզոքացնելու համար: 1532ին Կղեմէս Ը. Պապը, նոյն տարին երեւցած գիսաւորը կոչեց «Սատանի թուք» ու զայն ... բանադրեց : Իր համոզումով քրիստոնեաները զերծ պիտի մնային չարիքներէ, իսկ ամբողջ պատուհասը պիտի թափէր Թուրքերու գլխուն...: Հատորներ կարելի է լեցնել զարերու ընթացքին գիսաւորներու վերագրուած ազէտները թուելու համար : Այս առթիւ գրականութիւն մրն ալ մշակուած էր ուր Շելլէր եւս կ'երեւայ դեղեցիկ նմոյշով մր :

Իրականութեան մէջ, գիսաւորները տիեզերքի անհունութեան մէջ հատատատուած անհամար հատ — մատեղութեանց մաս կր կազմեն եւ ոչ մէկ կապ ունին մարդկային երեւակայութենէ բխած դէպքերու եւ դանազան դժբախտութեանց հետ :

Այս լուսաւորեալ դարուն իսկ չատեր հաւանական կը նկատեն գիսաւորի մը բախումը մեր երկրադունդին: Երկար դարեր չարունակ այնպէս կ'ենթադրուէր թէ գիսաւորները կը թափառին ամէն ուղղութեամբ առանց որոշ ծիրի: Ընդհակառակն այժմ որոշ է որ անոնք եւս ունին իրենց կանոնաւոր ծիրը: Կան գիսաւորներ որոնք իրենց ծիրի չրջանը կր լրացնեն միլիոնաւոր տարիներու թաւալումով: Այդ խոչոր գիսաւորները հազուագիւտ են: Իսկ փոքրերը՝ որոնց ծիրի չրջագայութիւնը աւելի կարճ է, բազմաթիւ են :

1680ի գիսաւորը որ նեղ ու երկար պոչ մը ունեցած է այնքան մօտեցած է արեւին որ իր պոչը գրեթէ հպած է անոր: Իսկ իր ծիրին ամենահեռաւոր կէտը կը հասնի արեւուն մենահեռաւոր մոլորակին՝ Պղուտոնի հեռաւորութեան մօտաւոր — պատկէս 22 անդամին: Գիտնալով այս մոլորակին հեռաւորութիւնը, որ մօտաւոր թուով 6000 մի — լիոն քիլոմեթր է, կարելի է երեւակայել այն հրաչալի կայական ծիրը որ կը գծէ այդ գիսաւորը: 8800 տարիներ պէտք են իրեն այդ ճամբորդութիւնը կատարելու համար: 1744ի գիսաւորը տեսանելի եղած է նոյնիսկ ցերեկին: Հովհարի մը տեսքով իր փայլուն պոչին երկայնութիւնը գնահատուած է 52 միլիոն քիլոմեթր: Այսինքն՝ մեր երկրադունդէն մինչեւ Ուրանեակ հեռաւորութիւնը :

1811ի գիսաւորի երեւումր կը զուգադիպէր ալեկոծ Եւրոպայի մը՝ եւ Նափոլէոնեան արշաւանքներու չրջանին, ինչ որ առիթ ստեղծեց զարմանալու դուչակութեանց: Աստղաբաչխները լայնօրէն ժամանակ ունեցան ուսումնասիրելու այդ գիսաւորը, իր երեւումը տեւած ըլլալով 511 օր : 1812 Օգոստոսի կիսուն միայն անհետացաւ ան տիեզերքի աղջամուղջին մէջ: Իր պոչը որ նախապէս 110 միլիոն քիլոմեթրի երկարութիւն մը ցոյց կուտար, հետզհետէ կարճցաւ մինչեւ իր անհետանալը : Այս գիսաւորը իր չրջանը կ'ընէ 3000 տարիէն :

1843ին երեւցած է չատ փայլուն գիսաւոր մը, որուն լոյսը՝ արեւէն ու լուսնէն վերջ ամէնէն զօրաւորը եղած է: Պահ մը անոր կորիզը մթագնած է, իսկ ընդհակառակն իր 250 միլիոն քիլոմեթր երկայն պոչր լուսարձակի մը չողերուն նման ահռելի տարածք երկնակամարը :

1858ի գիսաւորը, գտնուած իտալացի Տօնատիի կողմէ, ամէնէն չահեկան ու հետաքրքրականը եղած է : Երբ արեւին մօտեցած է, իր կորիզէն ժայթքած են վարսաթել ճաճանչումներ : Դարձեալ պիտի երեւայ 2000 թուականի մօտ : Ցիչատակելի է նոյնպէս 1882ի գիսաւորը իր զեղեցիկ փայլով :

Պատմական թուականներէն հազարաւոր գիսաւորներ այցելած են արեւային դրութեան: Առաջինով մէկ ամէնէն չատ ուսումնասիրուած էHalleyի գիսաւորը :

Գիսաւորները կր բաղկանան երկու մասէ՝ կորիդէն ու իրենց պոչէն: Այդ պատճառով կոչուած են նաեւ պոչաւոր աստղեր: Կորիզը, կը ներկայացնէ ժայռի կտորուածքներու, փոչիի հատիկներու, երկնային մարմիններու դանգուած մը : Իսկ պոչին կերտուածքը այնքան աննիւթական է որ ոչ մէկ կապային մարմին ունի նման երեւութիւն :

Ի՞նչպէս յառաջ եկած են գիսաւորները : Չէ ճշդուած տակաւին: Թէը ու դէմ կարծիքներ չատ կան : Աննշան ծանրութեամբ կազմուած մը եւ տակաւ ձգողական ուժ մր ունենալով, անոնք են-թակայ են մեծ աստղերու կամ մոլորակներու կեդրոնաձիգ ուժերուն աղդեցութեանց: Մեր արեւային դրութիւնը ունի բազմաթիւ գիսաւորներ: Առնոց մէջ՝ Enckeի գիսաւորը արեւուն չուրջ կը դտնայ 3 տարի 104օրէն: Biélaի գիսաւորը 6 տարի 3 քառորդէն: Այս վերջինը երբ 1845ին երեւցաւ, զարմանալի երեւոյթ մը պարզուեցաւ : Իր զանգուածը տկարացած էր եւ հետզհետէ կ'երկարէր : Ի վերջոյ բաժնուեցաւ երկու մասի: 1852ին երկու անջատ մասերը իրարմէ հեռացած էին երկուքուկէս միլիոն քիլոմեթր: Իսկ 1859ին եւ 1866ին չերեւցաւ: Կարծուեցաւ թէ կորսուած է ի սպառ: 1872ի Հոկտեմբերին կրկին երեւցաւ եւ յանկարծ Նոյ· 27ի դիշերը զեղեցիկ տեսարան մը պարզեց: Միլիոնաւոր փոքր աստղիկներ կ'ակօսէին ժամեր չարունակ: 1885ին զարձեալ Նոյ· 27ին դիշերը նոյն երեւոյթը կրկնուեցաւ :

Այսպիսի երեւոյթներ կը պարզուին որոշ չրջաններուն, թերեւս իրրեւ արդիւնք անհետացած գիսաւորներու մնացորդներուն :

ԳՈՒՐԳԻՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

ՄԵՆԱՐԱՆՔԻ ԹԼՓԱՍԵՂԱՆ ՄԸ սարքած է Համազգային Միութեան Գահիրէի մասնաճիւղը , ի յարգանս հայ վարժարաններու դաստիարակներուն, նախագահութեամբ Տիկին Ռ. Օհանջանեան: Ան ըսած է թէ Թարգմանչաց տօնին առթիւ կը տրուի այս թէյասեղանը ի պատիւ մեր դաստիարակներուն, որոնք կը չարունակեն Թարգմանիչներուն գործը :

Բժ. Վ. Օհանջանեան խօսած է եւ թուած դասիարակներուն աղդաչունչ գործը եւ ցաւ յայտնած որ չարժանի պնահատանքը չընծայուիր անոնց: Գահիրէի ազգ· վարժարանի տնօրէն Տիգրան Պապիկեան չնորհակալութիւն յայտնելով գնահատական խօսքեր ըրած՝ «Համազգայինի» գործունէութեան համար եւ փափաք յայտնած որ հայ մշակոյթին նուիրուած բոլոր միութիւնները միասնաբար եւ համերաչխարար գործեն եւ սատար հանդիսանան հայ կրթական գործին ու գործիչին : Նուպարեան Ազգ· վարժարանի տնօրէն Բիւրատ Վարժապետեան չնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ չեչտած է թէ Թարգմանչաց տօնը մեր ազգային մեծագոյն տօնն է եւ ըսած է թէ ցաւով կը տեսնէ որ ժողովուրդը այդ տօնին հանդէպ ան-

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ՆԻՇԵՐ

ՓԱՐԻԶԷՆ ՀԱԼԷՊ

Ե.

Ահա Սուրիա : Համայնապատկերը կը փոխուի : Գիւղական տուներ հողաշէն եւ ապեւակէզ , ըն — դարձակ, ծովածաւալ դաշտեր, արօտավայրեր : Հողերուն մեծ մասը մշակուած : Տարիներ առաջ, երկրագործը այս երկրին մէջ եղով, էշով, ջորիով եւ ձիով կ'աշխատէր : Այսօր մեքենական արօրը , հնձողն ու կամնողը ամէն տեղ են : Փողովուրդը աշխուժացած , չինարար աշխատանքի է լծուած : Դաշտերը կը խնդան, արօտավայրերը կը ծաղկին: Ամէն տեղ կեանք եւ աշխատանք: Ճամբաները, տեղ տեղանիամ ,հեռուհեռ կրվերաշինուին :Ինքնաշարժը կը թռուալի տաք օդը ճեղքելով: Իր արագութեամբ կը ստեղծէ չնչելի եւ նոյնիսկ հաճելի օդ եւ արամադրութիւն :

Հոմս.— Հողէ չինուած կոնաձեւ խրճիթներն — րուն մէջէն բարձրացած են քարաչէն գեղեցիկ արդիական պալատներ եւ ապարանքներ : Ուշադրաւ են լայն պողոտաները, որոնք եւրոպական քաղաքի մը տպաւորութիւնը կը գործեն: Աչքի կը զարնէ զրկուած դասի մը խեղճութիւնը:

ՀԱՄԱ.— Այս քաղաքը դեռ չէ արթնցած, հակառակ առաւ ջուրերուն : Կան ընդարձակ բամպակի արտեր, եգիպտացորենի եւ ձմերուկի դաշտեր, սակայն չի տեսնուիր այն ճիզը որ կ'երեւայ այլուր :

Մեր վազքը դէպի Հալէպ կ'արագացնենք, աբեւմուտին առաջ հասնելու համար :

Քանի քաղաքին կը մօտենանք այնքան կը դգացուին բարելաւման հետքերը , սիրտս կը տրոփէ : Տարիներու կտրօտիս պիտի հասնիմ: Տիրան Ադամեան կը խօսի նոր կեանքի մասին, Տիրան մեր կառավարն է, երեւելի գործը մեծ մասով Հայերու ձեռքն է : Անոնք կազմակերպած են ամէն ուղղութեամբ դիծեր, փոխադրութիւններ դիւրացնելու համար: Ունին ամերիկեան 40—50 հոգինոց հանգստուհէտ կառքեր, երկաթուղիէն աժան եւ հաճելի պատմութիւններով: Ահա Հայերու առաջին ձեռնարկութիւնը կը տեսնեմ Սուրիոյ մէջ, դեռ Հալէպ չհասած :

ՀԱԼԷՊ.— Ճամբան լայն եւ մաքուր, վառելանիւթի եւ կառքերու իւղի վաճառատեղի, կառատուներ վերջին դրութեամբ: Ահա եւ քաղաքը, որչափ ընդարձակուած: Նոր եւ մաքուր չինքեր, արդիական ճաշակով պալատներ կը բարձրանան ամէն տեղ: Բայց ճամբաները կր նեղնան, երբ 28 տարի առաջուան հին Հալէպը կը մտնենք: Փողոցները նեղ եւ ազատ, էշեր, ջորիներ եւ ձիեր իրարու հետ մրցակցութեան ելած: Փողովուրդը վողղներուն մէջտեղէն կը քալէ, խճողում, պոռոտուք, հրմշտուք: Պապ էլ Ֆարաճի հրապարակը որ երեւակայութեանս մէջ ընդարձակ, լայնատարած տեղ մըն էր, հիմա հազիւ քանի մը կառքի տեղ կրնայ տալ: Կառք եւ ինքնաշարժ անհամեմատ բազմացած են: Ձիու կառքերը նուազած են, քաղաքը իր դիմագիծը փոխելու վրայ է :

Օգոստ. 1.— Քաղաք կ'իջնեմ: Ի՞նչ զարմանք եւ ուրախութիւն: Ամէն տեղ հայերէնը կը լսուի : Երիտասարդներ այնքան վայելչօրէն կը խօսին որ պահ մը կը մտածեմ Լորա Պայրընին խօսքը — « Աստուծոյ հետ խօսելու համար պէտք է հայերէն գիտնալ»: Տարիներով աշխատանք են թափած , հոս հասնելու համար: Պատիւ հայ լեզուի մշակներուն: Եւրոպա եւ Ամերիկաները բնակող Հայը վերանորոգուելու, հոգեպէս, կազդուրուելու համար, պէտք է Հալէպ ապրի դոնէ մէկ ամիս:

Նոր Գիւղը որ քաղաքին հիւսիսային կողմն է երկու քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ, ամբողջովին Հայնոց մրն է, աւելի քան հազար տուն : Հիմա սակաւաթիւ իսլամ Արաբներ ալ կան :

Կը պատմեն թէ 1947ի ներդաղթին հետեւանքով , չատ մը Հայեր նախնտրած են իրենց տուները ծախել Արաբներու: Այդ թուականէն առաջ եղած է դուռ հայկական ոստան մը :

Նոր Գիւղացիները նախկին Թիթեղաչէն խըճիճներու բնակիչներն են, չատերը սեփական քարաչէն տուներ ունին: Այլեւս ոչ մէկ Թիթեղեայ խրճիթ :

Հնադարեան Հալէպի մէջ, Հայը անցած է դարերու ընթացքին բազմաթիւ անդամներ, կռուած, արիւն քրտինք թափած , ժամանակ մըն ալ տիրապետած : Այն երկար տասնեակներէ ի վեր արմատ է ձգած այս քաղաքին մէջ: Հոն կր դանենք արձանագրութիւններ, հայերէն թէ արաբերէն՝ փորագրուած , տուներու մէջ :

Հայը զոհ է իր վիճակէն, զոհ է արաբ ժողովուրդէն եւ արդարադատ եւ ուղղամիտ կառավարութենէն: Կը սիրէ Սուրիան իրրեւ իր հայրենիքը, կը ծառայէ անոր տնտեսապէս եւ բարոյապէս:

Հայը՝ հոն արհեստաւոր է, առեւտրական :

Հալէպի մէջ սերունդ մրն է հասած, կայտառ, աչխոյժ եւ մանաւանդ խորապէս Հայ: Մայրենի լեզուն, մասամբ է իր բերնին մէջ:Թիլել փողոցին վրայ Ակումբ մը կայ, ամէն երեկոյ (ցերեկներն ալ) հոն հաւաքուած կ'ըլլայ երիտասարդ, պատանի եւ տարէց հասարակութիւն մը: Հոն են Հ. Մ. Ը. Մ.Ը, Սուրիոյ Օգնութեան Միութիւնը (Կ. Միաչ), Պատանեկան Միութիւնը եւ ճոխ գրադարան մը: Արեւ՛լք, Արեւելք, ոչ մէկ քաղաքակրթութիւն, ոչ մէկ ահարկու ուժ չի կրնար խորտակել հողիդ:

Ակումբին մէջ, մեծին հանդէպ յարգանքը անմիջապէս օտարականին աչքին կը զարնէ : Ամէն դասակարգ անկիւն մըն է հատաքուած: Տարէցներ կր խօսին օրուան քաղաքական անցուդարձի մասին, երիտասարդ պատանիները կր վիճին մարզական եւ սպառնական խնդիրներու շուրջ: Ուրիշներ նարտին մէջ մխրճուած կր զուարճանան :

Նոր Գիւղէն քիչ անդին, բարձունքներու վրայ թառած են հայկ. գիւղեր.— Խորթաղ գիւղ, Բոլչեւիկ Տաղի, Սուրեան Տաղի եւն., բոլորն ալ ծառազարդ , կանանչներու մէջ թաղուած, բոլորը քարաչէն :Ամէնքն ալ ինքնապահ , ոչ մէկ մուրացկան հայ քաղաքին կամ գիւղերուն մէջ: Երկու տասնեակ տարիներ առաջուան Թուրուութիւնը անհետացած է :

Յ. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ԱՑՆՃԱՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՇԹՈՐԱ, 4 Նոյմբեր (Լիբանան).— Այնճարի «Ցառաջ» Ազգ. վարժարանը Մուսա Լերան Հայ Մանուկին հոգեղէն հայրենիքն է :

Դպրոցի մը կոչումը աւելի լաւ ըմբռնելու համար, պէտք է լրջօրէն ճանչնալ, կեանքի պահանջները : Ուսուցիչը միայն մատաղ սերունդի դասատիարակը չէ , այլ յաճախ՝ չափահասներու ալ :

Հոկտեմբեր 30ին կ'այցելեմ «Ցառաջ» վարժարանը: Ներկայ տարեշրջանին աշակերտներու ճշդրիտ թիւն է մանկապարտէզ 28 մանչ, 27 աղջիկ: Նախակրթարան՝ որ այժմ ունի եօթներորդ դասարան մըն ալ, 44 մանչ եւ 34 աղջիկ: Նախակրթարանի բաժին՝ վեց ուսուցիչ մնայուն, մէկ ուսուցիչ այցելու: Մանկապարտէզի բաժինն մէջ երկու ուսուցչուհի: Բոլորն ալ տեղացիներ են : Ոմանք տեսած են բարձրագոյն կրթութիւն, ո — մանք միջնակարգ :

Իրենց մէջ ապրող մը չուտով կը համոզուի որ հոս ուսուցչութիւնը ոչ ապրուստի միջոց է, ոչ ալ փառասիրութիւն, այլ ծառայութիւն եւ նուիրում : Անոնք չեն սահսար նոյնիսկ գոհացուցիչ տարեթոշակ, չունին ներկայանալի զգեստ եւ սակայն նուիրուած են իրենց գաղափարականին:

Երեք տարի իրրեւ տնօրէն իրենց կսկծալի օրերուն մնացած եմ իրենց մէջ եւ օգտակար եղած այդ հերոս ժողովուրդի զաւակներուն : Երբեմն կ'այցելեմ իրենց եւ կը տեսնեմ որ բոլորն ալ եւ — րախատպարտ են «Ցառաջ»ի եւ Ֆրանսահայ պատրիոթին ցոյց տուած գուրգուրանքին եւ օժանդակութեան համար: «Ցառաջ» վարժարանի Թաղխորհուրդը եւ ուսուցչական կազմը իրենց աչքերը յառած են «Ցառաջ»ին, որովհետեւ դպրոցը հասցրի տեւական ապրելու չունի : Պէքաայի չրջանին մէջ «Ցառաջ» եւ «Ազգասէր» դպրոցներով (Շթորա) կը տրուի հայերէն դասախարակութիւն :

Երկու դպրոցներն ալ դժբախտաբար չունին իրագիտական պատկերներ եւ բնագիտական գործիքներ: Արկածով մը Ցունիս 7ին հրկիզուած էր մանկապարտէզի չէնքը որ կը ծառայէ նաեւ իրրեւ մատուռ, չնորհիւ բարեպաշտ ժողովուրդի ակնածութեան չինուեցաւ դարձեալ ապհասով : 1947 Ցունիս 8ին արկածի մը զոհ գացած էին ընկերներ տօքթ. Ռեթէոս Գուլումճեան, Գէորգ Գալուստեան, Խաչիկ Ադամեան, Սարգիս Շէրպէթճեան , Գառնիկ Ցակոբեան: Ցունիս 8ին հոգեհանգիստ տեղի պիտի ունենար, չէնքին հրկիզումէ եկաւ աւելի տագնապ ամբողջ ժողովուրդին եւ մեր երիտասարդ ընկերներու պարագաներուն հոգիները :

Գ. Գ. ԳՈՒՐՏՈՒԼԵԱՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (55)

ՀՈՋԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Ը.— ԱՏՐԻՆ ՎՈՍՓՈՐԻ ՄԷՋ

Ներգաղթի պաշտօնատունը պաշտօնեայ մը ղրկեց տեսնելու Փենսիլվանիոյ նախկին կառավարիչ Ճորճ Ըրլը, որ նաւային կցորդ եղած էր Թուրքիա, պատերազմի ընթացքին: Ճի՞շդ էր, որ Պ. Ըրլ այդպիսի խոստում մը տուած էր եւ արա՞ծնուած էր ընելու զայն :

Նախկին նաւային կցորդը երկընտրանքի մէջ էր: Գիտէր, որ իր ձեռքը չէր յարգել այդպիսի խոստում մը, բայց պատերազմի պահանջները անհրաժեշտ դարձուցած էին այդ: Այդ ժամանակ , ան լրտեսական ցանց մը կազմակերպելու վրայ էր պալքաններու մէջ: Իր լրտեսներէն չատերուն համար, Ամերիկա մտնելու վիզա մը ղրամէն աւելի արժէք ունէր :

Հարցաքննութիւնը ջղաղրգեց կառավարիչ Ըրլը: Ժամանակին, նախագահ Րուզվէլթին հիա — ցող մրն էր, բայց հիմա հակառակ էր անոր տրնտեսական եւ ընկերային բարեկարգութեանց : Կառավարութիւնը կտրած էր ամէն կապ անոր հետ չմնդալից ճառէ մը վերջ, ուր յայտարարած էր , թէ Ամերիկա պէտք է հիւլէական ռումբով ռմբակոծէ Կրեմլինը եւ վերջ մը տայ բոլշեւիզմին ան — միջապէս : Կառավարութեան անդամները յարձակած էին անոր վրայ կատաղօրէն եւ կոչած էին զայն ամէն տեսակ անուններով: Եւ հիմա, կառավարութիւնն էր, որ կուզար իր մօտ տեղեկութիւններ ուզելու :

Տուաւ այդ տեղեկութիւնները: Ցայտարարեց, որ գաղթական ընտանիքը նախ աշխատած էր Հիթլէրի եւ ապա իրեն ու Ամերիկայի համար , որ արժէքաւոր ծառայութիւն է մատուցած եւ որ նոյն իսկ գիտէ ամէն ինչ Ատրիէնի մասին :

— Ատրիէ՞ն, զարմացաւ ներգաղթի պաշտօնեան: Ա՞ն ով է :

Բայց նախկին կցորդը լուռ մնաց :

— Ատիկա ձեր պաշտօնատան գործը չէ, ը — սաւ :

Երկարատեւ բանակցութիւններէ եւ չատ մը հարցուփորձերէ վերջ, գաղթականներուն թոյլատրուեցաւ մնալ Միացեալ Նահանգները: Բայց Ատրիէնի պարագան գաղտնիք մը մնաց: Եւ որովհետեւ, ինչպէս կ'երեւայ, գաղտնիքը չարունակելու մէջ պատճառ մը չկայ, գրենք Ատրիէնին պատմութիւնը եւ տեսնենք, թէ ինչպէս , ան, երկրորդ համաշխարհային պատերազմին ,պալքանեան ամէնէն ճարպիկ լրտեսուհին էր, որուն ոչ ոք կրնար հաւասարիլ :

1940ի Ապրիլին , Ատրիէն անունով ճանչցուած պարուհի մը հոկտյական յաջողութիւններ ունէր Պուտափէշթի նշանաւոր «քապարէ»ին, «փաբա — կալոյ»ի մէջ: Նոյն այդ ամսուն Պուտափէշթի ժամանեց՝ Պուլկարիոյ համար նախագահ Բոզվէլթի նշանակած նոր դեսպանը, Ճորճ Հաուըրտ Ըրլ :

Ատրիէն, սեւ մազերով, սեւ աչքերով պալքանեան գեղեցկուհի մը, սուր եւ արթուն մտքով, հրաչալի ընդունակութիւն մը ունէր լեզուներու համար: Իր հայրը եղբայրն էր Մատամ Լուփէսքոյի (հետագային՝ Ռումանիոյ նախկին Քարոլ Թագաւորին կինը), Մատամ Լուփէսքոյի նման , Ատրիէնի հայրն ալ Եաչէն էր: Ապրած էր Մոնթէ Գարլօ, Պուքրէշ, Պուտափէշթ, բայց առաւելապէս փարիզ, Քարթիէ Լաթէնն: Կենցաղավար էր եւ հրապուրիչ, աչխարհիկ մարդ մը եւ հրաչալի պատմող մը: Աղջիկը մեծցաւ զեղեցիկ եւ խմաութեամբ — եւ դոնուեցաւ Պ. Ըրլի կողմէ:

Գոնուեցաւ այնպէս , ինչպէս պինուորական-ները կը դոնեն,— չամփոնեայով, սիրաբանութեամբ, ծաղկեփոնչերով, դրամով, երաժչտութեամբ եւ աւելի դրամով փենսիլվանիոյ նախկին կառավարիչը գտած էր իր Մաթա Հարին,— աղջիկ մը, որ կր ճանչնար բոլոր ռումանացի փաչիտաները, հիանալի կապեր ունէր բոլոր հառեւոր մարդոց հետ, կր մտնէր բնակարութիւններու մէջ եւ կրնար տեղեկութիւններ քաղել :

Թարգմ. Կ. Գ. Ք. ՋԻՆԿԸՐ

ԿԱՐԴԱՅԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԻՑԻՔ

« Ց Ա Ռ Ա Ջ » Ը

Ապրաժողովին առջեւ պիտի դրուէր հիւսիս-Ափրիկէի հարցը :

Պէյը յիշատակելով կնքուած համաձայնու-թիւնները, կր մեղադրէ ֆրանսական իշխանու-թիւնները որ կը ձգձգեն բանակցութիւնները եւ երբեք չեն ուզած լսել իր խորհուրդները որ պիտի պայծառացնէին մթնոլորտը, բոնի միջոցներու դիմած են եւ ձերբակալած նախա-րարներ որ իրեն վստահելիներն էին :

Պէյը կը հրաժարէի նաեւ բարենորոգումները քննող Թունուզեան յանձնաժողովին տեղեկագիրը որ անբաւական կը դտնէ Ֆրանսայի առաջարկնե-րը եւ ոեւէ իրական զոհացում չտար Թունուզի ար-դար ցանկութիւններուն :

Այս առթիւ կը հրապարակուի նաեւ Ֆրանսա-յի հանրապետութեան նախագահին պատասխանը ուր կը մեղադրուի պէյը որ վոխանակ լսելու խո-հական խորհուրդները, խնդիրը հրապարակային քննադատութեան նիւթ կր դարձնէ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ համայնավար նա-խագահը յայտարարութեամբ մր կ'սէ թէ «զեր-ման ժողովրդավար հանրապետութիւնը պիտի չհանդուրժէ բնաւ որ Գերմանիոյ կողմէ պատե-րազմ կատարուի Ֆրանսայի ժողովուրդին դէմ »: Թերթերը քարոզութեան նոր բանաձեւ մը կը նկա-տեն այս բանը՝ Ֆրանսայի ժողովուրդը պատակ-տելու համար :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ կառավարութիւնը մտադիր է վաւերացնելու Իսթայէլի հետ կնքուած հատուցումներու պայմանագիրը հակառակ արա-բական պետութեանց բողոքին : Միւս կողմէ ե-դիպտոսի վարչապետը քանիցս տեսակցեցաւ Գա-հիրէի զերման դեսպանին հետ : Արաբ երկիրները կ'ուզեն խզել իրենց առեւտրական յարաբերու-թիւնները Գերմանիոյ հետ, ինչ որ մտահոգիչ է զերման տնտեսութեան համար : Արաբական լիկան որոշեց «պոյքոթի» ենթարկել զերման ապրանք-ները :

× Միւնիխէն կը հեռագրեն թէ Պաւերիոյ խորհրդարանին կրթական յանձնաժողովը մեա-ծամասնութեամբ ընդունեց ազատական կուսակցու-թեան մէկ առաջարկը, որու համաձայն բոլոր դպ-րոցներուն մէջ պիտի երգուի հին երգը՝ «Գերմա-նիա ամէն բանէ վեր» :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ | ՄՈՒՐԱՏ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ ԽՆԴՈՑՔԸ

23 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30-էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի Մրմեան սրահը :

Նախագահութեամբ Հայր Քիլէրճեանի :

Կը խօսի Պ. Երուանդ Քոչեան

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին դե-րասան Ա. Գմբէթեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան (երգ) : Տրամախօսութիւն, երգ, նուագ :

Պիւֆէ խիստ մատչելի գիներով:

Կը հրաւիրուին Սեբաստացիները, ինչպէս նաեւ բոլոր համակիրները :

Մուտքը ազատ է :

ՍԷՆԹ ԷԹիէնի Հ. Ց. Դ. «Ալտառք» ենթակո-միտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Ա. Պօղիկեան եւ Կ. Ե. Համալեան ընտա-նիքներու իրենց զոքանչին եւ մօր մահուան առ-թիւ եւ 1500 ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Տան հիմնադրամին: Մտանալ «Ցառաջ»էն :

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ
ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՊ

Փարիզի հինգերորդ թաղապետարանի զե-ղեցիկ սրահներուն մէջ (Պանթէոն) :

Նուիրուած Կովկասեան ժողովուրդներու ֆոլ-կլորին, հայկական, վրացական, ատրպէյ-ճանեան եւ հիւսիսային Կովկասեան ճոխ եւ հե-տաքրքրական բաժիններով :

ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ ՊԱՐ

Հայկական բաժինն կը մասնակցին՝ Օր. Վ. Ճինճեան (դաշնակ), Օր. Մարի Կառվարենց (երգ), Օր. Անահիտ Դաւիդեան (երգ), Պ. Պ. Գարեգին, Յովսէփ Յովհաննէան եւ Բենօ (նուագ), Կապոյտ Ասչի պարախումբը, ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Դաւիդեանի : Նոր Սերունդի Պանէօ Քաշանի մասնաճիւղի նորակազմ պարախումբը (հայ ժողովրդական պարեր բեմադրութեամբ Տիկ. Հ. Թորոսեանի) :

Պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: Եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր :

Orchestre M. **Vartivanian:**

Տեղերու գիները՝ 300 եւ 200 ֆր. : Ուսանող-ներու եւ զպրոցականներու համար ոտքի տեղեր 150 ֆրանք :

Տոմսերը նախօրօք կարելի է ապահովել հայ-կական գրատուններէն :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Մարսէյլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին :

Նոյեմբեր 15ին, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մին-չեւ լոյս, Casa d'Italia :

Պատուոյ նախագահութեամբ երեսփոխան (նախկին նախարար) GASTON DEFERREի :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին՝ F. LEENHARDT եւ J. MASSÉ

եւ ընկերներ Ս. ՍԻՄԼԵԱՆ եւ Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ :

Հանդէսէն վերջ եւրոպական պարեր :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

×

Վալանսի մէջ

Կը տօնուի ուրբաթ, 14 Նոյեմբեր, ժամը 9ին :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմի-տէին, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Սալ տէ Ֆէթի մէջ :

Կը խօսին Տիկին ՕՏԷՔ ՄԻՒԱՅԼԵԱՆ, ընկեր-ներ ՀԱՅԿ ՍԷՐԻՆԿԻԼԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

Կ'արտասանէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

×

Սէն Շամոնի մէջ

Նոյեմբեր 15ին շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Salle des Fêtesի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան » կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սե-րունդի «Վարդգէս» խումբի եւ Կապ. Ասչի :

Կը նախագահէ ընկեր Տ. ՋԻՒԲԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ կ'երգէ Տի-կին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

×

Սէնթ Էթիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ «Ալտառք» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Այս կիրակի ժամը 9ին Rue Pierre Curieի չքեղ սրահը :

Կը նախագահէ ընկեր Տ. ՋԻՒԲԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին սիրայօժար մաս-նակցութիւնը կը բերեն Տիկ. Ա. Բալուեան եւ տեղ-ւոյս կարող ուժերը :

×

Առնուվիլի մէջ

Նոյեմբեր 16ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարդան ենթակոմիտէին , մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Շանթ» թատերախումբին :

Ժամը 3էն 11, Salle Gallemand :

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ Paul Mazurierի (Առնուվիլի քաղաքապետ եւ անդամ նահանդային խորհուրդի) :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՀՐԱՉ ԿՈԹՈՂԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԿԻՕԶԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ :

Երգ, արտասանութիւն, խնջոյք եւ պար, նը-ւագ : Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :

Հաղորդակցութիւն.—

Gare du Nordէն 2.15ին, կամ Porte de la Cha-pelleէն 268 եւ իջնել Terminus :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. ԵՐԻՏ. ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Տարեկան պարահանդէսը, մեծ պատրաստութեամբ եւ ճոխ զեղարուեստական բաժինով :

ՆՈԵ. 30ի ԿԻՐԱԿԻՆ, Salle Voltaire

Մանրամասնութիւնները քանի մը օրէն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Կարապետ Աբրահամեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին յետ պատարագի իրենց հնոյ եւ մօր՝

ՍԱՌԱ Ա.ԲՐԱՀԱՄԵԱՆի

մահուան տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յար-գողները :

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Լիոնի «Վա-բանդեան» կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Պ. Զապուքճեանի իր հնոյ Տիկնին Ա. Զապուքճեանի դառնադէտ մահուան առթիւ, ինչ-պէս նաեւ ընկեր կարապետ Յովսէփեանի (Զար-սանճաքցի) Մանուկ Տինկճեանի (Փոն տը Շէբրիւ) մահուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Ասչի մասնաճիւ-ղին: Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Համօ Օհանեանեան Ակումբը : Ճոխ պիւֆէ, զանազան անակնկալներ: Կը հրաւիրուին բարեկամները եւ համակիրները, Նոր Սերնդականները :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոն.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս ուրբաթ երե-կոյ ժամը 9.15ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Ասչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները, այս ուրբաթ ժամը 20ին, ընկերուհի Տիկին Ազատ Դա-ւիթեանի բնակարանը: Բացակաները նկատի պիտի առնուին: Ներկայ կ'ըլլայ կեդր. վարչութեան ներ-կայացուցիչը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Հայ Արիւներու Միութեան տարեկան ցերեկոյթը: Կիրակի, 8 Մարտ 1953, կէսօրէն վերջ ժամը 14.30ին Salle de la Chimie:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Ասչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը, «Ո-թել Սէլանտիսի մէջ, 20 Դեկտ. ժամը 10ին մին-չեւ լոյս :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը «Համազգային » Լսարանի, այս ուրբաթ ժամը 21ին Sociétés Sa-vantesի (28 rue Serpente) թիւ 2 սրահը: Կը խօսի ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ: Նիւթ՝ բանաստեղծ Նիկո-ղոս Սարաֆեանի դրականութիւնը եւ արուեստը :

Կ'արտասանէ Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան :

Մուտքը ազատ է :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մրցումը տեղի կ'ու-նենայ 16 Նոյեմբերին, իր դաշտին վրայ (St. Ju-lien) U. S. Lazaretի դէմ ժամը 15ին:

Պահեստին ժամը 10ին ընդդէմ Ֆէնիքսի St. Julien: Պատանիները ժամը 10ին ընդդէմ Rouetի Ռուէյի դաշտին վրայ: Կրտսերները ժամը 10ին ընդդէմ Victor Hugoի, հակառակորդին դաշտին վը-րայ :

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳԱԻԱՌԻ ՄԷՋ

Լիոն.— Երկուշաբթի 17 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, Cours Lafayette, Passage Costeի Union de la Jeunesse Chrétienneի սրահը: Նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Նոր Սերունդի եւ «Սիամանթօ» խումբին: Նիւթ՝ Միհայէլ Վարաւեան, կեանքն ու գործը : Մուտքը ազատ է: Նոյն դասախօսութիւնը երեք-շաբթի 18 Նոյեմբեր, ՏԷՍԻՆ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, ժամը 8.30ին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Կեսարիոյ եւ շրջակայքի 1895ի դէպքի եւ 1915ի ընդհ. տեղահանութեան ընթացքին նահատակուող եւ կեսարիոյ մէջ կա-խաղան բարձրացող մեր 52 հայրենակիցներու յի-շատակին պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պաշ-տօն, այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ :

Կը հրաւիրուին բոլոր մեր հայրենակիցները որ ներկայ ըլլան այս պաշտամունքին, յարդելու հա-մար անմոռաց յիշատակը մեր ծննդավայրի զա-ւակներուն :

Կեսարիոյ եւ Շրջակայից Հայր. Միութիւն

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՐԻ

Կին մը տնական աշխատանքներ կը վերտռէ փա-րիզի մէջ, ամբողջ օրուան համար, մնայուն գործ: Դիմել՝ Թերթիս վարչութեան :

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վճգամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Samedi 15 Novembre 1952 Շաբաթ 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6916-Նոր շրջան թիւ 2327

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏՕՆԵԼ ԵՒ ՍԵՐՏԵԼ

Այս շաբթու կը վերջանան Դաշնակցութեան Օրուան տօնակատարութիւնները :

Երէկ, ուրբաթ, Վալանսի կարգն էր : Այսօր, Շաբաթ, կը տօնեն Մարսէյլի եւ Սէն Շամոնի մէջ : Իսկ վաղը՝ Առնուվիլի (Փարիզ) եւ Սէնթ Էթիէնի մէջ :

Կեդր· Կոմիտէն կարելին փորձած էր, որպէս զի ամէնէն համեստ չրջանն ալ ունենայ բանախօս մը : Տեղ - տեղ՝ մէկէ աւելի : Օրինակ, Մարսէյլի մէջ, որ բազմապահանջ չրջան մըն է, իր ծաւալուն կազմակերպութեամբ :

Քանի մը տարիէ ի վեր, նոր ուժեր կ'երեւան բեմերու վրայ, իրրեւ բանախօս :

Ամէն տեղ ալ, հասարակութիւնը խանդաղատանքով կ'ողջունէ այս նորահասները, որոնք ատիճանաբար կը զարգանան, չանալով լեցնել թափուր դիրքերը :

Ի՛նչքան մեծ եւ անփոխարինելի կորուստներ ունեցանք, վերջին տասնամեակի ընթացքին : Այստեղ եւ ամէն տեղ...

Նոր ուժերու երեւման առթիւ, ամէնէն կազդուրիչ պարագան այն է որ, ոչ մէկը ասպարէզին համար պատրաստուած էր նախապէս :

Մեծ մասով անտուն բեկորներ կամ որբեր, որոնց իւրաքանչիւրը նախ ապրելու հոգն ունէր : Եւ ի՛նչ տաժանելի պայմաններու մէջ : Իրրեւ հասարակ բանուոր կամ արհեստաւոր :

Եւ սակայն դիմացան : Ե՛ւ ապրուստ ճարեցին ճակտի քրտինքով, Ե՛ւ տուն - տեղ եղան, աչխա - տանքի բաժին մըն ալ տրամադրելով հանրային ծառայութեան :

Կուսակցութիւնը կը ներչնչէր եւ ճամբայ կը ցուցնէր : Իսկ իւրաքանչիւրը ճակատի մը կը նուիրուէր համաձայն իր ընդունակութեան եւ հնարաւորութեան :

Անշուշտ արդիւնքը չատ աւելի չօչափելի պիտի ըլլար, եթէ նիւթական միջոցները չպակսէին :

... Հիմա որ տօնակատարութիւնները կը վերջանան, կ'ուզենք անդամ մը եւս յիչեցնել կարգ մը տարրական պարտականութիւններ :

Երբ Դաշնակցութեան Օրը հաստատուեցաւ 1925ին, գլխաւոր նպատակներէն մէկն էր ոչ միայն ազատագրութեան պայքարը ոգեկոչել, այլեւ տեսակ մը վերաքաղ կատարել :

Արդարեւ, չի բաւեր խանդավառութեան ալիք — ներ բարձրացնել քանի մը ժամուան համար :

Անհրաժեշտ է նաեւ տեւական հետքեր ձգել, մէկ տարիէն միւսը : Սերտել, քննել, դատել : Վերլուծելով երէկը, ի հարկին դասեր քաղել այսօրուան եւ վաղուան համար :

Որ եւ է գործօն կազմակերպութիւն չի կրնար գոհացնել օրուան պահանջները, եթէ անցեալ վտաքերով օրօրուի :

Անցեալի պանծացումը ներչնչման աղբիւր է : Բայց, ամէնէն առաջ հերոսները իրենք պիտի սրտանձայնին, եթէ չփորձէինք նոր աղբիւրներ հոսեցնել, յարատեւ գործունէութեամբ :

Եթէ Դաշնակցութիւնը կրցաւ կանգուն մնալ եւ գործել աւելի քան վաթսուն տարի, հակառակ դղրդագին փոթորիկներու եւ բազմակողմանի դաւերու, պատճառը չատ պարզ է,— մչտանորոգ եռանիրատարզացում :

Ամբողջ նշանախօսք մըն է այս բառը :

Երիտասարդացում՝ սրտով, մտքով եւ գործքով : Աչխուժացում՝ սերունդէ սերունդ : Միչտ նոր երկունք եւ յարաճուն վաստակ՝ ամէն ճակատի վրայ :

Դաշնակցութիւնը ինք թմրած բազմութեանց երիտասարդացման ճամբան կը հարթէր 1890ին, անհնարին յանդգնութեամբ եւ անձնուիրութեամբ : Աւիշ կը ներարկէր, բանալով աչքերը եւ թեւերը :

Այսօր ալ այդ ոգին է որ պիտի ամրապնդէ մեր կամքը, ի խնդիր նոր նուաճումներու :

Մանաւանդ որ, ժամանակները փոխուած են եւ նոր պահանջներ կը դնեն մեր ուսերուն վրայ, օտարութեան մէջ :

Տարի մը կորնթացած պիտի ըլլանք, եթէ ամէն տարեդարձ առաւելութիւն մը չարճանագրէ համրանքով եւ բովանդակութեամբ :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻՆ

Երկու տեսակ փնտռտուքի կը հանդիպիք հայերէն բոլոր թերթերու մէջ : Ասոնք արտասահմանի թերթերուն համար է :

Մէկը, ալ դասական դարձած է 1915էն ի վեր : Ընտանիքէն կորսուած անդամներ, կը փնտռտին տարիներէ ի վեր, մի զարմանաք որ 37 տարի վերջըն ալ իրենց զաւակը գտնող մայրեր եղան :

Միւս «փնտռտուքը» նոյնքան յատկանչական է,— Ուսուցիչ, խահանայացու եւ նոյնիսկ... ժամկոչ կը փնտռեն թերթերու միջոցով : Երեք ասպարէզներ, որոնց առաջին երկուքին համար վախ կայ որ պատմութեան անցնին :

Ուսուցիչ ըլլալու համար անհրաժեշտ է հայերէն գիտնալը : Պայման է բազմանդամ ընտանիք չունենալ, սակաւապէտ ըլլալ եւ փիչ մըն ալ անօթի մնալու վարժուած : Անոնք որ այս տարրական պայմանները կը լրացնեն հետզհետէ կը պակսին կամ իրենց «վարժութիւնը կորնցուցած ըլլալով կր հեռանան ասպարէզէն :

Իրենց յաջորդները բոլորովին աւելորդ կը դառնեն մայրենի լեզուն : Ի՞նչ բանի պէտք պիտի ըլլայ, վարժապե՞տ դառնալու allons donc! ...

Գալով «խահանայացու»ի, ասոր ալ անհրապոյր եւ չատ համեստ ասպարէզ է :

Մարդիկ կր մտածեն — «եթէ հոգեւորական պիտի դառնամ, վարդապետ կ'ըլլամ : Նախ դպրեվանք մը կ'երթամ եւ ձրի կր կարդամ : Երբ 25 տարեկան ըլլամ, արդէն եպիսկոպոս եմ, իսկ ամէնէն ուշը 35—40ին «արքութեան աստիճանը պատրաստ է : Կայ պատրիարք, կաթողիկոս, ըլլալու հաւանականութիւնը : Աչխատանքը դժուար չէ հիմա, մանաւանդ առաջնորդական թեմերը սա — կաւթիւ են : Ամէնէն բանուկ պաշտօնն է մեռել թաղել, հարսնիք ընել կամ անկապ ու անհամ քարոզներ խօսիլ :

Եկուր քահանայացու դիր այս պայմաններու մէջ :

Ժամկոչի տագնապ դնել չունէինք : Պոլսոյ եւ Զահիրէի թերթերուն մէջ այդ ալ տեսանք :

Միայն տիրացուն է որ չի պակսիր առ ալիմ :

ՍՕՍԻ

Դաշնակցութեան Օրը

Կր տօնուի այսօր Շաբաթ ՄԱՐՍԷՅԼԻ եւ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ :

Վաղը կիրակի՝ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ եւ ԱՌՆՈՒ — ՎԻԼԻ ՄԷՋ :

Մանրամասնութիւնները տեսնել Դ· Էջ :

ԻՏԱԼԱՀԱՑ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ՀՈՎԻՒԸ

ՄԻԼԱՆ — Իտալիոյ եւ մանաւորապէս Միլանոյի հայ համայնքը, որ կը բաղկանայ չուրջ հարիւր ընտանիքներէ, ունեցաւ իր մնայուն հոգեւոր հովիւը, չնորհիւ կարգ մը հայրենակիցներու դրական աչակցութեան :

Նոյեմբեր 6ին Մ· Նահանգներէն ձեռնադրուելով, Միլան առաջնորդուեցաւ Զգօն Ծ· Վ· Տ· Յակոբեան, մասնաւոր պատգամաւորութեան մը միջոցաւ : Վարդապետը պաշտօնապէս ընդունուեցաւ հոգաբարձութեան եւ գաղութի ներկայացուցիչներէն Պ· Պ· Յակոբ Ալեքսանեանի, Ձօն Յովհաննէսեանի եւ Պ· Սահակ Պայպուրթլեանի կողմէ Օթել Թերմինուսի մէջ : Յաջորդ օրը չարունակուեցան բարի գալուստի այցելութիւնները :

Նոյեմբեր 9ին, կիրակի օր, Զգօն Վ· Հոգաբարձութեան ատենապետ Պ· Յակոբ Ալեքսանեանի հետ ներկայ եղաւ Անկլիկան եկեղեցւոյ մէջ կատարուած արարողութիւններուն՝ ի յիչատակ անցեալ եւ ներկայ պատերազմներու ընթացքին ինկած զինուորներուն : Այս առիթով՝ հոգեւոր հովիւը ներկայացուեցաւ ամերիկեան եւ անգլիական հիւպատոսներուն, որոնք մասնաւոր չարդանք եւ դոհունակութիւն յայտնեցին : Արարողութեանց մի - ջոցին, Վարդապետը իր հայկական տարազով կարդաց ու երգեց երկու աղօթք նոյնեցեալներուն հոգւոյն : — Յ· Յ· Ա·

ՊԱՑԿԱՐԸ ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ՖՐԱՆՍԱ. ՄԻՇՏ ԿԸ ՄԵՐԺԻ

Ազգայողովին մէջ Թունուզի եւ Մարոքի խընդիրներուն չուրջ վիճաբանութիւնը կը չարունակուի : Եգիպտոսի եւ Փաքիստանի պատուիրակները համեմատաբար չափաւոր էին՝ բաղդատելով Սուրիոյ արտաքին նախարար Զաֆէր էլ Րիֆայի եւ — լոյթին որ դատապարտեց գաղթական քաղաքականութիւնը, անհամապատասխան գտնելով զայն արդի իրաւական եւ քաղաքակրթական ըմբռնումներուն : Ֆրանսա, ըսաւ, արդար գործ մը կատարած պիտի ըլլայ կատարեալ անկախութիւն տալով Թունուզի եւ Մարոքի՝ ինչպէս եղաւ Սուրիոյ համար : Սուրիա այն օրէն որ իր ճակատագրին տէր եղաւ մեծ յառաջդիմութիւններ իրագործեց եւ պարզացուց մչակութային կապերը Ֆրանսայի հետ, որուն դաշտփարականը կը գնահատէ եւ ոչ մէկ օտար իշխանութիւն Ֆրանսայի տեղը բռնեց : Ֆրանսա պէտք չէ արիւնի մէջ խեղդէ այդ երկիրներուն անկախութեան պայքարը :

Քաղաքական յանձնաժողովին մէջ առաջարկ բերուեցաւ յատուկ մարմին մը կազմելու որ ուսումնասիրէ ափրիկեան հարցը : Բայց Ֆրանսական պատուիրակը մերժեց ժողովին իրաւասութիւնը :

ՄԱՐՈՔԻ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թունուզի պէյին հրապարակ իջնելէն յետոյ, Մարոքի Սուլթանն ալ կը խօսի ամերիկացի լրագրողի մը : Եղած հարցումներուն հետեւեալ պատասխանը տուաւ Սիտի Մոհամմէտ.—

Մարոք իրաւական քանակ մըն է միջազգային տեսակէտով : Անոր գերիչխանութիւնն ու ամբողջականութիւնը երաչխաւորուած են միջազգային դաչնագիրներով : 1912ի դաչինքը չէ ջնջած անոր այս նկարագիրը : Պաշտպանութեան դաչինքին ջընջումով Մարոքի կառավարութեան կը վերադառնան ճուին կարգ մը իրաւասութիւններ որ յանձնուած էին պաշտպան պետութեան : Մարոք երբ անկախութիւն ստանայ, իր արտաքին քաղաքականութիւնը վարելիքին պիտի հիմնէ աչխատակցութեանը վարչ ընդ ամէն երկիրներուն հետ, որ կ'աչխատին ժողովուրդներու եղբայրակցութեան եւ աչխարհի խաղաղութեան պահպանման : Անկախ Մարոքի մէջ պիտի ընդունինք ընդհանուր քուէարկութիւնը որ ոչ միայն արդար է, այլ աւելի հաւատարմօրէն կը արտայայտէ հանրային կարծիքը :

ԸՆԴՀ· ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգայողովին պատկանեալ յանձնաժողովը օրակարգէ անցուց Թրիկվի Լիի տեղ նոր ընդհ· քարտուղարին ընտրութեան գործը, որ ինչպէս յայտնի է, չատ կնճռոտ խնդիր մըն է, նկատի ունենալով հինգ մեծերուն հակառակութիւնը : Արդէն քանի մը թեկնածուներու անուն կը տրուի, որոց կարգին Իրանի ամերիկեան նախկին դեսպան Լէնթազամի :

Թրիկվի Լիի հրաժարման վրայ պիտի հրաժարին նաեւ իրեն Դիւանին պատկանող բարձր պաշտօնատարներ : Իր իրաւադէտ - խորհրդականը՝ Ասրահամ Ֆէլլըը իր չարկաբաժնին պատուհանէն վար նետուելով անձնասպան եղած է : 47 տարեկան էր եւ կը տառապէր ջղային սպառումէ : Թրիկվի Լի զեկոյց մը հրատարակեց թէ անձնասպանութիւնը կապ չունի այն ամբաստանութեանց հետ, որուն համաձայն Ազգայողովը «կասկածելի» տարրեր (համակիրներ կամ համակիր) կը պահէ իր կազմին մէջ :

(Աւրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ՆՈՅ· 11Ը ԵՒ ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅԵՐԸ

Վալանսէն մեզի կը հաղորդեն թէ Նոյ· 11ի դիմադարձին հայ գաղութն ալ մասնակցած է բազմութեամբ, աքանչելի եռագոյն ծաղկեպսակ մը դնելով Անծանօթ Զինուորի դամբարանին վրայ : Տեղական իչխանութիւնները, որոնց գլուխը կը գտնուէր Տրոմի նահանգապետը, Պ· Perreau Pradier, մեծապէս գնահատած են Հայերու հատուցմութիւնը իրենց երկրորդ հայրենիքին : Գեղեցիկ ծաղկեպսակ մը դրած է Ազգ· Մխիթեան քարտուղարը, Պ· Կարապետեան : Ներկաներուն մէջ կը դտնուէին Պապիկեան քահանայ, Հ· Պապեան վարդապետ, պատուելի Աբրահամեան, Ազգ· Մխիթեան նախագահը՝ Գ· Սիմոպեան եւ ուրիչ անդամներ :

ՖԱՐՈՒՔԻ դէմ դատ բացած է Փարիզեան մեծ դահլիճամատ մը որ աչխարհի ամենափոքր ժամացոյցը 450.000 ֆրանք արժէքով թողած էր 340.000 ֆրանքի : Այս ժամացոյցը պաշտօնական մր ձեռքով եղիպտոս ղրկուած էր եւ Ֆարուք բաստացադիր մը տուած էր միայն : Քանի մը անդամ պահանջուած է, բայց Ֆարուք ոեւէ պատասխան չէ տուած :

ԻԲՐԵՒ ՊԱՏՍՊԱՆ

Շարաթ չանցնիր, որ նամակ մը կամ երկու չստանանք հեռաւոր հայրենակից մը, ուղղուած մեր հասցէին, իբրեւ Հայրենիքի ափերուն վրայ լոյս տեսնող հայերէն թերթ:

Այս նամակները գրողները կարելի է բաժնել երկու մասի:

Առաջին՝ անոնք, որ մեզմէ կը խնդրեն մէջ նոդրել տեղական իշխանութեան մօտ եւ դիւրացընել իրենց մուտքը այս երկրէն ներս:

Երկրորդ՝ անոնք, որ մեզի հարցումներ կ'ընեն եւ տեղեկութիւններ կ'ուզեն այս չքջաններու տնտեսական կեանքի մասին, կամ կուսան ծանօթութիւններ իրենց ունեցած մասնագիտութեան, արհեստի եւայլնի չուրջ:

Եւ որովհետեւ, հակառակ մեր ցանկութեան, միշտ ի վիճակի չենք եղած իւրաքանչիւր դիմու մի առանձին պատասխանել դրեթէ նոյնմասն գրութիւններով, կը փորձենք հաւաքական պատասխան մը տալ բոլորին:

Առաջին կարգի հարցեր տուող մեր հայրենակիցներուն կ'ըսենք, որ դժբախտաբար ի վիճակի չենք գոհացում տալու իրենց փափաքին: Աւժանթին մուտքի համար կայ տրամադրութիւն մը, որ թոյլ կուտայ ներգաղթը անոնց, որոնք ազգականական կապեր ունին երաչխաւորող անձին հետ, կամ յանձնառու կ'ըլլան եկուոր անձին գործ հայթայթելու:

Օրինական այս դժուարութիւնները հարթել շատ դժուար է, երբ այդ պայմանները չեն լրացուած:

Երկրորդ տեսակի հարցերը եւս կը կարօտին մասնաւոր լուսաբանութեան եւ կ'ենթադրեն պատասխանատուութիւն մը անոր կողմէ, որ կ'ուզէ օգտակար ըլլալ իրեն դիմող հեռաւոր ուրիչ հայրենակիցի մը:

Նախ ըսենք, որ Աւժանթինի մէջ ըլլայ թէ Հարաւային Ամերիկայի որեւէ այլ հանրապետութեան, իրենց մասնագիտութիւնը կիւրարկելու իրաւունք չունին բժիշկներ, դեղագործներ եւ իրաւաբաններ: Այս պահուս քանի մը ծանօթ բժիշկներ կը համրէ աւժանթինահայութիւնը իր մէջ, որոնք արտօնուած չեն իրենց մասնագիտութեամբ գրպելու: Այդ իրաւունքը ունենալու համար են—թէական պարտէ առնուազն եօթը ութ տարի յաճախել բժշկական համալսարան: Եւ ատիկա այն ատեն սակայն, երբ ի վիճակի է սպանելէն լե—գուով դասաւանդութիւնները իւրացնելու:

Ցարդ Աւժանթինը մէկն էր մասի վրայ հաւուղ այն երկիրներէն, ուր առեւտրական կեանքը անսովոր թափով կը զարգանար:

Հակառակ անոր, որ ամէն չաբաթ հազարաւոր գաղթականներ կը թափէին այս ափերուն վրայ, երկիրը ամէնուն ալ գործ կը հայթայթէր եւ ամէն եկուոր կը ստեղծէր իրեն համար գոհացուցիչ տնտեսութիւն մը:

Ներկայիս այլ է պատկերը սակայն:

Նախ՝ իշխանութեանց կողմէ ի գործ դրուած խիստ հակակշիռ մը սանձեց անյագ ախորժակը առեւտրականներու, որոնք չեն կրնար իրենց ուած դիներով վաճառել իրենց մթերած ապրանքները:

Երկրորդ՝ արդիլուեցաւ միջամտանակ մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ առեւտուրի եղանակը: Այս սանձումով դրեթէ կիսուեցաւ չահը այն վաճառականներուն, որոնք երկու ձեւով կ'աշխատէին:

Երրորդ՝ իրրեւ հետեւանք դերարտադրութեան եւ կեանքի սղութեան, կայուն վիճակ մը տիրեց առեւտրական հրապարակին վրայ, ինչպէս քիչ մը ամէն տեղ այս պահուս:

Ապրուստի սղութեան իրրեւ բնական հետեւանք, կանգ առաւ սպառումը այն տեսակ ապրանքներու, որոնք անհրաժեշտ չեն նկատուիր:

Չենք խօսիր այլեւս պերճանք նկատուած ապրանքներու մասին, որոնց գնորդները մատի վրայ կը հաշուըւին:

Անբնական եւ արտակարգ ոչինչ կայ այս բոլորին մէջ:

Նոյնն է երեւոյթը, Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Գուննատանի եւ այլ երկիրներու մէջ:

Իրրեւ հետեւանք դարձեալ դերարտադրութեան, գործարաններ ակամայ պիտի գեղչեն իրենց աշխատաւորներու քանակը. ատկէ՝ արտադրող ձեռքերու համար գործի պակաս:

Այս պայմաններուն մէջ, կասկածելի կը դառնայ նոր ժամանողներու արագ յաջողութիւնը: Կայ բնակարանի աննախընթաց տագապ մը եւս, որ կրնայ յուսահատութեան մատնել անոնք, որ ամէն ինչ ծախած՝ ստիպուած են օրը օրին իրենց ապրուստին մասին մտածել եւ իրենց վաստակածին երեք քառորդը յատկացնել բնակարանի:

Այս պարմաններուն մէջ, կասկածելի կը դառնած էին մեզի:

Ազատ այս հանրապետութիւնը, ուրախ ենք բսելու, որ առեւտուրի եւ գործի մէջ օտարի եւ տե—

ԻՍՐԱՑԷԼԻ ՆՈՐ ՄՈՎՍԷՍԸ

Վայզման

Իսրայէլի նախագահ Խայիմ Վայզման, որ յանկարծամահ եղաւ Նոյեմբեր 10ին, զաւակին էր տասղծի վաճառականի մը, որ 15 զաւակ ունէր:

Ծնած 1874 Նոյեմբեր 27ին, ռուսական Կրոտնօ նահանգին մէջ, տաեն մը տեղական դպրոցը յաճախելէ վերջ մտաւ գերմանական, յետոյ անգլիական համալսարաններ: Մասնաւորաբար հետեւեցաւ քիմիական գիտութեանց:

Զգալով որ իրեն ապագայ չկայ Ռուսիոյ մէջ, իրրեւ Հրեայ, երիտասարդ չրջանաւարտը պաշտօն մը ստացաւ Ժընեւի համալսարանին մէջ, նշանակուելով դասախօս քիմիագիտութեան: 1904ին Անգլիա գնաց իրրեւ կենսաբանութեան դասախօս, Մանչէսթըրի համալսարանին մէջ: Երկու տարի վերջ ամուսնացաւ եւ ունեցաւ երկու զաւակ, մէկը Բենիամին՝ հօրը հետեւեցաւ իրրեւ քիմիագէտ, երկրորդը Միքայէլ որ տիղակալ էր սպանուեցաւ 1948ին, երբ ռումբ մը կը փորձէր:

Խայիմ Վայզման շատ կանուխէն նուիրուած էր հրէական գատին:

« Դաւիթի տապանակը դուրս պիտի բերեմ աւերակներու մէջէն եւ պիտի վերաշինեմ զայն այնպէս ինչպէս որ առաջ էր » : Ամովսի մարգարէութիւնն էր որ իրականացուց ան:

Իր գլխաւոր ճիգը եղաւ մխացնել ի սիրտս աշխարհի ցրուած հրէութիւնը եւ ազգային տուն մը հաստատել Պաղեստինի մէջ: Իր վրայ մեծ պատգած էին ցարական Ռուսաստանի պարբերական ջարդերը եւ խանդավառութեամբ հետեւեցաւ Սիոնական չարժման որուն հիմնադիրը, Աւստրիացի հրեայ Թէոտոր Հերցլ ասպարիզ նետուած էր քանի մը տարի առաջ:

1915ին Անգլիոյ ռազմական ճարտարարուեստը ծանր տապնապի մը մատնուած էր «ասեթոնի» նուազման հետեւանքով: Այս նիւթը, որ անհրաժեշտ է պայթուցիկներու չինութեան համար, մինչեւ այն տաեն կը ճարուէր Գերմանիոյ միջոցաւ: Խայիմ Վայզման որ այն տաեն Մանչէսթըրի համալսարանը կը գտնուէր, յաջողեցաւ արուեստական «ասեթոն» հնարել: Այս գիւտը այնքան մեծ արժէք ունէր Անգլիոյ համար որ, Լոյտ Ճորճ յայտարարեց երեսփ. ժողովի մէջ.— « Վայզման տատապէս փրկեց բրիտանական բանակը տագնապալի պահու մը» :

Անգլ. կառավարութիւնը ուզեց վարձատրել գինքը մեծ պատուներով եւ պարգեւներով, բայց Վայզման, ինչպէս Մովսէս, մերժելով ամէն պատիւ խնդրեց միայն մէկ չնորհ.— « Տուն մը տուէք իմ ժողովուրդիս »:

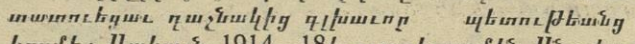
Այս յայտարարութեան վրայ Լորտ Պալֆըր 1917 Նոյեմբեր 2ին Լորտ Ռոչիլտի կ'ուղղէր հրեական նամակը.— « Ն. Վեհափառութեան կառավարութիւնը համաձայն է Պաղեստինի մէջ հաստատելու Ազգ. տուն մը հրեայ ժողովուրդին համար եւ ամէն ճիգ պիտի թափէ այս ծրագրին գործադրութիւնը դիւրացնելու համար »:

Ահաւասիկ այս վարձատրութիւնն էր որ նոր յոյսեր կը ներչնչէր Հրեայ ժողովուրդին:

Պալֆըրի յայտարարութիւնը 1920ին հաս—տատուեցաւ դաչնակից դիմաւոր պետութեանց կողմէ: Սակայն 1914—18ի պատերազմին Անգլիա խորապէս խրած էր Արեւելքի մէջ եւ գործնապէս օգնած արաբական ազգայնականութեան: Արաբները այժմ աւելի քան երբեք կը պահանջէին դադրեցնել Հրեաներու ներգաղթը դէպի Պաղեստին:

Հրեաները իրրեւ պատասխան ցոյց կուտային իրենց հաստատած բարգաւաճ գաղութները, իրենց չորցուցած ճահիճները, բացուած դպրոցները, ջրաչխական ծրագիրները, երուսաղէմի եբրայական համալսարանը, Տոքթ. Վայզմանի գրիւտաւորութեամբ կատարուած գիտական հետազոտութիւններ եւն.:

Կիրքերը բորբոքեցան երկու կողմէն ալ եւ հակառակ Վայզմանի հրամաններուն եւ կոչերուն, գինեալ Հրեաներ ոչ միայն յարձակեցան Արաբնե—

զացիի խորութիւն չի դներ: Ամէն մարդ ազատ է այս երկիրը մտած օրն իսկ գործի սկսելու. իրաւունք մը, որմէ զուրկ են, օրինակ, Ֆրանսայի եւ ուրիչ երկիրներու մէջ օտարականները:

Եւ որովհետեւ աւելի քան վեց ամիսէ ի վեր առեւտրական հրապարակը ամէն տեղէ պէս կը բոլորէ լուրջ տագնապ մը, կ'ուզենք որ հոս դալու տրամադիր ամէն հայրենակից հաշուի առնէր տակալու իր միջոցները:

Գրեթէ նոյնն է, կամ աւելի ծանր, կացութիւնը Չիլիի եւ Ուրուկուայի մէջ, ուր չաճախակի գործադուլներ կը ստեղծեն տնտեսականին զուգընթաց բնկերային տագնապներ եւս, երեւոյթ, որմէ զերծ է բարեբախտաբար Աւժանթին, չնորհիւ իր իշխանութեան չրջահայեցութեան:

ԱՐՄԵՆԻԱ

Ս. Ցակոբեանց վանքին

ՁԵՌԱԳԻՐ ԳԱՆՁԵՐԸ

Երուսաղէմի Ս. Ցակոբեանց վանքին ձեռագրական հաւաքածոն իր թիւով եւ արժէքով կը գրաւէ երկրորդ տեղը, հայկական բոլոր հաւաքումներու մէջ: Ան կը պարունակէ այսօր աւելի քան 3700 հին եւ նոր ձեռագիրներ: Այս պատահական թիւին մեծագոյն կէսը գոյացած է վերջին հարիւր տարուան ընթացքին:

Ս. Ցակոբեանց վանքին ձեռագիրները առանձին անգամ ցուցակագրած է Տիգրան Սաւալանեան 1860ական թուականներուն: Այդ ցուցակին մէջ նկարագրուած են 1742 դրչագիր մատեաններ, առանձել կամ նուագ ընդարձակութեամբ, ըստ կարեւորութեան. այնպէս որ ձեռագած է 971 մեծագիր էջերէ բաղկացած հատոր մը:

Իրմէ 30 տարի վերջ, աւելի ընդարձակ ծրագրով, այսինքն Տաշեանի եւ Սարգիսեանի դրութեամբ, գործի սկսած է Ասպետեան Սահակ եպիսկոպոս, իր ցուցակը խմբագրելով դիրքերու տեսակներուն համաձայն: Ան ցուցակագրած է 2000 ձեռագիրներ, յառաջանալով մինչեւ 2673 թիւը, մինչդեռ մեզ հասած թողլով մօտ 700 հատոր—ներ: Աւելի ուշ, իր կաթողիկոսութեան չրջանին ան ձեռնարկած է նոր խմբագրութեան մը, հաւմաձայն թիւերու կարգին, որ սակայն կանգ առած է 2601 մրայ: Շատ մը ձեռագիրներ ալ սըխրմամբ երկիցս ցուցակագրուած են: Այնպէս որ մեծ ու պզտիկ 90 տետրակներու մէջ չուրջ 7700 էջ դիր տողած է Ասպետեան:

Բացի ասոնցմէ, թէ Սաւալանեան եւ թէ Ասպետեան պատրաստած են նաեւ ուրիչ ցուցակ մը,

րուն վրայ, այլեւ ջլատեցին Անգլիոյ ձեռք առած միջոցները բարեկարգութիւնը պահպանելու համար:

1937ին անգլիական մասնաւոր յանձնախումբ մը Պաղեստինը կը բաժնէր բրիտանական, հրէական եւ արաբական վարչութեանց: Վայզման որ—բամագիր էր սկզբունքով ընդունելու այս առաջարկը հակառակ իր հայրենակիցներու կամքին, սակայն ծրագիրը մէկդի դրուեցաւ: Երկու տարի վերջը Անգլիա առաջարկեց Հրեաներու ներգաղթը տահմանափակել 75.000ի չատաջիկայ հինգ տարի—ներու համար: Անկէ վերջը պիտի դադրէր:

Այս դէպքերը ծանր ազդեցին Վայզմանի վրայ որ զանոնք կը նկատէր ժամուտ Պալֆըրի չատաբարութեան եւ դրեթէ մահացու հարուած մը էր հեաներուն համար: Բայց եւ այնպէս 1944ին Վայզման դաձեալ իր ծառայութիւնը տրամադրեց Անգլիոյ եւ Դաչնակիցներուն, երբ կը կռուէին Գեր—մանիոյ դէմ: Մի բացեալ նահանգներու փոխ նախագահը իր երկրին երախտագիտութիւնը չայտնեց Վայզմանի գիտական աջակցութեան համար:

Երբ պատերազմը վերջացաւ, Վայզման վերտկսաւ իր պայքարը նշանակելի կորով մը ցոյց տալով, հակառակ իր տարիքին: 1946ին անգլեամերիկեան չանձնաժողովին առջեւ անգամ մը եւս կրկնեց թէ Հրեաները եւ Արաբները կրնան խաղաղութեամբ ապրիլ այն երկրին մէջ որ սուրբ է երկուքին համար ալ: «Եւրոպան այլեւս չի կրնար հայրենիք դառնալ Հրեաներուն համար», կ'ըսէր միշտ, եղրակացներով թէ անհրաժեշտ է հրէական պետութիւն մը ստեղծել Պաղեստինի մէջ:

1948ին թեկնածու նշանակուեցաւ Իսրայէլի առաջամեայ նախագահութեան համար: Նոյն տարուան մայիսին միաձայնութեամբ ընտրուեցաւ առաջնորդ այն պետութեան որուն ստեղծման նուիրած էր իր ամբողջ կեանքը:

Վայզմանի գլխաւոր արժանիքներէն մէկը եղաւ ըմբռնել արաբական վերածնունդը եւ հաչտեցնել եբրայական ազգայնականութիւնը արաբական կանչին հետ: Իր չանքերուն չնորհիւ էր որ արաբ—հրէական համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ Ցորդանի հետ:

Վերջերս հրատարակուեցաւ իր ինքնակենսագրութիւնը « Փորձեր եւ վրիպումներ»: Վայզման այս գիրքին մէջ կը նկատէ իր ժողովուրդին երկարատեւ եւ տաժանելի ճիգը դէպի անկախութիւն:

Հանգուցեալ նախագահը իր գիտական գործունէութեան գատ ճգած է աչխատութիւններ որոնք խոր հմտութիւն կ'ապացուցանեն:

Գալ գիտէ ռուսերէն, անգլերէն, գերմաներէն, իտալերէն եւ անչուչտ եբրայերէն: Իր բնակարանը՝ Ռեհովոթ ուր թաղուեցաւ, վառարան մըն էր գիտութեան եւ մչակոյթի: Աչխարհի ամէն կողմէն ականաւոր անձեր ուխտի կ'երթային, խօսելու համար այս մեծ մարդուն հետ որ Ֆիզիքա—պէս չատ կը նմանէր Լենինի, իսկ բարոյապէս Կանտիի: Հակառակորդներն անգամ կը յարգէին գինքը եւ մեռած օրը Ցորդանի արաբական կառավար թերթերէն մէկը երկար յօդուած մը նուիրեց իրեն:

որուն մէջ նշանակուած են, այրուբենական կարգով, հեղինակներու անունները եւ անոնց երկերը:

Սաւալանեանի եւ Խապայեանի կազմած, եւ ցարդ անտիպ մնացած, այս ցուցակներէն է, որ բանասէրները օգտուած են մինչեւ հիմա, եւելի կամ նուազ չափով:

Մեր օրերուն, Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան, երուսաղէմ իր այցելութեան ընթացքին, որոշ ժամանակ կը յատկացնէր վանքին ձեռագիրներուն ցուցակագրութեան, Ան մանրամասնօրէն ցուցակագրած է 164 ձեռագիրներ, եւ իր աշխատութեանց արդիւնքը ի լոյս ընծայեց 1948ին, Ս. Ղազարի Մխիթարեան տպարանէն: Ան թուահամարի կարգով ցուցակագրած է 140 ձեռագիրներ, իսկ մնացեալները ընտրովի առնուած են տարբեր առիթներով:

Արտաւազդ արք.ի այս երկը կը ներկայանայ առաջին հատորը Ս. Յակոբեանց վանքի հայերէն ձեռագրաց մայր ցուցակին: Այս իրաւութիւնը թելադրիչ էր ինքնին, որ սկսուած գործը առաջ տարուէր:

Տողերս գրողը, մօտաւորապէս երեք տարի առաջ ձեռնարկած էր չարունակելու Արտաւազդ արք.ի թողուցած տեղէն, վերջերս առիթը ունեցաւ իր ծրագիրը պարզելու յայտնի գիտուն Օր. Սիրարփի Տէր Ներսէսեանի, երբ ան երուսաղէմ կը գտնուէր: Օրիորդը ուրախութեամբ լսեց մեր փափաքը եւ խոստացաւ օժանդակել մեր ցուցակին հրատարակութեան ,եւ, իրրեւ այդ նպատակին յատկացուելիք հիմնադրամի առաջին դումար, նուիրեց հարիւր տոլար: Նոյն օրերուն ուխտաւորաբար գաղաթ գտնուող պէյրութաբնակ ազգային - նեդէն Պ. Լեւոն Նազարեան եւ Տիկ. Ա. Դաւիթեան եւս նոյն նպատակին նուիրեցին առաջինը 10 յորդանանեան տինար, եւ երկրորդը 50 տոլար: Քաջալերուած այս յուսադրիչ սկզբնաւորութենէն, եւ վստահ ըլլալով, որ նուիրատուներու այս չարքը պիտի ճոխանայ արժանաւոր ազգակիցներու նորանոր անուններով, փութացինք գնել թուղթը եւ սկսիլ տպագրութեան: Երկրորդ հատորի առաջին չորս պարկները արդէն իսկ տպուած են եւ գործը ուղիղ ճամբու մէջ է:

Այս տողերը յանձնելով մեր ազնիւ եւ մշակու - թասէր ազգակիցներու ուշադրութեան, կը սիրենք յուսալ որ մեր ակնկալութիւնները ի դերեւ պիտի չելլեն եւ սկսուած գործը պիտի չարունակուի կանոնաւոր կերպով:

Տեսուչ Ս. Յակոբեանց ձեռագրատուն
«Սիոն» ՆՈՐԱՅՐ ԵՊՍԿ.

ԾԻԾԱՂ

ՄՈՒՐԱՅԿԱՆԸ.— Ողբմութիւն մը տուէք, Աստուած ձեր կեանքին օրերը երկարէ:

ՀԱՐՈՒՍՏԸ.— Հիմա դրամարկղս պարապ է, ազօթէ որ լեցուի, եւ այն ատեն եկուր...:

×

ՋԻՆՈՒՈՐԸ.— Հարիւրապետ, այս երկաթ - եայ դիմահար ինձի համար չատ մեծ է:

ՀԱՐԻՒՐԱՊԵՏԸ.— Կրնայ ըլլալ, բայց կոյրզ - կուրայն հնազանդութիւնդ եւելի մեծ պէտք է ըլլայ ...:

Ուսանողներու դասադուլը

Փարիզի ՀԸՄԿաները բնակարան գտնելու խնդիրը հետզհետէ դժուարանալով, 5000 ուսանող - ներ առանց բնակարանի մնացած են: Ֆրանսայի Ուսանողներու Ազգ. Միութիւնը չափազանց մտահոգ այս կացութենէն կը մտածէ բռնի ուժերով հանրային իշխանութեանց ուշադրութիւնը հրա - ւիրել:

Ուսանողները դիմաւորարար կը բողոքեն 8 մի - լիոն ֆրանքի նպատակն ընկման առթիւ, որով կարելի պիտի ըլլար 4000 սենեակ չինել ուսանողներ պատսպարելու համար: Ինչպէս եւ տասը ճաշա - րաններ:

Ուսանողները դժուարութեամբ տեղ կը գտնեն համալսարանական ճաշարաններուն մէջ, իրրեւ հետեւանք իրենց նիւթական դժուարութեանց: Իսկ միւս կողմէ ուսանողական բազմաթիւ ճա - շարաններ փակուելու վտանգին տակ են:

Ասոր դէմ իրրեւ ցոյց, ուսանողները կը մտածեն դասադուլ բնել մինչեւ տասը օր, թէեւ ծա - ծուկ կը պահեն ճիշդ թուականը:

Ֆրանսայի Ուսանողներու Ազգային Միութեան կեդրոնատեղիին տնչել Բիւ Սուֆլօ ամէն օր տասնեակ մը աշակերտուհիներ եւ աշակերտներ կը սպասեն կարգի որ համալսարանական ճաշարան - ներու արձանագրութիւն կատարեն: Վախնալով որ չեն ընդունուիր ճաշարաններուն մէջ, ամբողջ գիշերը կը սպասեն անդուլթներու վրայ, տեղ գտ - նելուն վստահ ըլլալու համար:

Ամէն տարի 4000 ուսանող կ'աւելնայ, չորս տարիէ ի վեր: Ներկայիս աւելի քան 60 հազար ուսանող եւ ուսանողուհի կան մայրաքաղաքին մէջ, մօտաւորապէս կէսը Ֆրանսայի ընդհանուր թիւին:

Հետզհետէ կ'աւելնան նաեւ ամուսնացած ու - սանողներու թիւը, ոմանք մինչեւ իսկ բնտանիքի հայր են եւ ստեղծած են մանկատածարան ու - սանողներու զաւակներուն համար: Բազմաթիւ ուսանողներ կուգան նաեւ Ֆրանսայի գաղթավայ - րերէն, որոնց համար բնակարան գտնելը չատ դժուար է, որովհետեւ անոնք Ամերիկացիներուն, Անգլիացիներուն, Պելժիացիներուն, Հոլանտացի - ներուն նման հատոյքներ չունին պանդոկներու մէջ տեղաւորուելու համար:

Ուսանողները իրրեւ բնակավայր ունին Սիթէ Իւնիվէրսիթէտը, որ տարեկան կ'ընդունի 4000 ուսանող եւ ուսանողուհի: Ակէ գատ կայ ի նպաստ ուսանողներու Փարիզեան Կոմիտէն որ ուսանողներու տրամադրութեան տակ կը դնէ 5600 սենեակ, որու վրայ կ'աւելնայ 650 սենեակներ 32 հաւաքական դրաւուած տուներու մէջ:

Անոնցմէ գատ կան բարեգործական հաստատութիւններու կողմէ վերապահուած պանդոկներ, 300 սենեակներով: Կան տակաւին կահաւորուած տուներ որոնք մինչեւ ամսական 10 հազար ֆրանք կը պահանջեն, ինչպէս եւ մասնաւոր տուներ ո - րոնք իրենց մեծ բնակարաններուն մէջ սենեակներ կուտան ուսանողներու:

Ֆրանսայի Ազգ. Ուս. Միութիւնը կը պահանջէ նաեւ որ համալսարանական ճաշարաններու բացը զոցուի 15 ֆրանքի աւելի նպաստ մը տալով անոնց ճաշ գլուխ: Անցեալ տարի ճաշարանները հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէին, ճաշ գլուխ 115 ֆրանք, որուն 55 ֆրանքը պետութիւնը կը սահմանէր: Այս տարի ուսանողին բաժինը 75 ֆրանք է եւ պետութիւնը կը չարունակէ տալ 55 ֆրանք: Անցեալ տարի 80 միլիոն բաց մը ունեցաւ այս ճաշարաններուն վրայ, որ զոցուեցաւ կրթական նախարարութեան յատկացեալ վար - կովը:

ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՄԷՋ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, 3 Նոյ. (Յառաջ).— Երեք ամսուան յապաղումէ մը վերջ հոկտեմբեր 30ին հոս հասաւ կաթող. պատուիրակ Սիոն եպիսկ.: Մինչեւ օդակայան դիմաւորելու գացած էին ե - րուսաղէմի նուիրակ եւ Փարիզի կաթող. պատուիրակ (Սերովբէ վրդ., փոխանորդը Յարութիւն վրդ. Մուշեան, քահանաներ եւ վարչութեան ան - դամները, մամուլի եւ դանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ:

Եպիսկոպոսը որ մէկ տարի առաջ եկած էր իրրեւ այցելու հովիւ, այս անգամ կը վերադառնայ իրրեւ մնայուն առաջնորդ: Իր ժամանումէն չատ առաջ Մայր եկեղեցւոյն մէջ եւ չուրջը հաւաքուած էր խուռն բազմութիւն մը, մինչեւ հեռաւոր արուարձաններէն: Մուքր կոխած էր երբ հասան դիմաւորողներու առաջին ինքնաշարժին - րը: Կաթող. պատուիրակը եկեղեցւոյ յարակից սենեակին մէջ դգեստաւորուելով առաջնորդուեցաւ դէպի խորան:

Նոյ. 2ի կիրակի օրը խուռն բազմութիւն մը հաւաքուած էր մայր եկեղեցին, ուր պատարագեց նորընծաի առաջնորդը: Այս առթիւ կարգացուեցաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին կոնդակը որ գրուած էր Փետր. 2ին եւ որով Սիոն եպիսկ. կաթող. պատուիրակ կը նշանակուէր Հարաւ. Ամերիկայի (Արժանթին, Ուրուկուէյ եւ Պրազիլիա): Կոնդակը հրահանգներ կուտար գաղութին կազմակերպութեան, մշակոյթի եւ հայապահպանման մասին: Կոնդակին ընթերցումէն վերջ Սիոն Եպիս. խօսեցաւ դեղեցիկ քարոզ մը պարզելով իր ծրագիրները եւ յառաջիկայ աշխատանքները:

Կաթող. պատուիրակին առաջին այցելութեան առթիւ հաստատուած համերաշխութիւնը կը չարունակուի մինչեւ այսօր: Կը յուսանք թէ իր ներկայ պաշտօնավարութեամբ աւելի պիտի զօրանան կրթական կապերը:

× Աւելի քան երեք ամիսէ ի վեր այստեղ կը գտնուի Սերովբէ վրդ. որ եկած է հանգանակութիւն կատարելու ի նպաստ Երուսաղէմի վանքին: Վարդապետը իր քաղցրութեամբ եւ համեստ բնաւորութեամբ յաջողեցաւ բաւական կարեւոր դումար մը հանգանակել: Ամէնքն ալ առանց դասակարգի եւ դաւանանքի խորութեան տուին իրենց բաժինը: Այս առթիւ գնահատելի է նաեւ հանգանակիչ յանձնախումբին աշխատանքը: Գաղութը եւ մա - նաւանդ վաստակաւոր հայրենակիցները ցուցով կը բաժնուին Սերովբէ վարդապետէն: Բազմաթիւ տեղացիներ սարքուած էին ի պատիւ իրեն: Մի - ջնակեալ բանի որ Երուսաղէմի ներկայ վեց — եօթը եպիսկոպոսները կամ վարդապետները Վանի մօտակայ գիւղերէն են:

— Մաղթենք որ միշտ ներշնչուին Երիմեան Հայրիկի օրինակելի կեանքէն: Սերովբէ վրդ. դարձեալ հանգանակութեան համար կը մեկնի Մոնթեվիդէօ: Սան Փաւլօ (Պրազիլիա) եւս հանդիպելէ վերջ, պիտի վերադառնայ Երուսաղէմ եւ ապա Փարիզ, իր պաշտօնատեղին: ԹՂԹԱԿԻՑ

ՆԱՅԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՏՐՆԴԷՐԲԻ ՇՐԱՆՇԱՆԸ

Կը խնդրենք բոլոր Հայ Նախկին Ռազմիկներէն որոնք մասնակցած են Dunkerqueի հերոսամարտին, օր առաջ Միութեանս դրկել իրենց անունը, մականունը, հասցէն, ծննդեան թուականը, զինուորական միաւորին (unité) անունը եւ fiche de démobilisationին պատճէնը (copie) որպէսզի իրենց համար ստանանք վերոյիշեալ շքանշանը:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԽԱԶ:

Նոյնպէս այն բոլոր ռազմիկները, որոնք վիրաւորուած են 1939 — 1945ի պատերազմին եւ դեռ պատուանշան ստացած չեն, եթէ մեզի դրկեն վերոյիշեալ տեղեկութիւնները, իրենց վիրաւորման վկայական վաւերաթուղթերուն հետ, կրնան նոյնպէս պատուանշան ստանալ: Վարչութիւն

ԿԱՐԳԱՅԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (56)

ՀՌԶԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Ը.— ԱՏՐԻՒՆ ՎՈՍՓՈՐԻ ՄԷՋ

Ակէ գատ, հաճելի էր, դուրեկան, զեղեցկադէմ եւ բոլորովին տարբեր այն կիներէն, զորս ճանչցած էր Քուէյքըրներու (*) քաղաքին մէջ:

Ձորձ Հաուըրտ Ըրլ ծնած էր 1890ին: Շաքար ղտող մը Ֆիլատէլֆիոյ մէջ, մեծապէս նպաստած էր Րոզվէլթի ընտրական պայքարին: Ամերիկեան դեսպան նշանակուեցաւ 1933ին Աւստրիոյ մէջ: Իսկ 1940ին, անոր վստահուեցաւ դեսպանի կարեւոր պաշտօնը Պուլկարիոյ մէջ:

Ատրիէն, ժամանակ մը ապրեցաւ Սոֆիա,«Պուլկարիա» պանդոկը: Աւելի վերջը, Ըրլ անոր տուն մը գտաւ քաղաքային պարտէզին մօտերը: Հոն կ'ընդունէր ան պատահական այցելութիւնները Տիէլլօ անունով ենթադրեալ ալպանացի օթագրողի մը: Ինքն ալ կր ճամբորդէր մինչեւ Օխրիտ լիճը, — արձակուրդի համար, ինչպէս կ'ըսէր: Լեճին քովը քանիցս տեսնուած էր ալպանացիի ընկերակցութեամբ:

Պ. Ըրլ մեծ յաջողութիւն մը չունեցաւ Սոֆիայի մէջ: Երբ պուլկարական կառավարութիւնը յայտնեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան, թէ առարկութիւն մը չունի փոխելու համար դեսպանները, Ըրլ ստիպուած էր կապել իր իրերը: 1943ի Յունուարին, նաւային կցորդ նշանակուեցաւ Թուրքիոյ մէջ եւ մեկնեցաւ Իսթանպուլ:

Բայց ի՞նչ պիտի ընէր Ատրիէնը:կ'ուզէր սերտ կապի մէջ ըլլալ անոր հետ: Շատ կարեւոր եւ չատ ալ վտանգաւոր լրտեսուհի մըն էր,զոր կարելի չէր աչքէ հեռացնել: Երբ հսկողութեան տակ չըլլար եւ չատ դրամ տրուէր, կրնար դասալիք դառնալ եւ անցնիլ Քալիֆնպարուներրի Գերմանա Հետախուզական Սպասարկութեան կամ Ռուսերուն: Ակէ գատ, այդ օրերուն, Ատրիէն օգտակար տեղեկութիւններ կը հաղորդէր՝ Եւկոսլաւիոյ եւ Ռումանիոյ նկատմամբ ռուսական ծրագիրներու չուրջ: Եւ Ըրլ կ'ատէր Սովետները:

Պէտք էր ձեւ մը գտնէր Ատրիէնը Թուրքիա տանելու համար եւ գտնէր՝ առանց ուշադրութիւն դրաւելու կամ դայթակղութիւն մը ստեղծելու: Շատ քիչ բան պէտք է դիւանագիտական մարմնին բամբասանքի նիւթ հայթայթելու համար: Ըրլ ոչ մէկ բանով կապուած էր աղջկան հետ: Անիկա մէկն էր Պալքաններու չատ մը սիրուն կիներէն, բայց մէկն էր, որ պատահօրէն՝ օգտակար կ'ըլլար իրեն: Ամբողջ եղածը այս էր: Բայց մարդիկ պիտի հասկնա՞յին: Ամերիկուհի մը չըլլալով, յանդուգն բան մը պիտի ըլլար զործի առնել զայն պաշտօնապէս:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՋԻՆԿԸՐ

(*) Քրօճական ազգանուն մը, հիմնուած 1650ին Մ. Նահանգներու մէջ: Քաղաքը՝ Ֆիլատէլֆիան է:

Մանօթ. Թրգմ.

Իրանի ճոր առաջարկը Անգլիոյ

Քարիւղի խնդիրը կարգադրելու համար Իրան նոր առաջարկ մը ուղղեց Անգլիոյ: Աղդաժողովին անտեսական յանձնաժողովին մէկ նիստին մէջ, Իրանի ներկայացուցիչ Տօքթ. Ալի Կոլի Արասան յայտնեց անգլիական պատուիրակ Սըր Ֆլիֆորտ Նորթընի թէ Իրանի կառավարութիւնը կ'ուզէ համաձայնութիւն մը կնքել Անգլօ-Իրանեան քարիւղի ընկերութեան այն ձեւով որ Անգլիա կատարեց իր ազդայնացուցած հաստատութենից: Անգլ. պատուիրակը խոստացաւ պատասխանել զալ շաբթու:

Միւս կողմէ Ամերիկայի մէջ կ'աշխատին լուծման ձեւ մը գտնել այս վէճին: Իրան եւ Էյզիսըն կը խօսակցին: Ամերիկացիները կ'ուզեն որ Իրանի տրամադրուի բաւականաչափ դրամ որպէսզի ան կարենայ չահագործել իր հանքերը եւ գնել անոնց արտադրութիւնը: Բայց Անգլիա կ'ուզէ նախ հատուցման հարցը լուծել:

ԻՆՉ Է ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլիական չաբաթաթերթ մը կը հաղորդէ որ մարելաղ Պուլկանինի նախագահութեամբ Զեխոսլովաքիոյ մէջ տեղի ունեցած գաղտնի հաւաքոյթի մը ընթացքին պարզուած է Մ. Միութեան քաղաքականութեան գլխաւոր դիծերը որոնք են.—

Ա.— Պաղ պատերազմ Եւրոպայի մէջ:

Բ.— Տաք պատերազմ Ասիոյ մէջ:

Գ.— Յեղափոխութիւն Միջին Արեւելքի մէջ:

Պուլկանին մանաւանդ չեշտեր է կրկմլինի նպատակը՝ «իրենց ճիւղերը կեդրոնացնել Եւրոպայի մէջ քաղաքական ու հոգեբանական պատերազմին վրայ»:

Միշտ նոյն յօդուածագրին ըսելովը Մոսկուա կը հաւատայ առաջանալ մինչեւ Պիրենեանները, բայց յողնութիւնը պիտի ստիպէ համայնավար բանակները հանդչելու, որու ընթացքին Ամերիկա եւ Անգլիա կրնան վերահաստատել հաւասարակշռութիւնը:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ զօր. Րիճուէյի այցելութիւնները առիթ բռնելով Մոսկուայի պաշտօնաթերթը «Փրավտա» կը գրէ.— Ամերիկացի բարձր անձնաւորութեանց յաճախակի այցելութիւնները կ'ապացուցանեն որ Ուշինկթընի մէջ նոր արկածախնդրութիւններ կը պատրաստուին: Անոնք Թրակիոյ եւ Ցուսոսլաւիոյ մէջ թրքական զօրքեր տեղաւորելով կ'ուզեն այդ երկիրը իրենց թաթին տակ պահել: Այս է ահա Րիճուէյի ծրագիրը: Ամերիկացիներուն արդի դիրքը Թուրքերուն հանդէպ կը նմանի հին Հռոմի բռնած դիրքին՝ բարբարոս ցեղերու հանդէպ, զանոնք իր վարձկաններ առնելու համար իր բանակներուն մէջ: Րիճուէյ կ'ուզէ նաեւ որ Թուրքերը նոր ուժեր ղրկեն Քորէա:

ՋԻՆՈՒՈՐ ԹԷ ՅՈՁ.— Պոլսոյ Թերթերը անցեալ օր մեծատառ հրատարակեցին թէ պուլկար պինուորներ սահմանը անցնելով յարձակած են թրքական պահականոցի մը վրայ, Թուրքերը կրակած ըլլալով Պուլկարները վախած են: Բայց օր մը վերջը, երբ կը սպասուէր Թուրքեւպուլկար յարաբերութեանց խզման լուրի մը, Անդարայէն Թղթակից մը կը հաղորդէ թէ սահմանը անցնողները ոչ թէ զինուորներ են, այլ խոզի երամակներ որոնք մութին մէջ թշնամի կարծուելով կրակի ենթարկուած են: Առտուն Թուրքերը գտած են 5 խոզերու դիակները միայն:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ելմաացոյցին վիճաբանութիւնը կը չարունակուի Ազգ. ժողովին մէջ եւ ընդդիմադիրները նեղը կը դնեն կառավարութիւնը, իրենց պահանջներով: Բացը դոցելու համար Պ. Փինէ ծրագրած է նոր փոխառութիւն մը հրապարակ հանել: Միւս կողմէ տուրքերու բարեփոխման կառավարութեան ծրագիրը ղարձեալ մերժուեցաւ Ել-մտական յանձնաժողովին կողմէ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետ զօր. Նեկիպի լիազորութիւն տրուեցաւ վեց ամսուան պայմանաժամով «պահպանելու համար Ցուլիս 23ի յեղափոխութիւնը»:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ
ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի հինգերորդ թաղապետարանի դեղեկ սրահներուն մէջ (Պանթէոն):
Կիրակի Նոյ. **16**ին, ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր

Նուիրուած Կովկասեան ժողովուրդներու ֆոլկլորին, հայկական, վրացական, ատէրպէյճանեան եւ հիւսիսային Կովկասեան ճոխ եւ հետաքրքրական բաժիններով:

ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ ՊԱՐ

Պուֆֆէ դիւրամատչելի գիններով: Եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր:

Orchestre M. **Vartivanian:**

Տեղերու գիները՝ 300 եւ 200 Ֆր.: Ուսանող-ներու եւ զաղթականներու համար ոաքի տեղեր 150 Ֆրանք:

Տոմսերը նախօրօք կարելի է ապահովել հայկական գրասենեակէն:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Մարսէյլի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին:

Նոյեմբեր 15ին, չաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Casa d'Italia:

Պատուոյ նախագահութեամբ Էրեւփոխան (նախկին նախարար) GASTON DEFERREի:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին՝ F. LEENHARDT եւ J. MASSÉ

եւ ընկերները Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ եւ Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ:

Կ'երգէ՝ փարիզէն մասնաւորապէս հրաւիրուած Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ա. ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, Օր. Օր. Ա. ԱԿԻՆԵԱՆ, Արիս — տաֆԷսեան, Պ. Պ. Լ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ, Ս. Սարգիսեան եւ ԺԱ. Մակարեան:

Հանդէսէն վերջ եւրոպական պարեր:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Սէն Շաւոնի մէջ

Նոյեմբեր 15ին չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Salle des Fêtesի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդվէս» խումբի եւ Կապ. Ֆայէի:

Կը նախագահէ ընկեր Տ. ՋԼՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ կ'երգէ Տիկին Ա. ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

Սէնթ Էթիէնի մէջ

Նախաձեռնութեամբ «Անտոք» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Այս կիրակի ժամը 9ին Rue Pierre Curieի չքեղ սրահը:

Կը նախագահէ ընկեր Տ. ՋԼՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Տիկ. Ա. Բալուեան եւ տեղւոյս կարող ուժերը:

Գեղարուեստական խնամուած բաժինին կը մասնակցին նաեւ Օրիորդներ Արշ. Սեդրակեան, Աճեմիտ Ստեփանեան, եւ Արմ. Ընտրիկեան (Նոր Սերունդէն): Հայկական եւ եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ Malian նուագախումբի:

Ճոխ պիւֆէ: Նախօրօք ապահովեցէք ձեր տոմսերը:

Առնուվիլի մէջ

Նոյեմբեր 16ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարդան ենթակոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Շանթ» թատերախումբին:

Ժամը 3էն 11, Salle Gallemand:

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ Paul Mazurierի (Առնուվիլի քաղաքապետ եւ անդամ նահանգային խորհուրդի):

Կը նախագահէ՝ ընկեր ՀՐԱՉ ԿՈԹՈՂԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԿԻՕԶԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ:

Երգ, արտասանութիւն, խնջոյք եւ պար, նուագ: Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Հաղորդակցութիւն.—

Gare du Nordէն 2.15ին, կամ Porte de la Chapelleէն 268 եւ իջնել Terminus:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Կարապետ Աբրահամեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին յետ պատարագի իրենց հիմոյ եւ մօր՝

ՍԱՌԱ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆի

մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարդողները:

ԿՌՓԱՄԱՐՏ.— Այս կիրակի երիտասարդ կռվամարտիկ ՓԻԼԻՊ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, 22 տարեկան, առաջին անգամ պիտի մրցի իբրեւ վոօֆէսիոնէլ, ծանօթ կռիւամարտիկ Babolinի դէմ: Մարզիսեան պօքսի սկսած է 1946ին, եւ 59 ամաթէօր մրցումներու մէջ 45 յաղթանակ տարած է, որուն 17ը նոք — աուԹով: Մրցումը տեղի կ'ունենայ Միւթիւալիթէի սրահին մէջ:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կ. Խաչէ Անկէնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 5000 Ֆր. այրի տիկին Ա. Վարդանեանէ իր սիրելի ա-մուսնոյն մահուան քառասունքին առթիւ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արշալոյս» խումբի ժողովը այսօր չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլորին ներկայութիւնը եւ ճշդապահութիւնը կը խնդրուի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հայ Արիներու Միութեան տարեկան ցերեկոյթը: Կիրակի, 8 Մարտ 1953, կէսօրէն վերջ ժամը 14.30ին Salle de la Chimie:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչէ Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը, «Օթէլ Սէվլանտիէի մէջ, 20 Դեկտ. ժամը 10ին մինչեւ լոյս:

ՄԱՐՍԻՑԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մրցումը տեղի կ'ունենայ 16 Նոյեմբերին, իր դաշտին վրայ (St. Julien) U. S. Lazaretի դէմ ժամը 15ին:

Պահեստին ժամը 10ին ընդդէմ Ֆէնիքսի St. Julien: Պատանիները ժամը 10ին ընդդէմ Rouetի Ռուէի դաշտին վրայ: Կրտսերները ժամը 10ին ընդդէմ Victor Hugoի, հակառակորդին դաշտին վրայ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Կեսարիոյ եւ Շրջակայքի 1895ի դէպքի եւ 1915ի ընդհ. տեղահանութեան ընթացքին նահատակուող եւ Կեսարիոյ մէջ կատարած բարձրացող մեր 52 հայրենակիցներու յիշատակին պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն, այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր մեր հայրենակիցները որ ներկայ ըլլան այս պաշտամունքին, յարդելու համար անմոռաց յիշատակը մեր ծննդավայրի զաւակներուն:

Կեսարիոյ եւ Շրջակայից Հայր. Միութիւն

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆ ԱՐՔ.Ի

Սիւրմէլեան արք.ի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, էսկիշէհիրցիներու Հայր. Միութեան եւ իր նախկին աշակերտներուն կողմէ ի յարգանս իր յիշատակին փէրլաշէզ իր գերեզմանին այցելութիւն մը պիտի տրուի կիրակի 16 Նոյեմբերին: Կը խնդրուի մեր հայրենակիցներէն եւ փախաքաղներէն հաւաքուիլ «Place Gambetta»ի հրապարակը ժամը 15ին, ուրկէ խմբովին պիտի ուղղուինք դէպի Փէր Լաշէզ:

Էսկիշէհիրցիներու Հայր. Միութիւն

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

Հիւսկու մեքենաներ

MACHINES A TRICOTER

Ամէն տեսակի նոր **SURJETEUSE**ներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

DAVE

226, Rue Lafayette — Métro : **Jean-Jaurès**

Հեռաձայն՝ **NORD 26-98**

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք ունենալ դերձակի վերաբերեալ ապրանքներ, աժան մաքուր եւ դիւրամատչելի գիներով, դիմեցէք՝ «ՄԱԿԱԶԻՆ - ԼՅՈՒՓՐԻՄ» վաճառատունը, 20 rue Consolat, Marseille:

Վստահ ենք որ գոհ մնալով պիտի ըլլաք մեր տեւական յաճախորդը:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վճցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Dimanche 16 Novembre 1952 Կիրակի 16 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6917-Նոր շրջան թիւ 2328

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՐՈ՞Ւ ՀԱՄԱՐ ԵՆ ԴԱՍԵՐԸ

Տեսա՞ծ էք որեւէ հայերէն թերթ կամ քիչ - չատ ծանօթ յօդուածագիր, որ դաս չտայ արդի լրագրութեան եւ լեզուի մասին :

Եթէ մանաւանդ դասընթացք մը բացուէր իւ - րաքանչիւր հայկական դպրոցի մէջ, անկասկած դասատուները աւելի չատ պիտի ըլլային քան ա - չակերտները :

Եւ մեր անտէր մայրենիքն ու մամուլը պիտի դառնային կատաբեալ Աբչակատան :

Ո՞ր մէկ անտիրութիւնը արձանագրել : Եւ ո՞ր ճակատէն սկսիլ : Արեւմուտքէ՞ն, արեւելքէ՞ն թէ հարաւէն :

Հաղուագէպ է գտնել թերթ մը կամ խմբագիր մը որ բարեհաճէր գոնէ օգտուիլ տարիներու ըն - թացքին տրուած դասերէն :

Ընդհանրապէս անիշխանութիւնը կը սկսի տունէն : Մինչեւ անդամ այն թերթերէն որ մատ - նանշած են ծուռն ու չիտակը :

Խմբագիրներ, յօդուածագիրներ կան որոնք չաճախ կարօտով կը յիշեն եւ կը յիշեցնեն Պոլսոյ երբեմնի մամուլը,— Մասիս, Արեւելք, Հայրենիք, Բիւզանդիոն, Ազատամարտ եւն· : կը յիշեցնեն իրրեւ օրինակ բարեխղճութեան : Լեզուի մաքրութեան եւ ճոխութեան : Նա՛եւ ճաշա - կի եւ հմտութեան :

Հարցուցէք այդ յուշարարներուն թէ որեւէ փորձ կատարած են, եթէ ոչ անոնց զարգացման հասնելու, գոնէ՞ կարգ մը տարրական դիտելիքներ տրուելու համար :

Անհրաժեշտ չէ որ երթան հաւաքածոները թղ - թատեն :

Ահաւասիկ երեսուն տարի է որ ազգովին ար - տասահման փոխադրուած ենք մեր հին ու նոր դի - տելիքներով :

Տարիներէ ի վեր ունինք հատընտիր մամուլ մը, որ կը ջանայ օգտագործել անցեալ մշակոյթին ժառանգութիւնը :

Տարագրութեան տարիներու ընթացքին, լրա - գրական թէ գրական լեզուէ հասաւ բարձրութեան մը որ երազ կը թուէր երէկ :

Բազմաթիւ միտքեր եւ ձեռքեր փութացին ոչ միայն անընդհատ յղկել, մշակել, ճոխացնել եւ արդիացնել մամուլի լեզուն, այլ եւ ոճեր ստեղ - ծել : Նոյն իսկ հասարակ թարգմանութեանց մէջ :

Անոնք բան - գործ ըրին միանգամ ընդ միշտ վտարել սերունդէ սերունդ փոխադրուած թերթա - բանութիւնները ու ֆրանսաբանութիւնները : Մինչ - չեւ անդամ լուր մը թարգմանած կամ խմբագրած առեն :

Միեւնոյն առեն դասընթացքներ հաստատուե - ցան առաջնորդութեամբ հեղինակաւոր դէմքերու : Ամբողջ ծրագիր մը կը ներկայացնէ «Յառաջ»ի «Ի պէտս գարգացեալոց»ը (Տարազ) :

Ուղեցոյց - դիրքեր ալ հրատարակուեցան ,— « Մի գրէք, գրեցէք ···» :

Եւ վերջապէս, մինչեւ այսօր, անոնք որ քիչ մը աւելի բան գիտեն, կը ջանան օրը օրին մատնանշել անոներելի վրիպումները եւ կոպիտ սխալները : Քե - րականութեան, չարադրութեան տարրական պա - հանջները : Ուղղագրութեան կանոնները :

Այդ պարտականութիւնը կատարած առեն , անոնք ուշադրութեամբ կը հետեւին, որպէսզի սխալներ չգործեն : Եւ միշտ նոր բաներ սորվին :

Մտքի եւ գրչի մարզը յաւիտենական ուսանող մըն է, որ պարտի անընդհատ սերտել : Մշակել եւ նորոգուիլ : Ինքնաքննութեան փորձեր կատարել :

Այս տարրական պահանջը այժմ հին ազգաց պատմութիւն կը համարուի մեր մամուլին հա - մար :

Ամէնէն համբակն ալ հեղինակութիւն մըն է ինքն իր մէջ : Շահեմարան՝ պիտանի եւ անպիտան դիտելեաց : Կը բաւէ որ քիչ - չատ սորված ըլլայ թուղթ մրոտելու արհեստը :

Իրեն համար չեն ոչ անհրաժեշտ դիտելիքները, ոչ ալ պարբերական դասերը :

Յաճախ ինքն ալ դասեր կուտայ : Եւ կ'ողբայ լրագրական ու լեզուական անտիրութեան վրայ :

Բայց, միշտ ի հաշիւ ուրիշին :

Ինք չրջանաւարտ է ասպարէզ նետուած օ - րէն ···

Շ·

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ԳԻՐՔ ՃԱՐԵՑԻՔ

Ցաճախ գրած ենք Հալէպի «Քառէն Եփփէ» ճեմարանի մասին, որ ճշմարիտ օրհնութիւն մըն է ամբողջ շրջանին համար :

Յաջորդ համարով այլապէս չահեկան տեղե - կութիւններ պիտի կարդաք, ականատեսի մը վկա - յութեամբ :

Հաստատուած՝ Դանիական ընկերութեան ըն - դարձակ հողին վրայ, չատ համեստ միջոցներով, ճեմարանը ե· տարին կը բոլորէ յարաճուն յաջո - ղութեամբ :

Տեղացիները իրենց կարելի աջակցութիւնը կ'ընծայեն : Լաչն բաժին մըն ալ ստանձնած են Ա - մերիկայի Հայերը, գանազան ձեւերով :

Լսեցի՞ք որ մեր գաղութին ալ քանի մը սան որ - դեգրած ,եղբայրական օգնութիւն մը տրամադրած կամ յանձնառութիւն մը ստանձնած ըլլայ :

Այս գաղութին մէջ հազարաւորներ կան որոնք այդ ճամբաններէն անցան, 1915 — 20ին, աքսորա - կանի կամ որբի տառապանքով :

Որեւէ յիշատակ չի՞ խլրտիր իրենց սրտին մէջ, հիմա որ գիրք չինած, տուն - տեղ են եղած :

Դժուա՞ր է գտնել գիրքեր տրամադրել, ճոխա - նելու համար ճեմարանին նորահաստատ Մատե - նադարանը :

« Յառաջ»ի խմբագրութիւնը յանձն առած է սնտուկ մը հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրք նուիրել, իր անձնական գրադարանէն :

Եւ ահաւասիկ հրապարակային կոչ մը կ'ուղ - ղէ, որպէսզի ուրիշներ ալ մասնակցին :

Արդէն կարդացիք յայտարարութիւն մը, ո - րով աշխատակից մը յանձն կ'առնէ գիրքերու ա - ռաքման հոգը :

Ուրեմն դէպի գործ :

Կրնաք ձեր տրամադրելի գիրքերուն ցանկը հաղորդել խմբագրութեան, որպէսզի կարելի ըլ - լայ ընտրութիւն մը կատարել :

Ուրիշ թելադրութիւններ ալ, ըստ կարգի :

ՎԱՀԷ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ ԿԱՑՑԵԼԷ ՉՕՐ· ՆԵԿԻՊԻ

ԳԱՀԻՐԷ, 12 Նոյ· (Յառաջ)·— Եգիպտոսի առաջնորդ Մամբրէ արք· Նոյ· 11ին այցելեց վար - չապետ զօր· Նեկիպի, ընկերակցութեամբ Քաղաք· ժողովի առենապետ Տոքթ· Ա· Սողիկեանի :

Վարչապետը անմիջապէս յիշեց թէ Տոքթ· Սողիկեանը կր ճանչնար Սուտանէն, երբ ան կը պաշտօնավարէր իբրեւ բժիշկ :

Առաջնորդը խօսք առնելով ըսաւ·

« Ուրախ եմ, որ դեղեցիկ պատեհութիւնն ու - նեմ իմ եւ իմ ժողովուրդիս անունով ձեզի ներկա - յացնելու, սիրելի Զօրավար, մեր չնորհաւորու - թիւնները այն փրկարար չարժումին համար ,որուն վախճանական նպատակն է պանծացումը հայրե - նիքին եւ երջանկութիւնն ու յառաջդիմութիւնը ե - գիպտացի ժողովուրդին: Դուք, սիրելի Զօրավար, դուք այս չարժումը վարեցիք այնքան իմաստու - թեամբ, խոհականութեամբ եւ քաջութեամբ, որ հիացում պատճառեցիք աշխարհին : Նոր եւ փա - ռաւոր դարաշրջան մը բացիք, սիրելի Զօրավար, եգիպտական պատմութեան մէջ, որուն ճակատը եգիպտացի ժողովուրդը պիտի կարդայ, երախ - տախառն յուզումով, Զօրավար Մոհամէտ Նե - կիպ»:

Այս առթիւ առաջնորդը ջերմագին մաղթանք - ներ ըրաւ Եգիպտոսի բարգաւաճման, եգիպտացի ժողովուրդին բարօրութեան եւ յառաջդիմու - թեան, ինչպէս նաեւ վարչապետ զօրավար Մոհա - մէտ Նեկիպի արեւչաւութեան համար :

Վարչապետ զօրավար Նեկիպ, դգածուած ա - ռաջնորդին չնորհաւորական խօսքերէն ու մաղ - թանքներէն, պատասխանելով ըսաւ·

—« Բան կր պակսի ինծի ձեր Սրբազնութեան յայտնելու իմ սրտագին չնորհակալութիւնները նախ ձեր այցելութեան եւ մանաւանդ ձեր չնորհա - ւորական խօսքերուն եւ սրտագին մաղթանքներուն համար» :

Առաջնորդը զօրավարին ուչադրութեանը յանձ - նեց Ս· Գրքէն հետեւեալ հատուածը·

ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

ԴԱՂՏՆԻ ԹՂԹԱԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ՑԱՆՁՆՈՒՄ

Երեքչաբթի օր կէսօրէ վերջը նոր նախագահ Այզընհաուըր պիտի այցելէ Թրումընի, ստանալու համար անոր «քաղաքական կտակը»: Այս տեսակ - ցութիւնը երկու ժամէն աւելի պիտի չտեւէ : Ներ - կայ պիտի ըլլայ նաեւ արտաքին նախարար Էչի - սըն :

Խօսակցութեան հիմը պիտի կազմեն երեք խըն - դիրները·—

Ա·— Քորէայի պատերազմը : Իբր գինուորական հարց, պիտի գրաւին հարաւային Քորէացիներէն նոր բանակ մը կազմելու, զայնակիցներու օժան - դակութեան եւ Ազգաժողովի դերին մասին : Թրու - մըն պիտի յանձնարարէ իր յաջորդին անհաչտ մը - նալ դերիներու փոխանակութեան մասին, քանի որ անոնց բոնի վերադարձը իրենց երկիրները պիտի վարկարեկէ որչափ Ամերիկան նոյնքան Ազգաժո - ղովը : Թրումընն, պատերազմին չարունակութեան պարագային, պիտի թելադրէ չտարածել չրթա - կումի սահմանները , բայց չնայած վճռական յաղ - թանակ մը ձեռք բերել :

Բ) Գերմանական հարց·— Կը կարծուի թէ Թրումըն պիտի պիդէ եւրոպական բանակի մը պէտքին վրայ, քանի որ զայն փոխարինող ուրիչ ոեւէ բան չկայ :

Գ) Ատլանտեանի դաշինք·— Թրումըն եւ Էչի - սըն պիտի առաջարկեն եղեր վերաքննել այդ կազ - մակերպութեան երկարատեւ յատակագիծերը : Եւրոպական անտեսութեան արդի կացութեան մէջ կարելի չէ ունենալ չամաքային 96 զօրաբաժիններ - էն բաղկացած բանակ մը : Ըստ անոնց, 60 լաւ դինուած եւ մեքենացուած զօրաբաժիններ բաւա - կան են, ամերիկեան օդանաւային ուժեղ կազմա - կերպութեամբ մը որ իր խարիսխները ունենայ Անգլիոյ, Փրանսայի, Հիւսիս Ափրիկէի, Նոյնիսկ Սպանիոյ մէջ :

Այս տեսակցութենէն վերջը, պաշտօնական չայտարարութիւն մը պիտի հրատարակուի, ուր պիտի ըսուի թէ նկատելով կացութեան ծանրու - թիւնը, երկու նախագահները համաձայն են մի - նալու նոր նախագահին չուրջ «երրորդ համաչ - խարհային պատերազմ մը» արգիլելու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ցաւով կը լսենք մահը Սէնթ Ամի հիւանդանո - ցին մէջ ՏԻԳՐԱՆ ՉԱՑԵԱՆի : Բնիկ Պոլսեցի, չա - ռաւիղն էր աղնուական գերդաստանի մը : Որդին Իլիաս Չայեանի եւ եղբայրը Դաչնակցական Ցով - հաննէս Չայեանի : Քոչ Ֆրանսադէտ : Պաշտօնա - վարած է Պապր Ալիի մէջ : Զինադադարին խմբա - գիրը եղած է Ֆրանսերէն Renaissance թերթին : Ա - թէնքի դեսպան եղած է Հայաստանի հանրապե - տութեան : Փարիզ գալէ վերջ առեւտրական ձեռ - նարկներ կատարած է Նէվրուզի եւ Հանրմեանի հետ, միշտ մնալով Պատուիրակութեան կողքին եւ աջակցած է ամէն կարգի ձեռնարկներու : Ցուղար - կաւորութեան մանրամասնութիւնները յայնորդով :

«Չարերուն յաջողութիւնը ժամանակաւոր է , բարիներն են, որ պիտի ժառանգեն երկիրը»: «Եւ որովհետեւ դուք այդ բարիներու չարքին մէջ էք, սիրելի զօրավար, ուրեմն Աստուած ձեզի հետ է, ձեր առաջնորդն է եւ հետեւաբար յաջողութեամբ պիտի պսակուին ձեր բոլոր յոյսերն ու ծրագիրը — ներր » :

Մամբրէ արք· հրաւիրեց վարչապետը ներկայ ըլլալ յառաջիկայ կիրակի օր Շարանգլիի եկեղե - ցին, ուր տեղի պիտի ունենայ գոհաբանական ա - ղօթք Եգիպտոսի ամբողջական պահպանութեան , եգիպտացի ժողովուրդի ազդ· բաղձանքներուն ի - րականացման եւ զօրավարին արեւչաւութեան համար , եւ աւելցուց որ իր ներկայութիւնը Հա - յոց եկեղեցիին եւ Առաջնորդարանին մէջ ոչ միայն պատիւ մր պիտի ըլլայ մեր ժողովուրդին համար, այլ մանաւանդ ամէնուն սիրելի զօրավարը ան - ձամբ տեսնելու եւ վայելելու գեղեցիկ պատեհու - թիւն մր :

Զօրավար Նեկիպ սիրով ընդունեց Առաջնոր - դին հրաւէրը :

Տեսակցութիւնը տեւեց քսան վայրկեան : Վար - չապետր իր հիւրերուն ընկերացաւ մինչեւ ընդու - նելութեան սրահին արտաքին դուռը, խնդրելով առաջնորդէն իր չնորհակալութիւնները չայտնել հայ գաղութին :

⚔ Գահիրէի եւ Ալէքսանդրիոյ առաջնորդա - րանները ձեռնարկած են նուիրահաւաքութեան մը, ի նպաստ Եգիպտոսի հաչմանդամ դինուորներուն :

Կիրակի օր, 16 Նոյեմբեր (այսօր) , Համազ - գայինի Ալէքսանդրիոյ երդչախումբր մեծ համերգ մր սարքած է «Յուսաբեր»ի թատերասրահին մէջ, ի նպաստ նոյն հաչմանդամ դինուորներուն, հոգա - ձաւորութեամբ եւ ներկայութեամբ գօր· Նեկիպի :

ԳՐԻԳՈՐ ՕՏԵԱՆ

ՄԱՐԴԸ, ԻՐ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Է·

Մեր ներկայ յօդուածէն վերջ ընդհ· ակնարկ մըն ալ Գր· Օտեանի դրական աշխատութեանց վրայ՝ եւ կ'ուզուրտ այս ուսումնասիրութեան շարքը: Շուտով այս թերթին մէջ կը սկսինք նոր յօդուածաշարք մը, նուիրուած ուրիշ հայրենապաշտ Հայու մը՝ ներկէս Պատրիարք Վարժապետեանի հանրային գործունէութեան:

Ուրեմն 1875 Թուականէն մինչեւ 1879ի դէպքերը, երբ Հայկական Դատը 16րդ եւ 61րդ յօդուածներով այլեւս միջազգային խնդիր կը դառնար, կը վերապահենք «Ներկէս Վարժապետեան» շարքին: Պարտականութիւն կը սեպեմ դրել այդ եղերաբախտ պատրիարքի մասին, որ միեւնոյն ատեն Պոլսոյ կեդր· վարժարանին հիմնադիրն է եւ շուտով կը մօտենանք իր մահուան 70ամեակին:

Որպէսզի չընդհատուի ներկայ յօդուածաշարքին հետ կապուած կարդ մը դէպքերու լուսաբանութիւնը, ստիպուած ենք ուշադրութեան յանձնել քանի մը երեւոյթներ:

Երբ այսօր կրօնցուցած մեր ազգային խաթխոլը, խնկեր ենք աշխարհի չորս հովերուն բերանը ու կը փնտռենք վերադարձին պատասխանատուները, սրճարանի դիւանագէտները կ'ըսեն· — «Սկիզբէն եթէ համոզուած անգլիասէր, ռուսա — սէր եւ կամ Ֆրանսասէր ըլլայինք՝ այսպէս պիտի չըլլայինք»: Իրականին մէջ այդ 1875էն մինչեւ 1879ի կարճ ժամանակաշրջանին բոլոր աստուածներուն դռները զարնուեցան, դանդաղ քաղաքականութեան մը ոտքերուն տակ, սկսան տարբեր լեզուով գրել: Այսօր ալ ոչ ոք կրնայ ըսել թէ ինչ է Թուրքն ու մահմետականութիւնը, ինչ են քրիստոնեայ Եւրոպան, դրամատիրութիւնն ու համայնավարութիւնը:

Օտար դրողներէն չատերը տխուր, յուսահատական կը գտնեն մեր դատը, հիասթափ են: Մարդը, կ'ըսեն, անկարող է տիրելու իր հոգիին եւ չի կրնար տիրել աշխարհին՝ որ դէպի կործանում կ'երթայ՝ սանձարձակ արշաւով մը: Դժդոհ են ներկայէն եւ անձկութեամբ կը նային դալիքին: Հայը չատոնց է որ պիտէ այս բոլորը եւ չատոնց է որ մտահոգ է դալիքին համար: Դառնութեան, անձկութեան ոչ մէկ բաժակ պիտի հաւասարէր այն բաժակին դոր պիտի բարձրացնէր հայ դրողը: Իր դիրքը ահաւոր է դալիքին առջեւ ...

Օտար դրողներէն չատերը խաղաղութիւն, սէր եւ եղբայրութիւն կ'ըսեն: Հայ դրողն է դարձեալ որ այդ բառերը պիտի տար իրենց մեծութեամբ, դեղեցկութիւն մը դնելով նոյնիսկ մանկական միամտութեան մէջ՝ որով մեր նախորդ սերունդները ահաւոր պատրանքի մը առջեւ դրին մեզ: Սարթր յոյսի մասին կը խօսի: Ցուսահատութեամբ կարելի է հասնիլ անոր, կ'ըսէ: Հայ դրողը պէտք չունի նման թշուառ յուսահատութիւններու: Զաւակն է ցեղի մը՝ որ երբեք չէ կորնչուցած իր յոյսը, որովհետեւ երբեք չէ դադրած տառապելէ: Տառապած է եւ երբեք չէ ուզած մեռնիլ:

Այսպէս, անսահման հորիզոններ ունի հայ դրողը իր առջեւ: Հարուստ է իր աղքատութեան մէջ: Ան կրնայ հպարտ ըլլալ այս բոլորով: Ու մեծ հարստութիւն մը կը կորնչցնեն անոնք որ կը հեռանան մենէ, կը վերածուին իրենց կէսին՝ փայլելով հանդերձ օտար հրապարակներու վրայ: Հայ դրողը տրտնջալու փոխարէն, վհատելու տեղ, հպարտ պէտք է զգայ ինքզինք նման պայմաններու մէջ՝ ազգապահպանման իր ճակատագրով: Հայ դրողը ի հարկէ չկրցաւ բարձրացնել այդ բաժակը եւ իր դժդոհութիւնը տակէ կուգայ մասամբ: Պայմաններն ու անհրաժեշտ աջակցութիւնները չունեցաւ որպէսզի տար այն գոր կ'ուզէր տալ: Գրական առատ բերք մը ունինք այս ուղղութեամբ: Գրուեցան յուշեր: Տրուեցան դիրքեր: Բայց հայ դրողը, տաղանդաւոր նոյնիսկ, չկրցաւ տալ մեր տառապանքին լեզու: Ոմանք մեր անկումը ծաղրելով եւ հայհոյելով գոհացան: Ուրիշներ ուրացումներով: Հերոսամարտները երգողը գոհացաւ հայելիներ խաղցնելով: Քիչեր միայն յաջողեցան տալ ազգային գիտակցութիւնն ու ազգային գացումները վախաքելի մեծութեամբ: Յաճախ, դառնութեան աղաղակները խեղդուած դուրս եկան կոկորդներէն: Ու ժողովուրդն ուզուած եւ ժողովուրդին գոհացում տալու ձգտող հայրենասիրական pathos մը կը տեսնենք առհասարակ ամէն կողմ, փքացեալ խօսքեր կը լսենք, մինչ օտարամոլութիւնը հետզհետէ աւելի կը թափանցէ մեր ոսկորներէն ներս, ստորագրելու նոյնպէս:

Բայց եւ այնպէս, հայ դրողը աշխատեցաւ, արտադրեց, տուաւ գործեր՝ զորս օտար դրողները պիտի չկրնային տալ նման պայմաններու մէջ: Ցեղը իրեն չէր ժառանգած իմացականութիւնեւ մրչակուտ, հայրենիք, որոնցմով է որ օտար մեծութիւնները մեծութիւն կ'ըլլան առհասարակ: Հայ դրողներէն չատերը համալսարան չեն տեսած, նոյնիսկ երկրորդական վարժարան: Անարդար է օտարներուն հետ բաղդատել գոնոնք:

Այսպէս մեծութիւն մը կայ միշտ արտասահ — *մանի դրողին մէջ: Դժբախտաբար մեր դրողը չանդրադառնար անոր եւ պէտք եղածին չափ հը — պարտ ու խրոխտ չերեւար: Իր բեռը ծանր է ան — կասկած: Բայց այդ բեռը քաղցր պէտք էր թուէր իրեն, պէտք էր քալէր առանց տրտնջարու եւ պա — հանջելու:*

Կը նայի պատուհանէն դուրս եւ կը մտածէի այս բոլորին: Կը խօսէր կողքիս նստող մարդը՝ դիմացինին հետ: Կը խօսէր տառապած, հիասթափ մարդու հեզ, հանդարտ ձայնով: Հանքահորերու մէջ աշխատող բանուոր մըն էր, Տիժոնէն Փարիզ եկած, բուժուելու համար: Պիտի վերադառնար կրկին իր գործին: Լեհ մը՝ հաւանարար: Իր ձայնը անլսելի կը դառնար մերթ՝ երկաթէ գիծերուն զարնուող, թաւալող անիւներուն, ցնցուղ ապակիներուն եւ մեզ տանող հեղեղին ժխորին մէջ: Սկանչ չէի կախեր մերթ անոր, հեռուէն կը լսէի զայն: Բան չէի հասկնար: Բայց խօսքերէն մէկը եկաւ, դրաւեց ուշադրութիւնս, հորիզոններ բացաւ մտքիս մէջ:

— Տժժանակիր աշխատանք մըն է: Ու մահ — ուան վտանգ կայ: Բայց ինչպէս ձկնորսները որ կը սիրեն իրենց արհեստը եւ հպարտ են անով, չեն լքեր զայն, հակառակ զոհերուն դորս կը լալէ ծո — վը, այնպէս են նաեւ հանքահորերու մէջ աշխատողները... Երբ արկած մը պատահի, մեռնողին զաւակը կը շարունակէ գործը ...

Ցաճախ մտածած էի օդանաւորդներուն, ռազմիկներուն, լեռնակախոյզներուն, մեր եւ օտար հերոսներուն, բոլոր անոնց վրայ որ կը նահատակուին իրենց երազին, ժողովուրդին կամ մարդկութեան համար, իրենց պարտականութեան ճամբուն վրայ: Բայց երբեք նման ուժգնութեամբ չէի անդրադարձած այս ճշմարտութեան:

— « Կը սիրեն իրենց արհեստը եւ հպարտ են անով ..»:

Արդարեւ, հայ դրողը կրնայ հոգեկան մեծութեան մը հասնիլ նման ճշմարտութիւնով: Կը սիրէ իր արուեստը: Մեծ հաճոյք մը կը պարգեւէ ան իրեն: Պէտք չունի տրտնջալու: Օտարութիւն, քայքայում, ապականութիւն՝ վտանգներ են որոնց առջեւ կրնայ հպարտ ըլլալ կուրծք տալով անոնց, առիթներ են: Գաղթահայ դրողը պէտք է համակերպի իր այս ճակատագրին հետ: Մեծութիւն մը կայ իր այդ թշուառութեան մէջ: Փորեաներ եղած են առհասարակ աշխարհի բոլոր դրողներն ալ, մինչեւ որ համբաւ հասած են: Ֆրանսացի եւ ամերիկացի դրողներ տասը քսան արհեստներով ճարած են իրենց հացը: Այո՛, դրամը յորդած է համբաւէն վերջ, մինչ մեր մէջ, սիրուածներն ու յաջողածներն իսկ ալ չեն կրնար ապրիլ միայն իրենց դրիչով: Բայց հայ դրողը դարձեալ պէտք է հրաժարի ոգրեր առձակելէ: Իր ժողովուրդէն աւելի չեն սրժեր՝ միւս, աւելի հարուստ ժողովուրդները: Խրոխտ, հզօր, հպարտ ըլլալու իրաւունքներ ունի: Մեր դրողը նախընտրելի է որ եղեւայ հզօր, խրոխտ եւ հպարտ:

Բանուորին ձայներ ականջիս մէջ է միշտ·

— Կը սիրեն իրենց արհեստը եւ հպարտ են անով ...

Ն· ՍԱՐՈՅԵԱՆ

ԿԸ ՍԻՐԵՆ ԻՐԵՆՑ ԱՐՀԵՍՏԸ ԵՒ ՀՊԱՐՏ ԵՆ ԱՆՈՎ..·

Ատենէ մը ի վեր, չատեր կը դանդատին մեր դրողներուն մասին: Իրենց կը խնդրեն թէ հետզհետէ աւելի պահանջկոտ կը դառնան անոնք: Աւելի չատ ողբեր կ'արձակեն, կը մեղադրեն ժողովուրդը՝ որ անտարբեր է իրենց հանդէպ: Ու հպարտութեան պակաս մը կը տեսնեն դանդատողները, անիրաւութիւն մը կը տեսնեն դրողներուն այս ընթացքին մէջ:

Այս մասին էր որ կը մտածէի առաւօտ մը դործի ճամբուս վրայ:

Կը սուրար կառաչարը հողերուն խորէն: Կ'ո — րոտար դետնուղին՝ խոր, երկար, ամայի նրբանցքի մը պէս: Կանդ կ'առնէինք մերթ ընդ մերթ, կայարանի մը առջեւ, ուր կ'երեւար միշտ, պատին վրայ, մեծադիր նկարը Շարլոյին: Շարլօ այն բացառիկ հարուստ արուեստագէտն է որ համաշխարհային համբաւ կը վայելէ եւ ընդունելութիւն կը դտնէ պալատներէն ներս: Բայց եւ այնպէս, նկարին մէջ, գլխիկոր՝ խռովիչ արտայայտութիւն մը ունէր: Կր հեծկլտար մարդոց սէրը փնտռած եւ չգտած, նախատուած, արհամարհուած ,աղքատ մարդու մը պէս՝ որ բարի ու սրտաբաց, մանուկ մնացած է աշխարհի չարութեան առջեւ: Կառաչարը կը սուզուէր կրկին կիսամութ նրբանցքին մէջ: Ու կամարները կ'որոտային կըրկին: Եւ լարիւրինթոսին մէջ աքսորուած Մինոտաւրոսի մր ողբը կը լսուէր: Մերթ ընդ մերթ՝ հեռուներէն :

Բազմութիւն մը կար չուրջս: Գործաւորներ, պաշտօնեաներ եւ Հալերը գնումի զացող մարդ առեւտրականներ: Քունէն, երազէն նոր դուրս եկած մարդեր՝ ոտքի չատերը , իրարու սեղմուած: Կը կարդային առաւօտեան լրներնց թերթը: Ոմանք կը խօսէին : Շատեր կր մնային լուռ, մտահոգ: Քը — նատ, ժժդոյն դէմքեր, մարած նայուածքներ կ'երեւային հոս ու հոն :

Կը նայէի պատուհանէն դուրս: Կը հոսէր պատը: Երկաթէ գիծերն ու էլեկտրական հաստ թելերը ալիքներ կը գծէին: Աղդի մը խոչոր տառերը կ'անցնէին մերթ ընդ մերթ: Փլուզում մը կար , կը հոսէին հոսած, անցած տարիներս : Թաւալող ժայռի մր արձագանգը կուգար, կը յիչեցնէր առասպելական հերոսը որ դատապարտուած էր այդ ժայռը միշտ լեռն ի վեր տանելու անխմաստ ճի — դին :

Բազմութիւն մը նաեւ ապակիին խորը: Կ'երեւային տեսլային կերպարանքներ: Կը կորսուէին պատին հեղեղին մէջ: Կ'այրուէին անցնող լոյսերէն: Բայց, թափանցելի ու թափանցող ոգիներու պէս,երեւան կուգային միշտ, կը վերակազմուէին, կր հետեւէին մեզի :

Մարդիկ ուրուականներ են միայն չուրջս՝ ա — մէն առաւօտ: Ուրուականներ՝ նաեւ իրարու հա — մար: Աւելին չեն տեսներ իրարու մէջ: Բայց ան - մահութիւն մը կը վերադրուի այդ ուրուական — ներուն: Ցոյս մը, հրաշալի վերանորոգում մը կայ մէջս՝ ամէն առաւօտ: Եւ մինչ կառաչարը կր սը — լանար, իր կրակներէն վերածնող, իր մոխիրները թօթափող հզօր փիւնիկ մը կը բարձրանար կար — ծէք: Պատուհանին առջեւէն, լոյսեր կ'անցնէին կրակէ թռչուններու նման եւ մեր կառքին լոյսը կը քալէր մեզի հետ, սահելով պատին եւ չուքերուն վրայէն՝ հոսանքն ի վեր: Կր նայէի ու կը մտածէի հայ դրողին վրայ :

Ճիշդ է: Գաղութներու հայ դրողը քիչ մը չատ կը պոռար իր տառապանքը, քիչ մը չատ բացայայտ էին իր պահանջները: Lamentationները չատ էին: Բայց այսպէս էր դրողը աշխարհի ամէն կողմ ալ: Օտար դրողներէն չատերը իրենց ցաւն ու դժդոհութիւնը կ'աղաղակէին: Կը մեղադրեն եւ կը հալածեն ժողովուրդը , որմէ դժդոհ են: Եւ որոշ իրաւունքներ ունի Հայը , եթէ միւս ժողովուրդ — ներէն աւելի ողբացող եղած է:

Գաղութներու հայ դրողը չատ աւելի իրա — ւունք ունի դժդոհ ըլլալու: Շատ աւելի ծանր են իր պայմանները: Ուրացուած՝ իր հայրենիքէն, ուրացուած՝ նաեւ հակառակ հոսանքին մարդե — րէն, դատապարտուած է դոհանալու համակիրներու աննչան թիւով մր: Արտասահմանի հայ դրողը ճգմուած ի'դդայ ինքզինքպտիկժողովուրդիմը պատիկութենէն: Իր դիրքկրր չեն ծախուիր, իր դրութիւնները չեն կարդացուիր: Բացակայ են յար - դանքն ու համակրանքը : Հայ դրողը ստիպուած է իր հայր ճարել ուսուցչութեամբ, լրագրութեամբ, բանուորութեամբ: Ու չի գիտեր թէ ի՞նչ սիրտ բլան ատյան գոհողութիւններով, զրկանքներով արտադրած իր ստեղծագործութիւնները: Աչխարհի վրայ չկայ դրող մր որ ունենայ հայ դրողին դառն ճակատագիրը: Ժողովուրդր, որ առատաձեռն է եկեղեցիին ու կրօնաւորներուն հանդէպ , դժուարութեամբ կուտայ իրդրամմշակոյթին ծառաներուն: Գրողր յարդ չունի իր առջեւ: Ու երբ կուտայ, ողորմութիւն կուտայ կարծէք ...

Այսպէս է որ տաղանդներ՝ դառնացած՝ հե — ռացան մենէ, սկսան տարբեր լեզուով գրել: Այսօր ալ ոչ ոք կրնայ ըսել թէ ինչ է Թուրքն ու մահմետականութիւնը, ինչ են քրիստոնեայ Եւրոպան, դրամատիրութիւնն ու համայնավարութիւնը:

Օտար դրողներէն չատերը տխուր, յուսահատական կը գտնեն մեր դատը, հիասթափ են: Մարդը, կ'ըսեն, անկարող է տիրելու իր հոգիին եւ չի կրնար տիրել աշխարհին՝ որ դէպի կործանում կ'երթայ՝ սանձարձակ արշաւով մը: Դժդոհ են ներկայէն եւ անձկութեամբ կը նային դալիքին: Հայը չատոնց է որ պիտէ այս բոլորը եւ չատոնց է որ մտահոգ է դալիքին համար: Դառնութեան, անձկութեան ոչ մէկ բաժակ պիտի հաւասարէր այն բաժակին դոր պիտի բարձրացնէր հայ դրողը: Իր դիրքը ահաւոր է դալիքին առջեւ ...

Օտար դրողներէն չատերը խաղաղութիւն, սէր եւ եղբայրութիւն կ'ըսեն: Հայ դրողն է դարձեալ որ այդ բառերը պիտի տար իրենց մեծութեամբ , դեղեցկութիւն մը դնելով նոյնիսկ մանկական միամտութեան մէջ՝ որով մեր նախորդ սերունդները ահաւոր պատրանքի մը առջեւ դրին մեզ: Սարթր յոյսի մասին կը խօսի: Ցուսահատութեամբ կարելի է հասնիլ անոր, կ'ըսէ: Հայ դրողը պէտք չունի նման թշուառ յուսահատութիւններու: Զաւակն է ցեղի մը՝ որ երբեք չէ կորնչուցած իր յոյսը, որովհետեւ երբեք չէ դադրած տառապելէ: Տառապած է եւ երբեք չէ ուզած մեռնիլ:

Այսպէս, անսահման հորիզոններ ունի հայ դրողը իր առջեւ: Հարուստ է իր աղքատութեան մէջ: Ան կրնայ հպարտ ըլլալ այս բոլորով: Ու մեծ հարստութիւն մը կը կորնչցնեն անոնք որ կը հեռանան մենէ, կը վերածուին իրենց կէսին՝ փայլելով հանդերձ օտար հրապարակներու վրայ: Հայ դրողը տրտնջալու փոխարէն, վհատելու տեղ, հպարտ պէտք է զգայ ինքզինք նման պայմաններու մէջ՝ ազգապահպանման իր ճակատագրով: Հայ դրողը ի հարկէ չկրցաւ բարձրացնել այդ բաժակը եւ իր դժդոհութիւնը տակէ կուգայ մասամբ: Պայմաններն ու անհրաժեշտ աջակցութիւնները չունեցաւ որպէսզի տար այն գոր կ'ուզէր տալ: Գրական առատ բերք մը ունինք այս ուղղութեամբ: Գրուեցան յուշեր: Տրուեցան դիրքեր: Բայց հայ դրողը, տաղանդաւոր նոյնիսկ, չկրցաւ տալ մեր տառապանքին լեզու: Ոմանք մեր անկումը ծաղրելով եւ հայհոյելով գոհացան: Ուրիշներ ուրացումներով: Հերոսամարտները երգողը գոհացաւ հայելիներ խաղցնելով: Քիչեր միայն յաջողեցան տալ ազգային գիտակցութիւնն ու ազգային գացումները վախաքելի մեծութեամբ: Յաճախ, դառնութեան աղաղակները խեղդուած դուրս եկան կոկորդներէն: Ու ժողովուրդէն ուզուած եւ ժողովուրդին գոհացում տալու ձգտող հայրենասիրական pathos մը կը տեսնենք առհասարակ ամէն կողմ, փքացեալ խօսքեր կը լսենք, մինչ օտարամոլութիւնը հետզհետէ աւելի կը թափանցէ մեր ոսկորներէն ներս, ստորագրելու նոյնպէս :

Բայց եւ այնպէս, հայ դրողը աշխատեցաւ , արտադրեց, տուաւ գործեր՝ զորս օտար դրողները պիտի չկրնային տալ նման պայմաններու մէջ : Ցեղը իրեն չէր ժառանգած իմացականութիւնեւ մրչակուտ, հայրենիք, որոնցմով է որ օտար մեծութիւնները մեծութիւն կ'ըլլան առհասարակ: Հայ դրողներէն չատերը համալսարան չեն տեսած , նոյնիսկ երկրորդական վարժարան: Անարդար է օտարներուն հետ բաղդատել գոնոնք:

Այսպէս մեծութիւն մը կայ միշտ արտասահ —

կան կողմնացոյցեր չօչափուեցան, բայց կ'երեւի մեր բախտ հրեշտակին մէկ թեւը խորտակուած էր: Նախ, Թրքահայը եղանք՝ պղտիկ չտուաւ, անգլիահայը եղանք՝ անօգուտ, ռուսահայը եղանք՝ ապարդիւն, վերջապէս ինչ որ ըլլինք պղտիկ չտուաւ: Ասկից վախտերով:

1875ին երբ Պոլսոյ - Հէրսէք ըմբոստացաւ, անմիջապէս քաղաքական աշխարհահայեացք մը, համակրութիւնը ծնաւ Պալքաններու մէջ ու անմիջապէս ապստամբեցան Պուլկարիան ու Սերպիան: Համակրականութեան հակազդելու համար, Թուրքերն ալ հիմնեցին համիտիէ միութիւնը: Այսինքն խալիֆայութեան դրօշին կապեցին իսլամ աշխարհը: Դիրքեր ճշդելու օրեր էին: Այս խառնակութեան մէջ թուրք կառավարութիւնը դիմեց Ներսէս պատրիարքին եւ Հայերու հաւատարմութիւնն ու օժանդակութիւնը պահանջեց: Այդ օրերուն Գր. Օտեան Լոնտոն կը գտնուէր: Գացած էր Օսմ. կառավարութեան կողմէ իրրեւ բանագնաց: Երբ վերադարձաւ, հայկ. կեանքը մտած էր լաբիւրինթոսի մը մէջ: Ներսէս պատրիարք կոնդակ մը հանած էր, պանծացնելով մեր ծայրագոյն հաւատարմութիւնը Օսմ. պետութեան: Գր. Արծրունին, Թիֆլիսի մէջ դայրացած՝ խստօրէն կ'այտանէր Վարժապետեանի այս քայլը:

Աղտ, Ռուսեւթուրք պատերազմը հազիւ սկըսած, ռուսական բանակները հասեր էին Պոլսոյ դռներուն առջեւ: Բրիտանեայ ժողովուրդներ անկախութիւն պիտի առնային: Պոլսոյ Պատրիարքարանն ալ կը չարժէր: Ներսէս Վարժապետեանի յանձնարարութեամբ Ազրիանապոլսոյ մէջ Ռուսճուքլեան վրդ. ռուսական հրամանատարութեան կը ներկայանար: Բայց առաջին տեսակցութեան իսկ Իգնատիեւ կ'ըսէր.— « Թրքահայերը պիտի չկրնան առանալ Պուլկարներու ազատութիւնը, քանի որ Հայերը անպատրաստ գտնուեցան եւ դարձած են մեռեալ տարր մը Հայաստանի մէջ »:

Ապին, Պոլսոյ մէջ, Ներսէս Վարժապետեան անգլիական դեսպանատունը կը դիմէր, եւ բան իրենց «կապոյտ Գիրք»ի մէջ հրատարակուած պաշտօնական տեղեկագրին, ապստամբութեան խոստումներ կուտար, անշուշտ եթէ Մեծն Բրիտանիա օժանդակէր:

Մեր դեկավար տարրերը ելք մը կը փնտռէին: Այդ օրերուն Պոլսոյ մէջ ստեղծուած էին չորս տեսակ քաղաքական հոսանքներ .— 1. Անգլիասէրները (բողոքական Հայերը, Հնդկահայերը, Սրիմեան Հայրիկ ու Գր. Օտեան): 2.— Ռուսասէրները (դլխաւորապէս Մատթէոս եպիսկ. Իզմիրլեան, Նար Պէյ եւ Արեւելահայերը, առաջնորդութեամբ Գր. Արծրունիի): 3.— Ֆրանսասէրը — Նեռ (կաթոլիկ Հայերը, առաջնորդութեամբ Հասունեան պատրիարքին): Ու վերջապէս չորրորդ՝ Թրքասէրները, անոնք որ կը կարծէին թէ՝ — Օրմանեանի բառով — եթէ համախոհականութեան ճամբան բռնէին, աւելի նպաստաւոր պիտի ըլլար մեզի համար: (Հոս կը կեդրոնանային Թուրք կառավարութեան մօտ ծառայող հայ փաշաները, պէյերը եւ հարուստ պահպանողական դէմքերը):

Զորս հոսանքի բաժնուած մեր քաղաքական միտքը կը գործէր մէկ կողմէ Ներսէս Վարժապետեանի դեկավարութեամբ եւ միւս կողմէ Գրիգոր Օտեանի ցուցմունքներով: Օտեանն էր Պերլինի

Երգ

Մարդիկ կան որ կը կարծեն թէ խօսելուն քով երգելը աւելորդ է:

Երբ քաղաքակրթութիւնը մեզ կը մղէ ամէն բան չուտափոյթ ու համառօտ ընելու, երբ ճամբաները կը կարճեցնենք ու հեռաւորութիւնները կը բառնանք, երբ երիտասարդութիւնը՝ իր կանխահաս զարգացումովը ու ճերմկած մազերովը՝ ծերութեան հետ կը չփոթուի եւ մարդկութիւնը՝ ղլուխը եաին դարձնելու առեն չունեցողի մը պէս կը վազէ, այս ընդհանուր արշաւին մէջ ո՞վ կրնայ երգը մտածել:

Ես սակայն, ճիշդ այդ ճպռնթաց սուրացութեան, այս կանուխ հասունցող ու մաշող հոգիներուն համար աւելի անհրաժեշտ չի՞ դառնար կազդուրելու պէտքը:

Այս դաղափարը ունեցած է այն Ֆրանսացին որ տասը հազար Ֆրանք կտակած է Ֆրանս. Ակադեմիային, որպէսզի երկու տարին անդամ մը մր — ցանակ մը տրուի լաւագոյն երգի հեղինակին:

Որովհետեւ երգը այն հանդրուաններէն է ուր ամէն ոք կանգ կ'առնէ, իր յոդնութիւնը կը մոռնայ, կը կազդուրուի եւ յաջորդ օրուան կը պատրաստուի, ուրախ դէմքով դիմագրաւելու բախտին

վեհաժողովին տրուած յուշագիրը խմբագրողը: Ինչպէս ըսինք, այդ փոթորկոտ օրերու մանրամասնութիւնները կը վերապահենք Վարժապետեանի նուիրելիք յօդուածաշարքին:

61րդ յօդուածի պատրաստութենէն ու միջազգային դեսպի վրայ մեր կրած պարտութիւններէն ետք, իրրեւ ընդհ. եղրակացութիւն երկու տեսակէտներ մէջտեղ նետուեցան: Մէկը՝ Սրմեան Հայրիկի հերհսային պատկերասուր բացատրութիւնը, թէ՝ եթէ ուժ չունիս ոչինչ կը ստանաս: Իսկ միւսն ալ Ներսէս Վարժապետեանի արտասանած ճառը 1879ի վերջերը, Պոլսոյ Ազգ. ժողովին մէջ. — « Մի խոբը կազաց մեզ մօտ, ապագայ սերունդ — ներ որպէսզի փորձառութիւն ունենան քաղաքական ասպարէզի մէջ, կ'առաջարկեմ կեդրոնական ժողովի մը հիմնարկութիւնը»: Այսպէս փակուեցաւ մեր քաղաքական խարխափումներու շրջանը՝ հինգ տասը տարի վերջ ապարդիւն բանալով յեղափոխական կուսակցութեանց գործունէութեան:

1880էն վերջ մեր դեկավար մտաւորականութիւնը ցրուեցաւ ալ ու ձախ: Ներսէս Վարժապետեանը Համիտի կարդադրութեամբ թունաւորուեւ — ցաւ: Մինաս Զերազ անցաւ Լոնտոն ու եւրոպական ուրիշ քաղաքներ: Իսկ Գրիգոր Օտեանն եկաւ Փարիզ ու ապաստանեցաւ Օթէօյլ, պանակի մը մէջ՝ ուրկէ գրական պատառիկներ կը հասցնէր պոլսահայ մամուլին: Այս տեղի կեանքը եղաւ մի— օրինակ ու տատանալի: Պոլսէն խսեան եւ ուրիշ ներ կ'օգնէին նիւթապէս: Ծանր յօդացաւով մը տառապեց իր կեանքը ու թաղուեցաւ Փէռ Լաշէզ:

Ցաջորդով իր դրականութիւնը:

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ճախորդութիւնները:

Ցետոյ երգը այն միակ բանն է որ կը մօտեցնէ ու կը միացնէ իրարու, ազօթքին պէս ու արցունքին պէս, որոնք երգեր են անշուշտ, երգերուն գերազոյնները:

Եւ անկէ վերսկսելով, չարունակելով ճամբան որ վերջ չունի, որ ծայր չունի, այս անդուլ ուղեւորութիւնը կեանքին՝ նուագ դժնդակ ու աւելի տանելի բան մը կ'ըլլայ ալ:

×

Ցոժոռ ճակատներու, մոայլամած դէմքերու, հասո ու թաւ ձայներու լրջութիւնը՝ ճշմարիտ լրջութիւնը չէ:

Պարզ ու վճիտ ձայն մը, խնդուն երես մը միշտ աւելի հասկնալի, հեռեւապէս աւելի օգտակար է, իր զուարթ երեւոյթին իսկ օգուտ մըն է ինքնին:

Ուրախութիւնը հիմա այն կաթն է որմէ չատ կանուխ կը կտրուի մարդկութիւնը իր առօրեայ հոգերովն ու մտմտուքներովը, եւ երգն է որ մանկութեան, անմեղութեան պատրանք կուտայ մեզի, որքան ա՛լ վաղանցուկ ըլլայ այդ պատրանքը:

Եւ որքան դեռ պէտք ունինք վերադառնալու հոն ուրկէ ճամբայ ինկած ենք: Ի՜նչ խրատներով ու խորհուրդներով լեցուն պէտք է ըլլայ մեզի համար այն ճամբան որուն չուրջը նայելու առեն չենք ունեցած մեր արշաւասոյր րոթացքին մէջ, եւ ամէն բանի վրայ սխալ զաղափարով ու սխալ համոզումով եկած ենք հոս, այն կառախումբին մեծ վագրովը ճամբորդող ուղեւորներուն պէս որոնց վրայ՝ հեռադիրի ցիցերը՝ չարունակուող պատմ մը տպաւորութիւնը կը թողուն:

Երգը անհրաժեշտ աւելորդ զարդն է ոչ այն աւելորդներէն մէկը զոր յափրացած քաղաքակրթութիւնը նորէ նոր կը առեղծէ, այլ այն՝ զոր բնութիւնը տուած է մեզի իր անյեղլի օրէնքներով, երկու նուագի մէջ ամփոփելով մեր կեանքին երկու ծայրերը.— նորածինի մը լացը ու ոգեվարքին հոնդիւնը:

×

Մեր ժողովուրդը Արեւելքի բանաստեղծ ժողովուրդներուն պէս սիրած է միշտ երգը, գաւառները, դիւղերը՝ ամէն տեղ, երգը ամէնուն բերանն է. մշակը անով կը հերկէ իր արտը, հովիւը անով կ'արածէ իր ոչխարները, անով կը ոճնեն նորածինին դալուստը եւ հարսի նաթոյրը անով կը կապեն:

Մեծ քաղաքներու մէջ է որ սխալ ըմբռնուած ծանօթութեան մը հետեւանքով, երգելու սովորութիւնը՝ ծիծաղելի կամ ամօթալի բանի մը պէս վերնալու վրայ է քիչ քիչ: Մեր տղաքր պատանիները, կորաքամակ ծերուկներու պէս ծալապատիկ նստած, խօսելով կ'անցընեն աւեններին: Ժպիտ չկայ երեսներին, որովհետեւ կը վախնան որ տղայ կ'երեւան:

Այս պատանութիւնը թող վերադառնայ ուրախութեան, զուարթութեան կանոններուն, որոնք իր տարիքին կանոնները, գրեթէ պարտականութիւններն են:

ԳՐԻԳՈՐ ՉՕՀՐԱՊ

ԿԱՐԳԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ

« Ց Ա Ռ Ա Ջ » Ը

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (57)

ՀՌՉԱԿԱԻՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Ը.— ԱՏՐԻՀԻՆ ՎՈՍՓՈՐԻ ՄԷՋ

Պուլկարական սահմանապլխուն վրայ տաղտուկի մատնուեցայ: Չէզոք թուրք Գաղանի Սպասարկութիւնը հոտեր մը առած էր, որ Ատրիհին լրտեսուհի մըն էր, այնպէս որ սահմանապլուխի թուրք պահակները մերժեցին զայն ներս առնել: Ոչ Ատրիհինի արցունքները, ոչ ալ Ըրլի ջղագր — պիտ բողոքները ազդեցին անոնց վրայ:

Ըրլ սոխուած էր մինակը չարունակել ճամբան իր երեսունեւուէ սնոտիներով ու պայուսակներով, երեք զոյգ չունեցողով եւ չորս կատուներով: Եւ որովհետեւ Ատրիհին այլեւս տուն չունէր Սոֆիայի մէջ, զնաց Պուտափէշթի եւ ջանաց ձեւ մը գտնել Իսթամպուլ երթալու համար:

Մինչ այդ վերսկսաւ իր պարերուն «Փափա — կալոյ»ի մէջ: Իրիկուն մը, իր դերը լմնալէն վերջ, խարտեաշ երիտասարդ մը նեկայացաւ իր հպատուելու սենեակը եւ հարցուց, թէ ինչու այդ — պէս տխուր է: Ցայտնեց նաեւ, որ բարեւներ բե — րած է իրեն Տիէլլօ անունով ալպանացի պարոնէ մը, որ հիմա Թուրքիոյ մայրաքաղաքը, Անգարա կը գտնուի:

Խարտեաշ երիտասարդը, Քալթընպրունըրի Պուտափէշթի գործակալներէն մէկն էր: Անոր ձեռքին տակը կ'աշխատէր Տիէլլօ անունով ճանչցուող ալպանացին, որ Ատրիհինը վարձած էր Ճորճ Հաուըրտ Ըրլը լրտեսելու համար: Աւելի վերջը Ատրիհին խոստովանեցաւ որ առաջին անդամն ըլլալով իր կեանքին մէջ, հոգւով - սրտով սիրահարուած էր հուժկու եւ վայելչակազմ ալպանացիին: Հանդիպած էր անոր առաջին անդամ Պուքրէշ, Աթենէ փալաս պանդոկին մէջ եւ ան անմիջապէս տեսած էր, որ Ատրիհին, մէկէ աւելի ձեւերով ծառայութիւններ պիտի կրնար մատուցանել իրեն:

Բայց հիմա, երբ խարտեաշ երիտասարդը բարեւներ բերաւ իրեն Տիէլլոյէն, Ատրիհին ուրիշ որ եւ է ժամանակէ աւելի տխրեցաւ: Կար ամերիկացի նաւային կցորդը, Ճորճ Ըրլ, որ իրեն կը սպասէր Վոսփորի մէջ: Ան խոստացած էր իրեն ամէն բան որ կ'ուզէր, նաեւ պատահական ճամբորդութիւն մը դէպի Ամերիկա:

Եւ հիմա ալպանացին ալ, որուն համար ամէն բան պիտի ընէր, կը դտնուէր Թուրքիա: Բայց ի՞նչպէս պիտի կրնար հոն երթալ, երբ Թուրքերը կարուկ կերպով մերժեցին ընդունիլ զինք իրենց երկիրը:

Այդ օրերուն լաւ էին Թուրքիոյ յարաբերութիւնները Գերմանիոյ հետ: Թուրքիոյ գերմանական դեսպանը Ֆրանց Ֆոն Փափէնն էր: Քայթընպրունրերի հետախուզական սպասարկութիւնը կ'ուզէր, որ Ատրիհին Իսթամպուլ երթայ, աչքը պահելու համար Գ. Ըրլի գիւանագիտական դադտնիքներուն վրայ: Հետեւաբար, գերմանական Գաղտնի Սպասարկութիւնը ճնշում բանեցուց Թրքական իշխանութեանց վրայ եւ հաճոյակատար սահմանապահ մը թոյլ տուաւ Ատրիհինին անցնիլ: Շատ ուրախացաւ, երբ առաջին անգամն ըլլալով տեսաւ Վոսփորը:

Ատրիհին գաղտնի հանդիպում մը ունեցաւ իր ալպանացիին հետ Իսթանպուլի մէջ եւ խմացաւ, որ ան, Անգարայի գերմանական դեսպանատան դլխաւոր խորհրդականին ծառան եղած է: Ասիկա գրեթէ անըմբռնելի էր Ատրիհինին համար: Եթէ ալպանացին գաղտնօրէն կ'աշխատէր Գերմանական Հետախուզութեան համար, ի՞նչ խմաստ ունէր գերմանացի պաշտօնատարի մը ծառայ դառնալը: Վերջ ի վերջոյ, խորհեցաւ ան, ինչ որ դեսպանատունը պիտի խմանայ, պիտի խմանայ նաեւ գերմանական կառավարութիւնը: Ինք անշուշտ ան — տեղեակ էր Գերմանիոյ ներքին պայմաններուն: Զէր դիտեր, որ Երրորդ Ռայխի պաշտօնատար — ներն ու անոր բազմաթիւ նախարարութեանց վարիչները աւելի անձկալից էին տեղեկութիւններ քաղելու իրարու մասին, քան թէ թշնամիին:

Ձիլսըրհայթտիմսթը (*) վատահութիւն չունէր Ֆոն Փափէնի վրայ:

(*) Ասպահովութեան Սպասատուքիւնը, որ Հիթլերի ժամանակ կը գտնուէր Նացի կոմսպիրատեան հակակշռին տակ եւ ծանօթ էր S. D. անուն,— միացեալ երկու բառերուն սկզբնատառերով կազմուած: Ծանօթ Թարգմ.

Թարգմ. Կ. Գ. Ք. ՋԻՆԿՐ

× Այղընհաուրքի տեսակցութեան ընթացքին Թրումըն անոր պիտի յանձնէ զաղտնի թղթածրարներ, որոնք միշտ զաղտնի պիտի մնան եւ ո՛րոնք, թերեւս, պիտի հարկադրեն նոր նախագահը զանոնք նկատի ունենալ իր գործունէութեան ընթացքին: Այս զաղտնի թղթածրարներուն մէջ կան որ Րոզվելթի օրէն փոխանցուած են եւ ոչ ոք տեղեակ է անոնց պարունակութեան բացի Թրումընէ: Վերակուսական Լօճ որ երկու նախագահներու մլջեւ կապը կը պահէ, յայտնած է թէ արդէն իսկ կառավարութենէն սուացած է կարդ մը զաղտնի թղթածրարներ, յանձնելու համար նախագահ Այզընհաուրքի :

ՔՈՐՆԱՑԻ ՎԷՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ազգաժողովին մէջ Իսթայէլի պատուիրակ Ասպա էպան քաղաքական յանձնաժողովին ներկայացուց տասնաբանեայ մը լուծելու համար Քորէայի վէճը:

Քանի որ մէկ կողմը կը պահանջէ հարկադիր վերադարձ զերիներուն իրենց երկիրը, իսկ միւս կողմը չուզեր արձակել այն զերիները որ կը մերժեն իրենց երկիրը դառնալ, Հրեայ պատուիրակը կ'առաջարկէ միջին ճամբայ մը, ընդելով երկու կողմին պահանջած պարտադրութիւնը: Բոլոր զերիները պէտք է փոխադրուին չէզոք շրջան մը ուր զերիները իրենք որոշեն իրենց ճակատագիրը. ա— նոնք որ հայրենիք վերադառնալ ուզեն, թող դառնան, իսկ անոնք որ կը մերժեն, ազատ ըլլան երթալու իրենց փափաքած տեղը :

Այս խմաստով առաջարկ մըն ալ բերած է Հնդկաստանի պատուիրակը, իսկ Փաքիստանի պատուիրակը առաջարկեց անմիջապէս կրակը դադրեցնել, մինչեւ զերիներու խնդրին լուծումը: Բայց ամերիկեան պատուիրակը մերժեց այս առաջարկը :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յունաստանի ժողովուրդը այսօր կիրակի, կը կատարէ իր քուէարկութիւնը իր նոր խորհրդարանին ընտրութեան համար: Երկու տարուան մէջ այս երրորդ ընտրութիւնն է որ կը կատարուի քանի որ, կուսակցական հակամարտութիւններու հետեւանքով հաստատ կառավարութիւն մը կազմել անկարելի կ'ըլլայ: Վենիզելոսիարդի կառավարութեան դէմ ընդդիմադիր ուժ մը երեւան եկաւ զօր. Բարակոսի գլխաւորութեամբ: Համայնավար որոշ չարժում մըն ալ կայ երկրին մէջ, բայց ա— նոնք ալ պառակտուած են: Որպէսզի քուէարկութիւնը զգալի արդիւնք մը տայ, ընտրութիւնը պիտի կատարուի մեծամասնական դրութեամբ եւ ոչ թէ համեմատականի ձեւով, ինչպէս էր ցարդ: 1.800-000 Հելլէններ պիտի քուէարկեն եւ կը կարծուի թէ բարակոս պիտի տանի յաղթանակը, Փլաստիրասի վրայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՐՈՎ

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄԱՆ վէճը դարձեալ պիտի դայ Ազգ. Ժողովին առջեւ: Վարչապետ Փինէ վստահութեան խնդիրը պիտի յարուցանէ ո— րուն հետեւանքը կրնայ նախարարական տագնապ մը առաջ բերել:

ՀՆԴԿԱՁՈՐԻ մէջ ֆրանսական բանակը մէկ ճակատի վրայ կ'առաջանայ, իսկ ուրիշ ճակատի մը վրայ հակառակորդը ուժգին հակայարձակում մը կը գործէ :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ դէմ ոստիկանական գործողութիւններ կը կատարուին Վառի նահանգին մէջ: Թուլոնի, Լա Սէյնի եւ Սէն Բաֆայէլի մէջ խուզարկուած են կարգ մը գլխաւոր համայնավարներու տուները :

ՎՐԱՅՏԱՆԻ մայրաքաղաք Թպիլիսիի (Թիֆլիս) մէջ համայնավարներու լիակատար մէկ հաւաքոյթին մէջ բուռն քննադատութիւններ ուղղուած են վրացի դիտուններու եւ դրագէտներու դէմ, կը գրէ «Փրաւտա»: Վրաստանի կեդր. կոմիտէի առաջին քարտուղար Մ'կէլացէ յայտարարած է թէ «այս գաղափարական չեղումները հաստատուած են գրական բազմաթիւ գործերու, մասնուին եւ նոյնիսկ դիտական կարգ մը հաստատութեանց մէջ »:

ՍԱՐի խնդրին կարգադրութեան մասին միչտ վէճ կայ Արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Սարի կառավարութեան միջեւ: Սարի վարչապետը Հօֆման յայտարարեց որ լաւագոյն լուծումը այդ հողամասը միմպագրնացներն է :

ԻՒՆԼՍՔՈՑԻ ժողովին մէջ, նկատի առնելով յարուցուած բնդդիմութիւնները, որոշուեցաւ Սպանիոյ բնդունելութեան խնդիրը յետաձգել յաւելեալ նստաշրջանին :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. ԵՐԻՏ. ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Տարեկան պարահանդէսը, մեծ պատրաստութեամբ եւ ճոխ գեղարուեստական բաժինով :
ՆՈԵ. 30ի ԿԻՐԱԿԻՆ, Salle Voltaire
Մանրամասնութիւնները քանի մը օրէն :

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ
ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի հինգերորդ թաղապետարանի գեղեցիկ սրահներուն մէջ (Պանթէոն):

Կիրակի Նոյ. 16ին, ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր

Նուիրուած Կովկասեան ժողովուրդներու ֆոլկլորին, հայկական, վրացական, ատրպէյճանեան եւ հիւսիսային Կովկասեան ճոխ եւ հետաքրքրական բաժիններով :

ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ ՊԱՐ

Պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: Եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր :

Orchestre M. **Vartivanian:**

Տեղերու գիները՝ 300 եւ 200 ֆր.: Ուսանող ներու եւ զպրոցականներու համար ուռքի տեղեր 150 ֆրանք :

Տոմսերը նախօրօք կարելի է ապահովել հայ կական գրատուններէն :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ ԽՆԴՈՑՔԸ

23 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30-էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսթի Արմէեան սրահը :

Նախագահութեամբ Հայր Քիլէրճեանի :

Կը խօսի Պ. Երուանդ Քոչեան

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին դերասան Ա. Գմբէրճեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան (երգ): Տրամախօսութիւն, երգ, նուագ :

Պիւֆէ խիստ մատչելի գիներով:

Կը հրաւիրուին Սեբաստացիները, ինչպէս նաեւ բոլոր համակիրները :

Մուտքը ազատ է :

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆԻ
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳԱԻԱՌԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Երկուշաբթի 17 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, Cours Lafayette, Passage Costeի Union de la Jeunesse Chrétienneի սրահը: Նախաճեռնութեամբ տեղւոյն Նոր Սերունդի եւ «Սիամանթօ» խումբին: Նիւթ՝ Միհայէլ Վարաւդեան, կեանքն ու գործը : Մուտքը ազատ է: Նոյն դասախօսութիւնը երեքշաբթի 18 Նոյեմբեր, ՏԷՍԻՆԻ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, ժամը 8.30ին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Տէսինէն ընկեր Սարգիս Առաքելեան եւ ընտանիքը, իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն րնկեր Պետրոս Զապուքճեանին, իր սիրելոջ ԱՂԱՒՆԻ ԶՊՈՒՔՃԵԱՆԻ ցաւալի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի Հազար Ֆր. կը նուիրեն Տէսինի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցին:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԳԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ **30** Նոյեմբեր
Կիրակի, ժամը **16 — 24**
HOTEL GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
Նախագահութեամբ՝
ՊԱՐՈՆ ԳԱԲԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆԻ

Défilé des mannequins — Maggy Rouf, Mendel

Attractions, 2 Օրքէսթր

Խճողումի եւ դժուարութեանց տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսակները եւ սեղանները, դիմելով՝

Պ. Ամենակ Ազէմեանի, 56 rue Lafeyette, Tél. PRO. 03-19:

Պ. Վահէ Զելինկիրեանի , 24, rue Feydeau, Tél. CEN. 48-51:

Պ. Նուպար Ծովհաննէսեանի, 14 rue Rochambeau, Tél. TRU. 47-48:

SALLE D'IENA, 10 AVE. D'IENA, PARIS
Ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացուի
E. KALMANNի ծանօթ օփէրէթ՝
ՇԻՄԽԱՆՈՒՀԻ ՀԱՐՏԱԾԸ
(Ս Ի Լ Վ Ա)

Ռուսերէն լեզուով: Բեմադրութիւն՝ Իսա -Արա — Ղուկասօֆ : Նուագախումբ դեկավարութեամբ՝ ՔԱԼՄԱՆՆ որդիի, մասնակցութեամբ LUDMILLA REVENSKAYAի եւ G. DANIOUCHINEի :

Տոմսերու համար դիմել՝ ռուսական դրատունը՝ 2 rue Pierre le Grand et 77 rue Lourmel, Paris (15), ինչպէս նաեւ ներկայացման օրը թատրոնի կիչէն ժամը 19էն սկսեալ :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը, «Ո— ՐՏ Սվլանտիի մէջ, 20 Դեկտ. ժամը 10ին մինչեւ լոյս :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Փարիզի Հայկ. երգչախումբի տարեկան պարահանդէսը 25 դեկտ. ժամը 16—24, Salons des Revoyantsի մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Մեծ պարահանդէս կազմակերպուած Համախորբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ, 27 Դեկտ. շաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Արաքի սրահին մէջ, 4 rue Basse Combalot :

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ - ԺՈՂՈՎ

Մարսէյլի Խարբերդ նահանգի նորակազմ Հայր. միութեան ընդհ. անդամական ժողովը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, 23 Նոյ. կէսօրէ վերջ ժամը 3էն, 105 rue de Rome, Մարսէյլ, Au Saillard սրճարանի սրահին մէջ: Այս առթիւ կը խնդրուի միութեան բարեկամ հայրենասէր Խարբերդցիներէ ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր ժողովին: Օրակարգ՝ Ա.) Վարչութեան ընտրութիւն : Բ) Ծրագիր կանոնագրի մշակում :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Վասպ. երկսեռ երիտասարդութեան, հովանաւորութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան :

Այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Clubի չքեղ սրահին մէջ, 51 rue Grignan :

FRANCIS SCOTTի նուագախումբը :

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Հայկական պարեր եւ անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով : Մուտք **300** ֆրանք

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Վիչիի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ յաւելիկայ շաբաթ իրիկուն, 22 Նոյեմբեր, քաղաքապետական մեծ սրահին մէջ (Salle des Fêtes):

ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ կամ ՁԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ

7 դործ, հեղ. Թրաքօչի: Աբեւել. նուագախումբ: Տոմսերը կարելի է ստանալ հայ նպարավաճառներէ եւ առեւտրականներէ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻ
Ընկերական հաւաքոյթը, կիրակի, 23 Նոյ. ժամը 16—24: Ազգային Տան մէջ, 32 rue Trévise:
Ծախքերու մասնակցութեան համար 100 ֆր.:

DRAPERIES
FOURNITURES POUR TAILLEURS
VETTER
(Ets. TERZIBACHIAN)
34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE
MANUFACTURE DE VETEMENTS
Hommes - Jeunes-Gens

MORY etCo.
3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72-60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30
ԾԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception
Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան , սատցողին համար .

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Mardi 18 Novembre 1952 երեքշաբթի 18 ՆՈՅԵՄԲ·

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6918-Նոր շրջան թիւ 2329

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՔՆ ՈՒ ՊԱՂԸ

Միջազգային մամուլը «զղայացունց» լուր մը հաղորդեց անցեալ շաբթու:

Գաղտնի ժողովի մը մէջ, որուն կը նախագահէր մառեչալ Բուլկանին, բացատրած են թէ Ֆ· Միութիւնը կը հետապնդէ երեք հիմնական նպատակներ, — պաղ պատերազմ Եւրոպայի մէջ: Տաք պատերազմ Ասիոյ մէջ: Ցեղափոխութիւն Միջին Արեւելքի մէջ:

Օրուան իրականութիւնն ալ տարբեր բան չապացուցաներ :

« Պաղ »ին հետեւանքները կը տեսնենք ամէն օր, Եւրոպայի ամբողջ տարածութեան վրայ :

Համատարած անստուգութիւն : Տնտեսական տագնապ: Ցարաճուն սղութիւն ապրուստի: Չի — նարշաւ՝ ծայրագոյն աստիճանութեամբ: Ելեւմուտքի խանգարում դրեթէ ամէն երկրի մէջ :

Ապա նորանոր ծրագիրներ ու դաշինքներ՝ յանուն հաւաքական ապահովութեան: Արտակարգ ճիգեր՝ հաստատուած կարգուսարքը փրկելու վերյարմանդէն :

« Տաք »ը նոյն քամնելի միօրինակութեամբ կը չարունակուի 1950 Յունիս 25էն ի վեր, Քորէայի մէջ :

Մէկ տարուան ճակատամարտի չափ ալ դի — նադադարի բանակցութիւնները տեւեցին, առանց ելքի մը յանգելու :

Ամէն անգամ որ համաձայնութեան դեռին մը կը դտնուի, անակնկալ մը վերիվայր կը շրջէ ա — մբաներու աշխատանքը: Եւ հազարաւոր դիակները իրարու վրայ կը դիզուին, դղրդագին փլուզում — ներով :

Նոյն ողբերգութիւնը՝ Հնդկաչինի մէջ, ուր արիւն կը հոսի հինգ տարիէ ի վեր :

Տաքն ու պաղը իրար խառնելով, Մոսկուան առեղծած է լաբիւրինթոս մը, որ կը ծառայէ չյառելու արեւմտեան ճակատին ուժերը : Խափանելու անոր վերազինման, Եւրոպայի պաշտպանութեան եւ վերակազմութեան ծրագիրները :

Երբեք այսքան ծանր փորձի մը ենթարկուած չէր արեւմտեան ժողովրդապետութեանց համբերութիւնը :

Մանաւանդ որ, Ազդաժողովն ալ ամլութեան դատապարտուած է, ինչպէս երբեմնի Ազգերու Դաշնակցութիւնը :

Արեւմուտքը իր մեղքերն է որ կը քաւէ, Եալթայի, Թէհրանի եւ Փոցտամի ձախաւեր համաձայնութիւններով :

Ուրեմն պաղ պատերազմ՝ Եւրոպայի, տաք՝ Ասիոյ, եւ յեղափոխութիւն՝ Միջին Արեւելքի մէջ:

Բացատրութեան չի կարօտիր այս վերջին պարագան :

Վերջին քանի մը տարիներու դէպքերը հետեւանք են երկարատեւ խմորումներու:

Սխալ պիտի ըլլար ամէն խլրտում վերագրել բոլշեւիկեան ներշնչումներու :

Արեւելքի ամէնէն յետամնաց երկրին մէջ ալ հասունցած եւ ապստամբած նետուած է սերունդ մը, որ կ'ուզէ թօթափել ամէն օտար լուծ, իսկական տանտէր դառնալով :

Միեւնոյն ատեն, այդ սերունդը կը փորձէ ներքին բարենորոգումներ կատարել, համաձայն օրուան պահանջներուն:

Ապացոյց՝ Սուրիոյ, Իրանի եւ Եգիպտոսի մէջ կատարուած արտակարգ յեղաշրջումները :

Արդ, Ֆ· Միութիւնը, որ չօչափուկներու ծանր ուսերուն ցանց մը ունի ամէն տեղ, յայտնի կամ գաղտնի, վարպետօրէն կ'օգտագործէ որեւէ խմորում եւ խլրտում: Ի հաշիւ իր համաշխարհային տիրապետութեան :

Իր հիմնական ծրագիրն է խռովայոյզ մթնոլորտ մը ստեղծել ամէն տեղ: Ի հարկին սատանային հետ ալ կը դինակցի, խրախուսելով ամէնէն յետադիմական չարժումները: Ցիշեցէք Բագուի տխրահռչակ համաժողովները, 1920ին եւ ուրիշ ըմբոստացուցիչ իրողութիւններ :

Այս պարագաներէն կ'օգտուին դրկեզրկի դիմակաւորներ, ամբոխին կեր ճարելու համար: Եւ ամէնէն բարեմտին ժողովուրդն ալ կը դառնայ դիւրադած եւ կրքոտ, քաւութեան նոխազներ փնտռելով :

Ո՞վ պիտի հակէ մեր ներքին ապահովութեան վրայ ...

Շ·

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ՏԻԳՐԱՆ ԶԱՁԵԱՆ

Արժէքաւոր դէմք մը որ ստուերի մէջ մնաց դժբախտաբար, դէպքերու բերումով :

Որքա՜ն այսպիսի տիպարներ ունէինք Պոլսոյ մէջ, տոկուն պայքարով, բայց կորուած՝ ազգային կեանքէ :

Այսպէս չէ՞ը Պետրոս Հալաճեանն ալ :

Զատկը մեծահարուստ ընտանիքի մը, մի — ջազգային հմտութեամբ, ապահովաբար պիտի մնար նոյն սահմանափակ միջավայրին մէջ, եթէ Դաշնակցութիւնը լայն ասպարէզ բացած չըլլար իր առջեւ, Օսմ· Սահմանադրութեան շրջանին :

Անձանօթ մըն էր ողբացեալ Տիգրան Զայեանը, մինչեւ Մեծ Պատերազմի դինադադարը, երբ խմբագրապետ նշանակուեցաւ հայանպատակ ֆրանսերէն օրաթերթի մը, La Renaissanceի :

Քալ ֆրանսադէտ եւ ճկուն միտք, չուտով փայլեցաւ իբրեւ առաջնակարգ հրապարակագիր, դրաւելով դաշնակից իշխանութեանց ուշադրութիւնը :

Հակառակ իր աղնուապետական ծագումին եւ խոր հմտութեան, չափազանց համեստ էր եւ չարունակ տեղեկութիւններ կը քաղէր հայկական կեանքի, ազգային եւ քաղաքական պահանջներու մասին, որպէսզի կարենար տեսակէտ պաշտպանել տիրաբար եւ կատարեալ դիտակցութեամբ :

Պատրաստ ուժ մըն էր դիւանագիտական ասպարէզին համար: Շատ չանցած նշանակուեցաւ Ամիէնի դեսպան :

Այնուհետեւ դէպքերը դոհավիժեցան: Ազէտ ազէտի վրայ, եւ Տիգրան Զայեան եւս ինկաւ Փարիզ :

Ի՞նչպէս արժեցնէր իր պաշարը, այս միջազգային ծովուն մէջ:

Փորձեց դանազան դործեր: Նոյնիսկ ... մանածոյնի դործարան մը բացին ողբացեալ Ա· Հանըմեանի եւ Բ· Նեւրուզի հետ, Վահան Ֆօրասան - ճեանի նիւթական աջակցութեամբ: Դժբախտաբար մնացին կէս ճամբան :

Տարիներէ ի վեր կ'աշխատէր օտար դրասենեակի մը մէջ :

Վերջին անդամ տեսանք երկու տարի առաջ, երբ գօր· Շէքզէրճեան Փարիզ եկած եւ զինքը փնտռած էր, Պոլսէն ծանօթ ըլլալով :

Ընկճուած էր եւ դժուար կ'արտայայտուէր :

Անցեալ տարի լսեցինք թէ հիւանդանոց փոխադրուած է, իբրեւ հետեւանք ջիղերու քայքայման :

Եւ ահաւասիկ վախճանը , — անուէր « դրիպ»ի մը մահը օտարութեան մէջ... Վ.Ա.Հէ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ՄԸ.— Անհատական նամակէ մը կ'իմանանք թէ Մ· Նահանգներու վերջին ընտրութեանց մէջ երեսփ· ժողովին ան — դամ ընտրուած է Հայ մը, Ստեփան Տէրունեան, որ հանրապետական կուսակցութեան ընտրելին էր: Շահած էր 180.000 քուէ, իսկ հակառակորդը, դեմոկրատ Հոնայ մը, չահած է միայն 50.000 քուէ: Տէրունեան ընտանիքը բնիկ Ադրիանապոլսեցի է, 1920էն ի վեր Նիւ Եորք հաստատուած

ԻՐԱՆի նախորդ վարչապետին՝ գօր· Թաղմասրայի ահաբեկիչը, Խալիլ Թահմասկի, որ 27 տարեկան է եւ ներում ստացած էր, բանտէն ելլելով ներկայացաւ կրօնապետ Էյաթոլլահ Քաշանիի եւ վարչապետ Մոսատեղի, շնորհակալութիւն յայտնելու համար: Վարչապետը հրամայեց լուծել Գեբրպդին Ատեանը եւ նոր դատաւորներ նշանակել, հետաքննելով կասկածելիները:

ՋՐԱՇԻՆ ՌՈՒՄԲԻ փորձեր կատարուած են Նոյ· 2ին, Լինիւեթոքի մէջ, ինչպէս կը հաղորդէ Մ· Նահանգներու հիւլէական ուժի յանձնախումբը: Նոր ռումբը հազար անգամ աւելի զօրաւոր կը համարուի :

ՁԻԻՆ - ՁՄԵՌԸ հետզհետէ կը սաստկանայ Ֆրանսայի եւ ամբողջ Եւրոպայի մէջ, խանգարելով հաղորդակցութիւնները՝ ծովու թէ ցամաքի վրայ :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ երեսփ· ընտրութեանց առաջին արդիւնքը նպաստաւոր է մառեչալ Փափագոսի համար, որ Ամերիկացիներուն թեկնածուն կը համարուի :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Շաբաթ առաւօտեան մինչեւ կիսգիշեր ժամը 9.30ին Ազգ· ժողովը քուէարկեց հինգ ելմտացոյցներ, քան ժամ անընդհատ վիճաբանելէ ետք: Այս նախահաշիւները կը վերաբերին երկրորդական վարչութիւնց եւ սակայն անոնց քուէարկումը յաջողութիւն մը կը համարուի փինէի համար, որ կը սպառնար վատահութեան խնդիր յարուցանել :

Նոյն օրը յետաձգուեցաւ նախկին ռազմիկնեբրու նախարարութեան ելմտացոյցին քննութիւնը , լուրջ դժուարութեանց հանդիպած ըլլալով :

Կառավարութեան ամէնէն մեծ հոգն է հարկային բարենորոգման օրինագիծը , որ եթէ քուէարկուի, հարիւր հազար դիւղացիներ եւս պիտի հարկադրուին թեթեւ տուրք մը վճարել: (Այժմ միայն հարիւր հազար հոգի ենթակայ են այդ տուրքին) :

Ուրիշ ծանր հոգ մը եւս ունի վարչապետը: Զօր· որ կոչի կուսակիցները եւ չատ մը պահպանողականներ եւ արմատականներ կ'ուզեն հետապնդել արտաքին նախարարը, Շուման : Ասոնք համակած են եւրոպական բանակի դաչնագրին վերացման զոր կ'ուզէ փոխարինել արտաքին նախարարը :

Ուրբաթ օր, Պ· Փինէ յայտնեցաւ երկու երեք չաբաթ չահիլ, հաւանելով եմմատական ծրագրին կցել հարկային բարենորոգման օրինագիծը : Իսկ Շումանի խնդիրը պիտի յուզուի Նոյ· 27ին, երբ քննուի արտաքին քաղաքականութեան ելմտացոյցը: Այս առթիւ պիտի արծարծուի նաեւ եւրոպական բանակի խնդիրը: Իրազեկներ կը հաւատան թէ Պ· Փինէ պիտի խուսափի անոր վաւերացումը պահանջելէ, բայց իր հակառակորդները առիթէն պիտի օգտուին, դժուարութիւններ յարուցանելու համար արտաքին նախարարութեան ելեւմուտքի քննութեան առեն: Եթէ անոնք հաստատեն կառավարութեան պահանջած վարկերը, անուղղակի վաւերացուցած պիտի ըլլան եւրոպական բանակի դաչնագիրը: Այս ծրագրին հակառակ են չատ մը չափաւորներ ալ, ինչպէս Ազգ· ժողովին նախագահը, Պ· Էռիօ եւ նախկին վարչապետ մը՝ Տալատիէ, երկուքն ալ արմատական:

ԵՏ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՍԱՐԸ

Կառավարութեան համար ծանր հոգ մըն է նաեւ Սարի խնդիրը: Արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարը, Եակոբ Քայզէր, չաբաթ օր ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով յայտարարեց :

— « Մենք կը պահանջենք Գերմանիոյ վերադարձնել Սարի շրջանը, կը պահանջենք նոյն վճռականութեամբ ինչպէս կ'ուզենք որ վերադարձուին խորհրդային շրջանին քանի միլիոն Գերմանները, վասնզի Սարը գերմանական է ինչպէս Պրանտէնպուրկը, Մեքլէնպուրկը, Սաքս — Անհալթը եւ Թուրինկէնը (արեւելեան Գերմանիա) :

Նախարարը այս ճառը խօսեցաւ արեւմտեան Պերլինի ամերիկեան շրջանին ամթեւի կայանէն : Իր խօսքերը մասնաւորապէս ուղղուած էին արեւելեան Գերմանիոյ : Իր ճառը կը հակասէ վարչապետ Ատընաուերի տեսակէտին, բայց կառավարութեան անդամները մեծ մասով համաձայն են որ Սարը Գերմանիոյ վերադարձուի եւ ոչ թէ դառնայ եւրոպական երկրամաս մը :

⚔ Գերմանական մամուլը կծու խօսքեր կը հրատարակէ Ֆրանսայի դէմ, սահմանային միջադէպի մը առթիւ: Շեւերնիի Ֆրանսական ռազիական կօրքը թոյլ չէր տուած որ գերման մաքսային պաշտօնեաները քննեն Ֆրանսական զինուորական բեռնակառք մը, երբ Ֆրանսա կ'երթար: Փարիզի մէջ դիտել կուտան թէ Դաշնակիցներու զինուորական կառքերը ենթակայ չեն որեւէ քննութեան: Գերմանի թերթերը ցաւ յայտնելով, կ'ըսեն թէ «Ֆրանսացիները կը ծաղրեն միացեալ Եւրոպա մը կազմելու ջանքերը» եւ թէ «չեն վարանիր գերման վարձկաններ զինուորագրել»:

⚔ Թունուզի ըմբոստները յարձակում գործեցին զինուորական կառքերու վրայ, ապտնելով չորս Ֆրանսացի զինուորներ :

Ազգաժողովը կր ճգնի յուծկ

Վերջին լուրերու համաձայն, Թունուզի եւ Մարոքի խնդիրները Ազգաժողովին քաղաքական յանձնախումբին առջեւ պիտի չգան մինչեւ տասը օր: Մինչ այս մինչ այն, արաբեասիական պետութեանց ներկայացուցիչները կը չարունակեն ճառեր խօսիլ, ինչպէս եւ մասնաւոր բանակցութիւններ կատարել: Իրաքի ներկայացուցիչն զատ, միւս պատուիրակները դոչ չափաւորու — թիւն կը ցուցնեն: Կը թուի թէ Մ· Նահանգները մէջին բանաձեւ մը պիտի մշակեն, հաչտեցնելու համար Հիւս· Ափրիկէի ժողովուրդներուն պահանջները Ֆրանսայի դէմ: Պ·Ռոպէռ Շուման փարիզ պիտի չվերադառնայ, մինչեւ որ Ազգաժողովը եղրակացութեան մը չանգի այս հարցի մասին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

× Հնդկաստանի պատուիրակը մէջին բանաձեւ մը պատրաստած է, դերիներու խնդիրը լուծելու եւ Քորէայի զինադադարը յաջողցնելու համար :

Անհամբեր կը սպասուի Այզընհաուըրի այցելութեան : Մինչ այդ, դաշնակից ուժերու բնդհ. հրամանատարը, զօր. Քլարք օդնական զօրք պահանջած է, նոր եւ վճռական յարձակողականի մը ձեռնարկելու համար :

× Տակաւին չէ լուծուած Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին խնդիրը : Կ'ըսուի թէ Պ. Պ. Իսըն եւ Վիչինսկի յարմար կը նկատեն Իրանի պատուիրակը, Պ. Էնթէզամ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐՔԱՑԱԿԱՆ դրագէտը, Շարլ Մորաս, որ բանտէն արձակուելով հիւանդանոց մը փոխադրուած էր, մեռաւ կիրակի օր : 84 տարեկան էր եւ ամբողջ 60 տարի բուռն պայքար մղած է իբրեւ մխալետական, հակահրեայ եւն. : Վարպետ մըն էր դասական գրականութեան :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ցոյց մը սարքեցին Փրէնի բանտին շուրջը, պահանջելով ազատ արձակել արհեստակցական Միութեան հինգ անդամները : Երեք հարիւր ոստիկաններ դիրք բռնած էին բանտին շուրջը : 42 հոգի ձերբակալուեցան :

ՌՂՆՈՑԻ հասարակութիւնը 40 ժամուան իջեցուց չաբաթական աշխատանքը :

ՀԱԿԱԲՈԼՇԵՒԻԿ ՌՈՒՄԵՐԸ երկուքի բաժանուեցան Միւնիխի մէջ : Ժողովի մը ընթացքին 130 նախկին կարմիր սպաներ առին քալեցին, փոքրամասնութեան մէջ ձգելով միւս խմբակը :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ դահլիճին մէջ փոփոխութիւններ կը կատարուին : Գրած էինք թէ Ազգ. Պաշտպան նուիրեան նախարարը փոխուած էր արդէն : Պոլսոյ թերթերը կը հաղորդեն թէ ուրիշ փոփոխութիւններ ալ եղած են : Հրաժարեալներու տեղ դատական նախարար նշանակուեցաւ Անգարայի երեսփոխան Շէվկի Զիչէքտաղ, Աչխատանքի նախարար՝ Սա մէտ Ադաօղլու որ փոխ - վարչապետ էր, եւ հաղորդակցութեանց նախարար՝ Պիլէճիկի երեսփոխան Զօր. Եիւմնիւ Իւրէսի :

× Կառավարութիւնը կը պատրաստէ օրինագիծ մը որու համաձայն կուսակալները ասկէ վերջը պիտի ընտրուին ժողովուրդին կողմէ : Առաջին անգամ 1953ին Պոլսոյ մէջ պիտի կատարուի կուսակալի ընտրութիւնը : Մինչեւ այդ քաղաքապետութիւնը պիտի բաժնուի կուսակալութիւնէն :

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԻ ենթարկուեցաւ անցեալ օր հայ չարժավար մը, Փարիզ, Տուէ փողոցը բնակող 63 տարեկան Դրիգոր Գայլրճեան : Քօնքորտի կողմը երիտասարդ զոյգ մը կեցնելով իր կառքը, խնդրեցին դիրենք տանիլ Նէօյլի, վիլլա Մաուրիտ : Երբ հասան այդ ամարի փողոցը՝ երիտասարդը հրաւէր մը հանելով կոթովը հարուածեց չարժավարին գլուխը եւ սպառնաց կրակել եթէ թղթապանակը չյանձնէ : Դրիգոր յանձնեց 2000 ֆր. պարունակող քսակը եւ արիւնլուայ վիճակի մէջ դնաց ոստիկանատուն եւ ապա իր բնակարանը :

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» ԳՐԱՏԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

Այբբենարան՝ Լեւոն Շանթի 250 լիթ. դահեկան, Մանկական աշխարհ Ա. տարի 250 լիթ. դահեկան, Բ. տարի 250, Գ. տարի 300, Դ. տարի 300 լիթ. դահեկան :

Գրատոր դասեր Ա., Բ., Գ, եւ Դ. 150ական, Հայրենի Աշխարհ Ա. դիրք 300, Բ. դիրք 350, Գ. դիրք 400, Դ. դիրք 400:

Քերականութիւն Ա. պրակ, Բ., Գ. եւ Դ. պրակ 200ական լիթ. դահեկան :

Բառակազմութիւն, հոլովում, խոնարհում

Թուաբանութիւն սկզբնական Ա. Յովհաննէսեանի 100, Ա. տարի 150, Բ. տարի 200, Գ. տարի 200 եւ Դ. տարի 300 լիթ. դահեկան :

Արեւմտահայ Արդի Գրականութիւն Կ. Սաուճնի, Գրական Գոհարներ, Կ. Սաուճնի, Պատմութիւն Մերձաւոր Արեւելքի եւ Հայաստանի Գ. Գիւզալեանի :

Մեծաքանակի համար հարիւրին 15 դեղչ :

Կը վաճառուին նաեւ Երան բառարան՝ անգլերէնէ հայերէն եւ հայերէնէ անգլերէն, «Իմ Ցուշերը» Ա. եւ Բ. հատոր Վահան Փափազեանի, «Գէորգ Մարզպետունի» Մուրացանի, «Ինգալով» Ց. Պարոնեանի, «Պապ Թադաւոր» Ս. Զօրեանի, «1915 Թուականը» Մինախորեանի, «Ապրուած օրեր» Արմէն Գուրոյի :

Դիմել Հ. Սամուէլ դրատուն :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ.— Տարօն Սարնոյ Զորք Հայր. Միութեան պատի օրացոյցը, 1953ի համար : Այս տարի չատ սահմանափակ թիւով է տպագրուած, կողքը զարդարուած է Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետի նկարով :

Ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Աչխէն Պօղոսեանի, 4 Bld. de la Paix, Marseille :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 30 Նոյեմբեր, ժամը 15էն 24, Salle des Fêtes, Rue Voltaire

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ R. BLEUSEի

U. J. A.ի Promotion d'Honneurի բարձրացման առթիւ կնքահայրութեամբ JACQUES HÉLIANի

Cabaret Le Jockeyի ամբողջական յայտագիրը :

Հայկական գեղարուեստական բաժին, Վարդիվանեան իր նուագախումբով (Ֆրանսական ճայնասփիւռէն) :

Պիւֆէ մատչելի գիներով : Զանազան խաղեր : Հաղորդակցութիւն. — Մեթրօ Charenton Ecoles էն առնել 103 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Rue de l'Union:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ

ՈՒՄՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ ԽՆԶՈՑԸ

23 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30-էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսի Խրիմեան սրահը :

Նախագահութեամբ Հայր Քիլէրճեանի :

Կը խօսի Պ. Երուանդ Քոչեան

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին դերասան Ա. Գմբէրեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան (երգ) : Տրամախօսութիւն, երգ, նուագ :

Պիւֆէ խիստ մատչելի դիներով:

Կը հրաւիրուին Սեբաստացիները, ինչպէս նաեւ բոլոր համակիրները :

Մուտքը ազատ է :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԳԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ 30 Նոյեմբեր
Կիրակի, ժամը 16 — 24

HOTEL GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝

ՊԱՐՈՆ ԳԱՐԼՕ ՍԻՐԱՓԵԱՆԻ

Défilé des mannequins — Maggy Rouf, Mendel

Attractions, 2 Օրքէսթր

Խճողումի եւ դժուարութեանց տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսակները եւ սեղանները, դիմելով՝

Պ. Ամենակ Աճէմեանի, 56 rue Lafayette, Tél. PRO. 03-19:

Պ. Վահէ Զիլինկիրեանի, 24, rue Feydeau, Tél. CEN. 48-51:

Պ. Նուպար Յովհաննէսեանի, 14 rue Rochambeau, Tél. TRU. 47-48:

Ensemble Orchestral de Parisի հրաւէրով

Նուագահանդէս, ղեկավարութեամբ՝

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

22 Նոյեմբեր, 6 Դեկտ., 27 Դեկտ. 1952, 31 Յունուար եւ 21 փետրուար :

Կազմակերպիչ մարմինը հրապարակ հանած է 6 նուագահանդէսներու համար մուտքի դեղչեալ դին — բաժնեգին 1000 ֆրանքի :

Դիմել՝ յանձնախումբի բոլոր անդամներուն եւ Պ. Գ. Աճէմեանի, 12 rue Cadet:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԳԻՐՔԸ

Որ կը պարունակէ 1) ԵՐԱԶԱՀԱՆ, 3000է աւելի երգերու մեկնութիւն, վիճակացոյց - բանացոյց : 2) ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՈՀԱՆՈՑ, գանազան կէ - բակութիւններու, անուչեղէններու եւն. տեսակները : 3) ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԶՐՕՍԱՆՔ, ժամանցի խաղեր եւ կախարդական ամպարարութիւններ : 4) ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ :

640 էջնոց սուսեր հատոր մը, անհրաժեշտ ամէն ընտանիքի :

Գինն 1000 ֆրանք, առաքման ծախքով 1100 ֆր. : LIBRAIRIE HRAND SAMUELIAN, 51, rue Mousieur le Prince, Paris (6). Chèque Postal: Paris: 1278-35:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ

Ընկերական հաւաքոյթը, կիրակի, 23 Նոյ. ժամը 16—24: Ապագային Տան մէջ, 32 rue Trévise:

Ծախքերու մասնակցութեան համար 100 ֆր. :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչէ Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը, «Ո — ՉՀԷ Սփռնտիսի մէջ, 20 Դեկտ. ժամը 10էն մինչեւ լոյս :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Փարիզի Հայկ. երգչախումբի տարեկան պարահանդէսը 25 դեկտ. ժամը 16—24, Salons des Revoyantsի մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Մեծ պարահանդէս կազմակերպուած Համախորհրդարանական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ, 27 Դեկտ. չաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Արաբի սրահին մէջ, 4 rue Basse Combalot :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՑ ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական հաւաքոյթը այս Չորեքչաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը : Կը խօսի Պ. ՎԱՀԱՆ ՉԻՑԹՈՒՆՑԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ « Ժառանգականութեան մասին տարակարծութիւնը Արեւմտուհի եւ Արեւելհի միջեւ» : Մուտքը ազատ է :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Վասպ. երկսեռ երիտասարդութեան, Հովանաւորութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան :

Այս չաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Clubի չքեղ սրահին մէջ, 51 rue Grignan :

FRANCIS SCOTTի նուագախումբը :

Գեղարուեստական ընտիր բաժին : Հայկական պարեր եւ անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով : Մուտք **300** ֆրանք

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ չաբաթ իրիկուն, 22 Նոյեմբեր, քաղաքապետական մեծ սրահին մէջ (Salle des Fêtes):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.— Սվապի Զիլէ քաղաքէն Տիկին Մարիամ Հարիկեան կը փնտռէ իր ազգական - ներէն Յակոբ ազան, կնոջը անունը Ոսկի, տղոց անունը Մկրտիչ, Սամուէլ, Մարտիրոս, Տիրան եւ Հայկուհի, որոնք աքսորուած էին 1915ին : Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել Պ. Ստեփան Զաքարեանի, 26 rue Goujon, Alfortville :

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Սեփականատէր կը փնտռուի սենեակ մը երկու ուսանողներու համար:

Դիմել՝ «Ճառագ»ի վարչութեան :

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Mercredi 19 Novembre 1952 Չորեքշաբթի 19 ՆՈՅ·

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6919-Նոր շրջան թիւ 2330

Խմբագիրը՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԱՐԹՆՁԵՐ ԵՆ

Քանի մը ամիս առաջ, ամերիկեան Boston Globe թերթին թղթակիցը, Ճան Նիք· Պուէ մտերմական զրոյց մը կ'ունենայ Թուրքիոյ արտաքին նախարար Ֆուատ Քէօփրիւլիի եւ ուրիշ երեւելիներու հետ :

Զրոյցի ընթացքին, նախարարը անուղղակի խօսած կ'ըլլայ նաեւ Թուրքիոյ «հողային չզոհացուած պահանջներու մասին» :

Թղթակցին վկայութեամբ, ուրիշներ հետեւեալ ձեւով բացատրած կ'ըլլան նախարարին միտքը.

— « Իբրեւ փոխարժէք արեւմտեան ժողովրդավարութեանց իր մատուցած ծառայութեան, Թուրքիա պիտի պահանջէ անատոլեան այն հողաշերտը որ կ'երկարի դէպի Կասպեան ծով, եթէ Ռուսիոյ հետ պատերազմին » :

Զեռքի տակ չունենալով թղթակցութեան բուն նպատակը, ի վիճակի չենք խօսակցութեան լրիւ պատկերը տալու :

Թուրք նախարարը ինչպէս ալ արտայայտուած ըլլայ, իրականութիւն է որ Թուրքերը երբեք չեն հրաժարած Թուրանականութենէ (նոր բառով՝ Համաթրքութիւն) :

Անոնք տակաւին երազներ կը հիւսեն եւ դաշեր կ'որոճան, միացեալ ճակատ կազմելու համար դանել Կովկասի Թրքութեան հետ :

Այս հիմնական ծրագրի մասին կցկտուր բաներ դիտեն միայն մեր նստուկ ազգասէրները եւ դաւանափոխ գպիրները :

Այն ատենն որ, դեռ նոր արթնցած եւ ի բար անցած են ամերիկեան թերթին պատմութենէն : Եւ կրակ կը տեղան, բերանացի թէ գրաւոր :

Այս առթիւ ալ, նորէն բուռ մը սլաքներ Հ· Ց· Դաշնակցութեան դէմ, Թրքավարի ատելութեամբ: Այնպիսի բառերով, որոնք ոչ միայն մաղձ, այլեւ արիւն կը հոտին:

— Քանի որ ձեր ուղեգիծը հիմնուած է ամերիկեան քաղաքականութեան վրայ· ուրեմն դաշնակից էք Թուրքիոյ: Հետեւաբար հայրենադաւ· · ·

Դեռ աւելի յառաջ երթալով, կը փորձեն պատերազմի հրձիգ, խաղաղութեան թշնամի ներկայացնել Դաշնակցութիւնը, անոր դէմ լարելու համար ազգային եւ միջազգային կարծիքը :

Հայերէնը չի բաւեր, նոյն պղծութիւնները կը շարադրեն Ֆրանսերէն, անգլերէն, արաբերէն կամ պարսկերէն : Ամէն ուր որ քուրջի կտոր մը կամ վարձու սիւնակ մը գտնեն :

Եթէ այս փախուկներուն խելքին հետ յիշողութիւնն ալ ցամքած չըլլար, պիտի անդրադառնային թէ՝ առաջին անգամ Դաշնակցութիւնն էր որ ահազանգ հնչեցուց հրապարակաւ, Թուրանական վտանգի մասին :

Ո՞ւր էին իրենք, երբ չարք մը փաստագի ուսումնասիրութիւններ կը հրատարակուէին այս տեղ եւ այլուր, Դաշնակցութեան միջոցաւ, որ միեւնոյն առեն ռուսերէնի թարգմանեց զանոնք :

Դաշնակցութիւնը տարիներ առաջ ոչ միայն պերճախօս նիւթեր հաղորդած, այլ եւ ուղղակի պարզած է վտանգը Երեւանի ներկայացուցիչներուն :

Աւելի կարեւոր պարագայ մը :

Տարիներէ ի վեր, Դաշնակցութիւնը ներքին սահմանները խնդիր կը յարուցանէ, յամառօրէն եւ պահանջելով բոնի դրացիներուն կցուած հողերը :

Այդ հայրենի ժառանգութեանց մէջ, բացառիկ տեղ մը կը զբաւեն Նախիջեւանի չրջանը եւ Սուրմալուի գաւառը :

Դասալիքներն ու կեղծարարները օր մը օրանց հարցուցած են թէ ինչո՛ւ Նախիջեւանը, որ Երեւանի քթին տակ է, տարած կապած են հեռաւոր Ադրբէջանի: Ոչ միայն դաշոյն մը միելով Հայաստանի կողին, այլեւ բաց թողլով ճամբան դէպի Թուրան :

Արդարեւ, Հայաստան կաչկանդուած, անզօրութեան դատապարտուած է, իբրեւ հետեւանք այդ ընդվզեցուցիչ անարդարութեան, որուն ամբողջ մեղքը կ'իյնայ Մոսկուայի վրայ :

Վերջին պատերազմի չնախձախիչ յաղթանակէն եւ Թուրքեւխորհրդային վինակցութեան խղումէն ետքն ալ, «Հանճարեղ»ը որեւէ փորձ չկատարեց, արդարութիւնը վերահաստատելու համար :

Ի՞նչ կ'ապացուցանէ այս մէկ հատիկ փաստը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի ԲՈՒԺՈՒՄՆ ...

Անցեալ Հոկտ· 15ին, 16ին եւ 17ին կոկորդի — լոսի պատմութիւն մը արձանագրած էի , հիմնուելով առակի մը եւ անձնական նամակի մը վրայ :

Ընդիրը կապ ունէր Ուսանողական Տան հետ: Ձեմ գիտեր ինչո՛ւ անձնական նամակը Փրանսերէնի ալ թարգմանուած էր, ինչ որ չըլլաբերականի մը տպաւորութիւնը գործեց :

Նամակագիրը , Պ· Օննիկ Թաղէոսեան, այս առթիւ կը յիշեցնէ թէ «արդարադատութիւնը եւ ճշմարտասիրութիւնը ձեր խմբագրութեան վրայ պարտք կը դնէին բացատրութիւն կամ լուսաբանութիւն պահանջել ակնարկուած անձէն կամ հաստատութենէն », (Բարեգործական) :

Կարծեմ կատարած էի այդ պարտականութիւնը, հրապարակ դնելով «Բուն խնդիրը» եւ բացատրութիւն պահանջելով, հրապարակաւ :

Պ· Թաղէոսեան կը յայտարարէ թէ «1946էն ի վեր իր գերագոյնը ըրած է, Փարիզի Մարի Նուպար Համալսարանական Տունը հայ ուսանողներով լեցնելու, այդ ուսանողներուն իրաւունքները պաշտպանելու եւ անոնց ամէն կերպով օգտակար ըլլալու համար »:

Այս առթիւ վկայութեան կը կանչէ հայ ուսանողները, հաւաքական դրով մը :

Կը նշանակէ թէ «Այսօր»ի առակագիրը մութ հաշիւնե՞ր կը հետապնդէր, այլաբանական առակ մը հիւսելով :

Ամէն պարագայի մէջ, մեր ուզածը այն է որ ըսի - ըսաւները դադրին :

Մանաւանդ որ, Ուս· Ոստանին մէջ, հայկական Տունն ալ ենթակայ է նոյն պետական վարչութեան : Մեր իսկ չհը կը պահանջէ տպաւորութիւններ չպատճառել :

Ամէն տեղ ալ, միայն իրաւունքներ չունինք, այլեւ պարտականութիւններ : Վ.Ա.Հէ

« ԴԺՈՒՆՔԻ ՌՈՒՄԲԸ »

Վերջնապէս կը հաստատուի թէ Ամերիկացիները ջրածին ռումբի փորձեր կատարած են Խաղաղականի մէջ, մեծ յաջողութեամբ :Մանրադէտները «ջրածին» բառին տեղ կը գործածեն դուռ դիտական բացատրութիւն մը, որ բան մը չի փոխեր իրականութենէն :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, նոր ռումբին պայթումը եղած է զարհուրելի, սարսեղով մարդկային երեւակայութիւնը: Մանաւանդ նամակները բոլորն ալ կը հաստատեն այս պարագան, անշուշտ առանց մանրամասնութիւններ տալու : Պայթումը տեղի ունեցած է Նոյեմբեր 1ին :

Մասնագէտները միշտ կը պնդեն թէ սովորական ռումբէն հազար անգամ աւելի զօրաւոր է նոր ռումբը :

Այս առթիւ իրարկներ կը հաւաստեն թէ Մ· Նահանգներու նոր նախագահը, Այզընհաուըր , շատ աւելի վճռական դիրք մը պիտի բռնէ Խ· Միութեան հանդէպ, հիմա որ ահարկու զէնք մը եւս ունի իր ձեռքին տակ : Ամերիկայի հիւլէական մասնագէտները կը կարծեն թէ Սթալին եւս կրնայ ջրածին ռումբ ունենալ ուշ - կամ ուշ :

Ճափոնցի գիտնական մը յայտարարեց թէ 50 Թոն ջրածին ռումբը բաւական է մոխիրի վերածելու համար երկրագունդը :

× Երէկ տեղի ունեցաւ Այզընհաուըրի եւ Թրումընի առաջին պաշտօնական տեսակցութիւնը: Օրակարգի խնդիրներէն մէկն էր հիւլէական ռումբը, որ այժմ կը կոչուի «դժոխքի ռումբ»:

ՁԻՒՆ - ՁՄԵՌԸ կը չարունակուի Ֆրանսայի եւ ամբողջ Եւրոպայի մէջ: Երէկ Փարիզի մէջ ալ ձիւն տեղաց: Կը կարծուի թէ հեզհեզէ աւելի պիտի սաստկանայ ցուրտը :

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ եւս կոսլաւ բռնայ մը եւ երեք Հունգարներ, փէշթայի մէջ, իբրեւ լրտես :

ԻՎԻԼԻՍՏ ԼԵՐԱՆ դադաթը հասաւ — 45 մեթր տարբերութեամբ — գուիցերիայի լեռնադնաց Լամպէռ: Կատարին բարձրութիւնն է 8843 մեթր:

ԱՋԵՐԸ ԿԸ ՅԱՂԹԵՆ ԾՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՓԱՓԱՂՈՍ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱ՞ ՊԻՏԻ ՀՈՒՋԱԿԸ

Հեռագիրները կը հաստատեն թէ մառեչալ Փափաղոսի կուսակցութիւնը չախչախիչ յաղթանակ մը տարած է կիրակի օրուան ընտրութեանց մէջ , չահելով 238 աթոռ 300ի վրայ: Կեդրոնի խմբակցութիւնը, որուն վարիչներն էին զօր· Փլասթիրաս եւ Պ· Վենիզէլոս, միայն 62 աթոռ չահած են· իսկ ձախակողմեան (համայնավար) ճակատը ոչ իսկ մէկ աթոռ :

Ուրեմն նոր կառավարութիւնը պիտի կազմուի միայն մառեչալ Փափաղոսի կազմակերպութեան անդամներէն եւ հաւանական է որ երդումը կատարէ այսօր իսկ (չորեքշաբթի) :

Ներքին նախարարութեան տեղեկագրին համաձայն, Փափաղոսի կազմակերպութիւնը չահած է քուէներու 49.36 առ հարիւրը, կեդրոնի խմբակցութիւնը՝ 36.56 առ հարիւր, ձախակողմեան խմբակը՝ 10.42 առ հարիւր: Նախորդ կառավարութեան բոլոր նախարարները պարտուած են, բացի Վենիզէլոսէն, որուն կուսակցութիւնը (ազատականը) միայն Կրետէի մէջ կրցած է յաղթել :

Ընտրութիւններէն վերջ, մառեչալ Փափաղոս յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ըսելով թէ « յառաջիկայ քառամեակը պիտի ըլլայ չինարար աշխատանքի չրջան մը: Ցունաստան անգամ մը եւս պիտի պատասխանէ միւս ազատ ազգերու կոչին, յանուն ժողովրդավարութեան եւ ազատութեան : Իր կազմակերպութիւնը (Համախմբում) պիտի չանայ բարձրացնել բանուորներու ապրուստի մակարդակը եւ դիւրացնել պետական մեքենային գործունէութիւնը »:

Համայնավարներու փախստական առաջնորդը, Զախարիատիս, ձայնասփիւռ կոչ մը ուղղած էր Ռումանիայէն, մասնաւորապէս Աթէնքի, Սելանիկի, Լեռպոսի, Գավալայի բանուորներուն : Բայց քուէները չահած է Փափաղոսի կուսակցութիւնը :

× Մառեչալ Փափաղոս ազգային հերոս մը կը համարուի: 1935ի անարիւն յեղափոխութեան

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԾՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՍԹԱԼԻՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ Կ'ՈՐ ՃԱՑ

Մոսկուայի համաձուխարին վակումէն ի վեր միջազգային մամուլը ուշադրու ւնամնասիրու — թիւններ կը հրատարակէ Սթալինի նոր ռազմավարութեան մասին:

Ինչպէս դիտել կուտան ռուսական գործերու մասնագէտները, ոչ վիճաբանութիւն տեղի ունե — ցաւ համաձուխարին մէջ, ոչ ալ տեսակէտներու ընդհարում, այլ միայն կարդ մը յայտարարու - թիւններ որոնք կը հաստատէին ապ մը մարդոց կողմէ զաղտնօրէն արուած որոշումները:

Թէ Մալենքովի երկարապատում զեկուցումէն եւ թէ Սթալինի նախապատրաստական յօդուածէն եւ հրաժեշտի խօսքէն յայտնապէս կ'երեւայ որ չատ կարեւոր որոշումներ արուած են: Անոնցմէ հատուկտ մասնագիտական ժողովներուն չիմնար գուշակել այդ որոշումները եւ միայն ժամանակի ընթացքին պիտի տեսնենք թէ ինչպէս պիտի գործադրուին:

Այս վերապահումը ընելով հանդերձ, իրա - զեկներ կր կարծեն թէ կուսակցութեան ընդհա - նուր ուղեգիծը անփոփոխ կը մնայ, բայց կարդ մը փոփոխութիւններ երեւան պիտի գան հետզհետէ:

Անոնց կարծիքով, ցորչափ Սթալինն եւ իր պաշտօնակիցները համայնավար կը մնան, ընդհ. ուղեգիծը չի կրնար փոխուիլ: Այդ գիծը կը թե - լադրէ անդորձ թշնամութիւն ամէն բանի դէմ որ համայնավար չէ: Բայց այս քաղաքականութիւնը վարելու եւ անոր վերջնական յաղթանակը ապա— հովելու միջոցները կրնան մեծապէս փոխուիլ: Ընդհ. ուղեգիծը այնպէս ինչպէս կրկին եւ կրկին յայտարարեց Սթալինն, հետեւեալն է :— Աչխարհը անդարմանելի կերպով բաժնուած է երկու թշնա— մի ճակատներու եւ վերջնական յաղթանակը պիտի մնայ համայնավար ճակատին: Լենինն կը սիրէր ցնծութեամբ աւետել չատ մը արիւնոտ պատե- ռազմներ համայնավարներուն եւ աչխարհա — կալներուն միջեւ, իրրեւ գինը այս վերջնական յաղթանակին: Արդ, այսօր պատերազմը այն չէ ինչ որ էր Լենինի ժամանակ: Սթալինն միչտ կը յիչեցնէ թէ հաւանական է որ աչխարհակալները յարձակին Խ. Միութեան վրայ, բայց չատ աւելի հաւանական կը գտնէ որ իրարու մէջ կռուին եւ ի— րար յօշոտեն, այնպէս որ ճամբան պիտի հար - թուի համայնավարութեան առջեւ, նոր աչխարհ մը ստեղծելու համար անոնց աւերակներուն վրայ:

Այս դիրքը կը նչանակէ վերադարձ դէպի այն սպասողական ռազմավարութիւնը որ կը սիրապե- ռէր 30ական թուականներուն « Ընկերվարութիւն մէկ երկրի մէջ» նչանախօսքով: Այժմ կարեւոր փոփոխութիւն մը տեղի ունեցած է այս նչանա - խօսքին մէջ.— Ընկերվարութիւն աչխարհի կի — սուն մէջ: Ուրեմն Մոսկուա կը նախընտրէ առ այժմ ճանչնալ ներկայ դրայվիճակը : Յորհրդա — յին ճակատը, որ կ'ընդգրկէ արեւելեան Եւրոպայի աբքանեակները եւ Ջինաստանը, պիտի ամրապնդէ իր դիրքը եւ պիտի բազմապատկէ իր նիւթական եւ բարոյական ուժը, մինչեւ որ համոզի անպար — տելի աստիճանին: Միեւնոյն ատեն ամէն միջոց պիտի փորձուի սաստկացնելու համար հակամար- տութիւնը թշնամի ճակատին մէջ, տկարացնելով անոր միութիւնը, վճռակամութիւնը եւ նիւթական ուժը: Այս փորձերը պիտի չարունակուին Ֆորքա- լի պատերազմէն մինչեւ Ամերիկայի դէմ մղուած պայքարը, յետամնաց երկիրներու ազատագրա — կան չարժումներէն մինչեւ հասարակ մահկանա— չուներու խաղաղասիրութիւնը, օտար համայնա - վար կուսակցութեանց ձեռնարկներէն մինչեւ ժո— ղովրդական ճակատներու կազմութիւնը :

Ինչպէս դիտել կուտայ մասնագէտ մը, զօրա — վարները հաճոյքի համար չեն փոխեր իրենց ռազ- մավարութիւնը, այլ դէպքերու ճնչումին տակ: Սթալինն հարկ զատած է փոխել իր ռազմավարու — թիւնը, յարձակողական պայքարէն անցնիլ հակա- ռակորդները նեղութեան մատնելու, ջլատելու դրծօդութեան, նկատի առնելով Արեւմտեան դաչնակիցներուն չարաճուն զօրութիւնը եւ վճռա- կանութիւնը: Հաւանական է նաեւ որ նկատի ա — ռած ըլլայ սա պարագան թէ իր իսկ ժողովուրդը եւ արբանեակ պետութեանց ժողովուրդները խո — րապէս կարօտ են քիչ մը չունչ առնելու :

Կարելի է ըսել թէ ներկայիս Սթալինն չուզեր անճնշտուր ըլլալ նոր արկածախնդրութեանց ո — րոնք կրնան պատերազմի յանգիլ Արեւմուտքի հետ: Թէեւ ան հաւանաբար չի հաւատար թէ օրի- նակ Անգլիա եւ Ամերիկա պատերազմի պիտի բըռ- նուին, բայց եւ այնպէս կը կարծէ թէ տնտեսա - կան ծաւալման պայքարը ուշ կամ կանուխ պիտի խորտակէ Արեւմուտքի Միութիւնը, եւ զինակցու- թիւնը :

Սթալինի նոր քաղաքականութեան գլխաւոր միտքն է չուան մը տալ Արեւմուտքի այն յոյսով թէ ինքզինքը պիտի կոխէ : Գալով ներքին քաղա —

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Փարաւոնի վր ևոր գերեզմանը

1922ին երբ Թութանխամոնի ոսկեպատ դերեզ- մանը գտնուեցաւ, միջազգային մամուլը արձա — գանդ եղաւ այդ թանկագին դիւտին: Դժբախտ ղուզադիպութեամբ մը, չատ չանցած գերեզմանները կատարող անգլիացի հնախոյզները իրարու ետեւէ մահացան:

Կարդ մը թղթակիցներ այդ մահերը վերագրե- ցին Փարաւոնին վրէժխնդրութեան՝ իր գարաւոր հանգիստը խանգարողներուն դէմ: Բարեբախտա - բար, գիտունները չազդուեցան անհեթեթ ենթա- դրութիւններէ ու չարունակեցին իրենց համբերա- տար աչխատանքը, լոյս աչխարհ բերելու համար Եգիպտոսի անցեալ փառքերն ու պատմական եւ դեղարուեստական գանձերը :

Այս անգամ ալ նոյնքան թանկագին գերեզման մը երեւան հանուած է Ֆրանսական խումբի մը կողմէ առաջնորդութեամբ եգիպտագէտ փրոֆ. Մոնթէի :

Անդնահատելի է Ֆրանսայի դերը հնախոսու- թեան ասպարէզին մէջ: Քան տարիէ ի վեր փրոֆ. Մոնթէի հետազօտիչ խումբը կարեւոր պեղումներ կը կատարէ Տանիսի պատմական վայրը (այժմ Սան), հետեւելով Փարաւոններու ձգած հետքե — րուն, լուծելու համար նախկին Եգիպտոսի եւ Ա — սիոյ յարաբերութեանց հարցը: Այդ ուղղութեամբ պեղումներ կատարած է նաեւ Սուրիոյ մէջ Պիպ — լոսի (այժմ ճպէյլ) չրջանը, ուր գտած է եգիպ - տական հետքեր: Այդ յարաբերութեանց ամէնէն յարմար կեդրոնը նկատուած է Տանիսը, որ եղած է Մենեփիսէն եւ Թեփէէն վերջ, երրորդ մեծ քա — ղաքը եւ հանդստավայրը՝ Մեծն Ռամսէս Երկրոր- դի ու 21րդ հարստութեան միւս փարաւոններուն:

Ֆրանսայի հետազբզբութիւնը Եգիպտոսի հը— նութիւններուն մասին կը սկսի Նափոլէոնի արչա- ւանքներէն : Այս մեծ աչխարհակալը թափանցե — լով հնութեանց թաքուն խորհուրդներուն, եգիպ - տոս հրաւիրած էր խումբ մը գիտուններ, ուսումնասիրութեանց համար: Եւ այն օրէն, երբ Ֆրան- սայի հռչակաւոր հնախոյզը՝ Շամփոլիոն յաջո — ղեցաւ գտնել մեհենագրերու բանալին, եգիպտա - կան գարաւոր պատմութիւնը երեւան եկաւ իր ամ- բողջ վեհութեամբ :

Գտնուած գերեզմանը կը պատկանի Պասէհնէս փարաւոնին, որուն հետ կը հանդչէին երեք թագա- ւորներու եւ զօրականի մը մարմինները :

Պասէհնէս եւ Տանիսի միւս փարաւոնները խնամքով կրցած էին պահել իրենց գերեզմանը հետագայ հաւանական աւարառութենէ դէմ: Ե — գիպտոս այդ թուականներուն կը բոլորէր խաղաղ չրջան մը, վերջ տալով իր ներքին, քաղաքացիա — կան երկար կռիւներուն, որոնց հետեւանքով Ռամ- սէս Բ.ի կառուցած այդ հրաչագեղ քաղաքը քան— դուած էր: Պասէհնէս դարձեալ վերականգնեց գայն ու իր գերեզմանին, մեհեանները եւ պա — լատներուն չուրջ պղինձէ հաստ պատ մը կառու - ցանել տուաւ: Իր գերեզմանին մուտքը, ինչպէս առ հասարակ միւս փարաւոններունը, գաղտնի կը պահուէր :

1931ին, փրոֆ. Մոնթէի ձեռնարկած պեղում- ներուն բնթացքին երկու մեթր խորութեան վրայ գտնուած էր աչխատութեան սակաւ մը: Իսկ 1939- ին երեւան ելաւ պղինձի մէջ փորուած հոր մը որ Պասէհնէսի յաւիտենական տան երդիքին կը հաս- նէր: Այս գերեզմանը անպարտ մնացած էր կո — ղոպուտէ, չնորհիւ հողի լայն խաւին որուն տակ թաղուած էր անյայտ: Դժբախտաբար գերեզմանը Նեղոսի մօտ՝ եւ անոր մակերեսէն ցած ըլլալով խոնաւութիւնը մեծ աւերներ գործած է փայտաչէն առարկաներու, կերպասեղէնի, ինչպէս նաեւ ժան- պոտող մետաղներու վրայ: Նոյնիսկ կարդ մը քա- րեր վչրուած են: Միայն ոսկին էր որ կը պահէր իր քնական տեսքն ու փայլը :

Գերեզմանի մուտքին երբանգը մը կ'առաջնոր- դէր դէպի նախատեհնեակ մը, որուն պատերուն ար- ձանագրութիւնները կը յայտնեն Թէգերեզմանը կը պատկանի Պասէհնէսի: Նկուղը կր բաղկանար երեք բաժանումներէ: Նախատեհնեակին մէջ պատ- ուանդանի մը վրայ կը հանդչէր Շեչանկ թագաւո- րին զմռսուած մարմինը արծաթէ դամբանի մը մէջ: Այս թագաւորը մինչեւ այժմ անծանօթ մնա— ցած էր: Հաւանաբար թագաւորած է Պասէհնէ — սէն երկու դար վերջ: Դամբանին մէջ խոնաւու — թիւնը մոմիան վերածած էր կմախքի եւ սեւորակ կպչուն ցեխի մը: Սակայն ոսկիէ դիմակը եւ ուրիշ զարդեղէններ անպատրան մնացած էին:

Նախատեհնեակին խորը երկու մուտքեր՝ փակ - ուած էին կրանիթեայ կոթողի մի քանի մեթր ժա յտե — րով: Եղիպտացիները աստղք զետեղած են անա - գաղղնձէ գլաններու միջոցաւ, որոնք կը մնային ժայռերուն տակ եւ դարձեալ ծառացած են գանոնք դուրս քաչելու՝ պղպատէ պարանոցներով:

Պասէհնէսի նկուղը նեղ սենեակ մըն էր եւ իր վարդապոյն կրանիթէ դամբանը կը բռնէր սենեա- կին խորը: Այդ քարադամբանին կափարիչին վրայ քանդակուած էր թագաւորը պատկած վիճակով: Իր դլխուն վերեւ փոքր դիպուհի մը ծնրադիր՝ դինքը կը չոյէ: Թագաւորին կուրծքին վրայ պա - տուած է ոսկեայ մչտիկ մը: Ինչպէս նախատեհնեա - կին մէջ, այստեղ ալ կային ամէն տեսակ ամաններ: Առանձին չորսին մէջ պահուած էին փարաւո- նին փորոտիքը: Ոսկեայ հինգ սպասներ մուտքին մօտ հրաչալի գործեր էին: Գամբանին կափարիչին ներքին երեսին վրայ քանդակուածէրնուտ չատ- ուածին արձանը: Երկրորդ դադաղ մը սեւ կրանի- թէ՝ ուր գտնուած են գանազան գինքեր: Իսկ եր — րորդ դադաղը՝ արծաթէ, մոմիան կը պարփակէր: Փարաւոնը իր ճակտին վրայ ունէր ոսկեայ ժապա- ւէնը մը :

Դժբախտաբար, հոս ալ խոնաւութիւնը իր ա- ւերիչ ազդեցութիւնը գործած է: Արծաթը գործած է այնքան դիւրաբեկ որ երրորդ դադաղը կարելի չէ եղած անվնաս դուրս հանել գամբանէն: Մո — միային դէմքին վրայ ձգուած է ոսկեայ դիմակ մը: Իսկ մարմնի երկայնքը ծածկուած է բանուած ոսկեթելերով, գամբանին յատակը գտնուած են 22 ապարանջաններ, 20է աւելի մատանիներ, բոլորը ոսկիէ եւ թանկագին քարերով ագուցուած: Հագա- բաւոր մանր զարդեղէններ, ոսկիէ մարգարիտներ, լուզուարթէ վզնոցներ: Խոչոր ոսկիէ զարդեղէններ որոնց իւրաքանչիւրը 8 քիլոյէն պակաս չեն կչռեր: Ատոնց կարգին՝ վեց չարքանի ոսկի դրամներով չինուած վզնոցներ: Ոտքի եւ ձեռքի մատներուն ագուցուած ոսկեայ պատեանններ, ինչպէս նաեւ ոս- կիէ հողաթափներ :

Նկուղին երկրորդ սենեակին մէջ գտնուած գամ- բանը Ամոնեմոպէ փարաւոնն էր որ Պասէհնէսի յաջորդն է եղած: Այս գամբանը թէեւ նուագ ճոխ է եղած քան առաջինը, սակայն հոս ալ գտնուած են թանկագին իրեր: Նկուղին այս բաժանումը Պասէհնէս յատկացուցած է իր մօրը, սակայն հետագային խեղճ թագուհին դուրս հանուած է իր յաւիտենական հանդստավայրէն եւ իր տեղը գրա— ւուած է վերոյիչեալ փարաւոնին կողմէ :

1940ին հնախոյզները հարց կուտային թէ արդ- եօք գերեզմանը իր ամբողջ գաղտնիքը պարզա՞ծ էր: Պատերազմի տարիներուն աւազակներ կողոպ- ուած են փրոֆ. Մոնթէի փորը թանգարանը եւ փորձած են գերեզմանը քանդել թանկարժէք ա - ռարկաներ գտնելու յոյսով: Բարեբախտաբար ոչ մէկ արդիւնք կրցած են ստանալ: Շատ չանցած պեղումները երեւան հանեցին նկուղի չորրորդ բաժանում մը որ ունէ հաղորդակցութիւն չունէր նկուղին մնացեալ բաժանումներուն հետ: Հնա — խոյզները մտած են երդիքէն: Այս բաժանումը եւս չինուած էր Պասէհնէսի կողմէ իր օրականնե - րէն Ունաէ Պասենթէթի համար: Գեղեցիկ գծա —

քականութեան, նոր ռազմավարութիւնը կը ձգտի հսկայական մաքրագործումի մը, ուրիչ խօսքով Մոսկուա կ'ուզէ կարգի դնել իր տունը, անընդ — հատ զարկ տալով ճարտարագործութեան :

Արդարեւ, նչանակալից է Խ. Միութեան ճար- տարագործական ծաւալումը վերջին պատերազ — մէն ի վեր:

Այդ ճիգը պիտի չարունակուի յարաճուն թա — փով: Համագումարին մէջ մառեչալ Վասիլեւսքի յայտարարեց թէ 1955ին Խ. Միութիւնը ի վիճակի պիտի ըլլայ չատ աւելի մեծ քանակութեամբ հրա- սայլեր, թնդանօթներ եւ օդանաւեր արտադրելու:

Ուրիչ պարագայ մը եւս կը հաստատէ թէ Սթալին այժմ աւելի չատ կը զբաղի ներքին քան թէ միջազգային ճակատով: Ապացոյց՝ նոր Կեդր. Կոմիտէին կազմութիւնը: Անոր նոր անդամներուն մէջ կը գտնուին ճարտարարուեստի մեծ վարպետ- ներ, ինչպէս Թեւոսեան (Հայազգի) եւ Պերչուքին եւ մեծ զօրականներ ինչպէս Կոնիչեւ եւ Տիմոչէնկօ: Շատ մը պարագաներու մէջ քաղաքագէտները եւ մոլեռանդ կուսակցականները իրենց տեղը զբա—

ւած են զործի մարդոց: Տեսաբաններ որոնք կ'ո — րոճան համաչխարհային յեղափոխութեան վրայ, քաչուած են եւ իրենց յաջորդած են խոր — հրդային հայրենասէրներ որոնք աւելի կը հետա - քրքրուին Խ. Միութեան մեծագործ փառքով քան էքստազի համայնավարական չարժումով: Ա — սիկա դիպուած մը չէ, այլ անբաժան մասը նոր քաղաքականութեան, եւ անխուսափելի: Կը նչա - նակէ թէ այս նոր տարրերը, որոնք պատասխա — նատու են Խ. Միութեան բարգաւաճման եւ ո - րոնցմէ կախում ունի պետութեան ապագայ զար- գացումը, զօրացած են, իրենց տեսակէտները ար— ժեցնելու կամ կառավարութեան մասնակցելու հա- մար :

Այս երեւոյթները պարզելէ վերջ, կարդ մը մաս- նագէտներ կ'եղրակացնեն թէ Լենինի կուսակցու - թիւնը չատ մը փոփոխութիւններ կրած է եւ դեռ պիտի կրէ: Այս անգամ իր անունն ալ փոխեց, նե- տելով «բոլչեւիկ» մակդիրը: «Օր մը կրնայ իր դոյնն ալ փոխել», — կ'ըսէ մասնագէտ մը:

Թ. Ա. Թ.

դրութիւններ ու քանդակներ կը զարդարէին պատերը: Տեսարան մը կը ներկայացնէր զօրավարին պատմութիւնը Հալտոն չաստուածին՝ որ կովու մը կերպարանքով կ'իջնէ Աբեմուածքի լեռնէն: Այս զօրավարը գրաւած է Ամենահոսկէ անուն նշանաւոր կրօնաւորի մը քարաղամբանը՝ վարդագոյն կրանիթէ չինուած: Մեփել տուած է կրօնաւորին մասին ոսկեթերթի մը վրայ եղած արձանագրութիւնները: Սակայն դարերու աւերիչ ազդեցութիւնը երեսուն հատած են թէ արձանագրութիւնները եւ թէ զօրավարի կեդծիքը: Նկուղին այս բաժանումն ալ թանդարան մըն է եղած իր պարունակած անդին զարդերէզներով, չաստուածներու արձանիկներով, զանազան զէնքերով, զաւազան-ներով, զեղեցիկ սալաններով եւ ուրիշ առարկա-ներով:

Այս բոլոր իրերը այժմ ցուցադրուած են Գահիրէի թանդարանին մէջ եւ կը ներկայացնեն Եգիպտոսի անցեալ փառքերուն վաւերական ապացոյցները: Պուսէննէսի զերեզմանը մեզի կու տայ նաեւ պատմական բազմաթիւ վկայութիւններ անձնաւոր մնացած թագաւորներու մասին, որոնք յարաբերութիւններ ունեցած են Դաւիթի, Սողոմոնի եւ Հրէաստանի այլ թագաւորներուն հետ:

ԳՈՒԻԳԻՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

ՏՒՐՈՒՆԻ

ԼԻՈՆ.— Մեր ամէնուս սիրելի Մանուկը (Տիննկեան) չատ կանուխէն փակեց իր աչքերը, սուգի մատնելով մօտաւոր թէ հեռաւոր հայրենակիցները: Ծնած էր, Զարմանճագի Դամուտաղ գիւղը: Զաւակն է համեստ հողագործի մը: 1915ի եղեռնին կորսնցնելով բազմանդամ ընտանիքը, կը մնայ թափառական Քիւրտի մը մօտ: 1917ի քրտական ապստամբութեան օրերուն դարձեալ կը գտնայ անտէր: Թափառելով անօթի ծարաւ կը հասնի Հայաստանի սահմանդլուխը: Բախտը նորէն չի ժպտիր եւ կը վերադառնայ ծննդավայրը, անկից կ'անցնի Մարքերդ 1918ին ու կը մտնէ ամերիկեան որբանոցը: Ցետոյ կ'իյնայ Ցունաստան եւ վերջապէս Ֆրանսա, Կարտանի ածխահանքին մէջ աշխատելու: 1927ին կուգայ Լիոն, սակայն բժշկական պատուէրով կը հաստատուի Իզէռի Պէյմոն գիւղը:

Ցաջողած էր գործ մը ապահովել երբեւ չըլլիկ վաճառորդ, բայց օրէ օր կը տկարանար: Ամուսնացած էր եւ չորս զաւակի տէր: Կը սիրէր ու — սումն ու ընթերցումը: «Ցառաջ»ի բաժանորդ էր ակիզբէն ի վեր: Կը մասնակցէր ազգային բոլոր ձեռնարկներու եւ կը հաւատար Հայաստանի անկախութեան: Նոյեմբեր 8ին տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութիւնը մեծ բազմութեամբ: Պէյմոնի եւ Փոն տը Շէդրիւի հայ գաղութին ու տեղացիները ցաւով կը հետեւէին թափօրին: Քաղաքապետը աղնուաբար տրամադրած էր նուագախումբը որ կը հնչեցնէր մահերգը: Խորապէս յուզուած ըլլալով չկրցայ երկու խօսք բսել իր զերեզմանին վրայ: Հանգիստ ոսկորներուդ, սիրելի ընկեր եւ ցաւակցութիւն վշտաբեկ ընտանիքիդ:

Ա. Մարտիրոսեան

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Ջ »Ը

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷն

Արեւելեան եւ Արեւմտեան հնչ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Անցեալ չաբթու Մարսէյլ եկաւ Բժ. Գ. Մեճատուրեան, Հայ Արիներու պետը, իր տիկնոջ հետ:

Նոյ. 1ին, կէսօրէն ետք բժիշկը նախագահեց խմբապետուհիներու ժողովին, լսելով անոնց զեկուցումները եւ մանրամասնօրէն ծանօթանալով կացութեան: Այս առթիւ կարդ մը հրահանգներ հաղորդեց:

Նոյն իրիկունը Պ. Գ. Շալճեանենց բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ Հովանաւոր Մարմնի խառն ժողովը, լսուեցան զեկուցումներ եւ պետին բացատրութիւնները: Ցետոյ սկսաւ ընդոյթը:

Նոյն իրիկունը ընդունեցաւ նաեւ Նորակազմ Արիներու երեք խմբապետներու պարապան եւ Ս. Թոքաթլեան, Կ. Ցարութիւնեան եւ Բարայեանը խմբապետ նշանակուեցան: Ընդոյթը ունէր նաեւ գեղարուեստական բաժին մը:

Կիրակի կէսօրին հիւրերը, Շրջ. խմբապետուհին եւ իր ամուսինը Գ. Շամիրեան հիւրընկալեցին Հովանաւոր Մարմնի դահձապահ Պ. Տ. Զօրիկեանի բնակարանին մէջ, իսկ կէսօրէն վերջ տեղի ունեցաւ Մարսէյլ քաղաքի եւ արուարձանները Գայլերիներու ընդհանուր հաւաքոյթը՝ Նորմանտիի չքեղ սրահին մէջ: Ցուսմբ խումբ գահնապան կոմիտէ կը հասնէին սեւաչեայ, վառվռուն տպաւներ եւ աղջիկներ, միօրինակ հագուստ եւ խիստ մաքուր: Շատ չանցած 158 տղայ եւ աղջիկներ հաւաքոյթը բացին «Հայը վեր»ը երգելով: Շրջ. Խմբապետուհին ժողովին բացումը կատարելով խօսք տուաւ բնիկ պետին, որ պարզեց Մարսէյլի մասնաճիւղին կազմութիւնն ու զարգացումը:

— 1947էն սկսեալ մեր Արենոյշները հակառակ աննպատ պայմաններու, յարատեւօրէն աշխատեցան, զրաղեցան ձեղմով, դասախարակեցին ձեղ: Շնորհիւ Արենոյշներու, այսօր կ'ողջունենք ձեր կազմը եւ պաշտօնապէս կը ճանչնանք ձեր խումբերը: Դուք ունիք Հովանաւոր Մարմին մը, խիստ յարգելի, ձեռնհաս եւ զոհաբերող անձերէ կազմուած: Ունիք զօրաւոր նեցուկ մը, որուն չնորհիւ պիտի զօրանաք եւ աւելի նախանձելի վիճակի պիտի հասնիք: Ունիք ձեր խմբապետուհիները եւ խմբապետները: Ձեզի կը մնայ ըլլալ կարգապահ, աշխատասէր, խանդավառ եւ արժանաւոր սկաուներ: Քանի՜ հինդ տարի է որ մեր միութիւնը կը զործէ: Ձեզմէ կը պահանջուի սիրել մեր հայրենիքը, մայրենի լեզուն եւ մեր աւանդութիւնները: Մենք կ'ուզենք որ պատիւ բերէք այս երկրին եւ ձեր բուն հայրենիքին: Ցառաջիկայ հանդիպումին, վստահ եմ որ ձեր թիւը, ձեր բարոյական արժէքը կրկնապատկուած պիտի ըլլան:

Սիրելի ծնողներ, բարեկամներ եւ Հովանաւորդ Մարմին, մեր չարժումը համեստ է, բայց մեր բանակումները, մեր այցելութիւնները զանազան երկիրներ եւ մեր աշխատանքները կը ծառայեն ազգային նպատակի մը:

Մեր նշանաբանն է «Միշտ պատրաստ», ի հարկ է ի նպաստ մեր ազգային ընդհանուր չահերուն»:

Սրահը կը թնդար երգերով, նուագով եւ կեցցէներով: Սեղանապետը, Գ. Շալճեանը երկրորդ խօսքը տուաւ Միութեան բարեկամներէն Պ. Գ. Ծերիկեանի, որ պատմելով իր տարեկիցներուն կրած տառապանքները՝ Թուրքիոյ մէջ, յայտարարեց.

— Երբ դեռ սրահէն ներս մտած չէի, տեսայ խումբ մը — խումբ հոս եկող, ճըլըճլացող այս տղաքը եւ աղջիկները, ու երբ լսեցի ասոնց հայերէն երգն ու խօսքը, փառք քեզ Աստուած բոլ ու հրճուեցայ: Այս բոլորին վարպետ Մանուչն է, ամէնուն «քոյրիկ»ը որ ներունդ մը հասցուց: Ակիզբէն ի վեր ծանօթ եմ այս աղջիկներու եւ տղոց աշխատանքներուն եւ մեծ յառաջդիմութիւն ու յարատեւութիւն կը տեսնեմ»:

Ընդհանուր խանդավառութեան մէջ, երբ դուեցաւ Ազգին Մարտիրոսեանի «Գովերգ Մասիսին»: Ցետոյ «Արագի Ափին», «Տալորիկ», «Ցառաջ Նահատակ», ինչպէս եւ սկաուտական երգեր: Խմբապետուհի Ալիս Ցարութիւնեան արտասանեց՝ «Գեղեցիկ են մեր հայրենի աղջիկները»ը գեղեցիկ առոգանութեամբ եւ յուզումով: Օր. Ա. Ակինեան որուն հայրը Միութեան պատուակալ նախագահն է, դաշնակի վրայ նուագեց զանազան կտորներ, խորապէս տպաւորելով ունկնդիրները: Դաշնակի վրայ նուագեցին նաեւ Արենոյշ Էօժէնի Թէլեան, Մ. Մարկոսեան եւ Օր. Արխատիկեանները: Ցետոյ կարդացուեցաւ յայտարարութիւն մը, որ կը պարզէր երկու օրերու ժողովներու արդիւնքը եւ ապագայ զործունէութեան ուղեգիծը: Արենոյշ Ալիս Շամիրեան յաջողութեամբ արտասանեց Ս. Կապուտիկեանի «Մայրենի լեզուն», որմէ ետք երգուեցան Արենոյշներու կողմէ յօրինուած, իրենց խումբերուն նուիրուած երգերը: Թուիլիներու եւ Արիներու հայկական պարերէն վերջ, Արենոյշներն ալ իրենց չուրջպարերով կրկնապատկեցին խանդավառութիւնը:

Հաւաքոյթի ընթացքին, խօսք տրուեցաւ նաեւ Տիկին Հայկուհի Շալճեանի, Պ. Պ. Ցովհ. Հացպազեանի, Շ. Փիրանեանի, Գր. Փիլիկեանի եւ ուրիշներու: Ժողովէն վերջ Տէր եւ Տիկին Մեճատուրեան ընկերակցութեամբ Հով. Մարմնի անդամներու եւ խմբապետուհիներու հիւրասիրուեցան Նախագահ Պ. Ցովհ. Հացպազեանի բնակարանին մէջ:

ԴԻՏՈՂ

Գաղութէ գաղութ

Հ. ԲԵՆԻԿ ՇԱՄԱՆԱՃԵԱՆ

Պոլսոյ մէջ վախճանած է Հ. Բենիկ վրդ. Շամանճեան, Վենետիկի Միխիթարեան Միաբանութենէն: Մեծաւորն էր Պոլսոյ Վանքին: Ծնած է Անգարա 1881ին: Իր նախակրթութիւնը ստացած է Վենետիկի Ս. Ղազար վանքին մէջ եւ հոն կատարած քահանայական ուխտը: Վարդապետ ձեռնադրուած 1901ին: Եղած է վերին հսկիչը Գասարի կաթոլիկ Լեւոնեան վարժարանին: 48 տարի վարած է մատակարարութիւնը Պոլսոյ Մայրավանքին: 1936էն ի վեր Մեծաւոր կարգուած է Պոլսոյ Միխիթարեան Միաբանութեան վանքին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (59)

ՀՈՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Ը.— ԱՏՐԻԷՆ ՎՈՍՓՈՐԻ ՄԷՋ

Ծառան բնականաբար պէտք չէր որ տեսնուէր զերմանացիի մը հետ, բայց քանի որ Ատրիէն, ենթադրօրէն, կ'աշխատէր ամերիկացիի մը հաշուոյն, ալպանացիին համար ապահով պիտի ըլլար անոր հետ տեսնուիլ:

Գերմանացիները հաղորդեցին ալպանացիին, թէ պատրաստ են ուզած դումարը վճարել տորթով, եթէ,

1.— Որեւէ հրապարակային տեղեկութիւն ըլլար սպասուող խորհրդաժողովին մասին, քանի որ չէր կրնար յայտնապէս գաղտնի պահուիլ:

2.— Եթէ կրնաք ապացուցանել, թէ իրապէս պիտի յաջողիք տեղեակպահելմեղմորհրդաժողովի յառաջդիմութեան մասին:

Գերմանացիները զարմանքի մատնուեցան, երբ մարդը պատասխանեց ըսելով.

— Բանալի մը չունէի տուած եմ դիւանապետի թղթարկղին համար: Տան ներքին պարմանները թոյլ կուտան ինծի վերցնել թղթարկղէն հեռագիրները եւ այլ վաւերաթուղթեր, ամէն օր, սահմանափակ ժամանակի մը համար: Անոնց ծածկագրերները քակուած են արդէն: Բայց պէտք է զանոնք թղթարկղը դնեմ նորէն, կարելի եղածին չափ չուտով:

Ըսուածը այնքան յիմարակուռ թուեցաւ, որ Թուրքիա ղրկուած Գերմանացիները մերժեցին հաւատալ:

Ալպանացին աւելցուց, որ կ'ընդունէր իրենց առաջարկը՝ տեղեկութիւններ հաղորդելու իր կարողութիւնը փորձելու մասին: Թող պատրաստեն ղրամը:

Երբ այս տեղեկագիրը ստացուեցաւ, ղրկեցին զայն ուղղակի Քալթընպրունըրին: Կարդաց զայն բարձրաձայն, կէսօրուան ճաշին, ղոր, չաբթուան օրերուն կ'ընէր միշտ կէսթափոյի պետ Միլլէրին եւ ոճրային ոստիկանութեան պետ Նէպկին հետ: Քալթընպրունըր եւ Միլլէր ուրախացան փըն — չին(*) պէս: Նէպկ թերահաւատ էր: Բրիտանացիները լաւ կը ճանչնար, բսաւ ան:

Քալթընպրունըր եւ Նէպկ զրաւի բռնուեցան իրարու հետ: Ոճրային ոստիկանութեան պետը պէտք էր վճարէր զրաւը, որովհետեւ վերջապէս յաղթանակի վայրի առնոց մը հասաւ Թուրքիայէն զաղտնի անթելով, երբ լրագրական զանազան ակնարկներ կը մատնանշէին Երեք Մեծերու սպասուած խորհրդաժողովին գումարումը: Ատոր իրրեւ վրադիր՝ ստացուեցաւ Ամերիկա գտնուղ զործակալի մը մէկ տեղեկագիրը, որուն համաձայն, Բողվէլթ, Ցովակալ Լէհիի, Հէրիի Հոփքինսի եւ զինուորական մասնագէտներու մեծ խումբի մը հետ, «Այովա» մարտանաւով ճամբայ ելած են անծանօթ ուղղութեամբ մը:

Մինչ այդ, Անգարայի մէջ պետեղուած էին մեքենաներ, մանրանկարելու համար այն բոլոր վաւերաթուղթերը, զորս ալպանացին պիտի կրնար բերել:

Տիէլլօ այժմ առատ ղրամ կը ստանար: Ասիկա հակառակ էր սկզբնական համաձայնութեան, բայց Գահիրէէն զործակալներ տեղեկացուցած էին, թէ կարեւոր դաշնակից քաղաքագէտներ կը սպասուէին այդ քաղաքը եւ Գերմանացիները, մեծապէս ուրախ այս հանգամանքին համար, որը չեր էին առատաձեռն ըլլալ: Ատրիէն տակաւին կասմուրձն էր Քալթընպրունըրի եւ ծառային միջեւ: Անհրաժեշտութիւն մըն էր ան այժմ Գերմանացիներուն Անգարայի մէջ եւ տոլարները անոր վրայ ալ կը թափէին մխիթարանակ:

Գահիրէէն ստացուած առաջին հեռագիրները ցոյց կուտային, որ Զըրչիլ խստիւ կը հակառակէր՝ Ջրանցքի վրայով Ցրանսա կատարուելիք արշաւանքին: Այս զործողութեան տրուած էր «Ովվերտրոտ» ծածկագիր անունը եւ Զըրչիլ բաած էր զայն արգիլելու կողմը: Զըրչիլ բսած էր.

— Պէտք է ուշադիր ըլլալ, որ ծովը չկարմրի Ամերիկայի եւ Բրիտանիոյ երիտասարդներուն արիւնովը եւ ծովեզերքին վրայ չդիպչի անոնց դիակները:

Գերմանացիները իմացան, որ Զըրչիլի հակառակորդն էր Գերմանիոյ վրայ յարձակիլ Իտալիոյ եւ Պալքաններու «կակուղ որովայնէն»:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՋԻՆԿՔԸ

(*) Փընչ, խամաճիկ մը, որ կը յիշեցնէ Բրոֆեսոր Գարսկիէօզը: Ծանօթ. Թրգմ.

Ինչպէս գրած էինք երէկ, արեւմտեան Գեր – մանիոյ արտաքին նախարարը, Եակոբ Քայզէր , պահանջած էր պարզապէս Գերմանիոյ վերադար – ձնել Սարի շրջանը: Պատասխանելով այս առթիւ եղած հարցումի մը, Պ. Շուման ըսաւ թէ Տոքթ. Ատընաուըր այդպէս չի մտածեր :

Գալով Թունուզի եւ Մարոքի խնդիրներուն , արտաքին նախարարը լաւատես կ'երեւայ: Իր կար – ծիքով, երբ վիճաբանութիւնը վերջանայ Ազգա – ժողովին առջեւ, միջոց մը պիտի գտնուի վերսկսե – լու բանակցութիւնները Ֆրանսայի եւ այդ երկու երկիրներու իրաւասու ներկայացուցիչներուն մի – ջեւ: «Մեր խօսակիցները կը սկսին հասկնալ թէ չեն կրնար որեւէ արդիւնք յուսալ Ֆրանսայէն դուրս որ պատրաստ է ազատօրէն բանակցելու: Միւս կողմէ, կը կարծեմ որ Ամերիկացիներու մտքին մէջ ալ փոփոխութիւն մը կատարուած է : Իմ ներկայացուցած փաստերս ազդեցութիւն գոր – ծած են անոնց վրայ որ բոլորովին հակառակ չեն Ֆրանսական տեսակէտին »:

Եւրոպական բանակի դաշնագրին վաւերաց – ման մասին ալ խօսելով, Պ. Շուման ըսաւ թէ ա – միսներ կրնայ տեւել զանազան յանձնաժողովնե – րու քննութիւնը : Ինք դժուար կը գտնէ դաշնա – գրին ամբողջական վերաքննութիւնը, վասն զի այն առեն միւս պետութիւններն ալ փոփոխութիւններ պիտի պահանջեն :

Գալով Քորէայի պատերազմին, Ֆրանսան հա – մամիտ է բրիտանական տեսակէտին,— թոյլ չտալ որ կացութիւնը ծանրանայ :

ԹՈՒՐՔ ԼՐՏԵՍ ՄԸ ԵՒ ՀԱՑՈՒՀԻՆ ?

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ Անգարայի գին – ուորական առեանը ցկեանս բանտարկութեան դա – տապարտեց Ապտուլլահ Ջօրլու անուն Թուրք մը, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կը կա – տարէր ի հաշիւ Ա. Միութեան :

Այս առթիւ հետեւեալ պատմութիւնը կը հրա – տարակեն :—

Մոսկուայի դեսպան Մուզաֆֆէր Կէօքչը 1951ին կը ծանօթանայ Ապտուլլահի, որ Իսթանպուլի մէջ խոհարարութիւն կ'ընէր եւ անոր կ'առաջարկէ դեսպանատան խոհարարը դառնալ : Ապտուլլահ այս պաշտօնը ընդունելէ վերջ Իսթանպուլէն ա – ռանձին ճամբայ կ'ելլէ կառախումբով: Երբ Թիֆ – լիզի կայարանը կ'անցնի, Ապտուլլահի յարկաբա – ժինը կը մտնէ Լիտա անուն դեղանի Հայուհի մը : Շատ չանցած երկուքին միջեւ կը հաստատուի մը – տերմութիւն մը որ աստիճանաբար կը վերածուի լուրջ սիրոյ մը: Սիրահար զոյգը ամէն դիշեր Մոս – կուայի Նասիոնալ ճաշարանին մէջ կը սկսի ժա – մադրուիլ: Լիտա Ապտուլլահի կը ծանօթացնէ ռուս գաղտնի սպասարկութեան պաշտօնեաները, որոնք խոհարարին կիներուն հանդէպ ունեցած տկարու – թենէն օգտուելով, տեղեկութիւն կը քաղեն դես – պանատան անցուդարձերուն մասին : Ապտուլլահ կը ծանօթանայ նաեւ կազմակերպութեան պետե – րէն այծեմօրուս Վրացիի մը, որ խոհարարին լիա – ռատ դրամ կը խոստանայ եթէ Թուրքիա վերա – դառնալէ ետք ալ չարունակէ լրտեսութիւն ընել : Ապտուլլահ Թուրքիա վերադառնալէն ետք վերջա – պէս երեւան կ'ելլէ խնդիրը :

Առեանը մահուան դատապարտեց Ապտուլլահ Ջօրլուն, բայց նկատի առնելով որ ամբաստան – եալը խոստովանած է յանցանքը, ցկեանս բան – տարկութեան դեղչեց պատիժը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ առողջապահական գործավարու – թեան մէկ վիճակագրութեան համաձայն, երկրին մէջ ամէն տարի 800.000 մանկիկ կը ծնի բայց ա – նոնց 400.000ը կը մեռնին :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐՆ կը սպառնան խզել ա – ռեւտրական եւ քաղաքական յարաբերութիւնները, արեւմտեան Գերմանիոյ հետ, որ կը մերժէ չեղեալ համարիլ Իսրայէլի հետ կնքուած պայմանագիրը՝ հատուցումներու մասին: Յորդանանի ազգ. պաշտ – պանութեան նախարարը, Էնվէր Նուսեպի, առջի օր բացումը կատարեց գինուորական խորհուրդի մը որուն կը մասնակցին Եգիպտոս, Լիբանան եւ Սուրիա: Այս առթիւ ըսաւ թէ Իսրայէլ խաղա – դութեան խօսքերը արտասանելով հանդերձ , հա – րիւրաւոր հրասայլեր կը դնէ, եւ կ'երազէ հրէա – կան թագաւորութիւն մը հաստատել Նեղոսէն մին – չեւ Եփրատ :

ԱՋԳԱԺՈՂՈՎԸ մերժեց Հնդկաստանի նոր ծր – բագիրը՝ Քորէայի զինադադարի մասին: Կռիւնե – րը կը չարունակուին յարաճուն սաստկութեամբ :

Ա. Միութեան կուսակցական պաշտօնաթեր – թը, «Փրաւտա» դիտել կուտայ թէ խորհրդային դիւանականները առանձնաշնորհ մը կը վայելեն , խուսափելով քննադատութենէ եւ «խորտակելով նոր ուժերը »: Այս խմբագրականը յայտարար – ուեցաւ Մոսկուայի անթելին միջոցաւ :

ՔԱՆԱՏԱ որոշեց միայն հողագործներու եւ առանին ծառայողներու ներգաղթը արտօնել :

ՓԱՐԻԶԻ քաղաքապետ ընտրուեցաւ Պ. Ռընէ Մօաթթի, անդամ գօր. տը Կոլի կազմակերպու – թեան :

ՀԵՐՈՍ ՄՈՒՐԱՏ,

ԻՐ ԿԻՆԸ ԵՒ ԶԱՒԱԿԸ

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ ԽՆԴՈՑՔԸ

23 Նոյեմբեր Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30-էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի Ժրմեան սրահը :

Նախագահութեամբ Հայր Քիլէրճեանի :

Կը խօսի Պ. Երուանդ Քոչեան

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին դե – րասան Ա. Գրիբէթեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան (երգ): Տրամախօսութիւն, երգ, նուագ :

Պիւֆէ խիստ մատչելի գիներով:

Կը հրաւիրուին Սեբաստացիները , ինչպէս նաեւ բոլոր համակիրները :

Մուտքը ազատ է :

Ensemble Orchestral de Parisի հրաւէրով

Նուագահանդէս, ղեկավարութեամբ՝

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

Այս չաբաթ ժամը 17.45ին Salle Gaveau, 45 rue la Boëtie :

ԾԱՑՏԱԳԻՐ .— MOZART՝ Ouverture «Don Juan» եւ Concerto en mi bemol majeur .

HAYDN Symphonie «L'Horloge»

Soliste.— Bernard Flavigny:

Կազմակերպիչ մարմինը հրապարակ հանած է 6 նուագահանդէսներու համար մուտքի զեղչեալ գին — բաժնեգին 1000 ֆրանքի :

Դիմել՝ յանձնախումբի բոլոր անդամներուն եւ Պ. Գ. Ա.ՃԻՄԵԱՆԻ, 12 rue Cadet :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

LA SECONDE CHANCE

Roman, par C. GHEORGHIU. Traduit du roumain par Livia Lamour. Librairie Plon, Paris. *Գինն* 690 *ֆր.* :

Ռումանացի մեծատաղանդ դրագէտին երկրորդ վէպն է այս, ժամանակակից կեանքէն, խոովիչ բովանդակութեամբ :

Առաջինը, La Vingt - cinquième heure, *որուն մա – սին խօսած ենք ժամանակին, թարգմանուած է 20 երկիրներու մէջ: Հայերէն թարգմանութիւնն ալ հրատարակուեցաւ «Հայրենիք»ի եւ «Արեւելք »ի մէջ :*

TÉLÉ-CHATEAU

97, Rue du Château.. Paris (14). — Suffren 62-02

ՎԿԱՑԵԱԼ ՀԱՑ ՄԱՄՆԱԳԻՏ TÉLÉVISIONի , RADIOի, *ինչպէս նաեւ էլեկտրական* installationի *(տուներու եւ խանութներու մէջ):*

Ձոխ մրցերք Télévisionի *ամէնէն արդիական սեռակներուն, մատուցուրարար* GRAMMONT *Տան մեքենաներուն :*

Վճարման դիւրութիւն եւ մանուաւոր գեղչ «Ցա – ռաջ»ի ընթերցողներուն :

Դիմել՝

Պ. Անդրանիկ Մաղպազարեանի

Վերի հասցէով :

SALLE D'IENA, 10 AVE. D'IENA, PARIS

Այս չաբաթ ժամը ճիշդ 20.30ին :

E. KALMANNի *ծանօթ օփէռէթ՝*

ԻՖԱՆՈՒՀԻ ՉԱՐՏԱԾԸ

(Ս Ի Լ Վ Ա)

Ռուսերէն լեզուով: Բեմադրութիւն՝ Իտա -Արտ – Ղուկասօֆ : Նուագախումբ ղեկավարութեամբ՝ ՔԱԼՄԱՆՆ որդիի, մասնակցութեամբ LUDMILLA REVENSKAYAի *եւ* G. DANIOUCHINEի :

Տոմսերու համար դիմել՝ ռուսական գրատու – նը՝ 2 rue Pierre le Grand et 77 rue Lourmel, Paris (15), *ինչպէս նաեւ ներկայացման օրը թատրոնի կիշէն ժամը* 19ին *սկսեալ :*

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲԻ

Ընկերական հաւաքոյթը, կիրակի, 23 Նոյ. ժամը 16—24: *Ազգային Տան մէջ*, 32 rue Trévise:

Մտիքերու մասնակցութեան համար 100 *ֆր.* :

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼԻՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Հ.Ճ.Ա.Կ.ի ժողովը՝ այս հինդշաբթի ժամը 21ին, *Ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :*

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – բանեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինդշաբ – թի ժամը 21.30ին *Ազգ. Տան մէջ*, 32 rue de Tré – vise: *Կը խօսի բնկեր Հրանդ Բալուեան : Նիւթը՝ «Սփիւռքի ժամանակակից բանաստեղծութիւնը» : Հայերէնի դասընթացք ժամը* 20ին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը, «Օ – թել Սփլանտիտ մէջ, 20 *Դեկտ. ժամը* 10ին *մին – չեւ լոյս :*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ.— Մեծ պարահանդէս կազ – մակերպուած Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ, 27 *Դեկտ. չաբաթ ե – րեկոյեան ժամը* 9էն *մինչեւ լոյս, Արաքի սրահին մէջ*, 4 rue Basse Combalot :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական հաւա – քոյթը այս Զորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, *Քա – ոէ սրճարանին վերնայարկը: Կը խօսի Պ. Վ.Հ.ՀԱՆ ՋԼԵՑԹՈՒՆՑԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ « Ժառանգա – կանութեան մասին տարակարծութիւնը Արեւմուտ – քի եւ Արեւելքի միջեւ» : Մուտքը ազատ է :*

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Վասպ. երկ – սեռ երիտասարդութեան, հովանաւորութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան :

Այս չաբաթ ժամը 21էն *մինչեւ լոյս* Clubի *չքեղ սրահին մէջ*, 51 rue Grignan :

FRANCIS SCOTTի *Նուագախումբը :*

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Հայկական պարեր եւ անակնկալներ : Ձոխ պիւֆէ մատչելի գիներով : *Մուտք* **300** *ֆրանք*

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Վիէննի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէ – սը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ չաբաթ իրիկուն, 22 *Նոյեմբեր, քաղաքապետական մեծ սրահին մէջ* (Salle des Fêtes):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.— Սվագի Զհլէ քաղաքէն Տի – կին Մարիցա Հարիկեան կը փնտռէ իր ազգական – ներէն Յակոբ ազան, կնոջը անունը Ոսկի, տղոց անունը Միքրիչ, Սամուէլ, Մարտիրոս, Տիրան եւ Հայկուհի, որոնք աքսորուած էին 1915ին: *Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել Պ. Ստեփան Զաքարեանի*, 26 rue Goujon, Alfortville :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Նչան Պետ – րոսեան եւ զաւակները (Լիոն) եւ Այրի Տիկին Թիլօր Տինճեան եւ զաւակները (Շավանօզ - Պէլ – մօն) չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ ցաւակցութիւն յայտնեցին, անձամբ կամ ծաղ – կեպատկով իրենց հօրը եւ քեռորդիին Պ. Մանուկ Տինճեանի մահուան առթիւ :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, 23 Նոյեմբեր ժամը 3ին Պուա Քո – լոմպի Սալ Միւնիսիփալի մէջ (rue D'Estienne dOr – ves, *կայարանի մօտ*) : *Կը ներկայացնէ, մասնակ – ցութեամբ՝ Օր. Օր. Ն. Մատոյեանի, Մ. Քէչիչ – եանի եւ Փարիզահայ դերասաններու, առաջին ան – դամ ըլլալով, մեծ յաջողութիւն գտած օփէրէթը՝*

ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ կամ

ՁՄՐՏԱՐԱԳՈՒՏ ԱՐՄԱՆԸ

7 գործ, հեղ. Թրագօլի : Արեւել. նուագախումբ: Տոմսերը կարելի է ստանալ հայ նպարավա – ճառներէ եւ առեւտրականներէ :

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Ստիպողաբար կը փնտռուի սենեակ մը երկու ուսանողներու համար:

Դիմել՝ «Ցառաջ»ի վարչութեան :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վճռամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Jeudi 20 Novembre 1952 Հինգշաբթի 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6920-Նոր շրջան թիւ 2331

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ ԱԼ ՈՒՐԻՇ ԵՂԱՆԱԿ

Տնարոյս քաղաքագէտներ եւ հասարակ բախտախնդիրներ կան, որոնք խժալուր ազմուկ մը կը յարուցանեն պարբերաբար, մթնոլորտը թունաւորելու համար :

Այս անպատիւ եւ զրպարտիչ խաչակրութիւնն ալ ուղղուած է Դաշնակցութեան դէմ :

« Հիթլէրական»ը մաշեցաւ : Անհրաժեշտ էր ուրիշ եղանակ մը ճարել :

Մանաւանդ որ, Մոսկուան ինք այժմ տիրապար կ'օգտագործէ հիթլէրական երեւելիները, ա րեւելեան Գերմանիոյ մէջ եւ այլուր :

Նոր մարտակո՞չը — Դաշնակցութիւնը անդլեւսաքսոն ճակատին եւ մանաւորապէս Ամերիկացիներուն հետ է :

Այս ճակատը իր պաշտպանութեան տակ ա ռած ըլլալով Թուրքիան, Դաշնակցութիւնն ալ կը դառնայ դինակից Թուրքիոյ: Հետեւաբար ...

Եղկելիները դիտեն որ Ֆրանսան եւս կը պաշտպանէ Թուրքիան, մանաւանդ դաշինք մը կնքած ըլլալով Անգլիոյ հետ, դեռ 1939էն:

Դիտեն, բայց չդիտնալ կը ձեւացնեն :

Ինչպէս որ չլսելու կը զարնեն, երբ կը յիշեցնէք թէ աչքօրեան Թուրքիան իր վերկութիւնը կը պարտի Մոսկուայի, չնորհիւ 25 տարուան եղբայրական դիւանագիտութեան եւ տնտեսական գործակցութեան :

Դաշնակցութիւնը իսկապէս մե՞ղք մը գործած է, միանալով արեւմտեան ճակատին, որուն դլուխ կը դտնուին Մ· Նահանգները, Անգլիա եւ Ֆրանսա: Ուրիշ խօսքով՝ ժողովրդապետութեան ներկայացուցիչները :

Եթէ անոնք, ուրիշ պետութեանց հետ, Թուրքիան ալ իրենց պաշտպանութեան տակ առած են, ի՞նչ կը թելադրէ այդ անողոք եւ վրդովիչ իրականութիւնը :

Կը թելադրէ տունը նտիլ, հաւաչել, յօրանջել կամ Դաշնակցութեան մի՞սը ծամել, թէ արթուն կենալ: Ուշադրութեամբ հետեւիլ անցուդարձին, որպէսզի նոր դաւեր չլարուին մեղի դէմ :

Դաշնակցութիւնը ամէն բանէ առաջ գործի կուսակցութիւն է : Ո՛ւր որ ալ դտնուի եւ ինչ պարադաներ ալ ներկայանան :

Ուրիշները կրնան մխիթարուիլ անփառունակ մեկուսացումով կամ երկդիմի, ծպլիվարական մարդանքներով :

Դաշնակցութիւնը կը հաւատայ մէկ բանի ,— բացակայ իրաւունք չունի: Բացական դատապարտուած է չատ բան, երբեմն ալ ամէն բան կորընչնելու :

Ներկայ պիտի ըլլաք ամէն տեղ եւ ամէնէն դժնդակ պարագաներուն մէջ: Աչք եւ ականջ պիտի լարէք, եթէ ոչ բարիք մը ապահովելու, դոնէ չարիքներ խափանելու համար :

Անչուշտ ձեռքին տակ ունենալով յստակ ուղեգիծ մը, չսայթաքելու համար :

Ի՞նչ օգուտ իմաստութեան դոհարներ թափել վտարանին առջեւ նետելով, երբ դուբար փոթորիկ է: Երբ թշնամի թէ բարեկամ ծրագիրներ կ'ոտքոնան եւ կը գործեն քու հայրենիքիդ ճամբաներուն վրայ : Նոյնիսկ ցիրուցան բազմութեանց դլխուն վերեւ :

Երկմ ալ այսպէս չէ՞ր, երբ ճակատագրական, օրհասական ճգնաժամի մը մատնուած էին փոքր ժողովուրդները :

Մենք ոչ հրաչքի կը հաւատանք, ոչ ալ հանդիսաւոր խոստումներու :

Ճակատները ինչպէս ալ դասաւորուած ըլլան, մենք յամառօրէն պիտի հետապնդենք մեր Դատը : «Միացեալ»ն ու մնացեալը: Անչուշտ համաձայն օրուան պահանջներուն :

Մենք դէմ ենք ամէն տեսակ բռնակալութեան: Կը պահանջենք ազատութիւն եւ խաղաղութիւն :

Այս ուղեգիծին հետեւելով, կ'ուզենք ծառայել ոչ թէ այս կամ այն աշխարհակալութեան, այլեւ մեր իսկ չահերուն :

Ո՛վ որ կը խանդարէ կամ կը չարաշահէ այս ուղեգիծը, չի կրնար բարեկամ ըլլալ ոչ հայրենիքին, ոչ ալ հայ ժողովուրդին :

Պիտի ուզենք որ ուրիշներ ալ նոյն յստակութեամբ ճշդէին իրենց դիրքը : Շ·

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՊԶՏԻԿ ԹԻՒՐՄԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

— Պ· խմբագիր բարեւ, ընթերցող հասարակութեան կը պատկանիմ :

— Շատ լա՛ւ, ուրեմն ե՛նք, հրամեցէք :

— Այո՛, բայց ես եկած եմ դանդատելու ...

— Մտիկ կ'ընենք սիրով· անհոդ եղէք :

— Պ· խմբագիր, այս վերջերս յաջորդաբար կը կարդանք հարսնիքներու — անշուշտ մեծապատիւ տեսակէն — սիւնակ սիւնակ նկարագրական - ներ, յուղարկաւորութիւններու առթիւ խմբագրականներ, ամխաներ առաջ ուրիշ թերթերու մէջ տպուած լուրեր ...

— Բայց ...

— «Բայց» չկայ, թոյլ տուէք որ խօսիմ , ա— սոր համար եկած եմ, վերջը բոլորին միասին կը պատասխանէք: Եթէ կ'ուզէք թարմացնեմ ձեր յիշողութիւնը, հարսնիքներ քահանաներով , տիբացուներով, խնամեալ դասախարակութիւններով , ծաղկեփունջ - նուէրներով, դեռ քանի մը օր առաջ էր: Ըսէք խնդրեմ, ձեր ընթերցող հասարակութիւնը ինչո՞վ հետաքրքրուած է որ այսքան էին աղիկը «Թէլեգէյֆ»ով գլուխը կապեր է թէ պարդ նարնջածաղիկով : Աչխարհ պոմպ աթոմիքին վրայ նստած կ'ելլի, , դուք ըսէք եգիպտոսէն, Պելժիայէն հարսնիք կը խաղցնէք ...

— Ինդրեմ, սպասեցէք որ ճշդեմ ...

— Ո՛չ, վերջը կը ճշդէք: Մէկ անդամուան համար դուք դիս մտիկ ըրէք այսօր: Միծաղելի էք պարզապէս ձեր այդ ազա — վաչա, հնոտի լրագրութեամբ:

Եւրոպայի պորտին վրայ նստած, ամէն մեղքիս վրայ կուսակցութեան մըն ալ բերանն էք եւ քառասուն տարուան խմբագիր, ինչպէս ձեր խմբագրականին մէջ ալ յիշած էիք, ցաւ յայտնելով որ թերը ետ դրկած են, փոխանակ չնորհակալութիւն յայտնելու: Զէ՞ք կարծեր որ այդ չոջ ազան դաս մը առած է ձեզի, այդ ձեւով ...

— Ինչո՞ւ չէք ուզեր որ պատասխանեմ :

— Որովհետեւ չվերջացուցի տակաւին: Քանի որ եկած եմ, ըսեմ նաեւ թէ ձեր Ֆրանսերէնն բաժինն ալ մեր տղոցը ծիծաղը կը չարժէ: Տիկիններ եւ պարոններ թերթօններ դրեր են իրենց քաղաքը, Տրապիզոնի կամ Խարբերդի մայրապետներու քով սորված Ֆրանսերէնով: Մեր երիտասարդ սերունդր եթէ կարդայ իսկ լեզուն նկատի կ'առնէ եւ ոչ թէ բովանդակութիւնը: Ալ չեմ խօսիր հայերէնի դասընթացքի մասին, որմէ կարծեմ մէյդ դուք կրնաք օգտուիլ: Հիմա ըրէք ձեր արդարացումը , խնդրեմ :

— Պարո՛ն, սիրով մտիկ ըրի ձեր ըսածները: Միայն թէ սխալ դուռ դարկած էք: Մենք ոչ հարսնիք նկարադրած ենք, ոչ յուղարկաւորութիւն, ոչ ալ Ֆրանսերէն բաժին ունինք:Պզտիկ չփոթութիւն մը կայ: Դիտէք անշուշտ որ ուրիշ հայերէն թերթ մըն ալ կը հրատարակուի Փարիզի մէջ :

— Հա՛, ճիշդ է, ի՛նչպէս սխալեցայ: Հոգ չէ սակայն, դուք այս դիտողութիւնները դրեցէք, թող պարապ տեղը եկած չըլլամ , եւ հասկցողին իմ կողմէս բարեւ ըրէք : ՍՕՍԻ

ՈՂԲԱՅԵԱԼ ՏԻԳՐԱՆ ՉԱՑԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կր կատարուի այսօր, հինգշաբթի, ժամը 14ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին :

ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ Ֆրանսական զօրքը, որ եռ մր — դած էր ըմբոստ ուժերը, եռ քաչուած է Հանոյի չրջանն մէջ, վերահաստատելու համար : Ձեկոյցը կ'ըսէ թէ ըմբոստ դինուորները կատաղօրէն կըռուեցան ամբողջ հինգ ժամ, առ նուազն հազար հոգի կորսնցնելով :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՓՈՂ ԷԼԻՒՌ մեռաւ Գչ· օր : Երկար տաեներ ի վեր կր տառապէր սուր լանջախիթէ մր: 57 տարեկան էր, բուն անունով՝ Իօժէն Կոչնտէլ: Հիմնադիրներէն մէկն էր գերիրապաշտ դպրոցին, բայց յետոյ քաչուեցաւ: Վերջին պատերազմէն առաջ հակաֆաչիստական էր, բայց 1942ին միացաւ համակիրավար կուսակցութեան: Գործնապէս մասնակցած է Դիմադրական ճակատին : Ունի աւելի քան 70 հրատարակուած դիւցազն: Իրմէ թարգմանութիւններ կատարած է «Վրացական»ն: Պիտի խօսինք առանձին :

ՄԱՐՈՒԹԻ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԳԱՀԱՃԱՈՒՐԸ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

Մարոքի Սուլթանը, Սիտի Մոհամմէտ Պէն Եուսուֆ, Նոյեմբեր 18ին ճառ մը խօսեցաւ իր գահակալութեան 25ամեակին առթիւ, անդամ մը եւս յիշեցնելով թէ ժամանակը եկած է կատարեալ դերիշխանութիւն տալու իր երկրին:

Մարոք, որ տարածութեամբ աւելի ընդարձակ է քան Գալիֆորնիան, ունի 8 միլիոն բնակիչ եւ կը պտնուի Ֆրանսայի թեւարկութեան տակ: Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, գահաճառին լեզուն չափաւոր է, բայց եւ այնպէս Սիտի Մոհամմէտ հաստատ կը մնայ իր տեսակէտին վրայ : Իր կարծիքով, Ֆրանսայի խոստացած բարենորոգումները այլեւս չեն համապատասխաներ ժամանակի պահանջներուն :

Սուլթանը կը բացատրէ թէ Ֆրանսայի մէջ կատարած այցելութենէն եւ 1947ի գահաճառէն վերջ առաջարկուած բարենորոգումները մեր — ժուած էին մասնաւոր յանձնախումբերուն կողմէ , վասն զի կը ձգտէին «ամրապնդել ներկայ քաղաքականութիւնը, խախտել ազդային դերիշխանութիւնը եւ, միջամտել Մարոքի կառավարութեան իրաւունքներուն»: Երկու նոր յուշագիրներ յանձնուեցան 1950ին, պահանջելով փոխել թեւարկութեան դրութիւնը, բայց Ֆրանսայի պատասխանը կը ձգտէր պահել Ֆէսէ դաշնագրով հաստատուած կարգադրութիւնը: Այնպէս որ , Ֆրանքեւմարոքեան յարաբերութիւնները վտանգաւոր աստիճանի մը հասան :

Այս կացութեան առջեւ, երրորդ յուշագիր մը ղրկուեցաւ Փարիզ 1952 Մարտ 14ին, չեչտելով թէ մինչեւ թեւարկութեան փոփոխութիւնը կրնայ լուծել հարցը: Ցուշագիրը կ'առաջարկէր վերջնել պաշարման վիճակը, վերահաստատել ազատութիւնը եւ մարոքեան առժամեայ կառավարութիւն մը հաստատել, բանակցութիւններ վարելու համար :

Մինչ համաձայն գահաճառին, Ֆրանսայի նոր պատասխանը կը պահէր Ֆրանսացիներու քաղաքական մասնակցութիւնը Մարոքի գործերուն մէջ: Այս պատճառով խորացան տեսակէտի տարբերութիւնները երկու երկիրներուն միջեւ :

Եզրակացնելով, Սուլթանը կր յայտարարէ.— « Մենք համոզուած ենք թէ մեր ժողովուրդին անձնական իրականացումը պիտի ամրապնդէ Ֆրանքեւմարոքեան բարեկամութիւնը: Մենք միութիւն, յարատեւութիւն եւ համբերութիւն կը յորդորենք մեր ժողովուրդին: Միասին դործելէք, առանց նահանջականութեան եւ թուլութեան: Մի վհատիք իրարու հետ, վասն զի պիտի տկարացնէք եւ կորնցնէք ձեր ուժը: Եղբայրաբար միացէք իրրեւ Աատուծոյ ծառաները իրաւունքի յաղթանակին համար » :

Գահաճառը դիտել կուտայ թէ «կարելի չէ անդիտանալ որ կր դտնուինք հաւատարմութեան եւ ժողովրդապետութեան չրջանի մր մէջ»: Ցետոյ կր բացատրէ թէ « Մարոքի այս երկիր մր , որ օժտուած է ախտահատրական անմահատեւիդիքրով մր, երբ վայելէ մեր առաջարկած կարգադարքը , ատժանի է կարեւոր դեր մր կատարելու ազատ ազդերու միջազդային գործակցութեան մէջ :

Մարի թճճուկը

Ո՞Վ Է ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ԽԶՄԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ· Ատենաուըր կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ խորհրդարանի Նոյ· 18ի նիստին մէջ, պաշտօնապէս դիրք բռնելով Սարի երեսփ· ընտրութեանց դէմ որոնք տեղի պիտի ունենան Նոյ· 30ին: Ցամուն կառավարութեան յայտարարեց թէ «չենք կրնար ազատ համարիլ այդ ընտրութիւնները, ոչ ալ հիմնուած ժողովրդապետութեան սկզբունքներուն վրայ : Չենք կրնար այդ ընտրութենէն բխած կառավարութիւնը համարիլ իրրեւ օրինաւոր ներկայացուցիչը Սարի ժողովուրդին »:

Վարչապետը յետոյ քննադատելով այն քաղաքական կարգադարքը որ Սարի «պատասխանատու » 1947ին, բողոքելով վերման քաղաքական կուսակցութեանց մասին դրուած սրբագրին դէմ , յայտարարեց,— « կառավարութիւնը երբէք պիտի չդադրի ազատ ընտրութիւններ պահանջելէ »:

Ջախուար լեզու մը դործածելով հանդերձ , Տոքթ· Ատենաուըր նորէն Ֆրանսայի վրայ ձգեց բանակցութեանց խզման պատասխանատուութիւնը: Բացատրեց թէ Սարի տնտեսական խնդիրները այնքան կարեւորութիւն ունին որ, Ֆրանսայի գերակչռութիւնը այդ գետնին վրայ՝ համազօր է քաղաքական դերակչռութեան»: Այս պարագան անընդունելի է մեզի համար»:

Վարչապետը համաձայն է ինքնավարութեան

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՍԱՐՏԱՐԱՊԱՏԻ ԱՄԲԱՐՏԱԿԸ

Իկաիրի մօտէն, Արաքսի հոսանքի վեր, հովիտ մը կ'երկարի մինչեւ Նոդը, որ հիմա Թուրքիոյ քարայրի հարուստ հանքերուն համար : Հովիտը 1920էն ասդին Թուրքերու ձեռքը կը գտնուի : Շրջանի անտեսական զարգացման տեսակէտէն անհրաժեշտ նկատուած է կանոնաւորապէս ոռոգել հովիտը : Թուրք կառավարութիւնը Իկաիր - Թուզլուճա ղրկեր է անաւոր յանձնախումբ մը՝ ուսումնասիրելու համար ոռոգման գործը :

Թուրք թերթերէն կ'իմանանք , որ յանձնախումբը տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելէ վերջ բոլոր պայմաններն ու կարելիութիւնները, յանգած է այն եզրակացութեան, թէ ծրագրուած ոռոգումը հնարաւոր պիտի ըլլայ միայն Սարտարապատի ջուրերով :

1918ի Նայիսեան հերոսական կռիւներու շրջանին նշանաւոր դարձած Սարտարապատի մեր ճակատը, Արաքսի ձախ ափին, խոշոր ամբարտակ մը կառուցուած է՝ ջուրի պաշար հաւաքելու համար : Կառուցումը կատարուած է տարիներ առաջ « Խորհրդային Հայաստանի կառավարութեան » կողմէ,— այս էր դէթ մեր դիտցածը : Կառուցման աշխատանքներու ամբողջ շրջանին, ինչպէս եւ կառուցումն աւարտելէ վերջ ամիսներ ու տարիներ շարունակ՝ սովետահայ թերթերն ու Երեւանի ձայնասփիւռը բերկրանքով ու պարծանքով կը յայտարարէին, թէ համայնավարական հրաշագործ կարգերու չնորհիւ մինչ՝ չինարարական թափը Հայաստանի մէջ նշած է յաջողութիւններ, որոնց մասին հայութիւնը երազել անգամ՝ չէ կրցած նախասովետական շրջանին : Կը յայտարարէին, թէ ամբարտակին կառուցման համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթական միջոցները, բոլոր չինանիւթերը հոգացեր էր «Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Ռեսպուբլիկայի» կառավարութիւնը եւ թէ կառուցողները՝ Հայաստանի գործաւորներն էին, որոնք աշխատանքի անցեր էին «անհուն խանդավառութեամբ» :

Ամբարտակը՝ Հայաստանի հոդին վրայ : Ծախսերն բնողը՝ Հայաստանի կառավարութիւնը : Հետեւաբար՝ իրական տէրն ու տիրականը այդ կառուցուածքին՝ Հայաստանը պէտք է ըլլար : Այդպէս խորհիլ կը թելադրէ տարրական տրամաբանութիւնը :

Բայց տրամաբանական ամէն թելադրանք ու մտածում կը կորսնցնեն ամէն կարեւորութիւն , երբ խնդիրը կուգայ համայնավարներուն : Ինչպէս ըսինք, ոռոգման հարցն ուսումնասիրող թուրք մասնագէտներու նախընտրանքը կանգ առած է Սարտարապատի ամբարտակին մէջ հաւաքուող առատ ջուրերուն վրայ : Առնուազն օգտուելով, թուրք կառավարութիւնը կարող պիտի ըլլայ լաւագոյն ոռոգել խնդրոյ առարկայ հովիտը եւ այդպիսով զարկ տալ անոր տնտեսական վերելքին : Բայց օգտուելու համար պայման էր որ Թուրքերը նիւթական որոշ հատուցում մը ընէին , այդպիսով իրենց ալ բաժին տուրքը տուած ըլլալու համար ի հաշիւ ամբարտակի չինութեան ծախքերուն : Թուրք կառավարութիւնը կ'ընդունի այդ պայմանը առանց ոեւէ առարկութեան : Միայն կը սկսի սակարկութեան՝ ըլլալիք հատուցման ձեւին շուրջ :

Եւ հոս մեր առջեւ կը պարզուի հետաքրքրական երեւոյթ մը : Ըստ դարձեալ թուրք թերթերու, ամբարտակի ջուրերու մասին երկար տեւնէ ի վեր բանակցութիւններ տեղի ունեցած են Թուրքիոյ Արտաքին նախարարութեան եւ Անդարայի «խորհրդային դեսպանին միջեւ» : Այս պարագան է մեզի առաւելաբար հետաքրքրողը :

Գիտենք, հարկաւ, որ երկիրը, առայժմեան սահմանադրութեամբ՝ իրրեւ «անկախ» հանրապետութիւն հռչակուած ըլլալով հանդերձ, չունի ոչ մէկ արտօնութիւն՝ բանակցութեան մը մէջ մտնելու օտար ոեւէ պետութեան հետ : Մեր «Ռեսպուբլիկան» ունի, սոսկ ձեւի համար, իր արտաքին նախարարութիւնը : Դրսի աշխարհին հետ դիւանագիտական յարաբերութիւններ պահելու հոդը իր վրայ առած է Մոսկուան : Եւ որովհետեւ Անդարայի մէջ ոչ հայ դեսպան ոչ ալ հիւպատոս մը կայ՝ հայկական « ռեսպուբլիկա»յի ներկայացուցչի հանդամանքով, հասկնալի է ինքնին, որ Անդարայի մէջ Սարտարապատի ամբարտակին վերաբերեալ բանակցութիւնները Երեւանի փոխարէն Մոսկուան վարած է Թուրքերուն հետ :

Անհասկնալի ու անընդունելի է, սակայն, երբ Ռուսերը կը պահանջեն Թուրքերէն, որ ամբարտակի ջուրերուն համար առնուելիք հատուցման դումարը վճարուի ոչ թէ Երեւանի մէջ ու Հայաստանի կառավարութեան, այլ Մոսկուայի մէջ եւ ուրեմն՝ ռուս կառավարութեան :

Ռուս — Թրքական բանակցութիւնները քանի մը ամիս Անդարայի մէջ վիճելէ ետք, կը համաձայնին որ Թուրքիան վճարէ վերխվերոյ մէկ միլիոն թրքական ոսկի : Բայց չեն կրցած համաձայնիլ նաեւ այն հարցին վերաբերմամբ, թէ ուր պէտք է վճարուի դրամը՝ Անդարայի՞ թէ Մոսկուայի մէջ : Թուրքերը չեն ուզեր Մոսկուա տանիլ մէկ միլիոնը՝ Ռուսերուն յանձնելու համար, որովհետեւ հաշիւ ընելով՝ հասկցած են թէ այդպիսով իրենք պիտի վնասուին, դրամանշի սակերուն տարբերութեան հետեւանքով :

Թուրքին կորուստը մեծ պիտի ըլլայ թէ պըզտիկ, ատիկա չէ մեզ զբաղեցնողը : Մեզի համար աւելի հետաքրքրականը այն է, որ հայկական աւելի հետաքրքրականը այն է, որ Սարտարապատի ամբարտակի ջուրը , որ տեսակ մը ազգային հարստութիւն կը համարուի, վաճառքի հանուելու , սակարկութեան առարկայ դարձեր է Ռուսերու կողմէ :

Չենք գիտնար : Եւ արձանագրեցինք իրը դուժիւնը, որ նոր ապացոյց մը կ'ընձեռէ մեզի , թէ մեր «անկախ» ու «հայկական» ռեսպուբլիկայի մէջ տէր ... տիրականը բնաւ Երեւանը չէ, այլ Մոսկուան :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

Ամասիան առիւծ եւ այսօր

« Ցառաջ »ի 7 Նոյեմբեր թիւին մէջ զարմանքով կարդացի «Վաթան»ի թղթակցին տեսութիւնները Ամասիոյ մասին :

Թուրքիոյ դեմոկրատ կառավարութեան հաստատմէն ի վեր թուրք թղթակիցները չատ մը քաղաքներու մասին իրենց տեսածը գրելու եւ անոնց կործանումը ողբալու : Ամէն տեղ աւերակները, իբրեւ ուղղակի հետեւանք հայերէնով քաղաքականութեան :

Ես Ամասիացի ըլլալով, պարտք սեպեցի լուսաբանել կարդ մը պարագաներ :

Ճիշդ է որ Ամասիան 4000 տարուան հնութիւն ունի : Դեռ կան մեհեանները ուր հեթքերը : Մինչդարերու բերդաքաղաքը, ուր հռովմէական մեծ բանակին դէմ կռուելով՝ Ամասիացին 30 քիլոմեթր հեռու Զիլէի ճամբուն վրայ մեծ յաղթանակ մը տարաւ : Նոյն թուականին չինուած կրուղին 15 քիլոմեթր երկայնութեամբ որ «Ֆերհատ արասը» կը կոչուի, դեռ մինչեւ այսօր գոյութիւն ունի : Բիւզանդական կայսրութեան ժամանակ չատ կարեւոր կեդրոն մը եղած է թէ պինուորական եւ թէ կրօնական : Դեռ կանգուն կը մնայ «Մեհրոպօլիտ»ը (այժմ «Մեհրէկէ») : Սուլթան Պայազիտի մայրաքաղաքը հոն էր եւ այսօր կանգուն կը մնայ իր չինած «Սուլթան Պայազիտ» մզկիթը հսկայ տարածութեան մը վրայ : Այս մզկիթը եղած է աստուածաբանութեան կեդրոն Թուրքերու ,տալով մեծ «իւլիմաներ» : Ցոյն մեծ պատմաբան Ստրաբոնը, Ամիրտովլաթ հոն ծնած են :

Ամասիան 1914ին ունէր 6500—7000 տուն 36 հազար բնակիչով, որոնց 20 հազարը Թուրք, 16 հազարը Հայ էին, 400ը Ցոյն : Վաճառականութիւնը եւ արհեստաւորութիւնը ամբողջովին Հայերուն ձեռքն էր : Մեծահամբաւ Իբրահոսեանը որ Թուրքիոյ կարեւոր քաղաքներուն մէջ իններուն մեծ վաճառատուներ ունէր, Ամասիացի էր : Ամասիան նոյնպէս ծանօթ էր իր ալիւրի տասնեակ գործարաններով, չնորհիւ երկու անձերու (Գրիգոր Մելքոնեան եւ Յակոբ Յաչիկեան) ,որոնք կրցան մրցիլ գերմանացի ճարտարագէտներու հետ , չինելով ալիւրի նոր գործարաններ , Սեբաստիա , Թոդատ, Բաբերդ, Երզնկա եւն. :

Ալիւրի գործը գրեթէ առաջնակարգ տեղը կը դրաւէր : Մինչեւ քանի մը հարիւր քիլոմեթր հեռաւորութեամբ քաղաքներէ ցորեններ Ամասիա գալով՝ ալիւրի կը վերածուէր եւ հարիւրեակ մը հայ վաճառականներու միջոցաւ Սամսոն, Տրապիզոն եւ Սեւ Ծովու բոլոր նաւահանգիստները կը ղրկուէր :

Թուրք թղթակիցը կը հաստատէ թէ տարեկան 500.000 քիլօ խոզակ արտադրող քաղաք մը՝ ներկայիս 25.000 քիլօ կ'արտադրէ :

Ինչո՞ւ զարմանալ, քանի որ թէ չերամի եւ թէ մետաքսի թելեր եւ թէմետաքսէ նուրբ գործուածներու մէջ կ'աշխատէին հազարաւոր հայ այրեր եւ կիներ որոնք ջարդուեցան 1915ին :

Պամիայի արտադրութեան գործը գրեթէ ամբողջովին Թուրք պարտիզպաններու ձեռքն էր , մանաւանդ Զիլէի եւ Ենիճէ աւաններուն մէջ որոնք քաղաքէն 4 —5 քիլոմեթր հեռու կը գտնուէին — Անոնք մասնագէտ էին այդ գործին մէջ : Բայց արտածման գործը գրեթէ ամբողջովին Հայերուն ձեռքը կը գտնուէր : Կ'արտածէին մինչեւ Կ. Պոլիս եւ Եգիպտոս, նոյնպէս 95 առ հարիւր Հայերու ձեռքով կ'արտածուէր սֆիրոն, խաշխաշ, բուրդ , ճչհրի, կիներէ , ընկուզի միջուկ, չոր սալոր, նշանաւոր խնձորը՝ «մխկէթ» եւն. : Այս ապրանքները նախնական միջոցաւ՝ ձիու կառքերով Սամսոնի նաւահանգիստը կը ղրկուէին, քանի որ դեռ երկաթուղի չկար այն տեղ :Այսօր երկաթուղի կայ, բայց աչ ապրանք եւ ոչ այ արտածող : Ալիւրի գործարանները որոնք Հայերու կը պատկանէին, մոլեռանդներու ձեռքերու միջոցաւ հրկիզուեցան, ինչպէս որ անոնց տէրերը բնաջինջ եղան : Այսօր - ուան երկաթուղին չաթաթր միմիայն քանի մը անգամ կ'երթեւեկէ Սամսոն : Թուրք թղթակիցը կը գանգատի թէ չկայ ոչ հանգստատէտ պանդոկ եւ ոչ ալ ճաշարան :

Չեմ գիտեր որ 1915ին (աքսորէն վերջ) մեծ հրդեհէ մը քաղաքին երեք քառորդ մասը այրեցաւ : Ուրիշ քաղաքներու մէջ ալ մեծ հրդեհներ պատահեցան, ինչպէս 1885ին եւ 1894ին, բայց այն տեղ Հայերու ճարպիկ բազուկներու միջոցաւ արդէն կը սահմանափակուէր եւ նոր չէնքեր կը չինուէին : 1915ին հրեհին չկային Հայեր որ օգնութեան հասնէին :

1915էն առաջ Խարբերդ, Մալաթիա, Սեբաստիա, Թոդատ, Ամասիա, Հաւզա, Սամսոն ապրանք փոխադրող կառքերը եւ Ամասիոյ տասնեակ պանդոկները ճամբորդներով լեցուն էին : Սամսոն գրեթէ ամէն օր չորեքշաբթի կուգային Ֆրանսական , իտալական , աւստրիական , ռուսական , գերմանական ապրանքներ պարպելու եւ լեցնելու : Այսօր չաբաթը մէկ կամ երկու չորեքշաբթի միայն կուգայ :

Թղթակիցը կը յիշէ մեծ հայրենասէր եւ բանաստեղծ Զիա փաշան, որ 1860ին Ամասիա եկած է իբրեւ կառավարիչ : Մտերիմ բնկերը եղած է Սուլթան Ադիլին, Միհհատ փաշային եւ Գր. Օտեանին : Թղթակիցը կ'արձանագրէ Զիա փաշային մէկ խօսքը.— «Քրիստոնէից երկիրները պատեցայ բազմաթիւ դիտողութիւններ եւ նոր նոր չէնքեր տեսայ, իսկ իսլամ երկիրներու մէջ աւերակներ միայն տեսայ» :

Անոր Ամասիա եկած տեղը Ամասիան չատ խեղճ եւ ազատ քաղաք է եղեր , ինչպէս Անատոլուի բոլոր քաղաքները : Եչիլ Ըրմադ կամ Ալիս դեռ քաղաքին ճիշդ մէջտեղէն կ'անցնի : Այդ դեռ ամէն գարնան ձիւնահալին կը յորդի, եւ քաղաքը չաբաթ կամ ամիսներով ջուրին մէջ կը մնայ եղեր : Իր առաջին գործը կ'ըլլայ գետին երկու ափերուն վրայ պարիսպներ չինել տալ : Երկրորդ պատուհասը.—քաղաքը լեռներով շրջապատուած ըլլալով, երբ սաստիկ անձրեւ գար , մեծ հեղեղներ ճամբուն վրայի տուները կը քանդէին : Այդ հեղեղները մեղմացնելու համար կը կառուցանէ մեծ թումբը : Ցետոյ քաղաքը կոյուղի չունէր : Լեռներէն վազող աքանչելի ջուրերը, Սօխուգ փունար եւ Զաքալլար եւ Ամէմալի, քաղաքին մէջ կը բաժնէ , եւ կը կառուցանէ չատ մը աղբիւրներ : Ցետոյ քաղաքին ճիշդ կեդրոնի թրքական գերեզմանատան եւ խաղախորդարանը քանդելով , անոնց տեղ զարոց եւ խանութներ կառուցանել կուտայ :

Իր վերջին գործը կ'ըլլայ հսկայ ժամացոյցի աշտարակը եւ կառավարական մեծ չէնքը : Շատ դեղեցիկ եւ ճաշակաւոր : Այդ շրջանին կառավարական պաշտօնատունը փոքր չէնք մըն է եղեր , բազկացած դատարանէ մը : Երբ այդ հսկայ «զօնաք»ը կը սկսին չինել, ամէն մարդ կը զարմանայ, նոյնիսկ իր մտերիմները կը հարցնեն թէ ի՞նչ պիտի ընեն այսքան մեծ չէնքը : Զիա փաշա կը պատասխանէ .— Օր մը այս չէնքը պզտիկ պիտի դայ եւ պիտի ստիպուինք աւելի մեծը չինելու : Արդարեւ, 1908ին այդ մեծ չէնքին քով ուրիշ մը չինուեցաւ : Այժմ այդ մեծ «զօնաք»ն ալ այրած է : Շէնքին չինութիւնը դեռ չլրացած Միհհատ փաշային կողմանէ , Պոլիս կը կանչուի , Զիա չուզեր երթալ, բայց ստիպուած էր համակերպիլ : Իր մեկնումէն առաջ հրաժեշտի ճաշ մը կուտայ հրաւիրելով բոլոր երեւելիները : Իր դրած բանաստեղծութիւնները կուտայ աչուղներու որպէսզի երգեն : Այն ատեն կը սկսի լալ եւ կ'ըսէ .— «Զկրցայ լրացնել ծրագիրս : Այս դեռ որ կ'անցնի քաղաքէն, պէտք է նաւարկելի ըլլայ կապուած Սեւ Ծովուն : Այն ատեն պիտի զարգանայ այս երկիրը եւ դուք պիտի ազօթէք Աստուծոյ տուած բարիքներուն համար» : Ինք գնաց եւ իր ծրագիրը մնաց մինչեւ այսօր՝ 90 տարի անդործադրելի եւ քաղաքը տուրպ դէպի կործանում եւ աւերակ :

Եթէ Թուրքիան քանի մը հարիւր դաւանափոխ Սելանիկցիներու տեղ ունենար քանի մը տասնեակ Զիա փաշաներ, արդարամիտ, հայրենասէր եւ ապատամիտ, այսօր Թուրքիան դրախտի մը վերածուած պիտի ըլլար : Զիա փաշան կը պատկանէր Թուրքիոյ առաջին Սահմանադրութիւնը յօրինող Միհհատ փաշաներու դպրոցին : Զիա փաշային օրով Ամասիոյ հայ եւ Թուրք բնակչութեան յարաբերութիւնը այնքան բարեյաւուած էին որ առաջին Թուրք երեսփ. ժողովին պատգամաւորը Հայ մը եղած էր, Գէորգ էֆ. Փափազեան , նշանաւոր՝ իր մեծ ճառովը : Այդ ճառը մեծ տպաւորութիւն գործած էր ապատամիտ Թուրքերու վրայ, այնպէս որ 25 տարի վերջ Սեբաստիոյ կուսակալ Րէչիտ Աքիֆ փաշա, նոյնպէս ապատամիտ եւ արդարամիտ, երբ առիթով մը Ամասիա եկած էր, տեղեկութիւններ կ'ուզէ Գէորգ էֆ.ի մասին : Կը պատասխանեն թէ մեռած է : Այն ատեն կը հարցընէ իր բնտանիքին մասին եւ երբ կ'ըսեն թէ դաւակ մը ունի , կը կանչէ իր քով եւ մանաւանդ մեծարանքներ կ'ընծայէ , յիշելով օրը խօսած ճառը : Ներեցէք Զիա փաշա աչքերդ բաց եւ ողբա հայրենիքդ վրայ :

Մ. ՀԱՃԻՔԱՆԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

ԻՍԻ.— Սիրելի «Յառաջ», Նոյեմբեր 9ին քա–ղաքապետարանի սրահին մէջ տօնուեցաւ Դաշնակ–ցութեան Օրը, նախաձեռնութեամբ Զաւարեան կո–միտէին:

Դաշնակցութեան ցանած սերմերը նոր նոր ծի–լեր են հասցուցեր: Վկայ՝ այսօրուան տօնա–կատարութիւնը: Նախագահը երիտասարդ, բանա–խօսները երիտասարդներ, զեղարուեստական բաժ–նին մասնակցողները երիտասարդներ: Թող գան տեսնեն անոնք որ Դաշնակցութեան «հաչուեյար–դարը» կը կատարեն ամէն տարի: Խուռն բազմու–թիւն մը լեցուցած էր ընդարձակ սրահը, յարգելու հազարաւոր յայտնի թէ անյայտ հերոսներու եւ մատուռականներու յիշատակը, լսելու Դաշնակ–ցութեան խօսքը եւ գործունէութիւնը:

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ Նոր Սե–րունդի երգչախումբին կողմէ «Մարսէյէզ» եւ «Մշակ բանուոր» քայլերգներով, զեկավարու–թեամբ ընկեր Սահակ Յովհաննիսեանի, (որուչեալ ժամէն բաւական ուշ): Օրուան խօսնակն էր Անդ–րանիկ Ծորենեան: Կը նախագահէր ընկեր Հրանտ Ակոնեանն որ պարզեց ազատագրական չարժման դանադան էջերը, մինչեւ 1890 երբ կը հիմնուէր Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Այս առթիւ մեր պայքարը բաղդատեց Ֆրանսայի դիմադրական չարժումին հետ, օրինակներ յիշելով: «Այսօր Ֆրանսայի հա–մար մեռնողդիմադրական մը իրյուչարձանը ունի, իսկ Հայը չունի»: Ապա հրաւիրեց ժողովուրդը յո–րնկոյս յարգել բոլոր նահատակները, Դաշնակ–ցական թէ ոչ Դաշնակցական: «Փառք Հ. Յ. Դ.ական, որ կրցաւ հազարաւոր հերոսներ մէջտեղ հանել եւ վառք հայ ժողովուրդին որ ծնունդ տը–ւաւ Դաշնակցութեան»:

Մէջբանկեալ երգեց Օր. Շ. Պէնկեանր «Անդուէ ազջկ» եւ «Մէկ էլ տեսայ», դաշնակի ընկերակ–ցութեամբ Պ. Մեսումենցի: Առաջին բանախօսն էր ընկերը Ժ. Դատաւորեան որ խօսեցաւ Ֆրանսերէն, պարզելով ընկերվարութեան հիմնական սկզբունք–ները,— Ա.) Իրական հաւասարութիւն մարդոց մի–ջեւ: Բ) Մարդկային մարմի գեղագոյն եւ ազատ զարգացումը, եւն.: Այս սկզբունքներով ներշըն–չուած էին մեր երէցները որոնք հիմը դրին Հ. Յ. Դաշնակցութեան: Իրենց առաջին գործը եղաւ արթնցնել հայութիւնը իր դարաւոր թմրութենէն եւ յծել ազատագրական պայքարին: «Պիտի գայ վերջապէս այն օրը երբ միջազգային ընկերվարա–կան դեկավարութիւնը պիտի ճանչնայ հայ ժողո–վուրդին արդար իրաւունքները: Այդ պիտի ըլլայ Հ. Յ. Դ. Ցաղթանակի Օրը»:

Սրատասանեց Օր. Շահինեան (Ֆրանսերէն) Parmi les Montagnes d'Arménie (Թարգմ. Յ. Թու–մանեանէ): Անակնկալ մը եղաւ երեւումը խումբ մը երիտասարդներու, որոնք հայերէն եւ Ֆրան–սերէն երգեր երգեցին նուագելով, զեկավարու–թեամբ Գրիգոր Գասպարեանի:

Երկրորդ բանախօսն էր ընկեր Նուպար Նիկո–դոսեան, որ բացատրեց Հ. Յ. Դաշնակցութեան պայքարը Թուրք եւ ռուս բռնակալութեան դէմ, ի խնդիր Ազգ. Դատի, խօսքի եւ անհատի ազա–տութեան, բանուորի ու գիւղացիի իրաւունքներու պաշտպանութեան: Եւ եզրակացոց թէ մեր դատը պիտի չհաղթէ չնորհիւ յարատեւ գործունէու–թեան: Երգեցին Քիւրքեան (Ալֆորվիլէն), «Հա–յաստան»ը եւ «Կարօտը», Մ. Գարակէօզեան՝ կո–միտասի «Անտունին» եւ «Ազջիկ անասուած»ը: Արտասանեց ընկեր Եղո Սերոբեան Ա. Ահարոնեա–նի Յարգանք fեզը: Բոլորն ալ ջերմապէս ծափա–հարուեցան: Յետոյ սիրուած երգչուհի Օր. Մարի Կասվարեանց, երգեց Կանանչեանի «Երազ»ը, Օհան Տուրեանի սիրերգը եւ Գ. Ալէմշահի «Իմ Երգը», դաշնակի ընկերակցութեամբ Տիկին Եաղճեանի: Ցաջորդաբար հայկական նուագ Պ. Պ. Սէյրանի, Յ. Օնանեանի եւ ընկեր Բենոյի կողմէ, «Զէյթունցիներ», «Կռուեցէք տղերք», «Լուսին չկար», «Կռունկը», «Սօս եւ Վարդիթեր»էն կտոր մը, «Ա–լադեազ բարձր սար է», Սայաթ Նովայէն եւն.:

Կարգը եկած էր Ֆ. Կապ. Պաչի պարախում–բին, զեկավարութեամբ Օր. Ա. Գալէկեանի, մե–նապար թէ խմբապար: Ցաջողապէս պարեցին «Հայաստան»ը, «Նաղարը», «Հոյ Նազանըմ»: Կովկասեան եւ ուրիշ պարեր: Պարուհի Օրիորդնե–րն էին Հաքիմեան, Սթեփանեան, Պարսամեան, Պէնկ–եան, Փօլատեան: Պարախումբին կ'ընկերանա–յին Եղուարդ Գալէկեան դաշնակով, ըն–կեր Բենօ, դափով:

Ստեղծուած մթնոլորտէն խանդավառուած կարօ Սարեանի եւրոպական պարերէն առաջ նուա–գեց քանի մը հայերէն կտորներ:

Ժողովուրդ չէր ուզեր բաժնուիլ: Ցարակից ընդարձակ սրահին բոլոր սեղանները դրաւուած են, կերուխումը կր սկսի: Բաժակները կր պար–պուին, մեներդ, խմբերդ, պար ու չուրջպար մին–չեւ կէս գիշեր, սպառելով պիւֆէն:

Ն. ՀԱՄԱԶԱՍՊ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

ՊՈՐՏՈ, 13 Նոյ.— Դաշնակցութեան օրը եր–կար տաեն այսպէս բազմամարդ չէր տօնուած մեր քաղաքին մէջ:

Պորտոյի հայութիւնը մասնաւորապէս եւ երի–տասարդութիւնը յատկապէս եկած էր լսելու խօս–քը մարտական կուսակցութեան որ 62 տարի է կը պայքարի յանուն ազատութեան:

Տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ 9 Նոյ. կիրակի ժամը 15.30ին, Աուեւտրական սենեակի ըն–դարձակ սրահը: Բեմին խորը զարդարուած էր Դաշնակցութեան դիւանչանով, երգարդութեան եւ ուրիշ նկարներով:

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ Նոր Սե–րունդի «Մշակ բանուոր» խմբերգով, որ ներկանե–րը ունկնդրեցին յոտնկայս, զեկավարութեամբ Օր. Շ. Քէնկէրեանի: Օրուան նախագահը ընկեր Ա. Միքայէլեանի բացման խօսքէն վերջ «Անդրա–նիկ» թատերախաղէն պատկեր մը ներկայացուցին երեք նոր սերնդականներ, վարպետ մը մեր մի–փերը փոխադրելով Սասնոյ լեռները, ուր Անդրա–նիկէ զէնքի ընկերը մահացու վիրաւոր, խրոխտա–բար կը քաջալերէ իր ընկերները:

պիտի չհաշնք չնորհիւ յարատեւ գործունէու–թեան: Երգեցին Քիւրքեան (Ալֆորվիլէն), «Հա–յաստան»ը եւ «Կարօտը», Մ. Գարակէօզեան՝ կո–միտասի «Անտունին» եւ «Ազջիկ անասուած»ը: Արտասանեց ընկեր Եղո Սերոբեան Ա. Ահարոնեա–նի Յարգանք fեզը: Բոլորն ալ ջերմապէս ծափա–հարուեցան: Յետոյ սիրուած երգչուհի Օր. Մարի Կասվարեանց, երգեց Կանանչեանի «Երազ»ը, Օհան Տուրեանի սիրերգը եւ Գ. Ալէմշահի «Իմ Երգը», դաշնակի ընկերակցութեամբ Տիկին Եաղճեանի: Ցաջորդաբար հայկական նուագ Պ. Պ. Սէյրանի, Յ. Օնանեանի եւ ընկեր Բենոյի կողմէ, «Զէյթունցիներ», «Կռուեցէք տղերք», «Լուսին չկար», «Կռունկը», «Սօս եւ Վարդիթեր»էն կտոր մը, «Ա–լադեազ բարձր սար է», Սայաթ Նովայէն եւն.:

Կարգը եկած էր Ֆ. Կապ. Պաչի պարախում–բին, զեկավարութեամբ Օր. Ա. Գալէկեանի, մե–նապար թէ խմբապար: Ցաջողապէս պարեցին «Հայաստան»ը, «Նաղարը», «Հոյ Նազանըմ»: Կովկասեան եւ ուրիշ պարեր: Պարուհի Օրիորդնե–րն էին Հաքիմեան, Սթեփանեան, Պարսամեան, Պէնկ–եան, Փօլատեան: Պարախումբին կ'ընկերանա–յին Եղուարդ Գալէկեան դաշնակով, ըն–կեր Բենօ, դափով:

Ստեղծուած մթնոլորտէն խանդավառուած կարօ Սարեանի եւրոպական պարերէն առաջ նուա–գեց քանի մը հայերէն կտորներ:

Ժողովուրդ չէր ուզեր բաժնուիլ: Ցարակից ընդարձակ սրահին բոլոր սեղանները դրաւուած են, կերուխումը կր սկսի: Բաժակները կր պար–պուին, մեներդ, խմբերդ, պար ու չուրջպար մին–չեւ կէս գիշեր, սպառելով պիւֆէն:

Ն. ՀԱՄԱԶԱՍՊ

Մաս մը Նոր Սերնդականներ ճոխացուցին զե–պարուեստական բաժինը երեկոյ արտասանութիւն–ներով, երգերով եւ նուագով:

Օրուան բանախօսը, ընկեր Ա. Մկրտիչեան լմատուելիք ճառով մը պարզեց Դաշնակցութեան բեղուն գործունէութիւնը, իր խօսքը յատկապէս ուղղելով երիտասարդութեան.—«Հայոց պատմու–թեան մէջ Մամիկոնեանց, Արշակունեանց եւ Բագրատունեանց գերդաստաններէն եթէ սպարա–պետներ եւ զօրավարներ դուրս եկան, Դաշնակցու–թիւնն ալ մեր նորագոյն պատմութեան ընթացքին համեստ եւ խոարհ ընտանիքներէ այնպիսի հրա–մանատարներ, խմբապետներ եւ հայդուկներ ըս–տեղծեց որ հայութեան պարծանք եղան, անոր տա–լով հալածենիք մը: (Ծափեր):

Հանդէսին պաշտօնական մասը փակուեցաւ «Թէ Թեւ ունէի» խմբերգով: Ժամը 6ին սկսաւ խն–ջոյքը, որ տեւեց մօտ չորս ժամ, հայկական եր–գերով, պարերով եւ եւրոպական պարերով:

ՁԱԼԿԱՐԱՑԻ

ՌԱՁՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Միութեան ներկայ վարչութիւնը կատարած է 1274 ղիմումներ ,Հայ Նախկին Ռազմիկներուն քարթի, աշխատանքի, փանահօնի Թուղթերու կարգադրման, եւայլն խնդիրներու համար եւ մեծ մասով աւարտած է դրական լուծում:

Միութեան կեդրոնը որուչեալ ժամերուն միշտ բաց է եւ կ'ընդունի բոլոր նախկին ռազմիկներուն բոլոր Հայերու դիմումները, տրամադրելով իր եղբայրական աջակցութիւնը:

⚔ Ռազմիկներու Միութիւնը 1917էն ի վեր անդամագրած է 3500ի մօտ հայ նախկին ռազմիկ–ներ, որոնցմէ կարեւոր մաս մը տարիներէ ի վեր ոչ երեւցած եւ ոչ ալ անդամավճար տուած է: Նորոյս 40 —50 կեղծ résistant եւ կեղծ F.F.I.ներ կան, որոնք ամէն կերպ կը ջանան երբեւ նախկին ռազմիկ ընդունուիլ:

Միութեան վարկին ու պատուին նախանձա–խնդիր անդամները միշտ կ'աչխատին յօգուտ կազ–մակերպութեան եւ հայ ժողովուրդին բարգաց–ման: Ամէն ընդհ. ժողովին Միութիւնը հազարներ կը ծախսէ անդամութենէ դադրած անձեր ժողովի հրաւիրելու համար: Ժողովի կը հրաւիրուին չատ յարգելի, նախկին ռազմիկ ընկերներ, որոնք եօթը տարիէ ի վեր ոչ ներկայացած եւ ոչ ալ վճարում կատարած են: Գործօն անդամութիւնը ներկայու–թիւն եւ անդամավճարը ժամանակին տալու հարց է ոչ կ'աւելցնէ, ոչ ալ կը պակսեցնէ Նախկին Ռազ–միկի հանդամանքը, որ անկապտելի իրաւունք մըն է:

Երկու տարիներէ ի վեր վարչութիւնը ոչ մէկ զոհողութիւն խնայեց վերականգնելու համար Մի–ութեան վարկն ու ազդեցութիւնը: Վարչութիւնս գիտէ որ բոլոր հայ նախկին ռազմիկներն անխտիր կ'ուզեն որ Միութիւնս մնայ իր պինուորական, ազգային եւ անկողմնակալ բարձրութեան վրայ:

Վարչութիւնը երբեք պիտի չթերանայ իր պար–տականութիւնը կատարելու: — Վարչութիւն

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Ը.— ԱՏՐԻՆ ՎՈՍՓՈՐԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէր բրիտանական եւ ամերիկեան բոլոր ռազմական ուժերը կեդրոնացնել Միջերկրականի մէջ: Իտալական անելը պիտի փշրուէր, կրեէն պիտի գրաւուէր, Խուժում մը պիտի գործուէր Եուկոսլաւիայէն ներս եւ ցամաքահանում պիտի կատարուէր Երկոտասան Կղզիներու եւ Յունաս–տանի մէջ:

Ապա յանդրգնեց տեղեկագիր մը, որ ելեկտրա–կանացուց Պերլինը: Առանձին խօսակցութեան մը ընթացքին Զըրչիլ դիտել տուած էր, որ քաղաքա–կան պատճառներ ալ կային Պալքաններէ իրրեւ ռազմական գործողութեանց վայր ընտրելուն մէջ: Այլապէս, պալքանեան երկիրները պիտի ձգուէին Ռուսերուն, թէ զինուորական եւ թէ քաղաքական դեսիններու վրայ:

Երբ այս տեղեկագիրը ստացուեցաւ, ալպանա–ցին դրամով ողղուեցաւ: Պերլինի լսել ուզածը եղաւ արթնցնել հայութիւնը իր դարաւոր թմրութենէն եւ յծել ազատագրական պայքարին: «Պիտի գայ վերջապէս այն օրը երբ միջազգային ընկերվարա–կան դեկավարութիւնը պիտի ճանչնայ հայ ժողո–վուրդին արդար իրաւունքները: Այդ պիտի ըլլայ Հ. Յ. Դ. Ցաղթանակի Օրը»:

Սրատասանեց Օր. Շահինեան (Ֆրանսերէն) Parmi les Montagnes d'Arménie (Թարգմ. Յ. Թու–մանեանէ): Անակնկալ մը եղաւ երեւումը խումբ մը երիտասարդներու, որոնք հայերէն եւ Ֆրան–սերէն երգեր երգեցին նուագելով, զեկավարու–թեամբ Գրիգոր Գասպարեանի:

Երկրորդ բանախօսն էր ընկեր Նուպար Նիկո–դոսեան, որ բացատրեց Հ. Յ. Դաշնակցութեան պայքարը Թուրք եւ ռուս բռնակալութեան դէմ, ի խնդիր Ազգ. Դատի, խօսքի եւ անհատի ազա–տութեան, բանուորի ու գիւղացիի իրաւունքներու պաշտպանութեան: Եւ եզրակացոց թէ մեր դատը

Նացիական մեքենան ունեցաւ կարճատեւ խանգա–րում մը: Ամբողջ քանըշաբթու ժամ, ալպանացին ոչ մէկ տեղեկութիւն հաղորդեց: Ձյարդեց իր ժա–մադրութիւնները Աորիէնի հետ: Ի վերջոյ մէջ–տեղ ելաւ նորէն եւ ըսաւ, որ պայմանները անկա–րելի դարձուցած էին իր դուրս ելլելը, առանց կասկած յարուցանելու: Ատկէ զատ կը խորհէր, թէ ինչ կրնայ պատահիլ իրեն, եթէ մէջտեղ ելլէ–ին իր տեսած գործերը: Գերմանական գործակալ–ներէն մէկը իմացուց Պերլին, թէ ալպանացին ըս–կսած էր մտահոգուիլ:

Կը թուի թէ յանկարծ ըմբռնած էր իր գործին վտանգաւոր բնոյթը: Աորիէնի տեղեկութեանց համաձայն, սկսած էր երկչոտ եւ ջղային դառնալ:

Գերմանացիները ստիպուած էին չարունակել տալ անոր գործը: Տոլարներ տեղացուցին անոր վրայ եւ ան, յաջորդ քանի մը օրերն ալ յանձնեց դարձեալ ճշդապահօրէն իր հեռագիրները: Տէղե–կացուց, որ դէպի Թէհրան ուղեւորութեան ըն–թացքին, Զըրչիլ սուր վէճ մը ունեցած է Րոզվէլ–թի հետ, «Օվըրլորդ»ի մասին: Անոր ըսած է, որ առիկա թոյլ պիտի տայ Ռուսերուն մտնել կեդրո–նական Եւրոպա: Բայց Րոզվէլթ, որ ուժգնօրէն կողմնակից էր «Օվըրլորդ»ին, պատրաստ էր պի–ջումներ ընելու Ռուսերուն: Ալպանացիի տեղե–կագրին համաձայն, Զըրչիլ եւ Սթալին տակաւին անհամաձայն էին, երբ հանդիպում ունեցան Սթալինի հետ: Թէհրանի մէջ, Զըրչիլ անցած էր յարձակողականի եւ ուժգնօրէն պաշտպանած էր հարաւ–արեւելեան Եւրոպայի վրայ յարձակելու իր ծրագիրը: Սթալին բուռն կերպով հակառակած էր այդ մտքին: Ռուսին ու Բրիտանացիին առասիկ կռիւներուն ընթացքին, Րոզվէլթ լուռ մտիկ կ'ը–նէր:

Սթալին, բացէ ի բաց ըսած էր, որ տակաւին կարելի էր Ա. Միութեան համար համաձայնիլ Գերմանիոյ հետ: Ա. Միութիւնը պիտի նախընտ–րէր նկատի առնել այդ կարելիութիւնը, քան թէ անգլեամերիկեան բանակներու կողմէ զրաւուած տեսնել Պալքանները, որոնք ռուսական չջլանակ մըն են: Սթալին պահանջած էր հետեւաբար, որ յարձակումը կատարուի Ֆրանսայի վրայով, իբ–րեւ իրական երկրորդ ճակատ մը:

Այս լուրը խանդավառեց Գերմանացիները: Անոնք, որեւէ դինուորական եզրակացութիւն մը չհանեցին տակիզ —կանխահաս պիտի ըլլար նման բան մը: «կարեւորը սթնոլորտն է», դիտել տը–ւար Ֆալթերնպրունըը իր պաշտօնակիցներուն, ճա–չի ընթացքին:

Ցաջորդ քառասուն եւ ութ ժամերուն, լուր մը չկար Տիէլլոյէն:

Ապա Աորիէն յայտնեց դմայլած Գերմանեն–րուն, թէ այժմ Տիէլլօ այնպիսի կարեւոր նիւթեր ունի, որ կ'ուզէ անձամբ տեսնել Գերմանները, անշուշտ արտակարգ զգուշութիւններով: Կար–գադրուեցաւ հանդիպում մը մեծ չջլահայեցո–թեամբ:

Այս հանդիպումին Ալպանացին բաւ Գերման–ներուն, թէ հիմա ունէր իրենց ուզած բոլոր նիւ–թերը: Ունէր Թէհրանի խորհրդաժողովին վերջին արդիւնքները, զորս պիտի տար իրենց հարիւր հա–զար տոլարի փոխարէն:

Թարգմ. Կ. Գ.

Կ. ՋԻՆԿԸՐ

մը, եթէ Ֆրանսա հաւանի վերաքննել իր տնտեսական դաշնադիրները Սարի մասին :

Այս ճառէն վերջ, բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները — բացի համայնավարներէն — որոշեցին կոչ մը ուղղել Սարի բնակիչներուն, որպէս զի չմասնակցին Նոյ. 30ի ընտրութեանց, քուէ չտալով կամ սպիտակ քուէ տալով : Ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը առաջար — կեց կոչ մըն ալ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն ուղղել, որպէսզի միջամտեն :

× Նոյն օրը երեսփ. ժողովը 166ի դէմ 179 ձայնով մերժեց Նոյ. 26ին կատարել դաշնակից - ներուն հետ կնքուած համաձայնութեանց քննութիւնը՝ երկրորդ եւ երրորդ ընթերցումով : (Դաշնադիրներէն մէկը եւրոպական բանակին կը վերաբերի) : Տասնի չափ երեսփոխաններ, որոնք ան — դամ են կառավարական խմբակցութեան, միացան ծայրայեղներուն, ինչ որ պարտութիւն մը կը համարուի գահլիճին համար :

Կը կարծուի թէ կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ Դեկտեմբերի առաջին շաբթուն կատարել համաձայնութեանց քննութիւնը եւ վաւերացումը :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի նոր վարչապետը, մառեչալ Փափազոս, կազմեց իր դահլիճը որ խորհրդարանին պիտի ներկայանայ մօտերս : Մառեչալը առաջարկէ պիտի վարչ նաեւ պաշտպանութեան նախարարութիւնը : Արտաքին նախարարն է Սաեֆան Սաեֆանովուլոս : Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, փափազոսի կազմակերպութիւնը չհաած է 300 աթոռներէն 241ը, ինչ որ կը նշանակէ մէկի դէմ չորս :

ԱՁԶԸՆՀԱՈՒՐԻ ԵՒ ԹՐՈՒՄԸՆի տեսակցութեան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Գչ. օր, պաշտօնական գործակցութիւն մը հաստատուեցաւ երկու նախագահներուն միջեւ : Թրումբնի վարչութիւնը կը պահէ իր պատասխանատուութիւնները, մինչեւ որ նոր նախագահը իշխանութեան գլուխ անցնի, աւանդական երդումով կատարելով (Յունուար 20ին) : Տեսակցութիւնը տեւեց միայն մէկ ժամ, պաշտօնական ձեւակերպութեամբ : Միակ լուսաբանութիւնը որ արտօնուած էր ներս մտնելու, կ'ըսէ թէ երկու նախագահները մոռայլ արտայայտութիւն մը ունէին : Ուշադրութեան ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն մը սարքած էր ի պատիւ Այզընհաուըրի :

ԱՌԱՋԻՆ ՁԻՒՆԸ, որ ակսած էր Գչ. օր, չարունակուեցաւ ամբողջ դիշերը եւ երկկ, ծածկելով Փարիզի փողոցները : Առատ ձիւն տեղացած է Ֆրանսայի լեռնային շրջաններուն մէջ, Ալպեան — ներէն մինչեւ Ժիւռա : Շատ մը ճամբաներ փակուած են եւ գուրքը հետզհետէ կը սաստկանայ : Ձիւն կը տեղայ նաեւ Անգլիոյ, Պելժիոյ, Իտալիոյ, Զուիցերիոյ, Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ : Շատ կը վախցուի ձիւնահոյտերէ, մասնաւորապէս Աւստրիոյ մէջ :

ՍԹԱԼԻՆ — ՋԸՐՋԻԼ տեսակցութիւն մը սարքելու համար փորձեր կը կատարուին Ռուսերու կողմէ, համաձայն ամերիկեան աղբիւրի մը : Եթէ ճամբան հարթուի, Այզընհաուըրն ալ պիտի հրաւիրեն եղեր : Մաղթենք որ յաջողին :

ԻՍՐԱՑԻԼի նախագահութիւնը առաջարկուած է հոչակաւոր գիտնական Այնչթայնի, վարչապետ Պէն Կիւրիոնի կողմէ : Այնչթայն մերժած է, յայտարարելով թէ «ինք օժտուած չէ մարդկային յարաբերութիւնները վարելու տաղանդով եւ կը նախընտրէ զբաղիլ բնութեան ուսումնասիրութեամբ » :

ԵԳԻՊՏՈՍի վարչապետը առաջարկեց յետաձգել գերմանական այն ցուցահանդէսը որ պիտի սարքուէր Գահիրէի մէջ, յառաջիկայ յունուարին եւ փետրուարին : Զօրվարը կ'ուզէ որ նախ մինչ - չորս պարզուի արաբական երկիրներուն եւ արեւմտեան Գերմանիոյ միջեւ : (Արաբները կը պահանջեն ջնջել Իսրայէլի հետ կնքուած պայմանագիրը՝ հաւանութիւններու մասին) :

ԹԻՀՐԱՆի անգլ. դեսպանատան պաշտօնեաները, 45 հոգի, Ֆրանսա հասան 300 անուշկիներով եւ 200 պայուսակներով : Կ'ըսեն թէ Իրան ծանր տաղնապի մը մատնուած է տնտեսապէս, թէ Ա. — պատանի քարիւղի արդիւնութիւնը չափազանց սահմանափակ է եւն. :

28 ԺԱՄՈՒԱՆ տեղատարափ անձրեւէ մը ետք, դինամիթերքի մեծ չեմարան մը գտնուեցաւ եգիպտոսի արեւմտեան անապատին մէջ : Մասնագէտներ կը քննեն պայթուցիկները :

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ելմտացոյցին քննութիւնը յետաձգուեցաւ, տեղի տալով բուռն քննադատութեանց :— Կառավարութիւնը նոր գանձատոմսեր հրապարակ պիտի հանէ :

ԵՐԿՈՒ ԿԱՌԱՎՈՒՄԲԵՐ իրարու ընդհարեցան Այն Լադարի մերձակայ կայարանին մէջ : Կառաքսումբերէն մէկը լեցուն էր, միւսը պարապ : Միայն հառաչ մը ծունկէն վիրաւորուեցաւ :

ՋՐԱՇԻՆ ՌՈՒՄԲի փորձէն ի վեր պիտուններ իրենք մատհոգութեան մատնուած են եւ կը խորհին դիմել Ա. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն, որպէսզի խիստ հսկողութիւն մը հաստատեն, աշխարհասատան ազէտի մը առաջքը առնելու համար ...

ՍԵՊԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑի

ԽՆԶՈՑԸՐ

23 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30-էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի Մրմհան սրահը :

Նախագահութեամբ Հայր Փիլէրնեանի :

Կը խօսի Պ. Երուանդ Քոչեան

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին դերասան Ա. Գմբէբեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան (երգ) : Տրամախօսութիւն, երգ, նուագ :

Պիւֆէ խիստ մատչելի դիներով:

Կը հրաւիրուին Սեբաստացիները, ինչպէս նաեւ բոլոր համակիրները :

Մուտքը ազատ է :

Ensemble Orchestral de Parisի հրաւէրով

Նուագահանդէս, ղեկավարութեամբ՝

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

Այս շաբաթ ժամը 17.45ին Salle Gaveau, 45 rue la Boëtie :

ԾԱՑՏԱԳԻՐ .— MOZART՝ Ouverture «Don Juan» եւ Concerto en mi bemol majeur .

HAYDN Symphonie «L'Horloge»

Soliste.— Bernard Flavigny:

Կազմակերպիչ մարմինը հրապարակ հանած է 6 նուագահանդէսներու համար մուտքի դեղչեալ դին — բաժնեգին 1000 ֆրանքի :

Դիմել՝ յանձնախումբի բոլոր անդամներուն եւ Պ. Գ. Աճէմեանի, 12 rue Cadet :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ .— Նախկին Սամաթիացիներու միութեան վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր անոնց որ իրենց ներկայութեամբ կամ ալակցութեամբ բարոյապէս եւ նիւթապէս սատարեցին Հոկտ. 26ի կիրակի օրուան առաջին պարահանդէսին յաջողութեան :

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ - ԺՈՂՈՎ

Մարսէյլի Խարբերդ նահանգի նորակազմ Հայր. միութեան ընդհ. անդամական ժողովը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, 23 Նոյ. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 105 rue de Rome, Մարսէյլ, Au Saillard սրճարանի սրահին մէջ: Այս առթիւ կը խնդրուի միութեանս բարեկամ հայրենասէր Խարբերդցիներէ ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր ժողովին: Օրակարգ՝ Ա.) Վարչութեան ընտրութիւն : Բ) Ծրագիր կանոնադրի մշակում :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ

Ընկերական հաւաքոյթը, կիրակի, 23 Նոյ. ժամը 16—24: Ապգային Տան մէջ, 32 rue Trévise:

Ծախքերու մասնակցութեան համար 100 ֆր.:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ շաբաթ իրիկուն, 22 Նոյեմբեր, քաղաքապետական մեծ սրահին մէջ (Salle des Fêtes):

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Սոխպողպաբար կը փնտռուի սենեակ մը երկու ուսանողներու համար:

Դիմել՝ «Ցառաջ»ի վարչութեան :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա - րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 21.30ին Ապգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise: Կը խօսի բնկեր Հրանդ Բալուեան : Նիւթը՝ «Սեւիւռքի ժամանակակից բանաստեղծութիւնը» : Հայերէնի դասընթացք ժամը 20ին :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան են - թակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Վասպ. երկսեռ երիտասարդութեան, հովանաւորութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան :

Այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Clubի չքեղ սրահին մէջ, 51 rue Grignan :

FRANCIS SCOTTի նուագախումբը :

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Հայկական պարեր եւ անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով : Մուտք **300** ֆրանք

Զեր տեղանները վերապահելու համար հեռաձայնել.—Պ.Յովհաննէս Հացպերթեան,C.05.78 եւ Պ. Վարդան Պանտիկեան, C. 36.43.

Տոմսերու համար դիմել.— Պ. Ց. Հացպերթեան, 15, rue Longue des Capucins, Պ. Վարդան Պանտիկեան, 27 rue d'Aubagne, Պ. Սիմոն Աւտոյեան, 7 Place d'Aix, Պ. Մեսրոպ Շահինեան, 26 rue des Petites Maries, Պ. Պետրոս Նազարեան 6 rue de la Palud, Պ. Արամ Հիւսեան 36 Bld. Rabatau , Պ. Մ. Մկրտիչեան 61 rue d'Aubagne :

Ապահովուած է անթերի սպասարկութիւն :

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ.— Սվազի Զիլէ քաղաքէն Տիկին Մարիամ Հարիկեան կը փնտռէ իր ազգական - ներէն Ցակոբ ազան, կնոջը անունը Ոսկի, տղոց անունը Մկրտիչ, Սամուէլ, Մարտիրոս, Տիրան եւ Հայկուհի, որոնք աքսորուած էին 1915ին: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել Պ. Ստեփան Զաքարեանի, 26 rue Goujon, Alfortville :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, 23 Նոյեմբեր ժամը 3ին Պուա Քո — լոմպի Սալ Միւնիսիփալի մէջ (rue D'Estienne dOrves, կայարանի մօտ) : Կը ներկայացնէ, մասնակցութեամբ՝ Օր. Օր. Ն. Մատոյեանի, Մ. Քէչիչեանի եւ Փարիզահայ դերասաններու, առաջին անդամ ըլլալով, մեծ յաջողութիւն գտած օփէրէթը՝

ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ կամ

ՃԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ

7 գործ, հեղ. Թրագօչի: Արեւել. նուագախումբ: Տոմսերը կարելի է ստանալ հայ նպարավաճառներէ եւ առեւտրականներէ :

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

կիրակի, **30** Նոյեմբեր, ժամը **15**էն **24, Salle des Fêtes, Rue Voltaire**

Գաւուոյ նախագահութեամբ՝ R. BLEUSEի

U. J. A.ի Promotion d'Honneurի բարձրացման առթիւ կնքահայրութեամբ JACQUES HÉLIANի

Cabaret Le Jockeyի ամբողջական յայտագիրը :

Հայկական գեղարուեստական բաժին, Վարդիվանեան իր նուագախումբով (ֆրանսական ճայնասփիւռէն) :

Պիւֆէ մատչելի գիներով: Զանազան խաղեր: Հաղորդակցութիւն. — Մեթրօ Charenton Ecoles էն առնել 103 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Rue de l'Union:

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր., Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C·P· Paris 1678-63

Vendredi 21 Novembre 1952 Ուրբաթ 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6921-Նոր շրջան թիւ 2332

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴՈՒՔ ՃԱՐԻՑՔՔ ԱՏԱԿԱՆԸ

Ուշադրութեամբ հետեւելով հանդերձ զանազան զգուշութիւններու ներքին եւ լրագրական վէճերուն, կը խուսափինք մէկ ափէն միւսը փոխադրել զանոնք :

Բացառաբար կը զբաղինք, երբ ընդհանրական կամ հիմնական խնդիր մը կը չօշափեն: Երբ ուղղակի կամ անուղղակի կապ ունին տարագիր բազմութեանց ամենօրեայ կեանքին հետ :

Անցեալ Սեպտեմբեր — Հոկտեմբերին, բաւական բանավէճ մը ծագեցաւ «Յուսաբեր»ի եւ «Արեւ»ի միջեւ :

Գահիրէի ամսակաւար պաշտօնաթերթը կարգ մը դռեհիկ ակնարկներ ուղղած ըլլալով, մեր պաշտօնակիցը բացատրութիւն պահանջեց ուժգնօրէն: Փաստերու տեղատարափով մը :

Ահա առթիւ կը հարցնէր .

— « Ո՞ւր են Աբէնցիի Միհրան Փափազեանը, իր կինը եւ զաւակը: Ո՞ւր են Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մեր եղերաբախտ ընկերները: Որո՞ւն հարցնել ան*ոնց* հասցէն» :

Ի՞նչ կ'ուզէք որ պատասխանէ ամսակաւար պաշտօնաթերթը.

— « Եթէ *Յուսաբեր*ի խմբագիրները մտածելու կարողութիւն ունենային, նման տողեր պիտի չգրէին երբեք: Իրենց *ք*աղաքական արկածախնդրութիւնները յայտնի են ամբողջ աշխարհին: Իրենց *ք*աղաքական արկածախնդրութիւնները կրնային իրենց «ո՞ւր»երուն եւ «որո՞ւն»ներուն որոշ պատասխան տալ» : (Արեւ, 2 Հոկտեմբեր) :

Կը հասկնաք անշուշտ, — Դաշնակցութիւնը քաղաքական արկածախնդրութիւններ կատարեց, եւ հետեւանքը եղաւ իր ընկերներուն դնդակահարումը եւ անհետացումը :

Այս ոչինչ: Նոյն դրութեան մէջ, ամսակաւար օրկանը սարքին ճորքին պատմութիւններ պատմե — լով, կուզայ կ'իյնայ մեր զգուշը : Եւ սեւով ճերմակի վրայ կ'արձանագրէ հետեւեալ քսու — թիւնը.

— « ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԻՋ ԱԼ, ԱԶԱՏԱԴՐՈՒ — ԹԵԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐՈՒՆ, ԵՐԲ ՆԱՅԻ ԳԵՐՄԱ. — ՆԻՈՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆՕՐԼԻՆ ՀՐԱ — ՅԱՆԱԶԱՐԿ Կ'ԸԼԼԱՑԻՆ, ՊԱՏՃԱՌ ՄԸ ԶԿԱՐ ՈՐ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆՆԵՐԸ ՄԱՄՆԱՒՈՐ ՆԵՐՈՒԻՄԻ ՄԸ ԱՐԺԱՆԱՆԱՑԻՆ » :

Ըսենք անմիջապէս որ բնագիրը գլխագիր է :

Այսպէս ուրեմն, երբ Դաշնակցութիւնը զոհեր կուտար Ցունաստանի, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ, պատճառ չկար որ Ֆրանսայի մէջ ալ չտար :

Ի՞նչ դժբախտութիւն որ «Արեւ»ը եւ իր կուսակցութիւնը չտեսան այդ երանելի օրը,— գոնէ քանի մը Դաշնակցականներու դնդակահարումը Ֆրանսայի մէջ :

Ամսակաւար պաշտօնաթերթը կը հարցնէ, արտասուչ միամտութեամբ .

— « Այսօր, Ֆրանսայի Դաշնակցական ղեկավար տարրերը թող ըսեն *Յուսաբեր*ի մարդոց, թէ ամսակաւարները մատնեցի՞ն գիրեմ թէ ոչ» :

Քա՛ւ լիցի : Ամսակաւարները ընդունակ չեն այդպիսի քայլագործութեանց : Ապացոյց՝ վերի նախադասութիւնը .

—«...Պատճառ մը չկար որ Դաշնակցականները մասնաւոր ներումի մը արժանանային» :

Մէ՛ղք որ Ֆրանսայի արտակարգ եւ դինուրական առեաններուն ժամանակին բախտ չեն ունեցած ամսակաւարներուն հետ ծանօթանալու եւ անհրաժեշտ լուսաբանութիւնները քաղելու :

... Ընթերցող, կը տեսնէք թէ ո՛րքան պարիւնով արձանագրեցինք անցուդարձը , առանց գոյները խտացնելու :

Կը խոստովանինք որ համապատասխան բառերը կը պակսին մեզի, որպէսզի համակաւար կուսակցութեան եւ իր գլխաւոր պաշտօնաթերթին այս արարքը :

Ձեռի կը թողունք ճարել բուն ածականը :

Կրնաք արարքին դիտական վերլուծումն ալ կատարել, իրրեւ ախտաբանական երեւոյթ :

Անհրաժեշտ չէ որ դիտնաք բանավէճին մանրամասնութիւնները :

Ամբողջ պատկերը մրն է արտատպուած նախադասութիւնը: Եւ մանաւանդ անոր եզրակացութիւնը .—

ՊԱՏՃԱՌ ԶԿԱՐ ՈՐ... Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԱՄՈՒՐ ԿԵՑՔ »

Ամբողջ ճառ մը կ'արժէն այս զոյգ բառերը, դոյս դեմոկրատներու նախագահական թեկնածուն, պարոն Էտլէյ Մթիվընսըն ուղղեց հայ ժողովուրդին՝ հայ լրագրողի մը միջոցաւ :

— Ամուր կեցէք, ինչպէս կեցած էք հազարաւոր տարիներէ ի վեր...

Ամուր կեցած ենք, դրեթէ միշտ, առանձին՝ սկսեալ հին օրերէն :

Ամուր կեցած ենք պաշտպանելու համար մեր ժառանգը — մեր կրօնքը, մեր լեզուն, մեր մշակոյթը, մեր ընտանիքը ու մանաւանդ, այն հոգեկան արժէքները որոնք իմաստ կուտան ժողովուրդի մը գոյութեան :

Համրանքը չկայ մեր թերութեանց :

Չկայ նաեւ համրանքը մեր ազգային առաքինութեանց, որոնց չնորհիւ էր միայն որ յաջողեցանք պահպանչել վար չիջնել :

Ողբերգութիւն մը եղաւ մեր պատմութիւնը Տիգրանի օրերէն մինչեւ Մայիս 28ը: Մինչեւ դեկտեմբեր 2:

Ուրիշ որեւէ ժողովուրդ կէս ճամբան մնացած պիտի ըլլար ու բերդը պիտի յանձնէր իր թշնամիին :

Մենք պահեցինք եւ մեր հոգեկան արժէքները, եւ մեր մշակոյթը :

Այսօր ալ պատնէշին վրայ ենք, ազատ ու անկախ ապրելու մեր վճռակամութեան մէջ անյող — դողդ :

Այսօր ալ առանձին ենք եւ դժբախտաբար, չորս հովերուն անճնաւոր, հեռու մեր Արարատէն, մեր Բարձրաւանդակէն :

Երկկ «հետաքրքրական նիւթ» կինք ու մեր բոլորտիքը կային բազմաթիւ բարեկամներ: Անոնց համար ալ կուտեցանք երկու անդամ : Բայց չուտով մոռցան եւ մեր հաւատարմութիւնը եւ մեր քաջութիւնը: Նոյնիսկ մեր անունը, զոր պատահարար կը յիշեն, երբ կ'ուզեն բազդատականը ընել Հիթլէրներու, Մթալինններու եւ Թալէաթներու կազմակերպած ջարդերուն :

Ցոյս ունինք որ օրուան մեծերը, պիտի չյիշեն մեր ամէնէն դիւաւոր առաքինութիւնը — մենք պատուիլ չենք դիտեր ու մեռնիլ չենք ուզեր :

Այո, ամուր պիտի մնանք, պիտի չարունակենք մեր պայքարը — որքան ալ անողոք ըլլան մեր պայմանները — յանուն ազատութեան իդէալին, որուն արժէքը միայն մենք կրնանք լիովին դնահատել :

Որովհետեւ, ոչ մէկ ազդ տեսաւ մեր արցունքը: Մեր «նպատակը տկարութիւնը չէ ճանչնար» , ինչպէս կ'ըսէ հայ բանաստեղծը : ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐԷԱՑԻ ՉԻՆԱԴԱՐԸ յաջողցնելու համար միջին բանաձեւ մը պատրաստուած է որ կը քննի Նուի Ազգաժողովին կողմէ: Որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէ :

ՓԱՐԻԶ - ՌԻՎԻԷՌԱ «կապոյտ» ճեպընթացը, ուր կը գտնուէին հանրապետութեան նախագահին կինը եւ զաւակը, վաճառարարձ կառախումբի մը զարնուեցաւ Վալանսի մօտերը: Երկու վագոններ դիծէն դուրս ելան: Ննջարանի մը սպասաւորը մեռաւ, 12 հոգի վիրաւորուեցան: Տիկին Օրիոլ եւ զաւակը որեւէ վնաս չկրեցին: Կառավարը եւ հնոցպանը ծանր այրուածքներ ստացած էին :

ՍՊԱՆԻԱ անդամ ընտրուեցաւ Իւնէսքոյի, 4ի դէմ 44 ձայնով: Ֆրանսա եւս հաւանութիւն յայտնած էր: Քուէարկութեան արդիւնքը ծանուցուած ատեն, ունկնդիր երիտասարդներ թռուցիկներ նետեցին պատուիրակներուն վրայ, թշնամական ազդակներով: Թռուցիկներէն մին կը ներկայացնէր Հիթլէրը եւ Ֆրանքօն, որոնք իրար կը չնորհաւորէին ժպտագին: Պատկերին տակ տպուած էր հետեւեալ նախադասութիւնը.— «Մոռցե՞ր էք: Մենք չենք մոռցած» :

ՈՕԳԱՒՈՎԻՆ, ընդհ· քարտուղարը, Թրիւկվի Լի, որ հրաժարական տուած է, վկայութեան հրաւիրուեցաւ ամերիկեան յանձնախումբի մը կողմէ, լուսաբանութիւններ հաղորդելու համար կասկածելի պաշտօնեաներու մասին: Պ· Լի մերժեց ներկայանալ :

ՆՈՐ ՕՐԷՆՔ ՄԸ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵՐԷՆ ԴՈՒՐՍ ՊԻՏԻ ՁԳՈՒԻՆ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ նոր օրինագիծ մը մշակուած է ներքին եւ դատական գործերու եւ պետական պաշտօնեաներու նախարարներուն կողմէ, յանուն երկրին ապահովութեան :

Այդ օրինագծին համաձայն, պատասխանատու դիրքերէ պիտի վտարուին համայնավարները եւ անոնց ուղեկիցները՝ պետական պաշտօններու, ազդայնացուած ճարտարագործութեանց եւ փոխադրութեանց մէջ:

Օրինագիծը կը քննուի կառավարութեան կողմէ: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, բաւական ժամանակ պիտի անցնի, մինչեւ որ կառավարութիւնը վաւերացնէ օրինագիծը եւ Ազգ· ժողովին յանձնէ : Տակաւին ճշդուած չէ հետեւեալ կէտը, — մաքրագործումի ենթակայ պիտի ըլլան բոլո՞ր պետական պաշտօնեաները, 962.000 հոգի, թէ միայն աւագ պաշտօնատարները, որոնց թիւը 50.000ի կը հասնի :

Իրազեկներ կը բացատրեն թէ պետական պաշտօնեայ մը համայնավար պիտի համարուի եթէ 1. — անդամ է համայնավար կուսակցութեան կամ անոր դլխաւոր մէկ կազմակերպութեան: 2.— եթէ մասնակցեր է կառավարութեան կողմէ արգիլուած ցոյցի մը: 3.— եթէ համայնավարական քարոզչութիւն կատարած է լրագրական յօդուածներ — րով կամ ճառերով :

Նոյն կանոնը պիտի գործադրուի ազդայնացուած ճարտարագործութեանց եւ փոխադրութեանց մէջ: Մտուգումներէ վերջ, համայնավար պաշտօնեաներուն պիտի առաջարկուի կա՛մ հրաժարիլ կուսակցութենէն եւ կամ քաշուիլ պետական պաշտօններէ : Անոնք որ կը մերժեն դադրեցնել իրենց համայնավարական գործունէութիւնը իրաւունք պիտի ունենան հատուցում եւ հանդստեան թոշակ ստանալու:

Իրազեկներ կը հաւատան թէ գաղտնի հետապնդումներ պիտի չկատարուին· բայց թէ «կառավարութիւնը ամէն իրաւունք ունի ինքզինքը պաշտպանելու այն պաշտօնեաներուն դէմ որոնց պատկանած կուսակցութիւնը իր հրամանները կը ստանայ օտար պետութենէ մը եւ որ կը ջատագովէ ժողովրդավար կարգուսարքին տապալումը » :

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, օրինագիծը դիտէ չափազանց խօսքի ազատութիւնը: Միեւնոյն ատեն, կառավարութիւնը չի հանդուրժեր որ պետութեան վարկը եւ թոշակը վայելեն այնպիսի անձեր որոնք հաւատարմութիւն խոստացած են օտար պետութեան մը: Օրէնքին տրամադրութեանց ենթակայ պիտի ըլլան նաեւ բոլոր կրթական հաստատութիւնները, մանաւանդ հա — մալսարաններ որոնց դասախօսներէն չատեր կապ ունին համայնավար կուսակցութեան հետ :

Համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», արձանագրելով այս տեղեկութիւնը, կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը «ծանրակչիռ տեղեկութիւն մը կը պատրաստէ» : Իր բացատրութեան համաձայն, «կարծիքի ազատութիւնն է որ խափանուի պետական պաշտօնեաներուն համար: Գրչի մէկ հարուածով պիտի ջնջուի սահմանադրութեան մէկ յօդուածը » :

Թերթը դիտել կուտայ թէ այս օրինագիծն ալ ամերիկեան ներշնչում է :

⚔ Վարչապետը արտօնութիւն ստացաւ վրատահութեան խնդիր յարուցանելու բնաանեկան նըպաստներու եւ ծեր աշխատաւորներու յատկացուած վճարումներուն յաւելման առթիւ: Կառավարութիւնը կը մերժէ 12 առ հարիւր աւելցնել ընտանեկան նպաստները :

⚔ Ազգ· ժողովը կը չարունակէ պայքարիլ նոր եւմատացոյցին դէմ: Առջի օր մերժեց քննել զազ — թավայրերու նախահաշիւը: Կառավարութեան համար ծանր տագնապ մը կը նախատեսուի մինչեւ Դեկտեմբեր 2:

Թուրիա եւ Պալհանները

Այսօր, ուրբաթ, Անգարայէն դինուրական պատուիրակութիւն մը ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Ցունասատ եւ Եուկոսլաւիա, խորհրդակցելու համար երեք երկիրներուն հաւաքական պաշտպանութեան մասին :

Պատուիրակութիւնը, որուն գլուխը կը գտնուի զօր· Միհհաթ Աքչաքովա, պիտի չարունակէ այն խորհրդակցութիւնները որ կատարուեցան աւելի քան մէկ ամիս առաջ, երբ Եուկոսլաւիոյ դինուորական մարմին մը այցելեց Անգարա եւ Անգարա :

Իրաւեկներ կը հաւատան թէ երեք երկիրներն — րուն դինուորական մասնագէտները հաւաքական ծրագիր մը պիտի մշակեն, ի նախատեսութիւն յարձակման մը: Կարգ մը ռազմագէտներու կարծիքով, այն օրէն ի վեր որ Եուկոսլաւիա բաժ -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԹԱՌԼ ՄՈՌԱՍ

Վաթա ծերունի մըն էր, մօրուսաւոր եւ ա — ռանց ակռայի, Շառլ Մոռասը, որ մեռաւ Թու — ռի մէկ դարմանատան մէջ, Նոյեմբեր 14ին: 84 տարեկան էր:

Ֆրանսա լրմով կը կորսնցնէ իր քաղաքական պատմութեան ամէնէն վտանգավից դէմքերէն մէկը, որ աւելի քան 60 տարի կը տիրապետէր դրական, քննադատական եւ քաղաքական հրապարակին վրայ:

Ունէր խիստ խայթող եւ ցայքարող գրիչ: Իր ամբողջ կեանքը եղաւ «ատելութեան երգ» մը բո — լոր անոնց դէմ որոնց հակառակ էր — Հրեաները, Ռամկավարները, Բրլիտանացիները, Գերմաններ եւ բոլոր անոնց դէմ որ հակակաթոլիկ կամ հակամիապետական էին:

Ծնած էր Մարթիկի մէջ, Մարսէյլի մօտ, եւ զաւակն էր պաշտօնատարի մը: 17 տարեկան էր երբ Փարիզ եկաւ, եւ քաշալերուելով Անաթոլ Ֆըրանսէն, նետուեցաւ գրականութեան եւ լրագրութեան ասպարէզը: Այդ թուականէն սկսաւ պայքարիլ ի նպաստ կաթոլիկութեան եւ ամէն միջոց փորձեց միապետութեան վերահաստատման հա — մար:

Իր առաջին մեծ պայքարը Տրէյֆիւսի դատին շուրջ էր: Այս առթիւ այնքան բուռն կերպով յարձակեցաւ Էմիլ Զոլայի վրայ, որ վիպասանը ըս — տիպուեցաւ Անգլիա ապաստանիլ:

Դարուս սկիզբը Շառլ Մոռաս կը հիմնէր «Ազգային Ֆրանսէզ» արքայական չարժումը եւ 1908ին նոյնանուն թերթին կորովի հիմնադիր — խմբագիրը եղաւ, Լէոն Տոտէի հետ, աշխատակցութեամբ Անռի Վոժուայի, Մորիս Փուժոյին եւ Ժաք Պենվիլի:

Թերթով, դիրքերով եւ ճառերով կը պայքա — րէր իր դաղափարներուն պաշտպանութեան հա — մար, որոնք խոր ազդեցութիւն կը գործէին, ուրիշ ժողովուրդներուն կարգին, Նորթրոզըզ Ֆաչա — կան առաջնորդ Մուսոլինիի վրայ:

Իր գրական գործերը կը բաղկանան 140 հա — տորներէ եւ հազարաւոր յօդուածներէ, զորս օրը օրին կը գրէր «Ազիսիօն Ֆրանսէզ»ի մէջ: Մինչեւ իսկ իր բանտի խցիկին մէջ գրած է տասը հատոր գիրք:

Գրականութեան մէջ կ'աշխատէր վերարծարծել դասական գրականութեան ոճը: Ունի բաղմաթիւ գործեր, բանաստեղծութիւններ եւ արձակ, մի. գարու դուա գրական ձեով եւ այս էր մանաւանդ որ իրեն ապահովեց Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամակցութիւնը, 1938ին: Բայց վերջին պատերազմէն եաք վատուեցաւ իրրեւ գործակից Գեր — մանիոյ, հակառակ Ֆրանսայի գրական մեծ դէմ — քերու բողոքին:

Իր առաջին քննադատական գիրքը կը գրէր Մոռէասի մասին: Ցունաստանէն վերադարձին, ուր գացած էր Ողիմպիական խաղերուն ներկայ գտնուելու, գրեց «Antineas»ը:

Բարեկամական սերտ կապեր հաստատած էր Մոռէասի, Անաթոլ Ֆրանսի եւ Լա Թայլհատի հետ: Նոր հիացողն էր Միսթրալին:

Քաղաքականութիւնը նոյնքան կը հետաքրքրէր գինք, որքան գրականութիւնը: 1894ին արդէն կ'աշխատակցէր Պառէսի «Լա Ռեքարա»ին, Տուխ — մոնի La Libre Paroleին: 18 տարեկանին հրատա — րակած է իր առաջին յօդուածը Les Annales de la Philosophie Chretienneի մէջ:

Երկու մեծ դատավարութեանց ենթարկուած է Շառլ Մոռաս. մէկը Վատիկանի, միւսը պետուրա — կան առեանին կողմէ: Առաջինը պատիժը հոգե — կան էր, տեւեց տասներկու տարի եւ վերջացաւ Պապին ներումով: Երկրորդը՝ դատը տեւեց չորս օր: Պատիժը՝ ցմահ բանտարկութիւն:

1908ին առաջին անգամ սկսաւ իր վէճը կաթո — լիկ աշխարհին հետ, եպիսկոպոսներու բողոքով, որոնցմէ գերապայծառ Կիլիպէռ յուշագիր մը ղր — կած էր «Հռոմ պահանջելով Action Françaiseի դա — տապարտութիւնը: Մոռասեան դրութիւնը ընկե — րային կարգին կուտար անյեղլի օրէնքներ, անուե — սելով կրօնական սկզբունքները: Այս պարագան ե — պերելի թուեցաւ կրօնական իշխանութեանց: Պիոս Ժ. չատ իրար չանցաւ, որովհետեւ բսած էր Շառլ Մոռասի մասին թէ Վատիկանի եւ եկեղեցիին լա — ւագոյն պաշտպանն էր: Այսուհանդերձ տեղիատուաւ բաղմաթիւ բողոքներուն, իրեն վերապահելով դա — տապարտութեան ձեւը: 1914ին Վատիկան մխա — ձայնութեամբ կ'արգիլէ Շառլ Մոռասի եօթը դիր — քերը եւ «Ազիսիօն Ֆրանսէզ»ը: 1915 Ապրիլին հար — ցը նորէն արծարծուեցաւ Բենետիկտոս Ժե. ի օ — րով: Ան եւս յարմար չէ դատեր մէարանութեան արգելքը: «Ազիսիօն Ֆրանսէզ»ի դերը ազէտալի կը Բուէ: Պիոս Ժ11. ի՛նչ ։— « Քրիստոս օտար է ա — նոր համար: Ան եկեղեցին դուրսէն կը տեսնէ, եւ ոչ թէ ներսէն: Քաղաքականութիւնը չէ որ կը պաշտպանէ կրօնքը: Կրօնքն է որ կը պաշտպանէ քաղաքականութիւնը »:

Բանակին երկար տեւեց: Մինչեւ 1935 երբ Փէյռ Լաւալ Պիոս Ժ11.ի ներկայանալով, այս մա — սին ալ խօսեցաւ: Երբ Պապը կը հետաքրքրուէր, ուն ամէն կողմ: Լեռներու կուչին կարդ կարդ չարուած լապտերները ձամբորդներու իրարմէ կ'ու — զենք հասկնալ թէ ինչ է այս հրավառութիւնը:

Ամբողջ Լիբանանը բռնկած է: Երբ քաղաքնե — րու կը մօտենանք աւելի կը բորբոքի կրակը: Վերջապէս կ'լմանանք որ, Լիբանանցին կը ծոյլ է իր հանրապետութեան նախագահին Քամիլ Շա — մունի ընտրութիւնը: Մրախճանք, երգ ու պար ա — մէն կողմ: Ջահեր ու ջահեր, լեռներ հրդեհուած: Ազատութեան աստուածը կը սաւառնի: « Մաղա — ղուիէն ամենեցուն» հայրենիքի սրբազան պար — գեն է: Երանելի ժողովուրդ, զի արժանի ես այդ ազատութեան, արժէքը գիտցար, արժեցուր ու պինդ փարէ անոր: Հոգիդ անգամ եթէ զոհես՝ քիչ է հայրենիքիդ ազատութեան եւ անկախութեան համար, զի ապագայ սերունդներու եւ ցեղին յա — ւիտենականութեան անխորտակելի խարիսխն են: Վայ այն ժողովուրդին, որ ազատ ու անկախ հայ — րենիք չունի...

Պէյրութ լոյսերու մէջ կը լողայ, յաւերժա — հարս մըն է դարձած: Կր ծիծաղի բոլորին, ծովուն ու լեռներու հմայքով զարդարուած, անոնց վեհու — թեան ապաւինած կը հրճուի իր բոլոր զեղեցկու — թեամբ: Դիւթիչ հմայք մը ունի հեռուէն, յաղ — թանակ մը կ'աւետէ այսօր:

Սեպտեմբերի վերջն ենք, հեղձուցիչ ու խո — նաւ տաքը տակաւին կը տիրապետէ Պէյրութի մէջ: Կապոյտ Միջերկրականը միշտ ծիծղուն ու խրոխտ, դարեր ցեղերու երթեւեկին ու մարտերու առջեւ կուրծքն է բացած: Փարաւոններ, Փիւնի — կեցիներ, դոռոզ Հռոմէր ակօսած են անոր լայն ու անծայրածիր լանջերը: Պէյրութ տեսած է տրչա — ւանքներ, արիւն ու աւեր, սակայն կը մնայ կան — գուն եւ անսասան, սարերուն ապաւինած:

Քանի մը օրուան հոս ներկայութենէս կ'ուզեմ օգտուիլ, այցելելով Փալանճեան ձեմարանը, Անթիլիասի վանքը եւ ազգային հաստատութիւնները:

Անսահման բօրէն կը լսեմ քէֆ իմ նախկին ու — սուցիչս եւ շատ սիրելի հայրենակիցս՝ Միհրան Հէրարգեանի Պէյրութ կը գտնուի: Դիւրաւ կը գտնեմ: Երկար կը խօսինք, անցեալի մասին, կը քր — քրենք ուիշատակներ Ուրֆայէն: Զորյց Ուրֆացի — ներու վիճակին, ընդհ. հայութեան մասին: Ե — բեսուն տարուան մէջ կարօտը կ'աուելնք ու կը բաժ — նուինք: Արդեօք երկրորդ անգամ բախտը պիտի ունենա՞նք իրար տեսնելու: Երանելի հայրենա — կից, դուն պատնէշին վրայ, ամբողջութեամբ նո — ւիրուած սիրած ու պաշտած ժողովուրդիդ, իսկ ես ինքզինքս կր նկատեմ դասալիք:

Պէյրութ մտաւորական կեդրոն է դարձած: Հին կ. Պոլիսը հոս է փոխադրուած: Հայը իր երեւ — փախանութներով, քաղաքական գործիչներով, մա — մուլով և գպրոցներով հոս ալ ոգեւորութիւնատեղ — ծած է:

Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՆԻՇԵՐ

ՓԱՐԻՋԷՆ ՀԱԼԷՊ

Է.— ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՊԷՅՐՈՒԹ

Սուրիոյ քաղաքական վիճակը ներկայիս կա — յուն է: Քանի մը պետական հարուածներէ ետք, այսօր զինուորական իշխանութեան ձեռքն են կեդ — րոնացած երկրին տնտեսական եւ վարչական գոր — ծերը: Զօր. Զիւէլքի տիրական դէմք է դարձած եւ նոր կուսակցութիւն մը կազմելու համար մեծ աշ — խատանքներ կը տանի: Ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէ: կեանքը կ'ընթանայ իր բնականոն րն — թացքով:

Հալէպի միակ օրաթերթը, «Արեւելք», տա — րածուած է ամէն տեղ: Դաղութին չափաչափիչ մե — ծամասնութիւնը կը հետեւի անոր: Ունի իր սեփա — կան խմբագրատունն ու տպարանը:

Օդուստոսէն ի վեր կը հրատարակուի «Արե — ւելք»ի յաւելուածը, «Վահազն», իրրեւ ամսագիր պատանիներու համար: Հայկական կեանքը կ'ելնի Միջին Արեւելքի մէջ: Դժբախտաբար սակաւաթիւ են մտաւոր ուժերը, իր բազմակողմանի գործե — րուն համար: Ազգ. իշխանութիւնը, դպրոցական ցանցը, երիտասարդական, մարզական, մշակու — թային եւ հայրենակցական մութիւնց համադրը — ուած եւ ներդաշնակ գործակցութիւնը կը պա — հանջեն մեծ ճիգ եւ պատրաստուած դեկավարու — թիւն:

Զեռներէց դէմքեր չեն պակսիր, սակայն ան — բաւական կուզան:

Միջին Արեւելքի հոծ հայութեան ազգային մեծ դերն ու զարգացումը արժանի են ամբողջ զաղթաշխարհի գուրգուրանքին:

Իրրեւ կազմակերպուած ուժ Հ. Ց. Դաշնակ — ցութիւնը այստեղ ալ գործի փարած է մեծ հա — ւատքով եւ նուիրումով:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՊԷՅՐՈՒԹ.— Հալէպը կը ձգեմ, նորոգուած հայկականութեամբ, բայց սիրտս խոցուած, քանի որ պիտի բաժնուիմ, վերադա — նալու համար Եւրոպա, համալնակուլ ճուարան: Արեւելքի մէջ ցեղը իր ամբողջ թափով կը ծլի կը ծաղկի ու կ'ուռճանայ, Արեւմուտքի մէջ ամէն սրբութիւն կը հալի: Անտարբերութիւն ազգային աւանդութեանց, լեզուի եւ մշակոյթի հանդէպ:

Քաղաքին պարտիզ ցցուած, զարերու հմու — թիւնները գրկած, դուրգուրանքով ու հպարտու — թեամբ կը բարձրացնէ գլուխը Հալէպի բերդը՝ հիմիթեան, հռոմէական եւ արաբական յիշա — տակարաններով: Կր խոնարհիմ հին աշխարհի ըս — տեղծագործութեանց առջեւ, խրելու համար նոր աշխարհի լաբիւրինթոսին մէջ:

Կը սուրանք խուսափելու համար այն վայրե — րէն ուր ցեղ մը ողջակիզուեցաւ իր ազատ ապրե — լու կամքին համար: Դասալիք, հիմա դարձեալ կը փախչիմ, սարսափահար անհամար զոհերու ուր — ուականէն, աչքերս փակ կը փախչիմ, հոգիս սար — սուռէ մը բռնուած:

Ահաւոր բանդագուշանքներէն ազատուած աչքս կը բանամ, դեղեցիկ համայնապատկեր մըն է բացուած: Սարեր ձիւնապսակզգաստիներով, կը հսկեն դաշտերու բարութեանց վրայ: Ծառ ու ծաղիկ զարդարած են հովիտ մը, որ կարծես խու — սափուկ դիրքով կը վախնայ արեւուն տաքէն: Ա — րեւելք, արեւելք քսանեւութ տարուան սառոյցը հալեցուցիր, հոգիս զատ մարինս ալ կաղդու — բեցիր: Եւ տակաւին կան մարդիկ որոնք արեւէն կը սարսափին: Արեւ կը պատժէ այն անզգամնե — րը: Արեւապաշտները աւելի իմաստուն եւ իրա — պաշտ էին քան ներկայ «քաղաքակրթուած» ժողո — վուրդները:

Կր կարենք Լիբանանը երկայնքէն: Օրերը կարճցած են: Մութը կը կոխէ, լեռներու գագաթն ենք: Ամպերէն վեր, քանդր պրիսմակի մր եռաւ կր փայլիլին լոյսեր: Պահ մը կը կարծեմ թէ ծո — վուն մէջ նաւ մը իր լուսարձակները բացած մեղի հետ կը քալէ: Կամաց կամաց լոյսերը կը տարած — կարենայի տալ անոր իմ արեւոս, ոչ մէկ բան այն — քան հաճելի եւ փառաւոր պիտի ըլլար ինծի:

Ցմահ բանտարկութեան վճիռէն եաք, երբ դա — տարանէն դուրս կ'ելլէր ազդազակեց ։— «Տրէյ — ֆիւսի խնդրին վրչիռն է այս»:

Քլէմանսոյի բանտի իր խցիկէն իր դատին վե — րաքննութիւնը կը պահանջէր 211 էջ գրութիւնով մը: Մեւնոյն ատեն կարդ մը թերթեր եւ Aspects de la France կը պահանջէին վերաքննութիւնը:

1951 Օդուստոսին արձակուեցաւ բանտէն եւ փոխադրուեցաւ Թուռայի հիւանդանոցը, ստանա — լով ներում:

Մոռաս Մարաջխատ Փէթէնէն վերջ Ֆրանսա — յի ամէնէն ծեր բանտարկեալն էր:

Իր հիմնական դատանաքն էր՝ La France Seule: Բոլորովին խուլ, մեռնելէն քանի մը վայրկեան առաջ կ'ըսէր.—«Ձայն մը կը լսեմ, մէկը կուգայ»:

ԳԱՆՁ ԿԸ ՓՆՏՌԵՆ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ

Իզմիրի Փաստաթղթ Թաղին նախկին եկեղե — ցիի մը բակին մէջ աւելի քան 30 միլիոն ոսկիի դանձ մը կր փնտռուի, զոր թաղած են հայ եւ յոյն գոհարավաճառներ, Թուրքերուն վերապրաման օրերուն:

Գանձը պահած են եկեղեցիին դամբարանին մէջ եւ որպէսզի երեւան չելլէ սպանուած են դրամները փոխադրող բեռնակիրները, ինչպէս կր դրեն Պոլ — սոյ թերթերը:

ԺԸՆԵՒԻՆ ԿԸ ԳՐԵՆ ՄԵԶԻ.— Ուրախու — թեամբ կը հաղորդեմ թէ ծանօթ ճարտարապետ Սարգիս Ճէվահիրճեան, որ այնքան հմտալից ու — սումնասիրութիւններ հրատարակած է հայկական ճարտարապետութեան մասին, հայերէն եւ ֆրան — սերէն, անդամ արձանագրուեցաւ Société Suisse d'Histoire et d'Archéologie ընկերութեան:

ԿԱՐԴԱՑԱՀԻՐ ԵՒ ՏԱՐԱԾԱԿԻՐ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Նոյեմբեր 14ին Société Savante մէկ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Համազգային Լսարանի հերթական դասախօսութիւնը :

Կր նախագահէր Տօքթ. Կիլիկեցի, որ խօսելով ընդհանրապէս բանաստեղծութեան եւ մասնաւորապէս հայ բանաստեղծութեան մասին, յոռետես մի քանի արտայայտեց, ըսելով թէ ներկայիս քաղաքակրթութեան մէջ բացասական գիծերով կը ներկայանայ հայ բանաստեղծութիւնը : Ճեառ խօսքը տալու օրուան դասախօսին, Մկրտիչ Պարսամեանի, որուն նիւթն էր «բանաստեղծ Նիկողոս Սարաֆեանի գրականութիւնը եւ արուեստը» : Դասախօսութեան ընթացքին Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան զոյգ կերպով կարդաց երեք յատկանշական քերթուածներ հեղինակէն,— « Ձայն մը սգի » («Մի՛ջնարերդէն») , «Առաջնորդող ոգին» («Տնտեսուհին եւ մակընթացութիւնն»էն) եւ «Արուեստին» («Մի՛ջնարերդէն») :

Դասախօսը իր նիւթին անցնելէ առաջ, յայտնեց թէ մեզ կը մեղադրեն որ աւելի չատ կը խօսինք անցեալ գրականութեան եւ գրագէտներուն մասին, անտեսելով գրեթէ արդի հայ գրականութիւնը եւ իր ներկայացուցիչները : Արդար չդտաւ այս մեղադրանքը : Բայց որպէսզի անցեալը կապենք ներկային եւ մեր աչքերը յառենք ապագային, ահաւասիկ այսօրուն նիւթը, Ն. Սարաֆեան ըլլալով արդի գրականութեան տաղանդաւոր ներկայացուցիչներէն մէկը :

Դասախօսը իր նիւթը բաժնած էր քանի մը գլուխներու, բայց կենսագրական տեղեկութիւններէն : Խօսելով Ն. Սարաֆեանի չորս քերթողական հատորներուն մասին («Անկրպետի մը գրատումը» 1925—1927, «14 քերթուած», 1933 , «Տեղատուութիւն եւ մակընթացութիւն» 1931 — 1938 « Մի՛ջնարերդ » 1946) , համադրական ձեւով վերլուծեց ամէն մէկ հատոր : Գարդեց «Տարտամութեան եւ անորոշութեան» խոռվքը, «խորհրդապաշտութիւնը», «բանաստեղծին հոգեփոխութիւնը» (երբ՝ ազգային մշակոյթով հետաքրքրուիլ կը սկսի) . բանաստեղծին «ուրախ եւ տխուր պահերը», գիտուած «երկիր եւ այսօր»ի գրական ըմբռնումներու հատուածադողմէն, եւ վերջապէս «Մայր երակը բանաստեղծին» որ արտմութիւն եւ թախիծ է, միշտ արուեստի մատնոդութիւններով : Այս գրական խղճամիտ վերլուծումը դնահատեցաւ ներկաներէն, որոնցմէ ոմանք խօսք առին : Աշակերտութիւններուն նիւթը բարձր ու անհամեմատելի բանաստեղծութեան եւ գրականութեան մասին էր ընդհանրապէս : Ներկաներէն Թ. Գառնիկ եւ Ե. Քոչեան բացատրեցին թէ Սարաֆեան իրապէս մեծ բանաստեղծ մըն է :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԵՐԿՈՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՑ սպաներ Անդրանիկ Քիւրքճեան եւ Զոհրապ Այվազեան Թէհրանի մէջ պարգեւ ստացած են Շահէն : Ա. Քիւրքճեան Սպայից դպրոցի պահեստի բաժնին մէջ իբրեւ առաջին աշակերտը եւ Զ. Այվազեան առաջին եղած է Սպայից դպրոցի պահեստի բաժնի հրետանոցի մասին մէջ, որուն տուր մը տուած է Շահը :

ՏԱՐՕՆԻ ՀԱՑԲԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Թանկագին հայբենակիցներ, — Արդէն իսկ բանականի ազատուն մեր մնացորդացը որ Մի՛ութիւն մը ունէր, աչքարհասատան նոր պատերազմին նոր հարուած մըն ալ ստանալով տխուր չրջան մը բռնեց :

Հին ու միջին սերունդը աստիճանաբար հեռացաւ եւ մեզ թողուց հոգ ու ցաւ : Իսկ նոր սերունդը, ինչպէս կը նախատեսէր մեր պանծալի հերոսը՝ Գէորգ Զավուշ, 45 տարիներ առաջ, չկրցաւ բնութեան ու բռնութեան առթած բացը դոցել :

Մեղադրանք չէ որ կ'ուղղենք մեր նորաբողբոջ սերունդին : Իրեն կը պակսին հայրենի հողն ու չուրը, մեր ազգային չունչն ու ոգին : Բայց ստիպուած ենք երբեմն մատը թմրած վէրքին վրայ դընել :

Քանի մը տարիներու ակամայ բացակայութենէն վերջ, միջին սերունդի ներկայացուցիչներս , թէեւ սակաւաթիւ, վերստին աստանձնեցինք սեպուհ պարտականութիւնը, սաստրելու համար ուսման կարօտ մեր պատանիներուն, հացի ու արեւի կարօտ մեր ծերին ու չքաւորին : Արդ, կը խնդրենք ուրեմն Տարօն Տուրուբերանի վերապրողներէն համախմբուիլ Մի՛ութեանս չուրջը, ապրելու համար մեր անցեալի գեղեցիկ յիշատակներուն եւ կարելի եղածին չափ մօտէն հետեւելու մեր երախտաշատ պատկերու լուսաւոր ուղիին :

Մի՛ութիւնը գօրութիւն է, ձեր հոգուն մատաղ :

վարչութիւն

Ց. Գ.— Վարչութեան ներկայ կազմն է.— Գէորգ Մխրեան՝ նախագահ, Մարտիկ Տանկուեան՝ գանձապահ, Լեւոն Տօնիկեան՝ քարտուղար : Հասցէ.— Léon Doniguian, 52 rue Gustave Courbet, Bagneux (Seine), France :

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Մի՛ութեան նախաձեռնութեամբ Եփրակի, Նոյ. 9ին դումարուեցաւ Մոնչա — Վիլլէրպանի ծնողքներու ժողով մը, իր հովանաւորութեամբ հաստատուելու համար երկուքաղերքոմիացեալ դպրոց մը :

Ներկայ էին Ազգ. վարչութեան դիւանը, Պ. Պ. Ս. Կիւլպէնկեան եւ Ցակոբ Վարժապետեան սն : Կազմուեցաւ տեղական կրթական մարմին մը հետեւեալներէ .— Պ. Պ. Ցովհաննէս Նիկողոսեան, ատենապետ, Ցակոբ Տէօքմէճեան՝ ատենադպիր, Գրիգոր՝ Հաւկատուքեան գանձապետ : Ցակոբ Նիկողոսեան եւ Գրիգոր Թիւրքմէնեան խորհրդականներ :

Ժանդաւոր մթնոլորի մէջ նուէրներէ դոյացաւ կոկիկ գումար մը : Ջեռնարկը պիտի չարունակուի : Ստորեւ նուիրատուներուն առաջին ցանկը.— Ցովհաննէս Նիկողոսեան 10000 ֆր. , Հաւկատուքեան եղբարք 10000 ֆր., Ցակոբ Նիկողոսեան 5000, Աւետիս Քէչիչեան 1000, ամն 3 հարիւր, Թաշճեան 200 ֆրանք , Պալըսանեան, Տէօքմէճեան, Սաթըճեան, Տիկին Փափազեան, Պօճուեանն, Թիւրքմէնեան, ամն 500ական ֆրանք :

Նորակազմ Կրթական Մարմինը ենթակայ եւ համաբաուու է Ազգ. Մի՛ութեան :

Հայերէնի դասընթացքը՝ հինգշաբթի կէս օրէ վեր ժամը 2ին : Կր հրաւիրենք ծնողները որպէսզի անխտիր զրկեն իրենց զաւակները, հայերէնի դասերուն հետեւելու համար կանոնաւորապէս :

Դպրոցի հասցէն. —149 Route de Genas, Villeurbanne :

Կազմելիք մատենադարանը

(Քառէն Եփփէ ձեմարանէն)

Բոցավառ «Ճառագ»ի մէջ կարդալով Հալէպի Քառէն Եփփէ Մատենադարանին համար ուղղուած կոչը, կը նուիրեմ . —

1.— Շ. Նարդունիի «Ծաղկամատեան», «Կանանչ բաժակով» եւ «Մեղեդիներ» գիրքերը, նաեւ « Հայ - Բոյժ»ի թիւ 1էն 140 թիւերը եւ յաջորդական համարները :

2.— Բժ. Լ. Գրիգորեանի «Բուժանք» պարբերաթերթին լման հաւաքածոն (47)

3.— Տօքթ. Ա. Բարսեղեանի «Արփի» մանկական եւ պատանեկան հանդէսին լման հաւաքածոն (65) : — 4.— Հր. Բալուեանի «Ջուարթնոց» տարեգիրքը : 5.— ՋՈՄի «Երկունք»ը (11) : 6.— Տէր Սահակեանի Գիտութիւն եւ Գիտելիք պատկերազարդ ամսագիրը (24) : 7.— Գ. Լապեանի « Հայաստան եւ Հայկ. Դատը» : 8.— Ա. Գիւլխանատեանի « Հայ - Թաթարական բնդհարումները» : 9.— Ն. Պէչիկթաշլեանի «Երգիծավէպերը» եւ ուրիշ կարգ մը գիրքեր :

Նոյնպէս «Ճառագ»ի նոր չրջանի Ա. թիւէն մինչեւ այսօրուան թիւերը խնամքով դասաւորած եմ եւ յաջորդական թիւերն ալ կը տրամադրեմ մինչեւ մահս :

ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՏԶՄԵԱՆ,

Ց. Գ.— Առանձնալու համար ժամադրուիլ 3 Rue des Pyramides, Paris :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Կիրակի, 16 Նոյեմբերին Mutualité սրահին մէջ տեղի ունեցան կուիմատաի մրցումներ : Այս առթիւ փայլեցաւ թեթեւ ծանրութեան Նորիկ Հայ Professionnel Փիէռ Սարգիսեան (22 տարեկան) եւ Babolinի դէմ (6×3) : Ներկայ էր խառն բազմութիւն մը :

Ա. չրջանը (բաունտ) ժամը ճիշդ 15.15ին բակաւ Պապոյէնի արագ եւ ճարպիկ ցուցադրութեամբ : Սարգիսեան աւելի ազդեցիկ էր եւ պիտակից իր ուժին եւ հաւասար մնացին :

Բ. չրջանին հայ կուիմատաիկը աւելի չկրցաւ իր ուժին դիտակցութիւնը, խանգաւառ ծափերու մէջ :

Գ. չրջանին հակառակորդը աւելի արագացուց իր ուժը կարգ մը հարուածներով : Սարգիսեան դիմադրեց մեքենական հարուածներով եւ հաւասար մնացին : Դ. չրջանը վերջացաւ ի նպաստ հակառակորդին : Ե .եւ Զ. չրջանին Սարգիսեան ուղղեց ուժեղ հարուածներ : Հակառակորդը սկսաւ յոգնիլ :

Վերջին պահուն հայ կուիմատաիկը պիտի կրնար 17 տարեկան էր : Ան չատ քիչ բան պիտէր իր մօրը մասին եւ աւելի քիչ՝ իր հօրը մասին : Մեծցաւ իր ազգականներուն մօտ, Պաթաւիոյ մէջ : Հայրը « անյայտացած էր», ըսած էր անոր իր մօրաքոյրը : Անպիտանին մէկին էր, խմած մը, խաղամոլ մը, որուն բռնութիւնը ստիպեց իր կինը թողլ տալ որ Հոլանտա մեկնի : Ըսած էին անոր, որ իր մայրը պարուհի մըն էր եւ ուշ կամ կանուխ պիտի վերադառնար Ճաւա, տեսնելու զինքը : Բայց առաջին համաշխարհային պատերազմը խանգարած էր իր ծրագիրները եւ ճամբորդութիւնը դժուար էր : Ազջիկը պէտք էր սպասէր :

Պանտա դեղեցիկ ազջիկ մըն էր, Եւրասիացի եւ Ասիացի խառնուրդով տիպար մը, որ բնաւ Հոլանտացին չէր ճանաչեր : Ունէր Մենկոլի չեղ աչքեր, նիհարակազմ էր, մօտաւորապէս հինգ ոտք մէկ մատնաչափ հասակով եւ իր դեղեցկութեան եւ համբերի պիտակութիւնը ունէր :

Նոյեմբեր օր մը, 1917ին, Պանտա սպասում իր մօրը վերջին նամակը, որ երեսիդ գրած ըլլար ան : Կուզար վէնեչիկէն, Ֆրանսա, ուր ան պեդագոհարուած էր : Նամակը հետեւեալն էր. —

Սիրելի աղջիկս ,

Անկարելի չատ բան պիտի ուղէի ըսել քեզի , բայց այնքան քիչ ի նամ ըսել : Ժամանակս կարճ է : Պատերազմ է : Առաւօտ ժամը չորսն է եւ մէկ նամ մօտաւորապէս մէկ ժամէն, ես պիտի պատրաստ մեռնիմ մեռնելու մէջ, առանց անդամ մը եւս քեզ տեսնելու : Դուն մանկիկ մըն էիր, երբ ձգեցի քեզ :

Թարգմ. կ. գ.

Ք. ՋԻՆԵՐԸ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Ը.— ԱՏՐԻՒՆ ՎՈՍՓՈՐԻ ՄԷՋ

Պերլինի կարծիքը ուղղեցաւ : Տոլարները ղրկուեցան օդանաւով : Ալլանացին յարգեց իր խոստումը եւ յանձնեց Դաչնակիցներու ծրագրած յարձակողականին բնդարձակ նախապիծերը :

Անկարելի է ըսել , թէ Տիէլլոյի ձեռքը անցած տեղեկագիրները «չինուած» էին համոզելու համար Գերմանները եւ միեւնոյն ժամանակ չփոթութեան մատնելու զանոնք : Առակի կարգ անցած է բրիտանական դիւանագիտութեան ճկունութիւնը եւ խնդրոյ առարկայ դիւանագէտը վարպետ մըն էր իր արուեստին մէջ :

Ամէն պարագայէ տակ, Գերմանները եղրակացուցին, թէ Զբըչէլ մէկդի պիտի դնէ «Օվերլորտ»ի ծրագիրը եւ պիտի յարձակի Միջին Եւրոպայի մէջ : Այդ պատճառով ալ տակաւ ուժեր միացան ձգեցին Նորմանտիի մէջ : Նացիները յատկանշող կոպիտ սխալ մըն էր եղածը : Տեղեկութիւններ բատանալու համար քառորդ միլիոն տոլար ծախսելէ վերջ, չկրցան զանոնք օգտագործել :

Ամբողջ պատահածին մէջ չահտղները եղան Տիէլլօն եւ սիրուն Ատրիէնը : Գերմանացի Հետախուզական Սպասարկութեան մէջէն դուրս եկան ամենայն արագութեամբ եւ կը կարծուի, թէ յաջողեցան հասնիլ Հարաւային Ամերիկա, իրենց չահածներուն մեծ մասը միասին տանելով :

Ի՞նչ է ուրեմն կապը այս երկու լրտեսներուն եւ Նիւ Եորքի Ներդաղթի Պաշտօնատան մէջ մեր տեսած երկու պաղթականներուն միջեւ, որոնցմով բացուեցաւ այս գլուխը : Կը տրուի հետեւեալ բացատրութիւնը — Այս երկու անձերը կը ծառայէին Անգարայի գերմանական դեսպանատան մէջ այն ժամանակաշրջանին, երբ Տիէլլօ գործի վրայ էր : Անոնք մօտեցեր էին կցորդ Ճորճ Ըրլին առաջարկելով մէջտեղ հանել այն գաղտնիքները, զորս Տիէլլօ կը տեղեկացնէր գերմանական դեսպանատան : Բայց այն պահուն, երբ Ըրլ գործելու կը պատրաստուէր Տիէլլօ եւ Ատրիէն անհետացած էին :

Ու հիմա, չատ տարիներ վերջը, գերմանական ամբողջ հատած էր Ամերիկայի ծովեզերքը : Երբ վար դրուեցան Նոր Աչխատհի մուտքի դրան առջեւ, անոնք անդամ մըն ալ յիշեցին ամերիկեան կցորդը, որուն հանդիպած էին Անգարայի մէջ պատերազմի ընթացքին : Իվերջոյ, զաղթական — ները աւտտատան դուան Մխացեալ Նահանգներու մէջ :

Թ.— ՄԱԹԱ. ՀԱՐԻՒ ԱՂՋԻԿԸ

Երբ Մարկարիտա Կէրթրուտ Ցէլլէ - Մաք — լէոտ, աւելի յայ ծանօթ աչխատհին իբրեւ վտտահամբուն Մաթա Հարի, դնահատուեցաւ իբրեւ լրտեսուհի մը, իր աղջիկը Պանտա, հազիւ

նար զգեստներ (նօք աուէթ) տասնեակ զօրաւոր հարուածներով, բայց նախընտրեց կէտերու առաւելութիւնը եւ իրաւարարները յաղթական հռչակեցին հայ ախոյեանը :

Սարգիսեան եւ իր ծնողքը կը բնակին Ժան-Թիյի : Ան հետաւոր կօչակար է : Ունի մեծ եղբայր մը եւ քոյր մը : Հայրը կ'աշխատի Hachetteի տպարանը : Ձինուորական ծառայութեան չրջանը լրացուցած է երկու ամիսէ ի վեր եւ կատարած է նաեւ երեք մրցումներ, մէկ յաղթական, մէկ հաւասար, մէկ պարտութիւն : — Սարգիս Զ.

Նուէյաս Մոսկուայի ճակատէն եւ սկսաւ գործակցիլ Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ հետ, աւելի զօրացած է Թրակիոյ պաշտպանութիւնը. վասնզի Թիթոյի բանակները կրնան կողէն զարնել Պուլկարիան :

Միւս կողմէ, զօր. Արնոլա կը հերքէ Թրքական աղբիւրէ բխած այն լուրը Թէ պիտի տեղափոխուի Թուրքիոյ ամերիկեան զինուորական պատուիրակութիւնը :

Թուրք թերթերը կը գրեն Թէ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը պիտի գայ Փարիզ, Թուրքիոյ զինուորական պահանջները ներկայացնելու համար ՀԱԿԻն Հիւս. Ատլ. Կազմ.) : Վերջերս այդ կազմակերպութենէն չատ մր ակնառուոր անդամներ Թուրքիա գացին, քննութիւններ կատարելու համար : Թուրք թերթերը կը կարծեն Թէ նոր օգնութիւններ պիտի տրամադրուին Թուրքիոյ :

× Թուրք թերթերը յորդորներ կ'ուղղեն առաքեան պետութեանց, որպէսզի միանան Մ.Իչին Արեւելքի պաշտպանութեան ձեռնարկին, յանուն իբրեւց ապահովութեան :

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ԴԷՄ

Եւրոպական բանակի ծրագրին վաւերացման դէմ պայքարը հետզհետէ կը ծաւալի Փարիզի մէջ: Զօր. Պիյոթ, որ վերջերս բաժնուեցաւ ար կոլի կազմակերպութենէն, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ առջի օր .

— Մեր խմբակցութիւնը (30 երեսփոխաններ) դրեթէ ամբողջութեամբ հակառակ է դաշնագրին վաւերացման՝ իր ներկայ ձեւին մէջ :

Կը նշանակէ Թէ ծրագրին վաւերացումը պիտի դժուարանայ, հակառակ անոր որ զօր. ար կոլի 121 երեսփոխաններէն 30 հոգի բաժնուած են : Այս երեսփոխանները, անջատականները եւ համայնավարները 215 հոգինոց ընդդիմադիր ճակատ մը կը կազմեն Ազգ. ժողովին մէջ որ ունի 625 երեսփոխան : Այս Թիւին վրայ կարելի է աւելցնել ուրիշ ընդդիմադիրներ.— անկախներ, դիւզացիներ եւ ալջակոմեան արմատականներ, Թերեւս 80 հոգի : Շատ մը ընկերվարականներ կը վարանին վաւերացնել ծրագիրը, այն մտավախութեամբ Թէ Ամերիկայի եւ Անգլիոյ հետ բանակցութիւններ կատարելով, կարելի է հարթել ճամբան : Սարի հարցին առթիւ Գերմանիոյ բռնած դիրքն ալ ազդած է մտքերու վրայ :

Զօր. ար կոլէն անջատուած երեսփոխանները յայտարարութիւն մը հրատարակեցին, որով կ'ըսեն Թէ իրենց նպատակները չեն փոխած, բայց կ'ուզեն աւելի գործնական եւ չինարար ըլլալ : Իրենց կարծիքով, եթէ զօր. ար կոլ խորհրդարանական պայքար մը մղէր իր 121 երեսփոխաններով , իշխանութեան գլուխ անցած կ'ըլլար, վտանգ աւելի հեռանալու :

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ՀՐԻՇՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ

Քանի մը օրէ ի վեր կը դատուին Փարիզի փոմփ փողոցի կեանքափոյին անդամները :

Ամբաստանեալներէն հինգը վախճան են, — երկու Գերմաններ, երկու Իտալացիներ եւ Կովկասցի մը : Ուրիշ մը մեռած է Ֆրէնի բանտին մէջ, իսկ կին մը, Մատլէն Մառչան, հիւանդ է : Ուրեմն կը դատուին 14 ամբաստանեալներ, որոնց մէկը կին, Տրնիզ Տէլֆօ :

Առջի օրուան դատավարութեան մէջ, ահռելի մանրամասնութիւններ տրուեցան կատարուած բարբարոսութեանց մասին,— տանջարարները զոհերը կր չարչրկէին խարազաններով , եռացած ջուրի մր մէջ ձգելով, ձեռքերէն կամ ոտքերէն կախելով, մարմնին զանազան մասերը այրելով կամ քերթելով եւն. : Տիկին Տրնիզ Տէլֆօ, որ իրեւ քարտուղար կը ծառայէր, կը սղագրէր չարչարանքի այս տեսարանները : Եւ կը հրամայէր դահիճներուն .

— Շարունակեցէք : Տակաւին ամէն բան խոստովանած չէ:

Վկայութեանց ընթացքին, ամբաստանեալներէն Ժաք Ռէյմոն նուագելով, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ : Մումբին վարիչը փախած է եւ իրեւ դիմաւոր ամբաստանեալ կը ներկայանայ Ժոռժ Կիչարաինի, որ անգամ մը ուզեր է այրել իր զոհերէն մէկուն աչքերը :

Ամբաստանադիրը կ'ըսէ Թէ հրէշներու այս կազմակերպութիւնը ձերբակալել տուած է 300, աքսորած՝ 160 հոգի : Գնդակահարուած են 42 կանայք :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ

ԻՆԶՈՑԸ

23 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30-էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի Խրիմեան սրահը :

Նախագահութեամբ Հայր Փիլէբճեանի :

Կը խօսի Պ. Երուանդ Քոչեան

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին դերասան Ա. Գմբէրեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան (երգ) : Տրամախօսութիւն, երգ, նուագ :

Պիւֆէ խիստ մատչելի գիներով:

Կը հրաւիրուին Սեբաստացիները , ինչպէս նաեւ բոլոր համակիրները :

Մուտքը ազատ է :

ՀՐԱԽԻՐԱԳԻՐ - ԺՈՂՈՎ

Մարսէյլի Խարբերդ նահանգի նորակազմ Հայր. միութեան ընդհ. անդամական ժողովը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, 23 Նոյ. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 105 rue de Rome, Մարսէյլ, Au Saillard սրճարանի սրահին մէջ: Այս առթիւ կը խնդրուի միութեան բարեկամ հայրենասէր Խարբերդցիներէ ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր ժողովին: Օրակարգ՝ Ա) Վարչութեան ընտրութիւն : Բ) Ծրագիր կանոնադրի մշակում :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ

Ընկերական հաւաքոյթը յետաձգուած է

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ շաբաթ իրիկուն, 22 Նոյեմբեր, քաղաքապետական մեծ սրահին մէջ (Salle des Fêtes):

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Սահպողաբար կը փնտռուի սենեակ մը երկու ուսանողներու համար:

Դիմել՝ «Ճառագ»ի վարչութեան :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Այսօր, ուրբաթ, ժամը 20.30ին Elysées Montmartre սրահին մէջ (մէթրօ Անվէրս), պիտի կատարուին ըմբշամարտի (catch) կարգ մը մրցումներ: Պիտի մասնակցի նաեւ Ցակոբ Այվազեան, ծանօթ Romainի հետ : Հայ ըմբիշը յաղթած է բազմաթիւ հակառակորդներու :

× 1952 չրջանի դասաւորման մէջ՝ կը գտնուի ուրիշ հայ ըմբիշ մը, Ցարութիւնեան որու մասին դովեստով կը խօսի Equipe :— Ս. Զ.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մարսէյլի Մայր եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը կր ծանուցանէ Թէ՝ Տիկին Կիւլա Զէթըրէ չնորհակալութեամբ նուէր առացած է 6 կտոր թանկարժէք եկեղեցական ըսպասներ, որոնց օծումին առիթով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իր ընտանիքին նըւիրեալներուն յիշատակին, այս կիրակի օր :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Խաչիկ Ավճեանի եւ զաւակներու վախճանին համաձայն իրենց կնոջ եւ մօր ողբացեալ՝

ԱՂԱՒՆԻ ԱՒՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, 23 Նոյեմբեր, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Շավիլի մատրան մէջ, ձեռամբ՝ Եսայի քհնյ. Ալթունեանի, նաեւ Ավճեան, Գալէմեան, Քոստիկեան զերդաստաններու համայն ննջեցելոց համար: Կր հրաւիրուին ազգականներն ու բարեկամները ներկայ ըլլալ հոգահանգստի այս արարողութեան :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր գահլիճին կազմութենէն ետք, չորս ականաւոր զօրավարներ հանգստեան կոչուեցան :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կուսակցական պաշտօնաթերթը «Փրաւտա» , ծանր ամբաստանութիւններ կ'ուղղէ չատ մը պաշտօնատարներուն դէմ, ըսելով Թէ մախտմներ կատարած, կարգապահութիւնը խախտած, կեղծ վիճակագրութիւններ կազմած են եւն:

30.000 ՖՐ. ՏՈՒԳԱՆՔի դատապարտուեցաւ Մարսէյ Քաչէնի աղջիկը, Տիկին Հերցոկ, որ իր Թերթին մէջ անուանարկէր լուրեր հրատարակած էր ոսոխականութեան դէմ :

Օր. ՄԱԹԻԼՏ ՈՍԿԱՆԵԱՆ
Պ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ս. Ամն (Մարսէյլ Նշանուած 1952 Նոյ.

× Այս ուրախ առիթով Այրի Տիկին Ալմաս Փափազեան (խօսեցեալին մայրը, Խնուսցի), իսկ Պ. Յակիկ Ոսկանեան (Օրիորդին եղբայրը) 2500ական Ֆր. նուիրեցին Ս. Ամնի Նոր Սերունդի հայերէնի դասընթացքին :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Ն. Վալանս.— Առ այժմ Թող մնայ :

ՎԱՃԱՌՈՒՐԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Վասպ. երկսեռ երիտասարդութեան, հովանաւորութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան :

Այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Clubի շքեղ սրահին մէջ, 51 rue Grignan :

FRANCIS SCOTTի Նուագախումբը :

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Հայկական պարեր եւ անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով : Մուտք **300** ֆրանգ

Զեր սեղանները վերապահելու համար հեռաձայնել.—Պ.Յովհաննէս Հացագործեան,C.05.78 եւ Պ. Վարդան Պանտիկեան, C. 36.43.

Տոմսերու համար դիմել.— Պ. Ց. Հացագործեան, 15, rue Longue des Capucins, Պ. Վարդան Պանտիկեան, 27 rue d'Aubagne, Պ. Սիմոն Աւտոյեան, 7 Place d'Aix, Պ. Մեսրոպ Շահինեան, 26 rue des Petites Maries, Պ. Պետրոս Նազարեան 6 rue de la Palud, Պ. Արամ Հիւսեան 36 Bld. Rabatau , Պ. Մ. Մկրտիչեան 61 rue d'Aubagne :

Ապահովուած է անթերի սպասարկութիւն :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕԾ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, 23 Նոյեմբեր ժամը 3ին Պուա Քոլոմպ Սալ Միւնիսիփալ մէջ (rue D'Estienne dOrves, կայարանի մօտ) : Կը ներկայացնէ, մասնակցութեամբ՝ Օր. Օր. Ն. Մատոյեանի, Մ. Քէչիշեանի եւ Փարիզահայ դերասաններու, առաջին անգամ բլլալով, մեծ յաջողութիւն գտած օփէրէթը՝

ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ կամ
ՇՈՒՐՏԱՐԱԳԷՏ ԱՐՄԱՆԸ

7 գործ, հեղ. Թրագօլի : Արեւել. նուագախումբ: Տոմսերը կարելի է ստանալ հայ նպարավաճառներէ եւ առեւտրականներէ :

SALLE D'IENA, 10 AVE. D'IENA, PARIS

Այս շաբաթ ժամը ճիշդ 20.30ին :

E. KALMANNի ծանօթ օփէրէթը՝

ԻԹԱԼԱՆՈՒհԻ ՉԱՐՏԱԾԸ

(Ս Ի Լ Վ Ա)

Ռուսերէն լեզուով: Բեմադրութիւն՝ Իսա -Արա — Ղուկասօֆ : Նուագախումբ՝ դեկավարութեամբ՝ ՔԱԼՄԱՆՆ որդիի, մասնակցութեամբ LUDMILLA REVENSKAYAի եւ G. DANIOUCHINEի :

Տոմսերու համար դիմել՝ ռուսական դրասուներ՝ 2 rue Pierre le Grand et 77 rue Lourmel, Paris (15), ինչպէս նաեւ ներկայացման օրը թատրոնի կիչէն ժամը 19էն սկսեալ :

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

Մ Ի Մ Ո Ռ Ն Ա Ք Ո Ր . . .

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիպաիճ

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ...
համեղի մթնոլորտի մը մէջ
ելէք métro **Trinité** *կամ* **Notre Dame de Lorette** *եւ*
24, RUE ST. LAZARE
Ձեզի կը դիմաւորէ
ԼԻԼԱՆ (AUX LILAS)
Արեւելեան նուագ շաբաթ եւ կիրակի գիշերները

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս. 1100 ֆր., Տարի. 2200, Արտ. 3600 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գինը 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 22 Novembre 1952 Շաբաթ 22 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6922-Նոր շրջան թիւ 2333

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՉ ԻՄԿ ՄԷԿ ԲԱՌ

Համբերութեամբ կարդացինք Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան Ժ. Հ. համագումարին առընչութիւնները։ Կեդր. Կոմիտէի ընդհ. քարտուղարին զեկուցումէն մինչեւ քննադատութիւնները ու վիճաբանութիւնները։

(Համագումարը բացուած էր Սեպտ. 21ին եւ վերջացաւ 22ին)։

« Սովետական Հայաստան» աճելի քան երեք լայն էջեր յատկացուցած էր իւրաքանչիւրին, մանրատառ տպագրութեամբ եւ բոլշեւիկեան չափազանց ընդարձակութեամբ։ Այնպիսի լեզուով մը որ կրնայ ուսերնի թարգմանուիլ առանց մեծ դժուարութեան։

Բովանդակութի՞ւնը,— թուղթ բոլշեւիկեան։ Դպրոցին, գրականութենէն, թատրոնէն մինչեւ կոլխոզ եւ սովխոզը։

Սխալներով տեղեկութիւններ՝ ճարտարագործական աշխատանքներու, գիւղատնտեսութեան, հաւաբուծութեան, բամպակի կամ բուրդի մշակութեան, մետաղագործութեան, հանրօգուտ շինութեանց եւն. մասին։

Խմբագիրները միայն պիտի փոքթէին հեղնել կամ ստորագնահատել նոր աշխատանքները եւ նուաճումները, որքան ալ չափազանցութիւններ պարունակէին։

Երեւակայեցէք որ ոչ միայն կովերու, եղնեերու, խոզերու, ոչխարներու, գառնուկներու, այծերու դիմաքանակը ճշդած, այլ եւ հաւերն ու վառեակները համրած են։

Եւ չրջանի մը ներկայացուցիչը ցաւով կը մատնանշէ թէ ճուտիկներու (վառեակ) 70 %ը մեռած են, անհոգութեան հետեւանքով։

Ուրիշ մը կը դանդատի.

— « **1951** թուին մէկ կովից ստացել է **585** լիտր կաթ **1200** լիտր պլանի դիմաց. իսկ **1952** թուի ամբողջ ութ ամսում ստացել է **575** լիտր, **900** լիտրի դիմաց»։

Այսքան մանրակրկիտ զեկուցումներ եւ քննադատութիւններ կարդացած առեն, չէ՞ք փորձուիր հարցնել թէ համագումարը զբաղա՞ծ է նաեւ ազգային - քաղաքական խնդիրներով։

Եւ կամ, դոնէ բաղձանքներ յայտնա՞ծ է, օրինակ, ներքին պահանջներու կամ տարագիր բազմութեանց մասին։

Ի զո՞ւր փնտռեցինք ո՛րեւէ ակնարկ՝ ուղղակի կամ անուղղակի։ Եթէ ոչ պարզ աչխարհաբարով, դոնէ եզովբոսեան լեզուով։

Ոչ մէկ բառ՝ Հայկական Սրտապահմանի մասին, որ նոյնպէս մէկ միլիոնի համբանք մը կը ներկայացնէ։ Իրրեւ պահեստի ուժ՝ հայրենիքին համար։

Համագումարին փակման առթիւ, հանդիսաւոր ուղերձ մը ղրկուած է Սթալինի, նոյն ժամին եւ միօրինակ, թխածոյ բովանդակութեամբ։

Կարճ խօսքով, կը խոստանան զարկ տալ համայնավարութեան զարդացման։ Ամրապնդել եւ բոլշեւիկեան չափով կատարել, զերակատարել նոր հնգամեակի «պլան»ները (ծրագիրը)։ Եւայլն, եւայլն։

Վերէն վար կուսակցութիւն, «ռեւոլուցիոն տենդենց» եւ անսահման հաւատարմութիւն, առանց որեւէ ակնկալութեան։

Կարելի՞ էր ուրիշ բան սպասել այն կարգուսարքին տակ, որ խորութիւն չի դներ միջոցներու մէջ, բազմութիւնները ահաբեկելու, տրորելու եւ հոդինները ցամքեցնելու համար։

Բայց եւ այնպէս, մեր հայրենիքն է այդ երկրամասը, եւ մենք ուրախութեամբ կ'արձանագրենք ժողովուրդի զաւակներուն կատարած նուաճումները։

Ամէն պատառայի մէջ, կը գտնուինք անտրամբ իրականութեան մը առջեւ։

Ի՞նչ կը թելադրէ այդ իրականութիւնը։

Հարցումին կը պատասխանենք յաջորդով։

Մինչ այդ, բարենպաստական խորհուրդ մը բոլոր անոնց որ հաւրենիքի եւ հայրենասիրութեան մասին կը խօսին ու կը գրեն.—

Ուչադրութեամբ կարդացէք Եղեւանի թեր-թերն ու տիրոջերը։ (Դուք աւելի դիւրութիւն ունիք գտնելու ճառելու)։

Կարդացէք, սերտեցէք, եւ յետոյ թուղթ մրոտեցէք, նոր լեռան քարոզներ հիւսելով։ Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎԱՀԱՆ ՄԱԶՄԱՆԵԱՆ

Պատահաբար ձեռք անցած նամակէ մը ցաւով կ'իմանամ թէ Սթալինի մէջ (Վառնա) մեռած է վաստակաւոր ընկեր մը, Վահան Մազմանեան։

Ութսունեւմէկ տարեկան էր։

Վերջին տարիներու ընթացքին իր կեանքը տաժանելի քաչքչուք մը եղած էր, իրրեւ հետեւանք ծերութեան, հիւանդութեան եւ նիւթական անճկութեան։

Բոլշեւիկեան բռնակալութիւնը թոյլ կուտար ազատ շարժիլ, կամ բաւարար օդնութիւն հասցնել արտասահմանէն։

Նոյն տագնապին մատնուած չէր ուրիշ տասնեակները, Պուլկարիոյ թէ Ռումանիոյ մէջ։ Մանաւանդ այն կիները որոնց ամուսինները կամ նեցուկները աքսորուեցան առտու մը, անծանօթ ուղղութեամբ...

Եթէ չեմ սխալիր, Վահան Մազմանեան վերջին մնացորդն է Դաշնակցութեան այն սերունդին որ նախանձելի բարձրութեան մը հասցուց Պալքանի չրջանը, սկսելով 1895 — 96էն։

Այն առեն եւ մինչեւ Օսմ. Սահմանադրութեան հռչակումը, Պուլկարիոյ մեր ընկերները իրաւամբ կը պարծենային,— «Պալքանի մեր կեդր. Կոմիտէն ... »։

Ուրի՛շ օրեր էին։

Դաշնակցութիւնը զինուորական վարժարան մը բացած էր Վիտոչի ստորոտը, նախաձեռնութեամբ Ռոստոմի, մասնագէտ ռազմիկներ հասցնելով։

Այնտեղ կատարուած էր Երլտրգի ռումբին առաջին փորձը, որուն զոհ զացին Քրիստափոր եւ Վռամ Քէնտիրեան։

Այնտեղ թառած էր Աղբրանիկ, լեռներէն իջած առեն։

Եւ վերջապէս այնտեղ լոյս կը տեսնէր Ռ. Զարդարեանի «Ռազմիկ»ը։

Ինչպէս 1895 — 96ին, վերջին արտագաղթին առեն ալ (1921 — 22), Պուլկարիան էր որ լայնօրէն բացաւ իր դուռները քսան հազար Հայերու առջեւ, չնորհիւ Դաշնակ — Մակեդոնական գործակցութեան։

Մազմանեան պատասխանատու պաշտօններ վարած է տարիներով, կուսակցութեան թէ ազգային կեանքի մէջ։ Եղած է անդամ կեդր. Կոմիտէի, պատգամաւոր՝ Շրջ. ժողովներու, գործակից՝ ականաւոր դէմքերու որոնք պարբերաբար կ'այցելէին չրջանը։

Քանի մը տարի առաջ իր Ցուչերը գրած էր « Հայրենիք»ի համար, բազմակողմանի բովանդակութեամբ։

Այսքանը իրրեւ ողեկոչում՝ դոյժին անմիջական տպաւորութեան տակ ... ՎԱՀԷ

ՊՐՈՖ. ՏՈՏՈՄԵԱՆՑ ՄԵՐ ՄԷՋ

Մէկ չաբաթէ ի վեր Փարիզ կր գտնուի պրոֆ. Վահան Տոտոմեանց։

Ծերունի վաստակաւորը, անցեալ տարի հրաշքով ազատած էր Պուլկարիայէն եւ Հռոմ կը գտնուէր։ Որչափ է Փարիզ հաստատուիլ, իր աչխատանքները չարունակելու համար։ Ցաջողութիւն։

ՏԻԳՐԱՆ ՉԱՑԵԱՆԻ ԳՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հինգչաբթի օր տեղի ունեցաւ ողբացեալ Տիգրան Չայեանի յուղարկաւորութիւնը։ Դժբախտաբար ամենքն ալ չկրցան յուղարկաւորներուն թիւը։ Եկեղեցւոյ հոդաբարձութիւնը պատչաճ կարդադրութիւններն ըրած էր, հանդուցեալին յիչատակը յարգելու համար։ Այս առթիւ դամբանական մը խօսեցաւ Պ. Քարեան։

ՉԻՆԸ, փոթորիկները եւ անձրեւները մեծ մնասներ պատճառեցին Ֆրանսայի զանազան մասերուն մէջ։ Մարդկային զոհեր ալ կան։ Օգը մեղմացած է Փարիզի մէջ։— Գետերը յորդեցան կեդր. Իսաչիոյ մէջ, տեղատարափի անձրեւներու հետեւանքով։ Կամուրջներ փլան, ելեկտրական ձողեր տապալեցան եւ հարիւրաւոր գիւղացիներ հաղորդակցութենէ զրկուեցան։

ՍԱՌԻ չրջանին հանքային սենտիթային նախադահ պաչտօնակից եղաւ ոստիկանութեան կողմէ։ — Գերմանի համայնավար նոր չարունակէ պայքար մղել Նոյեմբեր 30ի ընտրութեանց դէմ։

ԵՐԷԿ ԱԶԳԻ ԼՈՑՍ ԱՑՍՕՐ ՀՐԷՇ

ՇՈՒՆԴԱԼԻՑ ԴԱՏ ՄԸ ՓՐԱԿԱՑԻ ՄԷՋ.— ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ, ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԵՒ ՈՐԻՇ ԵՐԵՒԵԼԻՆԵՐ ԴԱՒԱ.— ՃԱՆ.— ԲՈԼՈՐՆ ԱԼ ԿԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՆ ...

Նոյեմբեր 20ին Փրակայի ժողովրդականատեանը սկսաւ դատել 14 ամբաստանեալները, որոնց գլուխը կը գտնուին կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Սլանսքի եւ Զեխոսլովաքիոյ նախկին արտաքին նախարարը, Վլատիմիր Քլեմանթիս։

Ռուտոլֆ Սլանսքի, 52 տարեկան, Հրեայ մըն է որ չեխերէն կը խօսի։ Բուն անունն է Սալցման։ Կուսակցութեան ականաւոր դէմքերէն էր եւ պատերազմի ընթացքին կը գտնուէր Մոսկուա։ Սթալին իրեն յանձնած էր Սլովաքիոյ արձակագիներուն հրամանատարութիւնը։ Սլանսքի կը համարուէր «Մոսկուայի մարդը»։ Իր դիրքը այնքան կարեւոր կը նկատէին որքան կուսակցութեան եւ հանրապետութեան ներկայ նախագահին՝ Կոթվալտի դիրքը։ Այնպէս որ, անակնկալ մը եղաւ երբ Կոթվալտ 1951ին կը ընէր ընդհ. քարտուղարի պաչտօնը։

Ամբաստանագիրը 14 մեղադրեալներուն կը վերագրէ Քրոցքիականութիւն, Թիթոյականութիւն եւ սիոնականութիւն։ Կ'ըսէ թէ բոլորն ալ «գաղթեցին աղգայնական դաւաճաններ էին, թչնամի Զեխոսլովաքիոյ ժողովուրդի եւ ընկերվարութեան։ Անոնք ամերիկեան աչխարհակալներուն կը ծառայէին եւ արեւմտեան լրտեսական գործակալութեանց ղեկավարութեամբ հակապետական գործադրութեան կեդրոն մը հաստատած էին խորտակելու համար Զեխոսլովաքիոյ ժողովրդապետութիւնը, ինչպէս եւ խանգարելու ընկերվարական վերաչինութիւնը եւ ազգային անտեսութիւնը»։

Սլանսքի յատկապէս կ'ամբաստանուի նաեւ թէ դաւ մը սարքած էր նախագահ Կոթվալտի բժիչկներուն հետ, «անոր կեանքը կարճեցնելու համար»։ Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ Սլանսքի միեւնոյն առեն կը ջանար խախտել ժողովրդային հանրապետութեան հիմերը, կազմակերպել տնտեսութիւնը, լրտեսութիւն կատարել եւ Զեխոսլովաքիան քիչ քիչէ խորհրդային ճակատէն։

Դատավարութեան առաջին օրը անցաւ ամբաստանագրին ընթերցումով։ Մեղադրանքները մեծ մասով կը ծանրանային Սլանսքիի վրայ, «որ դեռ Սլովաքիոյ 1944ի ապստամբութեան միջոցին կ'ըղծէր ի հաչիւ Ամերիկացիներու։ Զեխոսլովաքիոյ պատասխանատուները վերջ (1945), Սլանսքի իրրեւ ընդհ. քարտուղար իր չուրջը հաւաքած էր խումբ մը փաչականներ եւ կը դաւադրէր ընկերվարական պետութեան եւ ժողովրդապետութեան կառուցման էմ »։ Օգտուելով իր դիրքէն, ան լրտեսներու ցանց մը հաստատած էր միւս ժողովրդական հանրապետութեանց մէջ եւ Փրակայի ամերիկեան դեսպանին կը հաղորդէր իր գործակալներուն տրուած տեղեկութիւնները։ Ցետոյ, ադդ. տնտեսութեան բարձր դիրքերուն վրայ դրած էր թչնամի տարրեր, կը պաչտպանէր Հրեաները, ինչպէս սիոնականները որոնք Զեխոսլովաքիոյ դէմ կը դործէին եւ կը դիւրացնէին թչնամիներուն մեկնումը։

ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐԸ «ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Փրակայի անթելը հետեւեալ ձեւով կր հաղորդէ Սլանսքիի խոստովանութիւնը .

— « Ես թչնամի մը եղայ համայնավար կուսակցութեան եւ դաւադրական չարժում մը ստեղծեցի, կուսակցութիւնը պատակտելու համար։ Նոյն ձեռնարկները կատարեցի բանակին մէջ։ Այս դործունէութիւնս կր սկսի 1942ի չեխական ապստամբութենէն ։ Երբ գործնապէս կր պայքարէի Ս. Միութեան չահերուն դէմ ի հաչիւ Պէնէչի վարչութեան։ Ես յանցաւոր եմ իրրեւ պատասխանատու եղան Սլովենայի մահուան (համարեա մր որ մեռաւ 1944ին)։ Ես երկրեա մարդ մըն եմ ։ Իրականին մէջ, ես երբեք համայնավար եղած չեմ ։ Ընդհակառակն, 1927էն ի վեր կը հետեւէի Թրոցքիի վարդապետութեան եւ փորձեցի իմ դաղափարներս պարտադրել կեդր. Կոմիտէի անդամներուն ։ Ես պատեհապաչտ մըն էի 1935էն ի վեր։ Իմ արարքներուս օդնեցի աչխարհակալութեան գործակալին՝ Պենէչի»։ Եւ դեռ ի՛նչ մեղքեր...

Ամբաստանեալներուն մէջ կը գտնուին Սլանսքիի փոխանորդը ,արտաքին նախարարներու երկու փոխանորդներ, նախագահ Կոթվալտի նախկին տնտեսական խորհրդականը, արեւելեան Գերմանիոյ չեխական նախկին դեսպանը, ադդ. պաչտպանութեան նախկին օդնական նախարարը եւ զօրավար մը որ նոյն նախարարութեան խորհրդական եղած է, կուսակցութեան պաչտօնաթերթին խմբագիրը եւն. Այնուհետեւ բոլորն ալ կարգով պիտի խոստովանին իրենց մեղքերը ։

Այս դատին կր սպասուէր մեկ տարիէ ի վեր։

Երկրորդ դիւանագործ ամբաստանեալը, նախկին նախարար Քլեմանթիս, ծնած է 1902ին եւ «մտա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԵԱՆ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐԷՆ»

Քառասունեւհինգ տարիներու անցեալ մը կը քրքրէ Ահմէտ էմին Եալման, — «Վաթան»ի խմբագրապետը :

Ուրեմն, պէտք է երթալ մինչեւ 1907...

Մենք չատ աւելի առաջ կրնանք երթալ, հասատելու համար թէ յաւիտենական պատմութիւն է ջարդի, հալածանքի եւ արժանապատուութեան կողոպուտի խնդիրը, Արեւելեան Նահանգներու մէջ :

Եալման, Թոքթքեան ու Քիւրտերը կը յիշէ· սակայն, կը մոռնայ Հայերը: Եթէ ուզէր յիշել, անշուշտ շատ աւելի բարախօսն օրինակներ պիտի կարենար մատուցանել իր ընթերցողներուն ու թուրք հանրային կարծիքին, պարզելու համար դարաւոր խենթչութիւնները ու վայրագութիւնները ...

Այն միակ օրինակը, զոր ինք կուտայ, ցոյց տալու համար թէ թուրք իշխանութիւնները ինչ ձեւով վարուած են Արեւելեան Նահանգներու բնակչութեան հետ, բաւական է զաղափար կազմելու թուրքին վարչական ըմբռնումին եւ արդարու — թեան զգացումին մասին :

Լսեցէք, ինչ որ կը պատմէ·

— « Գաղափար մը տուած ըլլալու համար ըմբռոստական այն չարժումներու մասին, որոնք ծագեցան այս չրջաններուն մէջ, պիտի ուզեմ պատմել անոնցմէ մէկուն պատճառը: Պատմողը ներկայ եղած է դէպքին, ու արժանահաւատ աղբիւր է :

« Արեւելեան Նահանգներու քննիչ Տոքթ· Իսրահիմ Թալիի քարտուղարներէն անփորձ երիտասարդ մը, Հասանքալէ կը ղրկուի, իբրեւ դեր — գուառապետ : Հասանքալէի մէջ, տեղւոյն ոստիկանները — զօրաց հրամանատարին հետ, ... չատ գեղեցիկ կր դանեն Հասանքալէի ջրով գիւղացիներէն մէկուն կինը : Իրենց քով կը կանչեն մարդուկը, ու կ'ըսեն .

— « Ահմանին այսինչ կողմը պիտի վտութասոհոն, քեզի պիտի հանդիսպի այսինչ մարդը, որուն պիտի ըսես այսինչ բանը : Այս փափուկ հարցը քեզի միայն կրնանք վստահել, ու կը սպասենք որ ընդունիս :

« Միամիտ մարդը, առանց որեւէ յետին մտածումի, հայրենիքին ծառայած ըլլալու հպարտութեամբ, կը վազէ ցոյց տրուած ուղղութեամբ, եւ նպատակով :

« Մարդը հազիւ հեռացած, հայրենակիցնե — րու պատիւը... պաշտպանելու պարտականութիւն ունեցող այս թշուառականները, յարձակում կը գործեն էթթակային կանանոցին վրայ, եւ կ'արատաւորեն անոր կնոջ պատիւը ...

« Վերադարձին, մարդը կը տեղեկանայ եղե — լութեան· կը սպանեն ոստիկան զօրաց հրամանատարը, եւ կ'ապաստանի լեռ, իր մարդոց հետ: Ատոր վրայ, լուր կը հասնի Անգարա, թէ Արեւելեան Նահանդներու մէջ... ըմբոստութիւն ծագած է :

« Զինուորական ուժ կը ղրկուի: Լեռը կը պաշարուի: — Ցանկարծ, լեռան գլուխէն սպիտակ դրօշ կը պարզուի: Ներքնուկ մարդը, հեկեկալով, զինուորներու հրամանատարին ոտքերուն կը փաթթուի ու կ'ըսէ.— Տէր հրամանատար, չեմ կրնար դէնք բարձրացնել իմ ազգիս զինուորներուն դէմ· Թոյլ տուէք որ պատմեմ թէ ինչ պատահեցաւ··· : Փորձեցէք ատուգել ճշմարտութիւնը ·· Դուք ինչ պիտի ընէիք, եթէ իմ տեղը ըլլայիք ···

« Փառք Տիրոջ, այդ օրերը չենք ապրիր այսօր: Արեւելեան Նահանգները, ապահով ու անդորր են ներկայիս: Այնտեղ, որ թրքական եւ քրիստական հարց ստեղծել կ'ուզեն, երկրին մէջ չեն : կը գործեն արտաքին ճակատներու վրայ: Իսկ ատոնք, որ կր յամառին պնդել, թէ Արեւելեան Նահանգներու բնակչութիւնը կը զինուի, եւ թէ ապահովութիւնը վտանգուած է այդ չրջանին մէջ, պարզապէս անվտահութեան մթնոլորտ ստեղծելու կը ձգտին: Այն միակ վտանգը, որ գոյութիւն ունի այսօր, — կուսակցամոլ քինախնդրութիւնն է: Այս մոլեգնութիւնն է, որ կրնայ երկպառակութիւն ստեղծել Արեւելեան Նահանգներու մէջ, ինչ որ ամենամեծ դատաճանութիւնը պիտի ըլլար հայրենիքին դէմ: — Պէտք չէ մոռնալ, որ թնդանօթն ու հրացանը բաւական չեն այս փափուկ չրջանը պաշտպանելու համար թշնամիներուն դէմ : Ամէն բանէ առաջ, անհրաժեշտ է որ սէր ու միութիւն ապահովուի այնտեղ ··· »:

Հոս ն'աւարտին Եալմանի վկայութիւններն ու խորհրդածութիւնները :

Թէ Արեւելեան Նահանգներու մէջ չեն պինուիր, կամ կր պինուին , — մենք ի վիճակի չենք եզրակացնելու՝ թէ ո՞վ իրաւունք ունի: Հայք — եանները յամառ պնդումն այն է , որ դժգոհութիւն եւ անապահովութիւն կը տիրէ Թուրքիոյ այս մասին մէջ: Միւս կողմէ, իշդութիւն է, որ բոլոր եկող — գացող կառավարութիւնները անտեսած են Արեւելեան Նահանգները, ու մինչեւ այսօր

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ամերիկեան հարխափներ Մարոքի մէջ

Տեղական թերթերը չընդալից մանրամասնութիւններ կր հրատարակեն Մարոքի ամերիկեան օդանաւային խարխափներու չինութեան մասին :

1950ին Մ· Նահանգներու եւ Ֆրանսայի մի — ջեւ, որոշ համաձայնութիւններէ վերջ, վճռուեցաւ որ ամերիկեան օդանաւային խարխափներ չինուին Նուասէօռի, Սիտի — Սլիմանի, Պէնկէրիրի Պուլհոյի եւ Ճէմա — Սահիմի մէջ: Ֆրանսա կ'արտօնէր որ օգտագործուին այս օդային խարխափները եթէ «ստիպողական պարագայ» ղգացուի երկու կառավարութեանց կողմէ: Կարգադրուած էր նաեւ որ Ամերիկան պիտի չկրնար պահել 7500 զինուորէ աւելի խաղաղութեան առեն :

Շինութիւնները սկսան 1951 ապրիլ — մայիսին, այսինքն Քորէայի պատերազմէն մօտ մէկ տարի վերջ: Պէտք էր ուրեմն աճապարել որպէս զի խարխափները կարելի եղածին չափ չուտ գործածուէին :

Ներկայիս միայն Նուասէօռի եւ Սիտի — Սլիմանի խարխափները գործածելի են : Պէնկէրիրի մէջ, Աթլասի տորոտը հինգերորդի մը չինութիւնը արդէն աւարտած է: Իսկ Պուլհոյի եւ Ճէմա — Սալիմի խարխափներու մասին ծրագիրներ կազմելու եւ հողերը չափելու ուսումնասիրութիւնները կը շարունակուին :

Նախատեսուած ծրագրին յապաղումը ջղայնացուց Ամերիկայի հանրային կարծիքը: Մ· Նահանգները չէր ուզեր ծախսել երկու հարիւր միլիոն տոլարէ աւելի (70 միլիառ Ֆրանք) բոլոր հինգ խարխափներուն համար : Արդ, ոչ միայն այս թիւը զլած անցած էին, այլեւ պէտք էր աւելցնել առնուազն 600 միլիոն տոլար (210 միլիառ Ֆր·) , վերջացնելու համար սկսուած աշխատանքը :

Հանրապետականները չմոռցան օգտագործել այս յապաղումը, իրենց ընտրական պայքարի միջոցին: Մսխումի եւ ապականութեան համար խիստ ամբաստանութիւններ եղան խարխափները չինողներու եւ ամերիկեան օդանաւային նախարարութեան դէմ: Թէեւ այս խնդրին առթիւ, մաս — նաւորապար խոհեմ են ամերիկացի սպաները, իսկ երբ հարցում ուղղուեցաւ յիսուն միլիոն տոլարի մսխումի մասին, Նուասէօռի ճարտարապետներու պետին, «Չեմ գիտեր» պատասխանեց :

Երբեմն Ֆրանսայի խորհրդատուր լուծիչը պատճառ կր համարեն յապաղումին: Ամերիկացիներու համաձայն Մարոքի ազգայնականներուն հետ բախումի մը վախն է պատճառը: Ամերիկեան զօրքին տեղաւորումը Նուասէօռի եւ Պուլհոյի մէջ, լուրջ հարց է: Այս երկու խարխափները կը զետնին չատ բարերեր եւ խիտ բնակչութեամբ չրջաններու մէջ: Վեց հազար հեկտարը Նուասէօռի օդակայանի համար, պատճառ դարձած է որ վեց հազար բնիկ երկրագործներ տեղափոխուին: Ասկէ զատ անոնք կր մեղադրեն Ֆրանսայցիները թէ կը հակառակին Պուլհոյի կառուցման ծրագրին, որ — պէսզի ամերիկեան զինուորական կեդրոնացում - ներ չրլլան Քազապլանքայի չուրջ :

Այս նպատակով է արդէն որ Նուասէօռ յատկացուեցաւ «պահեստի» զինուորներու : Ռազմական օդանաւերը — ոմբաձիգ եւ որսորդ — կ'ուղղուին դէպի Սիտի — Սլիման, մինչ առաջին խարխափ Մ ·Նահանգներու օդային ուժի պարեհատորման ամէնէն մեծ կեդրոնը կը դառնայ, Եւրոպայի եւ Ափրիկէի մէջ :

« Օրինապէս մենք օտար երկրի մր մէջ ենք , բայց է ամերիկեան հրամանատարը: Թէեւ ամերիկեան դրամագլուխով չինուած է այս խարխափը — ինչպէս միւս չորսը — սակայն Ֆրանսական է եւ Ֆրանսական ալ պիտի մնայ: Արդէն Ֆրանսան է որ կր հրամայէ, որովհետեւ տեսականին մէջ , ես Ֆրանսացի դէզ· Այլեւթիւ ենթակայ եմ: Այս օդակայանը կր կոչուի «Ֆրանսական օդային խա — րիսխ թիւ 200»: Բայց գործնականին մէջ մենք է որ կը հսկենք մեր օդանաւերու փոխադրութեան վրայ: Ապահովութեան պատճառներով մենք ըս — տիպուած ենք ենթարկուիլ Ֆրանսական օդանաւային կանոններուն: Իսկ եթէ ամերիկեան դրօշը կը ծածանի Նուասէօռի եւ Սիտի — Սլիմանի վր — րայ այդ հետեւանք է Ֆրանսացիներուն փափկանկատութեան :

Այս աշխատանքները որ կը տեւեն, պիտի փո — խեն Մարոքի դիմագիծը: Զեռնարկած են 650 քմ· երկարութեամբ նաւթուղիի մը չինութեան : Մոտաւորապէս մեկնելով խողովակները պիտի միացնեն 5 օդակայանները իրարու հետ եւ վառելանիւթը ուղղակի պիտի հոսի :

Ասկէ զատ Նուասէօռի խարխափը, իր 2700 բը — նակիչներով եւ 27 քմ· չրջագիծով, իսկական քաղաք մըն է , ուր կարելի է ամէն բան գտնել: Ամերիկեան բանակը երբեք չապրիր երկրին բերքով: Տասը օրը անգամ մը 15 հազար թօն պարէն կր հասնի Նուասէօռ: Ամերիկան ամէն բան կը ղրկէ, մինչեւ իսկ փայտէ տաղաւարներ, ուր կրնան ութ հոգի ապրիլ: Նուասէօռի եւ Սիտի — Սլիմանի ամերիկեան «Աթլաս Շինարարական Ընկերութիւնը »աչքի կը դարնէ իր սարքաւորումիճոխութեամբ : Խարխափներուն համար, Ամերիկան կր ճարէ 90 տո հարիւրը գործածուած ապրանքին: Գերմանիան ալ ունի իր բաժինը այն թուականէն ի վեր որ «Աթլաս Շինարարական Ընկերութիւնը» դրասենեակները բացաւ Ֆրանքֆորթի մէջ: Արդէն ծախած է 350 միլիոն Ֆրանքի չափ, փայտ, սայլատուն եւ չաղախ : Բայց անոնց չաղախը լաւ չըլլալով, կրաղիւսի գործատուն մր բացուեցաւ Նուասէօռի մէջ:

Ֆրանսան ալ հայթայթիչներու ցանկին վրայ կը դտնուի: Մատակարարու կարծիքով, եթէ Ֆրանսայի ճաուտարագործները աւելի արագ չանձնէին եւ իջեցնէին իրենց գիները, աւելի չատ ապսպրանք պիտի ստանային :

Սիտի — Սլիմանը որ հիւսիս — արեւելքը կը դտնուի, Լիոթէ նաւահանգիստին մօտ է եւ Մարոքի երկրորդ մեծ օդանաւային խարխափ : Մինչ Նուասէօռի օդակայանը Ամերիկայէ արտասահմանի ամէնէն տուղ արժողն է ու կր պատասպարէ անդործածելի փոխադրական օդանաւեր որոնց դնդասիներն անգամ հանուած են, Սիտի — Սլիմանի մէջ աւելի կենդանութիւն կ բանիբ : Տասնեակ մր ոմբաձիգներ B.29 եւ որսորդանաւեր F.84 քով քովի կր դտնուին :

Պատերազմի առեն B.29ները երբեք մէկ անգամէն չեն կրնար իրենց հազար թիւոմեթր կտրել Մարոքէն — Ռուսիա: Սակայն Ամերիկացիները կ'ապահովցնեն որ եթէ պատերազմը պայթի B.36ները անմիջապէս Մարոք կուգան :

Նուասէօռ, Սիտի — Սլիման եւ Պէնկէրիրի դաշտերը այնպէս չինուած են որ կրնան հիւրէնկան մեծ ոմբաձիգներ ընդունիլ: Նուասէօռինը որ 3800 մեթր երկայնութիւն ունի աչխարհի ամէնէն մեծն է եւ պիտի կրնայ բլլալ Քազապլանքայի ոչ-ռազմական օդակայանը :

Եթէ ամերիկեան ծերակոյտը անհրաժեչտ վարկը տրամադրէ, Նուասէօռ, Սիտի — Սլիման, Պէնկերիր Պուլհօ եւ ճէմա Սահիմ կարեւոր կայան մը պիտի բլլայ Միջերկրականի աւազանին մէջ, մաս կազմելով հանդերձ Միջին Արեւելքի անգլիական խարխափներուն եւ ափրիկեան Տրիպոլսոյ (Լիբիա) խարխափին: Բայց իրենց մարտական դերէն, այս խարխափները պիտի ապրեցուցանեն Եւրոպայի զօրքը եւ պաչտպանեն ամերիկեան զօրքը որ Ճիպրալթարի նեղուցէն կ'անցնի : Թ.Ա.Թ·

Գաղութէ գաղութ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ « Ջաւաբեան » վարժարանը օժտուեցաւ սեփական չէնքով մը, ինչպէս կր ղրէ Հալէպի Արեւելքը: Այս չէնքը գնելու համար տէր եւ տիկին Ճօրճ Մարտիկեան խոստացած էին արժէքին կէսը վճարել, եթէ միւս կէսը հայթայթուէր տեղական միջոցներով : Արդ, Դամասկոսի փոքրաթիւ գաղութը հանգանակելով անհրաժեչտ դրամագը, միւս կէսն ալ ղրկած է Պ· Ճորճ Մարտիկեան: Շէնքը գնուելէ վերջ դպրոցը փոխադրուած է իր սեփական չէնքին մէջ, որ կը գտնուի հայաչատ կեդրոնի մր մէջ :

ԶՄՇԿԱԾԱԳԻ հայրենասէրներու ընդհ· տարեկան ժողովը գումարուած է Պոսթըն (Մ·Նահանգներ), Հոկտեմբեր 26ին: 1936էն ի վեր Միութիւնը նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւն կ'րնձեռէ անխտիր բոլոր Զմշկածագցի թչուառներուն, ուր որ բլլան: Միութիւնը կը պահէ նաեւ տներ Պէյրութի Հայ ճեմարանին եւ Հալէպի Քաոէն Եփվէ ճեմարանին մէջ :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՕՐՄԱՆԵԱՆ , ՀԻՆ ԳՐՔԻՆ ԼՈՒՍՈՎ՝ ՆՈՐ ՏԵՊԻՆ ԱՌԹԻԻ: Գրեց՝ Հ· Ս· Շ·: Հայ Կաթողիկէ տպարան, Պէյրութ, 1952: Գին մէկ լիր· տակի:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

«ԱՆԿՈՂՆՈՑ ԾԱՌԱՅԵԼ »

Վահէ կը հարցնէ — « Ո՞վ հնարած է այս այ— լանդակ ոճը» ու կ'աւելցնէ «որքան դիտեմ Թուր- քերն ալ չունին այսպիսի բացատրութիւն մը» :

Արդ, Թուրքերը ունին «էսիրը ֆիրաչ օլմաք » առոգան թարգմանութեամբ « անկողնոյ դէրի ըլլալ » :

Պետրոս Կարապետեանի սիրած ոճն էր այս : Իր «Նեվտէսթէ»ներուն (Թուրքերէն նամականի եւ պաշտօնական գրութեանց հաւաքածոյ) մէջ առա— ւօրէն գործածած է եւ իր աշակերտներուն կը թարգմանէր — «անկողնոյ ծառայել» :

Նկատելով աչխարհաբարի կրած ազդեցութիւ- նը Թուրքերէնին, յայտնի է որ հայերէնը Թուրքե- րէնին ընդօրինակութիւնն է, եւ այս փոփոխու - թիւնը ըրած են ականջի լաւ հնչելուն համար, առանց անդրադառնալու իմաստի այլանդակու - թեանը:

Հոն դերերը չրջուած են: Անկողինն է որ հի- ւանդին կը ծառայէ եւ ոչ թէ հիւանդը անկողի - նին: Ինչպէս որ հազուստն է որ մարդուն կը ծա - ծայ եւ ոչ թէ մարդը հագուստին:

Թուրքերէնը աւելի տրամաբանական է.— Հի- ւանդը տեսլուած անկողնի դերի կ'ըլլայ, ինչպէս որ մարդը իր մոլութիւններուն դերին կ'ըլլայ :

Անշուշտ Թուրքերէնին մէջէն կ'երեւի արա - բերէնը, բայց քանի ը Թուրքերը որդեգրած եւ մարսած են Թուրքերէն կը համարուի :

Անոնք որ ուրիշի քով բնաւ չեն ծառայած ա- տեն ատեն «անկողնոյ ծառայելով» Մարքս - Լե- նինեան հաւասարութիւնը գործադրած կ'ըլլան :

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՖԵԱՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Անցեալ կիրակի կէսօրէ վերջ տեղի ունեցաւ , Կապոյտ Խաչի Փորթ Իթալիի եւ չրջանի մասնա - ճիւղին հանդէսը, իր Օրուան առթիւ, Իվրիի քա - ղաքապետարանի «Պէն Տուչ»ի սրահին մէջ :

Բացումը կատարեց մասնաճիւղի նախագահը, Տիկին Ազապի Խաչիկեան, կարդալով իրենց մէկ տարուան գործունէութեան տեղեկագիրը: Ցետոյ կոչ ուղղեց որպէսզի Հայուհիները աւելի բարմու- թեամբ նուիրուին հանրային գործունէութեան :

Գեղարուեստական խնամուած բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Պ. Պ. Ա. Քիւրէ — եան, Ա. Մինասեան, Ժ. Գրիգորեան եւ Տիկ - Լ. Ամիրայեան :

Օրուան բանախօսն էր Տիկին Էլլէն Բիւզանդ, որ բացատրեց ասնակատարութեան խմատը, եւ կապոյտ Խաչի դերը, օրինակներ բերելով Ամերի- կայի Հ.Ո.Մ.ին արդիւնաւոր գործունէութենէն, եւ որմէ լիովին կ'օգտուին միւս գաղութները :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շաւիլի Թատերական խումբը ներկայացուց Լ. Շանթի « Ճամբու վրայ» Թատերախաղը: Խաղացողները լաւ սորված էին ի- րենց դերերը եւ արժանի են մասնաւոր չնորհաւո- րութեան, ինչպէս իրենց առաջնորդը, ընկեր Գ. Կիւլեան : Թիւրիմացութեամբ ծանուցումին մէջ մոռցեր էին յիչել հեղինակին անունը :

Անոնք որ բացակայ էին եւ լսեցին Թատերա — խաղին նուէր, չատ գոհացին:

Գնահատելի են Կ. Խաչուհիները, եւ հանդէսին

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Անցեալ կիրակի օր Առնուվիլն ալ հոծ բազմութեամբ տօնեց Դաշնակցութեան Օ- րը: Հանդէսը բացուեցաւ «Մշակ բանուոր»ով եւ « Մարսէյեզ»ով: Ապա նախագահ ընկեր Հրաչ Կոթողեան ողջոյնեց մեզմէ յատկ բաժնուած մեծ ընկերները որոնք կարելի եւ անկարելի բոլոր մի- ջոցները փորձեցին ազատագրելու համար հայու - թիւնն ու իր հայրենիքը: Հասարակութիւնը յոտն- կայս յարդեց յիչատակը ազատագրութեան հա - մար ինկած բոլոր զոհերուն :

Արտասանութիւնները ըրին Օրիորդներ Մ. Ճի- հանչահեան, Օր. Խարեան, եւ Օր. Մաուի Տա - րաղճեան :

Օրուան բանախօսը ընկեր Երուանդ Ճան — կէօղեան համառօտակի թուեց Դաշնակցու — թեան կատարած գլխաւոր գործերը, սկիզբէն մին- չեւ մեր օրերը: Եւ եզրակացուց.— Այսօր եւս Դաշ- նակցութիւնը կը մնայ իր դիրքերուն վրայ հակա- ռակ բոլոր դաւադրութեանց ու խաչակրութեանց, միչտ պայքարելով հայ ժողովուրդի չահերու պաչտպանութեան համար, մինչեւ իր վերջնական ազատագրութիւնը բոլոր տեսակի բռնակալու — թիւններէն :

Համակրելի երգչուհի Օր. Մաուի Կաուվարեանց երգեց երկու հատորնտիր երգեր չերմ ծափերու մէջ:

Երկրորդ բանախօսը ընկեր Ժ. Դատաւորեան նախ հայերէն քանի մը խօսք ուղղեց նոր սերուն- դին, չեչտելով թէ ֆրանսերէն դասախօսակու — թիւն ստանալը երբեք արդելք մը չէ հայերէն խո- սելու եւ գրելու: Ցետոյ խօսքը ուղղեց ներկայ ֆրանսացի ընկերվարականներուն եւ բացատրեց թէ ինչ պայմաններու տակ մեր ժողովուրդը հար- կադրուեցաւ ազատ Ֆրանսայի երկնքի տակ ա — պաստանիլ :

Այս ճառէն վերջ խօսք առին Առնուվիլի ըն- կերվարական թաղաքապետը ընկեր Բ. Մագուրիէն եւ իր օգնականը, գովելով մեր ժողովուրդի բա - րեմասնութիւնները եւ Ֆրանսայի համար հայ երի- տասարդութեան օժանդակութիւնը՝ երբ Ֆրանսան ծանր օրեր կ'ապրէր:

Շավիլի Նոր Սերունդի «Շանթ» Թատերա — խումբը մեծ յաջողութեամբ ներկայացուց Լեւոն Շանթի «Ճամբու վրայ» Թատերգութիւնը , դրեթէ անթերի առոգանութեամբ եւ յաջող խա — ղարկութեամբ , ինչ որ չերմօրէն պնահատուե - ցաւ: Կ'արժէ չնորհաւորել նաեւ խումբին վարիչը, ընկեր Գ. Կիւլեան :

Ներկայացումէն անմիջապէս վերջ սկսաւ խր — րախճանքը, հնչեց ճաշը եւ զոյները սկսան դա- նալ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ որ կր համեմ - ուէր հայկական երգերով: Երեկոյթը տեւեց մին - չեւ ուչ, գիչեր:

× Քաղաքապետ ընկեր Բ. Մագուրիէ երկար առենէ ի վեր կր փափաքի Ֆրանքեւհայկական հանդէս մը տեսնել: Ընկեր Ժ. Դատաւորեան պա- տասխանեց թէ պատրաստ ենք ընթացք տալու խոստումին : Օ.Կ.

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԽԱՐԷՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ, (Ցառաջ).— Նոյեմբեր 14ի գիչերը Դաշնակցութեան Օրուան առթիւ հաւաստուր բազմութիւն մը լեցուած էր քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահը :

Օրուան նախագահը ընկեր Ն. Թէպոյեան հան- դէսը բացուած յայտարարելով հրաւիրեց ներկա — ները յոտնկայս լսել երգչախումբին «Մարսէյեզ - ը» եւ «Մշակ բանուոր»ը ղեկավարութեամբ Նոր Սերունդէն Ռ. Մարզարեանի: Ընկեր նախագահը պարզելով Դաշնակցութեան մղած պայքարները եւ կրած զոհողութիւնները, յայտարարեց.— «Հա — կառակ բոլոր ճախողանքներուն, մենք չենք յու - սահատիր եւ պայքարը պիտի չարունակենք մինչեւ մեր տենչերուն իրականացումը »:

Ցայտագիրը ճոխ էր, արտասանութիւն, երգ, նուագ, չուրջկ բոլորն ալ չատ յաջող: Վալան - սի համար նորութիւն մը եղաւ Տիկին Ա. Բալու - եանը որ այնքան յուզումով արտասանեց Սիաման- թոյի «Ափ մր մոխիրը» եւ Թումանեանէն կտոր մը, որոնք խորապէս յուզեցին ներկաները :

Առաջին խօսողն էր համակրելի Ֆրանսուհին Տիկին Օտէթ Միքայէլեանը, որ բացատրեց թէ Դաշնակցութիւնը որ միչտ պատկչին վրայ է :«Կը հաւատամ, պիտի գայ այն օրը երբ հայ ժողովուր- դը զարձեալ պիտի ունենայ իր ազատ եւ անկախ միացեալ Հայաստանը, կեցցէ Հ. Ց. Դաշնակցու- թիւնը, կեցցէ հայ ժողովուրդը, կեցցէ Ֆրանսան: Բանախօս Տիկինը կ'ընդմիջուէր բուռն ծափերով: Ցաջորդաբար խօսք առին Պուրկ լվալանսի քաղա- քապետը Պ. Վաչէն, եւ Պ. Էքսիր փոխ քաղաք- պետը ,որոնք ներկողեցին ընկերվարութիւնը : Երկուքն ալ քանի մը չանօթ էին Հայոց պատմութեան, ինչպէս եւ Դաշնակցութեան զոհողութեանց, «ոչ մէկը չի կրնար հաւատալ թէ բռնապետութիւննե- ը յաւիտենական են, այս կացութիւնը չի կրնար երկար տեւել: Քաղաքակիրթ մարդկութիւնը ազա- տութիւն կը պահանջէ: Կը մաղթենք որ այդ օրը չուչանայ, որպէսզի դուք ալ տէրը դառնաք ձեր ազատ հայրենիքին, որուն համար այնքան արիւն թափած էք»:

Օրուան բանախօսը, ընկեր Հր. Բալուեան, պանծացնելով Դաշնակցութեան բուռն հայրենա — սիրութիւնը եւ անկեղծութիւնը, դարն նամանաւ Սամանի եւ մաղթեց որ միչտ պահէ իր ուժը, յա- րատեւօրէն ծառայելու համար ժողովուրդին եւ հայրենիքին :

Վերջին բանախօսը, ընկեր Հ. Սէրէնկիւլեան բացատրեց Դաշնակցութեան դերը: Թուեց զէնքի հերոսները եւ մտաւոր եւ գրիչի մտաւորները, որոնք ծառայեցին հայ ժողովուրդին Դաշնակցութեան միջոցաւ: «Աչխատինք փոթորկալից միջավայր մը ու — նի: Հայ ժողովուրդը եւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը պիտի չարունակեն իրենց պայքարը յաղթա - տութեան»: Հանդէսը տեւեց մօտ 11.45ին:

× Կիրակի օր Ա. Աստղոնեանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հրապարակային ընդոյք մը, խան— դավառ, յեղափոխական եւ ազգային երգերով : Խօսեցան ընկերներ Ց. Կօչեակարեան, Ե. Գաս — եան, Ն. Թէպոյեան: Նոր Սերունդի կողմէ Բաֆ- ֆի Մարզարեան հրաւիրեց ներկաները որ իրենց ուսականները մատահին Նոր Սերունդին: Այս առթիւ հոկին դումար մը նուիրուեցաւ ներկաներուն կող- մէ : Ցաջողութիւն : Ն. Թ.

ՓԱՌԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑ ՄՕՐ

Զոմունիք (Ապրիլեան Սերունդ) ծրագրած են տօնել Հայ Մայրերու Օրը յառաջիկայ տարի Մա- յիս 24ին Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ, փա - ռաչուք հանդէսով մը: Այժմէն արդէն պատրաս — տութիւն կը տեսնեն՝ հանդէսին տալու համար ար- ժանի փայլը :

Այդ առթիւ առաջին անգամ պիտի երգուի Հայ Մօր Փառերգութիւնը (Gloria):

Ուստի, կը հրաւիրեն մեր հայ բանաստեղծնե- ը՝ մանաւանդ մրցումին, յօրինելու համար 20 տողնոց, չափածոյ, փառաբանական երգ մը՝ հայ մօր նուիրեալ :

Զոմունիք հինգ հազար ֆրանք յատկացուցած են այն երգին որ կ'արժանանայ առաջին մրցանա- կին, եւ երեք հազար ֆրանք՝ երկրորդ մրցանա— կին համար:

Երգը յետոյ պիտի պղենու իր եղանակը հայ ե— բաժնտանեու կողմէ :

Փիւրիճն կազմը պիտի յանատարուի յառաջի- կայն :

Երգումին համար վերջնաժամ նչանակուած է 1 Փետրուար 1953:

Մրցումին համար յօրինուած էտեսը դրկել նեղծ անունով, ու միասին՝ հեղինակին անունը պահատանած, ետեւէն հասցէն. — Docteur A. Kitabdjian, 32 rue St. Mare, Paris (2):

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն որ — տատել :

ՎԻՐՁՈՒԹԻՒՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (62)

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Թ.— ՄԱԹԱ ՀԱՐԻՒ ԱՂՋԻԿԸ

Հաւատա ինծի, ես ոչ մէկ սխալ գործեցի, բայց պատերազմը ունի իր սեփական կոպիտ օ — րէնքները: Չեմ հաւատար, որ կը գթան ինծի, ոչ ալ քաղաքական բարեկամներ կրնան ինծի օգնել այս անգամ :

Լաւ եւ լեցուն կեանք մը ապրեցայ: Թերեւս երջանիկ կեանք մը չէր: Օհ, մենք զիրար այնքան քիչ կր ճանչնանք, բայց Ռոզ մօրաքոյրը միչտ ին- ծի կը դրկէ քու նիչերուդ քարտը եւ միչտ կը գրէ, թէ ինչ նուրբ ու գեղեցիկ երեխաներուն մըն ես: Ունէի լուսանկարդ :

Փոքր էի, երբ Պալի եւ ձաւա եկայ, չատ փո- քրը՝ ատիկա դիտնալու համար : Սիրահարուե — ցայ հայրիկիդ հետ, որ սկիզբները լաւ մարդ դուրս եկաւ, բայց Հասարակածն ու ըմպելիները եւ մեր մանչ զաւկին մահը ըրին զայն այն՝ ինչ որ էր: Անգամ մը գրեթէ սպաննեց դիս: Այն առեն է, որ ձգեցի զինքը: Հիմա ուրիշներն են, որ պիտի սպաննեն դիս: Գիտեմ, բնաւ պէտք չէր լքէի քեզ: Բայց թերեւս առանց ինծի ալ լաւագոյն կեանք մը հայ առջեւդ: Պիտի մեռնիմ քաջարար, քու վրադ մտածելով: Իմ ամբողջ ունեցածս դուն էիր եւ ես քեզի հոգ չտարի: Դրամը մէյն չէր բաւեր : Պի- տի ազօթե՞ս ինծի համար, պիտի յիչե՞ս զիս իբրեւ կին մը, որ ուզեց ուղիղ գործել: Կեանքն ու պա - րադաները լինամէ աւելի զօրաւոր էին:

Մնաս բարով, աղջիկս, գոհր երջանկութիւնդ կեանքին մէջ եւ գոհր զայն առանց զիս տեսնելու:— Մայրիկդ՝ Մարկարիտա Կէրթրուտ Յէլլէ - Մաք- լէոտ :

Աթոռնիք չկար Պանտայի աչքերուն մէջ: Մնաց ան անչարժ, քարի պէս անդամալուծուած: Կար — դաց Համակր երկրորդ անդամ մըն ալ, դուրս ե - լաւ տունէն եւ գնաց եկեղեցի ըսելու համար վեր- ջին ազօթքր մօր մը համար, որ համաչխարհային պատերազմը գրած էր արիւնով, մայր մը, որ մե- ծադոյն յոռետուհին եղաւ Դալիլայէն ասդին. — Մաթա Հարի :

Զարմանալի էր հակադեղութիւնը Պանտայի մօտ: Բնաւ չխօսեցաւ պատահածին մասին: Մօտ- քրոջ ըսաւ, որ հիմա բաւական մեծ էր եւ կրնար իր ճամբան դանել: Ուզեց իյալ ուսուցչուհի մր , ուզեց իր սեփական կեանքը կառմել ազգականնե — րէն հեռու: Քիչ մարդիկ ծանօթ էին այն ողբեր — ութեան ,որ իր եղած էր :

Պանտա դուրս թռաւ այդ դիչեր եւ գնաց ապ- րիլ միջին տարիքով հոլանտացի քաղաքային սպա- սարկութեան պաչտօնատարի մր հետ, որ եղաւ իր տէրը, սիրեհանը եւ դատախազակիչը: Հոյնաա— րին իրեն բռնացուն տարի աւելի մեծ էր: Սիրեց մասն հեռօթ տարեկան այն մարդը եւ ապա ա — նոր, թէ քանի մր երջանիկ տարիներ իրեն հետ ա- ւելի լաւ էր քան ամբողջ կեանք մր առանց սիրոյ:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՑԻՆՆԻՐ

ւորական» համայնավար մը կը համարուէր: Ցաճախ կ'այցելէր արեւմտեան երկիրները: Լաւ անդլերէն եւ ֆրանսերէն դիտէ: Երբ Եան Մազարիք «անձնասպան եղաւ» 1948 Մարտին, ինք յաջորդեց անոր իբրեւ արտաքին նախարար:

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Տեղական թերթերը ծանրակչիռ լուրեր կը հրատարակեն Հնդկաչինի կացութեան մասին: Ըմբոստները կը սպառնան ֆրանսական օդանաւային խարխափն եւ պարենաւորման կեդրոնին: Աւելի քան 6000 ըմբոստներ կատաղի յարձակողականի մը ձեռնարկած են Սեւ գետին հարաւակողմը, հիւսիսային - արեւմտեան Հնդկաչինի մէջ, կարեւոր դիրքերը գրաւելով: Գիրկընդխառն կռիւներ տեղի կ'ունենան չամբուտներուն մէջ: Մասնագէտներ կը կարծեն թէ այսօր - վաղը վճռական ճակատամարտ մը պիտի մղուի 12.000նոց Ֆրանսական զօրագունդի մը հետ:

Ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ թշնամի զօրքին ճնշումը կ'աւելնայ եւ թէ կռիւները կը ծաւալին:

× Ազգ. ժողովը կը չարունակէ դժուարութիւնները յարուցանել Փինէի կառավարութեան դէմ, ելմտացոյցի քուէարկութեան առթիւ: Վարչապետը առ այժմ չուզեր վստահութեան խնդիր յարուցանել, սպասելով քաղաքական վիճաբանութենէ: Կարգ մը թերթեր կը կարծեն թէ նոր մեծամասնութեան մը պիտի կազմուի Ազգ. ժողովին մէջ:

Պ. Փինէ կը ջանայ կարգ մը դժուարութիւններ հարթել մանաւանդ բանակցութիւններ կատարե - լով: Ելմտական օրինագիծը պիտի քննուի Նոյ. 28ին կամ Դեկտ. 3ին: Ընկերվարականները, որոնք յարգ բարեացակամ դիրք մը բռնած էին, հետզհետէ յարճակողական կը դառնան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նորընտիր նախագահը, Այզընհաուըը, նչանակեց իր կառավարութեան եռբեք կարեւոր անդամները,— արտաքին նախարար՝ Ֆոսթըը Տըլէս, ազգ. պաշտպանութեան՝ Ուիլսըն, ձէներըլ Մոթըրս հաստատութեան նախագահը, ներքին գործերու՝ Տակլէս Մքէյ, Օրեկոնի կառավարիչը: — Արտաքին նախարարը համբերատար մարդ մը կը համարուի: Կարգ մը լուրերու համաձայն, նոր կառավարութիւնը պիտի կրճատէ Եւրոպայի սահմանուած վարկերը, ի նպաստ Ասիոյ:— Այզընհաուըը կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարին հետ: — Թրումըն մինութեան կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին:

ՔՈՐՆԱՑԻ ՉԻՆԱԴԱՌԱՐԻՆ յաջողութեան համար մասնաւորապէս կ'աշխատի Անգլիա, ուժ տալով Հնդկաստանի բանաձեւին: Պ. Իրըն յայտարարեց թէ այդ բանաձեւը «չինարար փորձ մըն է, ճիշդ ժամանակին պատրաստուած»:

ԵԳԻՊՏՈՍի վարչապետը, ղօր. Նեհիպ, երկու ժամուան խօսակցութիւն մը ունեցաւ Գահիրէի անգլ.-դեսպանին հետ, որ յանձնեց իր կառավարութեան պատասխանը՝ Սուէզի մասին: Տեսակցութենէն եզաք միացեալ յայտարարութիւն մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ որոշ յառաջդիմութիւն կատարուած է: Ձօր. Նեհիպ տեսակցեցաւ նաեւ Սուէզի կառավարութեան բնդհ. քարտուղարին հետ (անգլիացի): — Գահիրէի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 132 եգիպտացիներ որոնք վտանգաւոր կը համարուին հանրային ապահովութեան համար, ինչպէս կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը: Քաղաքին զինուորական հրամանատարը յանկարծ խուզարկեց աւելի քան 140 տուներ, Զէյթունն եւ Մաթարիա արուարձաններուն մէջ:— Մրցում բացուած է նոր քայլերգի մը համար:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի վարչապետ, մառեչալ Փա - փադոս կոչ մը ուղղեց բանակին, աղդարարելով թէ պիտի չթոյլատրէ որեւէ չեղում բանակի սկզբունքին, ոչ ալ որեւէ դանցաւորութիւն կամ անհնազանդութիւն:

ԻՏԱԼԱՑի ՄԵԾ ՓԻԼԻՍՈՓԱՆ, Պենետեթթօ Քրոչէ, մեռաւ առջի օր: 86 տարեկան էր եւ համաշխարհային համբաւ կը վայելէր իբրեւ քննադատ եւ պատմագիր: Ուժգնօրէն պայքարած է Ֆաշականութեան դէմ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ.— Տարօն Սարեոյ Զորի Հայր. Միութեան պատի օրացոյցը, 1953ի համար: Այս տարի չատ սահմանափակ թիւով է տպագրուած, կողքը գարդարուած է Մշոյ Սուլթան Ս. Գարապետի նկարով:

Ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Աչխէն Պօղոսեանի, 4 Bld. de la Paix, Marseille:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ ԽՆԶՈՑԲԸ

23 Նոյեմբեր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30-էն մինչեւ կէս գիշեր, Իսիի Մրիմեան սրահը:

Նախագահութեամբ Հայր Փիլէրեճեանի:

Կը խօսի Պ. Երուանդ Փոչեան

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին դերասան Ա. Գմբէրճեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան (երգ): Տրամախօսութիւն, երգ, նուագ:

Պիւֆէ խիստ մատչելի դիներով:

Կը հրաւիրուին Սեբաստացիները, ինչպէս նաեւ բոլոր համակիրները:

Մուտքը ազատ է:

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ - ԺՈՂՈՎ

Մարսէյլի Խարբերդ նահանգի նորակազմ Հայր. միութեան ընդհ. անդամական ժողովը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, 23 Նոյ. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 105 rue de Rome, Մարսէյլ, Au Saillard սրճարանի սրահին մէջ: Այս առթիւ կը խնդրուի միութեանս բարեկամ հայրենասէր Խարբերդցիներէ ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր ժողովին: Օրակարգ՝ Ա) Վարչութեան ընտրութիւն: Բ) Ծրագիր կանոնագրի մշակում:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ չաբաթ իրիկուն, 22 Նոյեմբեր, քաղաքապետական մեծ սրահին մէջ (Salle des Fêtes):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մարսէյլի Մայր եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը կր ծանուցանէ թէ՝ Տիկին Կիւլա Զեթըրէ չնորհակալութեամբ նուէր առացած է 6 կտոր թանկարժէք եկեղեցական ըսպասներ, որոնց օծումին առիթով մասնաւոր հոգեհանդիսա պիտի կատարուի իր ընտանիքին նըւիրեալներուն յիշատակին, այս կիրակի օր:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ **30** Նոյեմբեր
կիրակի, ժամը **16 — 24**
HOTEL GEORGE Vի ՇՔԵՂ. ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
Նախագահութեամբ՝
ՊԱՐՈՆ ԴԱՐԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի
Défilé des mannequins — Maggy Rouf, Mendel
Attractions, 2 Օրքէսթր

Խճողումի եւ դժուարութեանց տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսակները եւ տեղանքները, դիմելով՝

Պ. Արմենակ Աճէմեանի, 56 rue Lafayette, Tél. PRO. 03-19:

Պ. Վահէ Զիլինկիրեանի, 24, rue Feydeau, Tél. CEN. 48-51:

Պ. Նուպար Յովհաննէսեանի, 14 rue Rochambeau, Tél. TRU. 47-48:

Ensemble Orchestral de Parisի հրաւէրով
Նուագահանդէս, ղեկավարութեամբ՝

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

Այս չաբաթ ժամը 17.30ին Salle Gaveau, 45 rue la Boëtie:

ԾԱՑՏԱԳԻՐ .— MOZART՝ Ouverture «Don Juan» եւ Concerto en mi bemol majeur.

HAYDN Symphonie «L'Horloge»

Soliste.— Bernard Flavigny:

Կազմակերպիչ մարմինը հրապարակ հանած է 6 նուագահանդէսներու համար մուտքի զեղչեալ դին — բաժնեգին 1000 ֆրանքի:

Դիմել՝ յանձնախումբի բոլոր անդամներուն եւ Պ. Գ. Աճէմեանի, 12 rue Cadet:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

LA SECONDE CHANCE

Roman, par C. GHEORGHIU. Traduit du roumain par Livia Lamour. Librairie Plon, Paris. Գին 690 ֆր.:

Ռումանացի մեծատաղանդ դրագէտին երկրորդ վէպն է այս, ժամանակակից կեանքէն, խոովիչ բովանդակութեամբ:

Առաջինը, La Vingt - cinquième heure, որուն մասին խօսած ենք ժամանակին, թարգմանուած է 20 երկիրներու մէջ: Հայերէն թարգմանութիւնն ալ հրատարակուեցաւ «Հայրենիք»ի եւ «Արեւելք»ի մէջ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այսօր, չաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Վասպ. երկսեռ երիտասարդութեան, հովանաւորութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան:

Այս չաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Clubի չքեղ սրահին մէջ, 51 rue Grignan:

FRANCIS SCOTTի նուագախումբը:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին: Հայկական պարեր եւ անակնկալներ: Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով: Մուտք **300** ֆրանք

Ձեր սեղանները վերապահելու համար հեռաձայնել.—Պ. Յովհաննէս Հացադործեան, C.05.78 եւ Պ. Վարդան Պանոիկեան, C. 36.43.

ՀԱՑԱՇԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Կիրակի 30 Նոյեմբեր, ժամը 10.30ին ԳԵՐԱ. — ՊԱՑՇԱՒ Թ. Շ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ կը պատարագէ Enghienի Ֆրանսական եկեղեցին:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

Հիւանդոտ ներճնաձոներ

MACHINES A TRICOTER

Ամէն տեսակի նոր **SURJETEUSE**ներ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

DAVE

226, Rue Lafayette — Métro : Jean-Jaurès

Հեռաձայն՝ **NORD 26-98**

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք ունենալ ներճակի վերաբերեալ ապրանքներ, աժան մաքուր եւ դիւրամատչելի դիներով, դիմեցէք՝ «ՄԱԿԱՋԻՆ - ԼՔՍՓՐԷՍ» վաճառատունը, 20 rue Consolat, Marseille:

Վստահ ենք որ դոհ մնալով պիտի ըլլաք մեր տեւական յաճախորդը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ձեր ձայնասփիւռին (T. S. F.) գործիքը գնելու համար դիմեցէք՝ « RADIOLA »ի ընդհ. գործակալին՝

RADIO ST. JEAN

Ելեկտրական ամէն կարգի գործիքներ եւս կընդունաք գտնել իր մօտ:

54, Rue du Petit St. Jean **MARSEILLE**

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԷԱՆ

ՄԱՐԶԻՉ - (ՄԱՍԷՕՐ)

(Պետական վկայական)

Կը խնամէ թէ իր քով եւ թէ տուներու մէջ: Պաշտօնական ստացագիր կուտայ արկածի եւ կեանքային ապահովագրութիւն ունեցողներուն:

Դիմել՝ 49 Rue des Petites Maries, Մարսէյլ

Հեռաձայն CO. 76-47

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C·P· Paris 1678-63

Dimanche 23 Novembre 1952 Կիրակի 23 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6923-Նոր շրջան թիւ 2334

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՑ ԱՉՔԵՐՈՎ

Սահմանափակ միտքեր կան որոնք օրն ի բուն կը ծամծմեն տարրական դիտելիք մը ,—

Հայրենիքն է իրական ապաւէնը ազգապահպանման : Հետեւաբար եւ տարագիր բազմութեան — թեանց փրկութեան :

Բարեմիտներուն հետ, նենգամիտներ ալ կը ծամեն այս ճիւթը : Տեսակ մը վարժութիւն կամ ժամանց :

Այս փոխասացները իրենք ալ դիտեն որ այդ ճշմարտութիւնը պարզապէս հոդեշահ քարոզ է, ներկայ պարագաներուն մէջ :

Հայրենիք ունի՞ք : Հարցնելն անդամ վիրաւորանք է :

Մենք չատ աւելի ամուր փարած ենք անոր քան անոնք որ զայն կը հեղնէին երէկ, իրրեւ « ափ մը Երեւան » :

Այդ հողը ե՛ւ մեկնակէտ է ե՛ւ ներշնչարան :

Մենք անճկութեամբ կը հետեւինք անոր զարգացման եւ զօրացման :

Այո, ունինք տարբեր տեսակէտներ՝ անոր ներկայ իրաւակարգի մասին, որ երբեք չի համապատասխաներ հայ ժողովուրդի ամբողջական պահանջներուն : Անոր քաղաքական - ընկերային դաւանանքին :

Այդ չի նշանակեր ճակատ յարդարել հայրենիքին դէմ, ինչպէս կը փափսան դիմակաւոր կեղծարարներ, դաւանափոխներ եւ դասալիքները :

Արդ, այս հայրենիքը կրնա՞յ կատարել իրեն ինկած դերը, իրրեւ իրական ապաւէն տարագիր քաղմութեանց :

Կրնա՞նք այնտեղ երթալ ո՛րեւէ տեսն : Նոյնիսկ իրրեւ չորիկ :

Կրնա՞նք օգտուիլ անոր մշակոյթէն : Եւ փո — խադարձաբար :

Կրնա՞նք որեւէ բաղձանք յայտնել, իրենց մասնակցին կամ իրաւասու անձերու միջոցաւ :

Կրնա՞նք պահանջել որ նկատի առնեն Հայկական Արտասահմանի տեսակէտները, դոնէ մշակոյթի վերաբերել հարցերու մէջ :

Ամէնէն մոլեռանդ «յառաջդիմական»ն ալ պիտի չկրնար հաստատական պատասխան տալ այս հարցումներուն :

Երեւանը տարագիր բազմութիւնները կը յիշէ միայն իրրեւ հում նիւթ : Այն ալ դանդաղ «կուլտուրական» միութեանց միջոցաւ : Դիտնալով հանդերձ անոնց համբանքն ու բարոյական արժէքը :

Ոչ մէկ ուղղակի կապ՝ որեւէ գաղութի ազդեցիկ իշխանութեանց հետ :

Այդ հողն ալ ձգած է էջմիածնի, բանաւոր հօտի մը տեղ դնելով մէկ միլիոն ժողովուրդ :

Ոչ մէկ բառ իր կուսակցական - պետական ժողովներուն եւ պաշտօնական մամուլին մէջ, ինչպէս կը բացատրէինք երէկ :

Երեւանը ունի միայն մէկ հեռանկար, ինչպէս Մոսկուան եւ միւս բոլոր արբանեակները,— Տասնապատկել աշխատանքը, դանդաղ « պլան »ներու գործադրութիւնը, փութացնելու համար համայնավարութեան ծաւալումը :

Այս անդրդիռ իրականութեամբ առջեւ, տարրական խմաստութիւնը պիտի պահանջէր ուրիշ հիմնական միջոցներ փնտռել, ի խնդիր ազգապահպանման :

Ոչ թէ երես դարձնել հայրենիքին, այլ կարելին փորձել, յանուն ինքնապաշտպանութեան :

Այս հիմնական մտահոգութեամբ առջեւ, քրէական յանցանք է օրօրներ կարդալ, փոխանակ բաց աչքերով եւ պարկեշտօրէն խոստովանելու թէ ճշմարիտ անելի մը մատնուած ենք :

Իսկ անոնք որ կը ճգնին ապացուցանել թէ Հայկական Արտասահմանն է պատասխանատուն այս ողբերգութեան, պարզապէս ապուշի կամ սարսուկի դեր կատարած կ'ըլլան:

Բաց աչքերով տեսնենք բուն իրականութիւնը , որպէսզի արդահատելի չդառնանք նոյնիսկ երեւանի առջեւ :

Փոխանակ սարէն - ձորէն վկայութիւններ մուրալու, կը բաւէ ուշադրութեամբ հետեւիլ «Սով. Հայաստան»ին եւ ուրիշ հրատարակութեանց, ըմբռնելու համար կացութեան պահանջները :

Շ·

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ԻՆՉՈ՞Ւ ԻՐԱՐ ԱՆՑԱԾ ԵՆ

« Զդայացունց » պատմութիւն մը կը հրատարակէն Պոլսոյ Թուրք Թերթերը :

Վերջերս մեծաքանակ վագոնները (էշարփ) կը ծախուէին Անգարայի պողոտաներուն վրայ, շէրջուն վաճառորդներու միջոցաւ :

Վագոնները կարմիր էին, բայց ճերմակ դիծեր կային բոլորտիքը :

Գինն ալ չատ աժան էր — 50 դրուշ : Այնպէս որ, անմիջապէս կը սպառէին :

Մարդուն մէկը առեն մը գործածելէ վերջ, կը տեսնէ որ վագոնը սկսած է դունատիլ, իսկ մէջտեղը··· մուրճ - մանգաղ մը կ'երեւայ :

Անմիջապէս կը դիմէ ոստիկանութեան :

Քննութիւն : Հարցուփորձ: Ի վերջոյ վագոնը լուսլով, կը տեսնեն որ փառաւոր մուրճ-մանգաղ մը երեւան կուգայ :

Քննութիւնները յառաջ տանելով, կը հաստատեն թէ այս վագոնները Ռուսաստանէն եկած են Իտալիոյ ճամբով :

Հետապնդումները կը չարունակուին :

Կը զարմանամ որ այդքան իրար անցած են Անգարայի Ապահովութեան տեսչութիւնը, մամուլը եւ ժողովուրդը :

Մուրճ - մանգաղը նորութի՞ւն մըն է Թուրքիոյ համար:

Անոր չնորհիւ չէ՞ր որ փրկուեցան կործանումէ :

Ջախջախուեր էին առջին Մեծ Պատերազմին :

Ի դուր օգնութիւն կը խնդրէին Դաշնակիցներէն եւ Ամերիկայէն, երբ օգնութեան հասաւ աշխարհի ամէնէն անհաւատալի ուժը, Մոսկուա :

Լման 25 տարի, մուրճ — մանգաղը ոչ թէ վագոններու մէջ կծկուած էր, այլ հանդիսաւորապէս կը փայլէր ամէն տեղ :

Նարօտ կապած էին կարմիր մահիկը եւ մուրճ-մանգաղը, ասպարէզ կարդալով յաղթականներ — րուն : Դառնալով պատուհաս՝ փոքր ազգերու եւ մանաւանդ Հայաստանի դլխուն :

Անգամ մը եւս կը հաստատուի թէ ապերախտութիւնը երկրորդ բնութիւն դարձած է Թուրքերուն համար, ֆէսով պատին թէ դլխարկով : Մահապատական կոչուին թէ հանրապետական :

Վ.Ա.Հ

Եգիպտոսի վարչապետը

ԱԶԳ· ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ ԵՒ « ՅՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ՏԱՆ ՄԷՋ

« Յուսաբեր »ի վերջին թիւերէն (Նոյ· 17, 18 եւ 19) կ'իմանանք թէ Եգիպտոսի վարչապետը, զօր· Նեհիլ նոյեմբեր 16ի կիրակի առաւօն իր հետեւորդներով այցելած է Գահիրէի Հայոց եկեղեցին եւ տասը վայրկեան մնալէ ետք, բարձրացած է Առաջնորդարանի դահլիճը, խանդավառ ցոյցերու մէջ :

Նոյն օրը ժամը 6.30ին զօր· Նեհիլ քաղաքական եւ զինուորական հետեւորդներով այցելած է « Յուսաբեր »ի Տունը, ուր համերդ մը սարքուած էր ի նպաստ եգիպտական բանակի Հայմանդամ զինուորներուն : Հազարաւոր բազմութիւն մը կը հետեւէր վարչապետական թափօրին : Համերդի միջոցին , զօր· Նեհիլ իմաստալից ճառ մը խօսած է, յիշելով հայ ժողովուրդին տառապանքը եւ մաղթելով որ ան տիրանայ իր ազատութեան : Այս ճառէն վերջ, հայ արիւներու պետը վարչապետին յանձնած է իրենց հաւաքած գումարը ի նպաստ հայմանդամներուն եւ զօրավարին վիզը անցուցած է սկաուտական խորհրդանշան - թաշկինակը :

Յետոյ զօր· Նեհիլ առաջնորդուած է « Յուսաբեր »ի տան հիւրանոցը, համակրանքի խօսքեր դրելով իր մեծադիր գունաւոր լուսանկարին տակ :

Եգիպտական մամուլը լայնօրէն կը նկարագրէ այս պատմական այցելութիւնները, որոնց լուսանկարներն ալ հրատարակած է « Յուսաբեր », իր երեք թիւերուն մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԹՈՒՆՈՒՃի մէջ ձերբակալուեցան 30 ազդայնական պետեր, իրրեւ մեղսակից վերջին դէպքերու :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ՀՐԱԺԱՐԻԼ

Կառավարութիւնը լուրջ տագնապ մը անցուց առջի օր : Վարչապետ զայրանալով ընդդիմադիրներու պատճառած դժուարութիւններէն, յայտարարեց Ազգ· ժողովին մէջ թէ պիտի հրաժարի , եթէ երեսփոխանները չարունակեն պնդել ընտանեկան նպաստներու յաւելման վրայ, եւմտացոյցի քննութենէն առաջ :

Այս սպառնալիքը ազդեց երեսփոխաններուն վրայ եւ ժողովրդական Շարժումը (M.R.P.) որ համաձայն է ընտանեկան նպաստներու յաւելման, օգնութեան հասաւ, կացութիւնը փրկելու համար : Ժողովը 214ի դէմ 304 ձայնով որոշեց յետաձգել ընտանեկան նպաստներու եւ ծեր աշխատաւորներու թոշակի յաւելման առաջարկները :

Եթէ այս բանաձեւը քուէարկուած չըլլար, դիւղերը ուրիշ նիստ մը պիտի դումարուէր եւ յաւելումները պիտի ընդունուէին, վերիվայր չըլլալով Պ. Փինէի եւմտացոյցը :

Քանի մը չաբաթէ ի վեր կը քաշքշուի եւմտացոյցին քննութիւնը : Երբ յաւելումներու մասին կը խօսէին, Պ. Փինէ ոտքի ելլելով յայտարարեց .

— « Կարելի չէ եւմտացոյց մը հաստատել, եթէ ժողովը չարունակէ վիճել զանազան ծրագիրներու վրայ որոնք նոր ծախքեր պիտի պատճառեն : Ելեւմուտքի քննութեան առեն զանազան առաջարկներ եղան եւ մերժուեցան : Միլիառներով նոր ծախքեր պիտի ունենայինք եթէ քուէարկուէին այդ առաջարկները : Կը խնդրեմ այս հարցը չքննել դիւղական նիստի մը մէջ : Եթէ պնդէք, հրաժարականս պիտի ներկայացնեմ հանրապետութեան նախագահին, այսօր իսկ :

Այս յայտարարութեան վրայ խմբակցութիւնները խորհրդակցութիւն մը կատարեցին եւ ժողովրդական Շարժումի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ չուզեր կառավարական տագնապ մը յարուցանել : Զօր· տը Կոլի կուսակիցներէն մէկը դիտել տուաւ թէ կառավարութիւնը վստահութեան խնդիր չէ դրած, այլ ոտքմախաղ մը կը փորձէ :

Նախագահը երկու անդամ կարգի հրաւիրեց այս երեսփոխանը, որ հաշիւ կը պահանջէր կառավարութենէն :

Ընկերվարական խմբակցութեան ներկայացուցիչն ալ քննադատեց կառավարութիւնը, « որ խնայողութեանց մասին կը խօսի բայց ուշադրութիւն չդներ ուրիշ մեծադումար ծախքերու համար» : Համայնավար ներկայացուցիչն ալ դնդդիմախօսեց, բայց վարչապետը արդէն փրկած էր իր դիրքը :

× Վերջին լուրերը չատ աւելի ծանր կը դուգնեն դիւանագիտական կացութիւնը Հնդկաչինի մէջ: Ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ « անդադար կը գօրանայ թշնամի զօրքին ճնշումը· այնպէս որ հարկադրուեցանք պարպել երկու կարեւոր դիրքեր : Ըմբոստները կը չարունակեն յառաջ խաղալ, սպառնալով չատ աւելի կարեւոր դիրքերու :

Ամերիկան ալ կը խոստովանի

« ՅԱՆՑԱԻՈՐ ԵՄ , ՈՃԵԱԴՈՐԾ ԵՄ »

Փրակայի դատավարութեան երկրորդ օրը , առեանը լսեց նախորդ արտաքին նախարար Քլեմանթիսի խոստովանութիւնները : Այս ամբաստանեալն ալ ,որ մտերիմ բարեկամն էր նախագահ Կոթվալտի, սիրայօժա՛ր խոստովանեցաւ ի բեն վերադրուած բոլոր մեղքերը,— դաւաճանութիւն, լրտեսութիւն, զանազան ոճիրներ, ինչպէս ըրած էր ընդհ· քարտուղարը, Սլանսքի : Ըսաւ թէ ինք Ֆրանսացիներու գործակալը եղած է 1939էն ի վեր, իսկ Անգլիացիներուն եւ Ամերիկացիներուն ծառայած՝ 1945էն ի վեր :

— « Կը խոստովանիմ թէ ես Ֆրանսացիներու գործակալը եղայ 1939ին, երբ գիս բանտարկեցին իրրեւ համայնավար : Կը խոստովանիմ նաեւ թէ Չեխոսլովաքիա վերադառնալէ ետք, 1945ին , դարձայ կատարեալ գործակալ մը անգլիական, Ֆրանսական եւ ամերիկեան դեսպանութիւն: Կը խոստովանիմ թէ , կանոնաւորապէս լրտեսական տեղեկութիւններ կը հաղորդէի անոնց : Կը խոստովանիմ թէ կամակատարն էի նախորդ նախագահ Պենէշի : Կը խոստովանիմ թէ Սլանսքի յանձնարարութեամբ գործակցեցայ անգլիացի երեսփոխան Զիլիակոսի հետ, եւ միասին վարեցինք քաղաքականութիւն մը որուն նպատակն էր տապալել ժողովրդային հանրապետութիւնը եւ վերահաստատել դրամատիրութիւնը : Ես երբեք համայնավար եղած չեմ եւ երբեք սէր ունեցած չեմ հասարակ բանուորներու հանդէպ» :

Ամբաստանեալը « այո» կը պատասխանէր ի —

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՎԷՃԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.

1951 Փետրուար 5ին տեղի ունեցաւ հացկե – րոյթը ի պատիւ Ժան Պալարի եւ Լիւք - Անտրէ Մարսէլի, Hôtel Moderneի մէջ:

Մինչեւ վերջին վայրկեանը՝ նախագահ չու - նէր յանձնախումբը: Պաշտօն յանձնուած էր Մ. Գուլումճեանի՝ մեր ձեռնարկին կապել հայ մե - ծահարուստ մը իբրեւ նախագահ, ապահովելու համար ունեւոր դասակարգին օժանդակութիւնը:

Ժամերը կը սահին: Օսար հիւրեր եկած են, հացկերոյթին մասնակցելու համար ժողովուրդը եւս սրահ մտած է արդէն, բայց կը զգուշանանք նստեցնելէ, վախնալով որ նախագահական պատ - կառելի կազմ մը կը հասնի վերջին պահուն եւ հարկ կ'ըլլայ տեղափոխութիւն կատարել աթոռ - ներու:

Սրահը չքեղ էր, հայելապատ, ջահավառ եւ ըն– դարձակ, այնպէս որ ամէն ոք ժուռ կուգայ ինչ – պէս ճեմասլարի մը մէջ, բայց ահա սրահին վար - չութիւնը կը զգնդատի թէ չի կրնար սպասել աւե - լի, որովհետեւ դժուար է տաք պահել կերակուր - ները:

Ուշ, շատ ուշ, վերջապէս հասաւ ... նախա - գահը, Պ. Նուրհան Ֆրէնկեան, ընկերակցու – թեամբ իր թիկնապահին՝ Պ. Ա. Աշճեանի:

Եկա՞ն, եկա՞ն Մոկաց խարսիներ, Արահօ՛, արահօ՛... Այս մե՛ծ յաղողութեան իբրեւ գնահատութիւն՝ Մ. Գուլումճեան հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Աշճեանի որ նախագահ մը կուտար մեզի... Ցետոյ, իբրեւ սեղանապետ, անցաւ գործի: Ձառեր եւ երգեր եղան, անչուշտ: Գինի խմեցինք, փոր կշտացուցինք, կասկած չկայ: Եւ կեցցէ՛ հայ արուեստը: Բայց խնդրոյքը աւարտեցաւ իբրեւ ... ժամանց, զբօսանք, առանց ծառայելու իր նպա – տակին, այն արդարացումով որ Պալար ժամանակ առած չէր, հացկերոյթը կազմակերպուած էր հապճեպ, ու չէին եկած անոնք՝ որոնց կը սպաս - ուէր:

Ուրեմն հացկերոյթը անցաւ ձախող:

Յանձնախումբը, դժգոհ՝ իր կարգին, յաջորդ օրերուն քանիցս փորձեց խորհրդակցութիւն մը կատարել նախագահին հետ, ապահովելու համար իր յանձնառութեանց կատարումը՝ այս անգամ տարբեր միջոցներով եւ ուղիներով: Բայց երբեք, au grand jamais ինչպէս կ'ըսեն Ֆրանսացիները, կարելի չեղաւ նախագահը բերել ժողովի մը կամ խորհրդակցութեան մը: Նոյնիսկ ըսին թէ նախա - գահը հացկերոյթին եկեր է ոչ թէ իր կամքով կամ մեր ձեռնարկէն խանդավառ, այլ միայն տեղի տա - լով իր թիկնապահին պնդումներուն:

Եւ ահա հարցում մը ինծի.

— Դո՞ւն ես որ սպառնացեր ես օդը հանել Հայ Թանգարանը:

— Օդը հանելու ծրագիր մը ծանօթ է ինծի, բայց Հայ Թանգարանը չէ, այլ Պանք Օթոմանը, ըսի:

Բայց ի՞նչ խեղկատակութիւն է ասիկա: Շատ բան վերագրուած է ինծի, ա՞ս էր պակաս: Ու կ'ի - մանամ թէ Թանգարան - սրահ մը հիմնուեր է փա - րիզի Հայոց եկեղեցիին չրջափակին մէջ, ուր կ'ը– սեն թէ կը ցուցադրուին հայկական հնութիւններ կամ «պղտիկ յիշատակներ»՝ ինչպէս կ'ըսեն փա – րիզցիք: Նախագահութիւնը ստանձներ է Պ. Նուր - հան Ֆրէնկեան:

Այս նախագահութիւնը չա՞տ ծանր ըլլալուն համար, Թանգարանը օդը հանելու սպառնալի՞ք մը վերագրուած ըլլալուն համար ինծի, չեմ դիտեր, Պ. Նուրհան Ֆրէնկեան որեւէ օդտակարութիւն ցոյց չտուաւ մեր ձեռնարկին:

Եւ սակայն, մինչեւ այստեղ՝ Յանձնախումբը աշխոյժ էր, խանդավառ եւ աշխատունակ: Կը չա - րունակուին խորհրդակցութիւնները, կ'ընդարձակ - ուի յանձնախումբին կազմը (Գէորգ Պաքըրճեան, Զարեհ Մուրաթեան, Հայկ Ազապէկեան, Աչոտ Տէր - Կարապետեան,— յետոյ աւելցուեցան նո – րեր):

Ահա այդ օրերուն, կը յայտարարուի թէ Օ – պանեան դասախօսութիւն մը պիտի տայ «Համազ - գայինի», թարգմանական գործերու մասին:

— Տեսակ մը կողմնակի հարուած՝ ձեր ձեռ – նարկին դէմ, կ'ըսեն ինձ:

Կը նայիմ յայտարարութեան վրայ. « Հայ թարգմանածոյ բանաստեղծութիւնը Ֆրանսական գրականութեան մէջ»: Տեղի կ'ունենայ դասախօ – սութիւնը Մարտ 9ին,— տեղեկատուութիւնը կը հրատարակուի Մարտ 18ին, այս անգամ՝ «Հայ - կական բանաստեղծութիւնը Ֆրանսական գրա - կանութեան մէջ » խորագրով: Ցայտա - րարութիւնը անմեղ, տեղեկատուութիւնը անմեղ, իրականին մէջ՝ դասախօսութիւնը անմեղ չէր: Զախողեցնե՞լ կ'ուզեն մեր ձեռնարկը, — եղբա՛յր, թող ձախողի, օր առաջ ձախողի, ես ալ ազատիմ, իրենք ալ ազատին: Պայքարին չկոչ մեռած է:

Եւ սակայն, հիմա որ մեզք պիտի լուանք, կը հարցնեմ թէ ոյո՛ւ վերագրել այդ դասախօսու – թեան մեղքը:

Զօպանեան չի կրնար դասախօսութիւն տալ այլեւս, որովհետեւ անկարող է աշխատելու: Ի յարգանս իր տարիքին՝ յաճախ ներկայ գտնուած եմ իր դասախօսութիւններուն, որպէսզի պարապ աթոռ մը պակաս տեսնուի, թէեւ Զօպանեան կար - ծես թէ կը հետեւի Սենեկայի խօսքին · «Satis sunt mihi pauci, satis est unus, satis est nullus» (Կը բաւէ ինձ ունենալ մի քանի ունկնդիր, կը բաւէ ինձ ու - նենալ միայն մէկ ունկնդիր, կը բաւէ ինձ նոյնիսկ ... բնաւ ունկնդիր չունենալ): Զօպանեան չի վախնար ... պարապ աթոռներէն, , փորձով գի - տեմ, բայց չի վախնար նաեւ ... լեցուն աթոռ - ներէն , ա՛յս է ցաւալին: Խելացին սա– կայն այն է՝ որ կը վախնայ լեցուն ա - թոռներէն ,— երբ դասախօս մը կը նշմարէ իր ունկնդիրներուն մէջ դէմքեր՝ որոնք յառաջապահ են, վերադնահատութեան դեւ մը ունին իրենց մէջ, կը հետեւին մարդկային մաքի նուաճումնե - րուն, կը չարժին գրական ու փիլիսոփայական նո– րագոյն հոսանքներուն կշռոյթով, վա՛յ իրեն՝ ե– թէ գոհանայ պատմելով բաներ, որոնք գօսացած են 50 տարիէ ի վեր : Աւելի ծանր կը կշռէ յառա– ջապահներուն լռութիւնը քան խօսքը անոնց որ , չեա դասախօսութեան, մատ կը բարձրացնեն եւ բաներ մը կ'ըսեն՝ ժամանակ անցընելու, կամ ի – րենց կերած սոխը մարսելու համար միայն :

Արդ, Զօպանեան իր դասախօսութիւնները կը կատարէ՝ կարդալով ինչ որ գրած է 50 տարի ա – ռաջ: Ի՞նչ ռումբեր պայթեցան ուղեղներու մէջ, ի՞նչ թնդանօթներ որոտացին համալսարաններու մէջ, ի՞նչ վլատակներ դիզուեցան մտածման ան - դաստաններու մէջ, — խապա՞ր չունի Զօպանեան: Բացէք հոգեբանութեան որեւէ դասագիրք՝ որ տպուած է 50 տարի առաջ, ու բացէք հոգեբանու - թեան դասագիրք մը՝ որ տպուած է այս մեր օրե - րուն, — տարբերութիւնը՝ բանջար ու հանճար , բայց հոգն իսկ չէ Զօպանեանի, որ չի կարդար , չի նորոգուիր, չի թարմանար, չի զարգանար , մտաղի չի հետեւիր նոր հրատարակութիւններու : Զօպանեան ժամացոյց մըն է՝ որ կանգ առած է , (աւելորդ կը գտնեմ ըսել թէ ո՛ր ժամուն վրայ) : կը ցաւիմ որ ստիպուեցայ իրեն ըսել իրողութիւն մը՝ ամէնուն ծանօթ, նոյնիսկ բնական , ի կենդա - նութեան : Շաթօպրիան տարբեր ձեւով մը կ'ըսէ այս ճշմարտութիւնը,— qui vit trop meurt vivant , բայց Շաթօպրիան կը մոռնայ թէ յաւերժութեան մէջ անդամ կ'ապրի այն՝ որ կը քալէ ժամանակին հետ մինչեւ գերեզման: Ո՞վ չի լսեր ռատեաձայնը կամ մտքին զարկը անոր՝ որ իր իմացական antenneով կը հետեւի այն նուաճումներուն , որոնք յաւերժութիւն կուտան: Գոհութի՛ւն Աստուծոյ , որ առողջութիւն է տուեր Զօպանեանի, — այդ ա - ռողջութիւնը ի՛նչ ադուոր դրասանդներ կրնար կախել երկարակեցութեան սիւնին: Սիւրմէեան արքեպ· կ'ըսէր ինձ, յոբելենական պատրաստու – թեանց ժամանակ՝ երբ ոմանք, փոխանակ հան - դիստ ծերութիւն մը ապահովելու մասին խօսելու, կը թելադրէին միջոցներ ճարել... ստեղծագործ – ծելու համար.

— Զօպանեան, հիմա, միայն նամակ կը գրէ , միայն նամակ, եւ ոչ ուրիշ բան:

Արդ, կը հարցնեմ ես ինծի թէ «Համազգայի– նը» ի՞նչ կը սպասէր վաստակաւոր գրագէտին, երբ դասախօսելու կը հրաւիրէր նիւթի մը մասին, որ կր պահանջէ երկարաշունչ ուսումնասիրու – թիւն :

Եւ տեսէք թէ ի՛նչ կը պատահի ծանօթ անմեղ տեղեկատուութեան վարագոյրին ետեւը. —

Զօպանեան կը մոռնայ նիւթը ու կը խօսի ... իր թարգմանութիւններուն մասին, առանց սա – կայն մոռնալու կարդալ օտար գրագէտներու կար - ծիքները իր աշխատանքներուն մասին: Ցետոյ ծի - ծաղելի ձեւեր կ'առնէ՝ ներկաները խնդացնելու համար Լիւք - Անտրէ Մարսէլի թարգմանութիւն - ներուն վրայ: Եւ երեւակայել, որ գրագէտ մարդ լուր իսկ չունէր, մինչեւ այդ օրը, թէ Աբոտ Ա. – րիաղնը գրող մըն է, տարեց գրող մը, եւ ոչ թէ... « ասանկ անուն կ'ըլլա՞յ», «ասանկ անունով մարդ կ'ըլլա՞յ» ըսելու առիթ մը :

Ունկնդիրներէն Մելիքեան, Վչտունի եւ ու – րիշներ դժգոհութիւն կը յայտնեն ու դիտել կու տան թէ նիւթը... Լիւք - Անտրէ Մարսէլը չէր : Զօպանեան, ջղայնացած, կը պատասխանէ.— ինչ ընեմ, ա՛յս էր ինծմէ ուզուածը:

Allons donc! Ի՞նչ հարկ «ուզուածին» մասին խօսելու, պէտք էր խօսիլ նիւթին մասին՝ ինչպէս յայտարարուած էր: Աւելորդ էր, ուրեմն, չարա - նալ «Համազգայինի »դէմ:

Լուր ունէի անչուշտ անցած - դարձածէն : կարեւորութիւն չէի տար՝ ըսելով որ ծերունի դր - պրադէտ մըն է, թող ընէ, ինչ որ կրնայ ընել : Եւ յետոյ, չէի ուզեր դիւրք բռնել Զօպանեանի դէմ , իր յառաջացած տարիքին մէջ՝ երբ ամէն բան նե - րելի է, այն ձեւով՝ որ Զօհրապ եւ Արամ Անտոն - եան դիւրք բռնեցին Եղիա Տէմիրճիպաշեանի դէմ , կեանքին վերջին դժբախտ օրերուն :

— Իրաւ որ, ինչ կրնար րնել Զօպանեան, եւ– թէ աշխատէր յանձնախումբը :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Դաշնակցութեան Օրը Մարսէյլի մէջ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 18 Նոյ.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան 62րդ տարեդարձի տօնակատարութիւնը տեղի ու - նեցաւ Նոյմբեր 15ին, չաբաթ դիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, նախկին «Գազա տ'Իթալիա»ի մէջ :

Ալժէ փողոցի այս ընդարձակ թատերասրահը, հակառակ քաղաքի կեդրոնէն հեռաւորութեան եւ կարգ մը այլ անյարմարութիւններու, ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս կր յորդէր հաւաքուրը եւ ազատատենչ բազմութեամբ: Եկած էին ամէն դա - սակարգի հայրենակիցներ, առանց սեռի եւ տա - րիքի խտրութեան: Հոն էին առեւտրականը, ար - հեստաւորը եւ գործարանի վարձու աշխատաւորը: Եկած էին՝ բոլորն ալ՝ նախ իրենց յարդանքի տուրքը մատուցանելու հայ ժողովուրդի մեծա - գոյն կազմակերպութեան, եւ ապա, լսելու Դաշ - նակցութեան սփոփարար խօսքը մեր քաղաքական եւ ազգային կենսական հարցերու մասին :

Հակառակ Դաշնակցութեան հակառակորդնե - րու վայրահաչութեանց, այդ նոյն ժողովուրդը ե - կաւ անդամ մը եւս ապացուցանել թէ իր համակ - րանքը միշտ Դաշնակցութեան հետ է եւ թէ Դաշ - նակցական գաղափարներն ու պահանջները, Ազատ, Անկախ, Միացեալ Հայաստանի մասին՝ կը մնան հայ ժողովուրդի հիմնական մտահոգութիւնները:

Տօնակատարութեան փայլը աւելցնելու նա – խանձախնդրութեամբ, կազմակերպիչները մաս - նաւոր չանք թափած էին բեմայարդարման: Վա – րագոյրը բացուելուն՝ ընդարձակ բեմին ճակատը կ'երեւար, լոյսերով չողշողուն, Հ. Յ. Դաշնակ – ցութեան լուսանկարի մեծադիր պինանչանը՝ իբրեւ խորհրդանշան մտքի, աշխատանքի եւ ուժի հա – մաղրութեան, «Ազատութիւն կամ մահ» նշանա - բանով, որուն իրականացման ճամբուն վրայ՝ հա - զար - հազարներ չխնայելին զոհաբերելու իրենց թանկագին կեանքը: Ու, հակառակ ժամանակի թա - ւալումին եւ 62 տարիներու անջրպետին, Հ. Յ. Դ. պինանչանով արտայայտուած խորհուրդը այսօր ալ տակաւին կը պահէ իր թարմութիւնն ու կեն – դանութիւնը, եւ խանդավառութեան անսպառ աղ - բիւր կը հանդիսանայ ազատատենչ բազմութիւն - ներուն համար: Զինանշանի աջ եւ ձախ կողմերը, Ֆրանսական եւ հայկական դրօշներու — եղբայ - ցակցութեան մէջ, գրուած էին Հ. Յ. Դ. հիմնա - դիր երիտասարդութեան, Քրիստափորի, Զաւարեանի եւ Ռոստոմի մեծադիր նկարները, որոնց հոդիները՝ յաւիտենականութեան մէջ, անդամ մը եւս խնդայտալին ի տես այն հաւաքուրը բազմութեան որ այսօր եկեր է փառաբանելու իրենց հրաշակերտ եւ հրաշա - փառ կազմակերպութիւնը՝ Հ. Յ. Դաշնակցու - թիւնը :

Հանդէսին պաշտօնական մասի բացումը կա - տարուեցաւ Ֆրանսական քայլերգով եւ « Մշակ բանուոր»ով, զոր դաշնակով նուագեց Օր. Ակին - եան , ճարտարօրէն : Ժողովուրդը յոտն - կայս ունկնդրեց երկու քայլերգներն ալ դիտակից երկիւղածութեամբ: Ցետոյ՝ օրուան նախագահը՝ ընկեր Յ. Պատիկեան բեմ բարձրանալով՝ կատա – րեց ոտնակատարութեան հանդիսաւոր բացումը՝ հետեւեալ խօսքերով.

— Հայ ժողովուրդի ազատագրութեան ճամ – բուն վրայ՝ Դաշնակցութիւնը տուած է բազմա – հազար զոհեր: Պատշաճութիւնը կր պահանջէ որ հայ ժողովուրդի վերապրող զաւակները յարգեն անոնց թանկագին յիշատակը՝ յոտնկայս՝ մէկ վայրկեանի լռութեամբ: (Ժողովուրդը ոտքի, եր - կիւղածութեամբ) :

— « Այս հանդիսաւոր առիթով, Դաշնակցական մարդը ուր ալ գտնուի, տարին մէկ անգամ կ'ամ - փոփուի եւ կր մտածէ իր կուսակցութեան մասին: Դաշնակցութիւնը լծուեցաւ հայ ժողովուրդի ազա - տագրականպայքարին և տարուկ ժողովուրդին տը - ւաւ արժանապատուութեան դիտակցութիւն: Ծա – նօթ են Դաշնակցութեան կատարած յեղափոխա - կան ձեռնարկները,— Կուկունեանի արշաւանք , Խանասոր, Պանք Օթոմանի դրաւում, Սասնոյ Ա - պստամբութիւն, եկեղեցապատկան կալուածնե – րու բռնագրաւման դէմ պայքար, հայ - թաթա – րական կռիւներ, Ելիզաւետպոլի մահափորձ, ֆեւռայա - կան անհաւասար կռիւներ, պարսկական յեղափո - խական չարժում, եւն. եւ վերջապէս Հայաստանի անկախութեան ստեղծումը՝ 1918 Մայիս 28ին : Հակառակ բազմապան ալեկոծումներուն , իբրեւ դիտակից, պարտաճանաչ եւ արթուն նաւապետ Դաշնակցութիւնը, երբեք չլքեց իր ժողովուրդը, անոր ճախրող եւ ուրախ օրերուն: Այսօրը, մտա - ծումի եւ հաշուետուութեան օր է մեզի համար: Հակառակ տարիներու թաւալումին եւ հակառա - կորդներու զարշելի պայքարին՝ Դաշնակցութիւնը այսօր նոյնքան ծաւալուն եւ կուռ է իբրեւ կազ – մակերպութիւն: Ապագայ՝ Դաշնակցութեան օր - ուան խանդավառ տօնակատարութիւնները, ապա - գոյց նաեւ այս բազմամարդ սրահը :

«Դաշնակցութիւնը աւելի քան երբեք փարած է իր սկզբունքներուն եւ պայքարը պիտի չարու - նակէ՝ մինչեւ որ իրականանայ Հայ ժողովուրդի

մեծ երազը՝ միացեալ եւ անկախ Հայաստանը» (Ծափեր):

Բացման խօսքէն վերջ՝ բեմ կը հրաւիրուի քաղաքիս երաժշտանոցէն առաջին մրցանակով պարգեւատրուած, Լութակահարը, Պ. Լեւոն Ղեւոնդեան, որ ընկերակցութեամբ օր, Արիստակէսեանի դաշնակին, նուագեց «Երեւանի էթիւտ»ները (Սպենդիարեան) եւ Orientale (César Gui) ,արժա - նալով բուռն ծափերու եւ կրկնութեան: Կարդացիր յանձնախումբի կողմէ՝ երիտասարդ արուեստա — դէտին՝ նուիրուեցաւ դեղեցիկ ծաղկեփունջ մը:

Օրուան առաջին բանախօսը, ընկեր Ս. Սիս - լեան (Կրզնոպլէն) պարզ եւ հասկնալի լեզուով մը՝ բաւ մօտաւորապէս հետեւեալը.

— « Կ'ուզէինք Դաշնակցութեան յաջորդական երեք սերունդի ներկայացուցիչներով երեւալ ձե — զի, բայց ընկեր Շաւարշ Միսաքեանի անակնկալ հիւանդութեան պատճառով, այսօր երկու սերուն - դի ներկայացուցիչներով, միջին եւ նոր սերուն - դով միայն կը ներկայանանք»:

Ակնարկով մը ուրուագծելէ վերջ Դաշնակցու - թեան սկզբնական քայլերը, ընկերը շարունակեց.

— «Քաղաքական կուսակցութեան մը հա - մար՝ կարեւի չէր երեւակայել աւելի դժնդակ պայմաններ քան ինչ որ վիճակուածէր Դաշնակցու - թեան: Երեսուն տարի ազատագրական պայքար մղեց եւ յաջողեցաւ ստեղծել պետութիւն: Աւելի քան երեսուն տարի ալ տարագրութեան մէջ, խը - թան եւ սատար հանդիսացաւ հայի. մշակոյթին: Հակառակորդներ կ'ուզեն հաւատացնել թէ Դաշ - նակցութիւնը չեղած է իր բուն նպատակին: Մենք կ'ըսենք — ո՞չ եւ ո՞չ: Եթէ Դաշնակցութիւնը ապ - րած է 62 տարի, պատճառը այն է որ հայ ժողո - վուրդը ուզած է որ ան ապրի: Եթէ մեզի ձգեն սահմանել Դաշնակցութեան կեանքին դաղտնիքը, մենք կ'ըսենք թէ ան ծնած է հայկական տառա — պանքէն եւ կը հանդիսանայ անոր իղձերուն հարա - զատ արտայայտիչը:

«Մեր դրականութեան լաւագոյն դէմքերէն Ց. Թումանեան, իր «Երկրում» բանաստեղծութեան մէջ կը պատմէ թէ՝ հազար դլխանի դեւը եկեր նստեր էր աղբիւրին դլուխը եւ կը խափանէր երկ— րին համար անհրաժեշտ ջուրը: Ողբդումները եւ բնաջաքերութիւնները օգուտ մը չունեցան: Դեւը կրցաւ, հայ ժողովուրդը վերջնական կորուստէ արիւնով: Բոլորն ալ կը սպասէին այն հրաշք որ— դուն որ պիտի դար եւ սպաննէր դեւը եւ ազատէր երկիրը իրական կորուստէ: Այդ հրաշք տղան Չ. Ց. Դաշնակցութիւնն էր (Ծափեր) որ ոչ միայն կրցաւ, հայ ժողովուրդը վերջնական կորուստէ փրկել, այլ եւ կերտեց մէկը միւսէն հրաշալի դոր - ծեր՝ ինչպիսին է Մայիս 28ը, Սեւրի դաշնագիրը, յեղափոխական գործեր եւն.:

« Մեզ կը մեղադրեն թէ եռադոյն դրօշ կը պարզենք: Եռադոյնը պիտի մնայ նուիրական մեզի համար ցորչափ հայ ժողովուրդի կամքով անոր ուրիշ մը չէր փոխարինած: Մենք կը պարզենք եռա - դոյնը՝ որովհետեւ դիտենք թէ դրօշը խորհրդա — նշանն է երկրի մը Անկախութեան: Մենք հպարտ ենք, Մայիս 28ով, որովհետեւ անոր մէջ կը տես - ներք Հայաստանի անկախութեան դաղափարը: Մեզ կը մեղադրեն նաեւ թէ ինչո՞ւ Ատլանտեան դաշինքին դէմ չենք պայքարիր: Երրորմդիք պիտի ըսէին.—Ելքի աչեցէք: Մենք կը կասկածինք ա— նոնց հայրենասիրութեան վրայ: Մենք կը հաւա - տանք Չ. Ց. Դաշնակցութեան լուսաւոր ապագային՝ որ կը կրէ ըոցեղէն վերապահութիւն մը.— Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստան»: (Երկարատեւ Ծափեր):

Օր. Արիստակէսեան որ նոր կ'երեւայ հայկա - կան հանդէսներու մէջ, դաշնակով նուագեց հա — ճելի կտոր մը:

Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

PAUL ELUARD ԻԲՐԵՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

Երեքշաբթի օր մեռաւ Ֆրանսացի արդի լաւա - գոյն բանաստեղծներէն մին՝ Փոլ Էլիւառ:

Ծնած 1895ին, բուն անունով Eugène Grindel, Էլիւառ համեստ ընտանիքի մը զաւակն էր, տակա — լակամ: 1914 — 18ի պատերազմին վարակուած էր կապերչն եւ երբ վերադարձաւ, փոսախտ մը դո - յացած էր թոքին վրայ: Մեռաւ լանջախիթէ մը որ պինդը անկողին դամած էր երեք ամիսէ ի վեր:

Էլիւառ գերիրապաշտ բանաստեղծ մըն է որ 1917ի տաեններր երբ մէջտեղ եկաւ Dada դպրոցը, աշխատած է Ցարայի, Արակոնի, Պոըթոնի հետ: Այդ թուականէն է իր առաջին գործը «Պարտակա - նութիւնը եւ Մտահոդութիւնը» որուն կը յաջոր - դէն 1918ին «Poèmes pour la paix» երբ տակաւին պինուոր էր: Իր տատայական գործն է «Répetitions», լոյս տեսած 1923ին, այդ դպրոցին գլխաւոր տե - սակէտն էր, բոլորովին բացասական, պարզել թէ կամայական է մտածումին եւ արտայայտութեան յարաբերութիւնը: «Կեռնիքա»ն գրած է 1937ին, երբ արդէն դիրք բռնած էր սպանիական պատե — րազմին առթիւ: Այդ շրջանէն եղած էր աւելի մար - տունակ բանաստեղծ մը:

1940ին մաւ Դիմադրական չարժումին մէջ, երկու տարի եռք պաշտօնապէս անդամակցելով համայնավար կուսակցութեան: Այդ շրջանին տը - ւած է իր ամէնէն մտաչելի բանաստեղծութիւննե - րը: Խորհրդաւոր մնալով հանդերձ, Էլիւառ յստակ բանաստեղծ մը եղած է, հաւանաբար ամէնէն բա - նաստեղծը գերիրապաշտ դպրոցին: Իր կարեւոր գործերէն են նաեւ Donner à Voir, Mourir de ne pas mourir, Au Rendez - vous Allemand, Les Mains Libres, Poesie ininterrompue, Dignes de Vivre, Une Leçon de Moral:

Dignes de Vivreին մէջ է իր նշանաւոր ոտանա - ւորը «Ազատութիւն» թարգմանուած Շ. Մխաք - եանի կողմէ (Արաջանի Բ. հատոր).

Դպրոցական տետրակներուս վրայ
Գրասեղանիս եւ ծառերուն վրայ
Աւազին եւ ձիւնին վրայ
Քու անունդ կը գրեմ

.. ..

Եւ մէկ բառի զօրութեամբ
Կը վերսկսիմ կեանքս,
Ես ծնած եմ քեզ ճանչնալու
Քու անունդ տալու համար.

Ազատութիւն:

Իրրեւ իրաւ բանաստեղծ Էլիւառ երդած է նա—

Ա Կ Ն

Վահան Գուրյումճեանի յիշատակին

Ակն, Արեգին, Զորակ, Նարվեր, Մուշեղկայ,
Արդէն վաղուց ոսկեճաճանչ ամուսիններ,
Ձեր հնչումին մէջ՝ ուր պլպուլն է լացեր,
Բիւրեղացած անմահաբոյր վարդ մը կայ:

Զար է գիրկին բաժակներու մէջ ոսկեայ՝
Ուր Քուչակի սրտէն արիւն է կաթեր,
Դուք եղեր էք փրշուր բարեր, փլած տրներ,
Վայրդ հաւքեր բոյն են դրբեր ամոնց վրայ ...

Հովերուն մէջ Ամտամնիները կուլան,
Երբ որ ձեզի բարեւ կուտայ Կարուշան
Լիճիբ ձեզմով դարձեր է ծով արցունքի,

Մինչդեռ կ'իջնէ սանդուղներէն մարմաքեայ
Սգաւոր հարսը գիշերին՝ որ կուգայ
Ձեր մոխիրէն առնել շուշան մը ոսկի ...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

նոյն հայրենասիրութեան վրայ: Մենք կը հաւա - տանք Չ. Ց. Դաշնակցութեան լուսաւոր ապագային՝ որ կը կրէ ըոցեղէն վերապահութիւն մը.— Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստան»: (Երկարատեւ Ծափեր):

Օր. Արիստակէսեան որ նոր կ'երեւայ հայկա - կան հանդէսներու մէջ, դաշնակով նուագեց հա — ճելի կտոր մը:

Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

եւ սէրը, կինը: Je chante pour chanter, Je t'aime pour chanter:

Սկզբնական շրջանին աղդեցութիւն կրած է Ռեմպոյէն, Լոթրէամոնէն, յետոյ Ափոլինէռէն եւ Վիլտրաքէն: Վերջին շրջաններուն ինք է որ իր կարդին, իրրեւ վարպետ բանաստեղծ մեծապէս աղդած է երիտասարդ բանաստեղծներու վրայ, ո - րոնց կարդին կարելի է յիշել նաեւ Ռ. Մելիքը:

Էլիւառ բանաստեղծէ մը աւելի էր, բանաս - տեղծութիւնը իսկ էր: Թէեւ ունի, ինչպէս ամէն դերիրապաշտ, խորթ կատրներ (J'aime et mes ri - deaux sont blancs)· *բայց իրկանին մէջ անհրա - ժեշտ չէ հասկնալ, ինչպէս դիւրաւ կը բացատրեն իրենք իսկ, այլ զգալ, եւ եթէ չզգանք յանցաւորը մենք ենք: Այս նոյն բացատրութիւնը ի դօրու է նաեւ փիքասոյի վերջին գործերու եւ ընդհանրա - պէս արուեստի բոլոր անմատչելի ստեղծագործ — ծութեանց համար:*

Հաղուագիւտ երաժշտութիւն մը ունի Էլիւառ, բանաստեղծութիւնը, հաճելի եւ հարուստ լեզու մը, նուրբ ձեւ մը, ուժեղ երբեմն անորոշ պատ — կերներ: Հաճելի են «դերմանական ժամպրու - թեան» մէջ «A celles dont ils rêvent»ը, «Comprenne qui voudra»ն, «Avis»ն եւն.:

1951ին լոյս տեսաւ «Pouvoir tout dire»ը, եւ կը պատրաստէր հատաքածոյ մը արուեստի մասին ո - րուն առաջին մասը նոր հրատարակուեցաւ «Les frères voyants»:

Ֆրանսան այսօր Էլիւառի մէջ կը յարգէ մեծ բանաստեղծ մը, երդիչ մը ճշմարտութեան, սիրոյ, ազատութեան եւ կեանքին: Այս իսկ մեծութիւնն է հակահամակշռող տարրին որ իրատեսօրէն կը— նայ նկատի առնել միայն արուեստագէտը եւ մար - դը եւ ընծայել անոր արժանի դնահատանքը, ա — ռանց նախապաշարումներու անոր քաղաքական հա - կումներէն: Դժբախտաբար դիմացի ճակատն ալ նոյն վերաբերումը չունի:

Մորիաք, որ Նոպէլի դրական մրցանակը չա - հեցաւ վերջերս, կ'ըսէ.—

« *Էլիւառ բանաստեղծութիւնն իսկ էր, եւ ան - պայման լաւագոյն ներկայացուցիչը իր սերուն — դին: Չենք կրնար մոռնալ թէ Դիմադրական ճա - կատին՝ ատեն իր ձայնը տուաւ մեր ամենախոր բաղձանքներուն: Կը յուսամ թէ իր ոտանաւորը, «Ազատութիւն», կը դտնուի Ֆրանսական դպրոց - ներու բոլոր դրադարաններուն մէջ*»:

Ունկառէթի կ'ըսէ.— «Ժամանակակից բա - նաստեղծութեան ամէնէն մաքուր եւ ամէնէն բար - ձրը ձայներէն մէկն է որ կը մարի»:

Փէէռ Էմմանուէլ.— « ... եթէ Ֆրանսան իր— մով կորնչուց ամենամեծ բանաստեղծը սիրահար մեր դրականութեան, մենք, իր բարեկամները, կը կորնչնենք մին այն քանի մը մարդոցմէն, որ, այս չնորհազուրկ դարուն, սիրելու ժամանակ պիտի ունենային տակաւին»:

Ինք իսկ կ'ըսէր մահուան մասին (Donner à voir).— « *Մահը եկաւ մինակ, պնաց մինակ եւ ան որ կը սիրէր կեանքը մնաց մինակ*»:

Էլիւառով Ֆրանսա կը կորնչնէ մէկը որ բա - նաստեղծութիւնը վերածած էր երաժշտութեան եւ դեղեցկութեան:

« *Ցառաջ*»ի *աչխատակիցը, Կ. Փոլատ — եան, քանի մը տարի առաջ երկար տեսակ - ցութիւն մը ունեցաւ բանաստեղծին հետ, որ ա - ռիթ մը դտաւ Հայերու մասին ալ խօսելու:* (Արեւ - մուտք):

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (63)

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵԼՈՒՀԻՆԵՐ

Թ.— ՄԱԹԱ. ՀԱՐԻՒ ԱՂՋԻԿԸ

Տարօրինակ, բայց պարկեշտ տէր մըն էր այս՝ մանակամարդ աղջկան եւ աւելի տարիքոտ մար - դուն միջեւ: Անոնք բնաւ չամուսնացան, որովհե - տեւ մարդը միշտ կ'ըսէր.

— « *Չեմ ուզեր որ խնամես ինձ, երբ ծեր - նասուն տարեկան հիւանդ մէկը պիտի ըլլամ*»: *Աղջիկը ազաչեց, որ ամուսնանայ իրեն հետ, բայց ան մերժեց:*

Պետական այս բարձր պաշտօնատարը դէն քաշեց դրկեց, — ուսուցչի մը հիմնած վարժարա - նը, ուր հոլանտացի վարչական պաշտօնատարնե - րու եւ դիւանադէտներու ողաւակները կը յաճա - խէին եւ ուր Պանտա աստցած համաչխարհիկ ու լայնախոհ սքանչելի կրթութիւն մը:

Պանտա ուսուցչուհի մը եղաւ: Բացաւ ան մէկ սենեակնոց դպրոցներ հոլանտական այս գա — դութի բազմաթիւ կղզիներուն մէջ: Երջանիկ, չի - նինչ եւ բնականոն կեանք մըն էր մինչեւ այն օրը, երբ իր պաշտպանը, որ ընդհանուր կառավարիչին ամէնէն մօտիկ երեք մարդոցմէն մէկն էր, մեռաւ.

Ասիկա պատահեցաւ 1935ին, երբ Պանտա, ե - րեսունեւհինդ տարեկան դեղեցիկ կին մըն էր: Պէտք չէր որ առանձին ապրէր: Բայց զոհ էր մա - նուկներու հետ իր աշխատանքին: Կը տրվեցնէր անոնց կարդալ եւ դրել երկրի մը մէջ, ուր հոլան - տացիները չէին կրցած յաջողապէս պայքարիլ անդրպատիութեան դէմ:

Պանտա, իր վարմունքով եւ համակրանքնե — րով Հոլանտուհի էր, թէեւ, եւրոպացիի եւ ասիա - ցիի խառնուրդ մը ըլլալով յաճախ կը զարմանար, թէ ինչպէս կատարելապէս ընդունուած էր հոլան - տական միջավայրի մէջ: Բայց իր զարդացումը, եւ ուշիմութիւնը մեծապէս աչքի կը զարնէր: Ժո - ղովրդական մէկը զարճաւ Պաթաւեան ընկերու - թեան մէջ:

Կազմակերպեց զուարթ հաւաքոյթներ եւ գը - րական թէյասեղաններ, որոնց ներկայ կ'ըլլային ամէն ազդութեանց պատկանող մարդիկ: Ցեղն ու դաւանանքը ոչ մէկ տարբերութիւն կ'ընէր իրեն համար: Քառասուն տարեկանին՝ դեռ հրապուրիչ եւ դեղեցիկ կին մըն էր: Հարուստ կին մըն էր նաեւ, որովհետեւ իր պաշտպանը բաւական լաւ հարստութիւն մը ձգած էր իրեն:

Ու այսպէս անցուց տարիներ, երջանիկ եւ զոհ: Ապա, իր կեանքին մէջ ալ դէմ առ դէմ գո - նուեցաւ իրականութեան հետ: Պատերազմը հրա - կուած էր 1939ին, թէեւ ճաւա տակաւին չէր մասնակցեր: Իր թէյասեղանները, այժմ, դարճած էին կեդրոնական կէտ մը դիւանագէտներու, լրա - տեսներու, օրագրողներու եւ ամէն անոնց համար, որոնք կ'ուզէին լուրերուն եռեւի լուրերը երեւան հանել:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՋԻՆԿՐՐ

ՄԱՄ ՈՒ ՋԻՆ, քրտական ժողովրդական պատմուածք: Գրեց՝ Կ. Սիտալ: Տպ. Նիւ Եորք:

բեն ուղղուած հարցումներուն, ինչ մեղքեր ալ բարդէին իր վրայ :

— Ֆրանսա դանուած ատեն ստորագրած էք յայտարարութիւն մը որով յանձն կ'առնէիք աչխատիլ Ազգ. Ապահովութեան համար : = Այո :

— Լրտեսական տեղեկագիրներ կը յանձնէի՞ք Ֆրակայի Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան դեսպաններուն : = Այո՛ :

Այս առթիւ բսաւ թէ 1948ին ամերիկեան դեսպանը երբ յանձնարարած էր բանակցութիւններ կատարել Պ. Ֆոսթըր Տըլէսի հետ : (Այս ալ Ամերիկացին է որ առջի օր արտաքին նախարար նըշանակուեցաւ Այզընհաուըրի կողմէ) :

Ցետոյ կարգով հարցաքննուեցան միւս ամբաստանեալները, որոնք «ինքնաբերաբար» խոս – տովանեցան իրենց յանցանքը :

Կարգ մը թերթեր կը դրեն թէ 14 ամբաստանեալներէն ինը Հրեաներ են եւ թէ կառավարութիւնը հակահրէական քաղաքականութիւն մը կը հետապնդէ, վարկաբեկելու համար Սիոնական չարժումը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆ Ա.Լ. կառավարական փոփոխութիւն մը կատարեց, ամբողջովին յարմարելու համար Թ. Մխիթեան կարգադրքին, ինչպէս Ռումանիա եւ Պուլկարիա : Մոսկուայէն ղրկուած մառէչալը, Ռոկոսովսկի, որ 1949ին ազգ. պաշտպանութեան նախարար նշանակուած էր, պիտի վարչ նաեւ փոխ - վարչապետութիւնը : Նախորդ վարչապե – տին տեղ նշանակուեցաւ Հանրապետութեան նա - խագահը, Պիէրութ : Հանրապետութեան նախագահութիւնը պիտի վարչ պետական խորհուրդ մը որ կը բաղկանայ 15 անդամներէ :

ՔՈՐԷԱՅԻ ԶԻՆԱԴԱՐԻ մասին ասելի յոս – սալից լուրեր կը հաղորդեն վերջին հետադիրները : Անգլիոյ արտաքին նախարարը յետաձգեց իր մեկ - նումը ,որպէսզի կարենայ Ազգաժողովին առջեւ պաշտպանել Հնդկաստանի բանաձեւը :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նորընտիր նախագահը , Այզընհաուըր, երեք նախարարներ եւս նշանակեց : Ամէնքն ալ անհամբեր կը սպասեն Քորէա կատա - րելիք այցելութեան, յուսալով թէ կարելի պիտի ըլլայ դադրեցնել պատերազմը :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետը ազդարարութիւն մը ուղղեց, յայտնելով թէ կառավարութեան համբե - րութիւնը կը սպառէն անոնք որ սուտ լուրերը կը տարածեն : Խստօրէն պիտի պատժուին վայրերան գրոյցներու հեղինակները :

ԵՐԿՐԱՇԱՐ�ժի զօրաւոր ցնցում մը զգացուե - ցաւ Պոլսէն 55 մղոն հեռու :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ զրոյց տա - րածուած էր թէ սպաննուած է գերման կուսակցու - թեան մէկ անդամը, կեկէր, 70 տարեկան : Ցետոյ ճշդուեցաւ թէ յարձակում կրած է, բայց մահը հետեւանք է սրտի հիւանդութեան :— Պատ - էմսի ազատական կուսակցութեան համագումարին մէջ դատական նախարարը բարձրաձայն յայտարարեց թէ Գերմանիա եւ Փրուսիա պէտք է անյապաղվեր - ստանձնեն իրենց մշակոյթի առաքելութիւնը կեդր. Եւրոպայի մէջ : — Ընկերվարական առաջ - նորդն ալ ճամխասփիւռ ճառով մը յայտարարեց թէ Սարր գերմանական հող է :

65.000 ՀՐԵԱՆԵՐ աղերսագիր մը մատուցին հունգարական կառավարութեան, որպէսզի արտօ - նէ Իսրայէլ երթալու : 300.000 Հրեաները կը գըտ – նուին Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ:

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» ԳՐԱՏԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

Այբբենարան՝ Լեւոն Շանթի 250 լիր. դահեկան, Մանկական աշխարհ Ա. տարի 250 լիր. դահեկան, Բ. տարի 250, Գ. տարի 300, Դ. տարի 300 լիր. դահեկան :

Գրաւոր դասեր Ա., Բ., Գ, եւ Դ. 150ական , Հայրենի Աշխարհ Ա. դիրք 300, Բ. դիրք 350, Գ. դիրք 400, Դ. դիրք 400:

Քերականութիւն Ա. պրակ, Բ. , Գ. եւ Դ. պրակ 200ական լիր. դահեկան :

Բառակազմութիւն, հոլովում, խոնարհում

Թուաբանութիւն սկզբնական Ա. Ցովհաննէս - եանի 100, Ա. տարի 150, Բ. տարի 200, Գ. տա - րի 200 եւ Դ. տարի 300 լիր. դահեկան :

Արեւմտահայ Արդի Գրականութիւն Կ. Սա - սունի , Գրական Դէմքեր, Կ. Սասունի, Պատ - մութիւն Մերձաւոր Արեւելքի եւ Հայաստանի Գ. Գիւզալեանի :

Մեծաքանակի համար հարիւրին 15 դեղչ :

Կը վաճառուին նաեւ Երան բառարան՝ անգ - լերէնէ հայերէն եւ հայերէնէ անգլերէն, «Իմ Ցու - չերը» Ա. եւ Բ. հատոր Վահան Փափազեանի , «Գէորգ Մարզպետունի» Մուրացանի, «Ինդալով» Ց. Պարոնեանի, «Պապ թագաւոր» Ս. Զօրեանի , «1915 Թուականը» Մինախորեանի, «Ապրուած օ - րեր» Արմէն Գարոյի :

Դիմել Հ. Սամուէլ գրատուն :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ **30** Նոյեմբեր

Կիրակի, ժամը **16 — 24**

HOTEL GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝

ՊԱՐՈՆ ԳԱՐԼՕ ՍԻՐԱՖԵԱՆԻ

Défilé des mannequins — Maggy Rouf, Mendel

Attractions, 2 Օրքէսթր

Խճողումի եւ դժուարութեանց տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմ - սակները եւ սեղանները, դիմելով՝

Պ. Արմենակ Աճէմեանի, 56 rue Lafayette, Tél. PRO. 03-19:

Պ. Վահէ Չիլինկիրեանի , 24, rue Feydeau, Tél. CEN. 48-51:

Պ. Նուպար Ցովհաննէսեանի, 14 rue Rochambeau, Tél. TRU. 47-48:

Կը փնտռուի Սերովբէ Շիրինեան, հօրը ա – նունը Զաքար, մօրը՝ Արմաւենի (Զաւարցի) : Կը կարծուի թէ Լիոն կը գտնուի : Տեղեկացնել իր քրոջ աղջկան Մարիամի Filor Uçaf Bayazit Suanaga mahalesi Schoban Basi sokak 20, Istanbul (Turquie):

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Տիկին Մուրատ Պօ - յաճեան, Տիգրան պէյ Զայեանի մահուան առթիւ 2000 *ֆր. կը նուիրէ Դպրոցասէր Տիկնանց վար - ժարանին, փոխան ծաղկեպսակի :*

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԳԻՐՔԸ

Որ կը պարունակէ 1) ԵՐԱԶԱՀԱՆ, 3000է ա - ւելի երազներու մեկնութիւն, վիճակացոյց - բախ - ցոյց : 2) ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՈՀԱՆՈՑ, գանազան կե – րակուրներու, անուշեղէններու եւն. տեսակներ : 3) ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԶՐՕՍԱՆՔ, ժամանցի խաղեր եւ կախարդական աճպարարութիւններ : 4) ԸՆՏԱՆԵ - ԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ :

640 էջնոց սուտաւր հատոր մը, անհրաժեշտ ամէն ընտանիքի :

Գինն 1000 ֆրանք, առաքման ծախքով 1100 ֆր. : LIBRAIRIE HRAND SAMUELIAN, 51, rue Mousieur le Prince, Paris (6). Chèque Postal: Paris: 1278-35:

ՎԱՄՊՈՒՐԱԿԱՆԻ Հերոսամարտին 38րդ տա - րեդարձը Փարիզի մէջ, Կիրակի 10 Մայիս, 1953 :

TÉLÉ-CHATEAU

97, **Rue du Château**.. **Paris** (14) — Suffren 62-02

ՎԿԱՅԵԱԼ ՀԱՅ ՄԱՍՆԱԳԻՏ TÉLÉVISIONի , RADIOի, *ինչպէս նաեւ էլեկտրական* installationի *(տուներու եւ խանութներու մէջ)* :

Ձոխ մթերք Télévisionի *ամէնէն արդիական տեսակներուն, մասնաւորաբար* GRAMMONT *Տան մեքենաներուն :*

Վճարման դիւրութիւն եւ մասնաւոր գեղչ «Ծա - ռայ»ի ընթերցողներուն :

Դիմել՝

Պ. Անդրանիկ Մաղպազարեանի

Վերի հասցէով :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme,Paris (13)

ՀԱՅՑԱՇԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Կիրակի 30 Նոյեմբեր, ժամը 10.30ին ԳԵՐԱ. – ՊԱՅԾՄԱՌ Թ. Ծ. Վ. ԱՄՍԱՏՈՒՆԻ կը պատարագէ Enghienի *Ֆրանսական* St. Joseph *եկեղեցին :*

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՕՐ. ԼԻՏԻԱ. ԿԱՐԻՆ (ԻՋՓԱԼԱՅԵԱՆ)

Փետրուար 20, 1953ին :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ : ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅՑԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Փարիզեան նորաձեւութեանց մեծ վաճառա - տունը, 27 Bld. des Capucines, Paris: Café de la Paix*ին ճիշդ դիմացը :* *Հեռ.* OPE. 80-34

MORY etCo.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60

Poste **89** et **80**, métro Poissonnière, Gare du Nord

Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ՛ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պա– հուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախ– քի կամ ձեւակերպութեան , սաացողին համար .

Մ Ի Մ Ո Ւ Ն Ա Ւ Ո Ր . . .

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիպաին

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ . . .

Համելի մթնոլորտի մը մէջ

Ելէք métro **Trinité** *կամ* **Notre Dame de Lorette** *եւ* **24, RUE ST. LAZARE**

Ձեզի կը դիմաւորէ

ԼԻԼԱՆ (AUX LILAS)

Արեւելեան նուագ շաբաթ եւ կիրակի գիշերները

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, **30** Նոյեմբեր, ժամը **15**էն **24, Salle des Fêtes, Rue Voltaire**

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ R. BLEUSE*ի*

U. J. A.*ի* Promotion d'Honneur*ի բարձրացման առթիւ կնքահայրութեամբ* JACQUES HÉLIAN*ի*

Cabaret Le Jockey*ի ամբողջական յայտագիրը :*

Հայկական պեղարուեստական բաժին, Վարդի վանեան իր նուագախումբով (Ֆրանսական ձայ - նասփիւռէն) :

Հաղորդակցութիւն. — Մեթրօ Charenton Ecoles l'Union:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս. 1100 փր., Տար. 2200, Արտ. 3000 փր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր. C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 25 Novembre 1952 Երեքշաբթի 25 ՆՈՅԵՄԲ.

28րդ ՏԵՐԻ - 28e Année No 6924-Նոր շրջան թիւ 2335

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՄԱՍՏՈՒՆԸ ԵՒ ԻՄԱՍՏԱԿԸ

Ապահովաբար շատ քիչեր անդրադարձան մանր լուրի մը, որ հրատարակուեցաւ անցեալ շաբթոյ:

Իսրայէլի վարչապետը նախադահութեան պաշտօնը առաջարկած է Այնչթայնի, բայց ան մերժեր է, պերճախօս պատճառաբանութեամբ մը.

— « Ես երբեք չեմ ստանձնած պաշտօն մը զոր պիտի չկրնայի կատարել բարեխղճօրէն »:

Աւելի պարզելով իր միտքը.

— Ես օժտուած չեմ մարդկային յարաբերու — թիւնները վարելու տաղանդով: Քիչ - շատ կը հասկնամ բնութեան եւ նիւթի աշխարհէն եւ կ'ուզեմ զբաղիլ այդ աշխարհին գնութեամբ »:

Յայտարարութիւն մը, որ հարազատօրէն կը պատկերացնէ մարդն ու դիտումը :

Բաղդատեցէք այս կենդանի պատկերը՝ մեր ժամդոյն իրականութեան հետ :

Պայման չէ որ մենք ալ Այնչթայն մը ունենանք, այս բարձրութեան հասնելու համար :

Քիչ մը ողջմտութիւն եւ որամաբանութիւն , եւ պիտի տեսնէք որ այս ճակատին վրայ եւս ետ մնացած ենք :

Ո՛րքան ինքնահաւան իմաստակներ եւ համբակներ՝ մեր հանրային թէ մտաւոր կեանքին մէջ: Վարժուած չենք արժանիքն ու արժանաւորը փնտռել այս կամ այն գործին համար:

— Սա չեղաւ, թող ան ըլլայ...

Տեսակ մը աւանդութիւն, որ սերունդէ սե — րունդ փոխանցուելով, կը ծառայէ լայն ասպարէզ բանալու միջակներուն եւ բանդէմներուն: Մոլլէ - րուն եւ բախտախնդիրներուն :

Ինչո՞ւ կը զարմանանք որ անտիրութիւնը ա - ւերներ կը գործէ մեր հանրային կեանքին մէջ : Այս փարթամ գաղութէն մինչեւ Միջին Արեւելք եւ Ամերիկա :

Ոեւէ մէկը պատրաստ է ասպարէզ նետուելու ամէնէն պատասխանատու գործին համար: Կը բաւէ որ լեզուն բերնին մէջ դառնայ կամ թուղթ մրոտել գիտնայ :

Եւ ընդհանրապէս ամէնէն աղմկարարները ա - նոնք են որ ոչ խելք ունին, ոչ ալ խիղճ: Ոչ պա - շար, ոչ ալ աշխատելու որամադրութիւն :

Հասարակ ընթերցումն անգամ տաղտուկ է ի - րենց համար: Աւելորդ յոգնութիւն :

Ինչ որ գիտեն, լիուլի կը բաւէ որեւէ գործի համար: Որեւէ միջավայրի մէջ :

Եթէ չատ մը ամբարտաւան եւ չոլայբան տիպարներ Այնչթայնի պէս մտածէին, մեծապէս պայծառացած պիտի ըլլար մեր հանրային դոր — ծունէութեան հորիզոնը :

Ամէն պարագայի մէջ, պիտի պակսէր այն խժալուր ժխորը որ կը տիրապետէ քիչ մը ամէն տեղ :

Արդարեւ, քաղաքական թէ ազգային ճակատի վրայ, ամէնէն անտանելիները անոնք են որ երբեք փորձ մը կատարած չեն իրենց կարողութիւնը չափելու :

Անհատ ըլլան թէ հոսանք, այս կարգի տի - պարները հմտութիւնը եւ իմաստութիւնը կը չփոթեն բանդիտութեան եւ իմաստակութեան հետ :

Ձիշդ ատոր համար ալ, եթէ նոյնիսկ անկեղծօրէն ծառայել ուզեն, դէս ճամբան կը մնան : Եւ կամ կը խանգարեն իրական աշխատանքը :

Ո՛ւր էր որ ամէն մէկը գիտնար իր չափն ու տեղը, որեւէ պատասխանատուութիւն ստանձնած առեն :

Մանաւանդ երբ քաղաքական տեսութիւններ կը պարզէ, առանց մատը մոխիրը թաթխելու :

Մանաւանդ այս գետնին վրայ, չատ աւելի եւս զգացած ենք, բաղդատելով նախապատե — րազմեան չրջանին հետ :

Ոչ Եւրոպան, ոչ ալ Ամերիկան բան մը սոր - վեցուցած է անոնց որ թուղթ կը մրոտեն տարի — ներէ ի վեր :

Կարելի՞ էր ուրիշ արդիւնք սպասել , երբ մարդիկ իրենց պատուհանէն կամ կրպակէն անդին չեն տեսներ :

Երբ ոչ մէկ փորձ կը կատարեն, իրենց պա - շարը նորոգելու, կարդալով, սերտելով, վերլու - ծելով անընդհատ :

Շ.

ՕՐ ԸՍՕՐԻՆ

ՄԵՐԿԱՅՈՒՄՆԵՐ ...

Անցեալ շաբթուընէ ի վեր «Իւմանիթէ » յօդ - ուածաշարք մը սկսած է, — « Կուսակցութիւնը եւ ընկերներ Մարթիի եւ Թիյոնի հատուածական գործունէութիւնը »:

Կը յիշէք անշուշտ,— երկու ականաւոր դէմ — քերը յանցաւոր հռչակուելով, հրապարակաւ հրա - ւիրուեցան «ինքնաքննադատութիւն» կատարելու , բոլշեւիկեան դրութեամբ :

Երկուքն ալ քանի մը անգամ խոստացան եւ դանազան խոստովանութիւններ կատարեցին : Բայց, կեդր. կոմիտէն դոհ չմնաց: Նորէն սաստեց եւ հրաւիրեց որ անկեղծօրէն եւ լիովին խոստո - վանին իրենց մեղքերը :

Նոր յարձակողականին մէջ, երկու ամբաս — տանեալներու մասին խօսելով Հանդերձ, համայ - նավար պաշտօնաթերթը մանաւանդ անխնայ կը ձաղկէ եւ կը խարանէ Ժառէ Մարթիին:

Սեւ Ծովու երբեմնի հերոսը, որ անմատչելի եւ անձեռնմխելի կուռք մը կը համարուէր, դար — ձած է աչքի փուշ: Նշանակէտ՝ ամէն տեսակ յար - ձակումներու եւ մերկացումներու :

« Պիտի մերկացնե՛նք» — ազդարարեց « Իւ - մանիթէ»ն առաջին օրէն:

Եւ, ամէն օր ծալք մը կը բանայ, մրոտելու համար կեդր. կոմիտէի եւ Ֆաղաք. Բիւրոյի պաշ - տօնական անդամը, որ միեւնոյն ատեն երեսփո - խան է :

Իւրաքանչիւր մեղադրանքի հետ հատընտիր ածականներ կը բարդուին, աւելի սեւցնելու հա — մար Մարթին,— խուճապահար, տրամադիր՝ անձնատրութեան, երկերես, անպարկեշտ , ստա - խօս, կոշտ եւն. :

Ուրբաթ օրուան ամբաստանադրին մէջ , պաշ - տօնաթերթը կը չեչտէր .

— « Ցեղափոխական երեւելու համար , իր ճառերուն մէջ Ա.Ժառէ Մարթի յաճախ կը դործածէր դեհկիկ լեզու մը, բարկաճայթ արտայայտու - թիւններով: Փոխանակ կրթելու, դաստիարակելու աշխատասէրները, այդ արտայայտութիւնները կը դեհկացնէին, կը մանրացնէին դանոնք: Անտառ Մարթիի այս վարժութիւնը միեւնոյն ատեն կ'ար - տայայտէր խոր արհամարհանք բանուորներու հանդէպ »:

Թերթը անքաւելի մեղքեր կը գտնէ նաեւ ամ — բաստանեալին անձնական յարաբերութեանց մէջ:

— Կապ կը պահէր իր եղբօր հետ որ կուսակ - ցութեան թշնամի մըն է 1924էն ի վեր, եւ կապեր ունի ոստիկանական չրջանակներուն հետ»:

Եւ դեռ ինչե՛ր: Բայց կը բաւէ :

Տարակոյս չկայ թէ այս մերկացումները պի - տի յանդին որամաբանական վախճանին, — ար — տաքսում:

Իսկ եթէ Մոսկուա, Փրակա, Սոֆիա կամ Պուքրէշ գտնուէին ...

Վ.Ա.Էի

ԿԱԹԻՆ ԳԻՆԸ երկու Ֆրանք պիտի աւելնայ Դեկտ. 1էն սկսեալ : Արտադրիչները ամբաւական կը գտնեն այս յաւելումը :

ՕԴԸ բաղդատաբար մեղմացած է Ֆրանսայի եւ ուրիշ հարեւան երկիրներու մէջ, բայց առատ ձիւն կը տեղայ Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ մէջ: Կեդրո - նական Իտալիոյ նահանգները ծանր վնասներ կրած են ողողումներէն եւ աւ նուազն 500.000 աթերլին պէտք է, նորոգումներ կատարելու հա — մար: Գիւղացիները կը խնդրեն յետաձգել տուր - քերու վճարումը :

ՀԱՐԻՒՐ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐ չանձն առած են բան — տարկուիլ ռօնական օրերուն, պատերազմի ոճրա - գործներուն տեղ, որպէսզի անոնք ալ հանդստա - նան քանի մը օր :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Փոլ Էլիւարի յուղարկաւորու — թիւնը կատարուեցաւ չաբաթ օր: Այս առիթս դա - ւակցական հեռագիր մը ուղղած էր նաեւ Թուրք բանաստեղծը, Նազըմ Հիքմէթ, րսելով թէ «իմ ձեռքիս մէջ տակաւին կը դգամ իր ձեռքին ջերմու - թիւնը»: Դամբանականներ խօսեցան Ա.դակոն , Վերդոտ եւ Լուռան Ֆագանովա, յանուն համայնա - վար կուսակցութեան :

ՄԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ կուսակիցներու համադու - մարը տագուեցաւ կիրակի օր, Փորթ Վերսայլի մէջ, ի ներկայութեան հազարաւոր պատուիրակ - ներու :

ՇԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

20.000 ՅՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ ԿՐԱԿԻ ԿՈՒՏԱՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱՄԵՆԵԱԿՆԵՐ — ՍՊԱՐՊԵՏԸ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԱԶՄԵՑ. — ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ ԱՄԲՈՂՋ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ՄԷՋ

Պաղտատէն կը հեռագրեն կիրակի օրուան թղ - ւակցումով . —

Իրաքի սպայակոյտի պետը, զօր. Նուրէտտին Մահմուտ, յայտարարեց թէ նոր կառավարութիւն մը կազմած եւ պաշարման վիճակ հրատարակած է ամբողջ Պաղտատի նահանգին մէջ երկու օրուան խռովութենէն վերջ: Զօրավարը ստանձնած է վար - չապետութիւնը, ազդ. պաշտպանութեան եւ ներ — քին գործերու նախարարութիւնները : Դահլիճին միւս բոլոր անդամները ոչ — կուսակցական քաղա - քացիներ են: Զօրավարը յայտարարեց թէ արտա - քին նախարար կը մնայ Ֆաուըլ Ձէմալի :

Զօրավարը ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, հանդարտութեան կոչ մը ուղղեց եւ ըսաւ թէ իր — նամակալ իշխանը իրեն վստահած է դահլիճին կազմութիւնը, պահպանելու համար անդորրու - թիւնը եւ բարեկարգութիւնը :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , երկօրեայ խռովութիւններու հետեւանքով սպան - նուած են 11, վիրաւորուած՝ 52 հոգի: Բանակը օգնութեան հասաւ ոստիկանութեան: Յուցարար - ներէն չատեր զինուած էին դանակներով, սուբե - րով եւ տարճանակներով : Յուցարարները, որոնց գլուխը անցած էին ուսանողները, չրջեցան Պաղ - տատի փողոցներուն մէջ, թշնամական կանչեր արձակելով Ամերիկացիներուն եւ Անգլիացիներուն դէմ: Հակառակ ստուարաթիւ ոստիկաններուն, ո - րոնք զիրք բռնած էին անգլիական եւ ամերիկեան դեսպանատուներու չուրջը, ցուցարարները նախ քարկոծեցին ամերիկեան տեղեկատու դրասենեակ - կը, յետոյ կրակի տուին զան: Բոլոր թուղթերը , թերթերը եւ դիրքերը փողոց թափելով վառեցին: Ամբոխը թոյլ չէր տար որ հրչէջները մարեն կրա - կը: Մոխիր դարձան բոլոր կարասիները եւ ուրիչ ինչ որ կար հաստատութեան մէջ: Ապա ցուցա — րարները չարձակեցան Արաբական Լրատու գոր - ծակալութեան վրայ որ անգլիական հաստատու — թիւն մըն է եւ քարկոծեցին չէնքը: Միեւնոյն ա - տեն կրակի տրուած էին Պաղտատի միակ անգլե - րէն թերթին՝ «Իրաք Թայմզ»ի խմբագրատունը եւ տպարանը :

Կարգ մը թաղերու մէջ ամբոխը կրակի տուած է նաեւ պահականոցներ: Իրաքի օդանաւային ըն - կերութեան գրասենեակն ալ քանդուեցաւ: Միայն քանի մը աթոռներ եւ գրասեղաններ անվնաս մը - նացած են այս հաստատութեան մէջ որ պետա - կան է :

Յուցարարները փողոցներուն մէջ կը չրջէին դրօշներով եւ նշանաբանակներով որոնց վրայ արձանագրուած էին հետեւեալ խօսքերը .

— Անկո՛ւն կեղծ ընտրութիւնները: Անկո՛ւն անգլեամերիկեան աչխարհակալները : Անկո՛ւ անգլեւիրաքեան դաչինքը :

Կ'ըսուի թէ ցոյցը սարքուած էր համայնա — վարներուն կողմէ եւ թէ ազգայնական ուսանող - ները միջամտեցին, ձեռնարկը խափանելու հա — մար :

Խռովութեանց ընթացքին, բանակցութիւններ կը կատարուէին սահիպղարար, նոր կառավարու - թիւն մը կազմելու համար : Նամակալը նախ ձէ - մալ Մատֆայի առաջարկեց վարչապետութիւնը , բայց յետոյ նախընտրեց սպայակոյտին պետը, որ կառավարութիւնը կազմելով, հրամայեց զօրքին՝ բռնել քաղաքին գլխաւոր կէտերը եւ պաշտպանել բոլոր օտար հաստատութիւնները :

Կրթական նախարարը փակեց բոլոր դպրոց - ները, ցնոր տեւողութիւն :

Խռովութեանց պատճառներէն մէկն ալ ընտրա - կան օրէնքն է որուն դէմ կը բողոքէին չորս կու - սակցութիւններ, պահանջելով ուղղակի ընտրել ե - րեսփոխանները: Յուցարարները հակառակ էին նաեւ անգլեամերիկեան քաղաքականութեան եւ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան դաչինքին :

Հնդկաչինի պատերազմը կը սաստկանայ

Հեռագիրները ծանրակչիռ լուրեր կը հաղոր - դեն Հնդկաչինի պատերազմի մասին, որ հետզհե - տէ կը սաստկանայ :

Կիրակի օր Ֆրանսացիները քաշուեցան Սոն Լայէն, որ իրենց դլխաւոր դիրքն էր Թայ նահան - գին մէջ: Ֆրանսական զօրքը այժմ դիրք բռնած է Նա Սամ ամրոցին մէջ, սպասելով դէպքերու ըն - թացքին: Կը կարծուի թէ ամէնէն արիւնուչտ ճակատամարտը պիտի մղուի այս դիրքերուն մէջ : Ֆրանսական սպայակոյտը գրաւած է բոլոր տրա - մադրելի օդանաւերը: Օդնական ուժեր կը փոխա -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Մարաւղի մէջ

«Ի՞ՆՉ ԿԸ ՄՆԱՐ ՄԵՐ ՊԱՅԾԱՌ ԴԻՄԱԳԻՏԷՆ ԵԹԷ ՉԸԼՍԱՐ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ »

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ծափերու տեղատարափի մը տակ, բեմ ելաւ օրուան երկրորդ բանախօսը, երիտասարդ փաստաբան ընկեր Յովիկ Եղիազարեան (Փարիզէն) որ նախ անթերի ֆրանսերէնով մը պարզեց Դաշնակցութեան ծնունդը, անոր ընկերվարական եւ ընկերային ձգտումներուն յատկանշական կէտերը վեր հանելով եւ ծանրանալով Հայերու երախտագիտական զգացումներուն վրայ հանդէպ ասպնջական եւ հիւրընկալ Ֆրանսայի: Ցետոյ՝ խօսեցաւ հայերէն դեղեցիկ ճառ մը, որուն ամփոփումը կը դժուարանամ տալ :

— « Հայեր, Դաշնակցականներ, յաւիտենական մէջ համախմբուած հերոսներն ու իշխաններ մարքի եւ բաղուկի, կը խորհրդածէին: Հայկ կ'ըսէր.— Ես ուշիմ եւ աշխատասէր ազգ մը տուի աշխարհին, այսօր ան զրկուած է իր իմացականութեան եւ աշխատանքին արդիւնքը վայելելու հնարաւորութենէն: Տիգրան եւ Վահագն կ'ըսէին. — Մենք սուր մը զրինք անոր ձեռքերուն մէջ, այսօր ան զրկուած է ինքզինքը պաշտպանելու հնարաւորութենէն: Սահակ եւ Մեսրոպ կ'ըսէին. մենք դիր եւ գրականութիւն պարգեւեցինք անոր, այսօր ան չի կրնար ազատօրէն զարգացնել իր մշակոյթը : Այսպէս կը խորհրդածէին անոնք եւ կը սպասէին : Զուր չանցաւ անոնց սպասումը: 1890ին ծնունդ առաւ ուժ մը որ արդարութեան եւ ազատութեան դաշտարշաւներով լուսաւորեց հայկական կեանքի հորիզոնը: Այդ ուժը Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն էր: Այս իրիկուն հաւաքուած ենք տօնելու յիշատակը հերոսութիւններու եւ հերոսներու որոնք Ազատութիւն կամ մահ նշանաբանով հպարտութեամբ ինկան ռազմադաշտին վրայ: Այս իրիկուն տօնն է Հ. Ց. Դաշնակցութեան — պաշտպան հայ մշակոյթին, զեկավար ազգ. քաղաքական դատին, արտայայտիչը հայ ժողովուրդի ընկերային ձգտումներուն: Ո՞վ պիտի բերէ Ազատութիւնը Հայկի հողերուն վրայ, եթէ ոչ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը : Ո՞վ պիտի համախմբէ աշխարհացրիւ հայութիւնը իր պատմական հողերուն վրայ՝ եթէ ոչ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը: Դաշնակցութեան չունչին եւ գործին ազդեցութիւնը չափելու համար, հարցուցէք,— ի՞նչ կը մնար մեր պայծառ դիմագիծէն եթէ չըլլար Դաշնակցութիւնը: Հին հայ ոգին է որ կը վերածնի Դաշնակցութեան մէջ: Ան արտայայտիչն է հայ ժողովուրդի տենչերուն ինչպէս երէկ, նոյնպէս այսօր : Վաղը, ինչպէս այսօր, ազատութիւն պիտի պահանջէ հայ ժողովուրդին համար , եւ վստահ ենք որ պիտի բերէ :

Ան թոյլ պիտի չտայ, որ օտարոտի դաղափարներ խաթարեն մեր ժողովուրդի պայծառ դիմագիծը :

Պիտի բառնայ ընկերային անարդարութիւն — ները եւ հաւասարութիւն ու արդարութիւն պիտի բերէ հայութեան :

Պիտի կերտէ հայրենիքի մը ուր Հայը կ'ենթարկուի ազատօրէն իր քուէարկած իրաւակարգին :

Պիտի պահանջէ հայրենիք մը, ուր ամբողջացած ըլլան իր պատմական հողերը :

Քեզի հետ՝ քեզ համար կը գործէ Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը, ըսելով կ'ապրիմ , որպէսզի ապրիս Հայութիւն :

Դաշնակցութեան բոլոր ջանքերը կը ձգտին հայրենի հողերուն վրայ բարձրացնել լուսաճաճանչ տաճար մը, ուր Հայը կարենայ ապրիլ իրրեւ ազատ քաղաքացի :

Երիտասարդութիւնը գունդ առ գունդ կը դիմէ Դաշնակցութեան չարքերը, անոր միջոցով կերտելու Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանը, որուն համար միշտ յառաջ, յառաջ անսասան, յառաջ անդեղեւ, ղէպի յաղթանակ»:

Երկարատեւ ծափերը կը դղրդացնեն ընդարձակ սրահը, խանդավառութիւնը հասցնելով ծայրագոյն աստիճանին :

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ մեր ընկերվարական բարեկամներէն, Jean Masse, անդամ նահանգային եւ քաղաքապետական խորհուրդի որ համեստաբար կը յայտարարէ թէ «ձեր այնքան վայրկեան բանախօսի խօսքերէն վերջ, ինծի այլեւս ըսելիք չի մնար»: Կը հաղորդէ ընկերվարական կուսակցութեան ողջոյնները, ինչպէս նաեւ երեսփոխաններ Կ. Տրֆէրի եւ Լէնարի ,որոնց մին իր անցուցած արկածին, իսկ միւսը ընկերվարական համադումարի նիստերուն մասնակցելուն, հարկադրուած էին բացակայիլ :

Գեղարուեստական բաժնին մէջ, դլխաւոր դերը վերապահուած էր Փարիզէն յատկապէս հրաւիրուած ծանօթ արուեստագիտուհի Օր. Ադա — քելեանի որ Օր. Ակինեանի դաշնակին ընկերակցութեամբ, երգեց «Մխիթարի ծառ»ը, (Կոմիտաս — սի), « Մի խօսք ունեմ իլթիմազով» (Սայաթ Նովա) , « Նազեր »ը Գ. Ալէմշահի եւ « Իմ երգը »: Օրիորդին հայերէն երգերը հայրենաբաղձութեան սարսուռով մը համակեցին ներկայ բազմութեան սիրտերը: Ցանձնախումբը ծաղկեփունջով մը պատուեց Օր. Ադաքելեանը :

Ընկերուհի Ն. Քիւլբիթճեան հակիրճ խօսքով անդամ մը եւս յայտնեց իր հաւատքն ու հիացումը մարդկերտ Դաշնակցութեան հանդէպ : Օր. Ակինեան դաշնակի վրայ նուագեց զեղեցիկ կտոր մը, արժանանալով ծաղկեփունջի: Պ. Լ. Ղեւոնդեան, ընկերակցութեամբ Օր. Ակինեանի, ջութակով նուագեց հայրենաբաղձ «Կռունկ»ը :

Նախագահին շնորհակալութիւններէն եւ վակման խօսքէն վերջ, հանդէսի պաշտօնական մասը վերջացաւ կէս գիշերը անց: Ցետոյ, մասնաւոր նուագախումբի ղեկավարութեամբ սկսան եւրոպական պարերը տեւելով մինչեւ լոյս :

Դաշնակցութեան այս տարուան տօնակատարութիւնը հայկական ձեռնարկներու յաջողագոյնը պէտք է նկատել :

Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Վանը երէկ եւ այսօր

ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԵՆ ՈՍԿԵՐԶՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԱՐՀԵՍՏՆԵՐ

ԽՄԲ.—Թուրք մամուլը կը շարունակէ տեղեկութիւններ հաղորդել զանազան ճահճացումներու մասին :

Ահաւասիկ վանը՝ շահեկան մանրամասնութիւններով . —

Վանայ կուսակալութիւնը կը դտնուի Թուրքիոյ արեւելեան կողմը, Վանայ լիճի եւ պարսկական սահմանի մէջեղ, դաշտագետնի մը վրայ: Դէպի հարաւ — արեւելք եւ հիւսիս եթէ ընթանանք, այլեւս կը կորսուի դաշտը, ուր կը սկսին Վանայ կուսակալութեան լեռնային շրջանները :

Աղբը (Արարատ) լեռնէն բաժնուող լեռնաշղթան բնական սահման մը կը դծէ Պարսկաստանի եւ Վանի միջեւ եւ իրարմէ կը զատէ Բումիյէ (Ուրմիա) եւ Վանայ լիճերը: Այս լեռներն են հիւսիսէն դէպի հարաւ Սաբըչիմէն, Տումանլը, Այ, Կէրի — պէսան, Հէրավիլ եւ Սուրէթաւ, որոնց բարձրութիւնները կը տարուբերին 2200 — 3800 մեթրի միջեւ: Վանայ ծովի հիւսիսակողմը չարուած են Նեմրութ, Սուիհան (Սիփան), Ալատաշ եւ Թէնտիւրէքթաղը կոչուած բարձրութիւններ, որոնք մարած հրաբուխներ են: Այս լեռներուն միջեւ կը հոսին Պէնտիմահի, Մեմէտիք, Հօչապ (Ռօչապ) գետակները որոնց ընթացքը կանոնաւոր ըլլալով հողային ոռոգման համար կ'օգտագործուին :

Լիճին հարաւային կողմ կը վերջանայ Տաւրոսեան լեռնաշղթային արեւելեան ծայրը Արտոս, Կարճկան եւ Զաթաք (Շատախ) լեռներով որոնք ամբողջութեամբ ծածկուած են հարուստ անտառներով :

Կլիմայ.— Հակառակ լեռնադաշտ մը ըլլալուն՝ Վանայ մէջ չի տիրեր լեռնային կլիմայ: Այնտեղ երկու տեսակ կլիմայի կարելի է հանդիպիլ, մին՝ ծովէն չատ բարձր եւ լիճին ազդեցութենէն հեռու տեղերու մէջ ձմեռը զօրաւոր ,իսկ ամառը դաղջ. միւսը՝ լիճին շրջակայքը վայրերու մէջ, որոնք միշտ ենթակայ կ'ըլլան լիճին ազդեցութեան եւ դարնան անձրեւոտ, ձմեռները նուազ խիստ, ամառներն ալ դաղջ կ'ըլլան :

Անձրեւը կը տեղայ դլխաւորաբար Մայիս , Հոկտեմբեր եւ Նոյեմբերին, իսկ ձիւնը բարձր տեղերը երկար ատեն կը մնայ :

Դաշտին վրայ ձիւնը չի հալիր տարուան 75-80 օրերու ընթացքին :

Կուսակալութիւնը վարչականօրէն կը բաժնուի հետեւեալ «դաղա»ներուն, որոնց բնակչութեան թիւը նշանակուած է. —

Գաղաբայիի բնակիչ.— Վան 13.471, Պաշքալէ 1,681, Զաթաք (Շատախ) 427, Էրճիշ (Արքէշ) 5535, Կեվաշ (Գաւաշ) 2450, Կիւրբնար 495, Մնըրատիէ 1109, Իօզալփ 705: Գումար 25,003 :

Գիւղերու բնակչութիւն.— Վան 20,843, Պաշքալէ 12,087, Զաթաք 8196, Էրճիշ 19,772, Կեվաշ 19,772, Կիւրբնար 13,175, Մուրատիէ 19,044, Իօզալփ 17,546: Գումար 118,077 :

Վանայ կուսակալութեան հողային տարածութիւնն է 17759 քառ. քիլոմեթր, ամբողջ բնակչութիւնը՝ 143080 : Ուրեմն իւրաքանչիւր քառակուսի քիլոմեթրին կ'ինայ միայն 8 բնակիչ: Այս համեմատութիւնը Պաշքալէի եւ Կիւրբնարի մէջ հազիւ 4 հոգի է :

Գալով բուն իսկ Վան քաղաքին՝ (որուն համար կ'ըսուի թէ ատեն մը որ 100.000 բնակիչ ունէր) Ա. ընդհ. պատերազմէն առաջ ունէր 28000 բնակիչ: Պատերազմէն վերջ աքսորի, դրաւման , հայ «չէթէ»ներուն կողմէ կատարուած ոչնչացման ձեռնարկներուն պատճառաւ ատեն մը դրեթէ պարպուած է: 1927ին 6981, 1937ին 9302, 1940ին 11785, 1945ին 14266, 1950ին 13471 բնակիչ ունէր :

Վանը չճանչցողներ անոր անունէն կը խրտչին : Զեմ դիտեր անչուչտ թէ անունը ինչ տեսակ քաղաք մը կ'երեւակային Վան ըսելով : Բայց, անոր անունէն խրտչելով անարդարութիւն դործած կ'ըլլան :

Վանի համար եթէ ձեղի ըսեն թէ. «աքսորավայր է, ապրուելիք տեղ չէ», մի հաւատաք: Վան Աբեւելքի դրախտն է: Եղած է կեդրոնը չատ մը քաղաքակրթութիւններու: Այսօր եւս Վանայ բերդը կը կրէ անցեալ քաղաքակրթութիւններուն հետքերը: Անցեալին մէջ, Վանի վարքամտութիւնը յայտնելու համար կը դործածուէր հետեւեալ բացատրութիւնը .— «Տիւնեաստա Վան, ահրիթաէ իման», (Աչխարհի մէջ Վան, անդնդականի մէջ հաւատաք) :

Թէեւ եղաւ ատեն մը երբ Վանը մահու ու կենաց եւ աղքատութեան օրեր ապրեցաւ, սակայն այսօր ,Վան քաղաքի առջեւ կը բացուի նոր արշալոյս մը եւ «Վան իչինէէ խան» խօսքը կը պատշաճի նեղութեան եւ աղքատութեան օրերուն որոնք անցած են :

Շատոնց սկսած են քաղաքին բարեզարդութեան: Կուպրով ծածկուած է այն ճամբան որ Նոր ճամբան կը կապէ լիճին : Ճամբուն երկու կողմերը տնկուած են ծառեր : Քաղաքին ջուրը կուգայ «Չէրնէպաթ» կոչուած ակէն որուն համար սկսած են չինել նոր ջրուղի մը: Թէեւ քաղաքը ելեկտրական լոյս ունի, սակայն անբաւական ըլլալով ծրագրուած է կառուցանել ջրաելեկտրակայան մը՝ օգտուելով Շամիրամի ջրանցքէն: Քաղաքապետութեան տարեկան եկեմուտքն 300000 լիրա: Քաղաքային բնակչութեան պահպանով նուազած է նաեւ քաղաքապետութեան հատոյցները: Իրենց յոյսը դրած են քաղաքին մէջ եւ շրջակաները դետեղուելիք դաղթականներուն վրայ :

Ծրագրուած է նաեւ համալսարան մը կառուցանել Վանի մէջ:

Վանի մէջ կորսուած արհեստներ.— Նշանաւոր էին նախապէս Վանի ոսկերիչները : Այսօրեղ չինուած «սաւախլը» արծաթեղէն ասօթները կը վինտուէին երկրին ամէն կողմ, նոյն իսկ կ'արտածուէին: Այսօր իսկ չարգի են Վանի մէջ դործուած արծաթեղէնները, այս պատճառաւ Սպահանի մէջ չինուած անօթներուն վրայ կը դրոշմեն « Վանի » նշանը :

Այս արհեստը թէեւ Էրզրումի եւ Տրապիզոնի մէջ կը կատարելագործուի ներկայիս, սակայն Վանի մէջ հետքն անդամ չկայ :

Ա. ընդհ պատերազմէն առաջ Քուրք եւ հայ հայրենակիցներու միջեւ թէեւ դոյութիւն ունէին լաւ դրացիութեան, շահերկերութեան պէս յարաբերութիւններ, սակայն Վանի մէջ բոլորովին դատ էին Թուրքերու եւ Հայերու թաղերը եւ ոսկերչութեան արհեստը բոլորովին կեդրոնացած էր Հայոց թաղերուն մէջ եւ այս պատճառներով է որ Վանի մէջ կորսուած է ոսկերչութեան արհեստը :

Ա. ընդհ. պատերազմի թոհուբոհին մէջ մի — այն ոսկերչութիւնը չէ որ կորսուած է, կորած է նաեւ ոստայնակութիւնը եւ կարգ մը ուրիշ արհեստներ :

Հինէն, Վանի մէջ դործուած նուրբ կերպասներէն դատելով կը խորհինք թէ կ'արժէ վերակենդանացնել այդ արհեստները :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԼՈՒՌ ՅԱՒԵՐ

Աչուն է, պատուհանիս առջեւ ծառ մը կայ որուն տերեւները դեղնած են :

Այսօր հովը աւելի դաժան եւ անխիղճ թափով մը եկած վաթթուած է ծառին: Կը հրէ ծառը արմատախիլ րնելու չափ անգութ : Ծառը կ'ներեայ, իր ճիւղերը մրմունջով մը իրար կզուան տարուբեր եւ տեղի տալով փոթորիկին՝ հատիկ հատիկ դեղնած տերեւներ կեր կուտան հովին :

Աչուն է, բերքերը քաղուած են, ծառերը մերկացած :

Ինչ անդին տուն մը կայ, որուն մէկ սենեակին մէջ խենդ աղջիկ մը բանտարկուած է: Այդ սենեակին պատուհանին առջեւ երբեմն չոր ու տրտում մարդ դիր կանդ առնելով ձեռքին գաւազանով կը ծեծէ պատուհանին փեղկերը եւ կը սաստէ աղջիկը, — հերիք է պոռաս :

Նոյն պատուհանին առջեւ կը դտնուի երկու պատերազմներու զոհերուն յիշատակարանը, ծաղիկներով շրջապատուած :

Ցիշատակարանը ունի երկու ճակատ, դատ դատ երկու սրբատաշ մարմար քարերու վրայ արձանագրուած են նահատակներուն անունները :

Նախկին սրբատաշ մարմար քարին վրայ գրուած է նաեւ խենդ աղջկան նահատակ օրը անունը, 1918ի դինադադարէն ետք, հազիւ քանի մը տարեկան, կարօտով կը սպասէ օրը վերադարձին: 1920ին երբ մայրը երկրորդ ամուսնութիւն մը կը կնքէ, այս փոթորիկ եւ դժգոյն աղջիկը վերջը սրտին իր ուսումը կը չարունակէ : Տարիներ

«Աւետիք ձեռագիրը»

Աղեքսանդրիոյ յոյն — օրթոտոքս Պատրիարքութեան մատենադարանը Նոյեմբեր 16 —18 տօնեց իր հաստատման հազարամեակը: Այս առթիւ անգամ մը եւս հաստատուեցաւ թէ չկար իր ամենամեծ գանձերէն մէկը՝ «Քոտեքս - Ալէքսանդրինուս», որ ծանօթ է իբրեւ «Աւետիքի Ձեռագիրը»:

Մինչեւ 300 տարի առաջ այս «Քոտեքս»ը մատենադարանին ամէնէն թանկագին գանձն էր, քրիստոնէական ամէնէն հին ձեռագիրներէն մէկը որ մնացած է Դ. դարէն եւ կը պարունակէ թէ Հին եւ թէ Նոր Կտակարանը: Համաձայն հին արձանագրութեանց այս ձեռագիրը գրուած էր եւ պիտացի ազնուական կնոջ մը կողմէ (Թեքլա), Նիկիոյ ժողովէն քանի մը տարի վերջը: Ձեռագիրը Եգիպտոսէն այլուր փոխադրուեցաւ 1620ին եւ երբէք չվերադարձուեցաւ: Ուրիշ արժէքաւոր ձեռագիրներու հետ փոխադրուեցաւ Աղեքսանդրիոյ Կիւրեղ Լուքարիս պատրիարքին կողմէ երբ ան Պոլիս կը տեղափոխուէր:

Եօթը տարի վերջը Լուքարիս ձեռագիրը նուիրեց Բրիտանական դեսպանին խնդրելով որ Զարլզ Ա. թագաւորին մատուցանէ: Այդպէս ալ եղաւ:

Աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ ձեռագիրը անէծք մը կը պարունակէր: Արդարեւ, Կիւրեղ պատրիարքը խեղդուեցաւ Սուլթան Մուրատի կողմէ 1639ին, իսկ տասը տարի վերջը Զարլզ թագաւորը դէմ – խատուեցաւ:

Ձեռագիրը Լոնտոնի Արքայական Մատենադարանը դարանը մնաց մինչեւ ԺԸ. դար, ապա փոխադրուեցաւ Բրիտանական Թանգարանը:

Աղեքսանդրիոյ պատրիարքարանին մատենադարանը կը պարունակէր ուրիշ թանկագին ձեռագիր մը, Ցօրի Գիրքը որ այժմ կը գտնուի Սինոդոսի Արքայական Մատենադարանին մէջ:

Հազարամեակին առթիւ կազմակերպիչները յայտնեցին թէ մատենադարանը հաստատուած է 952 թուականին, բայց մանազէտներ դիտել կուտան թէ ան դոյութիւն ունէր այն օրէն ի վեր երբ հաստատուեցաւ Ցոյն - Օրթոտոքս Պատրիարքութիւնը Ս. Մարկոսի կողմէ - Քրիստոսէ 64 թուականին:

Այժմ Մատենադարանը կրնայ համարուիլ ուղղակի յաջորդը Պտղոմէոսեան Մատենադարաններուն որոնք հաստատուեցան Մեծն Աղեքսանդրի յաջորդներուն կողմէ: Անոնք պաշտպաններ էին արուեստի եւ դպրութեանց եւ ուսման վառարանի մը վերածեր էին Աղեքսանդրիան:

Դարերու ընթացքին Մատենադարանը ելեւէջներ ունեցաւ համաձայն Եգիպտոսի եւ մանաւանդ պատմութեան ընթացքին: Տասներորդ դարուն Մատենադարանը փոխադրը – ուեցաւ Գահիրէ, այն տեղ մնաց եկեղեցւոյ ան – կախում նկուղներուն մէջ մինչեւ 1928, երբ դարձեալ փոխադրուեցաւ Աղեքսանդրիոյ պատրիարքարանը:

Այսօր կը գրաւէ արդիական երկյարկանի չէնք մը Իպրահիմիէ արուարձանին մէջ:

Մատենադարանը ունի 525 հին ձեռագիրներ: Մեծ մասը անտիպ եկեղեցական ժամանակագրութիւններ եւ բժշկական դիրքեր են, որովհետեւ նախկին պատրիարքներէն շատեր մխիթարեան առեն բժիշկներ էին: Կայ նաեւ դեղեցիկ հաւաքածոյ մը «ֆերմանե»ներու, չքեղօրէն դեղազարդուած մատեաններ որոնք Օսմանեան Սուլթաններու կողմէ չնորհուած են վանդակ պատրիարքներու, իրենց ընտրութեան առթիւ:

Մատենադարանը կը պարունակէ նաեւ 2000 տպագիր գործեր զորս Աբեմուտքէն բերած են պատրիարքները իրենց այցելութեանց առեն: Այս դիքերուն ամէնէն հինն է յունարէնի առաջին քերականութիւնը որ տպուած է 1477ին Մեսինայի մէջ:

Հազարամեակին առթիւ մատենադարանը ստացաւ աւելի քան հարիւր չնորհաւորական հեռագրեր եւ կարգ մը թանկագին նուէրներ:

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

ՕՇԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅ

Վերջերս հաղորդած էինք Օշական քահանայ Սայըեանի մահը Հալէպի մէջ:

«Արեւելք»էն կը քաղենք հետեւեալ կենսագրական տեղեկութիւնները. —

Օշական քհնյ. Սայըեան, աւազանի անունով Անդրանիկ, ծնած էր 1865ին, Մուշի մէջ: Մայրը, բարեպաշտ եւ կրթասէր հայ կին մը, իր ձայնեղ դաւակը կը նուիրէ Սուրբ Մարինէ Թաղի եկեղեցւոյ դպրապետ եւ պաշտօնավարելու Սահակեան, Հրիփսիմեան եւ Արծնեան վարժարաններու մէջ: Հոս է՝ որ կուսակրական իր բեղուն գործունէութիւնը թափ կը առնայ, մինչեւ իսկ կը վառահ – ուի իրեն կուսակրութեան դինամթերքի պահպանումը իր բնառնական յարկէն ներս:

Արմենական չարժման առաջին դինուորներէն կ'ըլլայ: Հ. Յ. Դաշնակցութեան կազմութեան կ'անցնի չարքերը, ընկեր ունենալով լեռներու Արծիւ Անդրանիկը, Վարդան Վարդապետը, Գէորգ Զավուշը, Սերոբ Աղբիւրը, Հրայրը, Գալէի Մճոն, Կոտոյի Հաճին եւ Մախլութոյ Սմբատը: Լեռներու Անդրանիկի կողքին, կը դառնայ դաչտերու Անդրանիկը:

Փայլուն գործունէութեան այս օրերուն կը յաջորդեն տարադրութեան սեւ օրերը: Ընտանիքով կը տարագրուի Սամսոնէ դիւղ, Ուրֆա, ապա Ռաքքա անապատները:

Աչխատելէ, ապրիլ մը Հայերու խնդրանքին վրայ, կը հիմնէ հայկական նախակրթարան մը: Լեզու կը դանէ տեղացի ժողովուրդին հետ: Կը ձեռնարկէ «Իմ յուշերը» գրքի պատրաստութեան, կ'աչխատակցի «Հայրենիք», «Տարօնի Աբծիւ» գրական հանդէսներուն, «Արարատ», «Ազդակ» եւ «Արեւելք» օրաթերթերուն: Նոյն տարեն, լուսահոգի Բարթողիմէոս, իմանալով Ռաքքայի մէջ կատարած իր ազգօգուտ աչխատանքները, Արտաւազդ արք. ին քահանայ ձեռնադրել կուտայ 1935ին: Հինգ տարի Ռաքքայ հոգեւոր հովիւ կը մնայ մինչեւ 1940 թուականը, ապա կը փոխադրուի Հալէպ Ս. Գէորգ եկեղեցին, ուր պարբերաբար իր հայրենասիրական քարոզներով խանդավառեց իրեն յանձնուած ժողովուրդը, հակառակ իր յառաջացած տարիքին:

Տարօնոյ»: Այսինքն կը մկրտէր զայն, դառնալու ուսուցիչ կամ ազգային գործիչ Տարօն գաւառին:

Այսպէս իր առջեւ կը բացուի գործունէութեան դաչտը, Մուշ, Սասուն, Պիթլիս, Սղերդ, Գոթան եւ այլուր, վարելով թաղական վարժարաններու դպրապետ ուսուցչութիւնը: Ապա, Արմենակ Շահ Մուրատեանի Փարիզ մեկնումով, կը հրաւիրուի կարին՝ դառնալու Մայր եկեղեցւոյ դպրապետ եւ պաշտօնավարելու Սահակեան, Հրիփսիմեան եւ Արծնեան վարժարաններու մէջ: Հոս է՝ որ կուսակրական իր բեղուն գործունէութիւնը թափ կը առնայ, մինչեւ իսկ կը վառահ – ուի իրեն կուսակրութեան դինամթերքի պահպանումը իր բնառնական յարկէն ներս:

Արմենական չարժման առաջին դինուորներէն կ'ըլլայ: Հ. Յ. Դաշնակցութեան կազմութեան կ'անցնի չարքերը, ընկեր ունենալով լեռներու Արծիւ Անդրանիկը, Վարդան Վարդապետը, Գէորգ Զավուշը, Սերոբ Աղբիւրը, Հրայրը, Գալէի Մճոն, Կոտոյի Հաճին եւ Մախլութոյ Սմբատը: Լեռներու Անդրանիկի կողքին, կը դառնայ դաչտերու Անդրանիկը:

Փայլուն գործունէութեան այս օրերուն կը յաջորդեն տարադրութեան սեւ օրերը: Ընտանիքով կը տարագրուի Սամսոնէ դիւղ, Ուրֆա, ապա Ռաքքա անապատները:

Աչխատելէ, ապրիլ մը Հայերու խնդրանքին վրայ, կը հիմնէ հայկական նախակրթարան մը: Լեզու կը դանէ տեղացի ժողովուրդին հետ: Կը ձեռնարկէ «Իմ յուշերը» գրքի պատրաստութեան, կ'աչխատակցի «Հայրենիք», «Տարօնի Աբծիւ» գրական հանդէսներուն, «Արարատ», «Ազդակ» եւ «Արեւելք» օրաթերթերուն: Նոյն տարեն, լուսահոգի Բարթողիմէոս, իմանալով Ռաքքայի մէջ կատարած իր ազգօգուտ աչխատանքները, Արտաւազդ արք. ին քահանայ ձեռնադրել կուտայ 1935ին: Հինգ տարի Ռաքքայ հոգեւոր հովիւ կը մնայ մինչեւ 1940 թուականը, ապա կը փոխադրուի Հալէպ Ս. Գէորգ եկեղեցին, ուր պարբերաբար իր հայրենասիրական քարոզներով խանդավառեց իրեն յանձնուած ժողովուրդը, հակառակ իր յառաջացած տարիքին:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԷՔԻՄԵԱՆ

Թէսալոնիկէի (Սելանիկ) հայ համայնքը զրկուեցաւ Երուանդ Հէքիմեան:

Տարաբախտ ընկերը, հակառակ իր սրտի հիւանդութեան, մնաց պատնէշին վրայ խղճմտօրէն կատարելով իրեն յանձնուած բոլոր պաշտօնները:

Երուանդ իրրեւ ազգ. իչխանութեան անդամ հանդիսացաւ անոր մեքենային չարժիչ ուժը, մասնաւորապէս կալուածական գործերու մէջ: Մեծ մասով իր անձնուէր ճիգերուն կը պարտինք ազգային չէնքին կատուցումը:

Մահուան մանդատը կարեց թելը իր օրհասական կեանքին, հազիւ 57 տարեկան հասակին մէջ, անմխիթար թողլով իր այրին, եղբայրներն ու քոյրերը եւ զաւակը:

Յուղարկաւորութեան առթիւ դամբանականներ խօսեցան ընկերներ Ռուբէն Գալֆայեան, եկեղեցւոյ մէջ՝ Ազգ. իչխանութեան կողմէ եւ բժ. Աբրահամ Աբրահամեան դեկտմանատան մէջ՝ Դաշնակցական ընկերներու կողմէ:

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (64)

ՀՈՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Թ. — ՄԱԹԱ. ՀԱՐԻՒ ԱՂՋԻԿԸ

Այնուհետեւ պայթեցաւ Փըրլ Հարպըրի դէպքը: Ճափոնցիները հարուածեցին: Կը թուէր թէ Բրիտանական կայսրութիւնը կը ճարճատէր: Հոլանտա դրաւուած էր Նացիներէն: Հրաչալի ու մեծ թագուհիի մը իչխանութեան ենթակայ այս ժողովրդապետութեան մնացած էին միայն Հոլանտական գաղթավայրերը: Վաղեմի օրերու բնիկները հանդիսացան պարտուած կայսրութեան մը ողնայրը: Առանցքի յաջողութիւններով խթանուած, Ճափոնցիները, Խաղաղականի մէջ գրաւեցին մէկ կղզին միւսինետեւէն, առանց հարցնելու, թէ ով էր սեփականատէրը,— Հոլանտացի՞ն, Բրիտանացի՞ն, Ֆրանսացի՞ն թէ Ամերիկացին: Կուզային մրրիկի մը պէս: Ինդոնեզիոյ մէջ, ցամաքահանումներ կատարեցին երեք վայրերու մէջ,— Ռիմպակ, Փալերբուրիկ եւ Թանկէրանք: Անոնց յառաջխաղացման առջեւ սպիտակամորթները կը փախչէին: Եւրոպական եւ ասիական խառնուրդները սարսափած էին, իսկ բնիկներուն կը խոստացուէր աչխարհի բոլոր բարիքները — դրամ, անկախութիւն, ազատութիւն, անունդ, ինքնավարութիւն: Ճաւացիները կ'ուզէին վատահիլ Ճափոնցիներուն:

1942ին էր որ Պանտա յիչեց դարձեալ, թէ իր մայրը բռնուած էր քաղաքական գործերու եւ գաղտնի սպասարկութեան մեքենայութեանց մէջ: Պանտա աւելի լաւ պիտի ապրէր եւ պիտի անցընէր այս փոթորիկը: Իր մտածումով — եւ հոս, ան աւելի Ասիացի մըն էր — բռնակալները կուգան ու կ'երթան, բայց ժողովուրդը կը մնայ: Կը մնայ եւ աղքատութիւնը: Այս ժամանակաչրջանին, երբ չփոթութիւնն ու կատաղութիւնը, վախն ու վտանգը եկան Ինդոնեզիա, Պանտա լսաւ գպրոցի աչակերտներուն, թէ «աչխարհը՝ գարձող հսկայ անիւի մը պէս է. գագաթը կը գտնուին ամենաօգնական ճնշողները, իսկ տակը՝ ճնշուողները, ժամանակը որ անցնի, անիւ կը դառնայ, ճնշողները կ'իջնեն անիւին տակը եւ այն առեն նախկին գերիները կ'ելլեն գագաթը եւ կը դառնան ճնշողներ»:

Ճափոնցիները համաձայն չգտնուեցան այս պիսի գաստիարակութեան մը եւ բոլոր անոր, թէ պէտք է վերջ տայ: Մի ժամանակ, իր հօրեղբայրներէն մէկը եկաւ իրեն այցելութեան: Թէեւ Հոլանտացի մըն էր, բայց ճափոնական համազգեստ հագած էր: Պանտա պիտէր, որ տասը տարիէ ի վեր, պատերազմը սկսելէ չատ առաջ, ճափոնական նաւատորմի խորհրդական մը եղած էր ան: Քիչերէն մէկն էր ան այն մարդոցմէն, որոնք իր մայրը կը ճանչնային: Պանտա չատ վախցաւ: Ի՞նչ բներու եկած էր: Տասը տարիէ ի վեր տեսած չէր զայն:

Գիտէր, որ հօրեղբայրը մեծ վատահութիւն կը վայելէր ճափոնցիներու մօտ եւ անկասկած պիտի ուղէր, որ ինքն ալ գործակից: Ուզեց արդարեւ: Խնդրանք մը չէր ըրածը: Այլ պահանջ մը — ըստ պատուիրք մը: Մաթա Հարիի աղջիկը կրնար հանդիսադրուիլ եւ խարանուիլ: Եթէ Պանտա կ'ուզէր որ իր գաղտնիքը պահուի, պէտք է վերաքաչեր իր թէչասեզոնները, իր «քոքթէյլ»ի հաւաքոյթները, պէտք է հրաւիրէր իրեն ծանօթ բոլոր անձերը, ինչպէս նաեւ ճափոնցի նոր իչխանաւորներու կողմէ ընտրուած մարդիկը:

Ճափոնցիներն ու Ինդոնեզիացիները պէտք է խոտնուէին: Կային նաեւ չէզոքները,— Զուիցերիացիները, Փորթուկալցիները եւ Շուէտացիները, որոնք պէտք է հարց ու փորձի առարկայ դառնային: Պարզ «չանթաժ» մըն էր եղածը եւ Պանտա հասկցաւ զայն:

Առկէ անդին, Պանտայի հաւաքոյթներուն մէջ խօսակցութիւններ կ'ըլլային Պատաւիայի եւ Շուիցհաւերքի, Տանթէի եւ Թակօրի մասին: Այլեւս ընտանեկան կեանք ու հանդստութիւն չկար: Պաթաւիոյ իր բնակարանը բերէ բերան լեցուեցաւ: Իր չատ մը ծառաները մինչեւ վերջը զրաղած էին: Կուգային ամէն տեսակ մարդիկ,— ճափոնցի սատանները, Ինդոնեզիացիները, որոնք կը վատահէին ճափոնցիներուն եւ անոնց ամակդութիւնը կ'ուզէին իրենց ազգային անկախութեան տիրանալու համար, ինչպէս նաեւ քաղաքի օտար դիւանդէտները: Այսպէս չարունակուեցաւ չատ մը ամիսներ եւ ճափոնցիները մեծապէս զոհ էին:

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՋԻՆՔԻՐ

դերուին նոր դիրքերուն մէջ, օդանաւերու միջոցաւ :

Ֆրանսական նոր ամրոցը, որ 117 մղոն հեռու է Հանոյէն, կենսական արժէք ունի օդանաւային դործողութեանց համար : Այս պատճառով ալ նոր ամրութիւնները կը չինուին չոգեպինդ եւ օդնական ուժեր կը ղրկուին չորս չաթաթ ի վեր : Մասնադէտներու կարծիքով, եթէ ըմբոստները եւ Ֆրանսական բանակը վճռեն կռուիլ Նա Սամի հովիտին մէջ, հետեւանքը կրնայ մեծ ազդեցութիւն գործել Հնդկաչինի պատերազմին վրայ : Կը կարծուի թէ ըմբոստները աչք առած են ամէն կորուստ, գրաւելու համար թայի ամբողջ նահանդը որ ինքնավար է : Ֆրանսացիները մեծ կարեւորութիւն չեն ընծայեր այդ չրջանին, տնտեսական թէ ռազմական տեսակէտով. բայց անոր կորուստը կը վնասէ Ֆրանսայի վարկին, մինչդեռ առեն ծանր կորուստներ պատճառելով :

Ֆրանսական հրամանատարութիւնը հարկադրուեցաւ այլուր փոխադրել 15.000 քաղաքացիները, որպէսզի ըմբոստներուն ձեռքը չանցնին եւ բռնի ծառայութեան չենթարկուին :

«Գահակիր գիս»

« Խոստովանութիւնները » իրարու կը յաջորդեն Փրակայի ժողովրդական տեսանին առջեւ : Միեւնոյն առեն կը չեշտուի դատավարութեան հակահրէական հանդամանքը : Կարծողներ կան թէ Մոսկուա կ'ուզէ սիրաչահիլ Արաբները, վարկաբեկելով Հրեաները :

Կիրակի օրուան դատավարութեան առեն, կուսակցութեան նախկին ընդհ. քարտուղարին օգնականը, Եոզէֆ Ֆրանք խոստովանեցաւ թէ յանցաւոր է իբրեւ դաւաճան, լրտես եւ ոճրագործ : Ը— սաւ թէ օգնած է կեսթափոյին, Սլանսքիի հրամանով, թէ պատասխանատու է հերոս Ֆուչիկի ձերբակալութեան եւ սպանութեան համար :

Ուրիշ ամբաստանեալ մը, Տիկին Սվերնովա, 50 տարեկան, արտասուալից աչքերով խոստովանեցաւ թէ հոմանուհին եղած է ամբաստանեալ Սլանսկի : Երկրորդ կին մը, Լիտա, նախկին նախարար Արթիւր Լոնտոնի կողակիցը, նամակով մը կ'ըսէր թէ «ինք եւ երեք զաւակները խոնարհաբար կը խնդրեն ամենախիստ պատիժը տալ իրենց ա— մուսնին եւ հօրը » :

Չեխական մամուլի ականաւոր ներկայացուցիչներէն Անտռէ Սիմոն, որ մտերիմ բարեկամը եղած է նախկին արտաքին նախարար Քլեման— թիսի, խնդրեց անմիջապէս կախել դինքը, վասն զի դաւաճանած է կուսակցութեան : Ականատես իր խօսքերը, համաձայն Փրակայի անթելին .

— « Իմ ոճիրներուս եւ դաւաճանութեանս պատմութիւնը թող դաս մը ըլլայ բոլորին համար : Ես դիտեմ թէ արժանի եմ կախաղանի : Այո, արժան եմ եւ ուրիշ որեւէ պատիժ չի կրնար երջանկացնել զիս» :

Ո՞ր մէկ ողբերգութիւնը յիշել ...

× Իսրայէլի կառավարութիւնը ժողով դումարեց առջի օր, այս դատավարութեան առթիւ : Կը կարծուի թէ բողոքագիր մը պիտի ուղղէ, Իսրայէլի եւ Սիոնականութեան մասին եղած մեղադրանքներուն դէմ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իինդ-Սբոցի ընդհ. քարտուղարը, Թորէս Պոռէ, հրաժարեցաւ, բողոքելով ելմտացոյցի կըճատման դէմ : (Ինք պահանջած էր 2.500.000 տոլար աւելցնել 1953 — 54ի նախահաշիւը) : Ուրիշ երկու բարձր պաշտօնատարներ եւս հրաժարեցան, ծանր տագնապ մը ստեղծելով այս մշակութային հաստատութեան մէջ որ Ազգաժողովին լրացուցիչ մասը կը համարուի : Կը կարծուի թէ ուրիշ պատասխանատու պաշտօնեաներ ալ պիտի հրաժարին : Ընդհ. քարտուղարը կը կարծէ թէ հաստատութիւնը ետ կ'երթայ, փոխանակ աւելի յառաջ նետուելու յանուն խաղաղութեան :

Քորէացի զինադադարին մասին պատրաստած հնդկական ծրագիրը փուխոխութեան են թարկուեցաւ, անհամաձայնութիւն մը ծագած ըլլալով Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ : — Մեծ պատրաստութիւններ Սէուլի մէջ, զօր. Այզընհաուըրի այցելութեան առթիւ :

ԵԳԻՊՏՈՍի վարչապետը ներում չնորհեց 17 քաղաքական յանցաւորներու, որոնք ձերբակալուած էին երկու ամիս առաջ, ուրիշ 57 կասկածելիներու հետ :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը, Թրումըն, երեք հատոր գաղտնի վաւերագիրներ յանձնեց իր յաջորդին, որպէսզի ամբողջական գաղափար մը կազմէ երկրին քաղաքականութեան մասին :

ՍԱՐԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ընտրութեանց առթիւ պայքարը կը չարունակուի գերման մամուլին մէջ : Կ'րսուի թէ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը ամերիկեան մարզպանին միջնորդութիւնը խնդրած, բայց ժխտական պատասխան ստացած է :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme, Paris (13)

ՀԱՒԱՔՈՅԹ ՀԱՆԳՈՒՅՑԱՒԱՏ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալ ընկեր ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ Պէլվիլի Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբը կազմակերպած է այց մը : Père Lachaiseի գերեզմանատունը, այս կիր. ժամը ճիշդ 3ին : Այս առթիւ պիտի այցելեն նաեւ Ա— հարոնեանի, Խատիսեանի, Անդրանիկի գերեզմանները :

Այցելութենէն վերջ ժամը 4—6, մասնաւոր հաւաքոյթ Le Khideve սրճարանի սրահին մէջ, 9 Place Gambetta, métro Père Lachaise :

Հաւաքոյթի ընթացքին յարգանքի խօսք՝ ողբացեալ ընկերներու մասին :

Սիրով կը հրաւիրուին փարիզի եւ չրջանի՝ ընկերներն ու համակիրները :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Հաւաքավայր Gambettaի մեծ դրան առջեւ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ **30** Նոյեմբեր
կիրակի, ժամը **16 — 24**

HOTEL GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝

ՊԱՐՈՆ ԴԱՐԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի

Défilé des mannequins — Maggy Rouf, Mendel

Attractions, 2 Օրքէսթր

Խճողումի եւ ժխտարութեանց տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսակները եւ սեղանները, դիմելով՝

Պ. Արմենակ Ամէմեանի, 56 rue Lafayette, Tél. PRO. 03-19:

Պ. Վահէ Զիլինկիրեանի, 24, rue Feydeau, Tél. CEN. 48-51:

Պ. Նուպար Յովհաննէսեանի, 14 rue Rochambeau, Tél. TRU. 47-48:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Սերովբէ Շիրինեան, հօրը ա— նունը Զաքար, մօրը՝ Աբմաւենի (Զառասի) : Կը կարծուի թէ Լիոն կը գտնուի : Տեղեկացնել իր քրոջ ազգական Մարիամի Filor Uçaf Bayazit Suanaga mahalesi Schoban Basi sokak 20, Istanbul (Turquie):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Օր. Անահիտ Զայեան իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին իր ողբացեալ եղբօր՝ ՏԻԳՐԱՆ ԶԱՑԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼՈՆՏՈՆ. — Սրտագին չնորհակալութիւններս կը յայտնեմ բոլոր այն ազդակիցներուս որոնք իմ երկարատեւ հիւանդութեանս միջոցին հիւանդապահութեան այցելեցին կամ նամակներով, հեռաձայնով ապաքինում մաղթեցին :

Մասնաւոր չնորհակալութիւններս Պ. Խաչիկ վաղարշակեանի եւ իր յարգելի տիկնոջը, Պ. Ա. Սաֆրաստեանին, Յովհ. Պամպաճեանին (Պասման) եւ մեր մամային (Տիկին Տօնապետեան), Տօքթ. Ռ. Ստեփանեանին, աստմնաբոյժ Կորկոտեանին, Պարսկահայ մեր սիրելի ուսանողներուն, «Ցուսաբեր»ի եւ «Հայրենիք»ի խմբագրութեան, եւ անհուն երախտագիտութիւններս բժիչկիս, Նուպար Տէրունեանին: Յովհ. Կ. ԶԱԼԸԳԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿ ՈՒՆԻՆՔ ՄԻԱՑՆ
Մ. ԻՇԽԱՆԻ
« ԵՐԵՔ ՄԵՆ ՀԱՅԵՐ »ԷՆ
Գին 200 ֆրանք, թղթատարի ծախքով 230 ֆր. :
Դիմել «Ցառագ»ի վարչութեան :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա— րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9.30ին Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise, *մէթրօ Քատէ : Դասախօս՝ ընկ. Աշոտ Իսահակեան : Նիւթը՝ «Հայաստանի ներկայ սահմանները» :— Հայերէնի դասերը ժամը 8.15ին :*

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական հաւաքոյթը այս Չորեքչաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Քառէ սրճարանին վերնայարկը : Կը խօսի Պ. ԱՇՈՏ ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆ : Նիւթ՝ Հայ ժողովրդական երաժշտութիւնը : Մուտքը ազատ է:

ՀԱՑԱՇԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Կիրակի 30 Նոյեմբեր, ժամը 10.30ին ԳԵՐԱ— ՊԱՇՏԱՆ Թ. Տ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ կը պատարագէ Enghienի ֆրանսական St. Joseph եկեղեցին :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

Հաղորդակցութիւն՝ Gare du Nordէն 9.30ին կամ Porte Clignancourtէն 154 օթօպուսը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Աղնիւ Զաւարեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին յետ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի :

ՍԻՄՈՆ ԶԱԻԱՐԵԱՆի

եւ համայն ընտանիքի ննջեցեալներու, ինչպէս նաեւ վերջերս Փրովիտանսի մէջ վախճանած իր հօրեղբօր որդւոյն՝ ՀՆԵԱՋ Մուխսի Մուրատեանի եւ Մուխսի Մուրատեան ընտանիքի ննջեցեալներու յիշատակին :

Կը խնդրուի իրենց յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ :

DRAPERIES
FOURNITURES POUR TAILLEURS
VETTER
(Ets. TERZIBACHIAN)
34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE
MANUFACTURE DE VETEMENTS
Hommes - Jeunes-Gens

Մ Ի Մ Ո Ռ Ն Ա Ք Ո Ր . . .
Միշտ լաւագոյն ճաշը
Լիպաին
կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ...
հանգիստ մթնոլորտի մը մէջ
Ելէք métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette եւ
24, RUE ST. LAZARE
Զեզի կը դիմաւորէ
ԼԻԼԱՆ (AUX LILAS)
Արեւելեան նուագ շաբաթ եւ կիրակի գիշերները

Սասունի...
Սասուն...ի
Այժմէն ճաշարան ՍԱՍՈՒՆԻ գացէք, տեսէք եւ ճաշեցէք
ՀԱՄՈՎ – ՀՈՏՈՎ եւ ՄԱՏՋԵԼԻ
31, Rue d'Alexandrie - Paris.
Métro : Réaumur et Strasbourg - St. Denis

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, **30** Նոյեմբեր, ժամը **15**ին **24, Salle des Fêtes, Rue Voltaire**

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ R. BLEUSEի

U. J. A.ի Promotion d'Honneurի *բարձրացման առթիւ կնքահայրութեամբ* JACQUES HÉLIANի

Cabaret Le Jockeyի *ամբողջական յայտագիրը :*

Հայկական գեղարուեստական բաժին, վարդիվանեան իր նուագախումբով (ֆրանսական ճայնասփիւռէն) :

Հաղորդակցութիւն. — Մեթրօ Charenton Ecoles l'Union:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Mercredi 26 Novembre 1952 Չորեքշաբթի 26 ՆՈՅ·

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6925-Նոր շրջան թիւ 2336

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ՁՕՍՔԸ

ՄԵՐ ՆԵՐՔԻՆ ՀԱՐԿԵՐԸ

Վերջերս որոշ աշխուժացում կը տիրէ Լիոնի շրջանին մէջ, համաձայն Ազգ· Միութեան զեկոյցներուն :

Յայտարարուեցաւ թէ ժողովները դումարուած եւ դասընթացքներ բացուած են երկու արուար — ձաններու մէջ — Պրոն եւ Վիլէորպան :

Հարեւան գաղութի մը, Վիէնի մէջ ալ վերջ — ձեր կատարուեցան ժողով դումարելու, բայց պրծծը մնաց կէս ճամբան : Լուսաբանութեան կը կատրծի այս պարագան :

Վիէնն ընդհանրապէս եղած է բանիմաց եւ աշխոյժ գաղութ մը, 1200 — 1500 հայութեամբ, եւ աններելի է որ չունենայ ազգային իշխանու — թիւն մը :

Կապոյտ Ափէը երեք դասընթացքներ կը պահէ տալիներէ ի վեր : Մեր տղաքը ակումբ մը բացած են, կարելի յարմարութիւններով : Անշուշտ ուրիշ հոսանքներ ալ կը գործեն :

Արդ, ի՞նչն է որ «չի քալեր», չկամութեան հանդիպելով :

Կարելի էր Տէսինի պարագան ալ յիշել, այս առթիւ :

Մերոնք Տուն ունին, դպրոց ունին եւ զանազան հանրօգուտ աշխատանքներ կը կատարեն, կուսակցութեան եւ Կապոյտ Ափէի մէջտեղ : Կան ուրիշ կազմակերպութիւններ ալ :

Եւ սակայն, Տէսինն ալ չունի ազգ· միութիւն մը :

Որքան դիտենք, Վալանս եւ Կրընոպլ եւս աւելի չարժուն կ'երեւան այս տարի :

Առաջինը յաջողած էր միացնել դպրոցները, իսկ երկրորդին մէջ հայերէնի դասընթացքին հոգը կ'ինկնայ Կապոյտ Ափէին վրայ :

Իջնելով դէպի Միջերկրականի ափերը, դժբախտաբար նոյն ժժգոյն միօրինակութիւնը կը տեսնենք Մարսէյլի մէջ :

Նոր ընտրութեա՞նց կը սպասեն, թէ կաթող· պատուիրակի վերադարձին :

Մեր համոզումով, ուէէ պատուիրակ եւ առաջնորդ չի կրնար հրաշքներ գործել, եթէ տեղացին ինք տէր չդառնայ իր ճակատագրին :

Ամէն պարագայի մէջ, եթէ յետադիմելի խըմբներ կան, միայն կրթական հոգը բաւական էր չարժում ստեղծելու :

Պիտանի եւ տրամադրելի տարրե՞ր կը պակսին Մարսէյլի մէջ, նախաձեռնութիւն ստանձնելու համար, համախորհուրդ՝ ազգ· վարչութեան հետ :

Վերադառնալով Փարիզ, խոստովանինք թէ ատոյգ տեղեկութիւն չունինք ժամուն բակէն :

Գիտենք, միայն, որ անհամբեր կը սպասեն Սերովբէ վարդապետի վերադարձին, վերակազմութեան ձեռնարկելու համար :

Քանիցս գրուեցաւ թէ փոփոխութիւններ կատարուած են Կրօնական Ընկերակցութեան կանոնադրին մէջ, եւ առաջնորդին հաւանութիւնը ստանալէ ետք, պիտի ներկայացնեն ընդհ· ժողովին :

Կատարուած փոփոխութեանց մասին ալ վաւերական տեղեկութիւններ կը պակսին :

Կ'ըսուի թէ վարչութեան անդամներուն թիւը կրճատուած է մէկ երրորդով,— ուրեմն միայն եօթը հոգի :

Միւս կողմէ, կը հաւատան թէ միջոցներ խորհուած են, որպէս զի ազգային վարչութիւնը ունենայ ներկայացուցչական հանդամանք :

Այսպէս կամ այնպէս, կը թուի թէ բանկալին այս օրուան տէրերն ալ համոզուած են որ կարելի չէ անվերջ չարունակել ներկայ վիճակը :

Պիտի մաղթենք որ, կանոնադրի բարեփոխման հետ, հոգեբանութեան մէջ ալ փոփոխութիւն մը կատարուած ըլլար, ճամբան հարթելու համար դէպի նոր կարգուսարք :

Եթէ Փարիզն է որ տիպար պիտի հանդիսանայ ընդհանուր, կեդրոնական կազմակերպութեան մը, տարբերան տրամաբանութիւնը կը պահանջէ թօթափել կանխակալ կարծիքները :

Ձափազանց երկար տեւեցին հաւատաքննու — թիւնը : Եւ չերտաւորումները :

Ամէն գաղութի մէջ ալ, մէծէն մինչեւ փոքրը, պիտի ունենանք մէկ հիմնական հոգ,—

Ի՞նչպէս ընել որ ամրապնդուին տարաբեր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան ցանցերը, առանց դաւանանքի խորութեան : Շ·

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼՈՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻ՞Ն

Երեւանի Թերթերը վերջերս կը ծանուցանէին թէ Պետական Մատենադարանը ստացած է 236 կտոր Կոմիտաս վարդապետի երգերէն, ինչպէս եւ երկու պարերու ձեռագիրները :

Շատ չանցած պարզուեցաւ գաղտնիքը :

Փարիզի Կոմիտասեան Ցանճնախումբը Պէյրութի՝ Պ· Պարսամեանի ղրկեր է այս երգերը, տպագրուելու համար :

Երկար տեւեն սպասելէ ետք, օր մը կ'իմացուի թէ մեկենասը փոխանակ իր յանձնառութիւնը կատարելու, Դերենիկ եպիսկ·ի յանձներ է աւանդը :

Ցանճնախումբը ետ կը պահանջէ թանկագին դանձը, բայց Անթիլիասի դպրեվանքին վերատեսուչը կը պատասխանէ թէ Երեւան ղրկած է :

Ցանճնախումբին քարտուղարը քանի մը շաբաթ առաջ հաստատելով այս պարագան, կը դանդատէր թէ «ոչ իսկ մէկ բառ» ստացած է Երեւանէն, ի պատասխան իր հարցումներուն :

Ի՛նչ սրտառուչ միամտութիւն, — նամակի պատասխան սպասել Երեւանէն ...

Ծանօթ բանասէր Սրբազ Ալպոյաճեան — Թուղզ հակազանակցական — վերջերս երկու յօդուած հրատարակեց ռամկավար « Պայքար»ի մէջ, « Հայ ձեռագիրները»: Կը պատմէ թէ ի՛նչպէս կարգ մը վանքեր չկամութիւն կը ցուցնեն, երբ դիմում կը կատարուի ձեռագիրներու քննութեան համար : (Երուսաղէմ, Վենետիկ, եւն·) :

Այս առթիւ կը մեղադրէ նաեւ ... «Ս· Հայաստանի մատենադարաններու վարիչները որոնք բնաւ սովորութիւն չունին ուէէ կերպով դոհացում տալու արտասահմանէն եղած խնդրանքներուն. »:

Յօդուածագիրը միշտնկատ յիշելով պրոֆ· Ա· Աբրահամեանի մէկ դիտողութիւնը, կը յայտարարէ, իր թափթփած չարադրութեամբ .

— « Այս տողերը պարզապէս ծիծաղելի են, բայ որ իրենց գրուած որեէ նամակի պատասխան իսկ տալու տարրական կենցաղագիտութիւնը չարգելու սովորութիւն չունին Մայր - Հայրենիքի հայագէտները (7 Նոյ·) :

Ա՛յ մարդ, կենցաղագիտութեա՞ն դաս տալէ առաջ չհարցնես թէ պատասխանելու, նամակ ղրկելու իրաւունք ունի՞ն :

Կ'ուզես որ փորձանքի՞ հանդիպին, յարաբերութիւն հաստատելով «ոչ - պրոպրեսիւ» տարրերու հետ : ՎԱՀԷ

ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Վերջին լուրերու համաձայն, ճակատամարտը սկսած է, Նա Մամի միջնաբերդը գրաւելու համար : Ֆրանսական զօրքը ետ մղեց ըմբոստներու **դիչերային յարձակումը**, ծանր կորուստներ պատճառելով : Երեք հազար ըմբոստներ առաջին յարձակումները կատարեցին, նախապատրաստելու համար վճռական ճակատամարտը : Ֆրանսական օդանաւերը կրակ կը տեղան թշնամի դիրքերուն վրայ :

× Ֆրանսայի ազգ· պաշտպանութեան նախարարը, Պ· Փլեւէն, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ հարկ է Ագդաժողովին մէջ քննել Հնդկաչինի պատերազմը եւ առ հասարակ Ծայր· Արեւելքի քաղաքականութիւնը: Իր կարծիքով, այս խնդիրները կապ ունին Ատլանտեանի դաշինքին հետ: Ցետոյ բացատրեց .

— «Դժուար է ըսել թէ հարկ պիտի ըլլայ որ Տոնկին քաշուի Հնդկաչինէն, ճնշուելով դրսի եւ ղօրքի բեռին տակ: Սակայն կրնամ ըսել թէ չատ ծանր է պատերազմի բեռը եւ Ֆրանսա չի կրնար միեակը տանիլ դայն » :

Ֆրանսայի դիմադրութիւնը ճիգն է զօրաւոր բանակ մը կազմել տեղացիներէ : Եւրոպական բանակի մասին ալ խօսելով, Պ· Փլեւէն ըսաւ թէ Ֆրանսա 45000 դինուոր պահած պիտի տրամադրէ, եթէ վարկերը կրճատեն: «Ֆրանսա այժմ դէնքի տակ ունի 905 հազար դինուոր, մինչ 1939ին ունէր միայն 875.000 : 1949էն ի վեր, Քորէայի պատերազմէն առաջ աւելցած են 240.000 դինուորներ : Եթէ Մ· Նահանգները տրամադրեն 650 միլիոն տոլարի վարկ, դէնքի տակ պիտի ունենանք 950.000 դինուոր: Ինչ որ ան է թէ խորհրդարանը կ'ուզէ՞ վաւերացնել եւրոպական բանակի դաշինքը»:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ԼՈՒԾՈՒԻՆ .— 17

ԹԵՐԹԵՐ ԴԱԴԱՐՄԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ .— 150

ԿԱՑԿԱԾԵԼԻՆԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ.— ԱՆԴՈՐ - ՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ Է

Պաղտատէն կը հեռագրեն Նոյ· 24 թուակիով.

Կառավարութիւնը արդիլեց հինգ քաղաքական կուսակցութիւնները, եւ ձերբակալեց 150 հոգի, մեծ մասով համայնավարներ եւ «խաղաղութեան կուսակիցներ», իբրեւ հետեւանք անցեալ չաբաթուան խռովութեանց : Վերջին լուրերու համաձայն սպաննուած են տասը, վիրաւորուած՝ 80 հոգի :

Յուցարարները այսօր նորէն չրջեցան փողոցները, նչանախօսքեր արձակելով եւ դրօշներ պարզելով· բայց որեւէ դէպք չպատահեցաւ եւ ցոյցերը դադրեցան կէս օրէն ետք :

Նոր վարչապետը, զօր· Նուրէտտին Մահմուտ, Պաղտատի նահանգին զինուորական կառավարիչ նչանակեց զօր· Ասթիւլ Ամինը, որ անմիջապէս արդիլեց տուներէն դուրս ելլել իրիկուան ժամը 6էն մինչեւ առաւտուան 6ը եւ ձեռնարկեց կասկածելիներու ձերբակալութեան : Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուին նաեւ գլխաւոր անդամները երեք ազգայնական կուսակցութեանց — ծայրայեղ ա — ջակողմեան Իսթիքլալ (անկախութիւն), ձախա — կողմեան եւ ազգային - յառաջդիմական միացեալ ճակատ : Զօրավարը լուծեց հինգ կուսակցութիւններ, մէջն ըլլալով նախկին վարչապետ Նուրի փաշա Սայիտի Սահմանադրական Միութիւնը որ մեծամասնութիւն ունի խորհրդարանին մէջ եւ «Ումմա» ընկերվարական կուսակցութիւնը: Միեւնոյն ատեն դադարման դատապարտեց 17 թերթեր եւ պարբերականներ, որոնց մեծ մասը կապ ունին ընդդիմադիր կուսակցութեանց հետ :Քաղաքային օրէնքին տեղ ալ զինուորական օրէնք հաստատուեցաւ : Արդիլուած են բոլոր ցոյցերը եւ համախմբումները: Խստօրէն պիտի պատժուին անոնք որ զէնք ունին :

Հաղարաւոր զինուորներ կը հսկեն բարեկարգութեան, գլխաւոր փողոցներուն մէջ, սուինեալ — րով եւ հրացաններով: Զրահապատ կառքեր ալ չարժման մէջ դրուած են :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, սպանեալներէն չորսը ոստիկաններ են, վեցը ցուցարարներ : Վիրաւորներուն մէջ կան չիսուն ոստիկաններ եւ 30 ցուցարարներ :

Կառավարութիւնը 2000—3000 կը հաշուէ ցուցարարներուն թիւը, բայց կրնայ չատ աւելի ըլլալ, վասն զի բազմութիւնը փողոցները կը հոսէր ալիք — ալիք :

Իրագեկները դիտել կուտան թէ համայնավարները չյաջողեցան, որովհետեւ իրենց գլխաւոր վարիչները բանտարկուած էին եւ չէին կրնար օգնել՝ ցոյցը լաւ կազմակերպելու համար : Նախորդ վարչապետը, Մուսթաֆա էլ Ումարի, անհրաժեշտ միջոցները ձեռք չէր առած, կարծելով թէ պարպսպէս ուսանողական ցոյց մըն է եւ քաղաքական իմաստ չունի :

Նոր վարչապետը խոստացաւ նկատի առնել ընտրական օրէնքին բարեփոխումը : Ինք պաշտօնի վրայ պիտի մնայ մինչեւ ընտրութեանց կատարումը: Հինգ կուսակցութիւններէն չորսը կը պահանջէին բարեփոխել ընտրական օրէնքը եւ սահմանադրութիւնը, ինչպէս եւ հողային բարենորոգմանները հաստատել, յարեւմտեան եղիպտոսի մէջ եղածին :

× Անգլիոյ երեսփ· ժողովին մէջ հարցումներ եղան Պաղտատի դէպքերու մասին: Կառավարութեան ներկայացուցիչը պատասխանեց թէ ուէէ Անգլիացի սպաննուած կամ վիրաւորուած չէ եւ թէ անոնք են նիւթական վնասները: Պաշտօնական չրջանակերուն մէջ մեծ կարեւորութիւն չեն ընծայեր պատահած դէպքերուն եւ կը կարծեն թէ նոր կառավարութիւնը ի վիճակի է պահպանելու բարեկարգութիւնը :

× Նոր վարչապետը, զօր· Նուրէտտին Մահմուտ, Քիւրտ է, ծնած Մուսուլի մէջ, 1899ին: Իր կրթութիւնը ստացած է Պոլսոյ զինուորական վարժարանին մէջ: Առաջին մեծ պատերազմին կը ծառայէր Թրքական բանակին մէջ: 1921ին միացաւ Իրաքի նոր բանակին: 1948ին զօրավարութեան բարձրանալով նչանակուեցաւ Ընդհ· հրամանատար իրաքեան զօրքերուն, Պաղեստինի պատերազմին առեն :

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՑԿ· ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ բարեկամներու միութիւնը առչի օր ժողով դումարեց Պ· Ն· Փրէնկեանի բնակարանին մէջ: Գլխաւոր օրակարգն էր չէնքի մը գնումը որ պիտի արժէ 45 միլիոն Ֆր· (տարադրելի ունին միայն 8 միլիոն): Ներկայ էին կրթական եւ առեւտրական նախարարները :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ ՋՕՐ. ՆԵԿԻՊԻ ՊԱՏԱՄԱՒԱՆԸ

ԽՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, Նոյ. 16ին Եգիպտոսի վարչապետը՝ զօր. Նեկիպ ալցեղեց Գահիրէի Հայոց Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ առաջնորդարանը, ինչ օրէն վերջը ալ՝ Յուսաբերի Տունը, ուր համերգ մը սարքուած էր եգիպտական բանակի հաշմանդամ զինուորներուն համար:

Վերջին թղթաբերէն կը ֆաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները, այս պատմական այցելութեանց առթիւ.—

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑԸ

Փոխադարձելով թեմիս Առաջնորդ Գեր. Տ. Մամբրէ Ս. Արք. Սիրունեանի այցելութիւնը, վարչապետ եւ զինեալ ուժերու ընդհ. հրամանատար Լեւա Մոհամէտ Նեկիպ, Կիրակի առաւօտ, 16 Նոյեմբեր 1952, այցելեց Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ Ազգ. Առաջնորդարանը:

Կանուխէն, եկեղեցին եւ պարտէզը լեցուած էր հաւատացեալներու խուռներամ բազմութեամբ, որ անհամբեր կը սպասէր մեծանուն հիւրին: Հոն էին Ազգ. Իշխանութեան անդամները, Գալուստեան եւ Նուպարեան Ազգ. վարժարաններու աշակերտութիւնն ու տնօրէնները եւ ուսուցչական կազմը: Կարգապահութեան կը հսկէին հայ արի զինուորները եւ արենոյչները, օժանդակութեամբ ոստիկաններու:

Ժամը 11.30ին, իր հետեւորդներով կը հասնէր Լեւա Մոհամէտ Նեկիպ եւ կ'ընդունուէր Ազգ. Իշխանութեան անդամներէն, դլխաւորութեամբ Գաղաքական ժողովի առենապետ Տօքթ. Յակիկ Սո-ղիկեանի, եւ ժողովրդային աննկարագրելի խանդավառութեան եւ ծափողջոյնների մէջ կը յառաջանար դէպի եկեղեցւոյ դուռը, ուր զինք կ'ողջունէր Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, շրջապատուած քահանայից դասէն:

Եւ մինչ դանդակները կը զօղանջէին, եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենար սրբազան երդեցողութիւն եւ դոհաբանական աղօթք: Դպրաց դասը, դեկավարութեամբ դպրապետ Պ. Ղ. Ղազարոսեանի, ներդաշնակ կերպով կ'երգէր «Ուրախ լեր» դեղեցիկ շարականը, եւ քառաձայն «Հայր Մեր»ը, իսկ Սրբազան Հայրը կ'աղօթէր Եգիպտոսի եւ իր քաջարի բանակին, իր հայրենասէր ու իմաստուն դեկավարին՝ վարչապետ Լեւա Մոհամէտ Նեկիպի համար:

Եկեղեցական այս արարողութենէն ետք, ուր — ներառած բազմութեան մէջէն Առաջնորդ Սրբազան Հայրը իր հիւրը եւ անոր հետեւորդները առաջնորդեց դէպի Ազգ. Առաջնորդարան, որուն դահլի — ճին մէջ տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն: Հիւրերը մեծարուեցան օշարակով եւ անուշեղէններով:

Այս պատուասիրութեան ընթացքին Ս. Հայրը վարչապետ Լեւա Մոհամէտ Նեկիպի ներկայացուց Ազգ. Իշխանութեան անդամները եւ Քահանայից դասը: Գալուստեան եւ Նուպարեան Ազգ. վարժարաններու երկու փոքրիկ աշակերտուհիները դեղեցիկ կերպով արտասանեցին արաբերէն ուղերձներ եւ ներկայացուցին երկու չքեղ ծաղկեփունջեր մեծանուն հիւրին:

Սրբ. Հայրը կարդաց հայերէն շնորհակալութեան եւ մաղթանքի դեղեցիկ ուղերձ մը, որ քանիցս ընդմիջուեցաւ ներկաներու խանդավառ ծափահարութիւններով:

ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ

— Սիրելի զօրավար, հաճոյքն ունիմ իմ եւ իմ ժողովուրդիս անունով ձեզ ներկայացնելու մեր ե— րախտախառն շնորհակալութիւնները, որ, ձեզի յատուկ բարութեամբ, պատիւ ըրիք այսօր այցե — լելու նաեւ մեր եկեղեցիին եւ մեր պատրիարքա - րանը եւ անսահման խնդութեամբ լեցուցիք մեր հոգիները:

Անկեղծօրէն կը սիրենք ձեզ, սիրելի զօրա — վար, վասնզի դուք եղաք այն դիւոտ հոգին որ ձայն տուիք եւ ըսիք բոլոր տառապողներուն, բո - լոր անիրաւուածներուն եւ թշուառներուն, թէ հնչած է արդարութեան եւ ազատութեան ժամը եւ դուք, անիրաւուածներ եւ տառապողներ, դուք ալ պիտի ապրիք իրրեւ մարդ եւ Աստուծոյ շնորհած բարիքներէն դուք ալ ձեր արդար բաժինը պիտի ունենաք կեանքի մէջ:

Ձեզ կը սիրենք անսահման սիրով, սիրելի զօ— րավար, վասնզի դուք՝ ճշմարտապէս հայրենասէր հոգի մը, ուզեցիք որ հայրենիքը, մեր ամենուս սիրելի պատմական Եգիպտոսը եւ եգիպտացի ազ— գնէ ու վեհանձն ժողովուրդը իր արժանի տեղն ու— նենայ ապրող ազգերու եւ ժողովուրդներու չար - քին մէջ:

Կը սիրենք ձեզ, սիրելի զօրավար, վասնզի մենք, այսինքն Հայոց ժողովուրդը, դարերով տա- ռապած եւ նահատակուած՝ հայրենիքի եւ ազա — տութեան համար, եւ ձեռքը, օրհնեալ ձեռքը՝ որ կը բարձրանայ այսօր եգիպտական հայրենիքին ամբողջական ազատութեան համար, եւ ձայնը՝ որ կը հնչէ այսօր այնքան անոյշ, ճնշուածներուն եւ անիրաւուածներուն իրաւանց պաշտպանութեան համար, ուրախութեան եւ երախտագիտութեան արցունքները կը խլեն մեր աչքերէն: Հայրենիքի եւ ազատութեան համար պայքարողները միայն կը զդան ու կրնան ըստ արժանւոյն գնահատել արժէքը այն հոյակապ գործին, որուն աննմանդործաւորը եղաք դուք, սիրելի զօրավար:

Դուք, սիրելի զօրավար, բարի էք առ հասա — րակ ամէնուն հանդիպ եւ այդ իսկ պատճառաւ Աստուած ձեզի հետ պիտի ըլլայ միշտ եւ ձեր ա— ռաջնորդը պիտի ըլլայ կեանքի մէջ:

Եւ եթէ Աստուած է ձեր առաջնորդը, ուրեմն լուսաւոր են ձեր ճանապարհները, եւ ձեր պայքարը անկասկած պիտի պսակուի յաղողութեամբ եւ յաղթանակով:

Իմ եւ իմ ժողովուրդիս աղօթքները միշտ զո— րավիդ պիտի կանգնին ձեզի, սիրելի զօրավար, եւ մեր ամէնուս անկեղծ մաղթանքները ձեզի հետ պիտի ըլլան միշտ, աննման զօրավար, աղօթքներ եւ մաղթանքներ ձեր բոլոր հայրենասուէր եւ ժո — ղովրդասուէր ծրագիրներուն յաջողութեան հա - մար:

Աստուած թող բազմապատկէ ձեր թանկագին կեանքին օրերը, վասնզի ձեր ներկայութիւնը, ձեր կեանքը առիթ մը եւ օրհնութիւն մը պիտի ըլլան Եգիպտոսի, եգիպտացի ժողովուրդին եւ մեզի ա- մէնուս համար:

Ձեր ներկայութիւնը հոս, մեր Պատրիարքարանին մէջ այսօր, անսահման խնդութեամբ կը լնու մեր սիրտերը այս պահուս եւ զձեզ անկեղծօրէն սիրող այդ սիրտերէն է, որ կուզան յորդահոս հե— դեղումով մը հետեւեալ անկեղծ մաղթանքները.

Ապրի՛, չա՛տ ապրի Եգիպտոսի մեծ զաւակը՝ Լեւա Մոհամէտ Նեկիպ, ապրին իր ազնիւ զործա- կիցները եւ Եգիպտոսի քաջարի բանակը»:

Պ. Յովհաննէս Քէչիչեան կարդաց այս ուղեր- ձին արաբերէն թարգմանութիւնը, որուն ի պա - տասխան Լեւա Մոհամէտ Նեկիպ, խորապէս զդած- ուած, արտայայտուեցաւ հետեւեալ կերպով.—

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ

— « Երջանիկ եմ ,որ այսօր կ'այցելեմ ձեզի , եւ կը յուսամ կրկնել զայն յառաջիկային: Կը բաղ- ձամ, որ միշտ մնանք միասին, որովհետեւ մեր նպատակն է ապահովել բարեկեցութիւն եւ երջան- կութիւն հայրենիքին բոլոր զաւակներուն համար, ինչ կրօնքի որ պատկանին անոնք. Եգիպտոս ճանչցած չէ կրօնական մոլեռանդութիւն, ան իր դուռները միշտ լայն բացած եւ իր ծոցին մէջ ըն- դունած է անխտիր բոլոր օգտակար տարրերը , առանց կրօնական նախապաշարումի :

« Մեր չարժումը հիմնուած է միութիւն նչա - նակին վրայ եւ կ'անդիտանայ նման նախապա— չարում. բոլոր անոնք, որ դիտումնաւոր կերպով կը տարածանին, թէ ազատագրութեան չարժումը դեկավարուած է մոլեռանդութեան ղդացումնե - րով, կ'ընեն ատիկա, որպէսզի կասած ներչնչեն եւ անմխիթարութիւն սերմանեն հայրենիքի զաւակ- ներուն միջեւ. կը վստահեցնեմ ձեզ, Եգիպտոս կը փափաքի բոլորին բարօրութիւնը»:

Յետոյ սրբազան հայրը, ի նպաստ հաշման - դամներուն եւ հայրենիքի համար նահատակուած- ներու որբերուն, Լեւա Մոհամէտ Նեկիպի յանձնեց 100 ոսկինոց երկրորդ չէք մը (տեղական թերթերը սխալմամբ այս դումարը նշանակած էին 1000. «Յ.») :

Եւ հանդիսականներու կեցցէներուն եւ խան — դավառութեան արտայայտութիւններուն մէջ, Ե- գիպտոսի մեծանուն վարչապետ - զօրավարը իր հետեւորդներով առաջնորդուեցաւ դէպի Առաջ — նորդարանի արտաքին դուռը:

Պարտէզին մէջ խռնուած ժողովուրդը անօրի- նակ ցոյցերով եւ կեցցէներով կ'ողջունէր Եգիպ - տոսի իմաստուն դեկավարը, մինչ վարչապետը կը դրկէր փոքրիկները, կը սիրէր ու կը համբուրէր զանոնք ճշմարիտ հօր մը սիրով եւ զորովանքով կը սեղմէր չորս կողմէ իրեն երկարած ձեռքերը եւ առանց դժկամակութեան կը ստորագրէր իրեն մա- տուցուած յուշամատեաններուն: Ժողովրդային համակրանքի եւ սիրոյ արտայայտութեան եւ ծա- փերու մէջէն Առաջնորդ Սրբազանը եւ Ազգ. Իշ — խանութեան անդամները առաջնորդեցին իրենց մեծանուն հիւրը դէպի արտաքին դուռը, ուր ինք- նաչարժ առնելէ առաջ վարչապետը իր դլխարկը վերցուց անգամ մը եւս չնորհակալութիւն յայտ - նելով իրեն եղած փառաւոր ընդունելութեան հա- մար եւ ըսաւ. «Ուրախ մնայ ձեր եկեղեցին եւ ու- րախութեամբ կը մեկնիմ ձեր պատրիարքարանէն» եւ մեկնեցաւ, մինչ ժողովուրդը կը չարունակէր ծափահարել եւ կրկնել. « Կեցցէ Եգիպտոսի իմաս- տուն վարչապետը եւ արի զօրավարը՝ Լեւա Մո — համէտ Նեկիպ »:

ԽՄԲ.— Յաջորդով՝ վարչապետը կ'այցելէ Յուսաբերի Տունը եւ ներկայ կ'ըլլայ համերգին:

ԹՈՒՆՈՒՅԻ ազգայնական վարիչներէն 60 հո- դի աքսորուեցան հեռաւոր վայրեր:

Արշակ Զօպանեան Պէյրութի մէջ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 20 Նոյեմբեր (Յառաջ).— Մէկ ա- միսէ աւելի է, որ մեր մէջ կը գտնուի հայ դրա — դէտներու նահապետը, Արշակ Զօպանեան: Հիւրն է Անթիլիասի կաթողիկոսարանին եւ հոն ալ կը բնակի: Կը նշանակէ՝ եկած է Միաբանութեան հը- րաւէրով: Իսկ հրաւէրը եղած է՝ դրադէտ ներկա- յութեան իսկ տօնակատարելու անոր դրական վա- տակին 65ամեայ յոբելեանը (ի բացակայութեան անդամ մը տօնուած է արդէն):

Զօպանեանի ժամանումը հաղորդուեցաւ մի - այն ամկավարներու «Զարթօնք» թերթին կողմէ: Միւս թերթերը եռքը խմացան: Ոչ իսկ Անթիլիա- սը նախօրօք տեղեակ պահեց Պէյրութի հայ դրա— կան չրջանակները: «Նայիրի» դրական չաբաթա - թերթը արդարօրէն ձաղկեց Անթիլիասի այս անու- չադրութիւնը: Եւ դիտել տուաւ միաժամանակ, որ «պիտի չուղէինք «Զարթօնք»էն իմանալ « ընկեր» Զօպանեանի ժամանումը» : Եթէ կ'ուղէին համագ- դային դոյն տալ յոբելեանին, դրադէտի անունին առջեւ պիտի չդրուէր կուսակցականի պիտակը: Այս դիտողութեան վրայ ալ ամկավար թերթը զղաստացաւ եւ այնուհետեւ դրադէտը կոչուեցաւ իրրեւ Արշակ կամ Պ. Արշակ Զօպանեան :

Մեղքը, սակայն, ամկավար թերթինը չէր միայն: Ինքը, յոբելեարն ալ չկրցաւ իր կուսակ - ցականի, աւելի ճիշդը հակադաշնակցականի չա - պիկը ձդել Պէյրութի մաքսատան մէջ եւ ապա ոտք կոխել Անթիլիասէն ներս: Նախապատրաստական աշխատանքներու չատկացուած ասուլիսի մը ըն — թացքին, Զօպանեան, ի ներկայութեան Դաշնակ - ցական ընկերներու սկսաւ վչել Դաշնակցութեան եւ... «Յառաջ»ի դէմ (Զօպանեանի քաղաքական չամեցած մարդանքները քննադատող խմբագրա - կաններու չարքի մը հրատարակութեան առթիւ): Ու այսպէս, յոբելեանի կազմակերպութիւնը , առջի մէկ օրէն դրուեցաւ ձախող հիմերու վրայ :

Անթիլիասի Միաբանութիւնը, օգտուելով Զօ- պանեանի ներկայութենէն, նախ քան յոբելենա — կան բուն հանդէսի կազմակերպումը , ձեռնարկեց չարք մը հրապարակային դասախօսութեանց: Չատ մը՝ Անթիլիասի մէջ, երկրորդը՝ օտար ունկնդիր- ներու համար եւ Ֆրանսերէն լեզուով՝ լիբանան — եան ակումբի մը (Cénacle Libanais) սրահին մէջ : Երրորդ մը՝ Պէյրութի քաղաքական հայութեան համար՝ բողոքականներու ժողովատրահին մէջ: Եւ վերջապէս բուն յոբելենական հանդէսը, որ տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 16ին: Պէտք է ըսել, որ բոլոր հաւաքոյթներուն ալ ներկայ եղաւ հոծ բազմու — թիւն մը: Ժողովուրդը չսակարկեց իր յարդանքը բազմավաստակ դրադէտին հանդէպ :

Պէտք է սակայն ցաւով յայտնեմ այստեղ, թէ դասախօսութիւնները կատարեալ ձախողանք մը եղան եւ դժդոհ ձդեցին ընդհանրապէս բոլոր ունկնդիրները: Առաջին դասախօսութեան, Զօպան — եան, բեմը ազատ դասաւ՝ ի միջի այլոց եւ իր կեանքին ու դործին փառաբանանքը ընելու ըստ սովորականին, մէկիկ մէկիկ թուելով օտարներէն ստացած դնահատանքները: Հայ ունկնդիրներու յատկացուած երկրորդ դասախօսութիւնը դպրո - ցական պարզ դասընթացք մըն էր «ի պէտս ան — դիտաց կամ զարդացելոց»: Տաղտկալի եւ միօրի- նակ, իրրեւ նախատարերք հայ դրականութեան պատմութեան :

Մեծադոյն «փիասքօն» էր, սակայն, Ֆրանսե — րէն լեզուով, օտար ակումբի մը մէջ եւ օտարնե - րու համար կազմակերպուած «քոնֆէրանս»ը: Նիւ- թը լաւ ընտրուած էր եւ կրնար խոր տպաւորու — թիւն ձդել, եթէ ներկայացուէր քննական — վեր - լուծական ձեւով: Անախորժ ազդեցութիւն մը դոր- ծեց, սակայն, երբ Զօպանեան, ունկնդիրները դը- բաւ դպրոցական աշակերտներու տեղ եւ Հայոց մշակոյթին համաչխարհային քաղաքակրթութեան բերած նպաստին չուրջ խօսեցաւ անցքերու եւ ա — նուններու չոր ու տափակ յիշատակութիւններ մի- այն ընելով: Մանաւանդ որ ժամանակագրական կապ ալ չէր պահեր երբեմն եւ դարէ դար կ'ոստոս- տէր եւ ետ ու առաջ կ'երթար, դէպքերու եւ դէմ- քերու անյարիր դասաւորումով մը: Հայ ունկնդի — րներու համար չատ սովորական բաներ էին ր - ատածները: Մեր մշակոյթի պատմութեան քիչ թէ չատ ծանօթ օտարներն անդամ զարմացան, որ վե- թերան հայ դրադէտ մը, այսքան տարրական — վարժապետական ձեւով կը խօսի՝ բովանդակու — թեամբ այնքան հարուստ նիւթի մը չուրջ :

Բարեբախտաբար կար տարիքի արդարացու — մը: Ապա թէ ոչ ձախողանքը պիտի մնար անբա - ցատրելի օտարներու համար: Ու դարձեալ, բարե- բախտաբար, մեծ թիւ մը չէին կազմեր օտար ունկնդիրները եւ սրահը, աւելի քան երեք չորրոր - դով լեցուած էր Հայերով: Այլապէս, նուաստա - ցումը պիտի դառնար աւելի լայն չրջանակներու սեփականութիւնը, Պէյրութի մէջ :

Ամէն պարագայի տակ, յոբելենական հանդէ - սին ներկայ ունկնդիրներու համբանքը եկաւ հաս- տատել թէ հայ ժողովուրդը, իր բոլոր խաւերով ու հոսանքներով, դիտէ դնահատել վաստակաւոր

յոբելեարը, նկատի ունենալով անոր անցեալն ու մատուցած ծառայութիւնները :

Այժմ, Զօպանեան կը պարապուի ճամբորդել Դամասկոս եւ Հալէպ, ուր եւս կազմակերպուած են յոբելենական հանդիսութիւնները :

Կր տեղեկանամ, թէ Պէյրութի ձեռնարկին նիւթական կողմն ալ եղած է գոհացուցիչ : Միեւնոյն յաջողութիւնը կ'ակնկալուի Սուրիոյ երկու քաղաքներուն մէջ :

Ըսելիք չունիմ, եթէ յոբելենական այս հանդիսութեանց նախաձեռնարկ մարմինները կամ անձերը, այս եղանակով, հայ ժողովուրդի բարոյական գնահատանքն ու յարգանքը կ'ուզեն արտայայտել ալեւոր գրագէտին հանդէպ : Այդ գնահատանքին ու յարգանքին արժանի է ան, ինչ որ ալ ըլլան կարգ մը վերապահութեանց չարժառիթ — ները : Բայց, եթէ այս ձեռնարկները կ'ըլլան նաեւ ապահովելու անոր ապրուստը, իր ծերութեան այս օրերուն, ընդվզում միայն կրնայ պատճառել այդ մտածումը, թէ կարելի է ուրիշ նպատակ մը — րագէտ մը բնաւ բնաւ գլորել հինդ, տասը եւ աւելի անգամներ, միշտ հատներու սահմանուած դրամը դրպանին անպակաս ընելու համար :

Ո՞ւր է ազգ - փայա Բարեգործականը : Ո՞ւր են ազգին հարուստ ջոջերը : Զե՞ն կրնար հանգստեան բաւարար կենսաթոշակ մը սահմանել ծերունի վաստակաւորին, որպէսզի անոր ի պատիւ կազմակերպուած այս հանդիսութիւնները մնան իրենց բարոյական բարձրութեան վրայ, փոխանակ դառնալու հրապարակային հանգանակութեան ձեռնարկներ : Նուաստացուցիչ եւ վիրաւորիչ, միանգամայն, թէ՛ յոբելեարին եւ թէ՛ հայ ժողովուրդի վարկին ու արժանապատուութեան համար :

ԿԱՐՕ ԳԻՈՐԳԵԱՆ

ՆԱՒԱԳԱՀԻՆ ԹՈՇԱԿԸ

Միացեալ Նահանգներու նախագահին տարեկան թոշակն է 35 միլիոն 714.000 ֆրանք, նաեւ 18 միլիոն ֆր. իր ծախքերուն եւ 14 միլիոն ճամբորդութիւններուն եւ ընդունելութեան համար : Իսկ նախագահութեան պաշտօնատեղիին՝ Սպիտակ Տունին պաշտօնէութեան թոշակներուն եւ միւս ծախքերուն յատկացուած է 681 միլիոն :

Նախագահի փոփոխութեամբ վարիչ չրջանակի բարձր պաշտօնեաները միայն, մօտաւորապէս 2000, կը դադրին գործելէ, մինչ Ամերիկա ունի 2 միլիոն 600.000 պաշտօնեայ :

Ամերիկեան պաշտօնեաները ոեւէ հանգստեան թոշակ չունին : Թրումըն քաշուելէ ետք իրրեւ հանգստեան կոչուած դնդապետպիտիատանայմիսը95 տոլար : Բայց կրնայ միլիոններ չահիլ երբ ընդունի իր յիշատակները գրել : Նաեւ Թէքսասի դլխարկի մեծ գործարան մը առաջարկած է անոր փոխնախագահի եւ վաճառումներու հակակշիռի պաշտօնը իրրեւ նախագահ իր չհած թոշակին չափ թոշակ վճարելով :

Արտաքին նախարար էյխսըն պիտի քաշուի իր ագարակը եւ պիտի զբաղի հոն իր սիրած արհեստով, աստղաճարտարութեամբ, կամ պիտի վեր — սկսի իր փաստաբանական մասլահէդը :

Վահան Տոտոմեանց

Լոյսի հազիւ բարակ չղղ մը դէպի լիմացականութիւնը կը տանի լրերը, մարդերու դէմքերն ու դիրերը : Սակայն առանց դժդոհութեան եւ համակերպած այդ չատ քիչ լոյսին հետ ալ, կը չարունակէ աշխատիլ «համագործակցականի» տեսու — թեան հայ միակ եւ մեծանուն մասնագէտը :

Զեխոսլովաքիայէն վերջ Պուլկարիա, անկէ ալ Իտալիա՝ Հռոմ, կը քաչքռտէր տաժանելի կեանք մը վերջին տարիները, երկրէ երկիր իր կնոջ եւ զաւակին հետ : Դժնդակ մանաւանդ մտաւորականի մը համար, երբ ամէն անգամ կը խանդարուի գործը :

Հռոմի մէջ, իր ընտանիքին հետ քաչուած մըխիթարեաններու վանքին մէջ, կր չարունակէր իր աշխատանքները :

Լուիճի Լուձզաթի կ'ըսէր Տոտոմեանցին հա — մար է որ ի գործերը ծանօթին ոչ թէ թարգմանութիւններով այլ իրենց բնագիրներով : Անթոնի Մաֆի պիտի կը կոչէ «հանդարտ եւ բարի, ինչպէս բոլոր ուժեղ մարդիկը » :

Վահան Տոտոմեանց ծնած է Ասթրախան 1875ին : Բարձրագոյն ուսումը ստացած է Գերմանիա եւ Զուիցերիա : Հետեւելով ընկերային դիտութեանց, վկայուած է Պրիւքսէլի համալսարանէն 1898ին :

Վերադառնալով հայրենիք նուիրուած է համագործակցականի ուսումնասիրութեանց, միշտ պահելով իր կապերը արտասահմանի հետ :

«Համագործակցութեան եւ տնտեսագիտութեան դասախօս եղած է Թիֆլիսի եւ Փեթերսպուրկի բարձրագոյն դպրոցներու մէջ :

Իր գլխաւոր գործերն են «Puissance de la Cooperation» (1899), Histoire de la Cooperation եւ Théorie de la Coopération :

Դասախօս եղած է Պերլինի առեւտրական բարձրագոյն վարժարանին եւ Փրակայի համալսարանին մէջ, ինչպէս եւ Լուիճի Լուձզաթիի հիմնած «համագործակցութեան ազատ համալսարանին» մէջ :

1921ին պատուոյ անդամ ընտրուեցաւ «Միջազգային համագործակցական դաչնակցութեան » :

Իտալերէն լեզուով գրած է «Համագործակցութիւնը Ռուսիոյ մէջ» (1919), «Հայաստան տնտեսական տեսակէտով» (1919), «Տնտեսական եւ ընկերային վարդապետութեանց պատմութիւնը » (1922), Միջազգային համագործակցական կազմակերպութեան սկզբունքը եւ պատմութիւնը :

Անցեալ տարի Իտալացի հրատարակիչներ հրատարակեցին իր Cooperazioneգիրքը : Այս առթիւ դնահատական տողեր երեւցան իտալական մամուլին մէջ իր կեանքի եւ համագործակցականներու մէջ իր ունեցած դերի մասին :

Անխոնջ ծերունին որ այժմ փոխադրուած է Փարիզ, պիտի չարունակէ «Համագործակցականի» մասին իր յօդուածները Ֆրանսական թերթերու մէջ ալ : Խոստացաւ վերսկսիլ իր աշխատակցութիւնը «Ցառաջ»ին : (ընդհատած էր վերջին պատերազմէն ի վեր, դէպքերու բերումով)

Բարի դալուստ, ուժ եւ կորով կը մաղթենք մեր վաստակաւոր բարեկամին :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Սէնթ Լթիէն .— Հակառակ աննպաստ օդին կռկիկ բազմութիւն մը հաւաքուած էր սրահը :

Օրուան նախագահը, ընկեր Զէքեան բացուած յայտարարեց հանդէսը «Մշակ բանուորով», Նոր Սերունդի երդչախումբի կողմէ : Ընկերը նկարագրելով Դաշնակցութեան դերը, եղրակացուց թէ աւելի քան երբեք պարտաւոր ենք փարիլ մեր սրբութեանց : Օր. Ռ. Սեդրակեան յաջողութեամբ արտասանեց Գովք Հայաստանի (Եղիչէ Չարենց) , Նոր Սերունդի կողմէ Օր. Ա. Ստեփանեան կարդաց ուղերձ մը սահուն կերպով : Օր. Ա. Սեդրակեան իր հարազատ ձայնով երգեց «Ծաղկոց մատ» եւ «Քեզ եմ մնում» , Տիկին Ա. Բալուեան իր յըստակ առոգանութեամբ արտասանեց «Ամէնէն լաւ տունը» (Յ. Թումանեանի) եւ ջերմ ծափերու վրայ երգեց եւ արտասանեց քանի մը ուրիչ կտորներ :

Օրուան բանախօսը ընկեր Հ. Բալուեան բացատրեց թէ պարագաներու բերումով կուսակցութիւնը լծուած է խաղաղ եւ չինարար աշխատանքի, ապատելով լատադոյն օրերու, տառնց հրաժարելու իր հիմնական պահանջներէն :

Հանդէսը վերջացաւ «Ցառաջ Նահատակ» քաղբերդով :

Ն. Այտապիրեան

×

Սէն Շամոն .— Անցեալ Շարաթ իրիկուն քաղաքապետարանի սրահին մէջ տօնեցինք Դաշնակցութեան Օրը : Տարեդարձ մը, որ մեր հերոսական ժողովուրդին փառքն է, ներչնչման չենջ ազբիւրը :

Բացումը տեղի ունեցաւ, «Մարսէյեզ»ով եւ «Մշակ բանուոր»ով : Նոր Սերունդի մեր տղաքն ու աղջիկները յաջողութեամբ երգեցին , ղեկավարութեամբ երիտասարդ Ս. Թիւթիւնճեանի : Կր նախագահէր ընկեր Տիգրան Զէքեան, որ իր կարճ եւ դեղեցիկ ճառով մեծ տպաւորութիւն ձգեց ներկաներուն վրայ : «Հին սերունդը, պատմական թուականի մը փառքր կերտեց, յանուն յաւերնական հայրենիքին : Այսօր տարպիր ենք , բայց հպարտ, քանի որ Դաշնակցութիւնը, հակառակ իր վէրքերուն, կը մնայ պատնէշին վրայ :

Գեղարուեստական բաժինին կր մասնակցէին Օր. Աբշարոյա Սեդրակեան (Ս. էթիէնէն) որ, իր երդերով մեր չրջանի հանդէսներուն փայլն է, Սէն Շամոնի դաղութին համար, անակնկալ մը եղաւ, Տիկին Արմինուհի Բալուեանի ներկայութիւնը :

Համակրելի Տիկինը իր դեղեցիկ ու քաղցր ձայնով, երգեց կտոր մը Մեսումինցէ, բոլորս տանելով հայրենի դաւառ : Ուր յուզումով ապտասանեց Սիամանթոյի «Ա փմբ մոխիր»ը, երգեց նաեւ Ս. Թիւթիւնճեան : Օրուան բանախօսը, ընկեր Հր. Բալուեան պատկերացուց դանազան դրուադներ, որոնք կր փաստէին թէ հայ ժողովուրդը դիտէ ոչ միայն մեռնիլ, այլ եւ մեռցնել : Թելադրեց որ դաղութներու հայ տարադիրները իրար տիրեն, իրարու նեցուկ հանդիսանան վաղուան անատոդ օրերուն համար :

Հանդէսին պաշտօնական բաժինը լրացած ըլլալով, Malian նուադախումբը եւ երիտասարդու —

ՀՈՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Թ.— ՄԱԹՄ. ՀԱՐԻՒ ԱՂՋԻԿԸ

Պանտա չատ ընկերական էր : Ճափոնցիներ եւ ինդոնեզիացիները իրարու կը խառնուէին ու կը հաւաքուէին ընկերային դեանի վրայ :

Ծագող Արեւի զաւակները որոշած էին ստեղծել ինդոնեզիական ներքին պահակազօրք մը, բայց կ'ուզէին վստահ ըլլալ, որ դինուորական այն կազմակերպութիւնը պիտի չըմբոստանար ապատելու համար : Առաջնորդներ կ'ընտրուէին եւ յաճախի դէմ : Առաջնորդներ կ'ընտրուէին պանտայի տուներ — ընկերային ճաթ

թիւնը, մինչեւ առտու պարեցին, ու երգեցին : Ա՜խտո՛ս որ, չատ չատեր զրկուեցան այս բացառիկ պատեհութենէն, մեր զմայլելի ժողովրդական երգերէն եւ հայբենասիրական արտասանութիւններէն, որոնք խոր տպաւորութիւն գործեցին բոլոր ներկաներուն վրայ : ՄԱԼԱԹԻԱՑԻ

Մոսկուա նորեն ջուրը ձգեց

ԲՈՐՇԱՑԻ ՉԻՆԱԴԱԴԱՐԸ

Ազգաժողովին առջի օրուան նիստին մէջ, Մ. Մխուեեան ղէխաւոր պատուիրակը, Վիշինսկի, որ միեւնոյն առեն արտաքին նախարար է, նորէն ջուր ձգեց Բորշայի զինադադարը, անընդունելի համարելով Հնդկաստանի ծրագիրը :

Եւ որովհետեւ ամէն չարիքէ բարիք կը ծնի, այս մերժումն ալ պատճառ եղաւ որ մեզմանայ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ ծագած տարակարծութիւնը՝ նոյն ծրագրի մասին :

Վիշինսկի յայտարարեց թէ Հնդկաստանի բանաձեւը որեւէ գործնական արժէք չունի, պատերազմը վերջացնելու համար : Հետզհետէ աւելի տագնապով, մեղադրեց Մ. Նահանգներուն բըռնած դիրքը, որ թոյլ չի տար դերիները վերադարձնել բռնութեամբ : Եւ նորէն կրկնեց թէ համայնավար դերիները խոշտանգուած են, թէ Ամերիկեան կացինները չեն ուղեր դադրեցնել պատերազմը, թէ ամերիկեան տեսակէտը կը հակասէ ժընեւի պայմանագրին եւն. : Հնդկաստանի հետ բարեկամ ըլլալով հանդերձ, Վիշինսկի հեղնական խօսքեր ուղղեց նաեւ Հնդիկ պատուիրակին : Մեւնոյն ատեն մերժեց Մեքսիկայի եւ Փերուի բանաձեւերը, եւ պահանջեց անմիջապէս դադրեցնել պատերազմը, համաձայն լեհական ծրագրին :

× Մ. Նահանգներու միացեալ սպայակոյտին պետը, զօր. Պրէտլի, յայտարարեց թէ զօր. Այզընհաուըր Քորէա զացած առեն պիտի այցելէ ռազմադաշտին մինչեւ առաջին գիծերը, խօսելու համար զինուորներուն հետ : Հիւլէական զէնքերու գործածութեան մասին ալ խօսելով, զօրավարը ըսաւ.

— « Անոնց գործածութիւնը չարդարանար ռազմավարական տեսակէտով, որովհետեւ բուն նպատակէտները Քորէայի կամ Չինաստանի մէջ չեն գտնուիր, այլ Ռուսիոյ մէջ, իսկ մենք պատերազմ չենք մղեր Մ. Միութեան դէմ : Ռազմավարական տեսակէտով, պէտք է ունենանք նշանակէտ մը որ արժէ : Առ այժմ գրժտուած է գտնել այդպիսի նշանակէտ մը : Եթէ թըշնամին մեր զօրքին դէմ համախմբուի վճռական յարձակումի մը համար, այն առեն կարելի է փորձուիլ հիւլէական զէնքերը գործածելու :

× Հարաւ. Քորէայի նախագահը, Սիկման Ռի, յայտարարեց թէ պիտի առաջարկէ զօր. Այզընհաուըրի երկու միլիոնոց բանակ մը կազմել, մինչեւ եալու քշելու համար թշնամին : Աւելի յառաջ երթալով, նախագահը ըսաւ.— « Միայն Մոսկուան ռմբակոծելով կրնանք վերջացնել պատերազմը » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒՔՐԷՇԻ վերաչինութեան համար ծրագիրը մը մշակուած է որ կը նախատեսէ նաեւ ստորերկրեայ երկաթուղի մը (մեթրօ) : Այս առիթիւ մըրցումի եալած են Ռումանիոյ երաժշտախումբերն ու երգահանները, շարունակ նոր երգեր յօրինելու համար :

ՓՐԱԿԱՑԻ դատավարութեան Բ. օրուան նիստին մէջ, 39 տարեկան Հրեայ մը, Ռուտոլֆ Մարկուիւս, որ արտաքին առեւտուրի փոխ - նախարար եղած է, «խոստովանեցաւ» թէ մեծապէսմար չահեր դիզած է ի նպաստ Իսրայէլի եւ Հրեաներու, Զեխոսլովաքիա բնակին թէ դուրսը : Ուրիշ Հրեայ մը եւս, Լոպէլ, նոյնպէս փոխ - նախարար, հաստատեց թէ երկուքը միասին առեւտրական գործառնութիւններ կատարած էին ի վնաս չեխ ժողովուրդին, թէ դաւ մը սարքուած էր, խարդախութիւններ գործելու համար Մ. Միութեան դէմ, ի չահ Իսրայէլի : — Կուսակցութեան պաշտօնաթերթը բուռն խմբագրական մը հրատարակեց Սիոնականութեան դէմ, ճաղկելով զայն« իբրեւ գործիք ամերիկեան աշխարհակալութեան : Ամերիկացիները նախապատրաստման խարխափ մը վերածած են Իսրայէլը, ընդդէմ խաղաղութեան ճակատին եւ չղթայակապ արաբ ազգերուն » :

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ընդհ. գործադուլ մը սարքած են վաղը, հինգշաբթի ժամը 10էն 16: Ուսանողական ճաշարաններն ալ պիտի փակուին :

ՖՐԷՆԻ ԲԱՆՏԻՆ մէջ 90 դատապարտեալներ կամաւոր ծոմ կատարել սկսան անցեալ հինգշաբթի, իբրեւ բողոք զանազան կանոնազանցութեանց դէմ : Երեսունը կր չարունակեն ծոմը :

ԾԱՆՐ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ պատահեցան Պոտոյի եւ ուրիշ կարգ մը քաղաքներու մէջ, իբրեւ հետեւանք տեղատարափի անճրեւներու :

ՀԱՒԱՔՈՑՔ ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալ ընկեր ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ Պէլվիլի Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբը կազմակերպած է այց մը : Père Lachaiseի գերեզմանատունը, այս կիր. ժամը ճիշդ 3ին : Այս առթիւ պիտի այցելեն նաեւ Ս. Հարոնեանի, Խատիսեանի, Անդրանիկի գերեզմանները :

Այցելութենէն վերջ ժամը 4—6, մասնաւոր հաւաքոյթ Le Khideve սրճարանի սրահին մէջ, 9 Place Gambetta, métro Père Lachaise :

Հաւաքոյթի ընթացքին յարգանքի խօսք՝ ողբացեալ ընկերներու մասին :

Սիրով կը հրաւիրուին Փարիզի եւ չրջանի՝ ընկերներն ու համակիրները :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Հաւաքավայր Gambettaի մեծ դրան առջեւ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ **30** Նոյեմբեր

կիրակի, ժամը **16 — 24**

HOTEL GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝

ՊԱՐՈՆ ԳԱՐԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆԻ

Défilé des mannequins — Maggy Rouf, Mendel

Attractions, 2 Օրէկտր

Խճողումի եւ դժուարութեանց տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսակները եւ սեղանները, դիմելով՝

Պ. Արմենակ Աճէմեանի, 56 rue Lafayette, Tél. PRO. 03-19:

Պ. Վահէ Չիլինկիրեանի, 24, rue Feydeau, Tél. CEN. 48-51:

Պ. Նուպար Յովհաննէսեանի, 14 rue Rochambeau, Tél. TRU. 47-48:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ Պ. Արչակ Մկրեան 5000 ֆր. կը նուիրէ Անթիլիասի ծերանոցին իր զոքանչին՝ ապաքինման առթիւ : Մասնակ «Յառաջ»էն :

ՀԱՅԱՇՏԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Կիրակի 30 Նոյեմբեր, ժամը 10.30ին ԳԵՐԱ. — ՊԱՑԾԱՌ Թ. Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆի կը պատարագէ Enghienի ֆրանսական St. Joseph եկեղեցին :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

Հաղորդակցութիւն՝ Gare du Nordէն 9.30ին կամ Porte Clignancourtէն 154 օթօպուսը :

Վերի հասցէով :

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆՍՐԱՐՈՒԻ :
ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Փարիզեան նորաձեւութեանց մեծ վաճառատունը, 27Bed. des Capucines, Paris: Café de la Paixին ճիշդ դիմացը : Հեռ. OPE. 80-34

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա — րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9.30ին Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise, մէթրօ Քատէ : : Դասախօս՝ ընկ. Աշոտ Իսահակեան : Նիւթը՝ «Հայաստանի ներկայ սահմանները» :— Հայերէնի դասերը ժամը 8.15ին :

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արշալոյս» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Մեհեան» խումբի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ չաբաթական հաւաքոյթը այս Չորեքչաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը : Կը խօսի Պ. ԱՇՈՏ ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆ : Նիւթ՝ Հայ ժողովրդական երաժշտութիւնը : Մուտքը ազատ է :

TÉLÉ-CHATEAU

97, Rue du Château.. Paris (14) — Suffren 62-02

ՎԿԱՅԵԱԼ ՀԱՅ ՄԱՍՆԱԳԻՏ TÉLÉVISIONի, RADIOի, ինչպէս նաեւ էլեկտրական installationի (տուներու եւ խանութներու մէջ) :

Ձոխ մթերք Télévisionի ամէնէն արդիական տեսակներուն, մասնաւորաբար GRAMMONT Տան մեքենաներուն :

Վճարման դիւրութիւն եւ մասնաւոր գեղչ «Յառաջ»ի ընթերցողներուն :

Դիմել՝

Պ. Անդրանիկ Ծաղպազարեանի

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՈՐ . . .
Միշտ լաւագոյն ճաշը
Լիլաիհ
կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ...
Համելի մթնոլորտի մը մէջ
Ելէք métro **Trinité** կամ **Notre Dame de Lorette** եւ
24, RUE ST. LAZARE
Ձեզի կը դիմաւորէ
ԼԻԼԱՆ (**AUX LILAS**)
Արեւելեան նուագ շաբաթ եւ կիրակի գիշերները

Ա. ՇԱՀՊԱՂԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԻԼ - (ՄԱՍԻՕՐ)
(Պետական վկայական)
Կը խնամէ թէ իր քով եւ թէ տուներու մէջ : Գաշտօնական ստացագիր կուտայ արկածի եւ կեանքային ապահովագրութիւն ունեցողներուն :
Դիմել՝ 49 Rue des Petites Maries, Մարսէյլ
Հեռաձայն CO. 76-47

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, **30** Նոյեմբեր, ժամը **15**էն **24, Salle des Fêtes, Rue Voltaire**

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ R. BLEUSEի

U. J. A.ի Promotion d'Honneurի բարձրացման առթիւ կնքահայրութեամբ JACQUES HÉLIANի

Cabaret Le Jockeyի ամբողջական յայտագիրը :

Հայկական զեղարուեստական բաժին, վարդիվանեան իր նուագախումբով (ֆրանսական ձայնասփիւռէն) :

Հաղորդակցութիւն. — Մէթրօ Charenton Ecoles l'Union:

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս 1100 փր., Տար. 2200, Արտ. 3000 փր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր. C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 27 Novembre 1952 Հինգշաբթի 27 ՆՈՅԵՄԲ.

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6926-Նոր շրջան թիւ 2337

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՌՈՒԲԷՆԸ

Այսօր, 27 Նոյեմբեր, առաջին տարելիցն է ողբացեալ Ռուբէնի մահուան :

Երկու օր եւս ալ, Նոյ. 29ին, Լեւոն Շանթը պիտի կորնգնէինք :

Տակաւին երկար պիտի դրուի այս անվերին— լինելի կորուստներու մասին, որոնց համրանքն անդամ սարսուռ կ'ազդէ, եթէ միայն վերջին տարիները հաշուենք ...

Պատահաբար կ'արձանագրենք չարք մը ծանօթ անուններ,— Վարանդեան, Ահարոնեան, Սեպուհ, Զամպեան, Խատիսեան, Ա. Հաճիմեան, Գիւլխանդանեան, Օհանջանեան, Աղբալեան, Բժ. Տէր Դաւթեան, Լ. Նազարեանց, Գ. Իփէկեան:

Ամէն մէկը օժտուած՝ բազմակողմանի արժանիքներով : Իւրաքանչիւրը իր արխունը քամած՝ բազմազան ասպարէզներու մէջ : Մարտական յեղափոխականէն մինչեւ մատուռ վաստակը :

Ամէն ինչ «ի լինելութեան» էր մեր մէջ : Ի՛ տակաւին :

Ո՛վ որ հանրութեան ծառայելու կամք, պայքարելու կորով ունէր, կրակը նետուեցաւ ինքնաբերաբար :

Անդիր օրէնք մր կը թելադրէր որ իւրաքան — չիւրը ի հարկին տասնապատկուի, ղօհացնելու համար օրուան պահանջները :

Այս «բազմապատկութեան» ամէնէն յատկա — նշական տիպարը կը ներկայացնէ Ռուբէն Տէր Մինասեան :

Բախտաւոր բնատնիքի զաւակ, առտու մը կ'արհամարհէ ամէն վայելք եւ ապագայ, լեռ բարձրանալու համար :

Առաջին օրէն իսկ, իր վրայ խորապէս ազդած էր «կարսի հնոցը», զոր վարպետի զրչով կը նկարագրէ իր Ցուշերուն մէջ :

Կը դառնայ հասարակ դինուոր, զէնքեր եւ բեռներ փոխադրելով սայլէ սայր: Ձիւն - ձմրան կամ հրակէզ արեւուն տակ:

Ի բնէ ուշիմ եւ աչխոյժ, չուտով աչքի կը զարնէ իրրեւ առաջնակարգ ռազմիկ եւ զեկավար :

Տարիներ եւս, Օսմ. Սահմանադրութեան չորջանին, բացառիկ յատկութիւններ կը ցուցնէ իբրեւ քաղաքական միտք :

Նոյն յատկութիւնները չատ աւելի բիւրեղացած, հասունցած էին Հայաստանի Հանրապետութեան չրջանին եւ տարագրութեան մէջ, երբ կը զործէր իբրեւ անդամ Հ. Յ. Դաչնակցութեան գերագոյն մարմնին: Եւ իբրեւ նախարար :

Չէ եղած քաղաքական ձեռնարկ մը, ուր Ռուբէն սիրական դեր մը կատարած չըլլայ, իր սրամտեսութեամբ եւ համառութեամբը :

Գիտական միտքը եւ անողոք տրամաբանութիւնն էին որ կը գործէին իր մէջ, որեւէ հարցի լուծման առեն :

Ոչ ոք իրեն չափ խորապէս ուսումնասիրած էր Հայաստանի եւ հարեւան երկիրներու աչխարհագրութիւնը: Քաղաքականէն մինչեւ ռազմականը: Տնտեսականէն մինչեւ ջրագրականը :

Թանկագին մենագրութիւններ են իր ուսումնասիրութիւնները՝ Վասպուրականի , Տարօնի , Բագրեւանդի եւ Կովկասեան Հայաստանի մասին:

Իր մէկ հատորը, «Հայաստանը Միջ - ցամաքային ուղիներու վրայ » որ հրատարակուեցաւ 1948ին, առաջին ձեռնարկն է իր տեսակին մէջ :

Անշուշտ անոր լրացուցիչ մասը կը կազմէ « Կիլիկիա»ն , որ կը մնայ ձեռագիր :

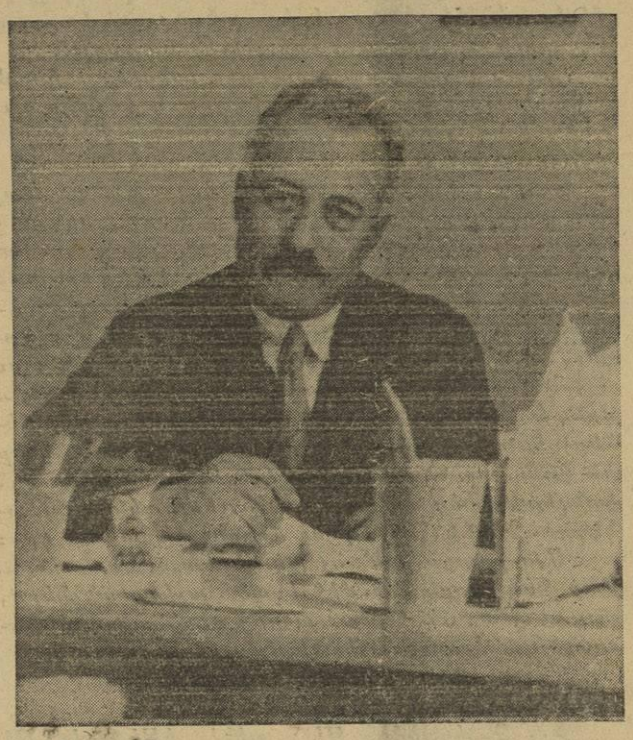
Այս բոլորը, իր անունան «Ցուշեր»ով, կը կազմեն գանձարան մը որ կրնայ ամբողջ սերունդներ թրծել: Ոչ միայն իրրեւ ներչնչարան, այլ եւ իրրեւ պատրաստ պաչար : Մատչելի՝ բոլորին համար: Առանց դասանոնքի խորութեան :

Որո՞ւ միտքէն կ'անցնէր թէ Ռուբէնն ալ օր մը պիտի դառնայ առաջնակարգ հեղինակ, — ինք որ չաճախ կը հեղնէր « դրողները», իրրեւ պատասխանատու չատ մր չարիքներու ...

Ինչպէս քաղաքական կեանքի մէջ, այս ճակատին վրայ եւս մնաց ինքնատիպ: Իր մտածումներով, լեզուով եւ առտայատութեամբ :

Իր յուչերուն եւ վերլուծումներուն մէջ պատկերներ, էջեր կան որոնց առջեւ պիտի խոնարհէր վաւերական դրագէտ մր :

Շ.

ՈՂ�բԱՅԵԱԼ ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
տրուն մահուան Ա. տարելիցն է այսօր, 27 Նոյ.

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ՄՐՑԱԿԻՑՆԵՐ

Զօրավարը յաղթեց, կառավարիչը պարտուեցաւ: Առաջինը, երկու ամիսէն կր դրաւէ Միացեալ Նահանգներու նախագահական աթոռը : Երկրորդը, հաւանաբար, քաչուի իր նահանգը եւ քաղաքական գործերով չզբաղի :

Կատարի պայքար մրն էր, որ տեղի ունեցաւ: Շատ ծանր մեղադրանքներ եղան երկու կողմէն :

Հանրապետականները ամէն անեղատ երեւոյթի, ամէն ոճրախառնութեան սուսուփռանատու հռչակեցին դիմացի կուսակցութիւնը .

— Եթէ կարմիրները կը վխտան պետական պաչտօնատուներէն ներս, յանցաւորը Թրումընն է: Եթէ ապականութիւն եւ սանձարձակ կաչառակերութիւն կան Ուչինկթընի մէջ՝ մեղաւորը օրուան կառավարութիւնն է: Եթէ պատերազմ կայ Քորէայի մէջ, կը նչանակէ թէ արտաքին նախարարը անճարակ է ...

Եւ ուրիչ լինչ՞ր, լինչ՞ր ...

Դեմոկրատները յարատարեցին թէ հակառաներրները սուտ իր խօսքին, իրենց առաջնորդները կը պատկանին «հին դլուխ» յետադիմականներու պահակախումբին: Որոչ ծրագիր ու քաղաք. — ական ուղեդիծ չունին : Երբ անոնք գործի դլուխ անցնին, պիտի պայթի երրորդ աչխարհամասնան պատերազմ մը ...

Ռամկավար թեկնածուն քուէարկութեան արդիւնքը հազիւ լսած էր, երբ իր ջերմ չնորհաւորութիւնները հեռադրեց յաղթական զօրավարին ու յետոյ յայտարարեց .

— Այդ չնորհաւորը մեծ դինուորական մըն է : Նեոկայ քաղաքական պայքարին մէջ, եղաւ չատ եռանդուն ու անվեհեր հակառակորդ մը: Գիտեմ որ իր այդ առաքինութիւններով պիտի առաջնորդէ մեզ՝ յառաջիկայ չորս տարիներուն : Հիմա պէտք է խտացնենք մեր չարքերը: Այն խոչընդոտը, որ մեզ բոլորս կը միացնէ, աւելի մեծ է քան այն կռիւը, որ մեզ կը բաժնէր ...

Զօրավար Այդրնհաուըր պատասխանեց կառավարիչին .

— Շնորհակալութիւն՝ ձեր յարգալից ու վեհանձն մաղթանքներուն համար ...

Եթէ ուքէն այ եղան ազնուական մրցակիցներ ու, արեւը չծագած, մոռցան բոլոր քչնելը՝ յանուն հայրենիքին դերադոյն չահերուն :

Մե՞նք ինչ պիտի ընէինք :

Տ ուրիչ պատասխանը սեռտ կը թոխէ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԲՈՒՌՆ ՅՈՑՑ ՄԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Երեքչաբթի օր բուռն տեսարանները պարզուեցան Ազգ. Ժողովին մէջ, ընդհ. ներման օրինա — դծին վիճաբանութեան առթիւ :

Օրինագիծը որմէ պիտի օգտուին 23.000 «դործակիցները», կը քուէարկուի յօդուած առ յօդուած, ձախերու բնդդիմութեան հանդիպելով :

Երեքչաբթի օր ունկնդիրներու սրահին մէջ ընդունուած էին խումբ մը Դիմադրականներ, եւ երկու միջադէպեր պատահեցան: Դադարի պա — հուն, երբ երեսփոխանները դուրս կ'ելլէին, Դի — մադրականները սկսան թռնդացնել «Արձակազէննե- րու երդը » եւ «Մարսէյէզ»ը: Քանի մը համայ — նավար երեսփոխաններ ծափահարեցին, « կեցցէ Դիմադրական ձակատը» եւ «Անկկին գործակից — ները» աղաղակելով :

Երկրորդ միջադէպը ծագեցաւ կէս օրէն ետք, երբ չափաւոր երեսփոխան մը, Սեւ, բողոքեց այս ցոյցին դէմ, «անթոյլատրելի» դտնելով:

— Ո՞ւր կ'երթանք այսպէս, եթէ ամէն մէկս իր բարեկամները հրաւիրէ, անձնական ղդացում - ներ յայտնելու համար: Ես ալ կրնամ հարիւր հոգի բերել որոնք Վէրմէօնի չքանչան ատացած են:

Համայնավար երեսփոխան մը սկսաւ խնդալ , բացագանչելով .— Այո, կրնաք միայն «քոլլա — պօ»ներ (գործակից) բերել:

Ուրիչ համայնավար երեսփոխան մը, Քան - ֆէն, աւելի ծանր լուսանքներ արձակեց .

— Օրինագծին քննութեան սկիզբէն է վեր պարչելի եւ նողկալի եղաւ ձեր դիրքը, Պ. Սեւ : Երբ ուրիչներ կը տառապէին չարաչար, դուք ճուդայի արծաթները կը ժողվէիք , հայրե — նասէրներու արեան մէջ թաթախուած դրամները...

Մինչ կարմիրները կը ծափահարէին, նախա - գահ Էռիօ կարդէ հրաւիրեց Քանֆէնը: Զօր. տը կոլի կուսակիցներէն Վալոն պաչտպանեց անար— դուած երեսփոխանը, որ իր դերութեան ընկերն եղած է: Նախագահը բողոքեց նաեւ առտուան ցոյցերուն դէմ, դիտել տալով թէ կը հակասէն խորհրդարանի պատուութեան: Այդ պահուն դարձեալ միջադէպ մը ծագեցաւ ծայրագոյն ձախին եւ ծայրագոյն աչին միջեւ : Կոլեան երեսփոխան մը ակնարկներ ուղղեց համայնավարներու պատակառա - մի մասին, յիչեցնով Մարթի — Թիլոն խնդիրը : Համայնավար տիկին մը «անկի'րթ» պոռաց: Կոլ- եան երեսփոխանն ալ իր կարգին կծու խօսք մը ուղղեց :

Նախկին վարչապետ Ժոռժ Պիտօ խօսք առ - նելով, բողոքեց այն բոլոր արատաչտութեանց դէմ որոնք բռնութեան կ'առաչնորդեն: Այս առ — թիւ կարդաց հետեւեալ խօսքերը, Aspects de la France թերթին 1952 Նոյեմբեր 14ի թիւէն .

— «Շուտանի ծրագիրը պիտի չվաւերացուի : Անոնք որ պիտի վաւերացնեն զայն, մեր կողմէ պիտի անարդուին, պիտի խոչտանգուին, սպասե — լով որ դնդակահարուին :

⚔ Օրինագծին երկու առաջին յօդուածները ներում կը չնորհեն անոնց որ հինդ տարի կամ պակաս բանտարկութեան եւ 200.000 ֆրանք կամ պակաս տուգանքի մը դատապարտած են կամ ո— րոնց պատիժը լրացած է 1952 Ցունուար 1ին: Նեբումէն կը զրկուին անոնք որ սպանութիւն, բրե — նաբարում, մատնութիւն կատարած են կամ իրենց դրութիւններով եւ արարքներով դիտակցօրէն չարչարանքի, աքսորի, մահուան ենթարկած են քաղաքացիները :

⚔ Վարչապետը նոյն օրը նոր յայտարութիւն մը չտնեցաւ, երբ կը պատրաստուէր հրաժարականի տալու: Ապ. Ժողովը 289ի դէմ 318 ձայնով քուէարկեց կառավարութեան առաջարկը՝ օրակարգի խնդիրներու քննութեան մասին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԸՆԿ. Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ ԱԶԳԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ

« Հայրենիք »ի վերջին թիւերէն կ'իմանանք թէ ընկեր Սիմոն Վրացեան աչքերու վիրաբուժական դործողութեան մը ենթարկուած է Նիւ Եորքի աչքի դարմանատան մր մէջ, Հոկտ. 27ին: Գործողութիւնը յաջողակ կատարած է աչքի վիրաբոյժ տոքթ. Gereld B. Kara (Գերճ Գարակէօզեան): Ընկեր Վրացեան արդէն ելած է հիւանդանոցէն:

Երիտասարդ վիրաբոյժը, որ դաւակն է ողբացեալ ընկեր Բժ. Միհրան Գարակէօզեանի, մեծ համբաւ տիրացած է Նիւ Եորքի մէջ եւ մօտերս Եւրոպա պիտի դայ, ուսումնասիրական պտոյտ մը կատարելու համար :

⚔ Դարձեալ «Հայրենիք»էն կ'իմանանք թէ ընկեր Տիրան Փաչալեան (Տէքթրոյիթ), ծանրապէս հիւանդացած րլլալով, հիւանդանոց փոխադրուած է:

ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՋ ՄԸ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՌՈՒԲԵՆԻ ՅՈՒՇԵՐԷՆ

(ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻԻ)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԶԷՆՔԵՐՆ ՈՒ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

1893ԷՆ սկսած ռուսական Մոսին հրացանները, Դաշնակցութեան գործարաններու մէջ կը կազմա— ւորուէին եւ անոր վինտչեսթով զրոյմուած «մար— գասէրական» անուան տակ, կը դերակայէին Թուր— քական Մարտինի հրացանները :

Ոչ ոք չէ գրած այդ ապերախտ աշխատանքնե - րու մասին : Դերակատարները մեռած, սպան — նուած են, եւ անոնց արժէքը անորոշ մնացած է : Միայն Քիւրտերն էին, որ կ'երգէին ըստ իրենց սովորութեան :

«Անոնք սեւ երկար հագուստներ ունէին վար- պետներու նման ,
Գլխներուն փոչ — փոչ փափախներ, ատրճռուն ճգման .
Մեծ մեծ ժայռեր կը շալկէին եւ Դերիկի շուրջը պատեր կը բաշէին ,
Սագը կը զարնէին եւ Թրմդրմի պէս Ալլահ կը կանչէին » :

Այս հատուածով երգիչը տպաւորուած է Սա - քոյի չէրքէզքիէն եւ անոր չանդուռէն :

« Անոնց մեծաւոր Ինճլին ու Ղուրան բացած նս- տած է օրուչի (ծոմապահութիւն) մէջ է .
Անոր երեսը ոչ խնդում ունի եւ ոչ ալ ցաւում .
Սրտ բիւլլան կողքին՝ հրաման կ'ընէ .
« Դերիկի մուտքը արգիլուած է ,
Մինչեւ Ինճլին ու Ղուրան բոյր եղբայր չդառնան
Դումանի կռիւ սարսափելի է » :

Այս հատուածով երգիչը տպաւորուած է Նիկոլի հակացողութիւններով եւ անոր դիմագծով, որ հարազատ է անոր եւ կախարդական թասակը (սըռ քիւլլան) անոր կուտայ :

Անոնք հրացան ունին, որ ձայն չունին,
կը կրակեն, բայց ծուխ չունին .
Գնդակ որ նետեն, որբան հեռու լինին ,
միշտ կը պտտի եւ միևչեւ իր
Ուզած մարդուն չծակէ, գետին չի ընկնի :
Ոչ արիւն կը հանէ եւ ոչ վէրք,
Բայց տեղն ու տեղը հոգին կ'առնէ :
Այս հրացանէն եւ ոչ ոք ազատ ունի» :

Զափար աղան միևը ունէր :

Երգիչի երեւակայութիւնը իրագործելէն բոր- բոքուած է ֆեատայիներու հրացանով :

Մեր գործարաններու մէջ սարքաւորուած «մարդասէրական» հրացանները, ոչ այլ ինչ էին, բայց եթէ ռուսական Մոսինները, որոնց գնդակի հեռաւորութիւնը կը հասնէր 2700 մեթրի, ընդ — դէմ՝ նոյն ժամանակի Մարթինի, Ղափխալի, Բեռ- դան հրացաններուն, որոնք կը գործածուէինթուր- քերու եւ Քիւրտերու կողմէ տասւեղադրն հեռա - ւորութեամբ 800—1200 մեթրի : Մինչ Դերիկի մէջ հրացանները սպանիչ էին 800—1200 մեթր հե— ռաւորութեան վրայ, անոր վրայ եկողներուն սպանիչ էին 200 — 400 մեթրի վրայ : Մինչ Դե — րիկի կռուողներուն հրացանները կարճ, սուր ֆլըլըտտ ձայն կը հանէին եւ ծուխ չունէին, անոր վրայ եկողներուն հրացանները կը գոռային եւ ծուխ հանելով՝ հրացան նետողի տեղը կը մատ — նէին : Այսպիսով մէկ կողմէ՝ Թշնամու տեղը կը տեսնէր եւ հեռուէն կը սպաննէր ,միւս կողմէ՝ տե— ղը անկարող էր ճշդորոշել եւ առանց հասնելու ա- նոր՝ կը սպաննուէր :

Զէնքի կարողութեան այս անհաւասարութիւ- նը առասպել կը դառնար մէկ կողմին համար եւ անկարողութեան կը դատապարտէր զայն : Այդ հրաչք մրն էր, որ իրագործուեցաւ Վարդանի ու Նիկոլի ծրագրով եւ իրենց մտանկգութեամբ : Բարձրանալ Զադռոնի լեռներ, մտնել անոր ոլորտ- ներուն մէջ, ուր ձարան բերդը պահակ էր կանգ— նած, ուր կը գտնուէր Աւտոյի Զաֆար աղան (Սըմ- կոյի հայրը), որուն երկիրը ոչ Պարսիկը եւ ոչ Թուրքը չէին կրցած մտնել, մտան բուռ մը ֆեատ- յիներ եւ հաստատուեցան աւերակ վանքի մը մէջ : Ասիկա հրաչքի պէս բան մրն էր : Շուրջ 40 քիլո — մեթր աւազ տանիլ Երկրի կապին դիծը եւ չորա - պատուած լինել Քիւրտերով, որոնք դայլի պէս կը հետեւէին, անհաւատալի էր ուղղակի : Բայց այդ իրականութիւն էր :

1909ին, երբ Նիկոլի հետ Վառնա էինք, ես ա— նոր ըսի .

« Բոլոր քու արկածներուդ եւ գործերուդ մէջ, ամէնէն բեղնաւոր, ամէնէն յանդուգնը Դերիկի մէջ հաստատուելն էր : Բայց չեմ հասկցեր յաջո - ղութեան պատճառը » :

Ան չատ դոհ եւ երջանիկ դադ : «Ոչ ոք այդ ինահատումը չունի,— բաւ ան, — ես եւս այդ համոզման եմ : Բայց դու ինչպէս այդպէս կը կար- ծես » :

—Դերիկի դիրքէն եւ պատմուած առասպելնե- րէն,— պատասխանեցի :

— Դու, տնդ ես, ի չէս եւ պատմած առաս - պելները : Ականջիդ օղ ապա . երբ ոչ թիւ, ոչ ո — րակ, ոչ էլ ուժ ունես, թշնամուդ մի զարնէ, հար- ուածդ տուր՝ նրա երեւակայութիւնը բորբոքելու համար : Քո վրայ նետուող զազանի աչքերին նա- յիր, նա պոչը կր քաշէ, ոչխար կը դառնայ : Այս է զաղտնիքը Դերիկի յաջողութեան :

Նիկոլի այս մտքերի մէջ էր անոր ունեցած հը- բաչքներուն զաղտնիքը :

Ինչպէս Դերիկի, նոյնպէս Բոզազքեասեանի , Բագուի կռիւներուն մէջ : Բայց աւելի լրիւ կը լի- նէր անոր բանաձեւումը, եթէ ըսուէր . «Եթէ չու— նիս ոչ թիւ, ոչ ուժ, բայց ունիս որակ, այնպէս համարձակ նայիր զազանի աչքին եւ այնպէս անա- պասելի մի ոստում արա, որ նա չուարի, ապշի : Եթէ չունիս թիւ, թշնամուդ հաւասար զէնքով, մի կռուի, մի զէնք ունեցիր որ նա չունի եւ առա- ւել լինի : Այդ զէնքն է, որ թիւին կը յաղթէ » :

Այդ զէնքը Դերիկը ունէր յանձինս մոսին « մարդասիրական» հրացանի, որուն հոչակը բա- նած էր աշխարհը եւ զերած ոչ միայն Քիւրտը , այլեւ Հայը :

Աւելորդ կր համարիմ նկարագրութիւնը տալ այն բազմաթիւ հոմերական կռիւներուն, արկած - ներուն, որոնք եղան Պարսից եւ Թուրքաց սահմա- նագլուխներու, Դերիկի վրայ : Առանք կ'երդուին Քիւրտերուն կողմէ : Անոնց մասին կգկտուր դըր - ուած-քներ ալ կան : Այստեղ այսքանը կր բաւէ ը- սել, որ այդ վայրի մէջ բոյն դրած Նիկոլն ու վարդանը, Սաքօն եւ Խաչոն, Փոխիկն ու Դար — մօն, Զաթօն եւ Շէրօն, Գրէն ու Սահակը (Ասորի- ներ) եւ անոնց ընկերները սկիզբը օր չէր անցներ որ կռիւ չունենային : Այդ կռիւները, ի վերջոյ , յանգեցան ֆեատայիներու ազատ երթեւեկինդիմա- նէն — Դերիկ, ինչ որ եւ մերոնց նպատակն էր :

Այս բոլորը ըսի՝ ոչ թէ ներկայացնելու հա — մար Պարսկաստանի մէջ եղած աշխատանքները, այլ ցոյց տալու համար անոնց գործնական հեռա- նաքները վառպուրականի վրայ :

×

ՏԵՐՈՐՆԵՐԸ (ԿԱՐՍԻ ՀՆՈՑԻՆ ՄԷՋ)

... Զափազանցութիւն չլինի ,եթէ ըսեմ թէ 1903 — 4 թուերուն եւ ոչ մէկ Հայ կար բաւին բուն իմաստով դաւաճան, մատնիչ : Եւ այդ ախ — տահանումը նախ եւ առաջ պարտական էինք ըս - տեղծուած մթնոլորտին : Հպիւ թէ ամէն տղէ 8 տերոր կատարուած էր ամբողջ նահանգի մէջ 5 տարուայ ընթացքին : Բայց ամբողջ բնակչութիւ- նը, մէջն առնելով եւ բանակը, կ'ապրէր տերորի մղձաւանջին մէջ : Ան չէր ըմբռներ, թէ այդ սար- սափը տերորիստներու եւ պատժի խստութեան մէջ չէր, այլ իր հոգեբանութեան, իր երեւակայու - թեան մէջն էր : Աէ կը սարսափէր երեւակայելով, թէ չլինի՞ ինքն ալ դաւաճան դառնայ եւ արդար լինի պատժի :

Ահա թէ ինչու ահաբեկման գործողութիւնը դիւրին եւ բնական կը համարուէր բոլորին կողմէ : Գաբրիել Հրեշտակն էր ահաբեկիչը որուն ընդդի — մանալը անբնական էր : Ան ոչ մէկ յանցանք չու - նէր , ան վերին կամքի գործադրողն էր միայն : Ա— նոր պէտք էր օդնել : Ան աներեւոյթ եւ անխոցելի էր : Անոր «ձեռները դալար» էին նոյնիսկ : Այդ պատմաններու մէջ աւելի դժուար էր մտադրծի համար ոչխար մր սպանել, քան ահաբեկիչին հա - մար՝ հազարապետ մր իր զօրքին աչքերուն առջեւ կամ դաւաճան մր իր դրան չեմքին, բոլորի առջեւ եւ մնալ անյայտ, առանց ձերբակալման եւ առանց բողոքի :

Այս պատճառով էր ահա, որ ոչ մէկ տերորիստ ունէինք ձերբակալուած : Բոլորն ալ անյայտ կը մնային, բայց բոլորի մասին ալ ամէնքը դիտէին, պատկառանքով կը ճաչէին անոնց հետ, առանց խօսելու անցածի մասին :

Ահաբեկիչի գործողութեան առեն բոլոր դա — հերը բաց պէտք է լինէին , զայն հետապնդումէ ազատելու համար ճամբայ պէտք է ցոյց տային , անոր ծպտուելու համար հագուստ պէտք է տա — յին : Եթէ ոստիկան էր տեսնողը, պէտք է մոլոր— ցրնէր միւսը եւ վրիպեցնէր հետապնդումը եւ պէտք է լուէր անոր ինքնութեան մա — սին : Պատասխանատու կր համարուէին անոնք , որ չէին օժանդակած, իսկ իշխանութեան օժան — դակողները տեղն ու տեղը կրնային սպանուիլ եւ կամ պէտք է ինքնասպան լինէին, ահաբեկիչի ձեռ- քը չինդալու համար :

Քանի մր խօսք ալ տերորիստներու ընտրու — թեան մասին :

Թուրք կամ ռուս դատարաններու կամ դրր — ուածքներու մէջ յաճախ բսուած է, թէ ահաբե - կիչները կ'ընտրուէին վիճակով կամ «կոմիտէի» հրահանգով : Այդ կը նշանակէ թէ՝ անոնք չէին հաւնար ,որ «չունը ծեծելով գայլը չէ խեղդուիր» եւ որ վիճակով կամ հրամանով ահաբեկման գնա- ցողը կրնար ձախողեցնել այդ նրբին գործը :

Ահաբեկման գնացողը, նախ, պէտք է մճռած լինէր, որ տրուած գործը անպայման պէտք էր յա- ջողցնել, երկրորդ՝ ան պէտք չէ ձերբակալուէր , ոչ վիրաւոր եւ ոչ ալ անվնաս : Երրորդ՝ պէտք է կարողանար ազատուել՝ առանց իր հետքը ձգե — լու : Չորրորդ՝ եթէ այդ բոլորը չկարողանար , անպայման պէտք է մեռնէր :

Ակէ պարզ է, որ ահաբեկիչը, բացի քաջու —

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ՏԱՆ ՄԷՋ

«Շատ տառապեցած դուք»

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, Եգիպտոսի վար— չապետը եւ զինեալ ուժերու հրամանատարը, զօր. Նեկիպ ճոյ· 16ի կիրակի կէս օրէն վերջ այցելեց «Յուսաբեր»ի Տունը, որուն թատերասրահին մէջ համերգ մը սարքուած էր, ի նպաստ եգիպտական բանակի հաշմանդամ զինուորներուն :

Հազարաւոր բազմութիւն մը խոնուած էր Յուսաբերի շէնքին առջեւի հրապարակը, ուր խե- լայեղ ծափերով դիմաւորուեցաւ վարչապետը :

Համերգը սկսաւ եգիպտական բայլերգով : Եր- գուեցաւ համբաւաւոր երաժշտագէտ Ապտէլ Վա— հապի «Նաշիտ էլ Հոտտեյա»ն (Ազատութեան բայ- լերգը) : Հեղինակը, որ ներկայ էր, ջերմապէս գնահատեց Ազեքսանդրիոյ Համազգային երգչա — խումբը (ղեկավար՝ Կարպիս Ափրիկեան) : Կատարով երգուեցան Կոմիտասի «Ձիգ տու», «Գարնան զուարճան», «Անձրեւ եկաւ» եւն· , վարչապետը հե- տեւեալ ճառը խօսեցաւ .

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ

— « Յարգելի հայրենակիցներս , հայ զաղու - թի զաւակներ ,

Այսօր չատ երջանիկ կը զգամ ինքզինքս , զո- նուելուս համար ձեր մէջ :

Շատ պիտի փափաքէի այս երեկոյթը անցընել ձեզի հետ , որովհետեւ ասիկա առիթ մըն է ինձի համար , ամենաերջանիկ առիթներէն , սակայն տր- ուած բլլալով , որ ժամադրուած եմ երկու տեղ , հրամանատարութեան ժողովին եւ նախարարաց խորհուրդին , ուստի կը ցաւիմ , որ պիտի չկրնամ ներկայ բլլալ մինչեւ հանդէսին աւարտումը եւ կը խնդրեմ ներողամիտ բլլալ ինձի : Կը կրկնեմ հոս անդամ մը եւս , ինչպէս յայտարարեցի այս առա- ւօտ ձեր եկեղեցիին մէջ , թէ հայ զաղութը կը կազմէ անբաժան մէկ մասը եգիպտացի ժողո - վուրդին , որուն կարգ մը հայրենակիցները ըս - տանձնեցին պատուաւորապէս պետական բարձր պաշտօններ , անոնց կարգին՝ Նուպար (փաշա) եւ ուրիշներ , եւ կը կրկնեմ , որ տարբերութիւն չկայ քրիստոնեայի եւ մահմետականի միջեւ , ամէնքս ալ հաւասար ենք :

Հայ ժողովուրդը ճանչցուած է իբրեւ տոկուն , ազնիւ եւ նուիրաբերող ժողովուրդ մը , որ միշտ կը կանխէ ուրիշները բարեսիրական ձեռնարկնե — րու մէջ :

Պատերազմի վիրաւորները ձեզմէ են :

Շնորհակալ եմ բանակի չարժման հանդէպ ձեր տածած բարձր դնահատանքին եւ ազգ իրողութեան համար , որ զօրավիզ կանդնեցաք անոր :

Հայեր , ճանչցուած էք իբրեւ ազատութիւնը զը- նահատող եւ սիրող ժողովուրդ :

[illegible]

թենէն , բան մըն ալ աւելի պէտք է ունենար : Ան ամպագման յաղթելու վստահութիւնը պէտք է ու- նենար ,եւ իր ազատման կամ հաստատ մտհուան հարցը երկրորդական պէտք է լինէր անոր հա — մար : Այս յատկութիւնը միայն ահաբեկիչն ինքը կրնար որոշել, եւ երկրորդ անձի հրամանը կամ խորհուրդը կամ վիճակով պարտադրանքը, բացի վնասէն, օգուտ չէր կրնար բերել :

Ընտրութիւնը ընդհանրապէս հետեւեալ ձեւով կը լինէր .—

Կ· Կոմիտէի կողմէն մէկը իր մօտ կը կանչէր այն անձը, որ յարմար կը նկատուէր որոշուած տերորի համար եւ կ'առաջարկէր : — Պատասխա — նատու մի ծանր գործ կայ իրագործելու, որի յա- ջողութեան պատասխանատուն մէկ անձ պիտի լի- նի եւ այդ անձն 90 առ հարիւրով ինքը պիտի վը- նասուի եւ 10 առ հարիւրը լոյս պիտի ունենայ ձեռք չանցնելու եւ, եթէ վիրաւոր ձեռք անցնի , այդ կր լինի ազէտ, ինքն իրեն պէտք է սպանէ : Կարո՞ղ ես նման գործ ստանձնել :

Միւս օրը միայն այդ առաջարկին պատասխա- նը պէտք է տրուէր : Երբ դրական լինէր պատաս - խանը, դիշերը անցուցած տպչտպչն վերջը, այդ առեն միայն Կ· Կոմիտէի ներկայացուցիչը կը պարզէր գործի էութիւնը , պէտք եղած ծանօթու- թիւնները եւ դիւրութիւնները կուտար եւ, եթէ առարկութիւն չլսէր , կարճ ժամանակ կուտար ի — րագործելու յանձնարարութիւնը եւ ճամբու կը դնէր «կամ յաղթութիւն կամ քու դիակը» խօս — քերով :

Ընդհանրապէս ահաբեկիչները իրենց վրայ դրր- ուած պարտականութիւնը անթերի կր կատարէին, իսկ Կարսի մէջ միայն, որովհետեւ ժողովուրդը ա- հաբեկիչին կ'օդնէր :

Տերորիստներու յաջողութեան դլխաւոր պատ- ճառն այն էր, որ ոչ պաշտօնը, ոչ վտանգը, ոչ մանաւանդ նեւրթական հարցերը անոր մղիչ ազ — դակներն էին, այլ միայն ու միայն մէկ մտասե — ւեռում՝ ոչնչացնել չարիք մը, որ կր վտանգէ հանրութիւնը, եւ հաստատ մահ կամ ազատում՝ առանց հետքի, որպէսզի հանրութիւնը չմտան — դուի :

ՌՈՒԲԻՆ

կարդալ եւ հասկնալ

Ռուբէնի մահուան առաջին տարեդարձն է :

Տարի մը առաջ, երբ ես ձեզ դիմեցի, հայերէն կարդալ չէի գիտեր : Այսօր ես կարդում եմ, բնագրին մէջ, այն Ճուշերը զոր ան մեզ ձգել է իբրեւ իր կտակը :

Այդ մասին չեմ խօսում դովեստներ վաստակելու համար : Դա մի ուխտ է որ միայն ինձ կը վերաբերի : Իմ փափաքս է միայն ապացուցանել անոնց որ հայերէնը կարդալ չեն գիտեր, կամ անոնց որ տովորութիւն չունին հայերէն կարդալու՝ թէ քանի մը ամսուան ճիգը բաւական է : Եւ բոլոր անոնք որ այդ ճիգը կը վճռեն՝ լսելիօրէն պիտի վար – ձառուին :

Ռուբէնի Ճուշերուն մէջ, անոնք պիտի գտնեն Հայոց պայքարի աւանդութիւնը, առասպելն ու պատմութիւնը : Հոն պիտի գտնեն անձեր, իրենց արժանիքներով ու պակասութիւններով , լինի յայտնի թէ մոռացուած դիմագծեր : Հոն պիտի հանդիպին Ռուբէնին, իր սառն զատողութիւնով ու տաք սրտով, Ռուբէնին՝ ինչպէս որ էր իր ընակիցների հետ, Հայոց լեռներու մէջ, Ռուբէնին, որ միշտ կ'ուզէր չուքի տակ մնալ :

— Ազգային զարթօնքի թաւան՝ Դաշնակցու – թիւնն էր : Ես անոր պաղ կոթն էի միայն »:

Մեռնելէն առաջ՝ Ռուբէն ըսած էր մէկ ընկե– րոջ .

— « Ես հիմա զբաղած եմ մեռելները ապրե – ցնելով»:

Հիմա ձեր կարդն է ապրեցնելու մէկը որ ըզդ – միշտ մեացած է իր ընկերներուն : Միակ պայմանը Ռուբէնի յիշատակը պահպանելու եւ յարգելու՝ գիրքը կարդալն է, եւ հասկնալ :

ԱՆՆԱ ՏԻՐ - ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Շատ տառապեցաք դուք Թուրքերու եւ ուրիշներու ձեռքին տակ :

Բանակի չարժումը եկաւ բարձր բռնելու ազատութեան դրօշակը ,որուն կը հետեւիք դուք :

Ուրեմն մէկ սիրտ, մէկ հոգի ենք մենք եւ այսպէս ալ պիտի մնանք, չնորհիւ Աստուծոյ :

Պիտի փափաքէի , որ ձեզմէ իւրաքանչիւրը այնպէս զգար, թէ գինք կ'ողջունեմ առանձինն եւ կը յայտնեմ իմ խորին չնորհակալութիւնները »:

Համերգի առաջին բաժինին ներկայ ըլլալէ ետք, վարչապետը հիւրասիրուեցաւ «Ցուսաբեր»ի Տան հիւրանոցին մէջ, ուր հետեւեալ յիշատակի տողը գրեց իր մեծադիր դունատը նկարին տակ.—

« Իմ սիրելի հայրենակիցներուս՝ հայ հա – մայնքի ազնիւ զաւակներուն կ'ուղղեմ իմ ամենաբարձր գնահատանքս եւ լաւագոյն բարեմաղթու – թիւններս :

Վարչապետը եւ գիւնեայ ուժերու ընդհ. հրա– մանատար Լեւտ Մոհամէտ Նեկիպ »:

«Ցուսաբեր» Մշակութային Ընկերակցութեան կողմէ պ. Կարապետ Թորիկեան կարդաց հետեւեալ արաբերէն ճառը.

Ցարգելի վարչապետ, Տիկիններ եւ Պարոններ, « Ցուսաբեր» Մշակութային Ընկերակցութիւնը կ'օգտուի այս երջանիկ պատեհութենէն, յայտնելու իր սրտագին չնորհակալութիւնը ձեզի, որ ոչ միայն ընդունեցիք հովանաւորել այս հանդէսը , այլեւ պատուեցիք զայն ձեր ներկայութեամբ, ա – ռիթը տալով մեզի՝ մեր խոնարհ–բաժինը բերել պատերազմի հաշմանդամներու պաշտպանութեան եւ նահատակներու զաւակաց օգնութեան ֆոնտին:

Այս առթիւ ձեզի կը ներկայացնէ քանի մը նմոյշներ հայ երաժշտութեան արուեստէն, որ իր մասնաւոր դրոշմը կը կրէ:

Այս ընկերակցութիւնը հիմնուած է , սիրելի վարչապետ, վառ պահելու համար հայ մշակոյթը եւ ծանօթացնելու զայն եգիպտացի ազնիւ ժողո – վուրդին, ինչպէս մեր զաւակներուն, նաեւ ծանօ – թացնելու եւ տարածելու արաբական մշակոյթը ընդհանուր առմամբ եւ եգիպտականը մասնաւո – րապէս , իւ խնդիր հայ եւ եգիպտացի ժողովուրդ – ներու բարեկամութեան ամրապնդման :

Ցարգելի վարչապետ ,

Բանակի օգհնաբեր չարժումը ընդունեցինք հրճուանքով եւ խանդավառութեամբ, որովհետեւ ան բաստում մըն էր ի խնդիր ժողովուրդի վերելքին ու յառաջդիմութեան եւ մեր սիրելի հայրենիքի փառքին:

Այս օրհնաբեր յեղափոխութիւնը, որուն ձեռ – նարկեց Եգիպտոսի քաջարի բանակը, բաղձանքն էր ամբողջ եգիպտացիի : Եւ մենք ոչ միայն օրաւրէ կը կանդնինք այս չարժման ,այլ նաեւ կը մաղթենք կատարեալ յաջողութիւն՝ հասնելու իրնպատակներուն, որպէսզի Եգիպտոս կարենայ վայելել չարժման պտուղը :

Շարժման ղեկավարները, առաջնորդութեամբ բնդհ. հրամանատար զօր. Մոհամէտ Նեկիպի , չվարանեցան առաջին օրէն իսկ յայտարարելու, թէ չարժումը կուզար ժողովուրդէն, ժողովուրդ – դին համար, ասկից, ան պաշտպան կը հանդիսանար սկզբունքներու, եւ ոչ թէ անհատական ձգտումներու :

Պատմութիւնը վաստահեղ էջ մը վերապահած է ձեզի՝ այն անթիւ զոհաբերութեանց համար, զոր յանձն առիք հայրենիքի սիրոյն, ի խնդիր անոր յառաջդիմութեան եւ վերելքին :

Ցարգելի վարչապետ ,

Այն ազգերը ,որոնք ըմպեցին տառապանքի դառն բաժակը ,որոնց կարգին հայ ժողովուրդը՝ իր արիւնոտ պատմութեան ընթացքին, իր սեփական հայրենիքին մէջ, կը զգան տարկութեան եւ բռնութեան պատճառած դառն կսկիծը :

Այս զգացումով եւ գնահատանքով, կ'ողջու – նենք յիշատակը մեր հերոս նահատակներուն, ո – րոնք զոհեցին իրենց անգին կեանքը, ոտոզելու համար հայրենիքի օրհնաբեր հողը իրենց անմեղ ա – րիւնով :

Կ'ողջունենք, անկեղծօրէն եւ սրտագին, մեր սիրեցեալ Եգիպտոսի զարթօնքը, որուն անբա – ժանելի մասը կը կազմենք մենք՝ Հայերս, եւ կը դիտենք մեր սրտի խորերէն.

«Կեցցեն յաւերժական Եգիպտոսը եւ եգիպ – տացի ազնիւ ժողովուրդը :

Կեցցէ վերածնող Եգիպտոսի ժողովրդային յեղափոխութիւնը :

Կեցցէ Եգիպտոսի յաղթապանծ բանակը :

Կեցցէ վարչապետ եւ ընդհանուր հրամանա – տար զօր. Մոհամէտ Նեկիպ»:

×

— « Ցուսաբեր »ի հիւրանոցին մէջ Ընկերակցութեան անդամները եւ բարեկամները ներկայացուեցան զօրավարին : Հայ տիկիններ եւ օրիորդներ օշարակով հիւրասիրեցին վարչապետը եւ իր հետեւորդները: Ընկերակցութեան կողմէ իբրեւ յիշատակ վարչապետին տրուեցաւ ոսկեզօծ կազմով Գ. Աստարճեանի «Հայոց պատմութիւն»ը արաբերէն լեզուով : Ապա զօրավարը հետեւեալը արձա – նագրեց «Ցուսաբեր» Հայ Մշակութային Ընկերակցութեան Ոսկեմատեանին մէջ.

— « Բախտն ունեցայ այցելելու Հայ Մշակութային Ընկերակցութեան «Ցուսաբեր» Տունը, ուր գտայ օրինակելի տիպար մը նման հաստատու – թիւններուն մէջ: Սրտագին չնորհակալութիւններս կ'ուղղեմ իմ հայ հայրենակիցներուս՝ իրենց սր – տագեղ ընդունելութեան համար: Կը գնահատեմ իրենց մասնակցութիւնը ի նպաստ պատերազմի հաշմանդամներու եւ նահատակներու զաւակաց օգնութեան գործին: Հայերը ապացոյցը տուին , թէ միշտ կը գիտակցին իրենց պարտականու – թեանց՝ հանդէպ իրենց հայրենիքին, եւ իրենցմէ բոլոր անոնց , ուր որ ալ ըլլան անոնք, կը կրկնեմ չնորհակալութիւնները :— (Ստորագրութիւն)

ԱՄԵՐԻԿԱ ՄՏՆԵԼՈՒ համար նախապատուութիւն պիտի վայելեն այն օտարականները որոնք հոն հաստատուած ազգականներ ունին: Այս լուրը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ դատական նախարարութեան կողմէ : Նոր օրէնքը պիտի հրատարակուի Դեկտ. 14ին :

ԿՇԻՐԴԱՒՈՐ ԵՒ ՏԱՐԱՍԵՂԱՒՈՐ «ՇԱՒԱՍ»Ը

Վանի եւեկ եւ ապօր

2.— « ՈՒՏԵԼԻՔ ՈՒՆԻ՞Ք » = Ո՛Չ

Արեւելեան նահանգները թէեւ զուրկ են չատ մր քաղաքակրթական միջոցներէ, սակայն ամէնէն գլխաւոր պակասն է ճամբաներու չքոյութիւնը :

Արեւելեան նահանգներէն հինգին (Ադրը ,Մուշ, Պիթլիս, Վան, Հէքքեարի եւ Ղզլրը (զաղա) մէջ գտնուող 1325 քլմմէթր ուղիէն միայն հարիւրին 27ին վրայէն կրնան անցնիլ փոխադրական միջոցները :

Հէքքեարիի ճամբուն չինուիլը յետաձգուած է, նկատելով որ տասր միլիոն ոսկիի կը կարօտ : Ձեռնարկուած է Ադրըէն դէպի Վան երկարող ճամբուն չինուելան եւ լրացած է մինչեւ Թութաք :

Մօտերս պիտի չինուի նաեւ մինչեւ Դատուան երկաթուղի մր եւս, որուն ճամբորդները Վան պիտի փոխադրուին չոգեմակոյկներով եւ նաւերով :

Լոյս աչքով Վանը տեսնելու, ճամբան առատ բուսանկար կարենալ հանելու համար թէեւ որոշած էինք Քարաքէօսէէն առտուն մեկնիլ, բայց կարգ մր պատճառներով անկարելի եղաւ , հազիւ կրցանք կէս օրին մեկնիլ :

Մինչեւ Թութաք, կանոնաւոր ճամբուն վրայէն եւ արագօրէն հասանք այն կիրճը, ուրկէ առեւօր անցնիլ ուզող ճամբորդները իրենց սիրելիներէն հրաժեշտ կ'առնէին, քանի որ չատմս աւազակները այդ կիրճին մէջ դարանակալ կը սպասէին անցորդներու, զանոնք կը կողոպտէին կամ կը սպանէին: Մինչդեռ մենք այնտեղ բազմաթիւ լուսանկարներ առինք ու չարունակեցինք մեր ուղին, մինչեւ Թութաք: Անկէ մինչեւ փաթնոս երկարող ճամբան չինուելու վրայ է :

Սահպուած չեղեցանք եւ տարբեր ուղիով չարունակեցինք մեր ճամբան, մերթ տառանելով աջ ու ձախ, մերթ փոսերը մտնելով ու ելլելով հասանք Էրճէկիչ, (Արճէչ) : Էրճէկիչէ Վան երկարող ճամբան բաւական կանոնաւոր էր: Ճամբաներուն այլապանութեան պատճառաւ ժամերն ու հեռաւորութիւնները նշանակութիւն չեն կրնար ունենալ մեզի համար, որովհետեւ կարգ մր տեղեր, ուր ճամբան լաւ է , 11 քլմմէթր 8 վայրկեանէն կրնայինք եւ կարգ մր տեղեր ալ մէկ ժամէն :

Վերջապէս հեռուէն երեւցաւ Վանը ... :

Այս տաժանակիր ճամբորդութենէն վերջ, բոլորս ալ պարտաւած եւ անօթեցած, ուզեցինք ճաշել, մտանք առաջին ճաշարանը որ կը գտնուէր քաղաքին կեդրոնը: Հոհարարը պատասխանեց .

— Ուտելիք փչրանք մը իսկ չկայ :

— Իւղ, հաւկիթ եւն. :

— Ոչ ,ոչ մէկ բան :

Ճարահատ ծագարան մր մտանք: Այնտեղ բախտ ունեցանք հանդիպելու Ճարտարապետ Նուրէտտին Ապտալայի որ կրկին մեզ ճաշարան տարաւ , ուր այս անգամ կարելի եղաւ գտնել հաց մը: Ճարտարապետը իր տունէն պանիր ալ բերել տուաւ: Երբ կշտացանք, բաւ .

— Պանդոկի մասին բաւատես մի ըլլաք, թէեւ քաղաքին մէջ կարգ մր նոր պանդոկներ չինուած են, սակայն բոլորն ալ լեցուն են: Ես ու միւս երկու ճարտարապետ ընկերներս կր բնակինք Ջրաբաչխութեան տեսչութեան չէնքին մէջ: Այսօր ընկերներէս մին պաշտօնով կր բացակայի եւ իր

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Թ.— ՄԱԹԱ ՀԱՐԻԻ ԱՂՋԻԿԸ

Միաժամանակ օդնեց Ապտուլին, որպէսզի սուրհանդակները զրկէ բոլոր կղզիները, աւելի եւ աւելի չատ թիւով ինդոնեզիացի երիտասարդներ առնելու համար ազգայինական նոր չարժման մէջ:

Բրիտանական եւ Միացեալ Նահանգներու հետախուզական սպասարկութիւնները լաւ էին Պանտայի մասին: Այդ ժամանակ չէին գիտեր, որ ան Մաթա Հարիի աղջիկն է, բայց գիտէին, որ Ապտուլ լաւագոյն տեղեկութիւնները կը հաղորդէր Հոլանտացիներուն Խաղաղականի մասին եւ Պանտան իր աղջիկն էր :

Ձախընդհները , մինչեւ վերջն ալ չկասկածեցան Պանտայէն: Կասկածեցան Ապտուլէն, բայց խորհեցան, որ աւելի լաւ է պահել անոր բարեկամութիւնը , քան թէ բաց ապստամբութեան մր մէջ զայն իրենց դէմը ունենալ: Ի վերջոյ բրիտանացիները ցամաք ելան: Ապստամբները իջան քաղաքներ ճաւային մէջ եւ ճափոնցիները ձգեցին մէկ կղզին միւսինետեւէն, այն ա – րագութեամբ, որով եկած էին:

Տարին 1945 էր: Կը տեսնուէր ահաւոր պատերազմին վախճանը: Ապտուլ եւ իր բարեկամները կը ղեկավարէին այժմ ինդոնեզիան նեդքին պահակազօրքը, նոր բանակը, բայց արդեօ՞ք Բրիտանացիները երկրին անկախութիւն պիտի տային կամ արդեօք հոլանտացի իշխողները պիտի վերադառնային : Մօտ էր դաղթային վարչակարգի տապալումը : Ճափոնցիները տուած էին վճռական հարուածը հին կառուցուածքներուն ու ձեւերուն: Անոնք վարուած էին բարբարոսներու պէս : Ինդոնեզիա բաւական թիւով օտար իշխողներ ունեցած էր: Այս պահուն էր, որ հրապարակով հռչակուեցաւ Աշրամա Ինդոնեզիա, գիտա Մէրտէկա — Ազատ Ինդոնեզիոյ Ընկերակցութիւնը :

Ինդոնեզիա պատրաստ էր: Ժողովուրդը զրաւեց ձայնասփիւռի կայանը: Հաղարաւոր երիտասարդներ եւ կիներ պատրաստ էին ըսելու Ճափոնցիներուն, Բրիտանացիներուն, Հոլանտացիներուն եւ ամբողջ աշխարհին, թէ Ինդոնեզիա ազատ պէտք է ըլլայ: Եւ հռչակուեցաւ Իդոնեզիոյ Միացեալ Նահանգներու նոր հանրապետութիւնը :

Այս բոլորը սակայն չէին համապատասխաններ հոլանտական ծրագիրներուն: Իսկ բրիտանացի ապատաբարները բնաւ մէկտեղ չէին դէպքերու այս դարձուածքին առջեւ: Անոնք կ'ուզէին կռուիլ ոչ թէ Ինդոնեզիացիներու, այլ Ճափոնցիներու դէմ: Միւս կողմէ, Հոլանտացիները կը յուսային նորէն գրաւել Ինդոնեզիան իբրեւ իրենց գաղթավայրը :

Հոլանտացիները վերազարձան եւ մանր բախումները սկսան :

Թարգմ. Կ. Գ.

Ք. ՅՈՆԴԵՐ

տեղը պարապ է. հետեւաբար կրնանք ձեր մէջէն մէկը հիւրասիրել: Երբ նախընտրեցինք բոլորս ալ միասին մնալ, ճարտարապետը պատեցաւ բոլոր պանդոկները եւ ձեռնունայն վերադարձաւ: Ճա — րահատ, մէկը պարապ անկողնին մէջ, միւսը տախտակէ նստարանի մը վրայ, ես ալ գետինը տարածուած վրանի մը վրայ երկնցանք:

Զարմանալի պարագայ մը եւս: Մինչ մենք տիպուած կը քնանայինք տախտակներուն վրայ, ըսող մը չեղաւ թէ Վանի քաղաքապետին տունը կից էր այդ չէնքին եւ մեզ հիւրասիրելու չափ անկողին կը գտնուէր իր տունը: (Շար.)

Ընթացքի՛ն Լեհաստանի մէջ

« Տէյլի Մէյլ » կը գրէ թէ Սթոքհոլմ հաստատուած լուրերու համաձայն, ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, ռուս մարեշալ Ռոկոսովսկի, որ վեր — ջերս փոխ - վարչապետ նշանակուեցաւ, շարժման մէջ դրած է բանակը, խորտակելու համար Լե — հաստանի զանազան չրջաններու մէջ ծագած ըմ - բոստութիւնը:

Մամուլը զօրամասեր դրուած են ռուս ազատներու հրամանատարութեան տակ, աջակցելու համար ապահովութեան պահակներուն եւ սահմանապահ զօրքին, որպէսզի հետապնդեն « ժողովուրդի թշնամիները» (այսպէս կը կոչուին Լեհաստանի ըմբոստները = Դիմադրական): Ապահովութեան տեսչութիւնը եւ սահմանապահ ուժերը միասին ունին հարիւր հազար զինուոր: Երկուքին մէջ ալ բարձրաստիճան սպաներէն չատերը Ռուսեր են: Զինուորներէն անոնք որ կարեւոր ծառայութիւններ կը մատուցանեն Քաղութեան չքանչան պիտի ստանան:

Վաւերական տեղեկութեանց համաձայն, ե — րեք տեսակ ըմբոստներ կան,— 1. Անոնք որ կը գործեն անտառային կամ լեռնային չրջաններու մէջ, ցերեկը պահուելով եւ գիչերը մէկտեղ ելլե - լով.— 2. Անոնք որ կը գործեն քաղաքներու մէջ եւ երկաթուղիներու վրայ, մանաւանդ ռուս պաշտօնեաներու դէմ.— 3. «Պիքինի»ները, որոնք պաշտօնեաներու դէմ կը զարձնեն համայնավարները, զա — նազան ձեւերով:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ անդորրութիւնը վերահաստատուած է: Վարչապետը խոստացաւ փութացնել բարենորոգումները, — տուրքերու թեթեւացում, ձրի ուսում համալսարանական ու - սանողներու, ընտրական օրէնքի բարեփոխում եւն:

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԴԱՍԱԴՈՒԼԸ, որ տեղի պի — տի ունենար այսօր, հինգշաբթի, յետաձգուեցաւ: Կրթական նախարարը խոստացած է գոհացում տալ կարգ մը պահանջներու:

ԵԳԻՊՏՈՍի պատուիրակութիւնը դիր մը ուղ - ղելով Ազգաժողովին, անգամ մը եւս յիչեցուց թէ Մէջին Արեւելքի խաղաղութիւնը կախում ունի արաբ տարադիրներու հարցին կարգադրութենէն: Պատուիրակութիւնը դիտել կուտայ թէ Հրեաստե - րու տեւական ներգաղթը երկու հետեւանքներ պի - տի ունենայ, — խափանել արաբ տարադիրներու վերադարձը եւ զարկ տալ Իսրայէլի ծաւալման:

ՍՈՒՐԻՈՑ նոր նաւթուղին որ ունի 890 քլո - մեթր երկայնութիւն եւ որ Իրաքի քարիւղը կը փոխադրէ Միջերկրականի Պանիաս նաւահանգի - ստը, պաշտօնապէս բացուեցաւ տոլի օր: Այս առ - թիւ Իրաքի քարիւղի ընկերութեան նախագահը, Ծովակալ Քրնինկըմ (Անգլիացի), յայտարարեց թէ ընկերութիւնը 50.000 սթերլին կը տրամադրէ մարդասիրական գործերու համար եւ թէ արտո - նութիւն խնդրած է բուժարան մը չինելու Պանիա - սի մէջ, իբրեւ նուէր:

ՓՈՄՓ ՓՈՂՈՑԻ ԿԷՍԹԱՓՈՑԻՆ 14 ամբաս - տանեալներուն հարցաքննութիւնը վերջացաւ: Վերջին նիստին մէջ Հախագահը յիչեցուց թէ ինչ - պէս պնդակահարուեցան 42 հայրենասէրներ 1944 Օգոստոս 16ին: (Եօթը հոգի՝ Լբոու փողոցին մէջ, 34 հոգի՝ Պուա տը Պուլոնյը, վերջինն ալ, բժիչկ Պլանչէ, Փոմփ փողոցին մէջ): Ամբաստանեալները ամէն բան կ'ուրանան:

ԾԽԱՒՈՏի մաքսանենգութեան միջազգային կազմակերպութիւն մը երեւան հանուեցաւ. Մի — ջերկրականի ափերուն վրայ: Հոկտ. 10ին բռ — նուած էր Հոլանտական նաւ մը, երբ 27 թոն ա - մերիկեան ծխախոտ կը փոխադրէր (Թանճէրի եւ Ռոսխիլդի միջեւ): Նոյ. 5ին չորս անգլիացի նա - ւաստիներ ձերբակալուելով, խոստովանեցան թէ մաքսանենգութիւն կը կատարէին Ամերիկացիի մը սպառնալիքներուն տակ: Նոյ. 17ին ուրիչ ձերբա - կալութիւններ կատարուեցան Նիսի եւ Անթիպի մէջ, եւ ահագին քանակութեամբ ծխախոտ բռ - նուեցաւ: Մանագէաններկ'ըսեն թէ Ֆրանսա 60 միլիառ ֆրանք կը կորսնցնէ այս մաքսանենգու - թեանց հետեւանքով:

ՀԱՒԱՔՈՂՔ ՀԱՆԴՈՒԻՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալ ընկեր ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ Պէլվիլի Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբը կազմակերպած է այց մը: Père Lachaiseի գերեզմանատունը, այս կիր. ժա - մը ճիշդ 3ին: Այս առթիւ պիտի այցելեն նաեւ Ա — հարոնեանի, Խատիսեանի, Անդրանիկի գերեզմա - մանները:

Այցելութենէն վերջ ժամը 4—6, մատուռը հա - ւաքոյթ Le Khideve սրճարանի սրահին մէջ, 9 Place Gambetta, métro Père Lachaise:

Հաւաքոյթի ընթացքին յարգանքի խօսք՝ ող - բացեալ ընկերներու մասին:

Սիրով կը հրաւիրուին Փարիզի եւ չրջանի՝ ընկերներն ու համակիրները:

Ծախսերու մասնակցութիւն:

Հաւաքավայր Gambettaի մեծ դրան առջեւ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԵՒ «ՀԱՑ-ԲՈՑԺ»Ի ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ առացանք Պ. Տիւտիւք - ճեանէ (Քոլոմպ) հազարական ֆրանք «Յառաջ»ի եւ «Հայ — Բոյժ»ի տարածման համար:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Աղնիւ Զաւարեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին յետ պատարա - գի, հոգեհանգստեան պաչտօն կը կատարուի:

ՍԻՄՈՆ ՁԱՒԱՐԵԱՆի

եւ համայն ընտանիքի ննջեցեալներու, ինչպէս նաեւ վերջերս Փրովիտանսի մէջ վախճանած իր հօրեղբօր որդւոյն՝ ԿՆԵԱՋ Մուխսի Մուրատեանի եւ Մուխսի Մուրատեան ընտանիքի ննջեցեալներու յիչատակին:

Կը խնդրուի իրենց յիչատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ:

ՀԱՑԱՄԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Կիրակի 30 Նոյեմբեր, ժամը 10.30ին ԳԵՐԱ. — ՊԱՑԱՆԱՒ Թ. Ծ. Վ. Ա.ՄԱՏՈՒՆԻ կը պատարագէ Enghienի Ֆրանսական St. Joseph եկեղեցին:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

Հաղորդակցութիւն՝ Gare du Nordէն 9.30ին կամ Porte Clignancourtէն 154 օթօպուսը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ովաննա Քիլէճեան եւ զաւակ - ները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաչտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, յետ պատարագի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր ողբացեալ ԳԷՈՐԳ ՔԻԼԷՃԵԱՆի մահուան քա - ռասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին յիչատակը յարգողները:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Տէր եւ Տիկին Հրանդ Ակոնեան 2000 ֆր. կը նուիրեն Հ. Ց. Դ. Տան հիմնադրամին, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Տիկին Աղաւնի Պ. Զարուֆեանի եւ Պ. Արամ Վա — նեցեանի մահուան առթիւ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ՄԱՋ

Ֆր. Կապ. Մաչի կեդր. վարչութիւնը չնորհա - կալութեամբ ստացած է Տիկին Վարդանեանէ 5000 ֆր. իր ամուսնոյն Հայկ Վարդանեանի գառնա — ղէտ մահուան առթիւ:

Ֆ. Կապ. Մաչի կեդր. վարչութիւնը Մանուկ - ներու Օրուան առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ Դեկտ. 30ին, չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Կարօ Սարեանէ 100 ինքնահոս մատիտներ Կ. Մաչի վերատուութեամբ եւ 1953ի մաղթանքներով:

× Ֆ. Կապ. Մաչի կեդր. վարչութիւնը եւ փարիզի մասնաճիւղը իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Պ. Պ. Զարուֆեանի եւ ընտանիքին Տիկ. Աղաւնի Զարուֆեանի մահուան առթիւ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա — րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգ - չաբթի ժամը 9.30ին Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise, մէթրօ Քատէ:: Դասախօս՝ ընկ. Աշոտ Խա - հակեան: Նիւթը՝ «Հայաստանի ներկայ սահման - ները»:— Հայերէնի դասերը ժամը 8.15ին:

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժո - ղովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Մհեակ» խումբի ժո - ղովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հա - ւաքատեղին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Աւետիս Ազպիկ - եան եւ այրի Տիկին Մաքրուհի Մանճիկեան կը յայտնեն որ այս կիրակի ժամը 11ին Փրատոյի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պաչտօնական պատարագ, իրենց նորոգ հանգուցեալ եղբօր ԵՂԻՍ. ԱԶՊԻԿԵԱՆի յի — չատակին համար: (Թաղումը տեղի ունեցաւ Քար — սէֆ, Անգլիա):

DRAPERIES
FOURNITURES POUR TAILLEURS
VETTER
(Ets. TERZIBACHIAN)
34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE
MANUFACTURE DE VETEMENTS
Hommes - Jeunes-Gens

ՄԻ ՄՈՌՆԱՑ ՈՐ...
Միշտ լաւագոյն ճաշը
Լիլաիհ
կրնաք ընել, համով — հոտով ու մանաւանդ...
հանելի մթնոլորտի մը մէջ
Ելէք métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette եւ
24, RUE ST. LAZARE
Ձեզի կը դիմաւորէ
ԼԻԼԱՆ (AUX LILAS)
Արեւելեան նուագ շաբաթ եւ կիրակի գիշերները

Ծախու է
Fonds de Commerce մը նպաստաւոր եւ հա — րեւոյն, Քոլոմպի բանուկ փողոցի մը վրայ՝
83 RUE ST. DENIS
Ունի խոհանոց, ճաշարան եւ 5 սենեակ բնա - կութեան համար, բակ, մառան եւ կառատուն (կառաժ), նաեւ սառի մեքենայ, բոլորովին նոր Peugeot camionnette մը 203, մէկ camionnette ալ B15 Citroën 9 cv., 3 ինքնագործ կշիռի մեքենայ, մէկ caisse մարմար, մէկ սեղան վրան մարմար, երկու comptoirs chêne:
Դիմել տեղւոյն վրայ: Այցելութիւն առէն օր ժամը 13էն 16, կիրակի 9—14: Tél. Cha. 04-93:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ
Վստահելի եւ լուրջ հայրենակից մը գործ կը փնտռէ որեւէ հաստատութեան կամ խանութի մը մէջ, իբրեւ գիշերապահ կամ ցորեկուան դռնա — պան: Պատրաստ է ի հարկին ֆուրս ընելու:
Դիմել «Յառաջ»ի միջոցաւ (Գ. Մ.):

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
կիրակի, 30 Նոյեմբեր, ժամը 15էն 24, Salle des Fêtes, Rue Voltaire
Պատուոյ նախագահութեամբ՝ R. BLEUSEի
U. J. A.ի Promotion d'Honneurի բարձրացման առթիւ կնքահայրութեամբ JACQUES HÉLIANի
Cabaret Le Jockeyի ամբողջական յայտագիրը:
Հայկական գեղարուեստական բաժին, Վարդի վանեան իր նուագախումբով (Ֆրանսական ճայ - նասփիւռէն):
Հաղորդակցութիւն. — Մէթրօ Charenton Ecoles l'Union:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Vendredi 28 Novembre 1952 Ուրբաթ 28 ՆՈԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6927-Նոր շրջան թիւ 2338

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՆՐԱՑԱՆ, ՄԱՆՐԱՑԱ՛Ն

Չէզոք ընթերցող մը դիտել կուտայ·

— *Զարմացայ որ այնքան մեղմօրէն արտայայտուած էիք եզիպտոսի ոամկավար պաչտօնաթերթին հետեւեալ դրդռիչ բանսարկութեան առթիւ·*

— « ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԻՋԱ ԱԼ, ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԻ — ԹԵԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐՈՒՆ, ԵՐԲ ՆԱՅԻ ԳԵՐՄԱ — ՆԻՈՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆՕՐԷՆ ՀՐԱ — ՑԱՆԱԶԱՐԿ Կ'ԸԼԼԱՑԻՆ, ՊԱՏՃԱՌ ՄԸ ՉԿԱՐ ՈՐ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆՆԵՐԸ ՄԱՄՆԱՒՈՐ ՆԵՐՈՒԻՄԻ ԱՐ — ԺԱՆԱՆԱՑԻՆ» (Արեւ, 2 Հոկտ·, բնագիրն ալ ըլլ — խագիր) :

Այո, ուզեցինք անցուդարձը արձանագրել կատարեալ պաղարիւնով :

Որեւէ մեկնութեան կը կարօտի՞ արտադրուած քաւութիւնը, որպէսզի ածականներ չարժէնք : Եւ կամ բացատրութիւն պահանջէինք :

Համատարած ապականութեան մը պատկերազարդող տպագրութիւնն է այս ալ : Հատընտիր նմոյշ մը՝ եղբայրապատ բանսարկութեան եւ մատնութեան որ մասնագիտութեան վերածուած է հակադաշնակցական մամուլին մէջ :

Ո՞ր մէկ պզծութիւնը չյիշել, օրինակներ բերելով ոամկավար, «յառաջդիմական» կամ դիմակաւոր թերթերէ եւ ճառերէ :

Այդ օրինակներուն մէջ իբար կը հրմչտկեն զարչահոտութիւնն ու լրտեսութիւնը : Նոյն իսկ արիւնածարաւ դրդռութիւնը :

Հասարակ խաչագողներ, լրտեսներ կամ սեւ չուկացիներ այնքան յառաջ զացին որ, դրեցին թէ Դաշնակցութիւնը կը ցնծար, երբ այս երկիրը լուծի տակ էր···

Եւ կր պատմեն ու կը դրեն մինչեւ այսօր ալ— Մենք պաչտպանեցինք այս երկիրը, դուք դաւեցիք, միանալով Թշնամի ճակատին :

Դիմադրական պայքարէ անդամ դրամագլուխ մը դարձաւ իրենց համար, քնարեր առասպելներ հիւսելու համար :

Կարծեցին թէ միայն իրենք ներկայ էին, իսկ ուրիշները բացակայ :

Ջուզեցին ըմբռնել թէ բուն դիմադրական պայքարը Դաշնակցութիւնը կր մղէր, յանուն ժողովուրդին ապահովութեան :

Մոռցան թէ ափ մը վաւերական, դաղափարական հերոսներու չուքը չի կրնար պարտկել չարք մր բախտախնդիրներու թրքամարի չահատակութիւնները՝ դրամական թէ քրէական :

Դեռ վերջերս Ռազմիկներու Միութիւնը պաչտօնապէս կր ծանուցանէր թէ «40 —50 կեղծ Résistant եւ կեղծ F. F. I.ներ կան որոնք ամէն կերպ կր ջանան իրենց նախկին ռազմիկ ընդունիլ » : (20 Նոյեմբեր) :

Ֆրանսական արդարադատութիւնը ո՛րքան այդպիսի կեղծիքներ երեւան հանեց, դատելով եւ պատժելով յանցաւորները :

Դատապարտուեցան նոյնիսկ Լրական ոագմիկներ որոնք չարաչար գործածած էին Դիմադրական ձակատին համբաւը, քրէական ոճիրներ գործելով եւ անմեղ արիւն թափելով :

Եւ դեռ չարքը չէ վերջացած :

Իսկ մեր անխելք եւ սեւերես թշուառականներ փոխանակ անդրադառնալու այս պարագաներուն, կը ճգնին մթնոլորտ ստեղծել, ի հաչիւ ապագայ քայլագործութեանց : Սպասելով նոր պատեհութեանց :

Եւ ողջամի՞տ ոամկավարներն ալ կամ սուտ, խեղդ կը ձեւանան, եւ կամ կր ճգնակցին նոյն սանձարձակ անբարոյականութեամբ :

Վկայ՝ « Արեւ »ի գարշելի «ժուռնալ»ը ,— « Պատճառ չկայ որ ···» :

Մանրացա՛ն, մանրացա՛ն, խրելով փոսի մը մէջ ուր միայն թունաւոր սունկեր կը բուսանին :

Ցովհ· Պլուդ, կր գրէր ԺԹ· դարուն·

— « ··· Տգէտ մարդն օձուն նման հանապազ դմարդ կու խոչէ » :

Միամի՞տ Պլուդ : Ի՞նչ «ոդէտներ» կան որ նիւթապրծի դասեր կրնան տալ չատ մր դուց - բոցդներու ···

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի ՉՈՒՐ ԿԸ ՎԻՃԻՆ

Աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր, «Հայրենիք» օրաթերթը նորութիւն մը կը փորձէ, — «արտաքին նախարար»ի վերածել «պետական քարտուղար»ը (Secretary of State) :

Նոյն տրամաբանութեամբ, «արտաքին գործերու նախարարութիւն» կամ պաչտօնատուն կը թարգմանէ հոչակաւոր «պետական բաժանմունք»ը (State Department) :

Անշուշտ միւս «քարտուղար»ներն ալ կր թարգմանուին նախարար (ազդ· պաչտպանութեան, աչխատանքի եւն·) :

« Ցառաջ » տարիներ առաջ եւ բազմիցս բացատրած է այս պարագան· բայց անօգուտ:

Հիմա որ բառերուն իմաստը կը չտկուի, նորէն դժդոհ են :

Ընկեր ձէյմս Մանտալեան, անդլերէն «Հայրենիք»ի խմբագիրը եւ բազմաթիւ արժէքաւոր գործերու առաջնակարգ թարգմանիչը, դառնօրէն կը բողոքէ, նամակ մր ուղղելով խմբագրութեան:

Կր բացատրէ թէ Մ· Նահանդներուն մէջ նախարարներ չկան, այլ կան միայն «քարտուղարներ»:

Եւ սահմանադրական դիտելիքներ ալ կր յիչէ, բաղդատելով Եւրոպայի նախարարներուն եւ Մ· Նահանդներու քարտուղարներուն իրաւասութիւնները :

Եզրակացութիւն,— վերահաստատել «Պետական Քարտուղարը որ չիտակ ձեւն է»:

Ի դուր կը վիճիք, սիրելի ընկեր Մանտալեան:

Այս հարցին մէջ սահմանադրութեան տրամադրութիւնները չեն որ արժէք ունին, այլ պաչտօնին, բառին իմաստը :

Դուք որեւէ եւրոպական թերթ չէ՞ք տեսած:

Բոլորն ալ թէ Secrétaire d'Etat *կը դրեն եւ թէ արտաքին գործերու նախարար :*

Նոյն իսկ Թուրքերէն թերթերը այդպէս կը թարգմանեն (Խարիճիյէ նազըրի) :

Ի՞նչ կը նչանակէ «պետական քարտուղար» կամ « պետական բաժանմունք » :

Միւս քարտուղարութիւններն ալ (նախարարութիւն) պետական չէ՞ն, իրենց «բաժանմունք»ներով » :

Թարգմանութեան սխալ մր նալ այս «բաժանմունք»ը: Departmentի այտեղ կը նչանակէ պաչտօնատուն :

Ամերիկահայ մամուլը բան մը չի կորսնցներ , քիչ մր ուչադրութեամբ հետեւելով այն լրագրական յատկաբանութեանց որոնք մչակուած են հարիւր յիսուն տարուան աքնութեամբ : ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐԻԱՑԻ խնդիրը անելի մը մատնուած է նորէն : Վիչինսքի նոր ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ Չինաստան չընդունիր Հնդկաստանի բանաձեւը : Զերբակալութիւններ կատարուեցան Սէուլի մէջ, Այգընհաուըրի այցելութեան առթիւ :

ՍՎԷՆ ՀԵՏԻՆ, չուէտացի երկրախոյզը որ աչխարհ պտտած եւ առաջին անգամ Թիպէթ մտած է, մեռաւ Նոյեմբեր 26ին : 87 տարեկան էր : Գրած է «Բեւեռէ Բեւեռ» եւ ուրիչ դիրքեր :

ԻՐԱՔԻ նոր դահլիճը հինգ հոդինոց յանձնախումբ մը կազմեց, որպէսզի օրինագիծ մր յօրինէ ուղղակի ընտրութեանց համար: Սովորական կեանքը վերսկսած է Պաղտատի մէջ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ռազմանութէք երեք վակոններ պայթեցան Շայրն սիւտ Մատնի կայարանին մէջ : Ոչ մէկ զոհ, չնորհիւ քանի մը քայլարի բանուորներու , որոնք յայդնած էին անդամել եւ հեռացնել ուրիչ, երեք վակոններ :

ՍԵԻ ԾՈՎՈՒ հերոսը, Մարթի, նոր փորձանքի մր հանդիպած է : Թերթերը կր դրեն թէ կինը տուներէն հեռացած է Նոյ· 16էն ի վեր :

ԹԻՖԼԻՍԻ թերթերը կր դրեն թէ վրաստանի կեդր· կոմիտէն չարք մը դեղծումներ երեւան հանած է ոստիկանութեան եւ դատական վարչութեան մէջ :

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հետազրեն թէ ձերբակալուած է այն Թուրքը որ վիրաւորած էր Պոլսոյ « Վաքըան » թերթին անօրէնը, Մալաթիոյ մէջ :

14 ԿԱԽԱՂԱՆ

ԱՅՍ ՊԱՏԻԺԸ ՊԱՀԱՆՋԵՑ ՓՐԱԿԱՑԻ ԸՆԴՀ· ԴԱՏԱԽԱԶԸ

Փրակայի ժողովրդայինատեանին ընդհ· դատախազը, Տոքթ· Եոզէֆ Ուրվալիք, Նոյ· 26ին կախաղան պահանջեց այն 14 կարմիրներուն համար որոնք կը դատուին մէկ չարաթէ ի վեր :

Ինչպէս դիտէք, բոլորն ալ «խոստովանած են» իրենց մեղքերը, իբրեւ դաւաճան, լրտես, ոճրագործ եւն· : Ընդհ· դատախազը իր ճառին մէջ չեչտեց թէ կուսակցութեան նախորդ ընդհ· քարտուղարը , Ռուտոլֆ Սլանսքի իր 13 մեղսակիցներուն հետ ծրագրած էր խորտակել ներկայ իչխանութիւնը եւ նոր մը հիմնել Թիթոյի պէս : Տասնըչորսէն ոչ մէկը ձայն հանեց, ինչպէս կ'ըսէ Փրակայի անթելը :

Տոքթ· Ուրվալիք ըսաւ թէ «մեր երկրին մէջ Սլանսքին կը ներկայացնէր Իսրայէլը եւ Մ· Նահանդները : Ամբաստանեալներէն 11ր Սիոնական ներ են: Այս կազմակերպութիւնը կը գործէ դրամատիրութեան հետ: Սիոնականութեան ներկայացուցիչն է Իսրայէլ: Բայց մենք պիտի յաղթենք : Երբեք այսպիսի դատ մր տեսնուած չէ չեխական տատեանի մը առջեւ: Ո՛վ որ կը փորձէ խզել մեր կապերը Մ· Միութեան հետ արեւմտեան գործակալ մըն է ինչպէս այս խմբակը: Տոքթ· Պենէչի տարագիր կառավարութիւնը աչխարհակալներու գործակալութիւն մըն էր 1939էն 1945, դէպի արեւմտեան վարագոյր զջելու համար արեւելեան պետութիւնները: Պոհեմիոյ եւ Մորավքիոյ միութիւնը յաւիտեան պիտի տեւէ առաջնորդութեամբ մեր կուսակցութեան »:

Թիթոյի եւ ուրիչներ ալ սեւցնելէ ետք, դատախազը նորէն չեչտեց թէ « Սիոնականութիւնը «աւելի մեծ վտանգ մըն է այսօր, որովհետեւ կա՛յ Իսրայէլի անկախ պետութիւն մը որուն եռին կրծկուած է: Թրումըն դաղտնի համաձայնութիւն մը կնքած է Պէն Կիւրեոնի հետ, ամերիկեան խարիսխ մը վերածելով Իսրայէլը»:

Եզրակացնելով, Տոքթ· Ուրվալիք ոչ միայն լրտես եւ դաւաճան կոչեց 14 մահապարտները , այլեւ «մուկեր, օձեր եւ մարդակերներ»: Եւ չեչտեց·

— « *Ընկեր դատաւորներ, ձեր վճիռը այս օձերու բոյնին վրայ պէտք է իջնէ իբրեւ երկաթեայ բռունցք մը»:*

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրաղեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ հրեայ երեւելի մը, Թիտրը Քովաչ , անձնասպան եղած է Պրաթիսլաւայի մէջ, լսելով 14ի դատին ելքը: Անձնասպան եղած է նաեւ Լոնտոնի չեխական նախորդ դեսպանը, Պիսթենքի, որ եռ կանչուած էր 1951ին :

Կ'ըսուի թէ տակաւին երկու մլիոն Հրեաներ կը դտնուին Լեհաստանի, Ռումանիոյ եւ Հունգարիոյ մէջեւ եւ թէ հակահրէական ցոյցեր տեղի ունեցած են Զեխոսլովաքիոյ մէջ :

⚔ *Այս դատը մեծ յուզում պատճառեց Իսրայէլի մէջ: Բուռն վիճաբանութիւններէ ետք , երեսփ· ժողովը բանաձեւ մը քուէարկեց որ կը ձաղկէ դատը, իբրեւ «հակահրէական եւ հակասիոնական» ցոյց: Միայն կարմիրները դէմ քուէարկեցին :*

⚔ *Վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ կաւիճով նչաներ դրուած են Զեխոսլովաքիոյ մէջ Հրեաներու տուներուն վրայ, չեչտելով — « Հրեաներ կը բընակին հոս»: Կ'ըսուի թէ անձնասպան եղած են նաեւ Փրակայի հրեայ համայնքին ընդհ· քարտուղարը եւ կինը, իսկ դատէն առաջ՝ քանի մը հրեայ ազգաներ :*

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Ազգ· ժողովը կը չարունակէ իր ընդդիմութիւնը Փինլէի եւմտական օրինագծին դէմ: Ընկերվարական ոամկաներուն պարսաւանք կը պահանջեն: Ուրիչներ ալ ժխտական դիրք բռնած են: Հարցապնդումները պիտի լսուին Գչ· օր:

⚔ *Դահլիճը սկզբունքով վաւերացուց այն օրինագիծը որ կ'արգիլէ բոլչեւիկներու պաչտօնավարութիւնը պետական գործերու մէջ :*

⚔ *Դահլիճը որոչեց վերաքննել Սարի անտեսական պայմանագիրները, որոչ դիջումներ կատարելով :*

⚔ *Հնդկաչինի Փրանս· օգանաւերը անխնայ կը ռմբակոծեն ըմբոստներու դիրքերը: Վճռական կռիւներու կր սպասուի այսօր-վաղը :*

Անգլիոյ թագուհին ստորագրեց այն հրովարտակը որ կը ծանուցանէ նոր դրամներու չրջարերութիւնը իր պատկերով : Շատեր դիտել կուտան թէ դէմքը լաւ չէ գծուած :

Թոխրիհոյ հանրապետութեան նախագահը Աթէնք հասաւ երէկ: Փառաւոր ընդունելութիւն մր սարքուած էր:

ԿՈՄԻՏԱՍ... ԾՆԱԾ ՉԷ

« Ցիսուն տարիէ ի վեր հայ եկեղեցական երաժշտութեան հետեւած» ըլլալով հանդերձ, միշտ «նոր բան մը սորվելու» չափ համեստ՝ դեղարուեստի բարեկամ մը, տեղական թերթի մը մէջ, կը գրէ «դեղարուեստի սիրոյն»։

1.— *« Թէ ոչ մէկ երգ,—նոյնիսկ մանկական— չեմ գիտեր հեղինակութիւն Կոմիտասի »։*

2.— *« Չեմ գիտեր թէ Կոմիտաս վարդապետ պատարագ մը գրած է »։*

3.— *Հետեւաբար «սխալ է ըսել Կոմիտասի պատարագ կամ Կոմիտասի Կոռնիկ, մանաւանդ որ «Կոմիտաս վարդապետ դեռ դոյութիւն չունեցած՝ դոյութիւն ունէր Կոռնիկը »։*

Գեղարուեստի բարեկամը երէկ ըսել կ'ուզէ թէ Կոռնիկ Թոչունը դոյութիւն ունէր՝ երբ տակաւին ծնած չէր Կոմիտաս, ճիշդ է։ Ուրեմն կը խնդրեմ որ սրբագրէն իրենց սխալը ամէն անոնք որ կը կարծեն թէ Սաւուած ստեղծեց Կոռնիկ Թոչունը՝ Կոմիտասի ծնունդէն ետքը։

Բայց թէ ունինք «Կոռնիկ» կոչուած երգի եղանակ մը, որ տարբեր է «Կոռնիկ» կոչուած բազմաթիւ ուրիշ եղանակներէ, — մին՝ մեծ - մայրս ալ կ'երգէր,— եւ ծանօթ է Կոմիտասի անունով, կը խնդրեմ որ թոյլ տրուի ինձ յայտարարել՝ Շմարիտ եւ ստոյգ, որքան ալ հետեւած ըլլամ Հայ երաժշտութեան, յիսուն տարիէ ի վեր։

Այսեղ վախգիծի մէջ, արձանագրենք նոյնպէս թէ մեր բարեկամը սխալ կը գտնէ նաեւ ըսել Շահմուրատեանի «Հայաստանը», անոր համար որ Շահմուրատեան տակաւին չծնած՝ կ'ը պղտէն « Հայաստան »ը։

Եթէ ըսել կ'ուզէ թէ Հայաստան աշխարհը դոյութիւն ունէր՝ երբ տակաւին չէր ծնած Շահ - մուրատեան, տակաւ պատմական եւ աշխարհագրական իրողութիւն մըն է, որուն չեն հաւատար միայն... Թուրքերը։ Մենք կը հաւատանք սակայն։ Իսկ եթէ կը կարծէ թէ «Հայաստան» երգը, որ ծանօթ էր Կոմիտասէն ալ առաջ, գոր «գաչնաւորեց» Կոմիտաս յետ Սահմանադրութեան, եւ որ վերջապէս տիսքի վրայ անմահացաւ Շահմուրատեանի ձայնով, սխալ է կոչել Շահմուրատեանի «Հայաստան»ը, հարկ կը դառնայ խնդրել իրմէ՝ որ ինք սրբագրէ իր սխալը, այս անգամ։ Վասնզի Կոմիտասի դաշնաւորած «Հայաստան»ը երգած եւ տիսքի վրայ առած են նաեւ ուրիշներ, այնպէս որ տարբեր ձեւ մը չկայ Շահմուրատեանի «տիսք»ը դանազանելու այլ երգիչներու «տիսք»երէն, նոյն - իսկ հետեւելով հանդերձ Հայ երաժշտութեան, յիսուն տարիէ ի վեր։ Ասոնք դուռ երաժշտագէտ - տական խնդիրներ չեն սակայն։

Գալով այն պնդումին թէ Կոմիտասէն ծանօթ չէ իրեն ոչ մէկ երգ, կը խնդրեմ որ ըսէ ինծի թէ, — մէկ հատ միայն կ'ըսեմ՝ չյողնեցնելու համար զինք, — որո՞ւ կը պատկանի Քէղէր gօլէր երգը, այսինքն՝

1.— *Ո՞ր գաւառին կամ տաղաւարային կը պատկանին բառերը։*

2.— *Ո՞ր գաւառին կամ երգահանին կը պատկանի սկզբնական եղանակը։*

Ապարէ՛ղ այն երաժշտագէտներուն, որոնք « դաշնաւորող է գործոց» մը հաստատեցին վերջին երեսուն տարիներուն, copiste չնորհքը արդարացնելու համար՝ դիմամաք քիչ մը չատ հաւատք ընծայելով Կոմիտասի հրաշագեղ mystificationներուն։ Աստո՛ւ է, սակայն, որ հրապարակ գայ պարկեշտ երաժշտագէտ մը, ապացուցանելու համար թէ Կոմիտաս, իր համբաւաւոր «դաչնաւորեց» տարաղով՝ վերամշակման խաթկանիճ կուտար նաեւ իր բազմաթիւ հեղինակութիւններուն, ճիշդ ինչպէս Փիէր Լուիս (Պիլիթիսի երգերը), ճիշդ ինչպէս Մաքֆէրսըն (Օսիան)։

Երբ մեր տաղասաց կաթողիկոսները եւ վարդապետները գտեր էին դիւրին ձեւ մը ներքին դրդեր պատմելու՝ սոխակին ու պլպուլին երգով կամ Աստուածածնին կոյսին գովերգով, ինչո՞ւ չմատ - ծել թէ Կոմիտաս ,իր կարգին ,նախընտրեց արուեստագէտի իր հոգին պարզել ժողովուրդին վերա - դրուած երգերու մէջ։

Ըստ իմ քննական եղանակներուս, սակայն , այնքան առեն որ չէք կրնար հաստատել թէ սոխը կապ ունի սողանին հետ աստուածաբանական խնա - մութեամբ, սոխը կը մնայ սոխ եւ սկիզբէն իսկ հայերէն՝ հակառակ հնչաբանական իր հանգիստութեան։

Ահա թէ ինչո՛ւ սկզբնական երգ ու եղանակ կը պահանջեմ անոնցմէ՝ որոնք calqueurի վարպետութիւնն կը վերագրեն Կոմիտասի։

Բայց չմոռնանք երկու կարեւոր հարցում.—

1.— *Գաւազր ժողովրդական légende մըն է, (հակառակ գրականութիւն կայ, Ֆրանսերէն ու գերմաներէն), գոր օգտագործած են բազմաթիւ դրագէտներ, ինչպէս եւ Կէօթէ։ Կրնա՞նք ըսել թէ սխալ է Կէօթէի Գաւազր կոչել... ներողութիւն ... Կէօթէի Գաւազր ։ Ի դէպ, սխա՞լ է արդեօք ըսել նաեւ Կունոյի Գաւազր, նոյնիսկ Շումանի Գաւազր կամ Պէռլիոզի Գաւազր ։*

2.— *Ապահովաբար, Տրէնտէի եկեղեցական ժողովէն առաջ՝ դոյութիւն ունէին բազմաթիւ պատարագներ, ոմանք «մաքուր կամ սրբաչունչ», որոնց երգեցողութիւնը արտօնուած էր եկեղեցի - ներու մէջ, ոմանք «պիղծ եւ լկտի», որովհետեւ աշխարհիկ թեմաներով «արատաւորուած», որոնց երգեցողութիւնը արգիլուած էր եկեղեցիներու մէջ (1562), — արդ, Տրէնտէի եկեղեցական ժո - ղովին նուիրագործած պատարագներէն ետքը՝ ե - րաժիշտները, սկսեալ Փալէսթրինայէն, (որուն պատարագը այնքան ալ «կաթոլիկ» չի թուիր չա - տերուն), իրաւունք ունէի՞ն պատարագ յօրինելու իրենց կամ այլոց անուններով, իրրեւ ինքնուրոյն գործ։ Թեմաներու ազատութի՞ւնը կամ նորու - թի՞ւնը կուտայ այդ իրաւունքը, ուրեմն կը նչա - նակէ թէ Կոմիտաս դերի՞ էր հին թեմային։ Ասոր համար հեղինակութեան կամ ինքնատպութեան չնորհքէն զրկուա՞ծ ։*

Կը խոստովանիմ, որ բա՛ն չեմ հասկնար, երբ դեղարուեստի մեր բարեկամը կը գրէ թէ ՄկՀ — թէրեանի «Տէր ողորմեա»ն հեղինակութիւն է , « դէչ կամ ազէկ », բայց հեղինակութիւն չէ կո - միտասի «Տէր ողորմեա»ն, ոչ իսկ «դէչ» ըսելու չափ։

Ի՞նչ է մեր բարեկամին դնահատութեան criterium*ը.— Ինքնատիպ կամ ինքնուրոյն գործ դատելու, հեղինակութիւն կոչուելու համար ի՞նչ կը պահանջուի պատարագէն ։*

Մեր եկեղեցական երաժշտութիւնը կարելի է նմանցնել հին հանքի մը, որու երակները քննած են — չեմ գիտեր մերնք — Վիլօթօ, Շրէօյտէր (այս վերջինը սքանչելի բանասէր, բայց ոչ երա - ժիշտ) եւ ուրիշներ։ Արդ, այդ հին հանքին հատա - ւարիմ մնալը կապա՞նք մըն է արդեօք, որ կը խա - փանէ ամէն խոյանք դէպի ինքնատպութիւն։ Ա - ռո՞ր համար, արդեօք, Կոմիտաս չկրցաւ դառնալ «հեղինակ» ինքնուրոյն պատարագի։ Մարդկային ճաշին օգտագործումը, հաւատարմութեամբ նա - եւ խօսքին, կ'արգիլէ՞ արդեօք հեռանալ հին թե - մաներէն։ Բայց նուագարանային ճաշին օգտա - գործումը եւս, որ սովորական է օտարներու մօտ, միշտ չարգած է պատարագին ծանօթ հինգ ղրուագներուն թեմաթիֆ բովանդակութիւնը, ա - ռանց երաժիշտին ինքնատպութիւնը մեղադրանքի տակ ձգելու (*) ։

Հետեւաբար, ի՞նչ ըսել կ'ուզէ դեղարուեստի մեր բարեկամը ։

Կոմիտաս, վերջերը, չատ կը զբաղէր հայ ե - րաժշտական հին խազերու որոնումով,— տակա - ւին չէր յաջողած լուծել «մանրուսում» կոչուած հայկական խազերուն գաղտնիքը,— բայց գտումի եւ մաքրագործումի իր փորձը ապացոյց է՞ր ինք - նատպութեան սուրբ տենդի մը, դէթ որոշ չափով, ամէն անոնց համար որ կը հետեւին հայ եկեղեցա - կան երաժշտութեան, յիսուն տարիէ ի վեր ։

Բաց խօսինք ։

Ի վերջոյ, ինծի կը թուի թէ Կոմիտաս չա՛տ կը նեղէ մեր երաժշտական հրապարակը, այնքան որ փորձեր կ'ըլլան տապալելու իր արձանը՝ օր ա - ռաջ։ Աւտր համար՝ ոմանց ըսելը թէ հաւաքող մըն է, բանագող մըն է, ի դիր առնող մըն է, փոլք - լորի՛տտ է միայն, բայց երբեք հեղինակ կամ ստեղծագործ։ (Թուրքերն ալ ըսին թէ... դողցած է Թրքական արուեստը)։ Այս ամէնը գիտէ՞ք թէ ինչ կը յիշեցնէ ինծի։ Գրոց — բրոցներուն ծանօթ է անշուշտ Ֆրանսերէն դիրք մը, որ հազար ակէ ջուր կը բերէ եւ ի վերջոյ կ'եզրակացնէ թէ comme quoi Napoléon n'a pas existé,— *այդպէս ալ է դիրքին խորագիրը։ Երբ, այսպէս, դիւրին է հաստատել թէ Նափոլէոն գոյութիւն չէ ունեցած, ալ ո՛րքան դիւրին է տապալել Քէօթահիոյ հանճարեղ որդը, այսօր այնքան անպաշտպան՝ որքան իր մանկու - թեան, նախ արիւնաթաթախ ընելով՝ օր մը իրրեւ երգ հաւաքող, օր մըն ալ իրրեւ դրի առնող, յետոյ դրկելով զայն ստեղծագործի իր չնորհքներէն, ի վերջոյ յայտարարելու համար թէ Կոմիտաս անուշնով երաժիշտ չէ ունեցած հայ ժողովուրդը ։*

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ.— Դիտել կուտամ բարեկամիս թէ շատ գէշ խմբագրուած էր իր կարելիկ յօդուածը , այսինքն լեզուն խեցգետ էր բոլորովին, կարգ մը նախադասութիւններ՝ անհասկնալի ։ Այսքան դի - տողութիւն՝ հասկցածիս մասին, ուրեմն ։ Իսկ եթէ իմ ալ այս յօդուածս անհասկնալի թուի, կը խնդրեմ շնորհ ընել եւ կարդալ նաեւ իմ մէկ ու - րիշ յօդուածս (*Յառաջ*, 6 Ապրիլ)։ **Շ.Ն.**

(*) Ո՞ւր կը սկսի իմիճատպութիւնը եւ ո՞ւր կը վերջանայ, հարց մըն է որ դժուար է լուծել։ Ծա - նօթ է, երաժշտութեան պատմութեան մէջ, Հէնտէլի բանագողութեանց վէճը, որ այնքան մեծ սպառեց Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ մէջ։ Այս վէճին պատմութիւնը տալու ժամանակ, Ռոմէն Ռոլան կը գրէր վերջերս· «Հէնտէլի կարծեցեալ բանագողու - թեանց հարցը կը հետաքրքրէ ոչ միայն այս երա - ժիշտին պատմութիւնը, այլեւ գեղեցկագիտու - թեան ամենէն ծանր հարցերէն մին,—իմիճատպու - թիւնը արուեստի մէջ։ Այդ հարցին քննութեամբ կարելի է թափանցել երաժշտական ստեղծագոր - ծութեան խորհուրդին մէջ»։

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ՆԻՇԵՐ

ՓԱՐԻԶԷՆ ՀԱԼԷՊ

Ը.— ԱՆԹԻԼԻԱՍ ԵՒ ԶՄՄԱՌ

Կ'այցելեմ Համազգայինի Փալանճեան ճե - մարանը, զեղեցիկ արմաւենիներով չրջա - պատուած ընդարձակ չէնք մը ։ Երկու յար - կերը յարմար դասարաններու համար, լուսաւոր եւ արդիական կազմածներով։ Ունի իր խաղավայ - րըն ու յարակից՝ «Ակօս» երկամսեայ թերթի տը - պարան եւ խմբագրատունը։ Դժբախտաբար չկըր - ցայ լայն տեղեկութիւններ առնել։ Օրը չարաթ էր եւ օդը տաք։ Սիմէն մարդ լեռները քաչուած , նոյնը եւ Ս. Նշան եկեղեցին համար ։

« Ապդակ» օրաթերթը ամէնէն աւելի տարած - ուած է։ Գնահատուած են նաեւ Ազդարար և Նայիրի չարաթաթերթերը։ «Ապդակ» երկօրեայի փոխա - րէն այժմ կը հրատարակուի մարդական չարաթա - թերթ մը, նոյն անունով։

Լիբանանի մէջ ալ Հ. Ց. Դաշնակցութեան խօսքն ու չունչն է տիրապետող ազդային եւ պե - տական չրջանակներու մէջ ։

Կ'այցելենք Անթիլիաս, նախ եկեղեցին կը մտ - նենք ,ծունկ մը ազօթք ,մոմ մը մեռելներու հոգուն, եկեղեցին մօտ ցոյց կուտան մատուռ մը ։ Ի՞նչ մատուռ, մէկ մըլիոն նահատակներու յիշատակ - րանն է։ Երկիւղած ու ահաւոր սարսուռ մը բըռ - նուած ներս կը մտնեմ, տեղս դամուած կը մնամ։ Սիմէն մէկ գանկի փորուած աչքերը կարծես կը չանթահարեն դիս ։ Աչքիս առջեւ կը պատկերանան Ուրֆա, Թէլ Ասիատ, Այն էլ Ազուս , Սալան , Սիկէրս, Ռաղդա, Տէր Զօր։ Արդեօք ո՞ր լկտած , բղջատած հայուհիին գանկն է, ո՞ր յօշոտուած հայդրդիին մատաղատի ոսկորներէն են, հազարա - ւորներու մէկ հատիկ արեւակէզ բաղուկը կամ սը - բունքը։

Ոսկորները կարգով են չարուած ինչպէս որ սպանդանոցին մէջ իրարու կապուած , ոչխարնե - րու նման մորթուեցան, ահաւոր չարչարանքնե - րու, եւ խնդէչութեանց ենթարկուելէ ետք։ Ահա մէկը ակռաները փչրուած ,գանկատրը ճեղքուած, կարծես պիտի պոռայ, ցեղին ահաւոր բողոքն ու վրէժխնդիր չրթներուն վրայ առած ...

Կ'երեւակայեմ մոմեր վառել իրարանչիւր մատնոցի քով, որպէսզի անոնց բոցերը տարած - ուին իրրեւ բոցավառ վրէժ, խարանելով նախ օ - տարացած հայրդրիներու սիրտը, յետոյ քաղաքա - կիրթ ազգերու խիղճը ...

Ցուչարճանը կառուցուած է ճեմարակ քարե - րով։ Իրրեւ ցոլացում նահատակներու անմեղու - թեան, գագաթը մխրճուած անհունին մէջ , իրրեւ սրբատան բողոք Աստուծոյ դէմ ...

Կ'այցելենք վանքը, չքեղ խորհրդարան։ Երկ - յարկեանի գլարանոցը ընդարձակ ու օդասուն, դա - սարաններ, լոգարան, ննջասենեակ, խոհանոց , ճաշասրահ, մատենադարան եւ լայն սրահ մը ըն - թերցասնութեան։ Շէնքին երկու կողմերէն լոյսն ու օդը կը ներխուժեն լայն պատուհաններէն՝ իրեն հետ բերելով նարնջենիներու եւ կիտրոնիներու ա - նուշարոյր հոտերը ։

Վանքը չրջապատուած է խիտ ու մշտադալար ծառերով հոն պանանեներին, նարնջենիին, արմաւե - նին մրցումի են ելած։ Աղմաւենին իր թաղաւորա - կան բարձրութեամբ կը տիրապետէ բոլորին վր - րայ։ Մինչերկրականը իր հմայիչ տեսքով, մշտա - փոփոխ գեղեցկութեամբ միշտ կըվոխէմ՝ թոլորը աւելի դրաւիչ դարձնելով համայնապատկերը ։

Անթիլիաս օժտուած է արդիական տպարա - նով մը ուր կարելի է կատարել ամէն տեսակ տր - պագրական աշխատանքներ։ Տպարանը բռնած է ամբողջ խորհրդարանի ներքնայարկը, ընդարձակ եւ օդասէտ։ Վանքը ունի բնակարաններ իր պաշ - տօնէութեան համար։

Այս բոլորին վերեւ կը սաւառնի Գարեգին կա - թողիկոսի հոգին։

Մեր բոլոր հոգերով կը ցանկանք որ վանքը գտ - նայ ջահ մը՝ լուսաւորելու հայութեան տառա - պած հոգին։

Պէյրութի մէջ ինծի ընկերացաւ Հ. Գրիգոր Հեպոյեան, վիէննայի Մխիթարեան միաբանու - թեան այս երիտասարդ վարդապետը, որ յայտնի է իր մտաւոր եւ երաժշտական նուրբ յատկու - թեամբ։ Զորս տարիէ ի վեր տնօրէնն էր Պէյրութի Մխիթարեան վարժարանին (անկէ առաջ՝ Փլով - տիւ էր)։

Սիրայօժար առաջնորդեց դիս դէպի Հարիսա, Զմմառի հայավանքը ։

Ինքնաշարժը կը թռաւալի, ճանկռտելով կր բարձրանայ դէպի ծիւնի։ Հոս է Զմմառի վանքին ընդարձակ դպրանոցը, նախկին որբանոց։ Կր բարձրանանք դարձ — դարձիկ ճամբաներով, մէկ կողմը բարձր սարեր, միւս կողմը վիհ մը որ կ'երթայ համբուրել ծովը ։

Լեռներու կողերը՝ զարդարուած են տուներով , կանաչազարդ պարտէզներով։ Ամէն տեղ քրիստո - նէական խաչը կը բարձրանայ եկեղեցիներու վե -

րեւ : Բանջարանոցներ, պտղատու ծառեր, այգի - ներ եւ ծաղկազարդ պուրակներ կ'ապացուցանեն այս լեռնական ժողովուրդին չինարար ճիգն ու ո- գին :

Վերջապէս հասած ենք 600 մեթր բարձրութեան մը : Սարահարթի մը գագաթը կ'երեւայ հսկայ կոթող մը, Հարիսայի ուխտատեղին, «Տիրամայր Լիբանանի» արձանը հինգ մեթր բարձր՝ երեսուն մեթր բարձրութեամբ ամուր, քարաչէն, պատ - ուանդանի մը վրայ, սաորատր՝ մատուռ մը : Այս արձանը բերած են Իտալիայէն, դեպատուեստա - կան գլուխ գործոց մը : «Լիբանանի Մայրը» կը պայլի փոփրադէղ ճերմակութեամբ, իր բազկա - տարած եւ խոնարհ արտայայտութիւնը այնքան յատկանշական է, որ անհետաքրքիր անգամ պահ մը կը խոնարհի : Ըստ աւանդութեան, այս արձանը դէմքը դէպի Լիբանան է ուղղուած : Առաւօտ մը արձանը կը դանեն դարձած դէպի ծով, տիրելու եւ պաշտպանելու համար ծովն ու Լիբանան աշխար- հը :

Երբ պայելուն այս կոթողին պատճէն է հա - ասած, լինգունք քառսի մը, ահաւոր վիհի մը առ- ջեւ կը դանէ :

«Տիրամայր Լիբանան»էն օդնութիւն խնդրե - լով կը շարունակենք մեր վերելքը դէպի Զմմառ :

Սարերու լանջերուն փակած կառքը կը մագլ- ցի ահագին ճիգ թափելով, գրեթէ մաքառելով, ճռնչելով կը բարձրանայ : Մի քանի Լիբանանի գիւղերուան դաւառի սարահարթին վրայ ենք : Բար- ձունքէն կը բացուի հմայիչ, դիւթիչ համայնա - պատկեր մը : Ճիւնի լայն ծոցին վերեւ կեցած չ առիւծի երախի մը նման բացուած է ձորը : Տիրող կանաչազեղ սարերուն 1000 մեթր բարձրութեան վրայէն կ'երեւայ վիհ մը որ ծովուն կապուտուն ալիքները կ'ողջունէ յաղթական հպարտ կեցուած- քով : Այս դրաւիչ բարձունքին վրայ թառած է հո- յակապ վանքը հայկական ոճով :

Զմմառի հիմնադիրները 1700 թուականներուն երկար դեղերած են բնութեան այս հրաշագեղ չրջանին մէջ եւ ուրնայան սրտառամներէն վերջ 1740 թուականին կը հաստատուին այս կոհակնե - րու նման իրար օղակող լեռներու ծոցը, երկու ճո- րերով եղերուած սարերը դահավէժ կը հակին ու կը խոնարհին մինչեւ Ս. Գէորգ բնգարձակ ծոցը, որուն ծայրը՝ հեռուն, Միջերկրականի մէջ լողանք կ'առնէ Պէյրութ քաղաքը :

Զմմառի հայավանքին մերձակայ կան Աստ - ղատ Ցղութեան քոյրերուն նորաչէն ամարանոց վանքն ու որբանոցը : Վանքին արեւելեան բար - ձունքին վրայ կայ Վիէննայի Մխիթարեան Միա - բանութեան ուսանողարանը, նորընծաներու դպ - րոց մը հիմնած ենվենետիկիՄխիթարեան վարդա- պետները՝ Զմմառի բլուրին հանդիսակաց Պիք - ֆայիա գիւղին մէջ :

(Մնացեալը յաջորդով) Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ԾԻԾԱՂ

ԿԻՆԸ.— Կեանքիդ մէջ առաջին անգամն է որ բարիք մը ըրիր ինծի :

ԱՄՈՒՍԻՆԸ.— Ինչ ըրի :

ԿԻՆԸ.— Ածիլուելու ելեկտրական մեքենայ մը դնեցիր, որ չատ լաւ կը ծառայէ դեռնախնձոր սակելու համար ... :

Վանը եւիկ եւ ապօր

3.—ՎԱՆԱՑ ԼԻՃԸ, ԿՂԶԻՆԵՐԸ ԵՒ ՋՐՄՈՒՂՆԵՐԸ

Արեւելեան Անատոլուի լեռնագաշտին վրայ, բարձր լեռներու միջեւ եւ իր կապոյտ ջուրերով Վանայ լիճը ծովու մը պատրանքը կը թողու դի - տողին վրան : Իր այս յատկութիւնովը ծովուն կա- րօտը քաշել չի տար Վանի բնակիչներուն կամ հոն պտուղ օտառնելուն :

Մեր երկրին ամէնէն մեծ լիճն է, ունի 3600 քառ. քիլ. տարածութիւն, իր չրջագիծն է (բոլոր ծոցերն ու խորչերը միասին առնելով) 240 մղոն, խորութիւնը՝ դրեթէ 500 մեթր. ծովէն ունեցած բարձրութիւնը 1720 մեթր է : Հարաւային եղերք- ները լեռնային եւ ժայռուտ, արեւելեան, հիւսի- սային եւ արեւմտեան եղերքները աւելորդաբար դի- րամատչելի են նաւերուն : Լիճին ջուրը կը պարու- նակէ օտառ եւ չատ դառն է :

Լիճ թափող գետակներու բերանները առատ ձուկ կը պտուտի, զոր կ'որսան եւ մէկ մասը թարմ, իսկ միւս մասը չորցնելով կը սպառին : Լիճէն նախնական մէջոցներով օտառ եւս կը հանեն :

Լիճին բնական գեղեցկութեան փայլ կուտան կղզիները : Ասոնք չորս հատ են, Ադտամար, Քուչ, Զարիսանաք եւ Առբր (Ագթամար, Լիմ, Կտուց, Առակր), որոնցմէ մի քանիին մէջ անոյշ ջուրի հորեր եւս կը դանուին : Այս կղզիներուն տեւական բնակիչներն են հաւատուած (փէլիքան) եւ մարթը (ճայ) կռչուած թռչուններն ու կարգ մը կենդա - նիներ :

Լիճին վրայ փոխադրութիւնը կը կատարուի չոգենաւերով, որոնք կը պատկանին Տէնիզպանքի :

Այս չոգենաւերը Ադիլճէվազ, Էրճիչի, Էրճիսի, Էրնիսի, Վանի, Կէվաչի, Րէչատի - յէի եւ Թուղի նաւամատոյցներու միջեւ կը բանին :

Այս չրջանին մէջ բացի Վանայ լիճէն՝ կը պտնուին Էրսէք, Ագկէօլ, Աորն, Մէնթէշ, Սուլթան, Կէնէչկէօլ, Սիճքէ, Տօնի անուամբ լիճեր :

ՀՈՂԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Էրճիչի չրջանին մէջ դեռնախնձոր, ցորեն եւ դանազան տեսակի առատ պտուղ կը հասնի : Իսկ դանազան չրջաններու մէջ ցորեն եւ դանազան տե- սակի արմտիքներ, պտուղներ եւ բանջարեղէն կը հասցնեն :

Վանայ կուսակալութեան բնդհ. տարածու - թիւնը 3 միլիոն 65.500 հեքտար է որու հողագոր - ծութեան յարմար մասը չուրջ 250.000 հեքթարի կը հասնի : Մնացեալ 450 հազարը լիճեր եւ ճա - հիճներ, 4350 հեքթարը անտառներ, 114.000ը ա - րօտամայրեր են :

Մշակելի հողերէն միայն 97.000 հեքթարը կը ցանուի տրմէ 1952ին ստացուած է 175 հազար թօն արմտիք :

Ոռոման համար կ'օգտագործուին Շամիրամ - մի ջրմուղը, լիճերը, «քէհրիզ»ները :

Ա.— Շամիրամի ջրմուղը որ իբր թէ չինուած է Շամիրամ թագուհիին կողմէ, 56 քիլոմեթր եր- կարութիւն ունի : Կ'ըսուի թէ այդ Հասան, Կէմ, Կէրմանիկ, Լենկիլ, Մէչկէյտէք, Իսհանի Քօմ (Իշ- խանի Գոմ), Հօս Գոմ, Քէօչք, Սուլարդան, Խորէ- միա (Արտամետ), Եէնիքէօյ Զրմիսթան, Քէչիշօղ- լու գիւղերու հողերը եւ կր մանէ քաղաք :

Կայ նաեւ Պէյարքը կոչուող ջրուղին որ ունի 27 քիլոմեթր երկարութիւն : Այս ջրուղին ալ կ'ո - ռոգէ Հօսպ, Հըրչ, Քըզըլթաչ, Կօկանիս, Փիլթի - նէս, Միւլք, Մարս, Թիւրքիսին, Հօրէկանիս գիւ - ղերու հողերը եւ կը թափի Վանայ լիճը :

Բ.— Ոռոման համար կ'օգտագործուին կէ - նիչ կէօլ Տէօնի Սիճքէ : Այս լիճերուն վրայ չին - ուած են թումբեր եւ կարգ մը դետեղումներ :

Գ.— « Քէհրիզ»ներ.— Ասոնք չինուած են հին Պարսիկներու կողմէ : 15 — 20 մեթր խորութեան վրայ ձգուած ջրուղիներ են, որոնցմէ Վանի մէջ կը դանուին 28 հատ : Ասոնցմէ 9 հատը ոռոման համար կը գործածուի :

Բոլոր արեւելեան նահանգներուն պէս, Վանի բնակչութեան եւս գլխաւոր զբաղումներէն մին է անասնապահութիւնը : Ընդարձակ արօտավայրե - րուն վրայ այս պահուն կը դանուի 620, 935 ոչ - խար, 141.292 այծ, 10.224 ձի, 2490 էշ, 10.778 գոմէշ, 92.500 դուար : Կրնանք ըսել թէ Վանի չր- չանը կրնայ կերակրել այս թիւին գրեթէ երեք անդամը եւս : Առնց տարեկան հասոյթին է 25 մի- լիոն ոսկի :

Վանայ «գազա»ները.— Կիւրփընար եւ Մուրա - տիյէ.— Արեւելքի մէջ ամենատիպար «գազա»ի կեդ- րոններէն մին է «Կիւրփընար» : Ունի միայն չենք չնորհք եօթը տուն. կառավարչատուն, ոստիկա - նատուն, մէկ սրճարան, երեք խանութ, մէկ մէս - ճիտ, մէկ նախակրթարան, ուրիշ քանի չափ տր- նականներ եւ քանի վայրկեան հեռաւորութեամբ « Քասրի» գիւղը, որ ենթակայ է Կիւրփընարի, եղդրոնի բնակչութեան թիւն է 493, փուռ, ճաչա- րան չկայ հոն : Ժողովուրդը կը զբաղի կենդանա- րուծութեամբ :

Կիւրփընար ունի իրեն ենթակայ Մոչապ, Հա- վասար (Հաւաճոր), Նօրտուս անուամբ երեք նա- հիյէ : Այս չրջանին մէջ կան կարգ մը գիւղեր տ- րոնք ունին երկու կամ երեք տուն միայն :

Գալով Մուրատիյէին՝ ունի չորս թաղեր եւ բաժնուած 120 տունի : Ժողովուրդը առաւելապէս կը զբաղի անասնարուծութեամբ, մշակութեամբ կամ իւղի եւ բուրդի արտադրութեամբ : Քաղաքը եւեկտրական լոյսէ զուրկ է : Ջուրը կը հայթայ - թուի Գիւմպէթ Զէմմէսի կոչուած ակէն :

Պաչքոյէ.— Սահմանադրութեան վրայ կարեւոր կեդրոն մըն է : Ունի փոքր չուկայ մը, նոր կառա- վարչատուն մը, նոր օթանոցներ եւ հոգէ չինուած թաղ մը : Այս տեղ կը բնակի հռետոր գաղութ մը : 33 բնտանիքով որ չատ հինէն եկած հաստատուած է եւ նոր գաղթի առեւտուրով :

Պաչքոյէի ենթակայ են 106 գիւղեր : Բնակչու- թեան հարիւրին 35ը միայն գիտէ թուրքերէն խօ- սիլ :

Աւատեղ չկան առողջապահական հաստատու - թիւններ. թորախտ, վէներական հիւանդութիւն - ներ չատ քիչ կը պատահին : Եթէ պատահի որ մէ- կր հիւանդանայ, կը մեռնի անպատման : Այս բա- նին դլխաւոր պատճառներէն մին է ճամբուչգրու- թիւնը : Քաղաքը կլիմայի խստութեան եւ ճամբու չորութեան պատճառաւ ամիսներով խզուած կը մնայ կուսակալութեան կեդրոնէն :

Քաղաքը ունի հինգ դասարանով նախակրթա- րան մը որուն մէջ կր պաշտօնավարեն երեք ուսու- ցիչներ : Զորս գիւղերու մէջ ալ կան մէկական ու- սուցիչով վարժարաններ : Այս վարժարաններուն

ՀՈՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Թ.— ՄԱԹԱ ՀԱՐԻԻ ԱՂՋԻԿԸ

Պանտալի «քոքթէյլ»ի հաւաքոյթներն ու թէ- յասեղանները չարունակուեցան : Կր թուէր, թէ իր վերակազմուած դաղանի սպասարկութիւնը, ու - րիշ որեւէ ժամանակէ աւելի գործունեայ էր : Հի- մա այլեւս սիրոյ ժամանակ չկար : Ապատուլը չեմ- սաւ օրերով ու չաբաթներով, բայց միշտ կը սպա- նար նոր նոր հրամանները : Պանտա պէտք էր երեւան հանէր Բրիտանացիներու եւ Հոլանտացիներու մր- տածումները Ինդոնեզիոյ սահմաններուն եւ Հոլան- տացիներու գաղթային քաղաքականութեան մա - սին, պէտք էր հսկէր հեռաճայնային խօսակցու - թեանց վրայ եւ գաղտնօրէն մաիկ ընէր գանոնք : Ապատուլ կ'ուդէր դիտնալ հազար ու մէկ բաներ :

Պանտա դասալրոլոր պատասխանները եւ ա- նոնք ճիշդ էին : Ոչ մէկ սխալ : Ու տակաւին «քոք- թէյլ»ի հաւաքոյթները չարունակուեցան : Իր այս հաւաքոյթներուն մէջ նախասիրած նոր մէկ դէմ- քը, Հոլանտացիներու քաղաքական խորհրդական- ներէն մէկն էր : Այնպէս որ կ'իմանար գրեթէ բո - լոր ծրագիրները :

Ամէն վերջը Պանտա ինքզինքը գերազանցեց եւ դէպ անցաւ Ասիոյ մէջ գործած բոլոր լրտես - ները : Տուաւ յարձակման ճիշդ ծրագիրը, հոլան- տական յարձակողականի յատակագիծր եւ այն դէրջ ժամը, երբ Հոլանտացիները պիտի իջեցնէին հարուածը :

Իր տեղեկատուներէն մէկն էր Մաթօ անունով քորէացի մը, որ կ'աշխատէր հոլանտացի կառա - վարչին պաշտօնատուներ :

Դեկտեմբեր 19, 1948ին, հոլանտական բանա- կը զարկաւ, յայտարարելով որ Ինդոնեզիացինե - րը չէին կրնար իրենք զիրենք կառավարել, ոչ ալ օրէնքն ու կարգ կանոնը պահպանել :

Այդ դիշեր Ասիոյ մէջ սկսաւ ամէնէն արիւ - նալի բախումներէն մէկը, գաղթային պատերազմ մը, ի հեճուկս Մացեալ Ազգերուն :

Հոլանտացիները կոչեցին զայն «ոստի- կանական գործողութիւն » մը : Այս սքանչելի, դեմոկրատիկ երկիրը պատրաստ չէ բռակաւին Ին- դոնեզիոյ տալու իր անկախութիւնը

Ապատուլ, որ հիմա երեսուն եւ հինդ տարեկան էր, չէր կրնար պահել դաղտնիքը, թէ ամուսնա - նալու վրայ էր աղջկան մը հետ, որ նոյնպէս գոր- ծած էր ստորերկրեայ չարժման մէջ : Աղջիկը քր - եան տարեկան էր : Պանտայի տարիքը հիմա դրեթէ կիսուն էր :

Ու այսպէս, չորրորդ գլուխը սկսաւ Պանտայի կեանքին մէջ :

Պատերազմի տարիներուն, Պանտա փուլ դա - լու վրայ էր : Ցուդումնալից իրադարձութիւնները, ստորերկրեայ չարժման վտանդները եւ հիմա, այս ամէնուն վրայ, գիտակցութիւնը, թէ Ապատուլի հանդէպ իր սէրը վերջ պէտք է դտնէ, փորձու - թեան մղեցին զայն : Բայց ըսաւ ինքն իրեն, որ պարտականութիւններ ունէր Ամերիկայի մէջ : Ե- թէ բարիք գործէր, թերեւս քաւութիւն մը պիտի ըլլար մօրը համար : Մաթա Հարիի աղջիկը ըլլա - լու չանգստարար գիտակցութիւնը երբեք չհեռա - ցաւ իրմէ եւ պիտի մնար իր հետ, մինչեւ իր կեանքին վերջը :

Ու այսպէս, Պանտա գնաց մահառուր առաքելութեամբ մը : Իր նիհար այլ վայելուչ կազ- մը, իր անսխալ անդիերէնը եւ հանդարտ խառնա - ւածքը տպաւորութիւն մը ստեղծեցին, ուր որ դնաց : Դասախօսեց Ինդոնեզիոյ մասին, տեսակ- ցութիւններ տուաւ, խօսեցաւ ճանապարհներուն ա- ջեւ, ճամբորդեց ու ճեղքեց երկիրը եւ ի վերջոյ հաստատուեցաւ Լոս Անճելըսի մէջ : Հոն էր, որ ժամանակն սկսաւ զարգացնել այն ծրագիրը, զոր Ապատուլ հրահանգած էր իրեն դլուխ հանել : Ին - դոնեզիոյ հանրապետականները զրամի ու զէնքի պէտք ունէին եւ Պանտան պէտք է աշխատէր ստա- նալ դանոնք :

Ապահովեց համակրելի չահագրգռութիւնը ա - զատասէր գործարարատէրի մը, որ, մեծապէս տպաւորուած ըլլալով Պանտայի խօսքերէն, խոս - տացաւ օգնել : Առանց վարձատրութեան յոյսի ալ չէր այս խոստումը, որովհետեւ Պանտա յանկեց անոր, թէ Ինդոնեզիոյ մէջ տեղ մը պահուած է 750.000 տոլար արժէքով ոսկի, զոր ոչ Հոլանտա - ցիները, ոչ ալ ձախողցիները կրնային դանել :

Թադտ. կ. Գ.

Ք. ՅԻՆԿՐ

ԿԱՐԴԱՑԱՒՔ ԻՒ ՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

մէջ կ'ուսանին 244 աշակերտ որոնցմէ 122ը Պաչ – քալէի վարժարանին մէջ :

Հրեայ գաղութի մասին.— Չէինք յուսար թէ այս հեռաւոր քաղաքին մէջ կը հանդիպէինք Հըր – եաներու :

Ա. Ընդհ. պատերազմէն առաջ իբր գաղթա – կան Պարսկաստանէն եկած, հաստատուած են եւ կը զբաղին առեւտուրով :

Առօրեայ յարաբերութիւններու ընթացքին կը դժբաղձանան թուրքերէն լեզուն գոր կը խօսին լաւ առոգանութեամբ : Երբայեցերէնը կը գործածուի ընտանեկան կեանքի մէջ: Ունին սինակոկ մը եւ մէկ խախամ: Անոնք լաւագոյնս յարմարած են իրենց միջավայրին եւ ընդգրկած են տեղական բարքերը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ովաննա Քիլէճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, յետ պատարագի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր ողբացեալ ԳԻՈՐԳ ՔԻԼԻՃՃԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ:կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն նամակ ունի Պ. Ճակոբ Այվազեան (կռւիամարտիկ) :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Մ. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը Դեկտ. 28ին :

Ուշադրութի՛ւն...

Ուշադրութի՛ւն...

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE, PARIS (9)

Հեռաձայն TRU. 85-47

ՆՈՑ · 29ին սկսեալ ամէն գիշեր, ժամը 8ին պիտի նուագեն, Պոլսէն յատկապէս հրաւիրուած ջութակահար ՄԿՐՏԻՉ եւ ՊՕՂՈՍ (ուտ), արեւելեան նուագի ծանօթ վարպետները, ընկերակցութեամբ երգչուհի – պարուհիի մը :

Համադամ եւ պէսպիսուն կերակուրներու կարգին ամէն գիշեր ՏԻՕՆԻՐ-ՔԻՊԱՊ ինչպէս եւ ճաշարանին կողմէ խնամքով պատրաստուած արեւելեան ամէն կարգի առնուշեղէններ :

Հարսանիքներու եւ հաւաքոյթներու համար տրամադրելի է սրահը

Métro Cadet, եւ Pelletier եւ N. D. de Lorette Aut. — 26, 85, 49, 43 եւ 32:

Ծանօթ.— Երաժիշտները տեսնել վաճառքողները կրնան դիմել՝ Taverne Maubeuge :

TÉLÉ-CHATEAU

97, Rue du Château.. Paris (14) — Suffren 62-02

ՎԿԱՅԵԱԼ ՀԱՑ ՄԱՍՆԱԳԻՏ TÉLÉVISIONի, RADIOի, ինչպէս նաեւ էլեկտրական installationի (տուներու եւ խանութներու մէջ) :

Ձախ մթերք Télévisionի ամէնէն արդիական տեսակներուն, մասնաւորաբար GRAMMONT Տան մեքենաներուն :

Վճարման դիւրութիւն եւ մասնաւոր զեղչ «Ճառագի»ի ընթերցողներուն :

Դիմել՝

Պ. Անդրանիկ Մաղպազարեանի

վերի հասցէով :

Ծախու է

Fonds de Commerce մը նպարավաճառ եւ հաւեղէն, Քոլոմպի բանուկ փողոցի մը վրայ՝

83 RUE ST. DENIS

Ունի խոհանոց, ճաշարան եւ 5 սենեակ բնակութեան համար, բակ, մառան եւ կառատուն (կառաժ), նաեւ սառի մեքենայ, բոլորովին նոր Peugeot camionnette մը 203, մէկ camionnette ալ B15 Citroën 9 cv., 3 ինքնագործ կշիռի մեքենայ, մէկ caisse մարմար, մէկ սեղան վրան մարմար, երկու comptoirs chêne :

Դիմել տեղւոյն վրայ: Այցելութիւն ամէն օր ժամը 13էն 16, կիրակի 9—14: Tél. Cha. 04-93:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՋԵՐՄԱՊԷՍ ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՄԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՄԱՐՍԷԼԻԼԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ ՈՐ ՎԱՅՑԱՊԱՂ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՆ ԻՐԵՆՑ ՂՐԿՈՒԱԾ MANDAT-CARTEԵՐՈՒՆ, ԴԻՒՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎԱՐ – ՁՈՒԹՆԱՆ ԳՈՐԾԸ :

ԱՑՍ ԱՌԹԻՒ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՑԱՑՏ – ՆԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ԱՆՈՆՑ ՈՐ ԱՐԴԷՆ ՓԱԿԱՏ ԵՆ Ի – ՐԵՆՑ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՒԱՔՈՑԹ ՀՆԴՈՒՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալ ընկեր ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ Պէլվիլի Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբը կազմակերպած է այդ մը: Père Lachaiseի գերեզմանատունը, այս կիր. ժամը ճիշդ 3ին: Այս առթիւ պիտի այցելեն նաեւ Ա– հարոնեանի, Խատիսեանի, Անդրանիկի գերեզմանները :

Այցելութենէն վերջ ժամը 4—6, մասնաւոր հաւաքոյթ Le Khideve սրճարանի սրահին մէջ, 9 Place Gambetta, métro Père Lachaise :

Հաւաքոյթի ընթացքին յարգանքի խօսք՝ ողբացեալ ընկերներու մասին :

Միրով կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջանի՝ ընկերներն ու համակիրները :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Հաւաքավայր Gambettaի մեծ դրան առջեւ :

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկ. Վերժին Գարանֆիլեան (Լիոն), Օր. Ալիս Գարանֆիլեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկ. Պետրոս Գարանֆիլեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկ. Մկրտիչ Գարանֆիլեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տոքթ. Թոնամեան եւ զաւակները (Լիոն), Պ. Պ. Տիգրան, Խորէն եւ Ճարուքեան Թոնամեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Պ. Նշան Ֆուրունճեան (Լիոն), Այրի Տիկ. Թօմա եւ Օր. Լուսի Ֆուրունճեան (Լիոն), Տիկին Կատար Ֆրունճեան եւ զաւակները (Հալէպ), սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն դառնապէտ մահը՝ իրենց ամուսնոյն, հօր, եւ աղգականին

Պ. ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱՆՖԻԼԵԱՆի
(Տիգրանակերտցի)

որ տեղի ունեցաւ, երեքշաբթի գիշեր, 25 Նոյեմբեր, 73 rue Eugène Pons, իր բնակարանը, Լիոն, 4e. Croix Rousse:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, այսօր ուրբաթ, 28 Նոյեմբեր, առաւօտ ժամը 10ին, St. Eucherի եկեղեցին: Ժամը 10.30ին, մարմինը պիտի թաղուի իր ընտանեկան դամբարանը, Քրուա Ռուսի նոր գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ ընդունիլ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԳԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ **30** Նոյեմբեր

Կիրակի, ժամը **16 — 24**

HOTEL GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝

ՊԱՐՈՆ ԳԱՐԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի

Défilé des mannequins — Maggy Rouf, Mendel

Attractions, 2 Օրքէսթր

Խճողումի եւ դժուարութեանց տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսակները եւ սեղանները, դիմելով՝

Պ. Արմենակ Աճէմեանի, 56 rue Lafayette, Tél. PRO. 03-19:

Պ. Վահէ Զիլինկիրեանի, 24, rue Feydeau, Tél. CEN. 48-51:

Պ. Նուպար Յովհաննէսեանի, 14 rue Rochambeau, Tél. TRU. 47-48:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Մեւակ» խումբի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պանէլօ Քաչանի տարեկան պարահանդէսը, կիրակի ժամը 15ին, Դեկտ. 28, Պուռ Լա Րէյն :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՄԱԿԻ.— Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթախումբէն (Անիէռ) իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Պետրոս Զաւրքճեանի իր կնոջ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 Ֆր. կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Տան հիմնադրամին :

Ստանալ «Ճառագի»էն :

× Տէր եւ Տիկ. Միհրդատ Ալիքսանեան 500 Ֆր. կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, ողբացեալ Պ. Ճակոբ Ֆէրմանեանի դառնաղէտ մահուան առթիւ :

Ստանալ «Ճառագի»էն :

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 11ին

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

COUTURE

ՑԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՑԱՆՁՆՍՐԱՐՈՒԻ : ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Փարիզեան նորաձեւութեանց մեծ վաճառատունը, 17 Bld. des Capucines, Paris: Café de la Paixին ճիշդ դիմացը: Հեռ. OPE. 80-34

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

Վստահելի եւ լուրջ հայրենակից մը գործ կը փնտռէ որեւէ հաստատութեան կամ խանութի մը մէջ, իբրեւ դիւերապահ կամ ցորեկուան դռնապան: Պատրաստ է ի հարկին ֆուրս ընելու: Դիմել «Ճառագի»ի մէջոցաւ (Գ. Մ.) :

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, **30** Նոյեմբեր, ժամը **15**էն **24, Salle des Fêtes, Rue Voltaire**

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ R. BLEUSEի

U. J. A.ի Promotion d'Honneurի բարձրացման առթիւ հնքահայրութեամբ JACQUES HÉLIANի

Cabaret Le Jockeyի ամբողջական յայտագիրը :

Հայկական գեղարուեստական բաժին, Վարդիվանեան իր նուագախումբով (Ֆրանսական ճայնասփիւռէն) :

Հաղորդակցութիւն. — Մեթրօ Charenton Ecoles l'Union:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C·P· Paris 1678-63

Samedi 29 Novembre 1952 Շաբաթ 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6928-Նոր շրջան թիւ 2339

բաժիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ

Ինքնաբերաբար «բազմապատկուած» դէմք մըն ալ՝ Շանթը, որուն մահուան առաջին տարեդարձն է այսօր, 29 Նոյեմբեր: (Մեռաւ Պէյրութի մէջ):

Ուսուցիչ - մանկավարժ, բանաստեղծ - վիպագիր եւ ապա թատերագիր: Երեք ասպարէզներուն մէջ ալ իր եռին ձգած պատկառելի վաստակ մը, որ կրնայ բացառիկ համարուիլ շատ մը տեսակէտներով:

Իր վրայ խորապէս ազդած էին երեք տարբեր միջավայրներ,— Պոլիսը, Թիֆլիսը, Եւրոպան:

Այլապէս, Պոլիս ծնած բանաստեղծը ո՞ւրկէ ուր պիտի երգէր «Մրտոյի թոռը» եւ «Գիշերապահը»: Եւ կամ «Լերան Աղջիկը»:

— Լեռներ, սէգ լեռներ, ես կը սիրեմ ձեզ·

Եւ ի՞նչպէս, աւելի վերջը, վիպագրութեան անդաստանը պիտի մշակէր արդիական, եւրոպական իմաստով:

Օժտուած՝ բազմազան ընդունակութիւններով, կրցաւ երեքէն ալ քաղել հարազատ ներշնչումներ եւ տոկուն պաշար:

Առաջին օրէն իսկ իր ստեղծագործութեանց մէջ կը յայտնէր ինքնուրոյն դիծ մը, որ չեշտուեցաւ տարիներու ընթացքին:

Մանկավարժական կամ հոգեբանական խրթին վերլուծումներու մէջ անգամ այդ դիծն է որ կը տիրապետէ:

Շանթ մնաց միշտ հաւատարիմ՝ իր հմայնական ղաւանանքին.

— «Ապրե՛լ, ներշնչե՛լ, սիրե՛լ··· Ուրիշները իր հոգեկան ուժին, իր ստեղծագործութեանը ենթարկելուն մէջն է դեղարուեստի կեանքը»:

Տարիները վերջը, «գերիրապաշտ» փոլ Էլիւառն ալ պիտի գրէր, մօտաւորապէս·

— Բանաստեղծը ոչ միայն պիտի ներշնչուի, այլ եւ պիտի ներշնչէ:

Ինչպէս իր բանաստեղծութեանց, նոյնպէս վիպակներուն եւ վէպերուն մէջ նորութեան, թարմութեան չունչն էր որ կը խլրտէր: Նորութիւն նիւթի եւ արուեստի: Հակառակ լեզուի անխնամութեան որ աւելի շատ հետեւանք էր մասնաւոր տեսակէտի մը:

Իրեն համար կեանքը լմնաց կ'առնէր յարատեւ աշխատանքով եւ ստեղծագործութեամբ:

— «Աշխատի՛լ, յոգնի՛լ, գրաղիլ չարունակ»:

Իր կեանքն եղաւ մարմնացեալ աշխատանք: Պատանութենէն մինչեւ խոր ծերութիւն:

Կ'որոճար, կը ներշնչէր, գրքի մը նիւթերը տուն կուտար նոյնիսկ հիւանդութեան տաժանելի պահերուն: Անողոք ախտի մը ջղաձգութեանց տակ:

Շանթ իրեն յատուկ դպրոց մը հիմնած եղաւ ոչ միայն վիպագրութեամբ, այլեւ թատերական գրականութեամբ:

Երկուքին մէջ ալ, բացառիկ են իր յղացման, արտայայտութեան, մշակման եղանակները: Ճոխ, աշխոյժ եւ արդիական:

Այսօր ալ հաճոյքով պիտի կարդաք իր «Դարձը», «Վերջին»ը, «Կին»ը, եւ վերջին վէպը՝ «Հոգիները ծարաւի»: Առանց հաշուելու միւս ամբողջական գործերը:

Իսկ իրրեւ թատերագիր, տակաւին չունեցանք ուրիշ հեղինակ մը որ կարենար դերազանցել Շանթը (Լեւոն Սեդրոսեան), թէ նիւթերու այլազանութեամբ եւ թէ անոնց մշակումով:

Միայն «Հին Աստուածները» եւ «Կայսրը» պիտի բաւէին իր փառքը հիւսելու:

Գալով մանկավարժին, կարելի՞ է քանի մը տողերու մէջ խտացնել աւելի քան վաթսուն տարիներու բազմարդիւն, չնչասպառ գործունէութիւնը, բանաւոր թէ գրաւոր:

Շարք - շարք դասագիրքեր՝ մանկապարտէզէն մինչեւ բարձրագոյն կարգերու համար: Եւ դեռ իր քսանամեայ տքնութիւնը Պէյրութի Ճեմարանին մէջ, Ն· Աղբալեանի հետ:

Ինը մեծադիր հատորներ կը կազմեն իր հրատարակուած գործերը: Իսկ ցիրուցան կամ ձեռագիր կը մնան դէզ մը գրական-դիտական, հոգեբանական ուսումնասիրութիւնները:

Տակաւին խօսե՞ինք իր քաղաքական գործունէութեան մասին:

Շ·

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ

որուն մահուան առաջին տարելիցն է այսօր, 29 Նոյեմբեր:

ՄՐՏՈՑԻ ԹՈՌԸ

(Հատուած մը)

Հին խաչ մը մէջէն, զոյգ մը կեղտոտ մոմ,
Երկու խեղճ տէրտէր, ամբողջ օրր ծոմ,
Անոնց հետեւով ալ չորս պանդուխտ խեղճուկ՝
Առեր կը տանին դագաղ մը անշուք:
Դագաղին մաշած թաւիշը մոմոտ
Կ'երթայ ու կուգայ օդին մէջ տեղտոտ,
Իսկ սուրբ հայրերը ըշտապ կը բալեն՝
Քիթերնուն տակէն բան մը երգելէն:

Ո՞վ է այդ դժբախտ հանգուցեալն անտէր,
«Պէհեաթ» մ'է, ըսաւ գիրուկ մի տէրտէր,
Հոր ողջոյն տալով պատառ մի տիկնոջ,
Որ փրնթփրնթալով ժամ կուգայ դողդոջ:
«Դերսեցի՛ մըն է» կ'ըսէր մի այլ ոք
Ու արտաբերով վար կ'երթար աննոգ:
«Մրտոյի թոռն ի» հեծեց խռկալեն
Հուժկու հառաչ մը իր բեռան տակէն:

Մրտոյի թո՛ռը, ո՛վ թշուառ Մրտո,
Դիտես ինչ չար գոյժ պիտ' լսես մօտոյ,
Հեռուրեան ընցուկ թոռդ ա՛լ չկայ,
Թէեւ դեռ երէկ ձեզ կր յիշէր ես,
Նա ձեզ կը յիշէր սիրով մը ճիճղոյշ
Ու առաւտուդին կը նայէր ճամուշ,
Նա ձեզ կը նայէր միշտ վերջին շունչ,
Իսկ հիմա շիրիմ կ'երթայ անտրտունջ:

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ դէմ դիրք բռնած են Ազգ· ժողովին անդամներէն 415ը, ինչպէս կը գրուին թերթերը: Պ· փինէ վճռած է տեղի չտալ, պնդելով իր ելմտական օրէնքին վրայ: Գչ· օր պիտի պարզուի մթնոլորտը:

ՍԱԼԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ առթիւ, (30 Նոյեմբեր կիրակի) գերման կուսակցութիւնները ամէն մի ջոգի կը դիմեն, թէեւ փարիզ կարեւոր դիջումներ կատարեց: Վիճելի չրջանը ունի 95000 բնակիչ: Գերմանները պիտի փորձեն վիժեցնել քուէարկութիւնը: Ինչպէս կը յիշուի, 1935ին Նացիները չահեցան քուէներու 90 %, եւ Սարը կցուեցաւ Գերմանիոյ:

ԹՈՒՆՈՒԶի մէջ ռումբեր պայթեցան առջի օր: Կ'ըսուի թէ մահափորձը ուղղուած էր պէյին 40 խորհրդականներուն դէմ: Ամէն օր նոր ռումբեր իր պայթին:

1914—1918ի «Ձորս Մեծերէն» վերջինը, Օրլանտո, որ 92 տարեկան է, մեռաւ երէկ: Ջերմասէս կ'օդնէր Հայկ· Դատին, երբ Իտալիոյ վարչապետն էր:

11 ԿԱԽԱՂԱՆ

ԵՐԵՔ ՀՈԳԻ ԱՒ ՅԿԵԱՆՍ

Փրակայի ժողովրդային տեատրը երէկ օր արձակեց իր վճիռը, կախաղանի դատապարտելով 14 ամբաստանեալներէն 11ը: Միւս երեքը դատապարտուեցան ցկեանս թիատրատուեան, եւ պիտի աշխատին իւրանիւմի հանքերուն մէջ:

Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ բոլորն ալ խոնարհութեամբ ընդունեցան տրուած վճիռները: Իւրաքանչիւրին պաշտպան փաստաբանները իրարու եետեւէ ոտքի ելլելով յայտարարեցին թէ վերաքննութեան պիտի չդիմեն:

Մահապարտներն են. —

1) Ռուտոլֆ Սլանսքի, 51 տարեկան, Հրեայ, նախկին ընդհ· քարտուղար Չեխոսլավաքիոյ համայնավար կուսակցութեան եւ գլխաւոր դեկավարը 1948 փետրուարի դաւադրութեան, ինչպէս կ'ըսէ ամբաստանագիրը: Ձերբակալուած էր մէկ տարի առաջ, փոխ - վարչապետութեան բարձրանալէ եառ: Իր յանցանքը խոստովանած էր իրրեւ դաւաճան, լրտես, խափանարար եւն·: Ռուսաստան ապաստանած էր Միւնիխի համաձայնութենէն եառ: Ի· Միութեան սպայակոյտին համար կ'աշխատէր 1944ին եւ Սլովաքիոյ ապստամբութիւնը վարած էր նոյն թուականին:

2) Պեարիխ կեմենտէր, 51 տարեկան, Հրեայ, Սլանսքիի նախկին փոխանորդը: Անձնական քարտուղարն էր Պուլկարիոյ վարչապետ Կէորկի Տիմիթրովի, երբ ան կը վարէր Կոմինտէրնը: Ցետոյ նշանակուեցաւ Չեխոսլովաքիոյ պատուիրակ Կոմինտէրնի մէջ:

3) Վլատիմիր Քլեմանթիս, 50 տարեկան, նախկին արտաքին նախարար եւ վաղեմի բոլշեւիկ: Ձերբակալուեցաւ 1951ի մաքքարդործութիւնեներէն վերջ: 1949ին երբ Նիւ Եորք կը դտնուէր իրրեւ պատուիրակ Ազգաժողովին, իմացաւ թէ պիտի ձերբակալուի, եթէ Փրակա վերադառնայ: Կ'ըսուի թէ հաւաստիքներ ստացած էր նախագահ Կոթվալտէն, եւ նախընտրեց վերադառնալ: Սակայն պաշտօնական եղաւ 1950 Մարտին, յանցաւոր հռչակուելով կուսակցական ժողովներու մէջ: Իր ինքնաքննադատութիւնը չընդունելով հանդերձ, պաշտօն մը տուին ազգային դրամատան մէջ, մինչեւ 1951 Յունուար: Հանդուցեալ են Մագարիքի յայորդած էր իրրեւ արտաքին նախարար:

4) Անտոէ Սիմոն, 57 տարեկան, Հրեայ, նախկին խմբագրապետ կուսակցութեան պաշտօնաթերթին: Ուղղափառ համայնավար, դատավարութեան ընթացքին յայտարարեց թէ արժանի է կախուելու:

5) Լուտվիկ Ֆրեյքա, 48 տարեկան, Հրեայ, նախկին ներեսական խորհրդական նախագահ Կոթվալտի: Գլխաւոր հեղինակն էր երկամեայ եւ հնգամեայ ծրագիրներուն որոնց անյաջողութեան պատասխանատու կը համարուէր: Իր զաւակը, որ արեւելեան Գերմանիա կը դտնուի, պահանջած էր կախել «դաւաճան» հայրը:

6) Եոզէֆ Ֆրանք, 43 տարեկան, չեխ գիւղացի մը որ եղած է փոխանորդ Սլանսքիի եւ անդամ Քաղաք· Բիւրոյի: Դատավարութեան առեն «խոստովանեցաւ» թէ պատասխանատու է Պուխարեստի արդելարանին մէջ բանտարկուած չատ մը կալանաւորներու մահուան:

7) Ռուտոլֆ Մարկոլիուս, 39 տար·, Հրեայ, նախկին փոխ - նախարար արտ· առեւտուրի: Ամբաստանուած էր թէ Ռուսերուն համար չորս անդամ աւելի բարձր դիներ կը նշանակէր, բաղդատելով արեւմտ· չաճախորդներուն հետ:

8) Օթթօ Ֆիշլ, 50 տարեկան, Հրեայ, նախկին փոխ - նախարար էյեմտուքի եւ դեսպան արեւելեան Գերմանիոյ: Երմտ· նախարարութեան մէջ եղած տեն այնքան խիստ կը վարուէր Հրեայ տարագիրներուն հետ որ Իսրայէլի ահաբեկիչ կազմակերպութիւնը պարզեւ խոստացած էր իր գլուխը բերողին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ՍԻՐՈՒԻՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Ծանօթ ճարտարագէտ Պ· Նուպար Ցովհաննէսեան Եչ· դիշեր ճաշի հրաւիրած էր 80 հայրենակիցներ, ամէն հոսանքէ, առաջնակարգ ճաշարանի մը մէջ:

Գեղեցիկ անակնկալ մը, այս առթիւ,— Սեզանակիցներուն բաժնուեցաւ մանկական թերթ մը, «Արաքս», ամբողջովին պատկերազարդ, ինչպէս Փարիզի նմանօրինակ թերթերը: Նիւթական հոգը ստանձնած է Պ· Ցովհաննէսեան, իրրեւ տնօրէն, դծագրութիւնը կատարած է երիտասարդ արուեստագէտ մը, Պ· Ա· Փախչեանի: Առ այժմ չորս էջ, «Արաքս»ի առաջին էջը կը բացուի Արայ - Շամիրամի պատմութեամբ:

Այս առթիւ խօսք առին աւելի քան 25 սեղանակիցներ, այր եւ կին, չերմապէս չնորհաւորելով ձեռնարկը եւ յաջողութիւն մաղթելով:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՅԱՐՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ԲԱԺՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՐՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ԲԱԺՆԻ

(ՎԱԺՄՈՒ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾ ՀԱՐՑԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾ ՀԱՐՑԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

Ա Ր Ա Ք Ս Ե Ա Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾ ՀԱՐՑԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾ ՀԱՐՑԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾ ՀԱՐՑԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

Մտածումներ Շուրիկ

× Ամէն կեանք սասպող էակի մը համար իր կեանքը ապրիլ կարողանալն է :

× Ամէն մարդու հոգիին մէջ նուրբ ու ծածուկ զգացումներ կան՝ որ կ'իմին այաքը՝ դիտութեան ու կամքին հակառակ աւելի աչ կամ աւելի ձախ թեքուելուն կը նպաստեն :

× Ոչինչ եւ անարժէք բան մըն է կեանքը, երբ չկայ Աչխատանք, Մաքառում, Զգուռմներ եւ Կիրք, Ցուզում ու Ծրագիր : Առանց այս բոլոր կենդանի չարժման, առանց այս մչտական հոգեկան եռքին, միթէ մահը շատ աւելի խաղաղալից ու արժէքաւոր չէ՞ :

× Աչխատանքը անփոխարինելի ուրախութիւն մըն է :

× Մինակ մտածող գլուխ մը ունեցող մարդը ինծի համար մարդու խղճալ չէ, մարդը տրամա — բանական մեքենայ մը չէ, զգացում է պէտք մեղի :

× Այսպէս է կեանքը.— ծով մըն է — ալիք — ները կը զարնեն ու կը մաշեցնեն մարդիկը իրա - րու, կուգան նորէն ալիքները կը զարնեն ու կը զա - տեն մարդիկը իրարմէ :

× Նախանձը զէշ խորհրդական է եւ անար — ժան ընկեր մը՝ կայտր հոգիներու :

× Երջանկութեան չեն դպիր, կը ցնդի ... :

× Մեր սիրածն է միչտ որ բախտ կը պա - հանջէ մեզմէ անողոք կերպով : Եւ ինչ արժէք ու - նի արդարութեան ոտքին չսիրածը զոհելը, տա - կա զոհ չէ, այլ սպանդ :

× Որ կողմն ալ որ դառնաս՝ կնոջ գործու - նէութեան իսկական առանցքը ընտանիքն է : Տանը տիրուհին, իր զաւակներուն մայրը, ամուսինին ուրախութիւնը, ատ է իր կոչումը, իր սուրբ, իր միակ կոչումը :

× Սէրը վոխանդարձ նուէր մըն է միայն եւ ամենաթանկագին նուէրը, որ մարդ կրնայ ընել :

× Տաղանդը իր ճամբան կը բանայ, իսկական ուժը՝ պատնէշներ չի ճանչնար. տաղանդին դէմ արդելը չկայ :

× Աղջի՛կ, նեղնչի՛կ, սիրե՛կ, տուր ինչ անուն որ կ'ուզես : Ուրիշները իր հոգեկան ուժին, եւ ըս - տեղծագործութեան ներքաչելու մէկն է գեղար — ուեստի էական հաճոյքը, եւ այդ իր ուժի դիտակ - ցութենէն բխող հպարտութիւնն ալ իր դիմադան - քին է ու փառքը :

Գաղութէ գաղութ

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ Գար. արք. Խաչատուր - եան, Նոր Ուխտի Կոտկարանը աչխարհաբարի վե - ցածած է 1943ին : Ոչ Ամերիկայի եւ ոչ ալ Թուր — քիոյ մէջ մեկենաս մը դտած չըլլալով, պատրիար - քը հրաւիրած է Պոլսոյ քահանաները, թիւով 35, որպէսզի իւրաքանչիւրը հինգական ոսկիէն 50ա — կան բաժանորդ ճարեն, եւ հաւաքուած 8750 ոսկիով ձեռնարկուի դրքին տպագրութեան :

ՍԻՆՈՊՅԻ հայ գաղթական ընտանիքի մը երեք անդամներուն, հօրը, մօրը եւ փոքրիկ աղջկան մկրտութիւնը տեղի ունեցած է Ղալաթիոյ եկեղե - ցիին մէջ :

ՊՈԼՍՈՑ ՄԱՑՐ եկեղեցին այցելած է անկլի — քան երէց մը եւ յայտնած թէ առաջին անգամ կը հետեւի Հայ. եկեղեցւոյ արարողութեանց : Շատ գոհ մնացած է արբազան երաժչտութենէն եւ իր հիացումը յայտնած : Գողթան երգչախումբի ան — դամ Վարուժան Քէօսէեան բացատրութիւններ տուած է Կոմիտասի, Եկմալեանի եւ Մանասի մա - սին :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ օտար եւ փոքրամասնութեանց վար - ժարաններու ուսուցիչներուն դասավարձքերը պի - տի աւելցուին համաձայն կրթական գործավարին խոստումին : Նախակրթարանի ուսուցիչներուն դասավարձքերը 1.5 ոսկիէն 2.5ի, միջնակարգինը 2.5էն 3ի, լիսէի ուսուցիչներունը 3էն 3.5 ոսկիի պիտի բաձրացուին :

ՀԵՐՈՍ ՄՈՒՐԱՏԻ ՈՐԴԻՆ

«Հայրենիք»ի մէջ կը կարդանք.— Վերջերս Սեբաստիոյ Կոմունն գիւղացիներուն խորհրդակ - ցական ժողովին մէջ ընտրուեցաւ յանձնախումբ մը, կազմակերպելու թէյասեղան մը Տիթըրտյհիոյ կեդրոնին մէջ ի պատիւ Մուրատի դուկին եւ հար - սին, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Ուրմհանի եւ Մուրա - տին քրոջ, Տիկին Սրբուհի Էմմասեանի որ վերջերս հաստած էր Ֆրանսայէն :

Երկու տարիէ ի վեր Գէորգ կ'ապրէր Տիտրոյթ իր կնոջ եւ երկու աղջիկ զաւակներուն հետ : Մր — տեմական մթնոլորտի մէջ ներկաները պատմեցին հին դրուագներ Կոմունի կեանքէն : Յանձնա — խումբին կողմէ Տիկ. Սաթենիկ Սրապեան ըսած է.— «երկու տարիէ ի վեր Գէորգ կ'ապրէր մեր մէջ, Հայկ Խաչատուրեան անունով եւ այսօր իր հօրաքրոջ ժամանումին եռք, հաստատուեցաւ իր ինքնութիւնը, ասկէ եռք ան կը ճանչցուի իր բուն անունով Գէորգ Ուրմհան : Գէորգ խօսելով չնոր - հակարութիւն յայտնած եւ ըսած է . «Առանց Ա - զատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայրենիքի, մենք չենք կրնար երջանիկ ապրիլ »:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿՈՑԹ

Նոյեմբեր 16ին տեղի ունեցաւ Կովկասեան հանդիսաը, մասնակցութեամբ հայ, վրացի, ազերի եւ լեռնական արուեստագէտներու :

Ծրագիրը չատ ճոխ էր, խնամուած եւ այլա - զան : Առաջին անգամն էր, որ Փարիզի մէջ այս - պիսի ձեռնարկ կ'ըլլայ Կովկասեան խմբակցու - թիւններու կողմէ, միասնաբար : Ձեռնարկը ջերմ արձագանգ գտաւ հասարակութեան մէջ եւ Ե. Թադեպետարանի սրահը լեցուած էր ծայրէ ծայր բազմալեզու հասարակութեամբ :

Գեղարուեստական ծրագիրը մեծ հետաքրքրու - թիւն յառաջ բերաւ : Լաւագոյն համարները ար - ժանացան բուռն եւ խանդավառ ծափերու :

Հայկական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Օր. Աշխէհան Գալէկեան (երգ), Պ. Պ. Գա - բրիէլեան եւ Բենօ (նուագ) : Ֆրանսահայ կապ. խա - չի պարախումբը դեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գա - վէկեանի, Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաչանի նորա - կազմ պարախումբը (հայ ժողովրդական պարեր) եւ Պ. Հրայր Թորոսեան (մենապար) :

Վրացիներու եւ Լեռնականներու (Հիւս. Կով - կասցիներ) կողմէ եղան զեղեցիկ պարեր, խմբա - կան երգեր եւ մեներգ : Ազերիները սակաւաթիւ ըլ - լալով Փարիզի մէջ, ժրաջանաբար չկրցան ներ - կայանալ իրենց սեփական ուժերով : Իրենց խնդ — րանքին վրայ, այս պահուս սիրայօժար լրացուց մեր հայրենակիցներէն Պ. Սէյրան, նուագելով ազերպէյճանական կտորներ թառի վրայ :

Սոսկալի մէկ սիրէր չեմ մթնոլորտ : Դա — րերով քով քովի ապրող Կովկասեան ժողովուրդ — ներու ներկայացուցիչները, պահ մը, մեծ զոհու - նակութեամբ վայելեցին մեր ժողովուրդներուն չա - կուրթային համագործակցութեան արտայայտու - թիւններէն մէկը :

Հանդիսէն առաջ կարգադիր յանձնախումբի կողմէ քանի մը խօսք բրաւ՝ Կովկասեան ժողո - վուրդներու մչակոյթի մասին՝ Աբեւելեան լեզու — ներու վարժարանի ուսուցիչներէն Պ. Թոփչեան — չեւ :

Գեղարուեստական ծրագրէն վերջ, տեղի ունե - ցան եւրոպական պարեր, մեւելով մինչեւ կէս գի - չեր :

Ներկայ մը

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վերջերս Փարիզի ախոյենական երկրորդ աս - տիճանի, գօտեմարտի յուներ - Հոմմէական մրցում մը կազմակերպուած է, Վէնսէնի Սօսթէ սրահին մէջ : Մասնակցած է նորեկ հայ գօտեմարտիկ մը Նուրիճանեան, A .S .P. de Police ակումբէն, առա - ջին հանդիսանալով Փարիզի չրջանին երկրորդ կարգի դասաւորումին :

Ինչպէս գիտենք՝ հայ մարզիկներ ունինք նաեւ, Փարիզի ոստիկանական պաշտօնէութեան մէջ :

× *Հայ ըմբիչ Այվազեան՝ որ Նոյ. 21ին պի - տի մրցէր Elysée Montmartre սրահին մէջ, բացակա - յած է հիւանդութեան պատճառով :*

× *Նոյ. 20ին Պէյրութի Ռիվօլի սինէմայի սը - րահին մէջ տեղի ունեցաւ կռիւմարտի մրցում Ժաք Հայրապետեան եւ Լիբանան - Սուրիոյ ախոյ - եան Հրանդ Ղազարեանի միջեւ :*

Ժաք Հայրապետեան յաղթական հոչակուե - ցաւ կէսերու առաւելութեամբ :

Պոլսէն իրեն կ'ընկերանային Պ. Պ. Վարդանեան եւ Յակոբ Գլավուղ, նիւթապէս աջակցելով :

× *Միջազգային աթլէթ Ժաք Տէրմէզեան (100 եւ 200 մեթր) արագ վազքի հայ ախոյեանը հրա - ժարած է Stade Françaisի ակումբէն, միանալով Asnières Sports ակումբին :*

Նոյեմբեր 24ին Palais des Sports ընդարձակ սը - րահին մէջ կատարուեցան Pancrace գօտեմարտի զօրաւոր մրցումներ որոնց կը մասնակցէր ծանօթ հայ երիտասարդ ըմբիչ Խամոն Գօչարեան :

Սկիզբը հակառակորդը , Deghom կատարեց կատաղի յարձակումներ որոնց ուժգնօրէն դի - մադրեց մեր հայրենակիցը :

Ընդհանուր տպաւորութիւնը այն էր Deghom յաղթական պիտի հոչակուէր, բայց վերջին պա - հերուն Գօչարեանի ուժգին յարձակումը իրա - ւարարներուն պարտադրեց հաւասար հոչակել խաղը :

Հայ ըմբիչը Պոլիս կը մեկնի Դեկտ. 12ին, կա - տարելու համար կարգ մը մրցումներ :

ՍԱՐԳԻՍ Զ.

×

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ.— Հայ Մարզական (U. S. A.) 1952 — 53 տարեշրջանը սկսաւ իր ախոյենական եւ բարեկամական մրցումները, Օգոստոս 24ին : Այսօր կը սկսինք առաջին խումբէն, որ 1947էն ի վեր կը պահէ Promotion d'honneurի իր պատուոյ տեղը , երբեւ միջին Ֆրանսայի միակ հայկ. խումբը : Թէ Վաշինգտոնի հայութիւնը, թէ Ֆրանսա ծնած եւ մեծցած միւս մարզիկները անկարելին կը փորձեն պահելու համար իրենց բարձրագոյն խումբին դոյութիւնը :

Ամէն կիրակի ժամը 7ին Ռատիոյի տեղեկա - տուութեանց մէջ տեղական Ֆրանսական մեծ խումբերու չարքին մէջտեղ կը յիչուի Վալանսի U. S. A. Ligue Lyonnaise, մարզական « փոմիսէ - ը»ը, U. S. A.ի բարձրագոյն խումբին անունը տեսնելով այս տարեշրջանի «փուլ»երուն մէջ, զարմացած է թէ ինչպէս տեսակցական եւ զանա - զան դժուարութիւններու հետեւանքով տասնեակ - ներով տեղական խումբեր կը լուծուին, իսկ U.S.A. իր դոյութիւնը կը պահէ եւ 52—53 տարեշրջանին, ամենօրեայ փուլին մաս կը կազմէ եւ ընդհ. դասաւորմանն 5րդը կ'ըլլայ :

Մեզի որ հաղթականներու թիւը զգալապէս պակասած է :

× *Այժմ ատենք համառօտ մէկ պատկերը , բո - լոր մրցումներուն այս եղանակին սկիզբէն :*

St. Marcelin անուանի խումբին դէմ իրենց դաչտին վրայ, U. S. A. պարտուած, 1—0:

La Motte մեր դաչտին վրայ, U. S. A. չահած է 4 — 0 :

Venne մեր դաչտին վրայ հաւասար 0—0:

Nyons իրենց դաչտին վրայ հաւասար 1—1:

Gap մեր դաչտին վրայ հաւասար 0—0:

La Rogne մեր դաչտին վրայ U. S. A. չահած է 4 — 2:

× *Այս բոլոր մրցումներ, սեպհական թերթերու մարզական բաժիններու մէջ արուած են եզակի նկարագրութիւններով եւ մեր տղոց յուսադրիչ - ներով :*

Նաւասարդ

ԼԻՈՆԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ

Թէեւ տակաւին հինգ ամիս կայ Տօնավաճառ - ին բացման (11—20 Ապրիլ, 1953), ընդարձակ - ման աչխատանքները սակայն յառաջ կը տարուին մեծ թափով, որպէսզի աւելի բարմաթիւ առեւ - տրականներ կարենան մասնակցիլ :

Հիւսիսային հողամասը, 6300 քառ. մեթր, տա - րածութեամբ ընդարձակուած է նոր զարաժանով մը, ինքնաշարժերու parcին մէկ մասը զարձնելով ծածկուած կառոյցն մը : Այս զարաժանին վե - րայ պիտի չինուի 3500 քառ. մեթր տարածու — թեամբ hall մը, ճարտարագործական կառքերու համար, մնացեալ մասը պիտի յատկացուի մաս մը չէնքերու եւ հանրօգուտ չինութեանց :

Ճարտարագործական կառքերու ներկայ տա — դաւարը պիտի յատկացուի հիւսուածեղէնի որ այսպէսով 50 % ընդարձակուած պիտի ըլլայ :

Ակնկալենք որ նոր ճաչարան մը եւ դարձքա - տուն մը եւս պիտի չինուի գոհացնելու համար զը - նորդներու պէտքերը :

Բայց եւ այնպէս, վերոյիչեալ յատկութիւնները գոհացում չեն տար յարաճուն դիմումներուն :

ՀՈՋԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒԻՉՆԵՐ

Թ.— ՄԱԹԱ. ՀԱՐԻՒ ԱՂՋԻԿԸ

Ի վերջոյ կապուեցաւ այս գործին՝ չնորհիւ իր կինը ըլլալիք չարժանկաբի հանրածանօթ աստ - ղի մը, որ սպառնաց լքել զինքը, եթէ չօդնէր : Տրամադրեց տուրդներու մեծ քանակութիւն մը : Երկրորդ ձեռքի օդանաւեր գնուեցան եւ զրկուե - ցան Ինդոնեզիա ամերիկացի օդաչուներու միջո - ցով: Օդանաւերէն մէկը մասնաւորաբար չարմար - ցուած էր գուրս հանելու ոսկին Ինդոնեզիայէն :

Բայց երկրին կառավարութիւնը հոս առաւ ծրագրէն եւ ծայր տուաւ զարմանալի հարայ-հրոց մը : Հանրապետականները մէկ տեղէն միւսը փո - խադրեցին ոսկիէ պահեստը, միչտ պաչտօնական հետապնդիչներու ճիշդ մէկ ոտտում առջեէն փա - խելով : Ձամբաներու, լեռներու եւ լիճերու վրա - յէն ոսկին փոխցուեցաւ, մինչեւ որ վերջապէս գրուեցաւ օդանաւի մը վրայ եւ չատ չանցած տարուեցաւ Ֆիլիպեան կղզիները, ուր փոխան - ցուեցաւ չէզոք սեփականութեան մը : Եւ թէ գոր - ծածուեցաւ գնելու համար աւելի ղէնք եւ գինամ - թոյք՝ իրենց անկախութեան պատերազմը մղող Ինդոնեզիացիներուն :

Պահուս, իր առաքելութեան վերջանալուն վերադարձաւ Ճաքարթա, որ Պաթավիոյ նոր ա - նունն էր : Իր գործընկերները բարեկամին ու ա - նոր կնոջը միջոցով օդնած էր ստեղծելու նոր հանրապետութիւնը :

Բայց իր ասպարէզը երբեք չէր վերջացած : Սկսելու վրայ էր իր կեանքին հինգերորդ եւ վեր - ջին գրուագը:

Ամերիկացին եկաւ բանադնաց մը, որ ուզեց Պանտան մասնաւոր առաքելութեան մը համար : Ան - տարակոյս մարդիկ իր կեանքին մէջ առաքելութիւն - ներ ունեցած էին Պանտային համար :

Թարգմ. Կ. Պ. Բ. ՅԻՆԿԸՐ

9) Օթթօ Սլինկ, 40 տարեկան, Հրեայ, որ կը մեղադրուէր իբրեւ լիրբ եւ պարծենկոտ :

10) Զօր. Ֆարել Շեապ, երբեմն վոխանորդ Ազգահովութեան եւ պետ դաշտնի ոստիկանու - թեան :

11) Պեռնիխ Ռեսներ, 41, Հրեայ, 1943ին զին - ուոր Ռուսիոյ մէջ, փոխ - նախարար իր երկրին մէջ : Ինքն էը որ վերջնագիր կ'ուղղէր Պենէսի , 1948ին :

Միւս երեքն ալ (ցկեանս), Հրեաներ են եւ կա - բեւոր դէմքեր :

ՈՒՐԻՇ ԴԱՏԵ՞Ր ԱԼ

Ամենամեծ դատն է այս, վերին պատերազմէն ի վեր : 1949ին Ալպանիոյ մէջ հրացանի բռնեցին զօր. Քոչի Տոցէն : 1949 Սեպտեմբերին Հունգա - րիոյ մէջ կախեցին երեք երեւելիներ, որոնց մէկը նախարար Ռայք : 1950ին Սոֆիայի մէջ կախեցին ընդհ. քարտուղարը, Թրայչօ Քոսթով, (հինգ հո - գի ալ 8—15 տարի բանտ) :

Կը կարծուի թէ մօտերս պիտի դատուին եր - բեմնի կուռքը, Տիկին Անննա Փաուքըր եւ ուրիշներ (Պուքրէշ), ինչպէս եւ լեհ երեւելիները :

Տրուած վճիռներէն կը հետեւի թէ հետապն - դումները պիտի չարունակուին :

Թուրքիոյ նախագահը Աթենքի մէջ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Եչ. օր Աթէնք հա - սաւ Թուրքիոյ նախագահը, Ճէլալ Պայար : Շքեղ հանդիսութիւններ սարքուած են ի պատիւ հիւրին որ Աթէնքի պատուակալ քաղաքացի հռչակուե - ցաւ : Պիտի այցելէ Հին Կորնթոս եւ ուրիշ պեղեցիկ վայրեր : Ջերմ ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ Սելանիկի եւ Սերբիի մէջ ալ, անճամբ տեսնելով Յունաստանի դինեալ ուժերը :

Քոմոթինիի մէջ (Կիւմիւլճինա) պիտի բաց - ուի ճեմարան մը՝ Ճ. Պայարի անունով :

Աթէնքի թերթերը ջերմապէս ողջունելով հիւրը, կը չեշտեն երկու երկիրներուն գործակցու - թիւնը՝ ամէն գետնի վրայ : Թէեւ չատ մը խըն - դիրներ լուծման կը սպասեն, բայց երկու երկիր - ներու մէջ ալ դոհ են սերտ գործակցութենէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐՆԱՑԻ ՉԻՆԱԴԱՌԱՐԻ մասին խօսելով երեսի ժողովին մէջ, Պ. Իսըն ըսաւ թէ Ե. Միու - թիւնը միշտ խոչընդոտներ կը հանէ : Իր կարծի - քով, Ե. Միութիւնը տեղի չի տար որովհետեւ Չինացիները են որ կը կռուին ի չահ իրեն :

ՄԱԼԱԹԻՈՑ ՄԱՀՓՈՐՁԻՆ առթիւ, որ ուղ - ղուած էր Թուրք խմբագիր Ա. Եալմանի դէմ, վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ կրօնամոլութիւնը կ'ա - ճի եւ ուրիշ դէպքեր պիտի պատահին : Թուրք խմբագիրը մահուան դատապարտուած էր էլազի - կի մէջ (Խարբերդ), 16 հոգինոց ժողովի մը կող - մէ : Չէնքը ճարած է երեւելի մը : Մեծ յուզում կը տիրէ երկրին մէջ :

ՉԵՐՉԻԱԿՈՒՆԵՑԱԻ աբեւել. Գերմանիոյ մէջ, նախկին երեւելի մը, Մերքեր, իրրեւ մեղսակից - լրտես :

ՓԱՐԻԶԻ ԼԵՀԱԿԱՆ երկու թերթերը արդիւ - ունեցան ոստիկանութեան կողմէ : Լեհերը կը բո - ղոքեն այս արդելքին դէմ :

ՓԱՐԻԶԻ ֆաղաքապետ. խորհուրդին նախորդ նախագահը, Փոլ Քուատ, որ վատառուած էր զօր. տը Կոլի կողմէ, ծեծ կերաւ առջի օր, երբ կր վոր - ձէը ճառ մը խօսիլ : Ծեծողներն ալ զօր. տը Կոլի կուսակիցներ էին :

ՄԱՐՈՒՔԻ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒԶԻ խնդիրները պիտի քննուին ՄԱԿի ֆաղաք. ցանճնախումբին մէջ , ինչպէս կը հետագրեն Նիւ Եորքէն :

ՍԹԱԼԻՆԻ տղան ծանրապէս վիրաւորուած է ֆուիչքի մը պահուն, կր դրէ անգլ. թերթ մը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այբէ Տիկին Ովսաննա Քիլէճեան եւ զաւակ - ները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, յետ պատարագի , Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր ողբացեալ ԳԷՈՐԳ ՔԻԼԷՃԵԱՆի մահուան քա - ռասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր. Մի - ութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Հայ - րենակից Առաքել Յովհաննէսեանի մահուան առ - թիւ (Վիէն) հանդուցեալի զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Ղազար Կարապետեանի եւ բոլոր պարագա - ներուն : Հանգուցեալը ծնած էր Տարօն Պուլանու - խի գաւառի Թեղուտ գիւղը, 1915ի Հայ Կամաւո - րական գունդերուն մէջ կատարած իր հայրենա - սիրական պարտականութիւնը : Հայաստանի խոր - հրդային յաղթանակէն վերջ կ'անցնի արտասահման ուր Վիէնի մէջ կը կնքէ իր մահկանացուն : (Կնիք)

ՀԱՒԱՔՈՑԹ ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալ ընկեր ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ Պէլվիլի Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբը կազմակերպած է այց մը: Père Lachaiseի գերեզմանատունը, այս կիր. ժա - մը ճիշդ 3ին : Այս առթիւ պիտի այցելեն նաեւ Ա— հարոնեանի, Խատիսեանի, Անդրանիկի գերեզմա - մանները :

Այցելութենէն վերջ ժամը 4—6, մատնաւոր հա - ւաքոյթ Le Khideve սրճարանի սրահին մէջ, 9 Place Gambetta, métro Père Lachaise :

Հաւաքոյթի ընթացքին յարգանքի խօսք՝ ող - բացեալ ընկերներու մասին :

Սիրով կը հրաւիրուին Փարիզի եւ չրջանի՝ ընկերներն ու համակիրները :

Ծախերու մասնակցութիւն :

Հաւաքավայր Gambettaի մեծ դրան առջեւ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ **30** Նոյեմբեր

կիրակի, ժամը **16 — 24**

HOTEL GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝

ՊԱՐՈՆ ԳԱՐԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի

Défilé des mannequins — Maggy Rouf, Mendel

Attractions, 2 Օրքէսթր

Ախոյեանի եւ դժուարութեանց տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմ - սակները եւ սեղանները, դիմելով՝

Պ. Արմենակ Աճէմեանի, 56 rue Lafayette, Tél. PRO. 03-19:

Պ. Վահէ Չիլինկիրեանի , 24, rue Feydeau, Tél. CEN. 48-51:

Պ. Նուպար Ճովհաննէսեանի, 14 rue Rochambeau, Tél. TRU. 47-48:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՀԱԿ.— Մարսէյլէն Պ. Քո - ճակէօղեան իր զոքանչին՝ Տիկին Լուսին Աբեղ - եանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպահակի 1000 Ֆր. կը նուիրէ Ա.Ն.Ճ.ի «Ցառաջ» վարժարանին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Դեկտ. 24ին Հ. Ց. Դ. Պո - մոնի Քրխտասիրաց խումբի ներկայացումը :

Ուշադրութի՛ւն...

Ուշադրութի՛ւն...

TAVERNE MAUBEUGE

6 RUE MAUBEUGE, PARIS (9)

Հեռաձայն TRU. 85-47

ՆՈՑ. 29ին սկսեալ ամէն դիշեր, ժամը 8ին պիտի նուագեն, Պոլսէն յատկապէս հրա - ւիրուած ջութակահար ՄԿՐՏԻՉ եւ ՊՕՂՈՍ (ութ), արեւելեան նուագի ծանօթ վար - պետները, ընկերակցութեամբ երգչուհի - պարուհիի մը :

Համադամ եւ պէսպիսուն կերակուրներու կարգին ամէն դիշեր ՏԷՕՆԷՐ - ՔԷՊԱՊ ինչպէս եւ ճաշարանին կողմէ խնամքով պատրաստուած արեւելեան ամէն կարգի ա - նուշեղէններ :

Հարսանիքներու եւ հաւաքոյթներու համար տրամադրելի է սրահը

Métro Cadet, եւ Pelletier եւ N. D. de Lorette Aut. — 26, 85, 49, 43 եւ 32:

Ծանօթ.— Երաժիշտները տեսնել վաճա - ռողները կրնան դիմել՝ Taverne Maubeuge :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժո - ղովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պանէօ Քաչանի տարեկան պարահանդէսը, կիրա - կի ժամը 15ին, Դեկտ. 28, Պուռ Լա Րէյն :

ՀԱՑԱԺԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Կիրակի 30 Նոյեմբեր, ժամը 10.30ին ԳԵՐԱ - ՊԱՑԱՌ Թ. Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆիի կը պատարագէ Enghienի Ֆրանսական St. Joseph եկեղեցին :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

Հաղորդակցութիւն՝ Gare du Nordէն 9.30ին կամ Porte Clignancourtէն 154 օթօպուսը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Ազնիւ Զաւարեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին յետ պատարա - գի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի :

ՍԻՄՈՆ ԶԱԻԱՐԵԱՆի

եւ համայն ընտանիքի ննջեցեալներու, ինչպէս նաեւ վերջերս Փրովիտանսի մէջ վախճանած իր հօրեղբօր որդւոյն՝ ԿՆԵԱՋ Մուխոի Մուրատեանի եւ Մուխոի Մուրատեան ընտանիքի ննջեցեալներու յիշատակին :

Կը խնդրուի իրենց յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ :

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՋԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 11ԻՆ

DRAPERIES

FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER

(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS

Hommes - Jeunes-Gens

TÉLÉ-CHATEAU

97, Rue du Château.. Paris (14) — Suffren 62-02

ՎԿԱՑԵԱԼ ՀԱՑ ՄԱՍՆԱԳԻՏ TÉLÉVISIONի , RADIOի, ինչպէս նաեւ էլեկտրական installationի (տուներու եւ խանութներու մէջ) :

Ձոխ մթերք Télévisionի ամէնէն արդիական տեսակներուն, մասնաւորաբար GRAMMONT Տան մեքենաներուն :

Վճարման դիւրութիւն եւ մասնաւոր գեղչ «Ցառաջ»ի ընթերցողներուն :

Դիմել՝

Պ. Անդրանիկ Մաղպազարեանի

վերի հասցէով :

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

կիրակի, **30** Նոյեմբեր, ժամը **15**ին **24, Salle des Fêtes, Rue Voltaire**

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ R. BLEUSEի

U. J. A.ի Promotion d'Honneurի բարձրացման առթիւ կնքահայրութեամբ JACQUES HÉLIANի

Cabaret Le Jockeyի ամբողջական յայտագիրը :

Հայկական գեղարուեստական բաժին, Վարդի վանեան իր նուագախումբով (Ֆրանսական ճայ - նասիւռէն : Պիւֆէ մատչելի գիներով : Զանազան խաղեր:

Հաղորդակցութիւն. — Մեթրօ Charenton Ecolesէն առնել 103 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Rue de l'Union:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S.376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Dimanche 30 Novembre 1952 կիրակի 30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6929-Նոր շրջան թիւ 2340

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԻՒՐՏԸ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՉԵՆՔ

Ի՞նչ երազներ կը հիւսէինք Մեծ Պատերազմէն առաջ, թեւ տալով մեր դիւրաւառ երեւակայու-թեան:

Նոյն իսկ ծրագիրներ կ'որոճայինք հարեւան Քիւրտերը հայացնելու, հայերէն սորվեցնելով եւ խնամութիւններ հաստատելով:

Պատերազմի փոթորիկներուն մէջ կորսնցուցինք Թուրքիոյ հայ ժողովուրդը, իր հայրենի հողերով եւ յիշատակարաններով: Իր անհաչիւ եւ անփոխարինելի զանձերով:

Երբ Թշնամին ջախջախուեցաւ եւ հայկական համրանքներ ու վինուորներ ներս խուժեցին, սկսանք բեկորներ փնտռել Թաքստոցներու, հրմշտներու, լեռներու եւ սպանդանոցներու մէջ:

Եւ օգնութեան կանչեցինք մարդասէր կամ չահախնդիր Քիւրտեր,— «Մէկ Հայր մէկ ոսկի...»:

Զեռնարկը պսակուեցաւ մեծ յաջողութեամբ: Վերջնական կորուստէ փրկուեցան բազմաթիւ բեկորներ: Ցիրուցան կայծեր՝ երբեմնի բուխերիկներէն:

Այնուհետեւ նոր շրջան մը բացուեցաւ մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ:

Ունեցանք ափ մը հող, պետութեան մը հիմերը դնելու համար:

Նորէն վարդավառ երազներ, որոնց ազդեցութեան տակ ազատնիներ կը Թոցնէինք Սիւնեաց աշխարհէն մինչեւ Միջերկրականի ափերը ...

Ափ մը հողը աչք փոխեց, բայց մնաց հիմնական կորիզ ամբողջական՝ հայրենիքի: Խարխոխ եւ մեկնակէտ:

Առաջին օրէն իսկ փորձեր կատարուեցան, հայերէն սորվեցնելու համար մեր մանրանկար հայրենիքի քիւրտ բնակիչներուն:

Եթէ չենք սխալիր, այբբենարան - քերական ալ պատրաստած էին:

Կարգուսարքի փոփոխութենէն ետք, վերջին երեսուն տարիներու ընթացքին, աւելի հիմնաւորուեցաւ այս աշխատանքը:

Եւ այսօր բազմաթիւ Քիւրտեր հայերէն կը խօսին, կը կարդան ու կը գրեն Հայաստանի մէջ:

Նոյն իսկ հայկաբան քիւրտ հեղինակներ կան:

Ինչո՞ւ գրի առինք այս տեղեկութիւնները, որոնք նորութիւն մը չեն պարունակեր:

Անգամ մը եւս յիշեցնելու համար Թէ՝ Քիւրտէն ալ ետ մնացած ենք, իրրեւ հայախօս:

Այո, այս ճակատին վրայ եւս:

Խօսքը մասնաւորելով Ֆրանսայի եւ հարեւան երկիրներու տարագիր բազմութեանց վրայ, ի՞նչ կը սեւեռենք, իրրեւ անյողդող իրականութիւն:

Կորսնցուցե՛ր ենք ազգային դիտակցութեան, հպարտութեան, պատուախնդրութեան զգացումը:

Նոր սերունդը անխնայ կը տրորուի հարթիչ դլանին տակ, իսկ մենք անուշ-անուշ կը յօրանջենք:

Քիչ մը ամէն տուն դարձեր է ճուլարան մը, լրացնելով զպրոցին եւ փողոցին պակասը:

Գրոց - բրոց, արհեստաւոր, առեւտրական, բանուոր,— ամէնքն ալ բնական կը դանեն որ իրենց զաւակները պիտանի և անպիտան բաներ սորվին, իսկ մայրենի խօսքն ու գիրը արհամարհեն իրրեւ աւելորդ բեռ:

Չէ՞ք ընդունիր Թէ ժամանակը եկած է նորէն օգնութեան կանչելու Քիւրտը:

Այս անգամ ոչ Թէ մէկ ոսկի խոստանալով մէկ Հայ բերելու, այլ ... հայերէն սորվեցնելու համար:

Կա՞յ ուրիշ ուժ մը որ խելքի կանչէ մեզ:

Ի՞նչ լեզու գործածենք, որպէսզի ցնցուին, աթափին զոնէ անոնք որ արիւնազանգ անապատին անցան կամ Քիւրտերու միջոցաւ փրկուեցան:

Արդեօք մեր ազգային դիտակցութիւնը կարթննա՞յ ,Եթէ առաւ մը...հայերէնը արգիլեն այս երկրին մէջ:

Եչ. օրուան ճաշասեղանին, մեր հայագէտ բարեկամը, Պ· Ֆէյտին ալ խօսք առնելով, անգամ մը եւս չեշտեց·

— Ան որ լաւ Հայ չէ, չի սորվիր իր մայրենի լեզուն եւ ազգ· պատմութիւնը, չի կրնար լաւ Ֆրանսացի ըլլալ:

Ծափե՛ր, ծափե՛ր: Բայց, քանի՞ հոգի դարձի եկան, եւ կամ յանձն առին դարձի բերել ուրիշներ:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԶՐՈՑՑ ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ՀԵՏ

— Միմոզա՛...

Ուրեմն ծաղկե՞ր են միմոզաները: Տե՛ս, փողոցին անկիւնը, աղջնակ մը, որուն կուրծքին վրայ դեղին փոշի կր ժայթքեն միմոզային փունջերը:

Դեղնած է նաեւ երեսը փոքրիկ ծաղկավաճառին: Ու մսկոտ դոյն մը ունի շրջազգեստը:

— Աղջի՛կս, միմոզա՞ կը ծախես:

— Այո՛ պարոն:

Եւ աչքերը անուշցան ջինջ ժպիտով մը:

— ... Այո՛, պարոն: Տե՛ս, այս փունջը, դեղձանիկի մը կը նմանի: Աւելի մեծ փունջ մը ունիմ, դեղին կատու մը պէս, խանձած պեխերով: Ա-նո՛ւն ալ դրեր եմ այս փունջին, կ'ուզե՞ս իմանալ, — «Սիրուհիս - չէկ - մաղերով»: Գնէ՛ գոյն ա-նոր համար՝ որ քեզի կր սպասէ հիմա...

— Օ՛ միամտութիւն, զոր չունիմ այլեւս: Աղջի՛կս, մենք ալ, երբ դեռ չա՛տ փոքր էինք, լուկի ու նարինջ կը ծախէինք փողոցներուն մէջ: Մեծցանք ու փոխուեցան մեր ծախու վաճառքները: Գիտե՞ս, աշխարհ կուգանք՝ բան ծախելու համար: Երջանիկ են անոնք որ միայն ծաղի՛կ կը ծախեն՝ ինչպէս դուն:

— Ուրիշ ի՞նչ կը ծախեն:

— Աղջիկս, կան որ նարինջ կը ծախեն, ու դանազան ուտելիքներ: Կան որ զարդեղէն կը ծախեն: Կան որ, դեռ, իրենց աչխատանքը կը ծախեն, — օ՛ տխրութիւնը Թշուառ աղջիկներու, որոնք իրենց աչքին լոյսը կը սպառեն՝ դոյն Թափելով արիւն ցամքեցնող աչխատանքի մը մէջ: Բայց կան, որ կը ծախեն ...

— Ի՞նչ:

— Մի՛ ուզեր հասկնալ, աղջիկս: Տխո՛ւր բան է, եղերակա՛ն: Օ՛, անհամբեր ես, չէ՞ որ աղջիկ ես: Լա՛ւ, իմացի՛ր: Կան որ կը ծախեն իրենց արիւնը ...

— Արի՞ւնը ...

— Այո՛, փոքրի՛կս, իրենց արիւնը: Եւ մեր ժողովուրդը մեծցաւ՝ ծախելով իր արիւնը: Մենք տաճարներ հիմնեցինք՝ արիւն ծախելով, վանքեր հիմնեցինք՝ արիւն ծախելով, հրաչալի քաղաքակրթութեան մը ծաղկաստանը հիմնեցինք՝ արիւն ծախելով, լեզու եւ երաժչտութիւն ստեղծեցինք՝ արիւն ծախելով: Բարձրացնելու համար մեր ժողովուրդը չնացող ժողովուրդներէն վեր, մինչեւ յաւերժութիւն, մինչեւ Աստուծոյ դռները, արի՛ւն ծախեցինք:

Արի՛ւն ծախեցին մեր հերոսները, որպէսզի ապրի՛ հայ ժողովուրդը՝ ստեղծագործելու համար իր տաճր մէջ, երդով, աղօթքով եւ խանդավառութեամբ:

Տո՛ւր ինձ այս գլուխ մը ծաղկեփունջը, սա միմոզանե՛րը, որ կը նմանին խունկի ծուխի: Հիմա դոյն պիտի տանիմ՝ դնելու համար յիրիմին վրայ մեր մեծ հերոսին, որ իր արիւնը ծախեց, այո՛, ծախեց իր արիւնը, որպէսզի ապրինք մեր տաճր մէջ, մեր երկրին մէջ, մեր երդերով ու մեր խաչերով:

Բաժնե՛ցեայ դարմանահաս փոքրիկ ծաղկավաճառուհիէս, որ հիմա արցո՛ւնք կը ծախէ:

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի զինակիցները չեն կրցած լրացընել 1952ի յանձնառութիւնները, որով 50 զօրաբաժին պիտի ունենայինք: Գալով 1953ի, նուազագոյն չափը պիտի որոշուի մարտին կամ ապրիլին:

ԵՕԹԸ ԱՂՋԻԿ ՄԻԿԷՆ ԾՆԱԾ ԵՆ Սանթիակոյի մէջ (Չիլի), այս չոգեղալից լուրը հաղորդուեցաւ առջի օր, իրրեւ ուրախերորդ հրաչք: Ցետոյ ճշդուեցաւ Թէ ուսանողներու կողմէ սարքուած խաղ մըն է:

ՓՐԱԿԱՑի ԴԱՏԻՆ հետեւանքով, Փարիզի մէջ վտանգուած են քանի մը ծանօթ համայնավարներ, այր եւ կին, իրրեւ խնամի կամ մտերիմ մահապարտներուն: (Փառի Փռէս):

ԻՏԱԼԻՈՑ երբեմնի թագուհին, Էլենա, որ Մոնթենեգրի կր բնակէր, մեռած դտնուեցաւ անկողնին մէջ: 79 տարեկան էր եւ միշտ կը պահէր իր ինքնութիւնը, փողոց ելած առեն:

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐ ՄԸ

ԱՆՀԱՄԲԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻ ՍԱՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԵԼՔԻՆ

Այսօր, կիրակի, տեղի կ'ունենան Սարի չորջանին երեսփ· ընտրութիւնները: Ընտրողներուն թիւը կր հաշուեն աւելի քան 600.000, որոնց դլուխը կը գտնուին չորս կուսակցութիւններ: Գերմանիոյ կուսակիցները ամէն մէկը կը փորձեն, որպէսզի ընտրութիւնները ձախողին: Անոնք չեն ուղեր որ այդ շրջանը բաժնուի Գերմանիայէն:

1947ի ընտրութեանց մէջ քուէներու 51 %ը չահեցաւ նախագահ Հոֆման (քրիստոնեայ — ժողովրդական): Վերջին լուրերը կ'ըսեն Թէ գերմանասէրները սպառնալիքներ ալ ուղղած են: Ուրբաթ օր Պ· Հոֆման լրագրողներու ցոյց տուաւ իր կնոջը ուղղուած գիր մը, սեւ դիծերով, որ կ'ըսէր·

— « Եթէ ձեր ամուսինը անմիջապէս չյետադձէ ընտրութիւնները, ձեր ամբողջ ընտանիքը պիտի բնաջնջուի »:

Բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են Սարպրուքէնի մէջ, ուր կը դտնուին 2300 ոստիկաններ:

Հոֆման ըսաւ Թէ սպառնալիքներ ղրկուած են իր բոլոր դործակիցներու կինեերուն:

Գերմանասէր հոսանքներուն վարիչները կը տրտնջան Թէ հետապնդումի ենթարկուած են: Հոֆմանի կարծիքով, Սարի 950.000 բնակիչներէն 650.000ը քուէարկելու իրաւունք ունին եւ 80—90 %ը պիտի մասնակցին: Այս առթիւ ըսաւ·

— «Եթէ ձգուած քուէներուն 50 %էն աւելին ապօրէն, ճերմակ եւ կամ կեղծ ըլլան, նոր ընտրութիւն պիտի որոչենք, ըստ ժողովրդապետութեան օրէնքին:

Այս ընտրութեանց առթիւ արդիլուած են երեք գերման կուսակցութիւններ, իրրեւ Թշնամի սահմանադրութեան: Բոլշեւիկները ղրկուած չեն:

Փարիզի մէջ կը կարծեն Թէ ներկայ կարդուսարքին կուսակիցները պիտի յաղԹեն ընտրութեանց մէջ: Այն առեն անփոփոխ պիտի մնայ Սարի վարչաճեւը (ինքնօրինութիւն՝ անտեսապէս ենԹակայ Ֆրանսայի):

ԸՆԴՀ. ՀԵՌԱԽՍԻ ՕՐԷՆՔ

Ազգ· ժողովը 205ի դէմ 405 ձայնով քուէարկեց ընդհ· ներման օրէնքին 16րդ յօդուածը, որով կը վերահաստատուին Փեթէնի կուսակիցներուն իրաւունքները:

Մինչեւ այսօր ընտրելու իրաւունքէն զրկուած էին բոլոր անոնք որ 1940 Յուլիս 10ին քուէ տուած էին Փեթէնի կամ մասնակցեր էին անոր ազգ· ժողովին եւ ուրիշ պաշտօններու:

Այս առթիւ ալ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան: Ի վերջոյ օրէնքին դէմ քուէարկեցին միայն կարմիրները եւ ընկերվարականները, բոլորովին տարբեր տեսակէտներով: Ցանձնախումբին տեղեկաբերը, ծանօթ իրաւագէտ Մարց Ժիֆերի, դիտել տուաւ Թէ Փեթէնի լիազօրութեանց օրինագիծը «Հանրապետութիւն» բառը կր պարունակէր, բայց երկու օր առաջ Լամալ փոխած էր բնագիրը, կոչելով «Ֆրանսական պետութիւն»:

Մինչ կարմիրները կր պարծենային Թէ իրենք դիմադրական ճակատին դլուխը անցած էին, ա-ջէն ձախէն պոռացին.

— Դուք այն առեն Հիթլէրի ընկերակիցներն էիք:

— Մենք բանտ էինք ձեր պատճառով:

— Այո, որովհետեւ կուսակից էիք գերմանեւխորհրդային դաշինքին որ պատերազմի առաջնորդեց մեզ:

Դ ·Մարէր (ընկերվարական) եւս միջամտելով դիտել տուաւ·

— Համամիտարները մէկ տարի սխալ կր հաշուեն, երբ կ'ըսեն Թէ կռիւը սկսած էին 1940ին: Այո, բանտ էին որովհետեւ կուսակից էին գերմանեւխորհրդային դաշինքին:

× Ներման օրէնքէն պիտի օդտուին նաեւ անհափահասները, անտեսական գործակիցները (մինչեւ որոշ դումար մը), դիմադրականներ եւն·:

30000 ՀՐԵԱՆԵՐ ահուդողի մատնուած են Զեխոսլովաքիոյ մէջ, իրրեւ հետեւանք Փրակայի դաւին, ուր մահուան պատիժ տրուեցաւ 9 — 10 Հրեաներու: Կ'ըսուի Թէ ուրիշ երկու խումբեր ալ պիտի դատուին:

ՀԱՐԱՒ· ՔՈՐԷՍՑԻ նախագահ, Սիւկման Ռի, անհամբեր կը սպասէ զօր· Այղընհաուըրի այցելութեան: Իր կարծիքով, ուժդին յարձակում մը միայն կրնայ վերջացնել կռիւը· ուսոի պէնք եւ դինուոր կր պահանջէ: — կարմիր Զինաստան ալ կը պահանջէ անխտիր վերադարձնել բոլոր դերիները, դինադուլ կնքելու համար:

ՊԱՂՏԱՏԻՆ կր հետադրուի Թէ պայարման վիճակ հետդհետէ կր Թեթեւնայ: Դահլիճը որոչեց 200.000 սթերլին բաժնել խռովութեանց զոհերուն:

Ի՞նչ ասաց նա։
Ծուռ գլուխը տեսավ։
— Ի՞նչ կ՚ընէք, ես չդժգո՞հ։
— Ֆիւ դը ռոյոռ, աշխարհներ տես, ամէն պատմութիւն ալ հոգ չունի։

Ո՛չ ...

Ուրիշ , պատմութիւն մը չկայ մեր մէջ։ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ Ծաղկեպսակ մը դրաւ իր գերեզմանին վրայ, ու ինքն ալ մեռաւ։ Ան ալ իր ետեւէն ամէն ինչ մոռցուեցաւ։ Ոչ ոք կը յիշէ այլեւս Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։ Ոչ ոք կը յիշէ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։ Ոչ ոք կը յիշէ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։

Ֆաբրիս , պատմութիւնը մեր մէջ դարձած է ֆանթազմագորիա մը, որուն մէջ ամէն ինչ կրնայ պատահիլ, ամէն ինչ կրնայ ըլլալ։ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ կրնայ ապրիլ մեր մէջ, ինչպէս ապրած է Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։

Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ, ծնած Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ, Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։

Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։ Ֆաբրիս Լիւ - Նէմոյ։

խանճ, ազահութիւն, ըղձախոհութիւն, որկրամոլութիւն, բարկութիւն եւ ծուլութիւն :

Ան պիտի ըսէ այդ բոլորը առանց դէր եւ դպրոց ճանչցած ըլլալու:

Իսկ ամէն աշակերտ որ դիտէ բառարան դործածել, պիտի աւելցնէ թէ, իր վոխաբերական առումներով, մեղանչել կր նշանակէ նաեւ սխալիլ եւ վնասել :

Հոս կանգ պիտի չառնեմ եւ դեռ պիտի չարունակեմ, առանց նկատի առնելու թէ տրուածը արդէն լիովին կ'արդարացնէ որդեդրուած վերնադիրը :

Ով որ կեանքը դննելու եւ վերլուծելու ժամանակ ունի, ով որ կը ձգտի կարդալ եւ հասկնալ զայն, ով որ կը սիրէ խոկալ անոր այլեւայլ երեւոյթներուն վրայ, պէտք է դիտէ թէ, երբ մարդ արարածը կ'անսասան կարգի եւ կանոնի, կր դործէ կամ կը վարուի կատարեալ սանձարձակութեամբ ու կը յամառի իր տպիտութեանը մէջ, վոխանակ սորվելու, անառարկելիօրէն մեղանչած կ'ըլլայ, որովհետեւ, իր այդ արարքներովը, նոյն իսկ մխայն մտածումով, կր վնասէ ընտանիքին, համայնքին, ազգին եւ մարդկութեան:

Վատահաբար, հասկնալի է այլեւս թէ ինչու « Լեզուական Մեղանչումներ» կ'ըսեմ, վոխանակ, դոր օրինակ, «Լեզուական վրիպումներ»ու :

Եւ կարելի է դեռ աւելցնել, եթէ երկրորդը իրողութեան մր հաստատումն է սոսկ, առաջինը, բացի առկէ, կ'ուղէ սառնձնել նաեւ մեղադրանքի եւ դատապարտութեան հոդն ու ծառայութիւնը :

Վերջացած է դաղարը: Ուրեմն անցնինք մեր դործին :

Կարելի է անվարան ընդունիլ թէ դրեթէ ոչ ոք կ'անդրադառնայ շեշտին (՛) կարեւորութեանը , դրեթէ ոչ մէկ դրիչ կը դնահատէ զայն բատ արժանւոյն, եւ հետեւաբար, դրեթէ ոչ մէկ դրապետ կամ հրատարակագիր կ'օգտուի այն բոլոր ծառայութիւններէն, որոնց մատուցման կոչումն ունի առոդանութեան այդ նշանը:

Շեշտը անդին բարիք մրն է մեր լեզուին յատուկ, եւ սակայն, նկատելի է որ, դրեթէ ամէն տպարան ու խմբագրութիւն կր հակակրէն անոր եւ կր խուսափին անկէ:

Այսօր, ի հարկէ, պիտի չզբաղինք չեշտին այն դործածութիւններովը, դոր արդէն կանոնագրած են Քերականութիւնները: Այլ ակնարկ մը պիտի նետենք մանաւանդ պարագայի մր վրայ, որ ուշադրութիւնս դրաւած է քանմեակէ մը ի վեր:

Զենք դիտեր ինչո՛ւ, մեր աչխարհաբարր իւրացուցած եւ նուիրագործած է օտարածին կարգ մը ատացուածքներ, մեզի ու անարիւն, ծանր եւ անկորով ,որոնց դործածութիւնը, դժբախտաբար, հետզհետէ աւելի կ'ընդհանրանայ: Մինչդեռ, եթէ ոչ միչտ, դոնէ յաճախ, դիւրաւ պիտի կարենայինք դանոնք փոխարինել հայկական յօրինուածքներով, սեղմ եւ ուժեղ, արագ ու աչխոյժ, չնորհիւ տոհմիկ մեր չեչտին, որուն ներկայութիւնը պէտք է արժեդնել, անչուշտ, ուղիղ եւ հարազատ առոդանութեամբ մը:

Ահաւասիկ մէկ քանի նմոյչներ այդ ատացուածքներէն ,դոր ամէն ոք կը դործածէ սովորաբար .

— « Շատոնց էր որ կ'ուզէի դրել »:

Արդ, ինչո՞ւ չըսել պարզապէս.

ՏՈՄՈՒՐ

«ԱՀ ՉԵՄ ԿՐՆԱՐ ԳՐԵԼ »

Լոնտոնի «Սընտէյ Թայմզ»ին մէջ կը կարդամ տեսակցութիւն մը , դոր չաբաթաթերթին աչխատակիցը ունեցած է Մայքըլ Աըլընի, այլ անուամբ Տիպրան Գուլումճեանի, հետ:

Մեր ժողովուրդր կը ճանչնայ դինքը, թէեւ ինք մասնաւոր ճիդ մր ըրած չէ հայ ժողովուրդը ճանչնալու: Շատ, չատ իմացած է որ քրիստոնեայ ենք, ունինք մեր եկեղեցին ու մեր լեզուն, ինչպէս նաեւ մեր ներքին վէճերը եւ քանի մր տարին անդամ մր կր չարդունք: Բայց, այդքա՞նն ալ լսած չըլլար, երբ Հայ են ե՛ւ իր հայրր եւ իր մայրը...

Մայքըր Աըլըն դրելու չնորհք ունի: Իր անդլերէնր՝ անվիճելի, իր ոճր՝ չատ դեղեցիկ, իր սրամտութիւնն ու սրատեսութիւնր՝ դրեթէ անմրցելի, մանաւանդ ,երբ կը քաչքչէ Անդլիոյ լրատուներն ու լորտուհիները, դուքսերն ու դքսուհիները:

Քահանային Թուականներուն, մարդիկ չատ կը խօսէին իր մասին: Շատ ծափահարուեցաւ իր « Կանանչ Գլխարկը»: Յետոյ, յանկարծ, մոռցան դինքը:

— « Շատո՛նց կ'ուզէի գրել»:

Եթէ դրէի.

— « Մեղի է որ կը խօսի »:

Պիտի չհախրնարէի՛ք հետեւեալ կտրուկ ձեւը.

— « Մեզի՛ կը խօսի»:

Ինչո՞ւ ըսել .

— « Ես եմ որ կ'առաջնորդեմ»:

Երբ այնքա՞ն զօրեղ է սա խօսքը.

— « Ե՛ս կ'առաջնորդեմ»:

Ո՞վ կամ ինչ՞է բան կը պարտադրէ դրել.

— « Հոդ է որ պիտի վոխադրուին»:

Մէթէ կարելի չէ՞ ըսել .

— « Հո՛դ պիտի փոխադրուին»:

Մխբագրապետ մր դրեց ամխիներ առաջ.

— « Գրողները իրե՛նք է որ...»:

Ի հարկէ պիտի հարցնէք թէ՝ ինչո՞ւ չեչտաւորը է իրեններ դերանունը, քանի որ ան բեռնակիրն է արդէն է որ բառերուն, եւ չանուն ո՞ր քերականական կամ տրամաբանական կանոնին, բայը դործածուած է եզակի :

Ուստի պիտի ուղղէք ատացուածքը.

— « Գրողները իրենք են որ ...»:

Բայց ի՞նչ առարկութեան պիտի բախէինք, եթէ ըսէինք պարզապէս.

— « Գրողները իրե՛նք ...»:

Ուրեմն, ամէն պարագայի մէջ, կր կարծեմ թէ պէտք է դործածել .

— « Դուն ես որ, մենք ենք որ, ես չեմ որ , եւայլն » :

Եւ ոչ թէ .

— « Դուն է որ, մենք է որ, ես չէ որ, եւն.»:

Իսկ, ոչ մէկ տարակոյս որ, պիտի դերադասենք չեչտաւոր եւ կրճատեալ ձեւը, ըստ կարելւոյն :

Վատահաբար, եսապաշտականները այսուհետեւ պիտի որդեդրեն չեչտաւոր «Ե՛Ս»ր:

ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

Բանաստեղծը

Ան կը բարձրանայ արեւին հետ վեր,
Բոցն իր երկնաձիր ականը պէս վաւեր ... :

Թըռչուններն ընտան կ'իջնէ երկիմէէն,
Երգն իր սրտաբուխ շրթներէն աւիէն,
Կ'ուզէ ցրուել ներս ամէն երդիմէն,
Շունչն ու հունչն առած անհուներէն թեւեր... :

Բնութիւնն ըրած իր հոգւոյն բագին,
Կը պատարագէ՝ այդ սուրբ կըրակին
Սիրտն ու իղձերն հին, բոցրուր խունկին ...
Աչքերն առ յաւէտ գեղեցկին սեւեռ... :

ՉԱՐԵՀ ԳՈՉԱՉԵԱՆ

Ունի ուխ, տասը հատորներ, որոնք, բնականաբար, բան մը կ'աւելցնեն անդլիական դրականութեան վրայ, բայց կարելի չէ պնդել թէ մնայուն արժէք ներկայացնող աչխատութիւններ են:

Տարիներէ ի վեր, դարակը նետած է իր դրիչը ,որովհետեւ տալիքը տուած եւ ըսելիքր ըսած է:

«Թայմզ»ի թղթակիցը կը հարցնէ իրեն.

— Ինչո՞ւ չէք դրեր ...

Եւ Աըլընն կր պատասխանէ .

— Որովհետեւ ես ձանձրացայ իմ դրածներէս եւ, անչուշտ, ընթերցողներս ալ ձանձրացած ըլլալու են: Ամէն դրող, քիչ մր անափառ կ'ըլլայ: Եթէ ապահով ըլլայի թէ լաւ բան մր պիտի դրէի, ի հարկէ կր դրէի, բայց չեմ կրնար ...

— Չէ՞ք կրնար, կը դարմանայ թղթակիցը .

— Ոչ, ոչ... Դեռ նոր կարդացի Օլսըս Հաքսլիի վերջին դործը :

Անկեղծութիւն պիտի ըլլար, եթէ ես ինքզինքս դրապէտի տեղ դնէի, երբ միտքս կը բերեմ Հաքսլիի ոճը, իր հմտութիւնը , պատմելու իր չնորհքը եւ փիլիսոփայելու իր տաղանդը: Ես բախտաւոր եղայ: Ճանչցուեցայ եւ ժողովրդականութիւն չահեցայ՝ չնորհիւ համեստ տաղանդի մր.. Հիմա , ամուսնացած եմ, ալ չեմ դրեր... Իրիկուններս կ'անցընեմ ընտանիքիս հետ, քիչ մր կը կարդամ, յետոյ, չիտակ, անկողին..

×

Չեմ կրնար երեւակայել որ մեր ժողովուրդին կիսկատար դրագէտներէն ու բանաստեղծներէն ո եւ է մէկը, այս աստիճան խոնարհամիտ ըլլար ու յայտարարէր.

— Ըսելիքս ըսած եմ, նիւթս սպառած է, նորութիւն չունիմ... Ձանձրացայ եւ, կարծեմ, ձանձրացուցի մեր ընթերցասէր հասարակութիւնը: Անցեալները, նորէն թղթատեցի վարուժանն ու Մեծարենցը: Երկուքին ալ ոճը, լեզուն, նիւթը, մշակումը սքանչելի, հրաչալի... Ե՞ս ով եմ եղբայր... Չէ, չէ ալ իրաւունք չունիմ դրելու ...

— Ես ալ նոյն համոզման յանդեցայ, բարեկամ: Օշականին նոր ծանօթացայ: Բաֆֆին կարդացած չէի: Մինչեւ հիմա ջուր ծեծեր եմ, յուր չունէի: Ես, չատ, չատ քահանայ կրնամ ըլլալ : Որոչեցի, ալ վկալ պիտի չդրեմ...

Ե՞րբ «անկողին» պիտի երթան մեր «կիսկատար»ները ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՆԵՐ

Թ.— ՄԱԹԱ ՀԱՐԻՒ ԱՂՋԻԿԸ

Ուշինկթըն երեւան հանած էր Պանտայի ամբողջ դործունէութիւնը Ամերիկայի մէջ: Հետախուզական սպասարկութիւնը դիտէր, թէ ինչեր ըրած էր եւ նոյնիսկ դիտէին իր ծնողական դաղտնիքը :

Ու այսպէս, Մաթա Հարիի աղջիկը ճամբայ ելաւ իր վերջին արկածախնդրութեան համար: Մըտած՝ Մ. Նահանգներու ծառայութեան մէջ, դրկուեցաւ Զինաստան: Հոն, աչխատելով չինացի համայնավարներուն հետ, ձեռք ձգեց արժէքաւոր տեղեկութիւններ :

Տեղեկացուց Ամերիկայի, թէ յոյս չկար, որ Զանկ Քայ Շէք կարենար չահիլ եւ իր երկրին մէջ մնալ: Տեղեկութիւններ հաղորդեց համայնավար Զինաստանին եղած խորհրդային հայթայթումներուն մասին : Մնաց դիկտատոր Մաօ Ցէ Թունկի բանակատեղին, մինչեւ որ հրահանգ ստացաւ անցնելու Քորէա :

Աւիկա կը պատահէր 1950ի Մարտին : Հաղորդեց այն ատեն, որ հիւսիսային Քորէացիները , խորհրդային եւ չինական օգնութեամբ, պիտի յարձակէին Հարաւ. Քորէայի հանրապետութեան վրայ: Տեղեկութիւնները կը թուէին ճիշդ ըլլալ, բայց կը պակսէր անոնց հաւատալու կամքը: « Պիտի չհամարձակին», կ'ըսէին քաղաքագէտները : Այնպէս որ հաչուի չառնուեցաւ Պանտայի ազդարարութիւնը: Քանի մը ամիս վերջը, պատերազմը սկսաւ Քորէայի մէջ :

Եւ, ատկէ չատ վերջը չէր, որ Մաթա Հարիի աղջիկը բռնուեցաւ դիպլուածով: Ճակատագրի երկար թեւը հասաւ անոր :

Քորէայի մէջ նչանակուած բազմաթիւ համայնավար կոմիսարներէն մէկն ալ ուրիչ մէկը չէր, բայց եթէ Մաթօն, Պաթաւիոյ հոլանտացի կառավարչի պաշտօնեան, որ ժամանակին Պանտայէն վճարում կը ստանար: Ան էր, որ կառավարչի պաշտօնատուներ ծառայելով, օգնած էր ինդոնեզեան ազատագրական չարժումներուն: Երբ ճակատամարտը չահուած էր Ինդոնեզիոյ մէջ եւ կարմիրները հասկցած էին, որ ոչ թէ բոլչեւիկ, այլ ազգային յեղափոխութիւնն էր յաղթականը, Մաթօ հրաման ստացաւ վերադառնալու իր երկիրը , Քորէա: Նախկին լրտեսը կոմիսար դարձաւ կարմիր զօրամասերու մէջ: Եւ ճիշդ այս Մաթօն էր, որ ճանչցաւ Պանտան Քորէայի մէջ եւ վճռեց անոր մահը :

Պանտա ձերբակալուեցաւ: Եւ դնդակահարուեցաւ առանց դատավարութեան :Ժամը առաւօտեան 5.45ն էր, — ճիշդ այն ժամը, երբ իր մայրը , Մաթա Հարի դնդակահարուած էր...

Ա.— ՊՐԱՒԱ - ԻՍՐԱՑԷԼԻ ՀԵՐՈՍՈՒՀԻՆ

Փոցտամէն վերջն էր: Ֆաչականութիւնը քայքայուած էր, բայց դիկտատորները կր մնային : Արեւմուտքը չահած էր պատերազմը: Արեւելքը յաղողուցած էր բոլչեւիկ «խաղաղութիւն» մը : Աչխարհը չվոթի մէջ էր, քաոսի մէջ եւ անոր դիկտատորները դինուցած էին իրենց ուժով: Ուժը, միչտ, Մեսուղայի դլխուն պէս է: Մարդ երբ նայի անոր դէմքին, յաւիտենապէս կը մնայ անոր դիւթանքին տակ: Քաղաքագէտը, որ անդամ մը վայելած է ՝իր քաղաքացիներուն վրայ իչխելու թունաւորումը, ոչ մէկ ատեն կրնայ միանդամ ընդմիչտ հրաժարիլ այդ վայելքէն: Ակնարկ մը նետեցէք համաչխարհային պատմութեան արեւնալի էջերուն վրայ, ուժէն՝ դեմոկրատիկ ոգիով մը եւ կամաւոր կերպով հրաժարելու օրինակներ դտնելու համար: Իզուր պիտի փնտռէք :

Գաղթային պետութիւնները ալ, անփոփոխ կերպով ի չարս գործածած են իրենց զօրութիւնը: Այս գաղթային պետութեանց մէջ, Մեծն Բրիտանիա, առաջին ակնարկով, պիտի թուի բլլալ ուժէն կամաւոր կերպով հրաժարողի օրինակը: Եւ սակայն, քաղաքական մեքենայութիւնները, իչխելու քաղաքականութիւնը եւ բոլչեւիկ յարձակումը , այսօր, տանջանք մր եղած են Միացեալ Թագաւորութեան համար: Թէեւ, դուարթ դէմքով մը եւ հեչտագրիռ անտարբերութեամբ մը , Բրիտանիա կր թուի խաղալ Սիսիֆեանթոյի գաղափարապաչտ դերը աշօրին վերադառնալով, բայց ոհառ նաեւ , թէ ինչ կր նչանակէ գաղթավայրեր կորսնցնելը :

Թարգմ. կ. Գ.

Ք. ՋԻՆԿԸՐ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ, Ցունաստանի եւ Եուգոսլաւիոյ միջեւ զինակցութիւն մը կը նախատեսուի, վերջին այցելութեանց շնորհիւ :

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ժողովը օրինադիծ մը քուէարկեց որով կը ընդլուի պողպատի աղբայնացումը :

ՀԱՅԻՆ ԳԻՆԸ 1 — 2 ֆրանք պիտի իջնէ, չաքարն ալ՝ 2 ֆրանք, ինչպէս կը դրեն տեղական թերթերը :

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ մեծ աւերներ գործած են մինչեւ Ֆրանսայի մէջ: Բազմաթիւ ընտանիքներ տեղափոխուած են Լիոնի եւ ուրիշ շրջաններու մէջ : Ռոնը եւ Սոնը յորդած են: Հոթ Մավուայի մէջ, Ֆրանքեւզուիլերիական սահմանին վրայ, Ջուրերը քանդած են կարեւոր ճամբայ մը: Կամուրջ մըն ալ քշուած է, խզելով Փարիզ - Ելվետիա դիծը :

ԵՐԿԱՄԵԱՑ զինուորութիւնը պիտի պահուի Անգլիոյ մէջ, ինչպէս յայտնեց զինուորական նախարարը :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ նոր սահմանադրութիւն մը պիտի հաստատուի : 100 հոգինոց յանձնաժողով մը կազմուած է, խնդիրը քննելու համար :— Ջօր. Նեհրիւ կոչ մը ուղղեց, որպէսզի օգնեն չքաւորներուն :

36—39 ՀՈԳԻ զոհ գային օդանաւային արկածի մը, Թաքոմայի մէջ (Ուաշինկթըն) :

ՀՆԴԿԱՋԻՆԻ ֆրանս. ուժերը կրակ կը տեղան թշնամի դիրքերուն վրայ : Ըմբոստները զադրեցին ամրոցներ եւ փապուղիներ չինած են : Ժամէ ժամ կը սպասուի ընդհ. յարձակման :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ մէկ յանձնախումբը առջի օր պիտի քննէր Պաղեստինի խնդիրը : Ոչ մէկը ուզեց խօսիլ եւ ժողովը յետաձգուեցաւ :

ԻՒՆԷՍԿՈՑի չէնքին կառուցման համար նոր գետին մը որոշուած է Փարիզի մէջ, դին. վարժարանին մօտ :

ԱՐԵՒԵԼ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ մրցում մը սարքուած է, փառաբանելու համար Ա. Միութիւնը եւ Սթալինը : Նմոյչ մը,— «Ո՛վ որ կը սիրէ Ա. Միութիւնը եւ մեծ Սթալինը, ուրիչ ամէն բանէ առաջ, կրնայ իրապէս սիրել իր ազգը» :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՋԵՐՄԱՊԷՍ ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՄԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ ՈՐ ԱՆՑԱՊԱՂ ՊԱՏԱՄԱՆԵՆ ԻՐԵՆՑ ՂՐԿՈՒԱԾ MANDAT - CARTEԵՐՈՒՆ , ԴԻՒՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎԱՐ — ՁՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ :

ԱՅՍ ԱՌԹԻՒ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՑԱՅՏ — ՆԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ԱՆՈՆՑ ՈՐ ԱՐԴԷՆ ՓԱԿԱՍ ԵՆ Ի — ՐԵՆՑ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ: ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Մ. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը Դեկտ. 28ին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿ ՈՒՆԻՆՔ ՄԻԱՑՆ Մ. ԻՇԽԱՆԻ « ԵՐԵՔ ՄԵԾ ՀԱՅԵՐ »ԷՆ

Գին 200 ֆրանք, Թղթատարի ծախքով 230 Ֆր. : Դիմել «Ճառագ»ի վարչութեան :

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՕՐ. ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ (ԻԶՔԱԼԱՑԵԱՆ)
փետրուար 20, 1953ին :
կը խնդրուի նկատի ունենալ :

Սասունի ...
Սասուն ... ի

Այսինքն ճաշարան ՍԱՍՈՒՆԻ գացէք, տեսէք եւ ճաշեցէք

ՀԱՄՈՎ — ՀՈՏՈՎ եւ ՄԱՏՋԵԼԻ
եւ վայելեցէք հայկ. եւ արեւելեան երգ, նուագ ու պար
31, Rue d'Alexandrie - Paris.
Métro : Réaumur et Strasbourg - St. Denis

Bureaux F. THEVENET

TRANSACTIONS IMMOBILLIERES
ET COMMERCIALES

19, Rue Cuvier, Lyon Tél. LA. 19-32

ԳՆՈՂՆԵ՛Ր ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՂՆԵ՛Ր
ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ ՄԵԶԻ

Ամէն չրջանի մէջ տրամադրելի ունինք պատրաստ վիլլաներ, բազմաթիւ կալուածներ, ինչպէս նաեւ ամէն կարգի առեւտրական եւ ճարտարարուեստական գործեր, եւ Pas de porte:

Մատչելութիւն մասնաւոր օրէնգիրքի միջոցով ամէն տեսակ պաշտօնագրերու :

Ամէն տեսակ ծանօթագրութիւններ կը տրուին :

ՀԱՒԱՔՈՑՔ ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալ ընկեր ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ Պէլվիլի Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբը կազմակերպած է այց մը: Père Lachaiseի գերեզմանատունը, այս կիր. ժամը ճիշդ 3ին : Այս առթիւ պիտի այցելեն նաեւ Ա— հարոնեանի, Խատիսեանի, Անդրանիկի գերեզմանները :

Այցելութենէն վերջ ժամը 4—6, մասնաւոր հաւաքոյթ Le Khedive սրճարանի սրահին մէջ, 9 Place Gambetta, métro Père Lachaise :

Հաւաքոյթի ընթացքին յարգանքի խօսք՝ ողբացեալ ընկերներու մասին :

Սիրով կը հրաւիրուին փարիզի եւ շրջանի՝ ընկերներն ու համակիրները :

Ծախերու մասնակցութիւն :

Հաւաքավայր Gambettaի մեծ դրան առջեւ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ **30** Նոյեմբեր
կիրակի, ժամը **16 — 24**
HOTEL GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
Նախագահութեամբ՝
ՊԱՐՈՆ ԳԱՐԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի
Défilé des mannequins — Maggy Rouf, Mendel
Attractions, 2 Օրքէսթր

Ներողամիտ եւ դժուարութեանց տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսակները եւ սեղանները, դիմելով՝

Պ. Ամրենակ Ամէմեանի, 56 rue Lafayette, Tél. PRO. 03-19:

Պ. Վահէ Զիլինկիրեանի , 24, rue Feydeau, Tél. CEN. 48-51:

Պ. Նուպար Պովհաննէսեանի, 14 rue Rochambeau, Tél. TRU. 47-48:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՑՈՒՆՈՒՄԱՐ 11ԻՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Դեկտ. 24ին Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Քրիստափոր խումբի ներկայացումը :

Ուշադրութի՛ւն...
Ուշադրութի՛ւն...

TAVERNE MAUBEUGE
6 RUE MAUBEUGE, PARIS (9)
Հեռաձայն TRU. 85-47

ՆՈՑ. 29էն սկսեալ ամէն գիշեր, ժամը 8ին պիտի նուագեն, Պոլսէն յատկապէս հրաւիրուած Ջութակահար ՄԿՐՏԻՉ եւ ՊՕՂՈՍ (ուտ), արեւելեան նուագի ծանօթ վարպետները, ընկերակցութեամբ երգչուհի - պարուհիի մը :

Համադամ եւ պէյպիսուն կերակուրներու կարգին ամէն գիշեր ՏԻՕՆԻՐ - ՓԻՊԱՊ ինչպէս եւ ճաշարանին կողմէ խնամքով պատրաստուած արեւելեան ամէն կարգի անուշեղէններ :

Հարսանիքներու եւ հաւաքոյթներու համար տրամադրելի է սրահը

Métro Cadet, *եւ* Pelletier *եւ* N. D. de Lorette
Aut. — 26, 85, 49, 43 *եւ* 32:

Ծանօթ.— Երաժիշտները տեսնել վախքողները կրնան դիմել՝ Taverne Maubeuge :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

Օր. ՇՈՒՇԱՆ ՓԱԼԱՐԵԱՆ
ՍՐԲ. ՊԻՊԼՌԵԱՆ
Ամուսնացած
կնքահայրութեամբ Պ. Վահրամ Զորմիսեանի
23 Նոյեմբեր, 1952 *Փարիզ*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա - րոնեան» խումբին դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 21.30ին Ազգ. տան մէջ 32 rue de Trévise : Կր խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ : Նիւթ՝ «Հայկական ճարտարապետութեան չրջանները » : Հայերէնի դասերը 20.15ին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաչանի տարեկան պարահանդէսը, կիրակի ժամը 15ին, Դեկտ. 28, Պուռ Լա Րէյն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Ազնիւ Զաւարեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին յետ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի :

ՍԻՄՈՆ ՋԱՒԱՐԵԱՆի

եւ համայն ընտանիքի ննջեցեալներու, ինչպէս նաեւ վերջերս Փրովիտանսի մէջ վախճանած իր հօրեղբօր որդւոյն՝ ԿՆԵԱՋ Մուխսի Մուրատեանի եւ Մուխսի Մուրատեան ընտանիքի ննջեցեալներու յիշատակին :

Կը խնդրուի իրենց յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ :

DRAPERIES
FOURNITURES POUR TAILLEURS

VETTER
(Ets. TERZIBACHIAN)

34, Rue Tapis-Vert, MARSEILLE

MANUFACTURE DE VETEMENTS
Hommes - Jeunes-Gens

Տահու է

Fonds de Commerce մը նպարավաճառ եւ հաւեղէն , Քոլոմպի բանուկ փողոցի մը վրայ՝
83 RUE ST. DENIS

Ունի խոհանոց, ճաշասրահ, եւ 5 սենեակ բնակութեան համար, բակ, մառան եւ կառատուն (կառաժ), նաեւ սառի մեքենայ, բոլորովին նոր Peugeot camionnette *մը* 203, *մէկ* camionnette *ալ* B15 Citroën 9 cv. , 3 *ինքնադործ կչիռի մեքենայ, մէկ* caisse *մարմար, մէկ սեղան վրան մարմար, երկու* comptoirs chêne :

Դիմել տեղւոյն վրայ: Այցելութիւն ամէն օր ժամը 13էն 16, կիրակի 9—14: Tél. Cha. 04-93:

MORY etCo.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72-60
Poste **89** et **80**, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան , ստացողին համար :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 30 Նոյեմբեր, ժամը 15էն 24, Salle des Fêtes, Rue Voltaire

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ R. BLEUSEի

U. J. A.ի Promotion d'Honneurի *բարձրացման առթիւ կնքահայրութեամբ* JACQUES HÉLIANի Cabaret Le Jockeyի *ամբողջական յայտագիրը :*

Հայկական գեղարուեստական բաժին, վարդի վանեան իր նուագախումբով (Ֆրանսական ճայնասփիւռէն: Պիւֆէ մատչելի գիներով: Զանազան խաղեր:

Հաղորդակցութիւն. — Մեթրօ Charenton Ecoles *էն առնել 103 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել* Rue de l'Union: